

El sector cultural a Catalunya

Col·lecció Estudis i Informes. Número 66

EL SECTOR CULTURAL A CATALUNYA

INFORME

aprovat pel Ple del Consell de Treball, Econòmic i Social en la sessió extraordinària del dia 27 de març del 2023.

Ponent

Ricard Bellera, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)

Director

Xavier Riudor

Coordinadora

Cristina Boada

Autors

Cristina Boada
Diego Herrera
David Mallafrè
Xavier Riudor
Virgínia Villar
Matias Vives

Membres del grup de treball

Ricard Bellera, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)
Dolors Ferré, Confederació de Cooperatives de Catalunya (CCC)
Albert Ferrer, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)
Salvador Guillermo, Foment del Treball Nacional
Rosa M. Puig, Unió General de Treballadors i Treballadores de Catalunya (UGT)
Xavier Rebozo, Unió General de Treballadors i Treballadores de Catalunya (UGT)
Camilo Tarrazón, Petita i Mitjana Empresa de Catalunya (PIMEC)
Sergi Valverde, Unió General de Treballadors i Treballadores de Catalunya (UGT)

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Barcelona, 2023

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència Creative Commons del tipus reconeixement d'autoria, usos no comercials i sense obra derivada. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. Podeu consultar un resum dels termes de la llicència a: [Llicència Creative Commons](#)

© Generalitat de Catalunya

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Diputació, 284

08009 Barcelona

Tel. 93 270 17 80

Adreça Internet: ctesc.gencat.cat

A/e: ctesc@gencat.cat

ISBN: 978-84-19695-20-8

Imatges: Lonely” / llicència de domini públic (CC0 1.0)

Barcelona, març 2023

Aquest document compleix les pautes d'accessibilitat WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) 2.1.

Índex

1. Resum Executiu	8
2. Introducció i metodologia.....	16
2.1. Introducció.....	16
2.2. Metodologia.....	17
3. Marc teòric	21
3.1. Antecedents històrics i evolució del concepte de cultura.....	21
3.2. La significació social i econòmica del sector cultural.....	33
3.3. Els reptes que afronta el sector cultural	48
4. Principals magnituds econòmiques del sector cultural	54
4.1. Evolució de l'agregat de les activitats culturals, 2008-2019	54
4.2. Caracterització econòmica dels dominis culturals, 2016-2019	74
4.3. Resum.....	124
5. Anàlisi del mercat de treball del sector cultural	132
5.1. Anàlisi del mercat de treball al sector cultural	132
5.2. Ocupació	135
5.3. Contractació	136
5.4. Qualitat de la contractació	150
5.5. Demandants d'ocupació	159
5.6. Resum.....	171
6. Polítiques culturals a Catalunya	174
6.1. Introducció	174
6.2. Principals reptes de les polítiques culturals a Catalunya.....	175
6.3. Mesures i instruments de les polítiques culturals	186

6.4.	Resum.....	209
7.	Recull d'experiències i bones pràctiques	212
7.1.	Recull d'experiències i bones pràctiques.....	212
7.2.	Experiències relacionades amb la millora de les condicions socioeconòmiques dels treballadors i treballadores del sector cultural	212
7.3.	Experiències per reforçar les organitzacions culturals	232
8.	Aportacions per a una política cultural	246
8.1.	Introducció.....	246
8.2.	Sistema cultural	246
8.3.	Innovació tecnològica i digitalització.....	252
8.4.	Organitzacions culturals	253
8.5.	Treballadors i treballadores	257
8.6.	COVID-19.....	263
8.7.	Experiències.....	264
9.	Consideracions i recomanacions	268
9.1.	El sector cultural.....	268
9.2.	La situació econòmica del sector cultural	271
9.3.	El mercat de treball del sector cultural.....	276
9.4.	Instrumentes i mesures per reforçar el sector cultural.....	277
9.5.	Recomanacions.....	282
10.	Bibliografia.....	288
11.	Annexos	293
11.1.	Annex 1	293
11.2.	Annex 2	301
11.3.	Annex 3	315

11.4. Annex 4	319
11.5. Annex 5	321
11.6. Annex 6	323
11.7. Annex 7	329

1. Resum Executiu

El Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) acorda per iniciativa pròpia elaborar un informe que analitza el sector cultural a Catalunya des de diverses perspectives, amb l'objectiu principal de formular un conjunt de recomanacions per enfortir el sector a través de la millora de dos aspectes: les condicions de treball dels professionals de la cultura i el reforç de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural.

L'informe s'estructura en nou capítols, el primer dels quals és el present resum executiu. La resta són els següents: introducció i metodologia (capítol 2), marc teòric (capítol 3), principals magnituds econòmiques del sector cultural (capítol 4), anàlisi del mercat de treball del sector cultural (capítol 5), polítiques culturals a Catalunya (capítol 6), recull d'experiències i bones pràctiques (capítol 7), aportacions per a una política cultural (capítol 8) i consideracions i recomanacions (capítol 9).

Marc teòric

En el capítol 3 ("Marc teòric") es descriuen, d'una banda, els antecedents històrics i l'evolució del concepte de cultura i, de l'altra, la significació social i econòmica del sector cultural. El capítol acaba amb una relació dels reptes que afronta el sector.

Pel que fa als antecedents històrics i evolució del concepte de cultura, es descriu, d'una banda, la concepció de la cultura des dels seus orígens lligada al moment històric, i, de l'altra, les diferents aproximacions a la delimitació del sector cultural i els sistemes de classificació per a les indústries culturals i creatives.

En relació amb els antecedents, s'assenyala que en els seus orígens, al segle XVIII, la cultura és entesa com un privilegi destinat a les elits socials, si bé la producció de béns culturals mitjançant processos d'industrialització al segle XIX i la seva difusió a través dels nous mitjans de comunicació de masses fa possible una progressiva democratització de la cultura. Aquest fenomen dona pas al terme "indústria cultural", amb una forta connotació negativa en un principi, que ha evolucionat fins als anys setanta, que apareix la noció d'"indústries culturals" en un sentit positiu. Des de mitjans dels anys noranta es parla de l'emergència d'un nou paradigma de desenvolupament de les societats econòmicament avançades, "les indústries creatives", on hi té un paper cabdal la creativitat.

Quant a la delimitació del sector cultural, s'assenyala que no hi ha una classificació única, si bé en tots els casos es distingeix entre un sector central i uns de perifèrics. La Comissió Europea ha adoptat el model conceptual dels cercles concèntrics per a la classificació de les indústries culturals i creatives, el qual distingeix entre indústries creatives centrals, indústries culturals més amples i indústries relacionades. En aquest apartat també es posa de manifest l'escassetat de dades estadístiques harmonitzades del sector cultural en l'àmbit de l'UE, atès que les dades dels Estats membres són difícilment comparables. Per iniciativa d'Eurostat, el 2009 es crea un grup de treball europeu d'estadístiques culturals, European Statistical System Network on Culture (ESSnet-Culture), amb l'objectiu de desenvolupar

par la producció de dades sobre la base d'un sistema estadístic coordinat. En aquest context, l'IDESCAT identifica nou dominis culturals, que són els que aquest informe pren com a referència en la mesura del possible:¹

- Patrimoni, arxius i biblioteques
- Llibres i premsa
- Arts visuals
- Arts escèniques
- Audiovisual i multimèdia
- Arquitectura
- Publicitat
- Altres serveis relacionats amb la cultura, com algunes activitats d'edició no incloses en els altres dominis culturals, serveis d'informació no classificats i serveis de representació de mitjans de comunicació.
- Activitats relacionades amb la cultura, com la impressió de periòdics, altres activitats d'impressió i arts gràfiques no incloses en els altres dominis culturals, la reproducció de suports enregistrats i la fabricació d'instruments musicals.

Tot i les diferents mirades i interpretacions relacionades amb la conceptualització del sector, s'observa un consens relatiu sobre la delimitació conceptual de les activitats que el componen, agrupades en tres grans blocs d'activitat: un primer bloc integrat per les activitats principalment vinculades a la fase de creació de la cultura, un de segon conformat pel que se sol denominar de forma genèrica com les indústries culturals i un de tercer integrat per les activitats auxiliars.

A continuació, en l'apartat dedicat a la significació social i econòmica del sector cultural, es fa una síntesi, d'una banda, de les aproximacions normatives a la provisió de la cultura, i de l'altra, les característiques dels béns i serveis culturals i funcionament dels mercats culturals des de la perspectiva de la seva eficiència. Pel que fa a les aproximacions normatives, es distingeix entre la cultura com a element constitutiu de la identitat humana i els béns i serveis culturals com a actiu de la societat. Quant a les característiques dels béns i serveis culturals i funcionament dels mercats culturals, es destaca les fallades de mercat en la provisió eficient d'aquests béns i serveis relacionades amb situacions d'informació asimètrica entre compradors i venedors, existència d'externalitats positives, presència de no rivalitat en el

¹En el capítol de principals magnituds econòmiques, seguint la metodologia del Compte Satèl·lit d'Espanya, cinc de les subbranques dels dominis d'activitats relacionades i complementàries de la cultura s'han integrat en el domini central corresponent. De forma que la descripció del sector al llarg de l'apartat es desagrega en sis dominis. Cinc dominis centrals (Patrimoni, Arxius i Biblioteques, Llibres i premsa, Arts visuals o plàstiques, Arts escèniques, i Audiovisuals i multimèdia) i un grup de subbranques interdisciplinàries.

consum en béns de caràcter públic, i amb problemes associats a l'existència de mercats no competitiu i pràctiques anticompetitiu.

En el darrer apartat d'aquest capítol es presenten els principals reptes que afronta el sector cultural a Catalunya, en el context de la crisi provocada per la irrupció de la pandèmia de la COVID-19, que ha posat de manifest els desafiaments estructurals i oportunitats comuns a tot l'ecosistema de les indústries culturals i creatives. S'assenyala que a Catalunya, els sectors culturals arrossegaven encara les conseqüències de la crisi de finançament del 2008 sense que haguessin estat resoltes mancances endèmiques de tota mena, especialment les relatives al finançament de la cultura en les vessants pública i privada i les referents a les condicions de treball de les persones treballadores del sector.

Principals magnituds econòmiques del sector cultural

En capítol 4 ("Principals magnituds econòmiques") es fa una descripció de les principals magnituds econòmiques del sector cultural a Catalunya, disponibles en el moment de l'elaboració de l'informe.

En un primer apartat se situa l'evolució entre 2008 i 2019 de la rellevància econòmica del sector cultural a Catalunya mesurada a partir del pes del valor afegit brut i l'ocupació del sector en relació amb el conjunt de l'economia. A la vegada que se situen tres elements que poden haver condicionat aquesta evolució, com són l'evolució de la productivitat en termes de treball del sector, del consum cultural de les llars, i la despesa pública en cultura dels diferents nivells d'administració. En l'apartat se situa l'evolució a Catalunya d'aquestes variables comparades amb la seva evolució en el conjunt d'Espanya. En el cas de la productivitat se situa la seva evolució en relació amb l'agregat de l'economia, de les activitats de serveis, i de les activitats industrials. En la descripció de la despesa del consum cultural de les llars a Catalunya, a més, es desagrega el seu comportament per grups de despesa, d'acord amb la classificació europea de consum (ECOICOP) i per als anys 2016-2019. I en el cas de la despesa pública en cultura també es compara amb la seva evolució en l'agregat de l'UE27, i en les agrupacions de països de l'UE27-Nord, l'UE27-Central, l'UE-Sud, i l'UE27-Est.

Aquesta anàlisi permet identificar que l'evolució del valor generat per les activitats culturals a Catalunya des de la crisi econòmica fins abans de l'impacte de la pandèmia -on es constata una pèrdua de pes del VAB cultural en el conjunt de l'economia- es pot haver vist limitada, en part, pel pràctic estancament en el nivell agregat de productivitat aparent en termes de treball del sector; per la reducció de la despesa en cultura de les llars catalanes -que tot i l'increment de la seva renda disponible, ha perdut pes dins del pressupost de consum de les llars, que en els anys 2016-2019 es concentra, especialment, en la despesa dels grups d'Espectacles, Altres serveis culturals, Llibre, i Publicacions periòdiques-; i per un canvi en les prioritats pressupostàries de la política cultural en relació amb el període previ a la crisi de 2008, que s'ha vist reflectit, especialment, en el nivell de despesa de l'Administració central i l'Administració autonòmica. Si bé el pes de la despesa pública en cultura en els pressupostos s'ha estabilitzat a un nivell similar a l'agregat dels països de la l'UE27. Així, la Generalitat de Catalunya manté l'any 2019 un volum de despesa en cultura el 47% inferior al volum de 2008. Mentre que les Entitat locals mantenen el 2019 un nivell de despesa cultural, el 12,2% inferior a la despesa executada el 2008.

En un segon apartat, es fa una anàlisi descriptiva de la distribució de la productivitat en la cadena del valor del sector cultural, a partir dels valors mitjans de la productivitat aparent en termes de treball en els quatre anys previs a la pandèmia (2016-2019), desagregat en sis dominis culturals i les 36 subbranques que els integren, i en relació amb els valors mitjans de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.² S'ofereix també, amb la mateixa font d'informació, una comparativa de diferents variables econòmiques, representatives de l'estructura productiva del sector (la dimensió mitjana dels establiments, el pes del treball no assalariat, la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat, la taxa de vendes a l'estranger, i la taxa de subvencions a l'explotació); de la distribució del valor generat per ocupat entre els factors de producció (la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, i un indicador de l'EBE per ocupat corregit de les rendes del treball associades al treball per compte propi); així com del nivell d'inversió sostingut en aquests anys pel sector a partir de la taxa d'inversió dels diferents dominis i subbranques.

D'aquesta anàlisi es pot destacar que, el menor nivell de renda per ocupat generat pel sector cultural en relació amb l'agregat d'activitats industrials i de serveis es concentra principalment en els dominis -i la majoria de les subbranques que els componen- d'Arts visuals o plàstiques, d'Arts escèniques, i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques.

D'acord amb l'objectiu de l'informe de millorar les condicions de treball en el sector i reforçar les empreses i entitats que conformen el teixit cultural aquesta anàlisi permet identificar tretze subbranques d'activitat³ -fonamentalment vinculades a les fases de creació i distribució i comercialització dins de la cadena de valor dels diferents dominis- on la renda generada per ocupat se situa significativament per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, i que es tradueix a la vegada en una despesa de personal per assalariat relativament reduïda, i en una dificultat o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada subbranca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions al nivell mitjà de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

Aquestes activitats mostren una estructura productiva amb una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda, amb una presència elevada del treball per compte propi, i amb un indicador del nivell de capitalització dels seus processos productius relativament reduït.

També cal indicar que totes elles comparteixen una taxa de vendes a l'estranger (tant respecte de l'UE com de la resta del món) significativament per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, excepte en les subbranques de Fabricació d'instruments musicals, i d'Activitats de traducció i d'interprets.

² Aquesta anàlisi es fa a partir d'una l'explotació específica pel sector cultural de les dades de l'Estadística estructural de l'empresa, facilitada per l'Idescat.

³ Creació artística i literària; Activitats de fotografia; Serveis tècnics d'arquitectura; Arts escèniques; Activitats auxiliars a les arts escèniques; Gestió de sales d'espectacles; Fabricació d'instruments musicals; Comerç al detall de llibres; Comerç al detall de periòdics i articles de papereria; Activitats de traducció i d'interpretació; Comerç al detall enregistrament de música i vídeo; Lloguer de cintes de vídeo i discos; i Reproducció suports enregistrats.

Així mateix, excepte en les quatre subbranques que integren el domini de les Arts escèniques, totes mostren una taxa de subvencions a l'explotació significativament inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Indicant un suport financer del sector públic o d'empreses i particulars a través de transferències relativament reduït.

Finalment, aquestes activitats han mantingut, en termes mitjans dels anys 2016-2019, una taxa d'inversió significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

Mercat de treball del sector cultural

En el capítol 5 ("Anàlisi del mercat de treball al sector cultural"), s'analitza l'ocupació, la contractació i la demanda d'ocupació al sector cultural. Es poden destacar les qüestions següents:

Les persones ocupades al sector cultural l'any 2021 representen el 5,5% de la població ocupada a Catalunya i el 24,6% de la població ocupada al sector cultural a Espanya. Resalta el predomini de la població treballadora autònoma en el sector cultural català.

Pel que fa als contractes del sector cultural, l'any 2019 suposen el 5,9% dels signats a Catalunya. S'observa una sensibilitat al cicle econòmic més elevada al sector cultural que a la resta de sectors. El gruix de la contractació i de les persones contractades al sector es produeix a Barcelona.

Si s'analitza el pes dels contractes indefinits al sector cultural l'any 2019, s'observa que és més baix (el 8,3%) que a la resta d'ocupacions (el 13,7%), especialment en el cas de les ocupacions totalment integrades (el 4,1%)⁴. Així mateix, la durada dels contractes temporals al sector cultural l'any 2019 (49,8 dies) és més curta que a la resta (62,4 dies), especialment a les ocupacions totalment integrades (17,1 dies).

El pes elevat dels contractes temporals i la seva curta durada al sector cultural provoca que l'índex de rotació (nombre de contractes per persona contractada) sigui més alt en aquest sector que a la resta (el 2,3 front a l'1,9, l'any 2019), sobretot en el cas de les ocupacions totalment integrades (el 3,0).

Segons el tipus de jornada, l'any 2021 el pes de dels contractes de treball a jornada parcial és més baix al sector cultural (30,5%) que a la resta d'ocupacions (36,3%). No obstant això, dins del sector cultural, la parcialitat és alta en les ocupacions parcialment integrades (51,9%).

La suma d'aquests indicadors dona com a resultat un índex sintètic de qualitat de la contractació a les ocupacions del sector cultural (35,9 l'any 2019), similar al de les ocupacions

⁴ La classificació catalana d'ocupacions (CCO-11), utilitzada a l'informe, permet distingir entre ocupacions totalment integrades i ocupacions parcialment integrades al sector cultural. Entre les ocupacions totalment integrades es poden citar, entre d'altres, els i les escriptors, els actors i actrius, els i les bibliotecàries o les persones dedicades a la composició, la música o la cançó. Pel que fa les ocupacions parcialment integrades es pot fer referència, entre d'altres, a les persones dedicades a la representació artística i esportiva, als directors i directores de publicitat i relacions públiques, les persones que analitzen, programen i dissenyen pàgines web o el professorat.

no culturals (35,6). Dins del sector cultural, la qualitat és més elevada en les ocupacions parcialment integrades (41,4) i més baixa en les totalment integrades (32,3).

Pel que fa a les persones demandants d'ocupació, l'evolució al sector cultural és similar a la de la resta d'ocupacions. La durada de la demanda d'ocupació és més curta en el sector cultural que en la resta de sectors, la qual cosa es tradueix en un percentatge més baix de persones demandants de llarga o molt llarga durada.

TAULA 1. Indicadors de la qualitat de la contractació. Catalunya, 2019

Indicador	Totalment integrada	Parcialment integrada	Cultural	No cultural
Pes dels contractes indefinits	4,1	21,2	8,3	13,7
Durada dels contractes temporals (dies)	17,1	175,0	49,8	62,4
Pes dels contractes temporals < 7 dies*	39,8	12,1	32,2	28,1
Índex de rotació (contractes per persona)	3,0	1,4	2,3	1,9
Pes dels contractes a temps parcial*	20,6	51,9	30,5	36,3
Índex de qualitat de la contractació	32,3	41,4	35,9	35,6

Unitats: percentatges, dies, contractes per persona i índex sintètic.

* Fan referència a l'any 2021.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Polítiques culturals a Catalunya

En el capítol 6 (“Polítiques culturals a Catalunya”), es descriuen les polítiques culturals a Catalunya destinades, d’una banda, a millorar les condicions socioeconòmiques dels i les professionals de la cultura i, de l’altra, a reforçar les organitzacions que conformen el teixit cultural a Catalunya. En ambdós casos, es fa una relació dels reptes existents de cara al disseny i la implementació de les polítiques, per després explicar les mesures i instruments endegats per millorar aquestes condicions. Així mateix, es fa referència de manera transversal a les actuacions posades en marxa per pal·liar els efectes de les mesures endegades per fer front a la COVID-19, les quals han afectat especialment al sector cultural.

Pel que fa als reptes dels i les professionals del sector cultural, en l’informe es ressalta que no tots afecten per igual tota la professió ni ho fan amb la mateixa intensitat. No obstant això, s’emfasitza que tots els sectors de la cultura coincideixen a reivindicar una cobertura laboral i social adequada a la seva realitat específica. Les problemàtiques que s’exposen es classifiquen en els àmbits següents: condicions de treball, relacions laborals, protecció social, representació de les persones treballadores i negociació col·lectiva, fiscalitat i formació per a l’ocupació. A continuació, s’expliquen les mesures i instruments que s’han posat en marxa per fer front a la problemàtica anterior. Així, es fa un repàs del contingut de l’informe del Congrés dels Diputats de l’any 2018 per a l’elaboració de l’Estatut de l’artista, per acabar amb les mesures que s’han dut a terme per al seu desenvolupament. Així mateix, es fa menció de les actuacions del Govern català encaminades a millorar les condicions de treball del sector, entre les quals destaca la creació del cens d’artistes.

Altrament, en l’informe es detecten una sèrie de reptes als quals han de fer front les empreses i entitats culturals en els àmbits de l’accés al finançament, l’estimulació de la demanda,

l'enfortiment de la competitivitat i la digitalització del sector. A continuació, es fa referència a les mesures per reforçar les empreses i entitats del sector, entre les quals es poden mencionar els ajuts públics al finançament, els instruments per fomentar el finançament privat, els incentius al consum cultural i les mesures per impulsar la competitivitat i la transició digital del sector.

Recull d'experiències i bones pràctiques

En el capítol 7 ("Recull d'experiències i bones pràctiques"), es presenten una sèrie d'experiències i bones pràctiques agrupades en dos àmbits: en primer lloc, les relacionades amb la millora de les condicions socioeconòmiques de les persones treballadores del sector cultural i, en segon lloc, les que tenen a veure amb el reforçament de les organitzacions culturals. En l'informe s'adverteix que les fonts consultades no diferencien entre experiències i bones pràctiques i que s'ha fet l'esforç de classificar-les en els dos àmbits esmentats anteriorment, tot i que la diferenciació sovint no és nítida.

Pel que fa a la millora de les condicions socioeconòmiques dels treballadors i les treballadores, l'informe assenyala que la immensa majoria de les experiències conegudes no han estat avaluades sistemàticament i que la major part només aconsegueixen solucionar parcialment els problemes als quals s'adrecen. Les experiències explicades es classifiquen en els àmbits següents: Estatut dels i les artistes, negociació col·lectiva, garantia d'ingressos mínims, Seguretat Social, impostos i IVA, ingressos, finançament públic, finançament privat, altres recursos i carreres professionals.

Quant a les experiències relacionades amb el reforçament de les organitzacions, l'informe posa de manifest que, en alguns casos, es tracta de mesures generals orientades a enfortir el sector cultural (i no tant les seves organitzacions en particular) i assenyala que, en qualsevol cas, s'entén que les intervencions sistèmiques generen efectes positius sobre les empreses i entitats del sector. Les mesures explicades en aquest àmbit es classifiquen en els àmbits següents: governança transversal, accés al finançament, estimulació de la demanda, enfortiment de la competitivitat amb l'adaptació dels models empresarials i digitalització.

Aportacions per a una política cultural

El capítol 8 ("Aportacions per a una política cultural") recull de manera sintètica les recomanacions formulades per les disset persones expertes en el sector cultural que han participat en les compareixences organitzades pel CTEESC.

A partir del buidatge d'aquestes compareixences, s'han extret més de vuitanta recomanacions i segments discursius propositius, que s'han classificat en sis blocs temàtics: sistema cultural, innovació tecnològica i digitalització, organitzacions culturals, treballadors i treballadores, COVID-19 i experiències. Com totes les classificacions, aquesta és fruit d'un procés d'abstracció d'un material empíric ampli i complex (el conjunt d'idees presentades i debatudes al llarg de trenta hores de compareixences, aproximadament).

Consideracions i recomanacions

Per últim, en el capítol 9, es detallen les consideracions i recomanacions que fa en relació al sector cultural.

En aquesta matèria cal tenir present que, com és habitual en els informes d'aquest organisme, que algunes de les recomanacions poden requerir d'un marc competencial superior al que disposa la Generalitat de Catalunya. Tot i això, el CTESC valora la capacitat del Govern per negociar i/o consensuar amb les altres administracions la possibilitat d'implementar-les o bé directament o bé incorporant l'esperit d'aquestes.

2. Introducció i metodologia

2.1. Introducció

El Consell de Treball Econòmic i Social (CTESC), a iniciativa pròpia, acorda la realització d'un informe sobre el sector cultural a Catalunya amb l'objectiu últim d'elaborar un conjunt de consideracions i recomanacions al Govern en aquest àmbit, en compliment de la finalitat del CTESC, reconeguda a l'article 72.2 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. En concret, s'acorda orientar l'informe en relació amb dos aspectes:

- Com millorar les condicions de treball dels professionals del sector
- Com millorar el reforç de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural

Per tal d'assolir aquest objectiu, l'informe aborda els objectius específics següents, al voltant dels quals articula la seva estructura temàtica:

- Delimitar el concepte de sector cultural i la seva significació social, econòmica i d'ocupació
- Descriure l'evolució del sector cultural i els reptes als quals s'enfronta
- Analitzar les principals magnituds econòmiques del sector cultural
- Estudiar el mercat de treball del sector
- Descriure les polítiques públiques amb incidència a Catalunya adreçades a millorar les condicions de treball en el sector i a reforçar les empreses i entitats del teixit cultural
- Explicar algunes experiències i bones pràctiques de diversos àmbits territorials relacionades amb la millora de les condicions de treball en el sector i amb el reforçament de les organitzacions culturals
- Donar a conèixer les aportacions de persones rellevants en l'àmbit de la cultura sobre l'objecte d'estudi
- Analitzar de forma transversal els efectes que la pandèmia provocada per la COVID-19 ha tingut en el sector cultural

La iniciativa d'elaborar aquest informe sorgeix a partir de la constatació de la situació estructural del sector a Catalunya. En els darrers 25 anys, s'observa un creixement de les activitats relacionades amb la cultura a Catalunya, la qual cosa es reflecteix tant en termes de valor afegit com d'ocupació. Aquesta evolució no és un fet aïllat, sinó que arreu dels països desenvolupats les activitats creadores d'intangibles estan en la base dels importants guanys en la productivitat i competitivitat de les respectives economies.

Val a dir que la crisi del 2008 ha tingut una repercussió negativa sobre les estructures i els sectors culturals i ha provocat una davallada de recursos públics destinats al seu finançament, així com un empitjorament de les condicions de treball dels professionals de la cultura. Si bé alguns sectors havien iniciat una lleugera recuperació, la irrupció de la COVID-19 ha colpejat fortament el sector, degut a que les mesures preses per fer front a la pandèmia han afectat especialment les activitats culturals.

En els darrers anys, les polítiques públiques en cultura s'han orientat a transformar i actualitzar les antigues estructures per fer front a la crisi econòmica, el canvi tecnològic i demogràfic, a la minva dels pressupostos i a la disminució del consum cultural. En el marc del finançament, s'han creat nous conceptes d'ajut, com les aportacions reintegrables i els préstecs participatius. També s'ha fet un pas endavant en la professionalització de la cultura a través de diverses mesures. No menys importants són les polítiques adreçades a la participació i la cooperació intersectorial i entre l'Administració catalana i la societat civil. Finalment, cal fer esment dels acords entre administracions i de la promoció de la participació ciutadana en les manifestacions de cultura popular i associacionisme.

Tot i això, el sector s'enfronta a una sèrie de reptes, entre els quals es poden destacar la insuficiència de finançament, l'escassa cooperació intersectorial i les dificultats de sortida al mercat internacional. També cal fer esment al canvi cap a un model digital i als nous comportament de les persones consumidores. En aquest sector també tenen una importància cabdal les condicions de treball de les persones treballadores, ja que el treball artístic es caracteritza per una intermitència, heterogeneïtat i inestabilitat molt més acusada que altres sectors.

Tenint en compte aquest context, el CTESC es proposa fer una anàlisi del sector cultural que permeti elaborar un seguit de propostes al Govern per tal d'enfortir aquest sector estratègic a través de la millora de les condicions de treball dels professionals del sector i de l'enfortiment del suport a les empreses i entitats del teixit cultural a Catalunya.

2.2. Metodologia

L'elaboració d'aquest informe s'ha dut a terme a través d'un procés d'investigació que utilitza diversos mètodes de recerca: anàlisi bibliogràfica per delimitar el concepte de sector cultural, així com la seva evolució i els reptes als quals s'enfronta (capítol 3 de l'informe), una combinació d'explotació estadística i anàlisi bibliogràfica per analitzar les principals magnituds econòmiques i el mercat de treball del sector (capítols 4 i 5), anàlisi bibliogràfica i de recursos en línia per descriure les polítiques públiques i explicar les experiències i bones pràctiques (capítols 6 i 7), anàlisi de compareixences en la part d'aportacions per a una política cultural (capítol 8) i grups de treball amb les organitzacions representades al CTESC per elaborar les consideracions i recomanacions al Govern (capítol 9).

S'ha fet una extensa revisió bibliogràfica i documental de fonts d'informació relacionades amb les temàtiques de cadascun dels capítols de l'informe. Aquest treball de lectura i anàlisi ha proporcionat els fonaments necessaris per acotar i desenvolupar l'objecte d'estudi, així com per prendre consciència de les dimensions econòmiques, polítiques i socials del sector cultural i per orientar l'estratègia de recerca amb l'objectiu de satisfer el propòsit últim de tot el procés: consensuar un seguit de recomanacions al Govern en relació amb dos aspectes: com millorar les condicions de treball dels professionals del sector i com millorar el suport

a les empreses i entitats culturals. En conjunt, les fonts consultades representen una àmplia diversitat de punts de vista i posicionaments respecte de la situació i els reptes del sector cultural a Catalunya.

Pel que fa a les fonts documentals, consulteu les referències bibliogràfiques al final de l'informe.

Quant a les fonts estadístiques, s'han consultat i analitzat les següents:

- Per a l'elaboració del capítol 4, sobre magnituds econòmiques:
 - Explotació específica de l'àmbit cultural de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, del comerç i del sector serveis, de l'Idescat
 - Execució dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya, del Departament d'Economia i Hisenda
 - Comptabilitat Nacional i Comptabilitat Regional d'Espanya, publicades per l'INE
 - Sèries d'operacions no financeres i Classificació funcional de la despesa de les administracions públiques (COFOG) de la Comptabilitat Nacional, publicades per la Intervenció General de l'Administració pública (IGAE)
 - Base de dades CULTURABase, del Ministeri de Cultura i Esports: recull diferents estadístiques de l'àmbit cultural:
 - ❖ Despesa de consum cultural de les llars (explotació específica de l'Enquesta de Pressupostos Familiars), de l'INE
 - ❖ Despesa pública en cultura a partir de la Liquidació dels pressupostos de les comunitats autònomes i la Liquidació dels pressupostos de les entitats locals, del Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.
 - ❖ Anuari d'estadístiques culturals, del Ministeri de Cultura i Esports
 - Cultural Statistics, de l'Eurostat
- Per a l'anàlisi contingut al capítol 5, sobre mercat de treball:
 - Enquesta de població activa (EPA)
 - Estadística i comptes de les empreses culturals, de l'Idescat
 - Dades de l'eina "Treball per ocupacions", de l'Observatori del Treball i Model Productiu

Amb relació a les compareixences, s'han realitzat un total de nou sessions amb la participació de 17 persones considerades rellevants en l'àmbit de la cultura a Catalunya. Aquestes

compareixences s'han realitzat per contribuir a definir la situació del sector cultural i els reptes que se li plantegen, així com per assolir l'objectiu últim de l'informe, el qual és elaborar una sèrie de consideracions i recomanacions al Govern.

Les sessions de compareixences han tingut lloc a la seu del CTESC entre els mesos de febrer i juny del 2022 i s'han concertat mitjançant correu electrònic i per via telefònica. Totes les sessions menys dues han comptat amb dues persones compareixents distribuïdes de la manera següent: 30 minuts per a cadascuna de les intervencions i 60 minuts més per al debat posterior (en total, dues hores per sessió). Les compareixences s'han estructurat a partir d'un guió orientatiu de preguntes, algunes de les quals són comunes i d'altres específiques, en base a l'àmbit d'expertesa de cada persona compareixent.

La selecció de les persones compareixents s'ha realitzat en base a l'experiència professional i la diversitat de perspectives que havia de caracteritzar l'informe. Així, s'ha comptat amb la participació de persones relacionades amb el sector cultural dels àmbits institucional, acadèmic i professional. La selecció s'ha dut a terme pels membres del grup de treball de l'informe de manera consensuada, fet que garanteix la pluralitat de punts de vista de les aportacions a l'objecte d'estudi.

A continuació, es relacionen les persones que han participat en les compareixences, per ordre cronològic:

1. Carles Ruiz, alcalde de Viladecans i diputat de la Diputació de Barcelona
2. Lluís Bonet, director del Programa de gestió cultural i professor d'economia de la Universitat de Barcelona
3. Xavier Cubeles, professor d'economia de les indústries culturals de la Universitat Pompeu Fabra i responsable de cultura i turisme de la Fundació Eurecat - Centre Tecnològic de Catalunya
4. Miquel Curanta, director de l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC)
5. Josep Lafarga, secretari general del Gremi d'editors de Catalunya, de l'Associació d'editors en llengua catalana i de la Cambra del Llibre de Catalunya
6. Àlex Casanovas, president de l'Associació d'actors i directors professionals de Catalunya (AADPC)
7. Miquel Rutllant, director general del Grup Lavinia i president del Clúster Audiovisual de Catalunya i Vicepresident de la Red Española de Clústeres Audiovisuales (REDCAU)
8. Isabel Vidal, directora general del Grup Focus, presidenta de l'Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya i portaveu de l'Associació d'Actua Cultura
9. Jordi Pijoan-López, gerent del Gremi de Galeries d'Art de Catalunya (GGAC)
10. Vinyet Panyella, presidenta del Consell Nacional de la Cultura i les Arts (CoNCA)

11. Nicolàs Barbieri, professor i director del màster de gestió cultural de la Universitat Internacional de Catalunya (UIC)
12. Lluís Cabrera, president del Taller de Músics
13. Jordi Sellas, director executiu de l'IDEAL Centre d'Arts Digitals de Barcelona i del MAD Madrid Artes Digitales
14. Gerard Quintana, president de l'Acadèmia Catalana de la Música (ACATAM)
15. Guillem Arnedo, vicepresident de l'Acadèmia Catalana de la Música (ACATAM)
16. Àngels Ponsa, vicepresidenta i coordinadora de la comissió de cultura i llengua de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA)
17. Elvira Dyangani, directora del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

Les compareixences s'han enregistrat en suport àudio digital i se n'ha fet un buidatge a partir de la identificació i ordenació de totes les recomanacions i segments discursius propositius presents en el discurs de les persones compareixents. Aquesta informació s'ha classificat en sis blocs temàtics, a partir de les preguntes plantejades en el guió orientatiu facilitat a cada persona participant i dels objectius de l'informe:

- Sistema cultural
- Innovació tecnològica i digitalització
- Organitzacions culturals
- Treballadors i treballadores
- COVID-19
- Experiències

Val a dir que l'anàlisi de les compareixences conforma el capítol 8 de l'informe ("Aportacions per a una política cultural") i que la seva publicació ha estat autoritzada per les persones que han participat en les sessions.

3. Marc teòric

3.1. Antecedents històrics i evolució del concepte de cultura

Per tal de comprendre l'abast del sector cultural és necessari fer referència tant al seu origen com a la seva evolució històrica. En el decurs de la història, la cultura s'ha definit des de vessants diferents, com les ciències socials, l'antropologia, la lingüística i l'economia, entre d'altres. Algunes definicions són extenses i, per tant, aglutinen diversos aspectes, com les idees hàbits socials, creences, art, moral, entre d'altres. En canvi, d'altres són més restrictives i se cenyeixen a l'alta cultura. En aquest sentit, tal com assenyalen alguns autors (Fina, Comas, Domènech *et al.*, 2010) podem trobar des de la definició més genèrica i antropològica fins a la definició més reduïda i elitista, en la qual només les obres de les denominades "belles arts" poden formar part del concepte.

Tal com es veurà a continuació, el concepte i abast de la cultura ha sofert una evolució des del seu origen fins a l'actualitat, la qual cosa es tradueix en definicions amb matisos diferents, segons el moment històric de què es tracti.

FIGURA 1. Evolució del concepte de cultura

El terme "cultura" neix al segle XVIII a França. És un concepte derivat de l'agricultura, entès com la formació o "cultiu" de l'esperit personal. Els pensadors il·lustrats construeixen un concepte de cultura contraposat a la natura, erigint-lo com a element definitori del gènere humà (Vaquer, 2007). La cultura és entesa com a universal i humanista i directament associada a diversos factors, com el progrés, l'educació i la raó, entre d'altres.

A Alemanya s'adopta inicialment l'accepció francesa d'aquest concepte, tot i que pateix una evolució totalment diferenciada, en el context del capitalisme i naixement d'una classe mitjana que té inclinacions científiques, artístiques i intel·lectuals. En aquest sentit, la cultura és entesa com un privilegi destinat a les elits socials. Els béns de contingut simbòlic tenen una demanda limitada, de manera que es manté molt allunyada dels factors que generen riquesa econòmica (Saladrigues, 2003).

La industrialització i la urbanització creixent de les societats capitalistes, durant la segona meitat del segle XIX, comporta la irrupció de la "massa" en l'àmbit cultural, entesa com a una nova "multitud", que pertany a les classes mitjanes i baixes de la societat de l'època, la qual comença a adquirir protagonisme. En aquest sentit, la producció de béns culturals mitjançant processos d'industrialització i la difusió que aquests assoleixen a través dels nous mitjans de comunicació de masses, fa possible una progressiva democratització de la cultura que ja no només és a l'abast de l'elit social.

Aquest fenomen dona pas al terme “indústria cultural” amb una forta connotació negativa en el seu origen. Alguns membres de l’anomenada Escola de Frankfurt (Horkheimer i Adorno, 1988, a la seva obra “La indústria cultural: il·luminisme com a mistificació de masses”, 1947) l'utilitzen en la seva teoria crítica de les activitats basades en el consum de masses de béns i serveis culturals. Aquests autors empren el concepte “indústria cultural” per distingir les arts creatives basades en processos de creació i producció tradicionals no industrials de les formes culturals generades amb el suport de procediments pròpiament industrials. En aquest sentit, descriuen la indústria cultural com “un instrument de l'elit capitalista que priva tant a l'artista, com l'obra d'art el seu valor intrínsec i que transforma el consumidor en un pseudoindividu”. Per tant, entenen que les arts no són, ni poden ser-ho, una part de la indústria cultural, atès que consideren la indústria i la cultura com a mons oposats.

Contràriament, autors com Benjamin (1982, al seu assaig “L'obra d'art a l'era de la reproductibilitat tècnica”, [1936]), sostenen la tesi basada en què el procés creixent d'avenç tècnic aplicat sobre les obres d'art –que permet la seva reproductibilitat indefinida – comporta una caiguda de l'autenticitat que caracteritza una obra d'art, produïda en un espai i temps determinat, atribuïda a un creador/a i amb un valor cultural, el qual eleva l'obra més enllà del seu valor en el mercat. No obstant això, Benjamin no percep aquest fenomen com quelcom negatiu, a diferència dels teòrics de l'escola de Frankfurt, sinó que ho entén com la possibilitat de trencar amb la tradició i acostar l'art a tot el públic, que passa a ser espectador i consumidor de l'obra d'art.

Altres autors (Zallo, 1992) consideren que, tot i la mercantilització i la industrialització de la cultura, tal com l'entenen Horkheimer i Adorno (1988), la indústria cultural està obligada a “preservar, en algun grau, els trets essencials de la producció cultural: la creativitat, la sistemàtica renovació cultural entorn a prototips, l'experimentació i la incertesa en les respostes del mercat”. Per tant no consideren incompatible la indústria cultural amb l'essència de les produccions en aquest àmbit.

Al llarg dels anys setanta, apareix la noció d'“indústries culturals”, en un sentit positiu, en les recerques sobre l'economia de la cultura de l'època. La Conferència intergovernamental sobre les polítiques interculturals a Europa de Hèlsinki (1972) és el punt de partida de la instrumentalització de la cultura per part de la UNESCO i els països associats a aquesta, de tal manera que es comença a transformar el concepte filosòfic crític de l'escola de Frankfurt en un de més pragmàtic i polític. Així, els estudis sobre les indústries culturals passen a estructurar-se sota una visió més empírica i reconeixen el caràcter industrial i mercantil de la cultura com a qüestió a tenir en compte, però de manera cada vegada menys crítica sobre les seves derivacions negatives (Bustamante, 2009).

Segons Puente (2007), el concepte d'indústries culturals sorgeix de la intersecció entre economia i cultura. En aquest sentit, els béns i serveis culturals es produeixen, reproduïen, conserven i difonen a partir de criteris industrials, amb un focus en la vessant econòmica, però on allò cultural, immaterial i intangible, produït per un autor, es manté com a principi actiu i significatiu del bé. Aquesta dualitat cultural i econòmica és el que distingeix aquestes indústries d'altres mercaderies i és el punt de partida dels estats per a construir les polítiques culturals.

Mostra d'aquest fet n'és la definició que fa la UNESCO (2008) de les indústries culturals com “aquelles activitats que combinen la creació, producció i comercialització de continguts que són, per la seva naturalesa, intangibles i culturals”. Aquests continguts estan, sovint, protegits per un copyright i poden adoptar la forma de béns o serveis. Un aspecte important de les indústries culturals, segons la UNESCO, és que tenen un paper cabdal en la “promoció i el manteniment de la diversitat cultural, i en l'accés democràtic a la cultura”.

Des de mitjans dels anys noranta, es parla de l'emergència d'un nou paradigma de desenvolupament de les societats econòmicament avançades: les indústries creatives. Aquest concepte té el seu origen a Austràlia (en l'informe *Creative nation: the new growth industries*, de l'Australian Government, 1994, Departament of Communications, Information, Technology and the Arts). No obstant això, la seva extensa difusió és deguda a la posada en marxa, l'any 1997, de la “Creative Industries Task Force”, per part del Regne Unit.

En aquest paradigma hi té un paper cabdal la creativitat que, juntament amb el coneixement (científic, tecnològic i organitzatiu) i l'accés més fàcil i barat a la informació, són reconeguts com els instruments principals que poden potenciar el nou creixement econòmic i promoure el desenvolupament en un món cada vegada més globalitzat i interconnectat (Baró, 2009).

La Conferència de les Nacions Unides sobre comerç i desenvolupament (en endavant UNCTAD) l'any 2008 defineix la creativitat com “la formulació de noves idees i l'aplicació d'aquestes per produir obres originals i productes culturals, creacions funcionals, intervencions científiques i innovacions tecnològiques”. Alguns informes (KEA European Affairs, 2006, encarregat per la Comissió Europea) també consideren que els avenços tecnològics repercuteixen d'una manera molt significativa en els processos d'estímul de la creativitat cultural i artística, de la creativitat científica i de la creativitat econòmica.

La creativitat, en la seva dimensió estrictament econòmica, ha estat reconeguda per diferents experts com un dels impulsors econòmics per crear riquesa i ocupació, per fomentar el canvi tecnològic i la innovació empresarial. Tal com assenyala Florida (2009), es una “font decisiva de l'avantatge competitiu”. Segons l'UNCTAD (2008), l'economia creativa:

Aplega un conjunt d'actius creatius, que contribueixen de manera significativa a generar creixement econòmic.

Pot fomentar la generació de renda i activitat econòmica, la creació d'ocupació, ingressos per exportacions; però també, estimular la inclusió social, la diversitat cultural i el desenvolupament humà.

Abasta aspectes econòmics, però també culturals i socials, que interactuen amb la tecnologia, el sistema de drets de propietat intel·lectual i el nou comportament d'una part substancial de la població dels països avançats.

Està constituïda per un conjunt d'activitats econòmiques amb un alt potencial de creixement i que desenvolupen, de manera accelerada, uns lligams, directes i indirectes, amb la resta de l'economia.

És una opció de desenvolupament factible que requereix unes intervencions i uns instruments de política econòmica multidisciplinaris.

Tal com s'ha pogut observar, la definició del sector cultural genera controvèrsia, ja que dista de ser unívoca i depèn del moment evolutiu. Alguns autors (Camacho, 2017), indiquen que la cultura té una naturalesa polièdrica, i està vinculada a molts camps com la formació, com a eina de coneixement; la civilització, com el conjunt de costums i conductes que caracteritzen els grups humans; l'oci, que permet fer ús del temps lliure; i la ment i l'esperit, com a font d'inspiració i expressió de sentiments.

Una de les principals característiques del medi cultural és la complexitat de parlar de “sector” en un entorn tan divers i canviant com és la cultura. La diversitat es manifesta, entre d'altres, en les diferents tècniques i llenguatges d'expressió utilitzades pels creadors, en les eines emprades i en la forma d'arribar al públic, i s'amplifica amb la complexitat productiva de cada àmbit en particular i amb la varietat d'agents que hi intervenen.

Les anàlisis que des dels diferents àmbits del coneixement han abordat la caracterització del fet cultural han destacat la seva doble dimensió, que abasta una dimensió social, entesa com allò que serveix per identificar quelcom representatiu d'una determinada col·lectivitat. I d'altra banda, una dimensió individual de la cultura, que dona protagonisme a l'essència creativa i, per tant, interpreta la cultura com a creació personal d'una idea que es plasma en una obra d'art o d'un producte cultural original, i que és considerat com un element sacre, únic i irrepetible, amb un valor sovint difícil de comptabilitzar.

Aquesta concepció polièdrica es veu reflectida en les definicions complexes del terme, i que Tylor (1975), antropòleg britànic, defineix com “aquell complex que inclou el coneixement, les creences, l'art, la moral, el dret, els costums i qualsevol altra capacitat i hàbit adquirits per l'home en qualitat de membre de la societat”. Posteriorment, i ja des d'una perspectiva institucional, la UNESCO entén que “la cultura es pot considerar actualment com el conjunt dels trets distintius, espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o un grup social. Aquesta engloba, endemés de les arts i les lletres, els modes de vida, els drets fonamentals de l'ésser humà, els sistemes de valor, les tradicions i les creences” (UNESCO, 1982).

Tal com assenyala l'Informe anual sobre l'estat de la cultura (CoNCA, 2019) aquesta diversitat pressuposa una riquesa i una pluralitat que posiciona el col·lectiu artístic i cultural en un espai privilegiat per a intervenir activament en els grans reptes que afronta la societat actual.

La delimitació del sector cultural

Una vegada descrites les característiques principals d'aquest concepte també cal posar èmfasi en l'abast dels sectors creatius, la qual cosa tampoc té una classificació única. Cadascuna de les classificacions existents, tal com es pot veure a continuació, pateixen d'un enfocament diferent, si bé en tots els casos la classificació de les indústries culturals i creatives distingeix entre un sector central i uns sectors perifèrics.

Es poden distingir quatre propostes de classificació d'aquestes activitats (Baró, 2009):

Classificació anglosaxona segons el Ministeri de Cultura, Mitjans de Comunicació i Esport del Regne Unit (DCMS). Els sectors creatius es fonamenten en la creativitat, en l'habilitat i en el talent individuals i disposen d'un gran potencial per crear riquesa i llocs

de treball mitjançant la generació i l'explotació de la propietat intel·lectual. En aquest context, la creativitat és l'eix central del procés de producció, mentre que la propietat intel·lectual és una característica bàsica dels seus productes finals.

Aquesta classificació respon a l'interès del Govern britànic, a finals dels anys noranta, de reconduir l'economia del Regne Unit cap a una economia basada, progressivament, en la creativitat i la innovació, per afrontar els reptes d'un món cada vegada més globalitzat i competitiu.

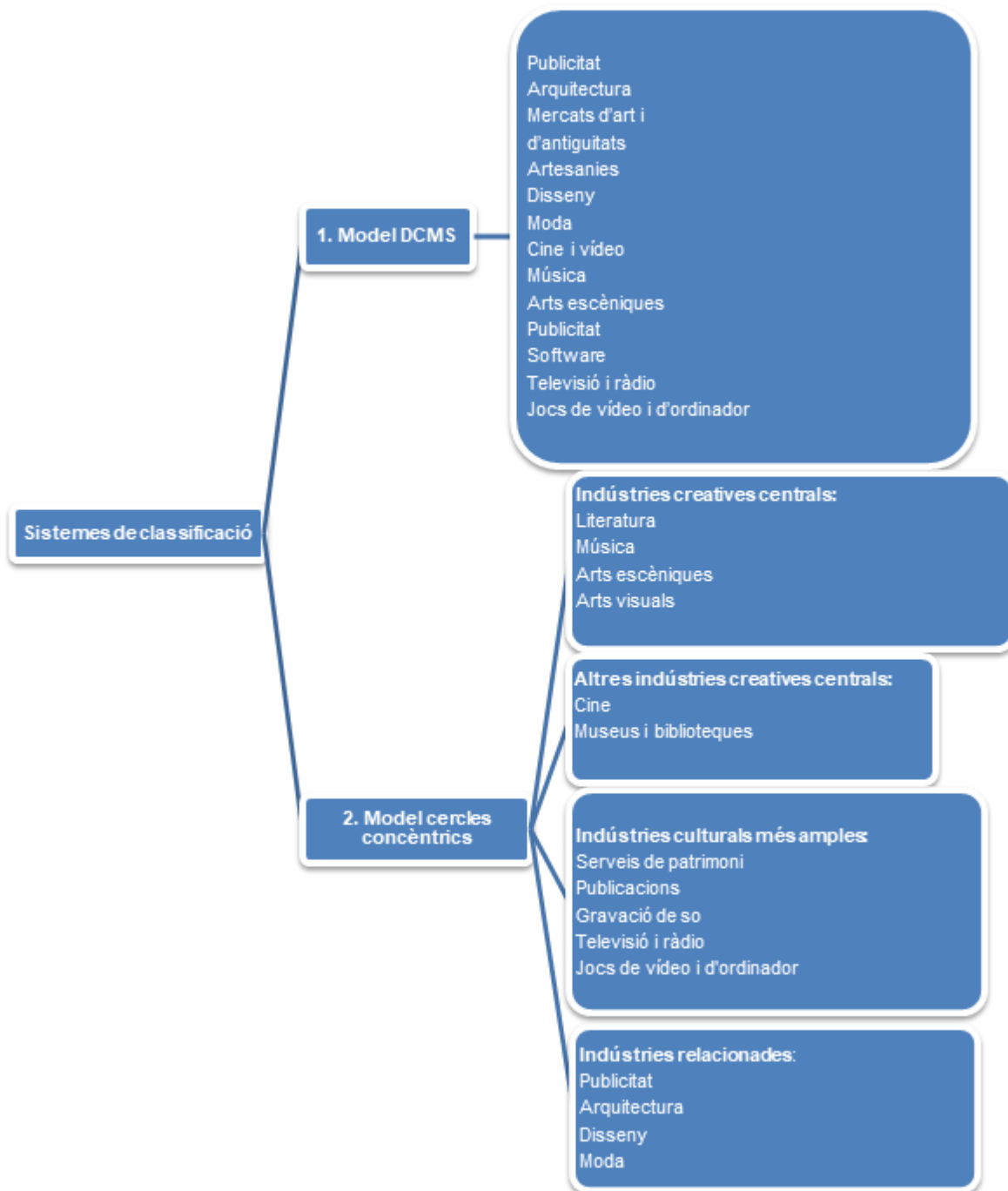
Classificació basada en el model dels cercles concèntrics. Aquest model es basa en la proposta de Throsby (2001), segons la qual com més gran és el contingut cultural dels béns i serveis que produeix una activitat cultural, més legitimada està per formar part de les indústries creatives centrals, enteses com el nucli del sector, estrictament cultural, que no només genera riquesa. Segons Throsby (2001), les idees creatives s'originen en aquest grup central d'activitats (en forma de textos, sons i/o imatges) i, després, es difonen cap a altres activitats a través d'un conjunt de cercles concèntrics. En aquests altres cercles, les activitats es diferencien pel fet que la proporció del contingut cultural dels seus productes disminueix amb relació al seu contingut comercial, tal com es pot observar a la taula següent.

Classificació basada en el model dels textos simbòlics. Es basa en els estudis del sociòleg Hesmondhalh (2002), que assenyala les indústries culturals com a productores de significats socials en forma de textos i símbols. En aquest model es distingeixen els sectors culturals centrals, que engloben totes aquelles activitats que generen, però també difonen, els continguts creatius per mitjans diferents. Segons aquesta classificació, les arts creatives es consideren com a sectors o indústries culturals perifèrics.

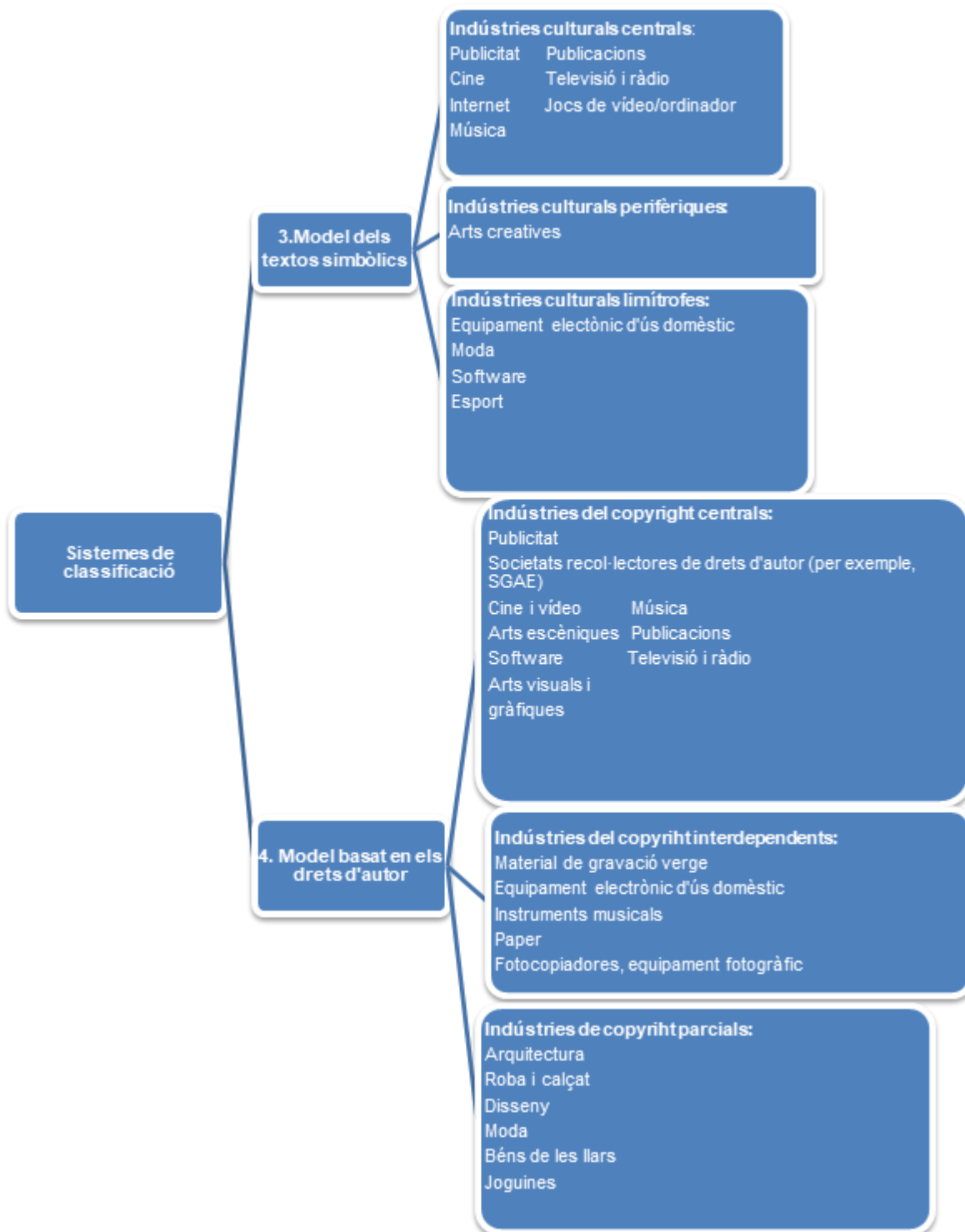
Classificació basada en el model de l'Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual basada en els drets d'autor. Aquesta classificació inclou els sectors d'activitat directament o indirecta, compromesos amb la creació, la manufactura o producció i l'emissió i distribució d'originals o treballs que es podrien acollir a drets d'autor. Es distingeix entre els sectors centrals de copyright que generen aquests drets; els sectors de copyright interdependents, que produeixen i distribueixen béns susceptibles de servir de suport o de difondre els continguts generats en els sectors anteriors i els sectors de copyright parcials, en els quals la propietat intel·lectual es només una part menor de la seva activitat.

A la taula següent es pot observar quins subsectors estan inclosos dins del sector cultural i creatiu en les diferents classificacions exposades anteriorment, partint de la definició que s'ha fet de les indústries culturals i creatives, i segons UNCTAD (2008).

FIGURA 2. Sistemes de classificació per a les indústries culturals i creatives

Font: UNCTAD (2008)

Font: UNCTAD (2008)

A aquest sistema de classificació se li pot afegir un enfocament addicional, el de l'economia de l'experiència (enfocament nòrdic), impulsat pels economistes Pine i Gilmore (2001). Segons aquesta concepció, el que té més pes en les indústries culturals i creatives, no són tant els productes, sinó el valor de l'experiència que aquests aporten. Tot i que no hi ha una classificació concreta dels sectors que proveeixen experiències, entre ells es poden incloure: la moda, les arts visuals, els jocs i altres productes d'entreteniment, el turisme, els llibres, el teatre, la ràdio i la televisió, l'arquitectura, les activitats relacionades amb l'esport, el disseny, el cinema i el vídeo, la publicitat, la producció de continguts i d'esdeveniments, entre d'altres.

La Comissió Europea ha adoptat el model conceptual dels cercles concèntrics, el qual fou utilitzat al 2006 per la consultora KEA European Affairs, mencionat ja anteriorment, que analitza l'estructura interna i externa del sector cultural i creatiu. Aquest informe (*Economy of culture*) havia estat sol·licitat per la Comissió Europea (2006) i va aportar dades significatives, que segueixen sent un referent a nivell internacional. KEA emfatitza la importància econòmica de la cultura i, en aquest sentit, en el seu informe assenyala com la cultura impulsa el desenvolupament econòmic i social, així com la innovació i la cohesió. Així mateix, conclou que el sector cultural i creatiu és un sector creixent, que es desenvolupa a un ritme més accelerat que la resta de l'economia. També ofereix moltes oportunitats diferents per ocupacions altament qualificades i el seu creixement en termes d'ocupació també supera la resta de l'economia. Així mateix, impulsa altres sectors de l'economia europea, especialment la innovació i el sector de les TIC.

L'informe també posa de manifest que no existeix consens sobre l'àmbit de l'"economia de la cultura" ni sobre les definicions o criteris per a la seva delimitació i, mostra d'aquesta afirmació, n'és la diversitat d'aproximacions conceptuals existents. Segons el document, la cultura es pot definir segons tres angles diferents:

Cultura com a art.

Cultura com a conjunt d'activitats, creences, costums, valors i pràctiques que són compartits per un grup.

Cultura com a instrument per qualificar un sector d'activitat: el sector cultural. Des d'aquesta perspectiva, les activitats culturals impliquen alguna forma de creativitat en la seva producció, per la qual cosa hi ha almenys alguna forma de propietat intel·lectual. En aquest sentit, s'entén que els sectors culturals i creatius estan inclosos dins de l'economia de la cultura.

L'informe KEA també fa tres aportacions conceptuals:

Distinció entre els components industrials i no industrials de la cultura. Segons l'informe, els components industrials produeixen productes culturals destinats a la reproducció en massa, la disseminació en massa i l'exportació. Aquestes indústries culturals inclouen: cinema i vídeo, videojocs, retransmissions, música, llibres i premsa. En canvi, els components no industrials proporcionen béns i serveis no reproduïbles, per ser "consumits" en el propi lloc. Aquests són els camps artístics (arts visuals que inclouen: pintura, escultura, artesanía i fotografia; els mercats artístics i d'antiguitats; arts escèniques, que

inclouen òpera, orquestra, teatre, dansa i circ; i patrimoni, que inclou museus, emplaçaments de patrimoni, jaciments arqueològics, biblioteques i arxius).

Diferència entre la incidència econòmica directa (generació de riquesa i ocupació en el propi sector) i la seva incidència indirecta, a través d'altres sectors econòmics als quals el sector cultural els aporta valor. També subratlla la importància del sector per al desenvolupament local, així com per a la integració social i la cohesió territorial.

Assenyala la insuficiència de dades disponibles sobre el sector cultural, així com d'instruments estadístics per a obtenir-les i processar-les, atès que hi ha moltes divergències entre països. A partir d'aquest informe, tant la UNESCO com Eurostat remodelen les seves estadístiques culturals.

Pel que fa a aquest darrer aspecte assenyalat per l'informe KEA, l'escassetat de dades del sector cultural, cal dir, que no hi ha un sistema estadístic harmonitzat a la UE ja que les dades estadístiques que generen els Estats membres són difícilment comparables a causa de diversos factors, tal com constata IDESCAT:⁵

Les diferències en la definició de l'àmbit de la cultura i els seus límits. Tal com estableixen les memòries del CONCA, alguns països, com ara França, amb una mirada patrimonial i de conservació dels valors que defineixen el país, han inclòs el paisatge com a espai de protecció patrimonial; d'altres incorporen al concepte de cultura l'àmbit del pensament, la cultura científica i l'àmbit intel·lectual, i promouen la creació de *think tanks* i d'estructures que aporten reflexió sobre els canvis i transformacions que viu la societat des de les fronteres del coneixement. La UE, amb una concepció més orientada a la cultura com a motor d'innovació i creació de riquesa posa l'accent en les indústries creatives. En els països del nord d'Europa, el binomi entre cultura i educació i la cultura com a motor social formen part cada vegada més del centre de les seves polítiques culturals.

L'evolució constant de l'àmbit cultural, tal com s'ha pogut copsar a la descripció evolutiva, la qual cosa dificulta el consens sobre la seva pròpia definició.

La producció de dades de països que són heterogenis respecte dels mètodes de recollida, periodicitat, cobertura i fonts utilitzades.

L'absència d'un mecanisme de centralització a nivell europeu.

L'establiment d'uns criteris àmpliament acceptats per delimitar l'abast de les activitats del sector cultural i per fonamentar un sistema d'estadístiques i d'indicadors apropiat d'aquest àmbit té el seu origen en el *Framework for Cultural Statistics* (FCS), dut a terme l'any 1986 sota la direcció de la UNESCO, que va permetre establir una primera classificació normalitzada de les activitats culturals. En la darrera dècada s'han fet esforços importants per arribar a una harmonització de les estadístiques culturals en l'àrea de la UE. El 20 de novembre de 1995, el Consell Europeu adoptà una resolució sobre la promoció de les estadístiques en matèria de cultura i de creixement econòmic⁶ en què es convidava la Comissió

⁵ [Estadística i comptes de les empreses culturals](#). Idescat.

⁶ [Resolució del Consell, de 20 de novembre de 1995, sobre la promoció de l'elaboració d'estadístiques en matèria de cultura i creixement econòmic](#). DOUE C 327/1, de 07.12.1995.

Europea, en estreta cooperació amb els Estats membres, “a vetllar perquè es faci un millor ús dels recursos estadístics existents i perquè els treballs d’elaboració de les estadístiques culturals progressin de manera harmoniosa”.

El mes de març de 1997, a instàncies de l’Eurostat, es constituí un *Leadership Group* (LEG-Cultura) sobre les estadístiques culturals, que tenia com a missió general “establir, a nivell comunitari, un sistema d’informacions coherents i comparables susceptible de contribuir a una millor comprensió dels lligams entre la cultura i el desenvolupament dels Estats membres”. Els objectius d’aquest grup d’experts eren els següents: proposar als Estats membres de la UE unes definicions i classificacions harmonitzades que permetessin una millor comparació internacional dels fenòmens relatius al camp cultural (a partir dels treballs previs realitzats per la UNESCO); desenvolupar un sistema orgànic d’indicadors per a la definició, el seguiment i l’avaluació de les polítiques culturals; i millorar i ampliar les estadístiques culturals d’àmbit europeu, tenint en compte els estudis ja existents.

El LEG-Cultura va organitzar els seus treballs combinant dos enfocaments complementaris: un enfocament general que tracta de temes transversals que tenen una importància rellevant per a la política cultural (l’ocupació, el finançament i les pràctiques culturals), i un enfocament institucional, que té com a finalitat descriure les institucions (empreses i organitzacions) des de diferents angles i generar estadístiques sobre aquestes institucions (sobre les activitats que duen a terme, sobre els seus recursos humans, sobre els seus ingressos i despeses, sobre els seus visitants/usuaris i les seves audiències).

La contribució principal del LEG-Cultura ha estat l’elaboració d’una classificació de les activitats culturals. El punt de partida per assolir aquest objectiu ha estat la revisió de la classificació duta a terme per la UNESCO i definir un nucli comú d’àmbits considerats, de manera unànime, com a culturals per tots els estats membres.

Seguint la pauta de classificació de la UNESCO, tota activitat cultural es defineix per l’àmbit en què s’exerceix la funció que aquesta ha de dur a terme. En aquest sentit, el LEG-Cultura estableix vuit dominis o àmbits culturals i artístics i sis funcions econòmiques bàsiques de cadascun dels dominis. La taula següent il·lustra la correspondència entre els dominis culturals i les funcions econòmiques i, tal com es pot observar, dins del mateix àmbit cultural es poden exercir diverses funcions.

TAULA 2. Classificació de les activitats culturals

Àmbits	Conservació	Creació	Producció	Difusió	Venda	Formació
Patrimoni cultural (monuments, museus, llocs arqueològics i altres)	Restauració de monuments, activitat museística, altres activitats			Esdeveniments de sensibilització pública	Entrades a museus, monuments	Activitats d’ensenyament
Arxius	Arxius generals			Esdeveniments de sensibilització pública		Activitats d’ensenyament

Àmbits	Conservació	Creació	Producció	Difusió	Venda	Formació
Biblioteques	Conservació i lectura			Esdeveniments de sensibilització pública		Activitats d'ensenyament
Edició (llibres i premsa)		Obres literàries, creació d'articles	Llibres, diaris, setmanaris, activitat d'agents, activitat d'agències de premsa	Fires, esdeveniments de sensibilització pública	Llibres, diaris, setmanaris	Activitats d'ensenyament
Arts visuals (disseny i fotografia)	Restauració d'obres, arxius audiovisuals	Obres d'art	Reproducció d'obres visuals	Mostres, festivals, esdeveniments de sensibilització pública	Obres d'art (galeries, cases de subhastes)	Activitats d'ensenyament
Arquitectura		Creació arquitectònica		Mostres, esdeveniments de sensibilització pública		Activitats d'ensenyament
Espectacle en viu (música, dansa, teatre, multidisciplinari)	Reconstrucció i restauració d'obres musicals, arxius musicals, teatrals	Obres musicals, coreogràfiques, dramàtiques...	Espectacles en viu, audicions, representacions	Gestió de sales i espectacles, festivals, esdeveniments de sensibilització pública	Entrades a sales	Activitats d'ensenyament
Audiovisual (cinema, ràdio, televisió, vídeo, fonogrames, multimèdia)	Reconstrucció i restauració d'obres, arxius	Obres fílmiques i audiovisuals, multimèdia	Films, programes de ràdio, programes de TV, discs, vídeo, multimèdia	Distribució cinematogràfica, gestió de sales de cinema, festivals, emissions de ràdio i televisió	Enregistraments audiovisuals, multimèdia	Activitats d'ensenyament

Font: LEG-Cultura (1999)

Prenent com a base aquesta classificació, a finals de l'any 2007, el Consell de Ministres de Cultura de la UE identifica la millora i la comparabilitat de les estadístiques culturals com una de les cinc àrees prioritàries de la cultura 2008-2010. Per iniciativa d'Eurostat, el 2009 es crea un nou grup de treball europeu d'estadístiques culturals, European Statistical System Network on Culture (ESSnet-Culture), amb l'objectiu de desenvolupar la producció de dades sobre la base d'un sistema estadístic coordinat i examinar la possibilitat d'adaptar o desenvolupar mètodes existents per a respondre a les noves necessitats i cobrir nous dominis.

L'IDESCAT, amb la finalitat d'establir la delimitació sectorial d'aquesta estadística, s'ha basat en els treballs metodològics duts a terme per ESSnet-Culture i en el Marc d'estadístiques culturals actualitzat per la UNESCO l'any 2009. Tal com indica la nota metodològica d'IDESCAT, ESSnet-Culture proposa un marc europeu basat en el concepte de domini cultural, definit com el conjunt de pràctiques, activitats o productes culturals centrats al voltant d'un grup d'expressions reconegudes com a artístiques.

Si bé ESSnet-Culture identifica set dominis culturals, l'IDESCAT n'afegeix dos més, atès que considera massa restrictiva la proposta europea. Per tant, els dominis culturals segons IDESCAT són els següents, tal com es pot veure al capítol de les principals magnituds econòmiques del sector cultural.⁷

Patrimoni, arxius i biblioteques

Llibres i premsa

Arts visuals

Arts escèniques

Audiovisual i multimèdia

Arquitectura

Publicitat

Altres serveis relacionats amb la cultura, com algunes activitats d'edició no incloses en els altres dominis culturals, serveis d'informació no classificats i serveis de representació de mitjans de comunicació.

Activitats relacionades amb la cultura, com la impressió de periòdics, altres activitats d'impressió i arts gràfiques no incloses en els altres dominis culturals, la reproducció de suports enregistrats i la fabricació d'instruments musicals.

Tal com es desprèn d'aquest d'apartat, l'abast del sector cultural és objecte de diferents mirades i interpretacions, relacionades amb la conceptualització del sector. Tot i les diferències, s'observa l'existència d'un consens relatiu sobre la delimitació conceptual de les activitats que el componen i que es poden agrupar en tres grans blocs d'activitat:

Un primer bloc on s'integren les activitats principalment vinculades a la fase de la creació de la cultura, i que podríem assimilar dins dels processos de producció com la font originària de cultura, associades per una part, a les branques de les arts escèniques i per l'altra a les branques que agrupen tot el patrimoni cultural d'un espai geogràfic.

Un segon bloc conformat pel que se sol denominar de forma genèrica com les indústries culturals, on es facilita la transformació de la font original de la cultura en un bé o servei a l'abast de nivells més amplis de la ciutadania, i que inclou diferents fases de l'activitat cultural vinculades amb la producció (on es du a terme el disseny del producte o servei cultural); la fabricació (on s'agrupen les activitats de reproducció en sèrie dels béns i serveis culturals ideats i dissenyats prèviament); la difusió i comercialització (que agrupa

⁷ En el capítol de principals magnituds econòmiques, seguint la metodologia del Compte Satèl·lit d'Espanya, cinc de les subbranques dels dominis d'activitats relacionades i complementàries de la cultura s'han integrat en el domini central corresponent. De forma que la descripció del sector al llarg de l'apartat es desagrega en sis dominis. Cinc dominis centrals (Patrimoni, Arxius i Biblioteques, Llibres i premsa, Arts visuals o plàstiques, Arts escèniques, i Audiovisuals i multimèdia) i un grup de subbranques interdisciplinàries.

les activitats d'aquelles empreses que fan la intermediació entre els béns i serveis produïts en sèrie, i l'usuari o consumidor final); la promoció i regulació de les Administracions públiques (que agrupa la promoció cultural i de regulació del sector); i les activitats educatives (que agrupa l'ensenyament vinculat a la cultura).

Finalment, es pot identificar un tercer bloc d'activitats auxiliars que agrupa activitats auxiliars tant de la creació, producció, difusió i distribució que ofereixen productes o serveis amb una elevada connotació cultural, si bé no produeixen béns culturals en un sentit estricte.

Pel que fa a l'anàlisi del sector des del punt de vista estadístic, aquest informe pren com a referència, en la mesura del possible, la classificació duta a terme per IDESCAT en nou dominis culturals, tal com s'explica a l'apartat metodològic de l'informe. Tot i això, també s'han emprat altres fonts, tenint en compte la disponibilitat de les dades en alguns aspectes. En el cas de l'anàlisi del mercat de treball en el sector cultural, s'han emprat les dades de l'Observatori del mercat de treball i model productiu per ocupacions.

3.2. La significació social i econòmica del sector cultural

Més enllà dels problemes de quantificació estadística associats a l'estudi de qualsevol realitat econòmica social, la literatura econòmica, que també recull la dimensió polièdrica de les activitats culturals, ha destacat des de diferents perspectives la influència de la cultura i les arts en el desenvolupament de les societats. En aquest apartat, en un esforç de síntesi, s'agrupen aquestes aproximacions en dos grans blocs:

Per un costat, la literatura econòmica aborda l'anàlisi de les activitats culturals des d'aproximacions de caràcter normatiu vinculades al rol dels poders públics davant els reptes que planteja la provisió de cultura a la ciutadania. Des d'aquesta lògica l'interès es centra en la valoració de l'elecció pública, que en darrera instància depenen de les funcions o missions que la societat atribueix als poders públics: ja sigui com a garant de l'eficiència i, per tant, per donar resposta a les ineficiències que es puguin generar en la provisió dels béns i serveis culturals a través dels mercats; com a garant de l'equitat i la igualtat d'oportunitats en l'accés a aquests tipus de béns i serveis; o perquè se li atribueix la responsabilitat de procurar un creixement econòmic socialment sostenible.

Per un altre, la literatura econòmica més convencional ha abordat l'anàlisi de la cultura i la seva activitat avaluant el funcionament dels mercats que la proveeixen, amb els instruments propis de l'individualisme metodològic. On l'individu és la unitat d'acció principal de les relacions econòmiques, i l'elecció racional el mètode a través del qual es satisfan les necessitats en un context de mitjans o recursos escassos aplicables a diversos usos i sobre els quals cal optar.

3.2.1. Aproximacions normatives a la provisió de la cultura

Les aproximacions normatives a la provisió dels béns i serveis culturals, vinculades a les decisions de política econòmica i, per tant, subjecte a consideracions de caràcter ètic i filosòfic, s'ocupen de la intervenció pública en el camp de les polítiques culturals. Aquestes

aproximacions estan influenciades per altres disciplines socials, com la sociologia i la filosofia política, que aporten nous arguments per valorar la intervenció dels poders públics en la provisió de béns i serveis culturals.

Històricament les postures del liberalisme econòmic i social en general havien defensat la mínima intervenció dels poders públics en la vida econòmica, social i cultural. Inspirades en el liberalisme econòmic, la teoria del benestar o “Welfarisme” i la Nova economia del benestar, estableixen que, quan es compleix el primer teorema fonamental del benestar,⁸ la promoció del bé general de la societat ostentada pels poders públics es redueix a administrar la justícia, defensa i seguretat nacional, salvaguarda de les fronteres, i relacions exteriors, així com la provisió d’algunes obres d’infraestructures, i de l’educació de la població amb menors recursos. Des d’aquesta perspectiva, els mercats adquireixen un paper fonamental en la provisió del béns i serveis culturals, vegeu Montagut i Sarasa (1995) i Herrera (2013).

De totes maneres, des d’aquests enfocaments també s’han identificat característiques dels béns i serveis culturals i de les tecnologies que els proveeixen que propicien l’existència de diferents fallades de mercat en la seva provisió, vegeu l’apartat 3.2.2. La responsabilitat dels poders públics de promoure el bé general de la societat, quan alguns dels supòsits implícits en el primer teorema fonamental del benestar no es compleixen i, per tant, l’assignació global assolida a través dels mercats no és eficient des del punt de vista social, justifica la intervenció dels poders públics. Des d’aquesta lògica, tot i que el mercat segueix sent l’instrument principal de satisfacció de les necessitats culturals de la ciutadania, la intervenció dels poders públics en l’economia s’hauria d’implementar per a corregir les fallades de mercat, i garantir-ne un funcionament més eficient, ja sigui a través de la regulació dels propis mercats, les polítiques de subvencions, la modulació dels incentius individuals per mitjà de la política tributària, o en darrera instància amb la producció pública.

Per una altra part, la realitat de les societats modernes i les desigualtats existents en la distribució dels recursos i en l’assignació de béns i serveis, també ha introduït la reflexió, des de postures liberals, de la necessitat que els poders públics procurin per l’equitat i una distribució justa d’aquells béns i serveis que socialment es consideren essencials per al desenvolupament econòmic.

Des d’aquestes perspectives la cultura i els béns i serveis en que es materialitza són concebuts, no tant com un bé de consum, si no com un actiu essencial en el desenvolupament de les societats.

Ja sigui perquè el consum cultural no respon només, o principalment, a la necessitat de satisfer un plaer, sinó que esdevé un element constitutiu de la pròpia identitat humana, capaç de generar pensament crític, i en darrera instància garant de la pròpia llibertat personal.

⁸ Sota condicions de competència perfecte, de mercats complets, de rivalitat en el consum i exclusió en el consum via preus, informació perfecte, i heoxogeneïtat de les preferències individuals, el mercats i el sistema de preus garanteixen resultats eficients (en el sentit que exhaureixen tots els intercanvis que generen beneficis mutus).

Com perquè en la seva dimensió d'actiu, la cultura s'assimila a un factor de producció més (com ho són el capital físic i el capital humà), un actiu que millora la productivitat del sistema de producció i, per tant, facilita el desenvolupament econòmic.

En qualsevol d'aquestes dues aproximacions la cultura, i els béns i serveis que la componen, es manifesten com un bé de mèrit, preferent o de primera necessitat. Béns que la societat accepta que els poders públics n'hagin de garantir el seu accés, a través de la provisió o la producció pública, i que la ciutadania pugui contribuir al seu finançament a través del sistema tributari.

La cultura com element constitutiu de la identitat humana

La definició de la cultura com a element constitutiu de la identitat humana i per tant de les societats, ha comportat introduir consideracions sobre l'equitat i la distribució justa en la provisió dels béns i serveis culturals. Aquestes tenen en la teoria de l'elecció social, desenvolupada a partir del teorema de la impossibilitat d'Arrow, a un dels seus referents, que introdueix la idea que el contracte social és l'única forma acceptable de regla social per a prendre decisions col·lectives, i que sustenten la identitat col·lectiva i la convivència social, vegeu Montagut i Sarasa (1995) i Herrera (2013).

En les democràcies occidentals, el contracte social, d'acord amb les teories de la justícia social de J. Rawls, vegeu Montagut i Sarasa (1995) i Herrera (2013), identifica la idea d'equitat o justícia social com aquella situació en què es garanteix a la ciutadania un nivell determinat de provisió dels béns socials primaris, aquell necessari per tal de desenvolupar un pla de vida raonable. Per tant, l'equitat s'interpreta com a igualtat de disposició dels béns socials primaris. La diferència en la disposició d'aquests béns només és tolerable quan vagi en favor de les persones en pitjor situació, ja que la racionalitat ens conduiria establir un contracte social que ens protegeixi de les situacions més desavantajoses en que ens podem veure involucrats, actuant sota el principi del "maximin".

Així, un criteri de justícia social o d'equitat justificaria la protecció dels menys afavorits, i garantir a tothom com mínim les mateixes oportunitat per a participar en la competició de la vida. Quan el contracte social estableix la consideració de béns primaris als béns i serveis culturals, aleshores la política cultural hauria de tenir com a objectiu garantir un determinat nivell de provisió d'aquests béns per a tota la ciutadania i, per tant, la intervenció dels poder públics estaria justificada per raons d'equitat.

En aquest sentit, alguns autors com Barbieri (2021) assenyalen que el sector cultural està marcat per nivells de desigualtat fins i tot superiors al d'altres sectors. A més, la indústria cultural (més gran o més petita) presenta biaixos de gènere, classe o origen. La pandèmia, i la seva gestió, han reproduït i agreujat moltes d'aquestes desigualtats, amb efectes més nocius sobre les persones i col·lectius més febles que treballen en l'àmbit de la producció cultural. Cal dir que la situació de limitat finançament del sector cultural ha estat un altre problema reproduït durant la pandèmia. Sobretot en un context en què la despesa privada en activitats i béns culturals ha experimentat un significatiu retrocés davant la crisi econòmica i les limitacions i restriccions al sector cultural.

Des de la perspectiva de les teories estructuralistes de la sociologia, vegeu Montagut i Sarasa (1995), les consideracions d'equitat en el subministrament dels béns de mèrits, no

estaria tant fonamentada en una justificació de caràcter ètic, com pot ser l'assoliment d'un objectiu de justícia social, sinó per donar resposta a les dificultats de mantenir la integració social associada a la creixent heterogeneïtat de les societats modernes i l'extensió de les relacions mercantils. La resposta a aquesta creixent complexitat seria l'atribució d'una funció integradora als poders públics, a través de la qual es pacifica el conflicte social o d'interessos inherent en qualsevol societat, i molt especialment en les economies capitalistes. Des d'aquest punt de vista, la política cultural jugaria aquest rol integrador, ja fos en benefici de la classe dominant o en benefici de la confluència d'interessos que s'expressen a través del contracte social.

En qualsevol cas, aquestes consideracions ajuden a explicar com des de la segona meitat del segle XX la cultura s'ha anat configurant com a dret social, que integra tant el reconeixement del dret de tota persona a poder participar de la vida cultural, com la necessitat de respectar la diversitat cultural, protegir-la i promoure-la des de l'acció dels poders públics. Així, des d'una perspectiva institucional, en la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) s'estableix que tota persona, com a membre de la societat, té dret a obtenir la satisfacció dels drets culturals indispensables per a la seva dignitat i el lliure desenvolupament de la seva personalitat. També reconeix a tota persona el dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat i a gaudir de les arts.

Inspirant-se en aquesta Declaració, se n'han signat d'altres en l'àmbit internacional, entre les quals en destaquen el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals (1976). Aquest Pacte reconeix el dret de tota persona a participar en la vida cultural i disposa que els drets culturals són part integrant dels drets humans i, per tant, són universals, indivisibles i interdependents. La seva promoció i respecte adequats són essencials per a mantenir la dignitat humana i per a la interacció social i positiva dels individus i comunitats en un món caracteritzat per la diversitat i la pluralitat cultural.

Així mateix, la UNESCO ha impulsat també diferents instruments internacionals en la matèria, com la Declaració sobre Diversitat Cultural (2001) i el Conveni sobre la Protecció i la Promoció de la diversitat de les expressions culturals (2005). Aquesta Organització considera la diversitat com un patrimoni comú de la humanitat que cal protegir i promoure, especialment amb polítiques de cooperació internacional que afavoreixin l'equilibri entre els països rics i els països pobres i garanteixin les expressions culturals tradicionals de minories i pobles autòctons, ja que la interculturalitat afavoreix el progrés de la societat en general.

O més recentment, d'acord amb la Declaració de Friburg sobre els drets culturals (2007), aquests són l'expressió i exigència de la dignitat humana i, en aquest sentit, es tenen pel sol fet d'existir com a persona.

En l'àmbit europeu, els marcs constitucionals també contenen nombroses referències a la cultura, en reconeixen el paper fonamental i imposen als poders públics l'obligació de promoure i tutelar l'accés a la cultura, a la qual tothom en té dret.

La CE recull el dret a la cultura dins del seu capítol 3, de principis rectors de la política social i econòmica, on l'article 44 estableix que els poders públics promouran i tutelaran el dret a la cultura, com a dret universal.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya preveu, al seu article 22, que totes les persones tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a la cultura i al desenvolupament de llurs capacitats creatives individuals i col·lectives; a l'article 44, que els poders públics han d'emprendre les accions necessàries per a facilitar a totes les persones l'accés a la cultura, als béns i als serveis culturals i al patrimoni cultural, arqueològic, històric, industrial i artístic de Catalunya i a l'article 37.3, que la regulació essencial i el desenvolupament dels drets i deures en l'àmbit cultural s'han de fer per llei del Parlament.

Cal tenir en compte que, en el context de la pandèmia de la COVID-19, les mesures restrictives que s'han adoptat han tingut un impacte econòmic especialment significatiu en el sector cultural, que ha vist paralitzada durant mesos la seva activitat. Aquestes limitacions han impedit a les persones l'accés a moltes de les manifestacions culturals necessàries per al seu desenvolupament integral, tant des del punt de vista humà i social, com cultural. En aquest context, cal destacar que el setembre de 2020, el Govern de la Generalitat de Catalunya acorda declarar la cultura com a bé essencial per al desenvolupament de la personalitat individual i col·lectiva, sens perjudici d'altres drets, que cap preservar i fomentar, tal com es comenta també al capítol 6 (Polítiques culturals a Catalunya).

Tal com assenyala l'Acord, aquesta declaració és el punt de partida per elaborar el marc normatiu que garanteixi i reguli l'accés a la cultura i els drets culturals de la ciutadania, que permeti accelerar la represa dels diversos sectors culturals i que doni resposta a les necessitats de les persones professionals del sector, dignificant tant els perceptors com els emissors de la cultura.

Els béns i serveis culturals com a actiu de la societat

La consideració del béns i serveis culturals com un actiu de la societat, i com a factor de producció, ha comportat una nova justificació, també des de les concepcions liberals de l'economia i la societat, sobre la necessitat d'intervenció dels poder públics en la provisió de béns i serveis culturals. Tant en les teories del creixement econòmic, com en la teoria keynesiana de correcció dels cicles econòmics, provocats pels efectes desestabilitzadors de les recurrents crisis de sobreproducció de les economies capitalistes, les polítiques públiques de suport a l'activitat cultural adquireixen un valor instrumental per afavorir un creixement estable de l'economia. Des d'aquesta perspectiva macroeconòmica, el valor de la cultura es deriva del seu efecte palanca sobre el potencial de creixement econòmic.

En el primer cas, perquè la creativitat implícita en les activitats culturals es pot convertir en un factor determinant del canvi tecnològic i, per tant, de les possibilitats de creixement dels nivells de productivitat del sistema productiu i la seva competitivitat. La cultura i les arts són una font d'inspiració i motivació, l'existència d'indústries culturals en un territori poden ser un factor de foment de la creativitat i desencadenar derivacions cap al canvi i la innovació i la creació de nous productes i experiències de consum. La creativitat com a actitud que combina coneixement, imaginació i interacció, tres factors que poden desencadenar processos de creació de valor, i generació de riquesa. Per tant, les polítiques culturals poden esdevenir un instrument de palanca de canvi pel creixement a través de la diversificació de l'estructura productiva de les economies locals o regionals, o per la transformació urbana de les ciutats. El capital cultural i el capital creatiu com a palanca de desenvolupament determinant d'avantatge comparatius dels territoris en les societats del coneixement i l'economia creativa, vegeu Herrero (2011).

En el segon cas, perquè les activitats culturals tenen associats uns efectes desbordament importants en altres sectors d'activitat, especialment els vinculats amb el turisme (l'hostaleria, els transport, i la restauració).

De totes maneres, el concepte de política cultural també s'ha criticat com una contradicció de termes, vegeu Suárez i Álvarez (2021), especialment des de les posicions més extremes contràries al concepte de justícia social i defensores de la màxima expressió de l'individualisme. En son exemple, les posicions llibertàries de Nozick, que s'oposa a qualsevol redistribució imposada col·lectivament a través de l'Estat si va en contra de la voluntat individual, o les posicions neoliberals de Hayek, que interpreta que els resultats dels mercats, producte de forces impersonals i no atribuïbles a la responsabilitat de cap individu en concret, no es poden valorar de justos ni d'injustos i, per tant, des d'aquesta perspectiva qualsevol política social articulada des de l'Estat serà necessàriament coactiva i ineficient, vegeu Montagut i Sarasa (1995). En aquest sentit, en la mesura que la cultura ha de ser una expressió d'espontaneïtat i d'autenticitat pròpies de l'individu i que no hauria d'estar sotmesa a cap altre límit que el derivat de la pròpia inspiració dels seus actors, la seva gestió des dels poders públics corre el perill del dirigisme polític, o pot està subjecte a la generació de noves ineficiències associades a les fallades del sector públic: perquè els poders públics no disposen de la informació necessària per a poder intervenir de forma eficaç en les fallades de mercat originades pel problema de les preferències no revelades i, per tant, les polítiques públiques culturals poden acabar capturades per grups d'interès que tenen una posició privilegiada sobre la informació; o perquè les accions públiques responen als interessos egoistes dels gestors públics i no als interessos concurrents de la ciutadania, imposant les seves preferències entre activitat subvencionades i no subvencionades.

L'anàlisi de l'economista A. Sen, a partir de la seva teoria del desenvolupament entès com desenvolupament de la llibertat real, vol superar el dilema plantejat entre justícia social i llibertat, i intenta donar resposta al repte plantejat per la filosofia política de J. Rawls a l'hora de trobar un equilibri entre aquests dos valors (vegeu Sen (2010), Montagut i Sarasa (1995) i Herrera (2013)).

A. Sen vincula el desenvolupament del benestar d'una societat al grau de llibertat que aquesta promou per a cada una dels seus membres, de forma que la característica central del desenvolupament de les societats contemporànies és l'expansió de les capacitats humanes, vegeu Urquijo (2014). Aquestes capacitats consisteixen en les oportunitats reals i actuals de què disposen les persones per a poder prendre decisions informades per tal de garantir-se la vida i activitats que elles valoren. Les capacitats són en darrera instància la llibertat d'un individu per escollir entre diferents formes de vida, diferents formes de fer i ser. Des d'aquesta perspectiva, com afirma A. Sen, la carència de determinats elements, com poden ser les situacions de pobresa, associades als baixos ingressos, a l'escassa disponibilitat de possessions, o als baixos nivells educatius, són en darrera instància inhibidors de les capacitats.

La cultura, com a part del capital social d'una col·lectivitat, és també concebuda com un factor central de desenvolupament social. En la mesura que l'expansió de les capacitats humanes es converteixen en un factor central del desenvolupament qualitatiu i qualitatiu de les societats, la cultura adquireix un protagonisme també central. Des de l'òptica de A. Sen la cultura té un valor determinant per al desenvolupament humà i de les societats modernes, no només pel seu valor instrumental, si no també i fonamentalment, pel seu valor constituent i el seu valor avaluatiu.

En la concepció del desenvolupament “opulent” de les societats, que A. Sen associa a les teories del creixement econòmic basades en l’evolució del PIB per capita, la cultura juga un paper merament instrumental pel desenvolupament, vegeu Pérez i Yábar (2010). Però des de la lògica de la teoria de la justícia social i del desenvolupament humà d’A. Sen la cultura té un paper constitutiu del desenvolupament. La cultura és una part essencial del desenvolupament humà i, per tant, un objectiu en si mateix. Entendre i cultivar la pròpia creativitat és una finalitat de tota societat, independentment de si això fa augmentar o no el PIB per capita. De la mateixa manera, la cultura també juga un paper avaluatiu en el desenvolupament, en la mesura que no només és un objectiu del desenvolupament, si no que a més ens dona criteris i raons per a valorar aquells aspectes que donen sentit a la vida de cada individu.

La combinació d’aquests tres perspectives fan de la cultura un capital social generador de valors, d’identitat humana, i de pensament crític, i conforma la llibertat de cada un dels membres de la societat i, per tant, conforma les capacitats humanes. Des d’aquesta perspectiva qualsevol política social compensadora dels desavantatges individuals ha de tenir com una dels seus objectius la provisió de l’accés a la cultura.

Aquestes reflexions han comportat que el concepte de desenvolupament sostenible, que fins al segle XX estava molt centrat en la noció de creixement econòmic, hagi anat incorporant altres dimensions, com la dimensió ambiental, i la dimensió sociopolítica. Això ha comportat la incorporació de nous objectius de desenvolupament relacionats amb valors col·lectius -com el de justícia social i el respecte a la diversitat humans, entre altres- i, per tant, la cultura ha passat a jugar un paper important en el desenvolupament sostenible.

En l’actualitat, diferents autors, vegeu Pérez i Yábar (2010), ja parlen de la cultura com un dels quatre pilars per al desenvolupament sostenible de la societat, conjuntament amb la responsabilitat (o equilibri) mediambiental, el creixement o prosperitat econòmica, i l’equitat o progrés social. La cultura es concep com a catalitzador, que adequadament articulada amb la resta de pilars, permet treure un potencial màxim de les polítiques públiques. Des de la cultura com el quart pilar del desenvolupament sostenible es sosté que:

Les activitats culturals s’han de desenvolupar acomodant-se i tenint en compte el seu impacte sobre les idees compartides. Creences, i valors de cada col·lectivitat, i els seus estàndards intel·lectuals, ètics i morals. Això ha tingut com a conseqüència, per exemple, la crítica a determinada ajuda al desenvolupament del tercer món, quan aquesta no ha respectat els valors culturals de la societat receptora d’aquests ajuts.

I s’han suggerit mètodes i indicadors per avaluar la sostenibilitat del desenvolupament des de la perspectiva cultural, que han de respectar els següent principis:

1. El principi de la diversitat cultural i la seva preservació.
2. El principi del canvi cultural: propiciar el canvi cultural quan els valors culturals imperants violen la integritat individual i els drets humans, i es considera necessari per l’avenç tecnològic dels pobles, però respectant els processos de consulta i ritmes adequats.

3. El principi de l'holisme cultural: cada cultura està integrada per diferents subsistemes culturals (llengua, política, religió) que cal integrar de forma adequada.
4. El principi de la sobirania cultural: per tal de valorar de forma adequada el dret d'autodeterminació dels grups humans i individus per tal de definir què entenen per una bona qualitat de vida.
5. El principi de la relativitat cultural: pel qual es requereix el manteniment dels estàndards de cada cultura per tal de jutjar els processos de canvi que es produeixen al llarg del temps.

En aquesta línia, el Bureau Executiu de Ciutats i Governos Locals Units va aprovar el novembre del 2010 el document "La cultura és el quart pilar del desenvolupament sostenible".

Malgrat aquests avenços, també cal assenyalar que en l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible aprovada per la ONU l'any 2015 no existeix un Objectiu de Desenvolupament Sostenible (ODS) orientat específicament a la cultura.

Tot i així, el reconeixement de la cultura com capital social d'una col·lectivitat, i com un factor de desenvolupament social s'ha anat incorporant progressivament en l'àmbit institucional internacional. La Conferència de la Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament, UNCTAD (2010) assenyala que "un nou paradigma de desenvolupament està sorgint dels vincles entre l'economia i la cultura, que engloba aspectes econòmics, culturals, tecnològics i socials del desenvolupament". La UE emfatitza que les indústries culturals i creatives contribueixen a enfortir les economies locals en declivi així com l'aparició de noves activitats econòmiques, tot creant noves ocupacions sostenibles i augmentant l'atractiu de les regions i les ciutats a Europa". També l'OCDE insisteix en el paper de les indústries culturals i creatives com a palanca per al desenvolupament social i personal. Aquestes indústries generen creixement econòmic i constitueixen el nucli essencial de la competitivitat global (OCDE, 2005).

També és important assenyalar el Llibre Verd de la Comissió Europea "Alliberar el potencial de les indústries culturals"⁹ (2010). Aquest document atribueix a les indústries culturals i creatives un gran potencial sense explotar, per tal de crear creixement i ocupació. Assenyala que, per tal d'aconseguir-ho, cal que Europa identifiqui noves fonts impulsores d'un creixement intel·ligent, sostenible i inclusiu. Els continguts culturals desenvolupen també un paper crucial en la implantació de la societat de la informació, fomentant les inversions en infraestructures i serveis de banda ampla i en tecnologies digitals. A part, més enllà de la seva contribució al PIB, també són impulsores de la innovació econòmica i social en altres sectors.

El Llibre Verd també constata que les indústries culturals i creatives, mitjançant col·laboracions amb la formació, poden dur a terme un paper important per tal d'equiparar els ciutadans/es amb les competències creatives que necessiten. Al mateix temps, aquestes competències estimulen la demanda de continguts i de productes més diversos i sofisticats.

⁹ *Llibre verd "Alliberar el potencial de les indústries culturals"*. COM (2010) 183 final. Comissió Europea, 2010.

El Llibre Verd serveix com a base per al disseny del programa Europa Creativa 2014-2020, aprovat el 2011. Aquest programa reconeix la rellevància del sector cultural i creatiu per a la innovació, així com el seu pes econòmic creixent i la seva condició estratègica per al futur de la UE. L'Informe europeu per a la competitivitat (2010) enumera els factors principals que determinen la competitivitat de la UE i un d'ells és la innovació i la competitivitat en les indústries culturals.

La Comunicació de la Comissió “Una nova agenda europea per a la cultura”¹⁰ (2018), estableix els objectius per als sectors culturals creatius. La seva finalitat és utilitzar el poder de la cultura i la diversitat cultural per a promoure la cohesió social i el benestar social, propiciant la dimensió transfronterera dels sectors cultural i creatiu i potenciant la seva capacitat de creixement, de foment del desenvolupament de la creativitat basada en la cultura, en l'educació i la innovació, i amb la finalitat d'enfortir l'ocupació i el creixement, així com les relacions culturals internacionals.

Aquesta Nova agenda proposa també accions concretes com “Ciutats i espais culturals i creatius”, amb la finalitat de promoure la inclusió cultural i la regeneració urbana; un pla de mobilitat per les persones professionals de la cultura; la promoció de les arts en l'educació; el desenvolupament de la creativitat i estudis superiors interdisciplinaris (art, tecnologia, emprenedoria); el suport a un projecte de l'OCDE destinat a ensenyar, aprendre i avaluar el pensament creatiu i crític; el diàleg amb els sectors de la música i el cinema i mesures per a promoure la remuneració justa dels i les artistes i creadors, així com la igualtat de gènere.

El maig de 2021 s'aprova el Reglament del Parlament Europeu i del Consell pel qual s'aprova el nou Programa Europa Creativa 2021-2027,¹¹ que substitueix el mencionat anteriorment. Aquest Reglament estableix els objectius del Programa, el pressupost per al període comprès entre 2021 i 2027, les formes de finançament de la UE i les normes per a la concessió d'aquest finançament.

Aquest Reglament defineix els sectors cultural i creatiu com a tots els sectors les activitats que:

tenen un potencial per generar innovació i ocupació, particularment a partir de la propietat intel·lectual.

estan basades en valors culturals i artístics i en altres expressions creatives individuals o col·lectives.

inclouen el desenvolupament, la creació, la producció, la difusió i la conservació dels béns i serveis que encarnen expressions culturals, artístiques o altres expressions creatives, així com tasques afins, com l'educació o la gestió.

Segons el Reglament es tracta de sector cultural i creatiu independentment de:

¹⁰ Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions “Una Nova agenda europea per a la cultura”. COM (2018) 267 final.

¹¹ Reglament del Parlament Europeu i del Consell pel qual s'estableix el Programa Europa Creativa 2021-2027 i pel qual es deroga el Reglament (UE) núm. 1295/2013. COM (2018) 366 final.

l'orientació al mercat, o no, d'aquestes activitats.

el tipus d'estructura que dugui a terme aquestes activitats.

com es financi aquesta estructura.

El pressupost total disponible per a aquest Programa és d'uns 2.400 milions d'euros, cosa que suposa un increment del 63% respecte del període 2014-2020. El creixement del pressupost reflecteix el compromís de la UE per ajudar el sector a recuperar-se, arran dels reptes derivats de la crisi de la COVID-19 i la competència mundial creixent, i per fomentar-ne la resiliència al llarg dels propers anys. El programa té tres capítols:

el capítol Cultura abasta tots els àmbits dels sectors culturals i creatius excepte els sectors de l'audiovisual i dels mitjans informatius;

el capítol MEDIA dona suport als sectors de l'audiovisual i el cinema; i

el capítol Intersectorial ofereix oportunitats per a la col·laboració entre sectors.

Finalment, i en estreta relació amb els objectius de l'estudi, cal tenir en compte la importància de l'artista i el creador/a en el fet cultural. La UNESCO va aprovar ja al 1980 la "Recomanació relativa a la condició de l'artista", on es recull que les arts, en la seva accepció més àmplia, són part integrant de la vida, i que és del tot necessari que els governs contribueixin a crear i mantenir no només un clima propici a la llibertat d'expressió artística, sinó també les condicions materials que facilitin la manifestació d'aquest talent creador. En aquest sentit, la UNESCO recomana, entre d'altres qüestions, que els poders públics promoguin el dret de tot artista i creador a ser considerat, si així ho desitja, com un treballador cultural i a poder accedir a tots els avantatges jurídics, socials i econòmics corresponents, tenint en compte les particularitats de la seva condició d'artista.

3.2.2. Característiques dels béns i serveis culturals i funcionament dels mercats culturals des de la perspectiva de la seva eficiència

Tenint en compte la naturalesa dels béns i serveis culturals, l'anàlisi més convencional de l'economia de la cultura es centra en el procés d'assignació de valor i preus en cada un dels mercats on aquests béns i serveis s'intercanvien i estudia les condicions que faciliten que els resultats del mercat siguin eficients des d'una perspectiva social. En aquest sentit, la provisió de béns i serveis a través del mercat es considera òptima des d'una perspectiva social, en la mesura que les assignacions assolides a través del sistema de preus exhaurixen totes les possibilitats d'intercanvis que generen beneficis mutus, tant des de la perspectiva d'aquells que els produeixen com d'aquells que els consumeixen.

Bona part de les anàlisis econòmiques més convencionals entenen la provisió dels béns i serveis culturals com un bé de consum, sol·licitat per persones econòmicament racionals amb l'objectiu de maximitzar la seva utilitat individual sotmesos a restriccions pressupostàries. La majoria d'aquestes anàlisis posen de manifest que la cultura no és un bé de consum mercantil com la resta i que incorpora característiques específiques que alteren el funcionament dels mercats on aquests béns i serveis s'intercanvien, impeding que la lliure actuació

dels agents econòmics condueixi a assignacions eficients dels recursos. Aquestes situacions es caracteritzen com a fallades de mercat, que en el cas dels béns i serveis culturals s'han relacionat amb situacions d'informació asimètrica entre compradors i venedors, existència d'externalitats positives, presència de no rivalitat en el consum pròpia dels béns de caràcter públic, i problemes relacionats amb l'existència de mercats no competitius i pràctiques anticompetitives. Casos on, en darrera instància, es produeix una discrepància entre el valor del bé i el seu preu de mercat que impedeix que s'exhaureixin tots els intercanvis que generen un benefici mutu entre productors i consumidors, vegeu Suárez i Álvarez (2021).

Per bé que les fallades de mercat acaben afectant al conjunt dels intercanvis, les situacions d'informació asimètrica, de presència d'externalitats positives, i de no rivalitat en el consum pròpia dels béns de caràcter públic es solen originar per l'impacte que les característiques específiques dels béns i serveis culturals tenen sobre el comportament dels demandants, mentre que les situacions de mercats incomplets, o de pràctiques no competitives solen tenir el seu origen pel costat de l'oferta, i s'associen a les característiques tecnològiques a partir de les quals es proveeixen determinats béns i serveis culturals.

Informació asimètrica

El problema de la informació asimètrica en els mercats de béns i serveis apareix, entre d'altres, en les transaccions del què la literatura econòmica ha identificat com a béns d'experiència, béns la qualitat dels quals el comprador no pot determinar abans que el bé sigui realment consumit. La incertesa sobre la qualitat dels béns culturals, especialment aquells vinculats a les arts escèniques, visuals, i els que formen part del patrimoni cultural s'associa a l'elevat valor o missatge simbòlic que incorpora el seu ús. Aquesta característica explica que el gust o estima derivat del seu consum es construeix a partir de l'experiència acumulada, un fet que està relacionat amb les dificultats per conèixer i apreciar la seva qualitat, i que requereix d'un procés acumulat d'informació. Les preferències sobre aquests tipus de béns es veuen especialment condicionades per una part, pel bagatge cultural previ de l'individu depenent, tant de pautes i hàbits familiars, com del nivell de formació de les persones o nivell cultural del país i, per tant, pel seu nivell de renda; i per una altra, per la generació de modes, corrents d'opinió o estratègies de màrqueting que es generen des dels propis sectors productors. La seva demanda es construeix a partir del que la literatura ha descrit com la formació d'hàbits, de l'addicció racional o l'aprenentatge a través del consum, vegeu Palma i Aguado (2010).

Aquesta característica viola el principi d'exogeneïtat (respecte de l'oferta) i estabilitat (respecte del temps) de les preferències dels consumidors en que es fonamenta la construcció de les demandes individuals dels models convencionals de l'economia. La capacitat d'elecció del consumidor es pot veure alterada per la seva incapacitat d'ordenar correctament les seves preferències, en no poder valorar adequadament els costos d'oportunitat que generen les seves eleccions per desconeixement de la qualitat dels béns que s'ofereixen en el mercat. La informació asimètrica enfronta els oferents a una demanda "miop" que dificulta la diferenciació de preus en funció de la qualitat dels productes, provocant una tendència a què els de menys qualitat acabin dominant el mercat. El desconeixement de la qualitat del producte per part del consumidor, i els elevats costos de transacció per a poder obtenir aquesta informació, fa que es redueixi la disposició al pagament del comprador. Si aquesta reducció és prou elevada això descoratja les ofertes més costoses (la dels productes de més qualitat), que no poden obtenir un rendiment de la seva inversió. La lògica d'aquest

comportament fa que els consumidors redueixin encara més les seves disposicions al pagament fent rendibles només les ofertes menys costoses. Inèrcia que es tradueix en una reducció de la qualitat i diversitat dels béns i serveis que s'acaben intercanviant en el mercat.

Una resposta característica de les empreses distribuïdores dels béns i serveis culturals, especialment les vinculades als mercats de les activitats audiovisuals i de l'edició de llibres, davant del problema d'informació asimètrica ha estat el desenvolupament d'estratègies per valoritzar aquests productes en el mercat i facilitar l'ajust d'una oferta que es produeix abans que la demanda sobre la mateixa s'hagi pogut consolidar. Estratègies que tradicionalment s'han articulat a través de polítiques de publicitat i màrqueting i que utilitzen les valoracions, ressenyes i recomanacions de professionals (crítics d'art i literaris). Aquestes polítiques, dirigides a millorar la informació dels consumidors en la seva presa de decisió en el mercat, també s'han analitzat com a potencials generadores de noves ineficiències quan no són suficientment informatives i responen a raons estratègiques del venedor, introduint el problema de la demanda induïda (o no exogeneïtat de la demanda) que qüestiona la llibertat d'elecció dels consumidors.

L'impacte de les tecnologies digitals en els processos de distribució de les activitats culturals i la proliferació de les plataformes digitals han alterat radicalment la forma en què el sector valoritza els productes culturals que distribueix, vegeu Belleflamme i Peitz (2019). Les plataformes digitals han passat a generar valor a través de facilitar la interacció entre els propis usuaris, i aprofitar la informació que obtenen d'aquesta interacció. Els nous sistemes de valoracions, ressenyes i recomanacions, apart dels corrents d'opinió generats per professionals, aprofiten, per mitjà d'algoritmes, la informació proporcionada pels propis usuaris, creant noves llistes de valoracions, ressenyes i recomanacions personalitzades, que s'utilitzen tant com una estratègia d'atracció d'informació, per dotar de dades als seus algoritmes, com una estratègia d'impuls de la informació per crear continguts cada vegada més ajustats a les preferències de diferents col·lectius. En la mesura que aquests algoritmes, que utilitzen un volum creixent de dades personals, siguin cada vegada més "informatius" per l'usuari, és possible l'existència de demanda per una oferta cada vegada més diversificada, que a més es pot alimentar de productes nínxol i de continguts generats pels propis usuaris. D'aquesta manera, les plataformes digitals aprofiten per una part, la reducció dels costos de transacció associada a les tecnologies digitals i els seus algoritmes, i per una altra els menors costos d'inventari i de distribució que aquestes plataformes tenen respecte de la distribució tradicional a través de botigues físiques, generant efectes xarxa positius sobre la diversitat cultural.

Aquests efectes xarxa positius sobre la diversitat cultural es poden veure limitats, i fins i tot contrarestats, quan els nous sistemes de valorització alimenten comportaments d'imitació per part dels consumidors, ja sigui per comportaments gregaris o de conformitat, a través dels quals les decisions de demanda es construeixen a partir de la popularitat dels productes culturals o perquè s'adaptin a les decisions d'altres consumidors per tal de mantenir un determinat estatus social, enlloc de formular-se a través de criteris propis i informació privada. Diferents estudis empírics identifiquen que aquests comportaments es veuen incentivats quan els algoritmes informen de mesures de popularitat i quan es basen en el filtratge col·laboratiu, és a dir, quan les recomanacions personalitzades es construeixen a partir de les valoracions dels propis consumidors a partir de les seves experiències de consum passades, o quan s'instal·len els sistemes de pagament "*pay per view*" en lloc de tarifes planes

de subscripció. Sistemes que dificulten la incorporació de nous continguts en les recomanacions individualitzades i, que per tant, tendeixen a concentrar les vendes cap als productes més populars, limitant la diversitat.

La diversitat cultural també es pot veure amenaçada quan els propis productors de les plataformes digitals utilitzen els sistemes de valorització de forma estratègica (alterant els llistats de valoracions dels consumidors o l'ordre de les ressenyes) per tal de dirigir a l'usuari cap a un contingut predeterminat que afavoreix el consum d'aquells productes que li resulten menys costos a la plataforma, per exemple perquè paguen menys drets d'autor.

Finalment, més enllà de l'impacte dels algorismes sobre la diversitat cultural a través de la seva capacitat o no d'informar millor als consumidors, la literatura també ha destacat, que davant les ineficiències que genera la informació asimètrica associada als bens d'experiència, la importància de garantir uns nivells de formació mínims i necessaris per tal de formar el gust per la cultura.

Externalitats positives

Una segona possibilitat de fallades del mercat apareix pel fet que el consum de les activitats culturals té associades externalitats positives sobre la resta de la societat, generant un problema de preferències no revelades. L'existència d'externalitats genera incentius als consumidors per no revelar les seves preferències a través dels preus, de forma que les demandes individuals no expressen tot el valor social que generen aquest béns. Davant d'aquesta situació, el nivell de preus de mercat indica nivells de producció a subministrar per part dels oferents per sota de l'òptim social. Aquest comportament s'ha relacionat amb dues característiques diferenciades dels béns i serveis culturals.

D'una banda, el valor dels béns i serveis culturals relacionats amb les arts escèniques o l'exhibició en museus de patrimoni cultural no només està associat al seu valor d'ús actiu (que com en la resta de béns es deriva de la participació en el seu consum) si no també a un valor de no ús o valor d'ús passiu, a través del qual la ciutadania dona valor als béns culturals encara que no participin directament en la seva activitat o transacció. Aquesta valoració de no ús s'ha associat a quatre valors diferenciats que aporten els béns culturals. El valor existència, relacionat amb els beneficis que la població percep de l'existència de la cultura independentment que no prengui part en cap d'aquestes activitats; el valor d'opció o d'elecció, associat al benefici potencial de la possibilitat d'assistir a esdeveniments culturals sense necessitat que aquesta es materialitzi; el valor llegat, associat a la possibilitat de llegar un patrimoni cultural a generacions futures; i el valor prestigi, valor associat a la contribució d'aquests béns i serveis al sentiment d'identitat regional o nacional.

D'altra banda, aquesta mateixa tipologia de béns es sol caracteritzar per la no rivalitat en el consum, una característica pròpia dels béns de caràcter públic i que permet el seu consum sense impedir a la vegada el consum d'altres individus. En el cas dels béns relacionats amb els espectacles o amb l'exhibició d'obres d'art aquesta característica es manté fins a un determinat nivell de consum o volum de consumidors, límit a partir del qual el seu consum es congestiona, i tornaria a mostrar rivalitat en el seu consum.

La malaltia de costos i els mercats incomplets

El problema de la “malaltia de costos” i els mercats incomplets, que té el seu origen en l’obra de Baumol i Bowen (1966), es relaciona amb el fet que la producció dels béns o serveis culturals en les arts escèniques, les arts visuals, o aquells que conformen el patrimoni cultural es caracteritzen per una fase de creació determinada d’una forma molt accentuada pel talent individual i que comporta un consum elevat de temps de treball. Són activitats on és més costós incorporar millores tecnològiques i, per tant, amb una possibilitat més restringida de substituir el factor treball pel factor capital. Aquesta característica es tradueix en processos productius on la remuneració del treball té un pes relativament elevat en la funció de costos. A la vegada, les possibilitats de rendibilitzar en el mercat una evolució dels costos relatiu de producció més elevada es veu limitada per les dificultats de finançament d’aquestes activitats a través del preu de mercat (amb demanda sensible al preu i poc elàstica a l’ingrés) que es tradueix en una incertesa en els retorns de les inversions que es fan en aquestes activitats. En aquests contextos, la viabilitat econòmica d’aquestes activitats aprovionades per mercats competitius es pot veure amenaçada si els salaris del sector evolucionen i tendeixen a equiparar-se amb els salaris més elevats dels sectors de més productivitat. Situació que en l’extrem pot conduir a la inexistència de mercat per a determinats productes culturals. La resposta política a la inexistència de mercat per a determinats productes culturals, especialment pel que fa a les seves fases creatives del procés, sol tenir la prescripció política de la necessitat que l’Estat hauria de subsidiar aquestes activitats, vegeu Palma i Aguado (2010).

Mercats no competitius i pràctiques anticompetitives

Com s’ha comentat, els diferents dominis culturals difereixen en les característiques dels seus processos de producció. Les activitats vinculades amb el domini cultural de l’audiovisual, i les indústries del llibre i la premsa, en les seves fases vinculades a la producció, difusió i venda, es caracteritzen per increments de la productivitat més favorables i sostinguts en el temps. Aquestes activitats tenen processos productius on és possible l’acumulació de capital i, per tant, caracteritzats per una elevada substituïbilitat del factor treball pel factor capital. En aquest sentit, la incorporació del progrés tecnològic en aquestes activitats facilita el creixement de la dimensió empresarial, generant elevats costos fixes en els seus processos productius. En aquestes condicions l’empresa pot aprofitar les economies d’escala o també economies d’abast, de manera que és possible que operin en trams decreixent de les seves funcions de costos mitjos, facilitant els augments de la productivitat aparent del treball. L’augment de la dimensió empresarial i les importants inversions que comporta eleva els costos fixes d’operació d’aquestes indústries, limitant el nombre d’oferents i, per tant, permet que aquests pocs oferents abasteixin la demanda del conjunt del mercat. Aquestes situacions, associades a condicions monopolistes i en l’extrem de monopoli natural, possibiliten l’augment dels beneficis econòmics dels proveïdors a través d’augmentar el preu o de reduir la qualitat del producte, en detriment de l’accés al bé cultural per part del consumidor final, i deriven en pèrdues d’eficiència neta o pèrdua d’excedent social, quedant fora del mercat consumidors amb disposicions marginals a pagar superiors al cost marginal de producció.

En el sector cultural abunden les situacions en què, sense arribar a l’extrem del monopoli natural, unes poques grans corporacions disposen d’un poder de mercat que inhabilita a la pràctica l’exercici de la competència, en incorporar pràctiques anticompetitives que signifiquen barreres d’entrada per eventuais agents no establerts.

En Gil (2021) es posa de manifest com la implementació i difusió d'Internet els darrers trenta anys ha afectat de forma dràstica diferents àmbits del sector cultural, no només pels canvis en el comportament de consum cultural, si no perquè acompanyant el procés de digitalització s'ha produït un augment de la concentració i, per tant, un augment de la quota de mercat representada per un número menor de proveïdors en diferents mercats, com poden ser el mercat de les sales d'exhibició cinematogràfica, el mercat de ràdios generalistes, el mercat de la televisió d'emissió en obert i de la televisió de pagament, o en el mercat de premsa escrita.

El mateix autor descriu un seguit de pràctiques anticompetitives que han acompanyat els processos de concentració de mercat en les indústries culturals a partir de l'estudi de casos de l'economia d'Estats Units, de la Unió Europea, i d'Espanya. En les següent línies es resumeixen algunes d'aquestes pràctiques pel cas de quatre mercats de les indústries cultural del conjunt de l'economia espanyola.

La indexació gratuïta de contingut: en el mercat d'agregadors de notícies, en el qual exerceix una posició dominant el domini d'Internet de Google, la pràctica de la indexació gratuïta dels continguts de premsa online a través dels motors de cerca ha estat qüestionada com una pràctica que altera la competència entre els proveïdors de béns i serveis culturals originals, per la seva capacitat de dirigir continguts cap a un proveïdor o un altre per raons que busquen distorsionar la competència en la distribució i producció d'aquests béns. Aquestes pràctiques han tingut com a resposta la proposta de creació d'una taxa d'enllaç (coneguda com la taxa Google) per tal de compensar als proveïdors pel fet de compartir el contingut generat.

Obstaculització de la lliure gestió de drets d'autoria: en els mercats de gestió i explotació conjunta dels drets d'autor i d'editor d'obres musicals i audiovisuals, i de concessió d'autorització i remuneració dels drets de reproducció i comunicació pública de les mateixes obres, l'existència de societats amb una posició de domini en els mercats nacionals ha facilitat pràctiques restrictives de la competència, com les que s'han denunciat que exercia la Societat General d'Autors i Editors (SGAE) en el cas espanyol.

En el mercat de gestió i explotació conjunta de drets d'autors i d'editors, aquestes pràctiques fan referència a l'exigència, als autors o editors, d'atribuir la gestió de la totalitat dels seus drets sense poder decidir la seva retirada parcial, obstaculitzant la lliure gestió d'aquests drets i dificultant la competències entre agències de gestió.

En el mercat de concessions d'autorització i remuneració dels drets de reproducció i comunicació pública, les pràctiques anticompetitives s'han associat a la venda en paquets d'autoritzacions de reproducció i comunicació pública dels drets que gestiona la societat dominant (l'SGAE en el cas espanyol), així com l'absència de desglossament tarifari entre el repertori musical i audiovisual.

“Tant la venda conjunta i sense desglossament de tarifes, com l'aplicació de les categories de drets que n'impedeixen la gestió separada, enfortien la posició de la SGAE i dificultaven l'entrada d'altres entitats de gestió alternatives. Per tant, aquestes conductes tenien com a conseqüència directa l'impediment de l'entrada i l'expansió de nous ope-

radors als mercats de gestió de drets de propietat intel·lectual d'autors i editors, i distorsionaven l'activitat dels mercats d'hostalatge i restauració en benefici de la SGAE", vegeu Gil (2021).

Coordinació de polítiques i condicions de comercialització: en el mercat espanyol de llibres de text no universitari s'han considerat pràctiques anticompetitives la signatura de codis ètics de bones pràctiques entre editors que indueixin a coordinar les seves polítiques i condicions comercials a través, per una part, de la prescripció conjunta de llibres de text no universitaris als centres educatius, i per una altra, a través de l'homogeneïtzació de la política i condicions comercials en l'entrega de material informàtic (pissarres digitals, cançons de projecció o ordinadors portàtils). Pràctiques que restringien la competència en aquests mercats.

També s'han considerat pràctiques anticompetitives els acords entre l'Associació Nacional d'Editors de Llibres i material d'Ensenyament (ANELE) i un conjunt d'editors per fixar preus i condicions comercials en els llibres de text digital, i la fixació d'un codi per supervisar que els acords de reducció de la competència es complien.

Limitació dels preus d'accés i acords d'exclusivitat: en el cas de la indústria cinematogràfica i el mercat d'exhibició cinematogràfica també ha estat objecte d'anàlisi l'impacte del grau de concentració de la propietat en els exhibidors cinematogràfics en els preus d'accés de les sales cinematogràfiques en l'àmbit local. O la concertació d'acords d'exclusivitat entre l'ajuntament d'un municipi i una empresa d'exhibició impeding l'entrada a la competència.

Uniformar condicions de prestació del serveis entre oferents: Finalment, en el mercat de les distribuïdores de cinema s'ha considerat com a pràctiques anticompetitives la concertació entre les grans distribuïdores per uniformar les condicions d'exhibició de les seves pel·lícules. Per exemple, a través de restriccions horitzontals com verticals sobre la competència per repartir-se el mercat a través de fixar als exhibidors preus idèntics de retribució pel lloguer de les pel·lícules que es preveïen de més èxit. Així com la gran similitud de les condicions consignades en els contractes i els seus termes essencials, com els relatius als sistemes de liquidació, preu, cobrament, control de la recaptació, publicitat de les pel·lícules, selecció de sales, temps d'exhibició i entrega i devolució de còpies.

Finalment, tal i com s'ha assenyalat al principi de l'apartat 3.2.1, cal tenir en compte que quan des d'enfocaments liberals de l'economia s'assigna a l'Estat la funció de garantir el funcionament eficient dels mercats, la intervenció dels poders públics en l'economia s'hauria d'implementar per a corregir les fallades de mercat, i garantir-ne un funcionament més eficient, ja sigui a través de la regulació dels propis mercats, les polítiques de subvencions, la modulació dels incentius individuals per mitjà de la política tributària, o en darrer terme amb la pròpia producció des del sector públic. Alguns d'aquests aspectes es descriuen a l'apartat de polítiques culturals d'aquest informe.

3.3. Els reptes que afronta el sector cultural

La irrupció sobtada de la pandèmia de la COVID-19 a principis del 2020, la greu afectació que ha tingut entre la població i les mesures amb què va ser necessari fer-hi front han

comportat una situació generalitzada de pèrdua econòmica entre els diferents sectors que integren l'ecosistema cultural. El confinament i les restriccions presencials han estat dues mesures adoptades amb caràcter dràstic durant els primers mesos de 2020. Posteriorment, les mesures preses han oscil·lat entre una tímida obertura i una relativa permissivitat fins a assolir estàndards d'aforaments més o menys consolidats.

A nivell europeu, tal com assenyalen les conclusions del Consell de la UE sobre “crear una estratègia europea per a l'ecosistema de les indústries culturals i creatives”¹², la crisi provocada per la pandèmia ha posat de manifest els desafiaments estructurals i oportunitats comuns a tot l'ecosistema de les indústries creatives i culturals. Entre aquests reptes destaquen la transformació digital dels usos i mètodes de disseny; la forta competitivitat i la integració de grans operadors mundials; la necessitat de consolidar programes i diversificar fonts de finançament de la creació, la producció i la difusió d'obres amb la finalitat de garantir la sostenibilitat de models de negoci; la necessitat de sistemes d'assegurança adaptats a les especificitats d'aquestes indústries i la necessitat d'acompanyar la demanda del públic, en ràpid procés de canvi, i de donar suport a l'ús d'innovacions.

Altres reptes per a l'ecosistema de les indústries culturals i creatives són la posada en marxa de la transició ecològica; la contribució a la igualtat i diversitat; el paper dels sectors i les indústries culturals i creatives a escales regional i local, especialment en la cohesió social, les economies locals, l'atracció de turisme de qualitat a Europa i l'impuls de la vitalitat de les zones rurals i urbanes.

Partint d'aquestes consideracions el Consell de la UE formula una sèrie de reptes o recomanacions estructurats en quatre blocs:

Millorar l'accés al finançament de les empreses europees de l'ecosistema de les indústries culturals i creatives.

Mantenir i reafirmar la riquesa i la diversitat cultural europea.

Enfortir les exportacions de les empreses de l'ecosistema de les indústries culturals i creatives.

Promocionar polítiques responsables a les empreses de l'ecosistema de les indústries culturals i creatives.

A Catalunya, els sectors culturals arrossegaven encara les conseqüències de la crisi de finançament que va esclatar el 2008 sense que haguessin estat resoltes mancances endèmiques de tota mena, en especial les relatives al finançament de la cultura en les vessants pública i privada, d'una banda, i les referents a les condicions de treball i desenvolupament dels artistes i de les arts, d'altra banda. Les indústries, el medi associatiu, les infraestructures i els serveis palesaven precarietats de diversa tipologia.

¹² [Conclusiones del Consejo sobre «crear una estrategia europea para el ecosistema de las industrias culturales y creativas» 2022/C 160/06](#). Consejo de la Unión Europea.

No obstant això, alguns dels sectors havien iniciat una recuperació ascendent, mentre que d'altres han emergit amb tot el seu potencial en plena pandèmia. Tal com assenyala l'informe de l'impacte de la COVID-19 en els sectors culturals, elaborat per l'Institut Català de les Empreses Culturals, entre els primers, hi ha les indústries editorials i del videojoc, i entre els segons, els productes digitals del medi cultural, que cal estendre i aplicar en tots els àmbits. A mesura que aquests s'han ofert en la modalitat d'accés universal i públic, s'han posat de manifest diverses problemàtiques, a més de l'existència d'una encara notable bretxa digital, com són els drets de propietat intel·lectual. Els sectors que requereixen presencialitat han estat els més castigats, com és el cas de les arts escèniques, la música en viu o el cinema. En canvi, la crisi no ha afectat d'una manera tan dràstica sectors com la música enregistrada o els videojocs, que presenten un gruix important de facturació a través del consum digital, i fins i tot han incrementat la facturació.

El CONCA, al seu Informe anual de l'estat de la cultura i de les arts, per a l'any 2020, assenyala una sèrie de tendències i/o reptes del sector cultural als quals caldria fer front. En podem destacar els següents:

Impuls legislatiu: Un dels principals dèficits de la política cultural dels darrers anys és la baixa activitat legislativa sobre temes culturals. Des del 2018 només s'han aprovat dues lleis i en tots dos casos es tracta de lleis sobre aspectes organitzatius i de composició d'organismes culturals; en concret, sobre l'Institut Català de les Empreses Culturals i sobre el Consell Nacional de la Cultura i de les Arts.

Reconèixer la transversalitat de la digitalització en el sector cultural i incorporar plans estratègics de digitalització, que tinguin com a element clau el coneixement necessari de les eines digitals per part dels actors que intervenen en el sector.

Existeixen un conjunt de lleis pendents de renovació per a una millor estructuració, funcionament i governança, com la nova Llei de museus proposada en el Pla de museus 2030. Cal l'actualització de la legislació referent a la protecció del patrimoni cultural català, i de la cultura popular i l'associacionisme. Les respectives lleis actualment vigents daten de l'any 1993, i els canvis socioculturals dels darrers 30 anys denoten desfassaments, mancances i la necessitat urgent de la seva posada al dia. La Llei del cinema ha quedat obsoleta degut als grans canvis tecnològics que obliguen a incloure-hi la creació multimèdia i audiovisual.

La declaració de la cultura com a bé essencial, mencionada en l'apartat anterior, va constituir un important gest en el reconeixement de la dimensió social de la cultura. Cal desenvolupar el contingut d'aquesta declaració amb les màximes garanties jurídiques.

Estatut legal de la creació artística: L'Estatut de l'artista és una reclamació històrica del sector cultural que se centra en la necessitat de modificar l'actual reglamentació laboral, tributària i contractual per tal d'incloure-hi la realitat professional dels sectors culturals, així com garantir els drets de creadors, artistes i persones treballadores culturals.

El CONCA treballa des del 2013 impulsant iniciatives a favor del desenvolupament de l'Estatut de l'Artista en una doble direcció: cap a l'Administració de l'Estat i cap a la Generalitat de Catalunya. La seva primera acció es va concretar en l'estudi 36 propostes

per a millorar la condició professional en el món de la cultura (2014), lliurat a la Subcomissió parlamentària per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista el 2017. Així mateix, recentment ha publicat La contractació d'artistes en espectacles públics (2021), informe jurídic que estableix propostes concretes de modificació de diversos preceptes normatius que afecten l'àmbit laboral, de Seguretat Social i fiscal.

Cal tenir en compte l'aprovació recent del Reial decret llei 5/2022,¹³ pel qual s'adapta el règim de la relació laboral de caràcter especial de les persones dedicades a les activitats artístiques, així com a les activitats tècniques i auxiliars necessàries per al seu desenvolupament, i es milloren les condicions laborals del sector. El seu objectiu principal, segons el seu preàmbul, és el de promoure l'estabilitat en l'ocupació i limitar l'ús abusiu, injustificat i desproporcionat de la contractació laboral, en consonància amb el Reial decret llei 32/2021, de mesures urgents per a la reforma laboral.

Tal com es pot veure a l'apartat de polítiques públiques, aquest Reial decret amplia la definició d'espectacle públic, per tal d'incloure les activitats professionals connexes que no impliquen materialment actuar a un escenari, com ara el personal tècnic i auxiliar. D'altra banda, es crea un contracte temporal específic per al sector artístic, que únicament es podrà celebrar per cobrir necessitats temporals de l'empresa: una o varies actuacions, per un temps cert, per una temporada o bé pel temps que una obra romangui en cartell o pel temps que durin les diferents fases de producció. Aquests contractes també es podran celebrar amb el personal tècnic i auxiliar. La norma també regula els supòsits d'extinció d'aquest contracte i preveu una cotització reduïda pels autònoms amb rendiments anuals inferiors a 3.000 euros.

Al 2023, s'aprova el Reial decret llei 1/2023, que regula diversos aspectes que donen compliment a alguna de les recomanacions contingudes a l'informe de la subcomissió sobre l'Estatut de l'artista, tal com s'explica també a l'apartat de polítiques públiques.

Adscripció dels ensenyaments artístics no reglats, atès que no estan adscrites ni al Departament de Cultura ni al Departament d'Ensenyament, la qual cosa posa en risc l'existència d'aquests centres. L'any 2019 el CONCA publica un informe on es fa una diagnosi d'aquests centres per copsar la seva importància.¹⁴

Necessitat d'un Pacte Nacional de Cultura entre les diferents administracions per tal d'establir les bases comunes d'actuació i determinar les prioritats.

Finançament públic: la Comissió de Cultura del Parlament de Catalunya del Parlament de Catalunya va acordar millorar el finançament aprovant una proposta de Resolució en la qual es van comprometre a elevar al 2% el total del pressupost en un màxim de 4 anys.

¹³ Reial decret llei 5/2022, de 22 de març, pel qual s'adapta el règim de la relació de caràcter especial de les persones dedicades a les activitats artístiques, així com a les activitats tècniques i auxiliars necessàries per al seu desenvolupament, i es milloren les condicions laborals del sector. BOE núm. 70, de 23.03.2022.

¹⁴ *Estudi de l'oferta educativa no formal en l'àmbit artístic a Catalunya*. Consell Nacional de la Cultura i les Arts, 2019.

Pel que fa a la presència de la llengua catalana en les indústries culturals i creatives, cal potenciar-ne el seu ús. La situació de la llengua catalana és diversa segons domini cultural de què es tracti, si bé les mesures de suport són necessàries. Hi ha sectors, com el del teatre, on oferta i consum en català són majoritaris. En altres sectors, com el llibre i la música, en català mostra un gran marge de millora. En canvi, en els sectors del cinema o el videojoc, la presència del català és deficitària i, en aquest sentit, les polítiques d'estímul a la presència del català són fonamentals.

El febrer del 2017, els governs català, valencià i balear subscriuen un Acord, conegut com la Declaració de Palma, per treballar a favor de la llengua i la cultura comunes. En aquesta Declaració, les parts destaquen la necessitat de consolidar un mercat en l'àmbit dels tres territoris per tal de garantir la viabilitat dels projectes dels creadors i de les indústries culturals i fomentar l'ampliació de l'interès dels públics. Pel que fa a la llengua, es consolida el compromís amb l'Institut Ramon Llull com a organisme de promoció exterior i internacionalització de la llengua i la cultura.

Posteriorment, cal destacar l'impuls del Pacte Nacional per la Llengua, impulsat per la Generalitat de Catalunya, la voluntat del qual és tractar els temes relacionats amb el català de manera frontal, transversal, dialogant i rigorosa. El 30 de setembre de 2021 el Parlament de Catalunya adopta una iniciativa destinada a "promoure un Pacte Nacional que forneixi del màxim suport social i institucional el desenvolupament de les polítiques necessàries pel que fa a l'ús i el coneixement de la llengua catalana i que faci del català un instrument de coneixement i de cohesió social". El tret de sortida del Pacte ha estat la publicació, el mes de febrer de 2022, de l'informe acadèmic **Un marc sociolingüístic igualitari per la llengua catalana**, i durant el mes de març s'ha iniciat la fase informativa per tal de suscitar el debat públic. En aquest informe, s'analitza la situació actual de la llengua catalana en diversos àmbits i pel que fa a la cultura, es fa palesa la necessitat de polítiques de suport per al foment de la llengua catalana en tots els sectors, especialment als més deficitaris, entre els quals destaquen el cinema, el videojoc, el llibre i la música, tal com s'ha comentat anteriorment.

També s'analitzen els reptes del català en l'entorn digital, mitjançant una valoració de les seves fortaleses, oportunitats, debilitats i amenaces, així com una sèrie de recomanacions. Pel que fa a les fortaleses i oportunitats, destaca el fet que el català té una presència relativa alta a Internet i dinamisme de creació de nous continguts. Pel que fa a les amenaces, cal tenir en compte que la globalització dels continguts a Internet i de les xarxes socials afecta milers de llengües del món i retroalimenta l'hegemonia de les llengües globals. En aquest sentit, les persones usuàries en situació de disglòssia digital opten per la llengua que els dona major accés a continguts i audiència, particularment les generacions joves. L'altra amenaça ve del fet que les grans empreses tecnològiques tenen tendència a considerar l'Estat espanyol com un sol mercat lingüístic, amb la consegüent absència del català en aplicacions innovadores d'intel·ligència artificial com els assistents de veu.

Davant d'aquesta situació l'informe proposa algunes recomanacions com: l'accés ben regulat a les dades lingüístiques (text i veu), imprescindibles per a desenvolupar nous productes, aplicacions i serveis en català; suport a les solucions de codi obert que permetin a les empreses desenvolupar aplicacions en català i l'augment de la capacitat d'innovació dels serveis públics catalans que incloguin el català en incorporar solucions tecnològiques.

En l'àmbit concret del cinema en català, cal també observar com materialitzarà la Llei audiovisual d'àmbit estatal, en fase de tramitació parlamentària en el moment d'elaboració d'aquest informe. Les quotes en català han estat un element de negociació juntament amb la Llei de pressupostos i caldrà veure'n la seva concreció a la Llei.

Fomentar el patrocini i el mecenatge a través d'ajudes fiscals.

Promoure l'equitat territorial pel que fa a l'accés a la cultura.

4. Principals magnituds econòmiques del sector cultural

4.1. Evolució de l'agregat de les activitats culturals, 2008-2019

D'acord amb les dades de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i del sector serveis publicades per l'Idescat, el valor econòmic generat per les activitats culturals abans de la pandèmia se situava l'any 2019 en els 4.694 milions d'euros, el 2,2% del VAB generat per tota l'economia catalana, i tenia vinculada una ocupació, en termes EPA, de 156.500 persones, el 4,5% de tota l'ocupació a Catalunya, i el 22,5% de l'ocupació cultural del conjunt d'Espanya,¹⁵ d'acord amb les dades publicades per l'Anuari d'Estadístiques Culturals, del Ministeri de Cultura i Esports. Aquestes activitats mantenen un pes sobre el conjunt de l'economia similars al del conjunt d'Espanya, on generen l'any 2019 el 2,3% del VAB de tota l'economia (el 2,5% quan s'inclouen les activitats d'educació vinculades a la cultura),¹⁶ si bé amb un pes lleugerament inferior de l'ocupació que, d'acord amb les dades EPA, significa el 3,5% de l'ocupació total.

Des d'una perspectiva temporal, el valor generat per les activitats culturals ha experimentat els darrers anys una pèrdua de pes en el conjunt de l'economia, especialment per vulnerabilitat més elevada davant l'impacte de la crisi econòmica, entre 2008 i 2014, anys on el retrocés de l'activitat econòmica ha estat significativament més intens que per al conjunt de l'economia i que l'agregat de les activitats de serveis. Mentre que els anys de creixement econòmic previs a la pandèmia, 2014-2019, les rendes econòmiques generades pel sector evolucionen lleugerament per sobre del conjunt de l'economia, sense recuperar, però, el pes perdut en els anys de crisi.

En el cas de l'economia catalana, les activitats culturals han passat de significar el 2,8% del VAB del conjunt de l'economia el 2008, a reduir el seu pes fins al 2,0% el 2013, mentre que el creixement de l'activitat a partir de 2014 ha situat el seu pes en el 2,2% del VAB agregat del conjunt de l'economia el 2019.¹⁷

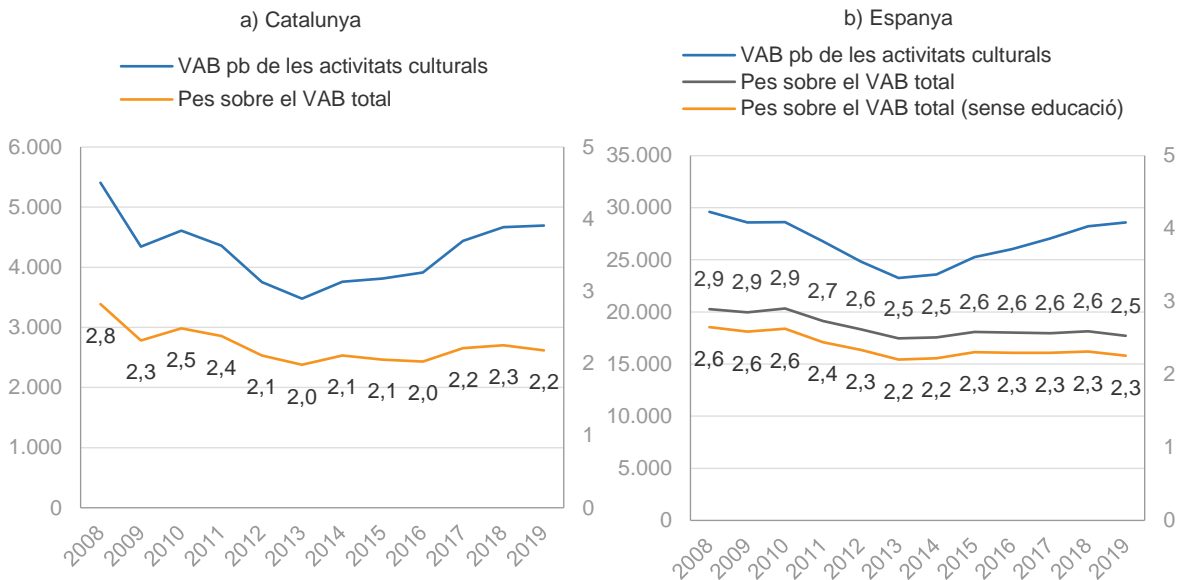
¹⁵ D'acord amb l'explotació específica de l'Enquesta Estructural de la indústria, el comerç i els serveis, facilitada per l'Idescat, l'ocupació associada al VAB cultural, és de 117.066 ocupats, el 4,9% de tota l'ocupació estimada del conjunt de les activitats industrial i de serveis capturades per l'enquesta.

¹⁶ Cal tenir en compte que els valors estimats del VAB generat per les activitats culturals per Catalunya i Espanya provenen de fonts estadístiques diferents, amb una delimitació del perímetre d'activitats culturals que no coincideix exactament, vegeu en l'Annex 1 la taula de correspondència entre les dues estadístiques. L'abast del Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya, inclou les activitats educatives i de l'Administració pública vinculades amb la cultura, així com una aproximació més detallada de subbranques amb activitat parcial cultural. A la vegada, les dades de les activitats culturals de Catalunya, a partir de l'Enquesta Estructural d'indústria, comerç i serveis, inclou dades de publicitat i de serveis de representació de mitjans de comunicació que no es contemplen en el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya.

¹⁷ Les dades del VAB a preus bàsics de l'agregat de les activitats culturals a Catalunya a partir de l'Enquesta Estructura d'indústria, comerç i ocupació mostren una reducció del 35,7% entre els anys 2008 i el 2013, clarament per sobre de la reducció del VAB generat pel conjunt d'activitats industrials i de serveis capturades per l'enquesta, del -14,9%, i també molt superior a la reducció del 8,3% del VAB del conjunt de l'economia, i el pràctic estancament del VAB de les l'agregat de les activitats del servei, amb lleuger augment del 0,4%, segons dades de Comptabilitat Regional per Catalunya. Entre els anys 2013 i 2019 el VAB cultural augmenta el 35,0%, amb un ritme de creixement similar del VAB generat pel conjunt d'activitats industrials i de serveis capturades per l'enquesta, del 34,2%, si bé superior als ritmes més lents de creixement del conjunt de l'economia i l'agregat de les activitats de serveis, amb uns increments del 15,4% i el 16,5%, respectivament, segons dades de CR. El balanç d'aquest onze anys situaria el VAB cultural a Catalunya prop d'un 13% per sota dels nivells previs a la crisi, mentre que el VAB total de l'economia i de l'agregat de les activitats de serveis, així

En el conjunt de l'economia espanyola, i segons dades del Compte Satèl·lit, mostra un perfil similar de l'evolució de les rendes generades pel sector, on el pes ha passat del 2,6% al 2,2% el 2013, i el 2,3% el 2019.¹⁸

GRÀFIC 1. Evolució del VAB pb de l'agregat de les activitats culturals i el seu pes sobre el VAB pb de tota l'economia. Catalunya i Espanya, 2008-2019

Unitats: VAB a pb en milions d'euros i pes de les activitats culturals en percentatges.

Nota: Cal tenir en compte que per les dades del VAB a pb cultural de Catalunya l'any 2016 es van aplicar millores metodològiques a l'Estadística estructural d'empreses i que per tant, els resultats dels valors absoluts del VAB a pb a partir de l'any 2016 no són estrictament comparables amb els dels anys anteriors, especialment pel que fa a l'evolució de la desagregació per dominis culturals.

Font: Explotació específica de l'àmbit cultural de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i la del sector serveis. Idescat; Compte Satèl·lit de la Cultura a Espanya, Revisió CNE 2019, INE; Comptabilitat Regional, INE.

La dificultat de les activitats culturals per augmentar el seu pes econòmic també es posa de manifest en l'evolució de l'ocupació generada. Mentre que durant els anys de crisi, 2008-2013, el retrocés de l'activitat econòmica es va traduir en una forta expulsió d'ocupats en el l'agregat del sector, més intensa que en el conjunt de l'economia, la recuperació econòmica entre els anys 2014 i 2019 s'ha saldat amb un increment significatiu de l'ocupació, si bé

com de l'agregat de les activitats industrials i de serveis capturades per l'Enquesta Estructura se situaria el 12,5%, el 23,8%, i el 14,1%, respectivament, per sobre dels nivells previs a la crisi. Cal tenir en compte que les dades d'activitat cultural de Catalunya a partir del l'any 2016 estan afectades per l'aplicació de millores metodològiques a l'Estadística estructural d'empreses, i que per tant, els resultats dels valors absoluts del VAB de l'any 2016 no són estrictament comparables amb els dels anys anteriors, especialment pel que fa a l'evolució de la desagregació per dominis culturals.

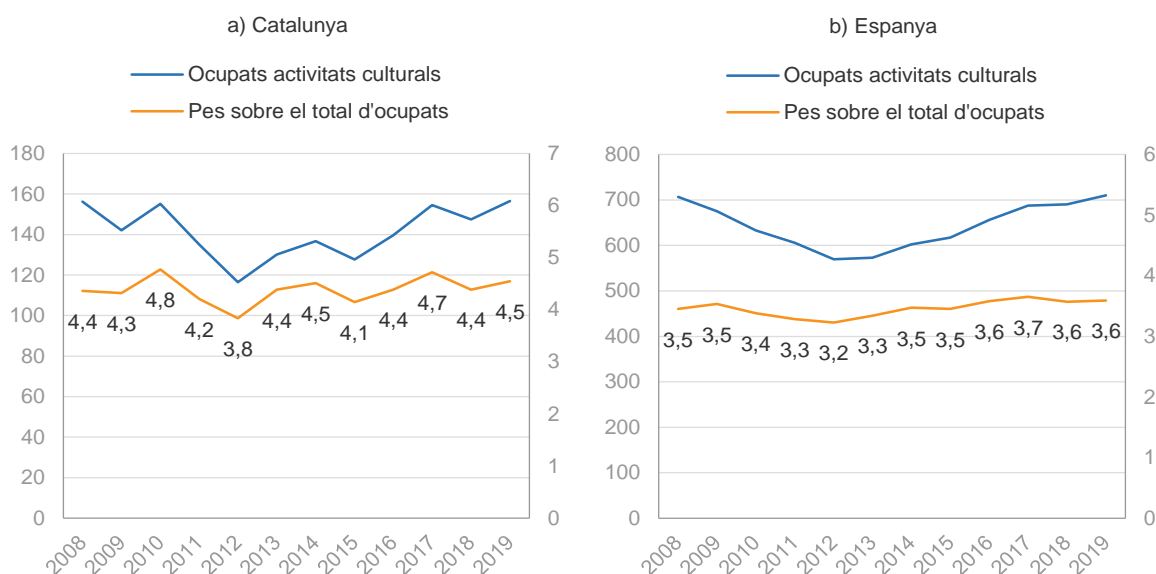
¹⁸ La sèrie homogènia del VAB cultural elaborada a partir del Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya per l'INE per l'economia espanyola mostra un retrocés del VAB cultural durant els anys de crisi econòmica, del -21,5%, molt superior al retrocés del VAB del conjunt de l'economia, del -8,8%, i del pràctic estancament de l'agregat de les activitats de serveis, que redueix lleugerament el seu nivell de VAB el 0,8%, segons dades de CN. Mentre que el creixement entre els anys 2014-2019, del 22,9% en el VAB cultural és només lleugerament superior al del conjunt de l'economia, del 21,1%, i de l'agregat de les activitats de serveis, del 21,5%. Al llarg d'aquest onze anys, 2008-2019, mentre que el nivell de rendes generades pel conjunt de l'economia i per l'agregat de les activitats de serveis és un 10,5% i un 20,5%, respectivament, superior als valors de l'any 2008, les activitats culturals generen unes rendes el 3,4% inferior als nivells previs a la crisi.

només lleugerament superior a la del conjunt de l'economia, provocant que el seu pes sobre l'agregat d'ocupació se situï només lleugerament per sobre dels nivells previs a la crisi.

En el cas de l'economia catalana, el pes de l'ocupació de les activitats culturals, que se situava en el 4,4% de l'ocupació (segons dades EPA) el 2008, es redueix fins al 3,8% l'any 2013, i es recupera, just per sobre del seu pes previ a la crisi, fins al 4,5%.

En el cas del conjunt de l'economia espanyola, l'evolució és molt similar, si bé amb un pes lleugerament inferior, passant del 3,5% el 2008 al 2,2% el 2013 i al 3,6% el 2019.¹⁹

GRÀFIC 2. Evolució de l'ocupació de l'agregat de les activitats culturals i el seu pes sobre l'ocupació de tota l'economia. Catalunya i Espanya, 2008-2019

Unitats: Ocupats en milers de persones i pes de l'ocupació cultural en percentatges.
 Font: EPA, INE i Idescat; Anuari d'Estadístiques Culturals. Ministeri de Cultura i Esports.

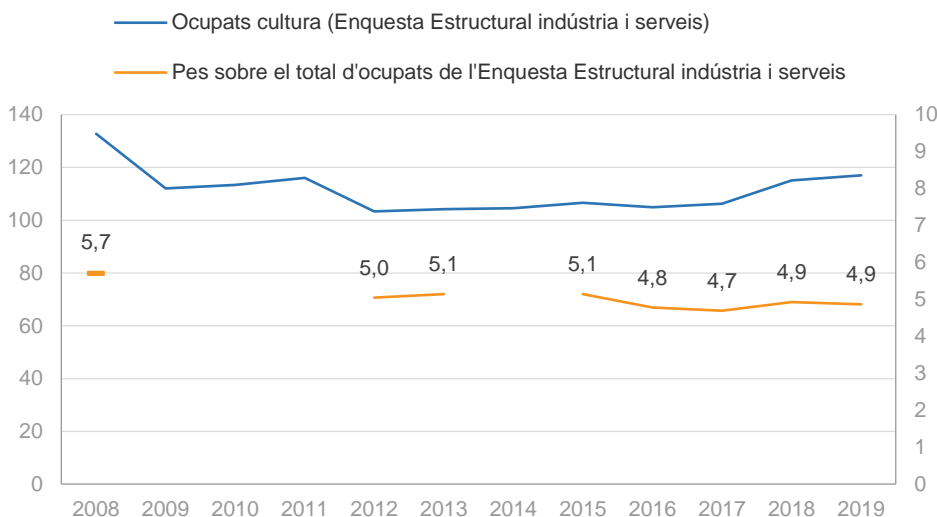
Les dades d'ocupació de l'agregat de les activitats culturals a Catalunya capturades a partir de l'Enquesta estructural d'indústria, comerç i serveis (que és la dada utilitzada per al càlcul de la productivitat aparent en termes de treball del sector cultural per Catalunya) mostren un perfil temporal similar a les dades EPA, si bé amb una recuperació menys intensa a partir de 2014. Cal tenir en compte que les dades de l'estadística de l'Enquesta estructural a partir de l'any 2016 estan afectades per l'aplicació de millores metodològiques, i que per tant, els resultats dels valors absoluts d'ocupació des de l'any 2016 no són estrictament comparables

¹⁹ La sèrie homogènia d'ocupació cultural publicada per Ministeri de Cultura i Esports, a partir de l'explotació de la Enquesta de Població Activa de l'INE per l'economia espanyola mostra un retrocés de l'ocupació cultural durant els anys de crisi econòmica, del -18,9%, superior al retrocés de l'ocupació del conjunt de l'economia, del -16,0%, i de l'agregat de les activitats de serveis, que redueix el seu nivell d'ocupació el 7,3%, segons dades de CN. Mentre que el creixement entre els anys 2014-2019, del 24,0% en l'ocupació cultural supera en escreix al del conjunt de l'economia, del 14,2%, i al de l'agregat de les activitats de serveis, del 14,0%. Al llarg d'aquest onze anys, 2008-2019, l'agregat de les activitats culturals recupera el nivell d'ocupació assolit previ a la crisi; amb un lleuger creixement del 0,6%, si bé amb una evolució per sota de l'agregat de les activitats de serveis on l'ocupació és el 5,7% superior als valors de l'any 2008. Mentre que en el conjunt de l'economia l'ocupació es redueix el 4,1%, pel retrocés en l'ocupació de les activitats industrials i de la construcció.

amb els dels anys anteriors, especialment pel que fa a l'evolució de la desagregació per dominis culturals.

Aquesta evolució implica una reducció del pes de l'ocupació cultural sobre l'agregat d'ocupació industrial i de serveis capturat per l'Enquesta, que passa del 5,7% l'any 2008, al 5,1% el 2013 i el 4,9% el 2019. Entre els anys 2008 i el 2013 l'ocupació es redueix el 21,5%, clarament per sobre de la pèrdua d'ocupació del conjunt de l'economia, del 16,3%, i de l'agregat de les activitats de serveis, amb una reducció del 8,2%, d'acord amb les dades de Comptabilitat Regional (CR) per a Catalunya. I també es redueix més que l'agregat de les activitats industrials i de serveis capturades per l'Enquesta estructural, amb una reducció del 13%. Mentre que durant els anys de creixement entre els anys 2014-2019, les dades de l'Enquesta estructural mostren un augment de l'ocupació cultural, del 12,4%, que evoluciona a ritmes més lents que el conjunt de l'economia i l'agregat de les activitats de serveis, amb increments del 15,4% i el 16,5%, respectivament, i que de l'agregat de les activitats industrials i de serveis capturades per l'Enquesta estructural, amb un augment del 18,7%. El balanç d'aquests onze anys situaria l'ocupació de les activitats culturals a Catalunya l'11,8% per sota dels nivells previs a la crisi, amb una reducció més intensa que l'ocupació del total de l'economia, que se situa el 3,8% per sota dels nivells previs a la crisi financera. Mentre que l'agregat de les activitats de serveis, així com l'agregat de les activitats industrials i de serveis capturades per l'Enquesta estructural, se situen el 7,0%, el 3,3%, respectivament, per sobre dels nivells de 2008.

GRÀFIC 3. Evolució de l'ocupació de l'agregat de les activitats culturals i el seu pes sobre l'ocupació d'acord amb l'Enquesta estructural de la indústria, el comerç i els serveis. Catalunya, 2008-2019

Unitats: Ocupats en milers de persones i pes de l'ocupació cultural en percentatges.

Nota: Cal tenir en compte que l'any 2016 es van aplicar millores metodològiques a l'Estadística estructural d'empreses i que per tant, els resultats dels valors absoluts de l'ocupació a partir de l'any 2016 no són estrictament comparables amb els dels anys anteriors, especialment pel que fa a l'evolució de la desagregació per dominis culturals. No es disposa de dades de l'ocupació agregada de les activitats industrials i de serveis capturada per l'Enquesta estructural d'indústria, comerç i de serveis pels anys 2009, 2010, i 2014.

Font: EPA, INE i Idescat; Anuari d'Estadístiques Culturals. Ministeri de Cultura i Esports.

Aquestes dades evidencien, tant per l'economia catalana com en el conjunt d'Espanya, les dificultats de les rendes generades per l'agregat de les activitats culturals per mantenir, en

el balanç dels darrer onze anys (2008-2019), el ritme de creixement de les rendes generades pel conjunt de l'economia, i més especialment, de les rendes en l'agregat de les activitats de serveis (cal tenir en compte que la majoria d'activitats culturals són activitats de serveis). Tot i que el creixement del valor econòmic del sector cultural en els darrers anys (2014-2019) ha estat lleugerament superior al creixement del conjunt de l'economia i al de les activitats de serveis, l'impacte diferencialment més acusat en el VAB cultural durant els anys de crisi (2008-2013) ha comportat, en el conjunt dels onze anys, una pèrdua de pes del VAB cultural en el conjunt de l'economia, i especialment respecte de les activitats de serveis.

Aquesta pèrdua de pes també es posa de manifest en l'evolució de l'ocupació del sector quan es compara amb l'evolució de l'ocupació de les activitats agregades de serveis que, en el conjunt dels onze anys, no només recuperen l'ocupació expulsada durant els anys de crisi, si no que situen la seva ocupació amb nivells superiors als de l'any 2008. En el cas de les activitats culturals l'indicador d'ocupació de l'EPA, tant per Catalunya com per Espanya, mostra que el seu creixement els darrers anys (2014-2019) tot just ha permès recuperar el nivells d'ocupació previs a la crisi. Tot i així, l'evolució de l'ocupació en el sector cultural (utilitzant les dades EPA) hauria estat lleugerament superior que la del conjunt de l'economia, on l'ocupació, en el balanç d'aquests onze anys, s'ha vist negativament afectada per la pèrdua d'ocupació de les activitats de la construcció i la indústria, de forma que el pes de l'ocupació cultural sobre el conjunt de l'economia, s'ha mantingut pràcticament en els mateixos nivells que el 2008, fins i tot amb un lleuger creixement.

Les dades d'ocupació cultural de Catalunya capturades per l'Enquesta estructural de la indústria i el serveis, estima un creixement més reduït de l'ocupació del sector en els anys 2014-2019 (comparat amb les dades EPA), amb el resultat d'una reducció dels nivells d'ocupació en el conjunt dels onze anys (2008-2019), i una pèrdua de pes sobre l'ocupació de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, que encara és més intensa sobre l'agregat d'activitats de serveis.

Des d'aquesta perspectiva se situen tres elements que condicionen l'evolució agregada del sector: com són l'evolució de la seva productivitat, la despesa en consum cultural de les llars i l'evolució de la despesa pública en cultura.

4.1.1. La productivitat aparent en termes de treball de l'agregat de les activitats culturals

Un primer element que caracteritza l'evolució de l'agregat de les activitats culturals és l'evolució de la seva productivitat. Tal i com s'identifica en el capítol del marc teòric, el fet que una part significativa de la producció dels béns o serveis culturals (especialment en el cas de les arts escèniques, les arts visuals, o aquells que conformen el patrimoni cultural) es caracteritzi per una fase de creació determinada, d'una forma molt accentuada, pel talent individual comporta un consum elevat de temps de treball en el seu procés productiu. Són activitats on és més costós incorporar millores tecnològiques i, per tant, amb una possibilitat més restringida de substituir el factor treball pel factor capital, i d'incorporar millores en la seva productivitat.

Les dades agregades mostren, en el mig termini, un estancament o fins i tot reducció dels nivells de productivitat aparent en termes de treball de les activitats culturals, mesurat en

termes nominals, amb un augment de la distància tant respecte de l'evolució de la productivitat del conjunt de l'economia, del conjunt de les activitats de serveis, com de l'evolució en la productivitat de l'agregat de les branques industrials. Aquest comportament pot portar associada una pressió addicional en el procés de generació de rendes en el conjunt del sector, i en el procés de la seva distribució entre els factors de producció, comparat amb la resta de l'economia.²⁰ Els menors creixements de la productivitat, introdueixen incerteses sobre la rendibilitat del sector, dificultant els processos d'inversió privat, i limitant el seu nivell de capitalització, i la dimensió empresarial del sector. Per un altre costat, també poden posar pressió a la distribució dels nivells de retribució entre el factor treball i el factor capital.

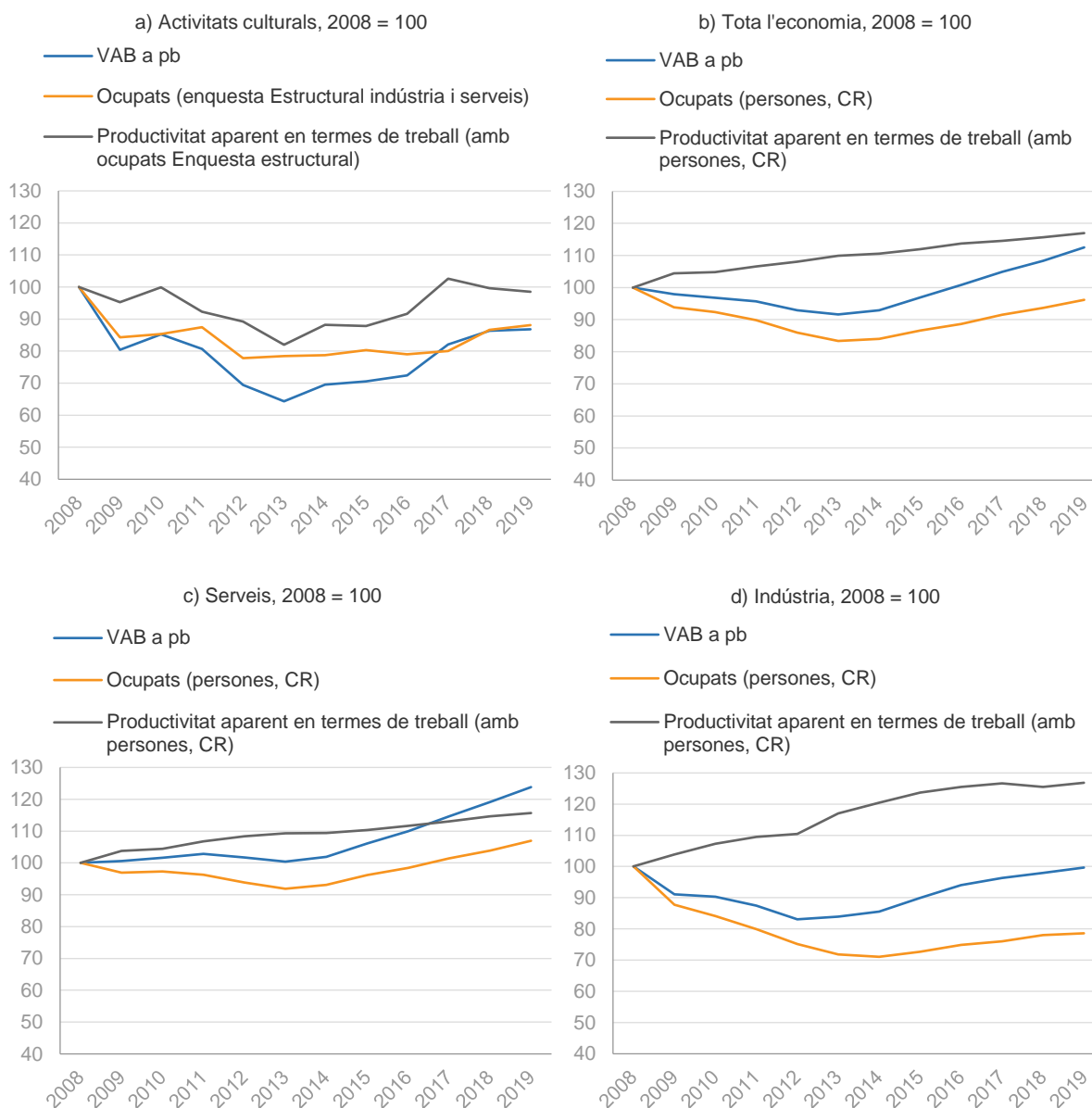
En el cas de l'economia catalana la reducció del 13,2% del nivell del VAB generat per les activitats culturals combinat amb una reducció del 11,8% de l'ocupació, calculat amb les dades de l'Enquesta estructural, indicarien un pràctic estancament dels nivells de productivitat aparent en termes de treball, entre 2008 i 2019, amb lleugera reducció de 1,5%. Mentre que aquest mateix indicador calculat, a partir de les dades de comptabilitat regional (CR), per al conjunt de l'economia, per al conjunt de les activitats de serveis, i per l'agregat de les branques industrials mostra un increment nominal de la productivitat aparent entre aquests anys del 16,9%, el 15,7%, i el 26,9%, respectivament.

En el cas de l'economia espanyola, l'indicador de productivitat aparent en termes de treball de les activitats culturals es redueix el 4% entre el 2008 i el 2019,²¹ mentre que per al conjunt de l'economia, l'agregat de les activitats de serveis, i l'agregat de les branques industrials, les dades de Comptabilitat Nacional (CN) mostren un creixement nominal de la productivitat entre aquests anys del 15,2%, el 14,1%, i el 25,7%, respectivament.

²⁰ Tal i com es mostra en l'apartat següent, si bé el nivell de productivitat aparent del treball de l'agregat de les activitats culturals se situa, en termes mitjans dels anys 2016-2019, l'11,4% per sota de la mitjana de les conjunt d'activitats de l'Enquesta estructural d'indústria i serveis, la seva distribució no és homogènia entre les diferents subbranques que integren el sector. En aquest sentit, caldria un estudi més aprofundit de la seva evolució, analitzant el comportament al llarg del temps de les diferents subbranques que integren els diferents dominis culturals.

²¹ L'indicador de productivitat aparent en termes de treball per l'agregat de les activitats culturals de l'economia espanyola es calcula a partir de les taxes de creixement de la sèrie homogènia del VAB cultural elaborada a partir del Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya per l'INE, i la sèrie homogènia d'ocupació cultural publicada per Ministeri de Cultura i Esports, a partir de l'explotació de la Enquesta de Població Activa de l'INE.

GRÀFIC 4. Evolució de la productivitat aparent en termes de treball de l'agregat de les activitats culturals, el total de l'economia, l'agregat de les activitats de serveis i l'agregat industrial. Catalunya, 2008-2019

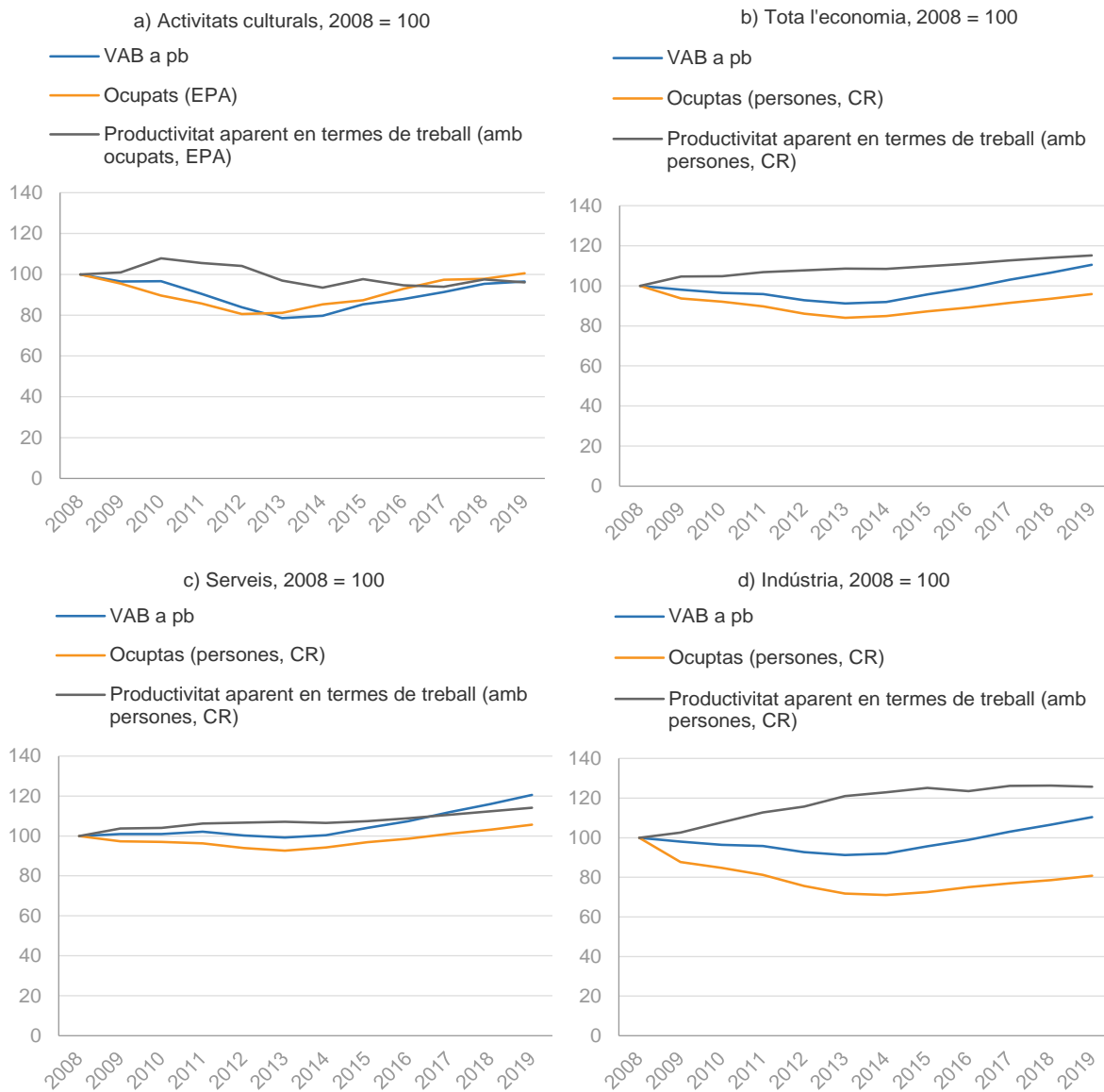

Unitats: número índex, 2008 = 100.

Nota: Cal tenir en compte que per les dades del VAB a pb i d'ocupació culturals de Catalunya l'any 2016 es van aplicar millores metodològiques a l'Estadística estructural d'empreses i que per tant, els resultats dels valors absoluts del VAB a pb l'ocupació a partir de l'any 2016 no són estrictament comparables amb els dels anys anteriors, especialment pel que fa a l'evolució de la desagregació per dominis culturals.

Font: Explotació específica de l'àmbit cultural de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i la del sector serveis. Idescat; i Comptabilitat Regional, INE; i EPA, INE.

GRÀFIC 5. Evolució de la productivitat aparent en termes de treball de l'agregat de les activitats culturals, el total de l'economia, l'agregat d les activitats de serveis i l'agregat industrial. Espanya, 2000-2019

Unitats: número índex, 2008 = 100.

Font: Compte Satèl·lit de la Cultura a Espanya, Revisió CNE 2019, IEN; Comptabilitat Regional, INE; i EPA, INE.

4.1.2. El consum de les llars en béns i serveis culturals

La dificultat de les activitats culturals per mantenir el seu pes com a generadores de rendes respecte del conjunt de l'economia també s'hauria vist afectada per la persistent reducció de la de despesa mitjana en cultura per persona, que s'observa tant a Catalunya com en conjunt d'Espanya, d'ençà de la crisi de 2008.²² Una reducció que ha comportat que el nivell

²² Per tal d'obtenir una sèrie homogènia de la despesa en consum cultural per Catalunya i Espanya, com a conseqüència del canvi metodològic introduït el 2016 per adaptar-se a la classificació europea de béns i serveis de consum de les llars (ECOICOP), s'enllaça la sèrie entre els anys 2015 i 2016 amb la taxa de creixement homogènia per aquest any del consum cultural d'Espanya publicada en l'Anuari d'Estadístiques Culturals

global de despesa en consum cultural de les llars s'hagi reduït, no només durant els anys de crisi econòmica (2008-2013), si no també durant els anys de creixement econòmic iniciat el 2014. El resultat ha estat una pèrdua de pes de la despesa en consum de béns i serveis culturals per part de les famílies dins del seu pressupost, no només durant els anys de crisi, si no de forma més preocupant en els anys de recuperació econòmica, entre el 2014 i el 2019.

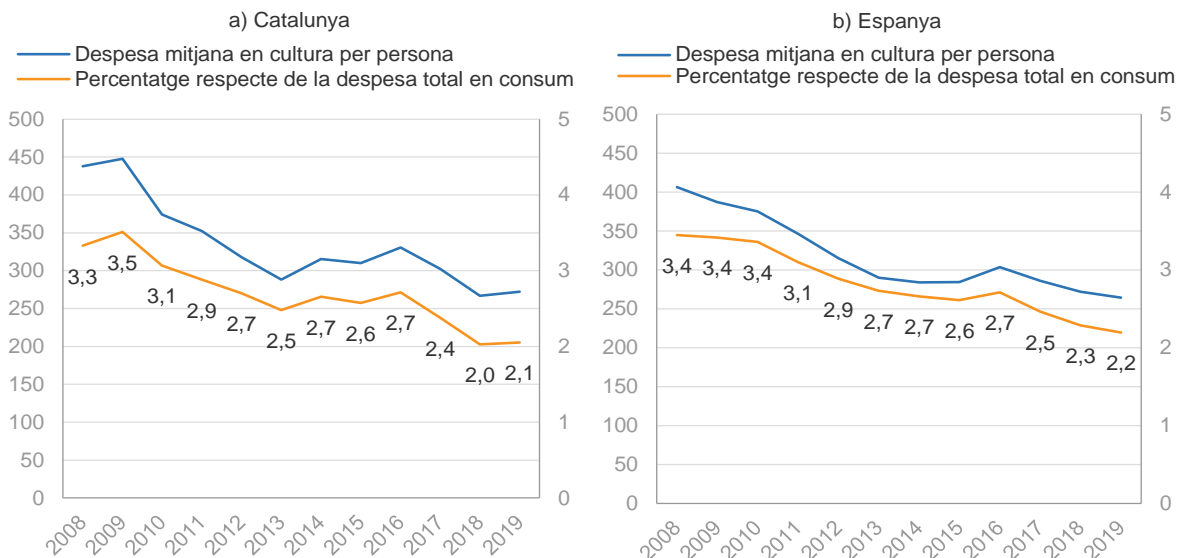
Aquesta evolució es pot associar a característiques intrínseques d'una part important dels béns i serveis culturals que s'ofereixen en els mercats, i que s'enfronten a demandes relativament més inestables i sensibles a la renda disponible de les llars, com s'ha posat de manifest des de diferents perspectives de les anàlisis teòriques de l'economia (vegeu el capítol 1 del marc teòric). Això pot venir donat per la pròpia incertesa sobre la qualitat dels béns i serveis culturals consumits, o per problemes de preferències no revelades que dificulten la fidelització dels consumidors, que apareixen davant de canvis tecnològics en la provisió d'aquests béns i serveis, actualment molt vinculats als processos de digitalització del sector, i que poden veure's accentuats en contextos de reducció o baix creixement de la renda disponible, o d'augment de les desigualtats en la seva distribució.

En l'economia catalana entre el 2008 i el 2013, l'efecte de la crisi econòmica sobre la renda disponible ajustada de les llars, que en termes per capita es redueix el 6,3%, es tradueix en una reducció de l'11,7% de la despesa agregada en consum per capita de les llars, mentre que la despesa en consum cultural ho fa un 34,2%. Mentre que els anys de recuperació econòmica entre el 2014 i el 2019, on la renda disponible ajustada per capita de les llars augmenta el 16,9%, tot i que el consum agregat per capita de les llars es recupera, amb un augment del 14,2%, el consum cultural per capita se segueix reduint, i retrocedeix un 5,5%. El resultat final és que entre 2008 i 2019 l'augment de la renda disponible ajustada per capita, del 9,5% en termes nominals, ha anat acompanyat d'un pràctic estancament de la despesa agregada en consum per capita de les llars, que es manté en nivells similars als previs a la crisi (amb un lleuger creixement del 0,9% en termes nominals). Mentre que el consum per capita en cultura de les llars s'ha reduït el 37,8%, provocant que el pes de la despesa en cultura sobre el total de despesa hagi passat del 3,3% al 2,1% de la despesa total, i que la despesa agregada en consum cultural sigui un 35,9% inferior que el 2008.

Aquesta mateixa tendència s'observa en l'agregat de l'economia espanyola on, tot i l'augment de la renda disponible ajustada per capita en termes nominals, del 10,5% entre 2008 i 2019, la despesa agregada per capita en consum manté pràcticament els nivells previs a la crisi, amb un lleuger increment nominal del 2,0%. Mentre que la despesa per capita en béns i serveis culturals s'ha reduït el 35,0%. De manera que, el pes de la despesa en consum cultural sobre la despesa total de les llars espanyoles ha passat del 3,4% l'any 2008 al 2,2% e 2019, i la despesa global en consum cultural s'ha reduït un 33,4%.

del 2017, del Ministeri de Cultura i Esports, i es reconstrueix la sèrie de consum cultural total, tant per Catalunya com per Espanya, a partir de les taxes de creixement anuals disponibles amb anterioritat, per als anys 2008-2015. Per a la sèrie de consum total agregat s'utilitzen les sèries enllaçades 2006-2020 de despesa de consum de les llars a 4 dígits ECOICOP/EPF publicada per l'INE, a partir de l'Enquesta de Pressupostos Familiars, Base 2006.

GRÀFIC 6. Evolució de la despesa per persona en consum cultural de les llars en termes nominals i el seu pes sobre la despesa en consum total de les llars. Catalunya i Espanya, 2008-2019

Unitats: Despesa en per persona en consum cultural en euros corrents, i pes sobre la despesa en consum total en percentatges.

Nota: Vegeu la nota a peu de pàgina 23.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Explotació de l'Enquesta de pressupostos familiars, Base 2006, INE elaborada pel Ministeri de Cultura i Esports.

El consum de llars catalanes en béns i serveis culturals per grups de despesa

L'impacte que la reducció agregada del consum cultural hagi pogut tenir sobre el valor i les rendes generades en les diferents branques de producció de l'activitat cultural depèn, en bona mesura, de com s'ha distribuït entre les diferents tipologies de béns i serveis de consum cultural.

Les dades disponibles només permeten fer un seguiment de l'evolució dels diferents components de la despesa de les llars en cultura de forma homogènia a partir de 2016.²³ Les dades per a Catalunya, publicades pel Ministeri de Cultura i Esports, es presenten a continuació amb una desagregació del consum cultural en sis subgrups de despesa:²⁴

²³ L'estadística de consum cultural de les llars publicada pel Ministeri de Cultura i Esports a partir d'una explotació específica de l'Enquesta de pressupostos familiars de l'INE, va incorporar, per primera vegada, el 2016 la nova classificació europea de consum, ECOICOP (European Classification of Individual Consumption by Purpose). Aquesta estadística ofereix únicament resultats globals relatius i desagregats per CA des del 2016, a causa de les diferències notables respecte de la classificació precedent en la despesa en béns i serveis culturals vinculats a les noves tecnologies, especialment els vinculats a llibres electrònics, quotes i subscripcions de ràdio i televisió, telèfons mòbils o serveis relacionats amb Internet.

²⁴ Vegeu l'Annex 3 on es mostra el detall de la classificació de la despesa de les llars en consum cultural per grups de despesa, subgrups i tipus de béns i serveis culturals, segons la classificació europea de béns i serveis de consum de les llars (ECOICOP) utilitzada per l'EPF, base 2006, des de 2016.

TAULA 3. Grups de despesa cultural de les llars. ECOICOP

Subgrups de despesa de consum cultural	Descripció
1. Telefonia mòbil i serveis relacionats amb Internet	Inclou la despesa en equips i serveis de telèfon mòbil, i els serveis relacionats amb Internet associats a les quotes de connexió, la instal·lació de kits ADSL, targetes prepagament d'accés a Internet, etc.
2. Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació	Inclou la despesa en tot tipus de suport d'imatge, so i dades; la despesa en equips d'imatge i so, els equips fotogràfics i cinematogràfics; la despesa en instruments musicals; la despesa en equips de tractament de la informació; i la despesa en serveis de reparació dels equips audiovisuals, fotogràfics i de processament de la informació
3. Llibres, que inclou la despesa en llibres infantils, novel·les, i de llibres de no ficció	Inclou la descàrrega de llibres electrònics i altres serveis relacionats
4. Espectacles	Inclou la despesa en entrades de teatres, cinema, i tot tipus d'espectacles
5. Altres serveis culturals	Inclou per una part la despesa en entrades de museus, biblioteques i parcs zoològics, per una altra la despesa en quotes per llicències i subscripcions a xarxes de TV i ràdio i el lloguer d'equips de ràdio i televisió; i la despesa en serveis fotogràfics i de lloguer d'instruments musicals
6. Publicacions periòdiques	Inclou la despesa en premsa diària i tot tipus de revistes, ja sigui a través de la compra en quioscs o per subscripció

Font: Notes metodològiques de la Despesa de consum de les llars publicada pel Ministeri de Cultura i Esports.

En els quatre anys previs a la pandèmia (2016-2019), en un context on el consum agregat de les llars catalanes augmenta l'11,8%, la despesa en cultura es redueix el 15,5%, un retrocés que té lloc en tots els subgrups de despesa, excepte en la despesa en Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació, si bé el seu creixement, del 3,9%, se situa per sota del creixement del consum agregat, per tant, tots els subgrups de despesa en cultura perden pes sobre el consum total. Aquesta evolució, com passa en el conjunt del període 2008-2019, està associada a la reducció de la despesa en consum per capita, que entre 2016 i 2019 s'ha reduït el 18,2%, i se situa en 275,3 euros per persona l'any 2019.

Les dades de Catalunya mostren per una part, d'acord amb la classificació europea de consum (ECOICOP), una elevada concentració del consum cultural de les llars en aquella tipologia de béns i serveis que, si bé no es poden considerar pròpiament com a obres de creació cultural, tenen el potencial de facilitar a la ciutadania l'accés a la cultura. Ja sigui a través de les tecnologies que han eixamplat les possibilitats de consum cultural, associades al consum digital, com de les tecnologies que doten a la ciutadania d'instruments o mitjans per desenvolupar les seves pròpies capacitats creatives, i que s'agrupen principalment a través dels subgrups de despesa d'Equips i serveis de telefonia mòbil i d'Internet, i del subgrup de Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació. Aquests tipus de béns i serveis tenen associat els darrers anys una reducció dels seus preus relatius, i fins i tot en molts casos una reducció en termes absoluts, com a conseqüència dels canvis

incorporats per les tecnologies digitals, amb el potencial d'haver abaratit de forma general l'accés a la cultura.

A Catalunya aquesta tipologia de béns i serveis han passat de concentrar el 50% de la despesa cultural l'any 2016 al 60% el 2019, especialment per l'evolució de la despesa del subgrups de Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació, que passa de concentrar el 22,4% de la despesa cultural el 2016, al 28,2% el 2019. Mentre que la despesa en Telefonía mòbil i serveis relacionats amb Internet, mantenen el seu pes respecte de la despesa en cultural de les llars catalanes, que l'any 2019 és el 32,4%.

En el cas del subgrup de Suport, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació la despesa de les llars ha crescut el 3,4%, com a conseqüència d'un increment del seu consum per capita del 3,8%, que se situa en 77,6 euros per persona i any. El creixement del consum en termes reals encara hauria estat més elevat, tenint en compte que, entre 2016 i 2019, els diferents indicadors de preus de la majoria dels components d'aquest subgrup en el conjunt d'Espanya es redueixen, amb reduccions que oscil·len entre el 7% i el 18%.²⁵

En el subgrup de Telefonía mòbil i serveis relacionats amb Internet, tot i la reducció del 15,9% del valor agregat del seu consum en termes nominals, associat a una reducció del consum per capita del 17,9%, que se situa el 2019 en 89,3 euros per persona i any, manté el seu pes sobre el total de despesa cultural. Aquesta evolució, de totes maneres, és compatible amb un augment del consum en termes reals d'aquests equips i serveis, tenint en compte que, entre 2016 i 2019, l'indicador de preus dels equips de telefonía mòbil es redueix el 35,1%, mentre que el preu dels serveis de telefonía mòbil es manté relativament més estable, amb un augment de l'1,7%.²⁶ Una evolució que hauria facilitat l'augment de les rendes generades en aquelles branques d'activitat que dins de la cadena de valor cultural s'encarreguen de subministrar-los.

De totes maneres, aquest potencial efecte positiu sobre la producció cultural s'hauria vist contrarestat per l'evolució de la despesa d'un segon bloc de despesa. La reducció de la despesa en consum cultural dels darrers anys (2016-2019) a Catalunya, es concentra per una part, en aquells serveis el consum dels quals es fa de forma col·lectiva, associat als subgrups d'Espectacles i una part del grup d'Altres serveis culturals, i per una altra, i de forma més intensa, en els subgrups de Llibre i de Publicacions periòdiques (que inclouen la despesa en la descàrrega de llibres electrònics i les subscripcions digitals). A més, en aquests subgrups la reducció del consum en termes reals encara hauria estat més elevada tenint en compte l'augment de preus que amb diferent intensitat s'observa en la majoria d'aquests béns i serveis.

En el cas de la despesa dels subgrups de Llibre i Publicacions periòdiques, la despesa de les llars es redueix el 34,2% en el primer cas i el 32,5% en el segon, com a conseqüència

²⁵ Entre l'any 2016 i 2019 i per al conjunt d'Espanya, d'acord amb les dades publicades pel Ministeri de Cultura i Esports, a través de l'Anuari d'Estadístiques Culturals d'Espanya del 2021, l'indicador de preus d'Equips per a recepció, registre i reproducció de so i imatge (0911 ECOICOP) es redueix el 9,8%; en els Equips fotogràfics i cinematogràfics i instruments òptics (0912 ECOICOP) la reducció és del 12,0%; en Suport d'imatge, so i dades (0914 ECOICOP), la reducció és del 7,2%; mentre que en els Equips de processament de la informació (0913 ECOICOP) la reducció és del 18,2%.

²⁶ No es disposa d'informació sobre l'evolució dels preus dels serveis d'internet, tercer component d'aquest subgrup de despesa.

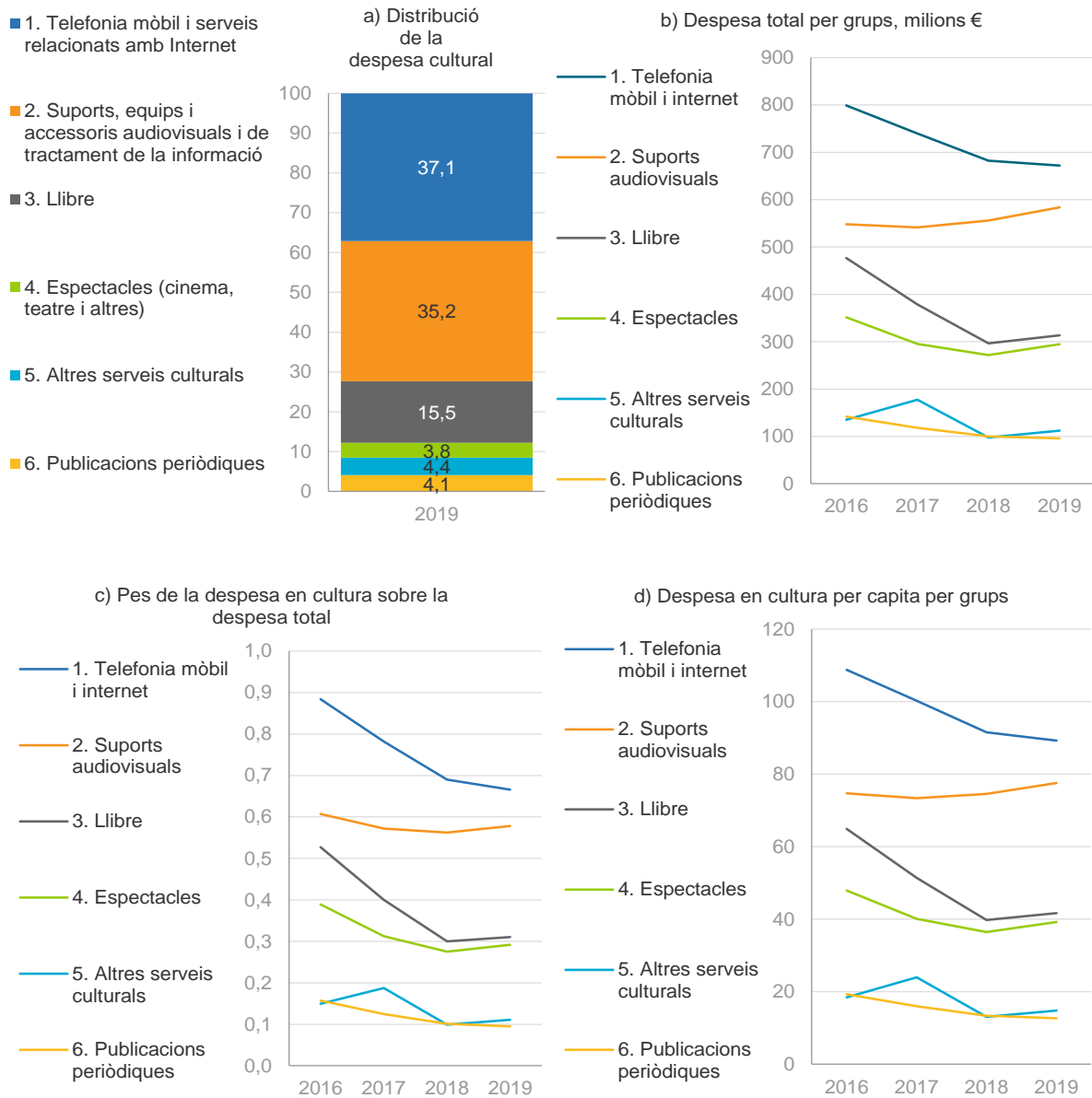
d'una reducció del consum per capita del 35,7% i el 34,2%, respectivament, que se situa l'any 2019 en 41,7 euros per persona i any, i 12,7 euros per persona i any, respectivament. Aquesta reducció encara hauria estat més accentuada en termes reals, tenint en compte que, entre 2016 i 2019, l'indicador de preus per al conjunt d'Espanya del subgrup del Llibre augmenta el 5,7%, mentre que l'indicador de preus del subgrup de Publicacions periòdiques augmenta el 8,9%.

En el cas dels subgrups d'Espectacles i d'Altres serveis culturals la despesa de les llars es redueix el 16,1% en el primer cas, i el 17,3% en el segon, associat a una reducció de la despesa per capita del 18,2% i el 19,6%, respectivament, amb valors de la despesa per capita l'any 2019 de 39,2 euros per persona i any i 14,8 euros per persona i any, respectivament. Una reducció que, en el cas del consum d'Espectacles, és similar a la que s'hauria produït en termes reals, tenint en compte que, entre 2016 i 2019, l'indicador de preus d'aquests tipus de serveis en el conjunt d'Espanya experimenta una moderada reducció del 2,5%. Mentre que en l'agregat dels Altres serveis culturals, la reducció en termes reals encara hauria estat més accentuada, tenint en compte que, entre 2016 i 2019, els diferents indicador de preus de la majoria dels components d'aquest subgrup en el conjunt d'Espanya augmenten, amb increments que oscil·len entre l'1,1% i el 4,8%.²⁷

Aquestes dades mostren una evolució més preocupant que podria qüestionar els efectes xarxa positius que les tecnologies digitals poden tenir sobre l'agregat de la despesa en consum cultural. Com s'ha destacat en l'apartat del Marc teòric, aquest és un dels reptes que afronta el sector. Per un costat, l'impacte que aquestes noves tecnologies tenen sobre els processos de distribució de les activitats culturals i la proliferació de les plataformes digitals han alterat, radicalment, la forma en que el sector valoritza els productes culturals que produeix, amb efectes que no sempre es tradueixen en un augment de la diversitat de l'oferta cultural, i per tant amb un impacte limitat sobre la producció agregada cultural. Per una altra, l'abaratiment de les tecnologies que doten a la ciutadania d'instruments o mitjans per desenvolupar les seves pròpies capacitats creatives, pot no està tenint tots els potencials efectes positius sobre la despesa en consum de la resta de serveis culturals. En aquest sentit, un dels reptes del sector és aprofitar l'augment de les capacitats creatives de la ciutadania, que es deriva de l'abaratiment tecnològic, en un catalitzador de la demanda de consum cultural d'espectacles, museus, biblioteques, i la resta de serveis culturals.

²⁷ Entre l'any 2016 i 2019 i pel conjunt d'Espanya, d'acord amb les dades publicades pel Ministeri de Cultura i Esports, a través de l'Anuari d'Estadístiques Culturals d'Espanya del 2021, l'indicador de preus de Museus, biblioteques, parcs zoològics (09422 ECOICOP) augmenta el 4,1%; en les Quotes per llicència i subscripcions a xarxes de televisió i ràdio (09423 ECOICOP) l'increment és de l'1,1%; mentre que en Serveis fotogràfics (09425 ECOICOP), l'increment és del 4,8%. No es disposa d'informació de l'evolució de Lloguer d'equips i accessoris culturals (09424 ECOICOP), ni d'Altres serveis culturals (09425 ECOICOP).

GRÀFIC 7. Composició de la despesa en béns i serveis culturals de les llars a Catalunya, i evolució del valor del consum cultural, el seu pes sobre el consum agregat, i la despesa per capita per subgrups de despesa. Catalunya, 2016-2019

Unitats: composició en percentatge, valor del consum en milions d'euros, pes sobre el consum agregat en percentatges i despesa per capita en euros.

Font: elaboració pròpia a partir de l'estadística de consum cultural de les llars publicada pel Ministeri de Cultura i Esports a partir d'una explotació específica de l'Enquesta de Pressupostos Familiars, base 2006 de l'INE.

TAULA 4. Evolució de l'índex de preus de consum de determinats béns i serveis a 4 o 5 dígits de la ECOICOP vinculats a la cultura. Espanya, 2013-2019, 2016-2019

Grup de béns i serveis	2013-2019	2016-2019
Índex de preu General	3,5	4,4
951 Llibres	7,3	4,9
952 Premsa	12,3	6,9

942 Serveis culturals	-0,7	0,0
09421 Cinemes, teatres, sales de concert	-	-2,5
09422 Museus, biblioteques, parcs zoològics	-	4,1
09423 Quotes per llicència i subscripcions a xarxes de televisió i ràdio	-	1,1
09425 Serveis fotogràfics	-	4,8
911 Equips per a la recepció, registre i reproducció de so i imatge	-25,9	-9,8
912 Equips fotogràfics i cinematogràfics i instruments òptics	-29,4	-12,0
914 Suports d'imatge, so i dades	-15,6	-7,2
913 Equips de processament d'informació	-40,3	-18,2
08202 Equips de telefonia mòbil	-56,1	-35,1
08302 Serveis de telefonia mòbil	-	1,7

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Anuari d'Estadístiques Culturals d'Espanya del 2021. Ministeri de Cultura i Esports.

4.1.3. La despesa pública en cultura

Un darrer factor destacat que pot estar condicionant l'evolució del valor econòmic generat per les activitats culturals, és el suport que des del sector públic es fa a aquestes activitats. Ja sigui a partir de la pròpia provisió pública, que en bona part s'articula a través de diferents institucions, que tot i que mantenen una certa autonomia en la gestió de la despesa, depenen directament dels pressupostos públics, com a través del suport financer que mitjançant els pressupostos es fa a l'activitat privada del sector.

Com s'ha destacat en el marc teòric, són diverses les aportacions, que des de diferents àmbits de l'economia i les ciències socials, justifiquen la necessitat d'articular una política de despesa pública en cultura. Ja sigui per donar resposta a les diferents fallades de mercat associada a la provisió privada dels béns i serveis culturals, quan aquests tenen la consideració de bé de consum. O quan la concepció de la cultura com un bé de mèrit fa que les polítiques públiques de suport a l'activitat cultural adquireixen, per una part, un valor instrumental per afavorir un creixement estable de l'economia. I per una altra, esdevinguin fonamentals per garantir l'equitat en l'accés a la cultura, quan la cultura és concebuda com un actiu essencial per el desenvolupament individual i col·lectiu de les societats sostenibles.

En qualsevol d'aquests casos, la capacitat de les activitats culturals per generar rendes i ocupació es veurà afectada per la prioritat que la despesa en cultura tingui en els pressupostos públics. Una sensibilitat que es pot haver vist accentuada en l'evolució dels darrers onze anys de l'economia catalana i espanyola, pel context de reducció de la despesa en consum cultural de les llars, i per la dificultat que mostra l'agregat dels processos productius de l'activitat cultural per fer créixer el seu nivell de productivitat.

Des d'aquesta perspectiva les dades disponibles mostren un canvi significatiu, a partir de la crisi financera del 2008, en l'evolució dels recursos que des del sector públic s'han destinat a la política cultural en el conjunt de l'economia espanyola i catalana.²⁸

Associat al que alguns autors, vegeu Fundació Catalunya Europa (2016), han denominat el "boom cultural", la política cultural en el conjunt d'Espanya havia experimentat un continuat creixement en les prioritats pressupostàries entre els anys 2000-2008, fins a significar el 2,5% de la despesa pública i un pressupost executat pels diferents nivells d'administració d'11.375 milions d'euros l'any 2008.

La crisi financera va posar en qüestió la solidesa d'aquest creixement. Les necessitats de despesa generades per la gestió de la crisi i per fer front a l'envelliment de la població, combinat amb les exigències d'austeritat imposades des de Brussel·les com a contrapartida del rescat d'una part important del sistema financer espanyol, va significar un gir en les prioritats pressupostàries. Les retallades en la despesa pública,²⁹ que tenen lloc en la majoria d'àmbits pressupostaris, van tenir una incidència més acusada en les polítiques d'habitatge i serveis comunitaris (que redueixen la seva despesa en 7.128 milions d'euros), la política de transport (amb una reducció de 9.987 milions d'euros), i també de forma destacada en la política cultural, que redueix la seva despesa en 4.634 milions d'euros. Durant aquests anys, el pes de la despesa cultural en els pressupostos públics es redueix un 41,7%, passant del 2,5% l'any 2008 a l'1,4% el 2013.

Posteriorment, entre el 2014 i el 2019, la prioritat pressupostària de la despesa pública en cultura s'ha mantingut pràcticament en el mateix nivell, i el 2019 la despesa en cultura significa l'1,6% de tota la despesa pública. De forma que, tot i haver crescut des de 2014, la despesa pública en cultura el 2019, amb un import de 8.238 milions d'euros, és un 27,6% inferior als nivells màxims assolits el 2008.

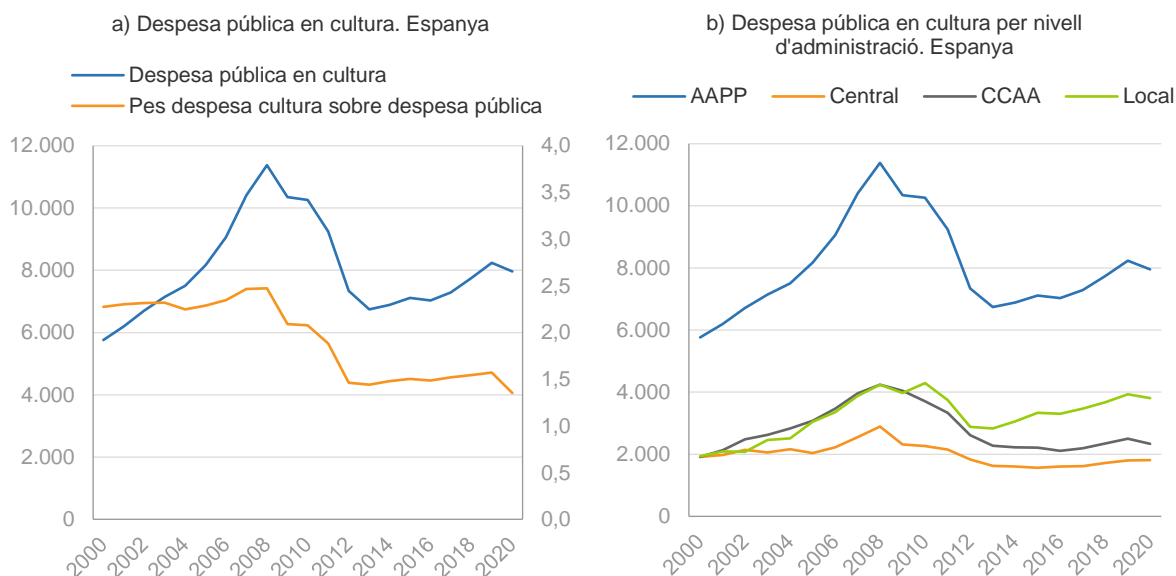
Cal destacar que aquest canvi de prioritats es veu reflectit, principalment, en l'evolució de la despesa de l'Administració central i l'Administració autonòmica, amb un volum de despesa l'any 2019 un 37,7% i 40,9%, respectivament, inferior als nivells màxims assolits el 2008. Mentre que la despesa en cultura de l'Administració local recupera a partir de 2014

²⁸ Les dades de despesa pública en cultura analitzades integra la despesa en el dos grups de despesa segons la Classificació de les Funcions de les Administracions Públiques (COFOG). Per una part el grup de despesa COFOG 8.20 de despesa en Serveis culturals que engloba la despesa pública en: l'administració d'afers culturals; supervisió i regulació dels equipaments culturals; explotació o suport d'equipaments per a activitats culturals (biblioteques, museus, galeries d'art, teatres, sales d'exposicions, monuments, cases i llocs històrics, jardins zoològics i botànics, aquaris, arborètums, etc.); producció, funcionament o suport d'esdeveniments culturals (concerts, produccions escèniques i cinematogràfiques, mostres d'art, etc.); i les subvencions, préstecs o subvencions per donar suport a artistes individuals, escriptors, dissenyadors, compositors i altres que treballen en les arts o a organitzacions dedicades a la promoció d'activitats culturals. Per una altra, el grup de despesa COFOG 8.30 de Serveis de radio i televisió i serveis editorials que engloba la despesa pública en: administració d'assumptes de radiodifusió i publicació; supervisió i regulació dels serveis de radiodifusió i publicació; funcionament o suport de serveis de difusió i publicació; subvencions, préstecs o subvencions per donar suport a la construcció o adquisició d'instal·lacions per a la difusió de televisió o ràdio; la construcció o adquisició de plantes, equips o materials per a l'edició de diaris, revistes o llibres; la producció de material per a la radiodifusió i la seva presentació; la recollida de notícies o altra informació; i la distribució de les obres publicades.

²⁹ Entre 2008 i 2013 tenen lloc augments destacats en la despesa associada als costos financers del deute (18.919 milions d'euros més), a la despesa en la política d'atur (10.030 milions més), i en la despesa de la política en edat avançada i supervivència (25.965 milions d'euros més), que compenses la reducció de la despesa pública de la majoria d'àmbit pressupostaris.

bona part del pes perdut en els pressupostos durant els anys de crisi, tot i que el volum de despesa és encara un 7,4% inferior al nivell previ a la crisi financera.

GRÀFIC 8. Evolució de la despesa pública en cultura i el seu pes sobre la despesa pública total per nivells d'administració. Espanya, 2000-2020

Unitats: Despesa pública en milions d'euros i pes sobre la despesa pública total en percentatges.

Font: Elaboració pròpia a partir de les Series d'Operacions no financers i Classificació Funcional de la Despesa de les Administracions Públiques (COFOG) de la Comptabilitat Nacional publicades per la Intervenció General de l'Administració Pública (IGAE).

En el cas de l'economia catalana, les dades de liquidació agregada dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya i de les Entitats locals de Catalunya indiquen també, a partir de la crisi financera l'any 2008, un canvi en la prioritat que la despesa en cultura té en els pressupostos. El seu pes passa de significar l'any 2008 el 4,9% de la despesa pública total al 2,8% el 2013. I a partir de 2014, es manté prop del 3,3%.

El volum de despesa en cultura executada per la Generalitat de Catalunya i les Entitat locals catalanes, ha passat de 1.811,6 milions d'euros l'any 2008 a 963,3 milions d'euros el 2013, i a 1.316,9 milions d'euros l'any 2019, amb una reducció del 27,3% entre 2008 i 2019, malgrat el creixement econòmic que experimenta des de 2014.³⁰

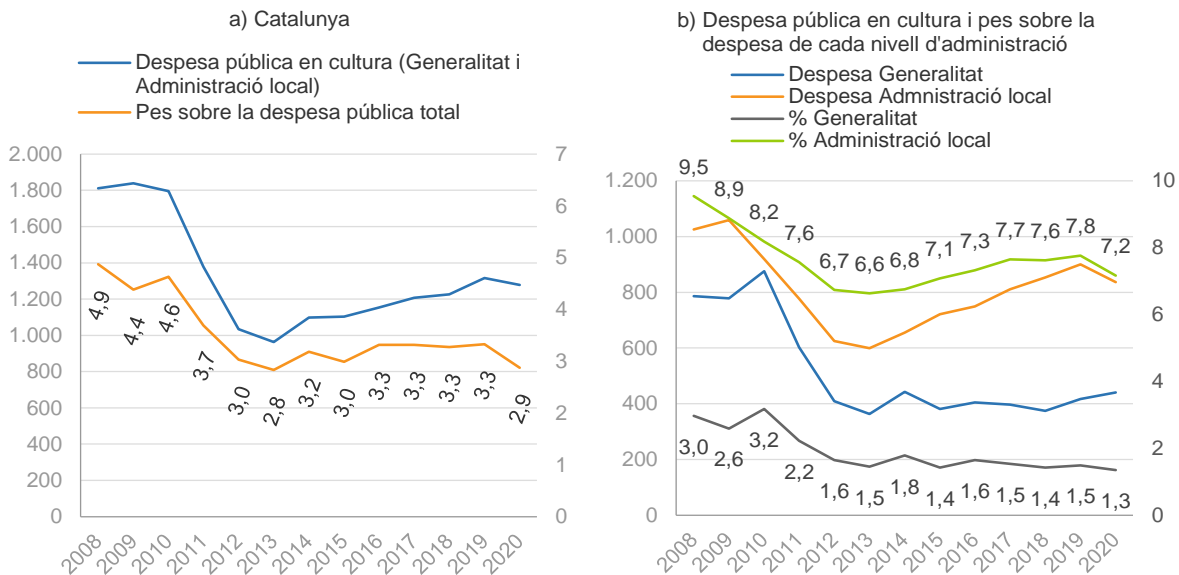
Com passa en el conjunt d'Espanya, el canvi de prioritat de la despesa cultural té lloc de forma més accentuada en els pressupostos de l'Administració autònoma, la Generalitat

³⁰ El volum de despesa pública en cultura, d'acord amb la classificació per programes de la liquidació dels pressupostos de les Comunitats autònomes i de les Entitats locals publicades pel Ministeri d'Hisenda i Funció Pública, s'obté agregant el grup de despesa 33. Cultura (331. Administració General de Cultura; 332. Biblioteques i arxius; 333. Museus i arts plàstiques; 334. Promoció cultural; 335. Arts escèniques; 336. Esport i educació física; i 337. Arqueologia i protecció del Patrimoni Històric-Artístic) i el grup de despesa 49. Altres actuacions de caràcter econòmic (que inclou, principalment, la despesa en serveis de ràdio i televisió i altres serveis de telecomunicacions i serveis de la informació). Cal tenir en compte que les dades de liquidació dels pressupostos de les Entitats locals no inclou la despesa en esports.

Pel que fa al perímetre institucional, la liquidació dels pressupostos de la Generalitat inclou el sector públic administratiu de la Generalitat i l'Institut Català de la Salut. Mentre que les dades de liquidació dels pressupostos de les Entitats locals inclou els Ajuntaments, Diputacions, Àrees metropolitanes, Consells Comarcals, Mancomunitats, Agrupacions de municipis, i Entitats d'àmbit territorial inferior al municipi.

de Catalunya, que entre 2008 i 2019 redueix el seu pes del 3,0% a l'1,5%. En el cas de les Entitats locals, el pes de la despesa cultural en els pressupostos liquidats passa del 9,5% al 7,8%. Com a conseqüència, la Generalitat de Catalunya manté l'any 2019, amb 416,9 milions d'euros, un volum de despesa en cultura un 47% inferior al volum de 2008. Mentre que les Entitat locals mantenen el 2019 un nivell de despesa cultural, amb 900 milions d'euros, el 12,2% inferior a la despesa executada el 2008.

GRÀFIC 9. Evolució de la despesa pública en cultura en termes nominals i el seu pes sobre la despesa pública total per nivells d'administració. Catalunya, 2008-2020

Unitats: Despesa pública en milions d'euros corrents, i pes sobre la despesa pública total en percentatges.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'estadística de Liquidació dels pressupostos de les Comunitats autònomes i de les Entitats locals del Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

És oportú posar l'evolució d'aquestes magnituds en el context de la Unió Europea (UE27).³¹ La reducció del volum de la despesa cultural en els pressupostos públics del conjunt de l'economia espanyola des dels seus valors màxims del 2008 fins l'any 2019 ha comportat una reducció de la despesa pública en cultura per habitant (avaluada a preus constants del 2015) del 32,8%. Des d'una perspectiva temporal més àmplia, el valor de la despesa pública per habitant (a preus de 2015) s'ha reduït el 27,3%, entre els seus valors mitjans dels anys

³¹ Les dades d'Eurostat permeten desagregar la despesa pública en cultura en dos grups de despesa segons la Classificació de les Funcions de les Administracions Públiques (COFOG). Per una part, el grup de despesa COFOG 8.20 de despesa en Serveis culturals que engloba la despesa pública en: l'administració d'affers culturals; supervisió i regulació dels equipaments culturals; explotació o suport d'equipaments per a activitats culturals (biblioteques, museus, galeries d'art, teatres, sales d'exposicions, monuments, cases i llocs històrics, jardins zoològics i botànics, aquaris, arborètums, etc.); producció, funcionament o suport d'esdeveniments culturals (concerts, produccions escèniques i cinematogràfiques, mostres d'art, etc.); i les subvencions, préstecs o subvencions per donar suport a artistes individuals, escriptors, dissenyadors, compositors i altres que treballen en les arts o a organitzacions dedicades a la promoció d'activitats culturals.

I per una altra part, el grup de despesa COFOG 8.30 de Serveis de radio i televisió i serveis editorials que engloba la despesa pública en: administració d'assumptes de radiodifusió i publicació; supervisió i regulació dels serveis de radiodifusió i publicació; funcionament o suport de serveis de difusió i publicació; subvencions, préstecs o subvencions per donar suport a la construcció o adquisició d'instal·lacions per a la difusió de televisió o ràdio; la construcció o adquisició de plantes, equips o materials per a l'edició de diaris, revistes o llibres; la producció de material per a la radiodifusió i la seva presentació; la recollida de notícies o altra informació; i la distribució de les obres publicades.

2001-2008 i els valors mitjans dels anys 2014-2019. Una reducció només superada per Grècia i Portugal, i que contrasta amb l'increment de la despesa pública en cultura per habitant que s'observa entre aquests dos períodes en la majoria de països de l'UE27.

La comparació de la despesa pública en cultura d'Espanya respecte dels països de l'UE27 es presenta agrupada en quatre blocs de països: els països del nord d'Europa (UE27-Nord), integrat per Dinamarca, Luxemburg, Finlàndia, Suècia; el bloc de països de l'Europa central (UE27-Central), integrat per Bèlgica, Alemanya, França, Holanda, Àustria; el bloc de països de l'arc Mediterrani (UE27-Sud), integrat per Grècia, Espanya, Itàlia, Malta i Xipre; i el bloc de països de l'Europa de l'est (UE27-Est), integrat per Bulgària, Txèquia, Estònia, Croàcia, Letònia, Lituània, Hongria, Polònia, Romania, Eslovènia i Eslovàquia.

El retrocés de la despesa pública en cultura per habitant de l'economia espanyola entre aquest dos períodes, té lloc com a conseqüència de la destacada reducció de la prioritat pressupostària en la política cultural, amb un pes de la despesa cultural sobre la despesa pública que es redueix el 35,3%, en passar del 2,35% en termes mitjans dels anys 2001-2008 a l'1,35% en termes mitjans dels anys 2014-2019. Aquesta reducció contraresta l'impacte dels creixements, que encara que modestos, han tingut el PIB per capita, i el pes de la despesa pública sobre el PIB entre aquests períodes, amb increments del 2,7% i el 9,6% respectivament.

En el conjunt de l'UE27 la despesa pública en cultura per habitant (a preus de 2015) ha crescut (entre 2001-2008 i 2014-2019) el 7,6%. En el bloc de països de l'UE27-Nord ha crescut el 18,4%, en l'UE27-Central ha crescut el 6,9%, i en les economies de l'UE27-Est ha augmentat el 53,8%. Només en l'agregat dels països de l'UE27-Sud s'ha reduït el 17,8%.

L'evolució del percentatge dels pressupostos públics destinats a cultura de la majoria de blocs de països de l'UE27 ha seguit una tendència més estable al llarg del temps que en l'economia espanyola.

Els països de l'UE27-Nord i UE27-Centre han mantingut relativament estable el pes de la despesa cultural en els seus pressupostos, amb una lleugera tendència creixent en el primer cas, i una lleugera tendència decreixent el segon, entre 2001 i 2019, que situa el seu pes respecte del conjunt de la despesa pública prop de 1,5% en termes mitjans dels anys 2014-2019.³²

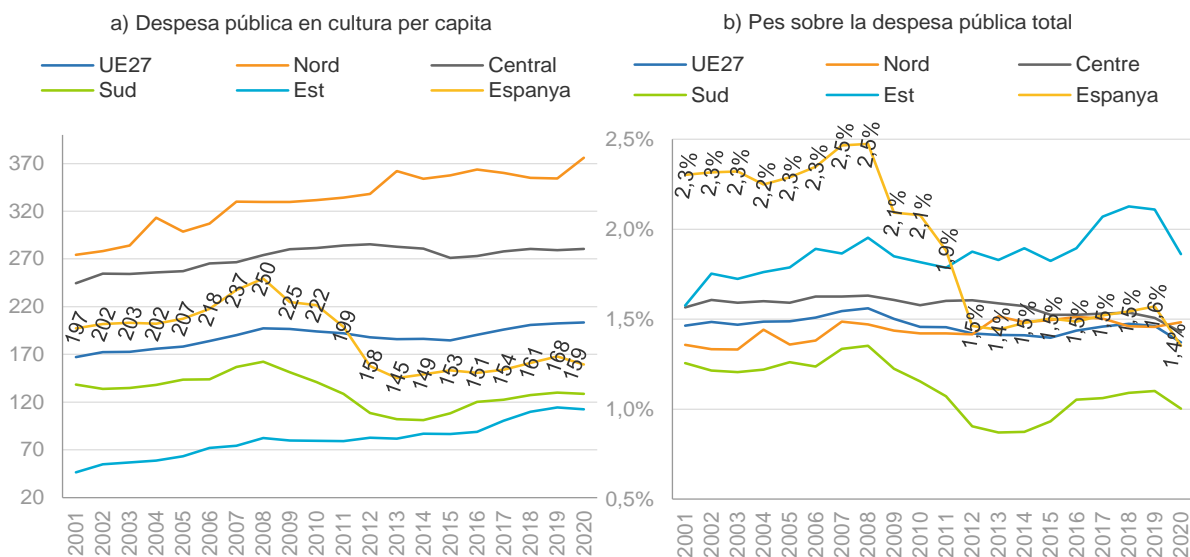
El països de l'UE27-Sud, si exceptuem el cas de Malta on el pes de la despesa cultural s'enfila fins el 2,25%, tots els països mostren una tendència decreixent, amb diferents intensitats, en la seva prioritat pressupostària de la política cultural, que situa el seu pes prop de l'1% en termes mitjans dels anys 2014-2019, essent el grup amb menor pes de la despesa cultural. Espanya segueix mantenint un pes superior de la despesa en cultura, tant

³² Entre els països de l'UE27-Nord, per la banda alta, destaca el cas de Dinamarca, que amb una tendència creixent en tot el període, situa el seu pes en l'1,64% entre 2014-2019, mentre que tant Suècia, Finlàndia i Luxemburg mantenen el seu pes per sobre de l'1,4% també en aquests darrers anys. En el cas dels països de l'UE27-Centre, tots mantenen una tendència decreixent del pes de la despesa en cultura al llarg del període. En la mitjana dels anys 2014-2019 destaca, per la banda alta, Àustria amb un pes de l'1,67%, i Bèlgica per la banda baixa amb un pes de l'1,35%, mentre que Alemanya, Holanda, i França mantenen pesos prop de l'1,5%.

respecte de Xipre, on el pes se situa en l'1,10%, com respecte d'Itàlia, Portugal, i Grècia, amb pesos de la despesa cultural inferiors a l'1%.

Els països de l'Est mantenen una prioritat de la despesa cultural en els seus pressupostos clarament per sobre de la resta de països de l'UE al llarg de tot el període, amb una tendència creixent que situa el pes de la despesa cultural prop del 2% dels pressupostos en termes mitjans dels anys 2014-2019.³³

GRÀFIC 10. Evolució de la despesa pública en cultura per capita (a preus de 2015) i el seu pes sobre la despesa pública total. Espanya i UE27, 2001-2020

Unitats: Despesa pública en cultura per capita en euros a preus del 2015, i pes de sobre la despesa pública total en percentatges.
 Font: Elaboració pròpia a partir d'EUROSTAT.

Com a resultat d'aquesta evolució i la del pes del conjunt de la despesa pública sobre el PIB i del PIB per capita dels diferents països de l'UE27, Espanya manté, en termes mitjans dels anys 2014-2019, un nivell de despesa pública per habitant en cultura per sota de la mitjana dels països de l'UE27. La despesa pública en cultura per capita, expressada a preus de 2015, se situa el 19,4% per sota de la despesa mitjana a l'UE27. Aquest menor esforç ve determinat per la distància amb el grup de països l'UE27-Nord, respecte dels quals la despesa d'Espanya se situa un 56,4% per sota, i el grup de països de l'UE27-Centre, 43,7% per sota. Mentre que Espanya manté un esforç superior en relació amb els països de l'UE27-Sud, 32,6% per sobre, i dels països de l'UE27-Est, 60,9% per sobre.

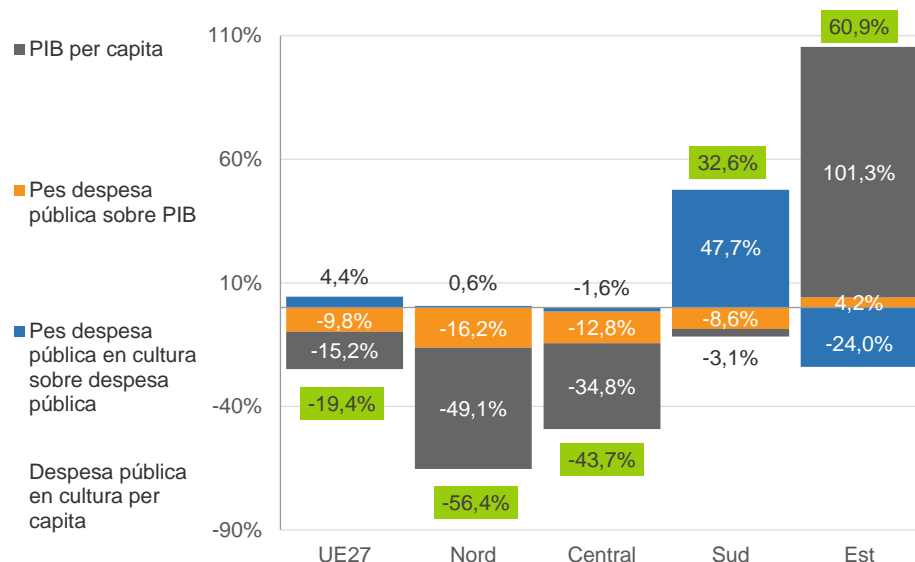
Tot i mantenir una prioritat en la política cultural en l'àmbit pressupostari homologable a la que en termes mitjans fan els països de l'UE27, amb un pes de la despesa cultural sobre el conjunt dels pressupostos només el 5,4% superior que en la mitjana de l'UE27, l'esforç en la despesa cultural en termes per capita es veu llastada per la menor disponibilitat de recursos públics per capita de l'economia espanyola. La despesa pública per capita a preus constants de 2015 s'ha mantingut un 19,4% inferior a la mitjana de l'UE27, com a conseqüència de l'efecte combinat de generar un PIB per capita el 15,2% inferior a la mitjana dels

³³ S'exceptuen d'aquesta evolució, Bulgària i Eslovènia, amb pesos prop de l'1,7%, i de Romania amb un pes mitjà de l'1,28%.

països europeus i destinar a la despesa pública un menor percentatge del PIB generat per l'economia. En aquest darrer sentit, el pes de la despesa pública sobre el PIB és el 9,8% inferior que en la mitjana de l'UE27. Com es pot comprovar en el gràfic aquesta circumstància té lloc, amb diferents intensitats, tant respecte del conjunt de països de l'UE27-Nord, com dels països de l'UE27-Central.

Pel que fa a la despesa pública més elevada en cultura per habitant d'Espanya respecte dels països de l'UE27-Sud i de l'UE27-Est, en el primer cas està, principalment, vinculat al fet que Espanya manté una prioritat pressupostària en la política cultural clarament més elevada que en el conjunt de països de l'UE27-Sud. Mentre que en el segon cas és conseqüència, fonamentalment, del fet que l'economia espanyola genera un PIB per capita significativament més elevat que els països de l'UE27-Est.

GRÀFIC 11. Distància, per components, de la despesa pública en cultura per capita (a preus de 2015) d'Espanya respecte de diferents grups de països de l'UE27. Espanya respecte de l'UE27, dels països de l'UE27-Nord, de l'UE27-Central, de l'UE27-Sud i de l'UE27 Est, mitjana 2014-2019

Unitats: Distàncies de cada component en percentatges.
Font: Elaboració pròpia a partir d'EUROSTAT.

4.2. Caracterització econòmica dels dominis culturals, 2016-2019

En l'apartat 4.1.1. d'aquest capítol s'ha posat de manifest que la productivitat aparent en termes de treball del sector ha evolucionat entre 2008 i 2019 per sota del conjunt de l'economia i de l'agregat de les activitats de serveis. Entre els anys 2016-2019, els nivells de productivitat aparent en termes de treball del sector se situa per sota de l'agregat de les activitats industrials i de serveis capturades per l'Estadística estructural de les empreses.³⁴

³⁴ D'acord amb Idescat, en el projecte d'integració de les enquestes econòmiques estructurals dels sectors industrial, comerç, i serveis, les fonts primàries d'informació són l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i la del sector serveis, que són tres enquestes per mostreig de caràcter anual dutes a terme per l'INE amb la col·laboració de l'Idescat en el territori català (d'acord amb els convenis signats entre els dos instituts).

En aquest apartat es presenta una descripció dels valors mitjans anuals, dels anys 2016-2019, de la productivitat aparent en termes de treball del sector cultural de l'economia catalana per dominis culturals i les subbranques que els integren, en relació amb els valors mitjans de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. S'ofereix també una comparativa de diferents variables econòmiques, representatives de l'estructura productiva del sector i de la distribució del valor que genera, en termes mitjans dels anys 2016-2019, i en relació amb l'agregat d'activitats industrials i de serveis, a partir de les dades de l'Estadística estructural de l'empresa, elaborades per l'Idescat.

4.2.1. Aspectes metodològics

Cal tenir present que l'agregat d'activitats industrials i de serveis capturat per l'Estadística estructural de les empreses no abasta totes les activitats de l'economia. Per una part, no incorpora ni les activitats agrícoles ni de la construcció. Per una altra, tampoc incorpora totes les activitats de serveis de la CNAE i la CCAE, ja que no són objecte d'estudi d'aquesta estadística³⁵ les activitats de l'Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria, Educació, Activitats sanitàries i de serveis socials, i Activitats associatives. I tampoc s'investiga les Activitats financeres i d'assegurances ni les Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic o que produeixen béns i serveis per a ús propi. Per tant, al llarg d'aquest apartat quan es fa referència a l'agregat d'activitats industrials i de serveis s'ha de tenir en compte que es fa amb aquest concepte més restringit.

L'Estadística estructural de les empreses captura l'activitat d'aquelles unitats organitzatives productora de béns i serveis,³⁶ l'activitat principal de la qual es trobi en algun dels epígrafs de la CNAE o de la CCAE objecte d'estudi, independentment de la seva titularitat pública o privada i que formi part de, o constitueixi per ella mateixa, una empresa.

³⁵ La població objecte d'estudi de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial és el conjunt d'empreses l'activitat principal de les quals està inclosa en les seccions B a E de la Classificació catalana d'activitats econòmiques (CCA-2009): indústries extractives, manufactureres, subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat i subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació. La població objecte d'estudi de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis és el conjunt d'empreses l'activitat principal de les quals correspon als sectors de serveis de mercat. S'exclouen, per tant, les branques amb una notable presència de serveis de no-mercat: Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria (secció O de la CCA-2009), Educació (secció P), Activitats sanitàries i de serveis socials (secció Q) i Activitats associatives (divisió 94). A més, tot i ser predominantment de mercat, l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis tampoc investiga les Activitats financeres i d'assegurances (secció K) ni les Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic o que produeixen béns i serveis per a ús propi (secció T).

³⁶ D'acord amb les notes metodològiques de l'Estadística estructural de les empreses, la unitat estadística d'investigació de les enquestes és l'empresa definida com a unitat organitzativa productora de béns o serveis que gaudeix d'un cert grau d'autonomia de decisió, principalment a l'hora d'utilitzar els recursos corrents de què disposa. Una empresa pot exercir les seves activitats en una o diverses unitats locals o establiments. S'entén per establiment tota unitat productiva situada en un lloc geogràficament delimitat (taller, fàbrica, magatzem, oficina, etc.) on treballadors per compte de la mateixa empresa fan activitats econòmiques. Les empreses amb 50 ocupats o més s'investiguen exhaustivament i, per tant, entren en la mostra amb probabilitat 1. També s'hi inclouen de forma exhaustiva:

- les empreses, amb 20 o més assalariats o rellevants pel seu volum de negoci, que es donin d'alta en el marc del mateix any de referència;
- les empreses filials d'empreses estrangeres.
- i les empreses amb menys de 50 assalariats però amb grans volums de negoci.

Mentre que la resta d'empreses s'investiguen per mostreig.

L'Idescat ha facilitat una explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals. Aquestes dades agrupen les activitats culturals en nou dominis culturals i 36 subbranques d'activitat econòmica,³⁷ que des de la perspectiva de la classificació dels cercles concèntrics podem agrupar per una part, en les activitats culturals centrals, distribuïdes en cinc dominis: Patrimoni, Arxius i Biblioteques, Arts visuals o plàstiques, Arts escèniques, Llibres i premsa, i Audiovisuals i multimèdia -integrats per 27 subbranques econòmiques-. I per una altra, en les activitats relacionades i complementàries de la cultura, distribuïdes en els quatre dominis restants: Arquitectura (Serveis tècnics d'arquitectura), Publicitat, Altres serveis relacionats amb la cultura, i les Activitats industrials complementàries de la cultura -integrats per 9 subbranques econòmiques-.

Al llarg de l'apartat, cinc de les subbranques dels dominis d'activitats complementàries de la cultura, seguint la metodologia del Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya, s'han integrat en el domini central corresponent. De forma que la descripció del sector al llarg de l'apartat es desagrega en sis dominis -cinc de centrals i un d'Interdisciplinari- que es presenten en la taula següent. En els Annexos 2 i 4 es pot veure la classificació per dominis i subbranques de les dades de l'Idescat.

TAULA 5. Classificació de les activitats culturals per dominis culturals i subbranques d'activitat. Catalunya

Domini cultural	Subbranques a 4 dígit CNAE/CAAE per dominis culturals.
1. Audiovisuals i multimèdia	4763 Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo en establiments especialitzats
1. Audiovisuals i multimèdia	5821 Edició de videojocs
1. Audiovisuals i multimèdia	5912 Activitats de postproducció cinematogràfica, de vídeo i de programes de televisió
1. Audiovisuals i multimèdia	5914 Activitats d'exhibició cinematogràfica
1. Audiovisuals i multimèdia	5915 Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo
1. Audiovisuals i multimèdia	5916 Activitats de producció de programes de televisió
1. Audiovisuals i multimèdia	5917-5918 Activitats de distribució cinematogràfica, de vídeo, i de programes de televisió
1. Audiovisuals i multimèdia	5920 Activitats d'enregistrament de so i edició musical
1. Audiovisuals i multimèdia	6010 Activitats de radiodifusió
1. Audiovisuals i multimèdia	6020 Activitats de programació i emissió de televisió
1. Audiovisuals i multimèdia	7722 Lloguer de cintes de vídeo i discos
1. Audiovisuals i multimèdia	1820 Reproducció de suports enregistrats
2. Llibres i premsa	4761 Comerç al detall de llibres en establiments especialitzats

³⁷ Vegeu en els Annexos 2 i 4 la classificació per dominis i subbranques de les dades de l'Idescat.

Domini cultural	Subbranques a 4 dígits CNAE/CCAE per dominis culturals.
2. Llibres i premsa	4762 Comerç al detall de periòdics i articles de papereria en establiments especialitzats
2. Llibres i premsa	5811 Edició de llibres
2. Llibres i premsa	5813 Edició de periòdics
2. Llibres i premsa	5814 Edició de revistes
2. Llibres i premsa	6391 Activitats d'agències de notícies
2. Llibres i premsa	7430 Activitats de traducció i d'interpretació
2. Llibres i premsa	6399 Altres serveis d'informació no classificats en altres apartats (ncaa)
2. Llibres i premsa	1811 Impressió de periòdics
3. Arts visuals / Arts plàstiques	7410 Activitats de disseny especialitzat
3. Arts visuals / Arts plàstiques	7420 Activitats de fotografia
3. Arts visuals / Arts plàstiques	9003 Creació artística i literària
3. Arts visuals / Arts plàstiques	7111 Serveis tècnics d'arquitectura
4. Arts escèniques	9001 Arts escèniques
4. Arts escèniques	9002 Activitats auxiliars a les arts escèniques
4. Arts escèniques	9004 Gestió de sales d'espectacles
4. Arts escèniques	3220 Fabricació d'instruments musicals
5. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9102 Activitats de museus
5. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9103 Gestió de llocs i edificis històrics
5. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9105-9106 Activitats de biblioteques i arxius
6. Grup subbranques Interdisciplinàries	7311 Agències de publicitat
6. Grup subbranques Interdisciplinàries	5819 Altres activitats d'edició
6. Grup subbranques Interdisciplinàries	7312 Serveis de representació de mitjans de comunicació
6. Grup subbranques Interdisciplinàries	1812 Altres activitats d'impressió i arts gràfiques

Font: Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya elaborada a partir de l'Enquesta d'Estructura industrial, comerç i serveis, i publicada per l'Idescat.

Les variables considerades

En l'apartat es presenta una anàlisi descriptiva de la distribució dels nivells de productivitat dels dominis culturals per subbranques d'activitat, a partir de les dades de l'Estadística de l'estructura de l'empresa. A la vegada, també s'ofereix una anàlisi descriptiva de com es distribueixen determinades característiques econòmiques dels diferents dominis i subbranques que els integren.

Cal tenir en compte que l'anàlisi es fa en termes de mitjanes, no només al llarg del temps, si no dels valors mitjans dels indicadors en cada subbranca, i en cada domini. Per tant, no es disposa d'informació de com es distribueix aquesta mitjana dins de cada subbranca, un aspecte que limita la capacitat d'anàlisi d'aquests indicadors.

Un segon element a considerar és que l'anàlisi de les mitjanes dels dominis i subbranques adquireix significat en la mesura que sigui representatiu de tota la cadena de valor de cada domini cultural. En aquest sentit, les dades de l'Estadística estructural de l'empresa permeten una visió limitada de la distribució del VAB i la productivitat en la cadena de valor de cada domini o subdomini, en la mesura que no permeten identificar totes les interrelacions que cada sub branca de l'enquesta té amb les diferents fases del procés productiu en la cadena de valor de cada domini.³⁸ El marc més adequat per aquesta anàlisi seria la metodologia utilitzada per elaborar el Compte satèl·lit de la cultura de Catalunya. Cal tenir en compte que el darrer Compte satèl·lit elaborat pel sector cultural a Catalunya, data del 2005, a partir del marc de referència de les Taules Input-Output de Catalunya 2001.

En l'apart es tenen en compte les següents variables per dominis i subbranques:

- El VAB a preus bàsics per ocupat.³⁹ Variable que indica la generació de valor per ocupat del domini o sub branca i que indica la seva capacitat de remunerar als factors de producció, tant l'esforç del treball, com la retribució de les aportacions del capital invertit en el sector.
- La dimensió mitjana de les unitats productives, en termes d'ocupats per establiment i de VAB generat per establiment.
- El pes del treball no assalariat respecte del volum d'ocupats de cada sub branca i domini. Variable que indica la rellevància del treball per compte propi de cada domini o sub branca.
- La taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat comptabilitzada per les empreses. Aquesta variable és una mesura indirecte, si bé limitada, del nivell de capitalització dels diferents dominis i subbranques, en la mesura que recull la depreciació de la inversió acumulada al llarg del temps per les unitats productives. En aquest sentit, cal tenir en compte que una part dels actius amb que treballa el sector són de difícil valorització, pel seu caràcter immaterial i per la incertesa del seu valor de mercat. Per una altra part, l'amortització comptabilitzada no només respon al grau de depreciació real

³⁸ D'acord amb la metodologia dels Compte Satèl·lit de la Cultura a Espanya elaborada pel Ministeri de Cultura i Esports, dins de cada domini cultural "...la delimitació d'aquelles activitats que s'han de considerar culturals requereix observar una segona dimensió: la situació de cadascuna de les activitats objecte d'estudi a la cadena productiva de béns i serveis culturals. Així, complementàriament a la determinació dels sectors, en cadascun s'analitzen les activitats distingint les fases següents: creació, producció, fabricació, difusió i distribució, activitats de promoció i regulació, activitats educatives i activitats auxiliars."

³⁹ En l'Estadística estructural de l'empresa el VAB a preus bàsics s'obté com Valor de la producció a preus bàsics – Consums intermedis. On:

Valor de la producció a preus bàsics = Volum de negoci + Treballs realitzats per l'actiu + Resta d'ingressos d'explotació (ingressos per arrendaments + per propietat industrial cedida en explotació + per comissions + per serveis al personal + per serveis diversos a d'altres empreses + per resultats d'operacions en comú) + Variació d'existència de productes acabats i en curs + Subvencions a l'explotació – Consum de mercaderies.
Consums intermedis = Consum de primeres matèries i altres proveïments + Despeses en serveis exteriors (despeses en recerca i desenvolupament+ despeses en arrendaments i cànon + despeses de reparacions i conservació + despeses en serveis de professionals independents + despeses en transports + despeses en primes d'assegurances + despeses en serveis bancaris i similars + despeses de publicitat, propaganda i relacions públiques+ despeses en subministraments i altres serveis) + Treballs realitzats per altres empreses.

dels actius utilitzats en el procés de producció, si no que també pot respondre a estratègies fiscals de les unitats per tal d'ajustar la seva càrrega fiscal.

- El grau d'obertura de les vendes a l'estranger de cada domini i sub branca. La major o menor capacitat d'una activitat de satisfer mercats internacionals pot ser un factor condicionant de la seva productivitat. Si bé les característiques del sector cultural i dels béns i serveis que genera estan en molts casos associats a una demanda especialment localitzada, limitant el seu mercat potencial, no és menys cert que les possibilitats d'ampliar el mercat on dirigir els serveis i productes són un instrument per eixamplar l'escala de producció en determinats dominis i fases de la cadena de valor de les subbranques, aprofitant les economies d'escala o les economies externes d'aglomeració.
- La despesa de personal per assalariat. Variable de distribució de la renda generada que mesura la capacitat del domini o sub branca per remunerar el factor treball per compte aliena, tant de forma directa, com de forma indirecta a través del sistema de previsió social.
- L'Excedent Brut d'Explotació (EBE) per ocupat. L'Excedent Brut d'Explotació⁴⁰ és l'excedent generat per les activitats d'explotació una vegada recompensat el factor treball per compte aliena. Constitueix el saldo disponible de les unitats productives per recompensar, per una part les rendes mixtes d'explotació del treball per compte pròpia (que inclou tant rendes del treball com del capital); les rendes del capital dels proveïdors de fons propis i deute; també per pagar els impostos directes sobre la renda dels autònoms i sobre els beneficis de les empreses; i eventualment, per autofinançar la totalitat o part, de la depreciació de l'immobilitzat o la nova inversió.
- L'Excedent Brut d'Explotació corregit per ocupat. Les dades disponibles no permeten desagregar per components l'EBE. En els dominis o subbranques on el pes del treball no assalariat és elevat, una proporció significativa de l'EBE es destina a retribuir les rendes del treball del treball per compte propi. Per tal de tenir en compte aquest element i fer comparables els resultats, es calcula l'EBE corregit per ocupat, que es construeix suposant que les rendes del treball del treball per compte propi per cada ocupat no assalariat s'equival a la despesa de personal per assalariat mitjana de cada un dels dominis o sub branca de que es tracti. L'EBE corregit per ocupat és un indicador de la capacitat del domini o sub branca de remunerar el capital (ja sigui del treball per compte propi, com dels proveïdors de fons propis i deute, com d'aquella part de les rendes generades que es queden dins de l'empresa per autofinançar la depreciació de l'immobilitzat o la nova inversió).
- La taxa de subvencions a l'explotació de cada domini i sub branca. Variable que recull la importància de la intervenció del sector públic per finançar les despeses derivades de l'explotació, i inclou els imports de les transferències concedides a l'empresa per

⁴⁰ L'EBE s'obté a partir de deduir la despesa de personal al VAB a cost de factors. I per tant, l'EBE incorpora les subvencions a l'explotació rebudes per les unitats productives i es calcula un cop s'ha deduït els impostos sobre el producte i la producció pagats per les unitats productives. Però no té en compte els ingressos financers dels que puguin disposar les unitats productives ni les subvencions al capital. On:

Valor Afegit Brut a cost dels factors = Valor de la producció + Subvencions a l'explotació – Consums intermedis (que inclou els Treballs realitzats per altres empreses) – Impostos sobre la producció – Impostos sobre producte no deduïbles.

les administracions públiques, empreses o particulars per tal d'assegurar-ne una rendibilitat mínima, compensar dèficits d'explotació de l'exercici o d'exercicis anteriors, o permetre una remuneració suficient dels factors de producció.

- I finalment, la taxa d'inversió en actius materials i intangibles. La inversió en actius materials comprèn l'import dels increments de valor que es produeixen en els diferents tipus d'actius materials, que tinguin l'origen en compres a tercers de béns nous o usats, en producció pròpia d'actius o en treballs realitzats per l'empresa o per tercers sobre elements ja existents amb l'objecte d'augmentar-ne la capacitat productiva, el rendiment o la vida útil. Es tracta d'inversió bruta i, per tant, les operacions d'inversió es comptabilitzen pel total del seu valor. Les compres es valoren a preus d'adquisició, sense incloure-hi l'IVA deduïble i incloent-hi el transport, el cost d'instal·lació, les despeses de registre i notari i altres impostos no deduïbles. Els treballs realitzats per l'empresa amb els seus recursos es valoren a preu de cost. La inversió en intangibles comprèn l'import de les despeses (adquisicions o producció pròpia) en recerca i desenvolupament activades, la inversió en aplicacions informàtiques i altres actius intangibles, com concessions, patents, llicències, fons de comerç, drets similars i altres. Aquestes operacions es comptabilitzen pel total del seu valor sense incloure-hi l'IVA.

En la taula següent es mostra la definició de les variables analitzades en aquest apartat.

TAULA 6. Definició de les variables econòmiques utilitzades⁴¹

Indicador	Definició
Productivitat aparent en termes de treball. VAB pb per ocupat	Quocient entre el valor afegit a preus bàsics i el nombre mitjà anual d'ocupats. Rendes generades per cada unitat de treball ocupada en el sector
Despesa de personal per assalariat	Quocient entre les despeses de personal i el nombre mitjà anual d'assalariats
VAB pb per establiment	Quocient entre el VAB a preus bàsics i el nombre d'establiments
Ocupats per establiment	Quocient entre el nombre d'ocupats i el nombre d'establiments
Dotacions per amortització sobre VAB pb	Quocient entre les dotacions per amortització i el VAB a preus bàsics
Pes del treball no assalariat	Quocient entre el nombre d'ocupats no assalariat i el nombre d'ocupats totals. Indicador del pes del treball per compte propi sobre el treball total
Taxa d'inversió	Proporció que representa la inversió total (tant en actius materials com intangibles) respecte del VAB a cost de factors
Taxa d'inversió actius materials	Proporció que representa la inversió en actius materials respecte del VAB a cost de factors
Taxa d'inversió en intangibles	Proporció que representa la inversió en actius intangibles respecte del VAB a cost de factors
Taxa de vendes a l'estranger	Proporció que representa les vendes a l'estranger respecte del volum de negoci
Taxa de vendes a l'UE	Proporció que representa les vendes a l'UE (sense Espanya) respecte del volum de negoci
Taxa de vendes a la resta del món	Proporció que representa les vendes a la resta del món respecte del volum de negoci
Taxa subvencions a l'explotació	Quocient entre les subvencions a l'explotació i el valor de la producció a preus bàsics

Font: Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya elaborada a partir de l'Enquesta d'estructura industrial, comerç i serveis, i publicada per l'Idescat.

4.2.2. Descripció del sector cultural per dominis en termes mitjans 2016-2019

En termes mitjans dels anys 2016 a 2019 l'agregat del sector cultural mostra els següents resultats.

El sector cultural genera una renda per ocupat (39.963 euros per ocupat) l'11,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, que es distribueix de forma dispar entre els diferent dominis que integren el sector, si bé amb un predomini de subbranques amb nivells de productivitat inferiors a la mitjana (23 de les 36). Així, el 64,6% del VAB cultural es genera en subbranques amb una productivitat inferior a la mitjana de l'agregat

⁴¹ Vegeu l'Annex 5 per una definició dels conceptes econòmics a partir dels quals es construeixen els indicadors econòmics de les diferents subbranques d'activitat.

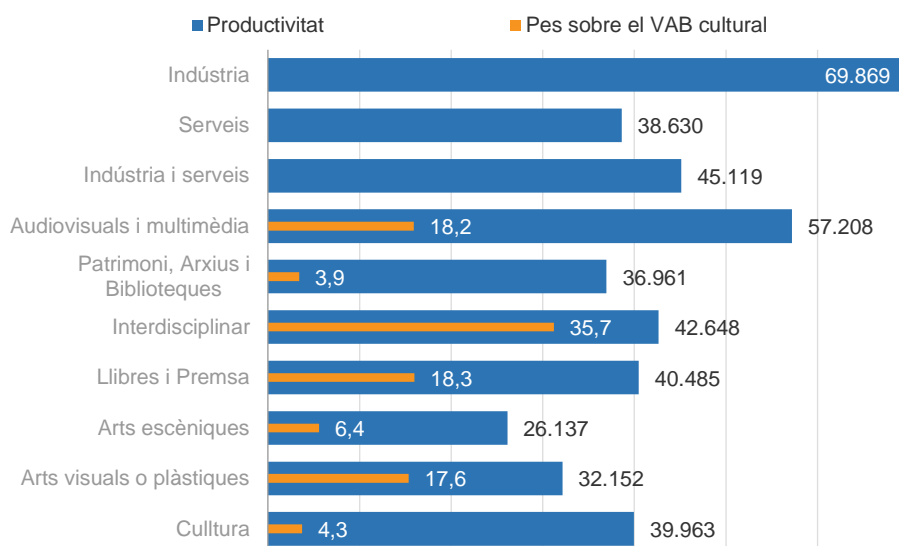
d'activitats industrials i de serveis, subbranques que concentren el 77,5% de la població assalariada del sector, i el 90% del treball no assalariat.

En la distribució del nivell de productivitat per dominis es pot destacar que, per una part, els dominis d'Arts visuals o plàstiques, d'Arts escèniques i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques, mantenen el nivell de productivitat aparent en termes de treball més baix del sector, inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i també a l'agregat de les activitats de serveis. Aquest nivell relativament baix és compartit per la gran majoria de subbranques que integren cada un dels dominis.

Per una altra, els dominis de Llibres i premsa i el grup de subbranques Interdisciplinàries mantenen un nivell intermedi de productivitat dins del sector, que si bé inferior a l'agregat d'activitats industrials i de serveis, se situa per sobre de l'agregat de serveis. En el domini de Llibres i premsa la distribució interna d'aquesta productivitat entre subbranques està relativament polaritzada, amb un grup de cinc subbranques amb un nivell significativament per sota de la mitjana, i un altra, de quatre subbranques, significativament per sobre. Mentre que en el grup de subbranques Interdisciplinàries pràcticament totes comparteixen un nivell similar de productivitat.

Finalment, el domini d'Audiovisuals i multimèdia genera la renda per ocupat més elevada dins del sector, significativament per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i amb una distribució interna d'aquest nivell compartit per la majoria de subbranques que l'integren.

GRÀFIC 12. Distribució de la productivitat aparent en termes de treball del sector cultural per dominis, i pes del VAB cultural sobre l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i de cada domini sobre l'agregat del sector cultural. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB pb per ocupat en euros per ocupat, pesos sobre el VAB en percentatge.

Domini cultural ordenat per dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat i Estadística estructural de les empreses. Idescat.

El valor econòmic del sector cultural es genera en una estructura productiva amb un dimensió mitjana de les unitats productives més reduïda que en l'agregat d'activitats industrials i

de serveis, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (2,6 ocupats per establiment), com del VAB generat per establiment (103.632 euros per establiment), mentre que en l'agregat d'activitats industrials i de serveis és de 4,5 ocupats per establiment, i 202.752 euros per establiment. Aquesta menor dimensió mitjana està, en bona part, vinculada a l'elevada presència del treball no assalariat en el sector (el 31,6% dels ocupats), que és significativament més elevat que en la mitjana de les activitats industrials i de serveis (del 15,5%).

En aquest sentit, la majoria de subbranques (22 de les 36) tenen una dimensió mitjana de les unitats productives en termes d'ocupats per establiment inferior a l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i mantenen, excepte en dos casos, un VAB per establiment també per sota de la mitjana. Totes elles amb un pes del treball no assalariat per sobre la mitjana. En aquestes 22 subbranques es genera el 59,6% del VAB cultural.

Per una altra part, el sector també mostra una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat comptabilitzada per les empreses (del 9,7%), inferior a la taxa mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (del 12,3%). Aquesta característica és compartida per la majoria de subbranques del sector, i s'observa en 29 de les 36 que integren els diferents dominis del sector, on es genera el 78,2% del VAB cultural. Aquest menor pes de la depreciació comptabilitzada dels actius que utilitza el sector en relació amb el VAB que genera, pot respondre a diverses raons,⁴² si bé indicaria un menor nivell de capitalització d'una part rellevant dels processos productius vinculats a l'activitat cultural, que funcionen amb tecnologies molt dependents del factor treball i de difícil substitució pel capital físic.

Si bé la majoria de l'activitat es genera en subbranques amb una dimensió mitjana relativament petita, amb una presència relativament elevada del treball no assalariat, i amb una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat inferior a la mitjana, aquests indicadors no es distribueixen de forma homogènia entre els diferents dominis, ni tampoc dins dels dominis entre les subbranques que l'integren, especialment en els casos dels dominis d'Audiovisuals i multimèdia, de Llibres i premsa, i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques.

D'acord amb aquests quatre indicadors, els dominis es poden agrupar en tres grups:

Per una part, el domini d'Arts visuals o plàstiques es caracteritza per ser el domini amb una dimensió mitjana de les unitats productives més petita, una presència més elevada del treball no assalariat (el 66,2% dels ocupats del domini), a la vegada que manté una de les taxes de dotació per amortització de l'immobilitzat més baixes.

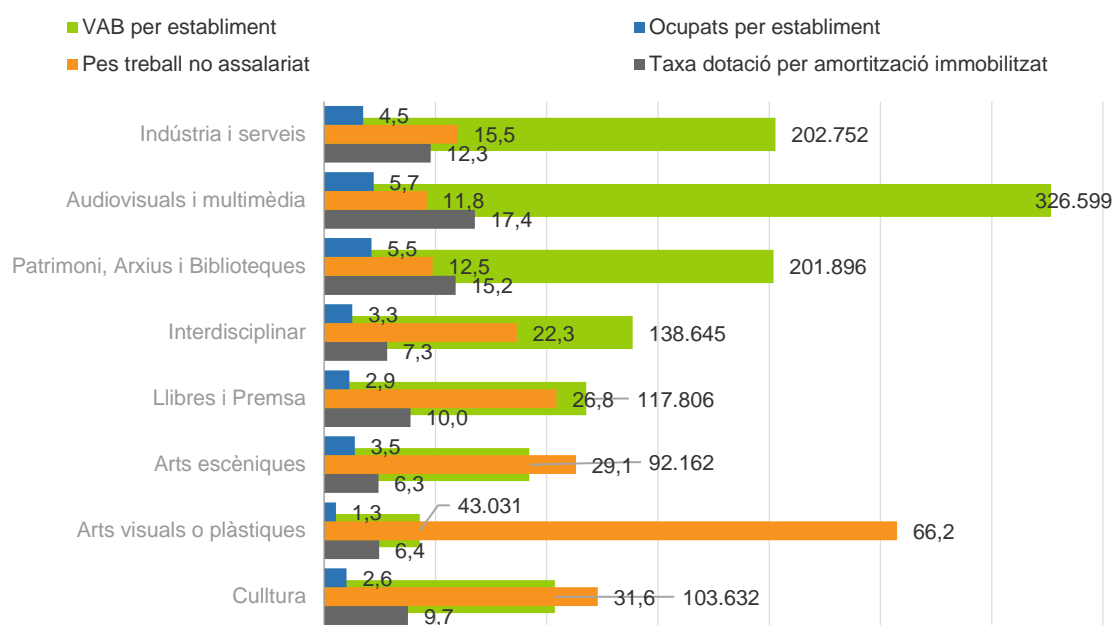
Els dominis de les Arts escèniques, Llibres i premsa, i la resta de subbranques Interdisciplinàries, se situarien dins el sector cultural en una posició intermèdia, amb una dimensió mitjana de les unitats productives, relativament més elevada, tant en termes d'ocupats per establiment com del VAB per establiment, però encara per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. I amb un pes més reduït del treball no assalariat, al voltant del 25% de l'ocupació de cada domini, si bé per sobre de la mitjana. La seva taxa de dotació

⁴² Com s'ha indicat, cal tenir en compte que una part dels actius amb que treballa el sector són de difícil valorització, pel seu caràcter immaterial i per la incertesa del seu valor de mercat. Per una altra part, l'amortització comptabilitzada no només respon al grau de depreciació real dels actius utilitzats en el procés de producció, si no que també pot respondre a estratègies fiscals de les unitats per tal d'ajustar la seva càrrega fiscal.

per amortització de l'immobilitzat, tot i situar-se per sota de la mitjana, difereix entre el domini de Llibres i premsa, amb un valor del 10%, i els dominis de les Arts visuals o plàstiques i el grup de subbranques Interdisciplinàries, amb valors al voltant del 7%.

Finalment, els dominis de Patrimoni, Arxius i Biblioteques, i d'Audiovisuals i multimèdia es caracteritzen per una dimensió mitjana de les unitats productives relativament elevada, per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. A la vegada, mantenen una presència del treball no assalariat relativament reduïda, al voltant del 12% de l'ocupació de cada domini, per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrial i de serveis. Mentre que mantenen una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat més elevada, i per sobre de la mitjana d'aquest agregat.

GRÀFIC 13. Distribució per dominis del sector cultural de la dimensió mitjana de les unitats productives (en termes d'ocupats per establiment, i de VAB per establiment), del pes del treball no assalariat, i de la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB pb per establiment en euros, ocupats per establiment en ocupats, pes del treball no assalariat en percentatge, i taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat en percentatge.

Domini cultural ordenat per dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat i Estadística estructural de les empreses. Idescat.

El sector cultural té associat un grau d'obertura de les seves vendes a l'estranger per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.⁴³ El sector destina el 16,6% del seu volum de negocis en vendes a l'estranger mentre que en l'agregat d'activitats industrials i de serveis és del 20,2%.

⁴³ Com s'ha indicat, la major o menor capacitat d'una activitat de satisfer mercats internacionals pot ser un factor condicionant de la seva productivitat. Si bé les característiques del sector cultural i dels béns i serveis que genera estan en molts casos associats a una demanda especialment localitzada, limitant el seu mercat potencial, no és menys cert que les possibilitats d'ampliar el mercat on dirigir els serveis i productes són un instrument per eixamplar l'escala de producció en determinats dominis i fases de la cadena de valor de les subbranques, aprofitant les economies d'escala o les economies externes d'aglomeració.

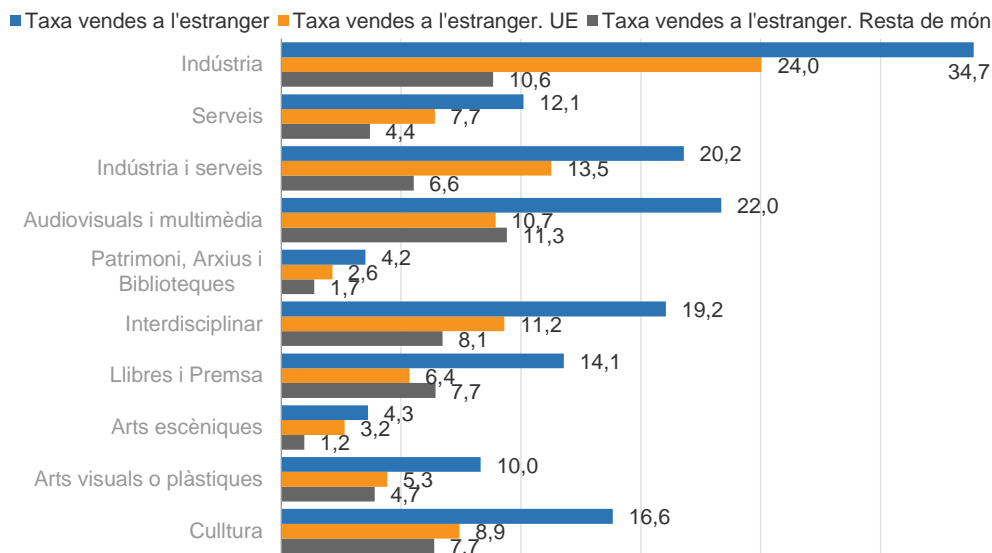
La taxa de vendes a l'estranger té una distribució relativament concentrada entre les subbranques del sector. Vuit subbranques mantenen una taxa per sobre de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, i concentren el 61,5% de les vendes a l'estranger de tot el sector. Mentre que les 28 subbranques restants, tenen una taxa per sota de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i concentren el 38,5% de les vendes a l'estranger del sector.

Entre els diferents dominis, destaquen els valors relativament reduïts de la taxa de vendes a l'estranger de Patrimoni, Arxius i Biblioteques, i d'Arts escèniques, i en menor mesura dels dominis d'Arts visuals o plàstiques i de Llibres i premsa.

Mentre que els dominis d'Audiovisuals i multimèdia i de les subbranques interdisciplinàries tenen un percentatge de vendes a l'estranger similar a l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

La menor taxa de vendes a l'estranger es conseqüència, fonamentalment, del grau d'obertura relativament reduït de les vendes destinades a l'UE, on el sector destina el 8,9% del seu volum de negoci, mentre que l'agregat d'activitats industrials i de serveis hi destina el 13,5% de les vendes. Tots els dominis tenen una taxa de vendes destinades a l'UE inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Mentre que la taxa de vendes a la resta del món, del 7,7%, se situa per sobre de la taxa de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (del 6,6%), com a conseqüència del grau d'obertura que mostren els dominis d'Audiovisuals i multimèdia, de Llibres i premsa, i el grup de subbranques Interdisciplinàries, tots ells amb una taxa de vendes a la resta del món superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

GRÀFIC 14. Distribució per dominis del sector cultural de la taxa de vendes a l'estranger a l'UE i a la resta del món. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa de vendes a l'estranger, a l'UE i a la resta del món en percentatges.

Dominis culturals ordenats per dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat i Estadística estructural de les empreses. Idescat.

El VAB per ocupat generat pel sector té associat una despesa de personal per assalariat mitjana (37.241 euros per assalariat) el 10,4% superior a la mitjana de l'agregat d'activitats

industrials i de serveis (33.736 euros per assalariat). En 20 de les 36 subbranques en què es desagrega la informació del sector la despesa de personal per assalariat se situa per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, on es concentra el 68,3% dels assalariats del sector. El 31,7% dels assalariats restants estan ocupats en subbranques on la despesa de personal se situa per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis.

La despesa de personal per assalariat mostra una distribució dispar entre dominis, associada als diferents nivells de productivitat que generen, i que es pot agrupar en tres grups:

Per una part, en els dominis d'Arts visuals o plàstiques, d'Arts escèniques i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques -que com s'ha mostrat tenen els nivells mitjans de productivitat més baixos dins del sector- la despesa de personal per assalariat se situa per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis. Un resultat compartit per la majoria de subbranques que els integren. De manera que, en aquests tres dominis el 84,5% dels assalariats estan ocupats en subbranques amb una despesa de personal per assalariat per sota de la mitjana: en el cas de les Arts visuals o plàstiques això significa el 71,9% dels assalariats; en les Arts escèniques el 100% assalariats; i en Patrimoni, Arxius i Biblioteques el 80,9% dels assalariats.

Per una altra, en els dominis de Llibres i premsa, i el grup de subbranques Interdisciplinàries -amb una productivitat més propera a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si bé per sota- la despesa de personal per assalariat se situa al voltant, si bé per sobre, de la mitjana d'activitats industrials i de serveis. Un resultat compartit per la majoria de subbranques que els integren. De manera que, en aquests dos dominis el 87,5% dels assalariats estan ocupats en subbranques amb una despesa de personal per assalariat per sobre de la mitjana: en el domini de Llibres i premsa això significa el 62,8% dels assalariats; i en el grup de subbranques Interdisciplinàries el 100% dels assalariats.

Finalment, el domini d'Audiovisuals i multimèdia -amb el nivell de productivitat més elevat dins el sector, i significativament per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis- té associat el nivell de despesa de personal per assalariat més elevat, també significativament per sobre de la mitjana de les activitats industrials i de serveis. Un resultat compartit per la majoria de subbranques que l'integren. De manera que, en el conjunt del domini el 86,4% dels assalariats estan ocupats en subbranques amb una despesa de personal per assalariat per sobre de la mitjana.

El sector cultural té associat un Excedent Brut per Explotació (EBE) per ocupat (14.174 euros per ocupat) el 16,9% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (17.061 euros per ocupat). En 25 de les 36 subbranques del sector -on es concentra el 72% del VAB generat pel sector- l'EBE per ocupat és inferior a la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis.

A més, cal tenir en compte que una part d'aquest excedent remunera les rendes mixtes del treball per compte propi, que com s'ha vist té una presència més elevada que en l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Fent el supòsit que les rendes del treball dels ocupats per compte propi equival a la despesa de personal per assalariat mitjana en cada àmbit d'activitat, es constata que l'EBE corregit per ocupat del sector cultural (2.723 euros per ocupat) se situa el 76,1% per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de

serveis (11.383 euros per ocupat), que indicaria una menor capacitat relativa del sector per remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions. En aquest sentit, tots els dominis mantenen un EBE corregit per ocupat per sota la mitjana de les activitats industrials i de serveis.

De totes maneres, és en els dominis de Llibres i premsa, Arts visuals o plàstiques i Arts escèniques, d'acord amb l'indicador de l'EBE corregit per ocupat, on es concentraria la dificultat més elevada o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de l'activitat, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis.

Mentre que els dominis de Patrimoni, Arxius i Biblioteques, i especialment, d'Audiovisuals i multimèdia mantenen un EBE corregit per ocupat, que tot i ser inferior a la mitjana de les activitats industrials i de serveis, se situa per sobre de l'agregat d'activitats de serveis.

Des d'una perspectiva de les subbranques que integren els diferents dominis, en 24 de les 36 subbranques del sector -on es concentra el 70,1% del VAB generat pel sector- l'EBE corregit per ocupat és inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. I en 15 d'aquestes subbranques l'EBE corregit per ocupat té, a més, un valor negatiu, indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada subbranca, o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, sinó també de l'agregat de les activitats de serveis. Aquestes 15 subbranques concentren el 28,7% del VAB generat pel sector cultural i el 62,2% del treball no assalariat.

- En el domini d'Audiovisuals i multimèdia aquesta situació afectaria les subbranques de Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo, Lloguer de cintes de vídeo i discos, Reproducció de suports enregistrats, i Activitats de programació i emissió de televisió.
- En el domini de Llibres i premsa les subbranques de Comerç al detall de periòdics i articles de papereria, Activitats de traducció i d'interpretació, Activitats d'agències de notícies, i Edició de periòdics.
- En el domini d'Arts visuals o plàstiques les subbranques de Creació artística i literària, Activitats de fotografia, i Serveis tècnics d'arquitectura.
- En el domini d'Arts escèniques la subbranca de Fabricació d'instruments musicals.
- En el domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques la subbranca d'Activitats de biblioteques i arxius.
- I en el grup de subbranques Interdisciplinàries les subbranques de Serveis de representació de mitjans de comunicació i Altres activitats d'edició.

Al mateix temps, 12 subbranques mantenen un EBE per ocupat i un EBE corregit per ocupat per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, indicant una capacitat per sobre de la mitjana per remunerar tant les rendes mixtes, com als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions. Aquestes 12 subbranques concentren el 29,9% del VAB generat pel sector cultural i el 10,7% del treball no assalariat.

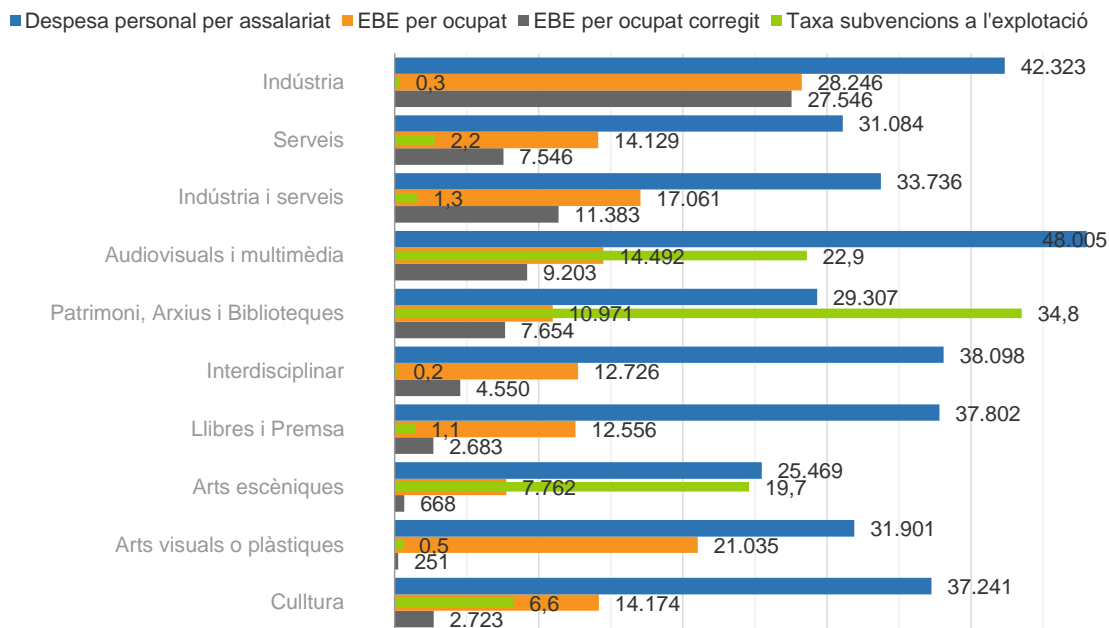
- En el domini d'Audiovisuals i multimèdia aquesta situació afectaria les subbranques d'Activitats d'exhibició cinematogràfica, Activitats de postproducció de cinema, vídeo i televisió, Activitats de producció de programes de televisió, Activitats d'enregistrament de so i edició musical, Edició de videojocs, Activitats de distribució cinematogràfica i vídeo i programes de televisió, i Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo.
- En el domini de Llibres i premsa les subbranques d'Edició de llibres, Edició de revistes, i Impressió de periòdics.
- En el domini d'Arts visuals o plàstiques la sub branca d'Activitats de disseny especialitzat.
- I en el domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques la sub branca de Gestió llocs i edificis històrics.

Finalment, el conjunt de les activitats culturals mostren un nivell de suport financer del sector públic, empreses i particulars, a través de les subvencions a l'explotació amb un valor mitjà durant aquests quatre anys de 555 milions d'euros anuals, que implica una taxa de subvencions a l'explotació cinc vegades superior (el 423,5% superior) que en l'agregat d'activitats industrials i de serveis. En les activitats culturals la taxa de subvencions a l'explotació sobre el valor de la producció és del 6,6% i en l'agregat d'activitats industrials i de serveis de l'1,3%. La taxa de subvencions a l'explotació té una distribució relativament concentrada entre les subbranques del sector. Deu subbranques⁴⁴ mantenen una taxa significativament per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Aquestes subbranques concentren el 93,7% de les subvencions, i la seva activitat representa el 18,8% del VAB, el 24,7% dels assalariats i el 13,2% del treball no assalariat del sector.

Els dominis d'Audiovisuals i multimèdia, de Patrimoni Arxius i Biblioteques i d'Arts Escèniques mostren una taxa de subvencions a l'explotació relativament elevades, mentre que en la resta de dominis la taxa se situa per sota de l'agregat d'activitats industrial i de serveis.

⁴⁴ Activitats de programació i emissió de televisió; Activitats de radiodifusió; Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo; Arts escèniques; Activitats auxiliars a les arts escèniques; Gestió de sales d'espectacles; Gestió llocs i edificis històrics; Activitats biblioteques i arxius; Activitats museus, i Activitats d'agències de notícies.

GRÀFIC 15. Distribució de la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, l'EBE corregit per ocupat, i la taxa de subvencions a l'explotació del domini d'Audiovisuals i multimèdia per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Despesa de personal per assalariat en euros per assalariat; EBE per ocupat en euros per ocupat, EBE per ocupat corregit en euros per ocupat, i Taxa de subvencions a l'explotació en percentatges.

Domini cultural ordenat per dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat i Estadística estructural de les empreses. Idescat.

En l'apartat precedent s'ha destacat com en els anys previs a la pandèmia (2016-2019), en un context econòmic de recuperació de l'activitat econòmica on el sector enfronta els reptes de la seva digitalització, la demanda cultural derivada de la despesa de les llars s'està reduint, mentre que la despesa pública en cultura, tot i incrementar, el seu volum se situava clarament per sota dels nivells previs a la crisi.

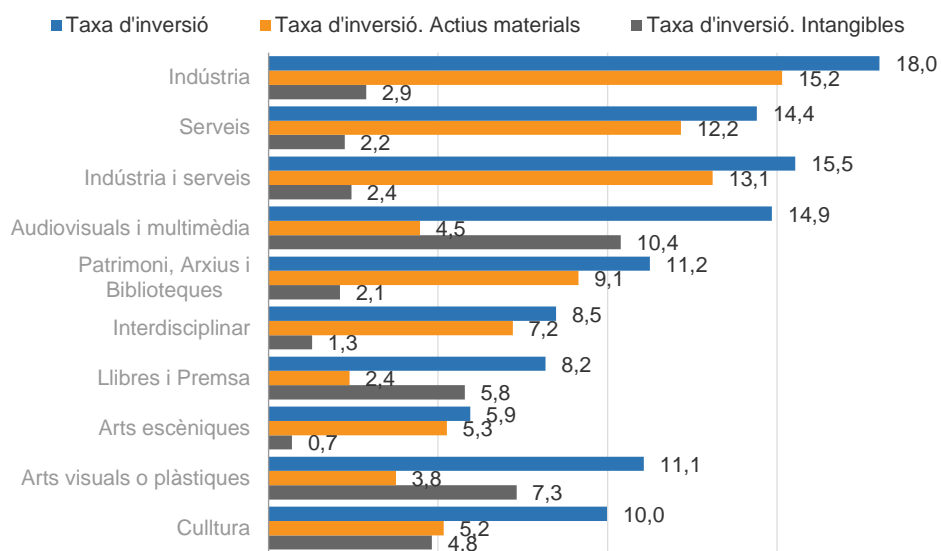
En aquest context, el sector cultural ha mantingut al llarg dels quatre anys (2016-2019) una taxa d'inversió del 10% en relació amb el VAB que genera, una taxa que se situa el 35,8% per sota que en la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (del 15,5%). La majoria de subbranques que integren el sector (32 de les 36 subbranques) tenen una taxa d'inversió inferior a la mitjana, on es concentra el 88% del VAB generat.

Si bé amb diferents intensitats, tots els dominis situen la seva taxa d'inversió per sota del valor mitjà de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, on destaquen les baixes taxes dels dominis de Llibres i premsa, d'Arts escèniques, i del grup de subbranques Interdisciplinàries. Mentre que el domini d'Audiovisuals i multimèdia ha mantingut una taxa més propera a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

Aquest baix nivell es produeix per la baixa inversió relativa en actius materials, on el sector té una taxa d'inversió del 5,2%, el 60,6% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrial i de serveis. Totes les subbranques comparteixen aquesta baixa inversió relativa en actius materials, essent menys intensa en el domini de Patrimoni Arxius i Biblioteques.

El sector té una taxa d'inversió en actius intangibles del 4,8%, que duplica la que manté l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si bé amb una distribució molt concentrada en els dominis d'Audiovisuals i multimèdia (amb una taxa del 10,4%), de Llibres i premsa, i d'Arts visuals o plàstiques (en aquest darrer cas per l'elevada inversió de la sub branca de Serveis tècnics d'arquitectura).

GRÀFIC 16. Distribució per dominis del sector cultural de la taxa d'inversió, la taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles en percentatges.

Dominis culturals ordenats per dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat i Estadística estructural de les empreses. Idescat.

4.2.3. Descripció del sector cultural per dominis i subbranques en termes mitjans 2016-2019

Audiovisuals i multimèdia

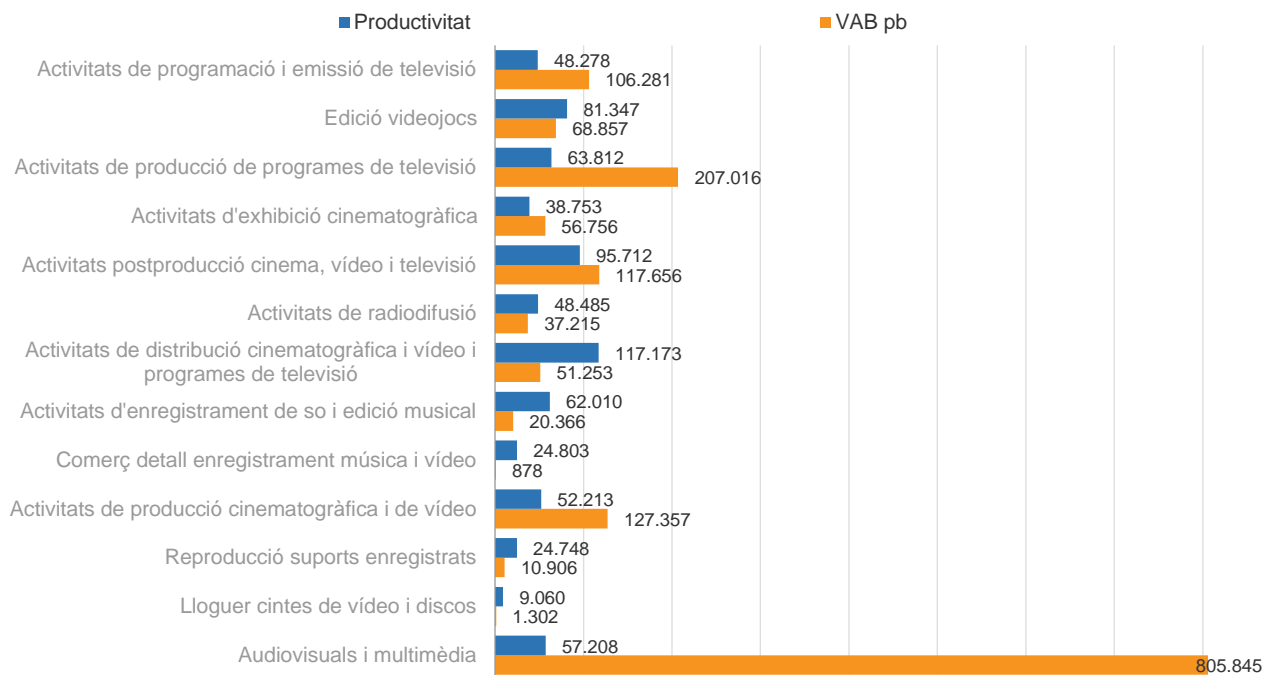
El domini d'Audiovisuals i multimèdia genera el 18,2% de l'activitat cultural.⁴⁵ La seva activitat agrupa les subbranques de Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo, Lloguer de cintes de vídeo i discos, Activitats d'exhibició cinematogràfica i Activitats de distribució cinematogràfica, de vídeo i de programes de televisió, vinculades a les fases de difusió i distribució en la cadena de valor cada subdomini; les subbranques d'Activitats de programació i emissió de televisió, Activitats de radiodifusió, Activitats de producció de programes de televisió, Activitats de producció cinematogràfica i d'Edició videojocs, vinculades a les fases de creació i producció; i les subbranques d'Activitats de postproducció de cinema, vídeo i televisió, Activitats d'enregistrament de so i edició musical, i de Reproducció de suports enregistrats, vinculades a la fase de fabricació.

⁴⁵ El pes del domini és del 17,9% del VAB cultural si no s'incorpora la sub branca de Reproducció de suports enregistrats (que el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya inclou en aquest domini).

El conjunt del domini es caracteritza per un nivell de productivitat relativament elevat (57.208 euros per ocupat) el 26,8% superior a l'agregat d'activitats industrials i de serveis,⁴⁶ i que és el resultat del nivell diferencialment més elevat de la productivitat mitjana de nou subbranques vinculades amb les fases de la cadena de valor de creació, producció i fabricació de les activitats de televisió i ràdio, cinema, de videojoc, així com l'enregistrament de so i edició musical⁴⁷ -totes elles amb un VAB per ocupat per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (entre el 7% i 159,7% superior a la mitjana)-, on es genera el 91,3% del VAB del domini.

Les quatre subbranques restants, vinculades a la fase de difusió i distribució (Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo, Lloguer de cintes de vídeo i discos, i Activitats d'exhibició cinematogràfica), i la sub branca de Reproducció suports enregistrats, mostren una productivitat mitjana relativament més reduïda -amb un VAB per ocupat per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (entre el 14,1% i el 79,9% inferior a la mitjana)-, on es genera el 8,7% del VAB del domini.

GRÀFIC 17. Distribució del VAB a preus bàsics i la productivitat aparent en termes de treball del domini d'Audiovisuals i multimèdia per subbranques d'activitat. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB a preus bàsics en milers d'euros; i productivitat aparent en termes de treball en euros per ocupat.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir d'una explotació específica de l'Enquesta estructural de la indústria i els serveis facilitada per l'Idescat.

⁴⁶ El valor mitjà de la productivitat aparent en termes de treball del domini és de 58.256 euros per ocupat, el 29,1% superior a la mitjana de l'enquesta, si no incorporem la sub branca de Reproducció de suports enregistrats.

⁴⁷ Inclou les subbranques d'Activitats de programació i emissió de televisió, Activitats de radiodifusió, Activitats de postproducció cinema, vídeo i televisió, Activitats de producció de programes de televisió, Activitats d'enregistrament de so i edició musical, l'Edició videojocs, Activitats de distribució cinematogràfica i de vídeo i de programes de televisió, i Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo.

L'estructura productiva del domini es caracteritza per una dimensió mitjana de les unitats productives relativament elevada, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (5,7 ocupats per establiment) com del VAB per establiment (de 326.599 euros per establiment), per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i amb una presència del treball no assalariat (l'11,8% de l'ocupació del domini) per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Mentre que manté una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat (del 17,4%) relativament elevada, i per sobre de la mitjana d'aquest agregat. Les subbranques del domini es poden agrupar en tres grups d'acord amb la dimensió mitjana dels establiments.

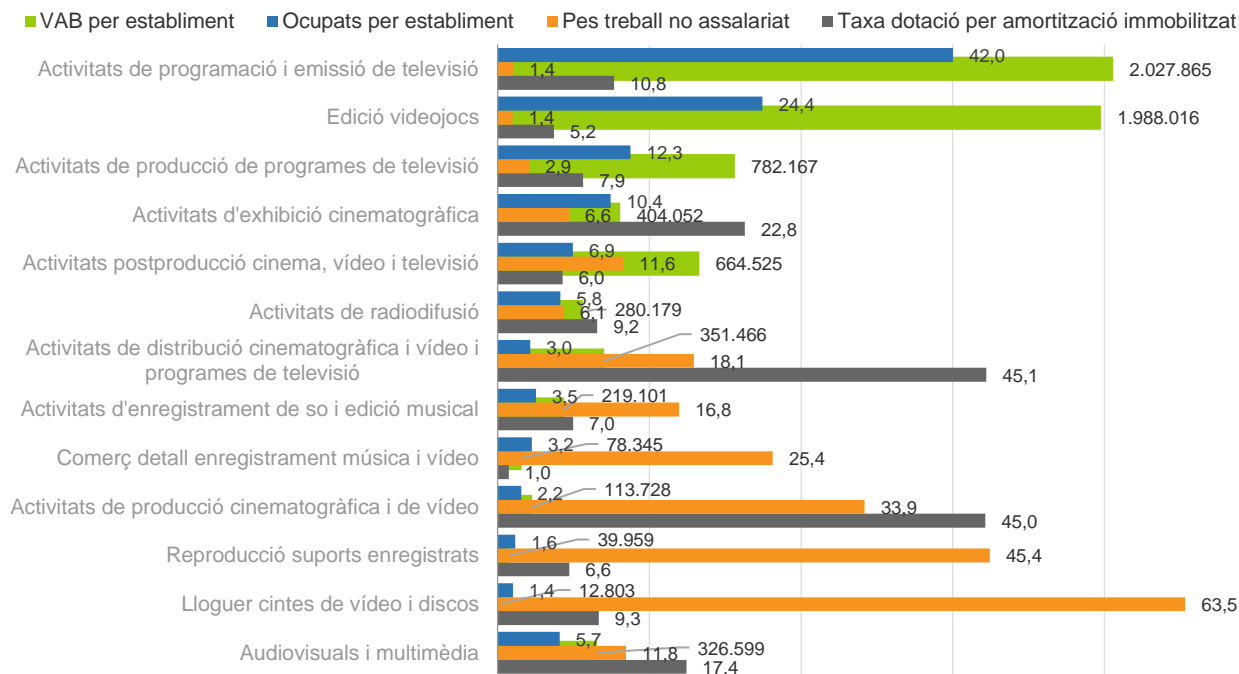
Per una part, les subbranques d'Activitats de programació i emissió de televisió i d'Edició de videojocs, mostren la dimensió mitjana de les unitats productives més elevades entre les subbranques del sector cultural -tant en termes dels ocupats per establiments, com del VAB per establiment-, i molt per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, amb un pes molt reduït del treball no assalariat. I amb una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat relativament propera a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis en el primer cas, i clarament per sota en la sub branca d'Edició de videojocs.

Per una altra, les subbranques d'Activitats de producció de programes de televisió, Activitats de postproducció de cinema, vídeo i televisió, Activitats de radiodifusió, i Activitats d'exhibició cinematogràfica, mantenen una dimensió mitjana de les unitats productives, no tan elevada, però per sobre de la mitjana de les activitats industrials i de serveis -tant en termes d'ocupats per establiment, com de VAB per establiment-. Amb un pes del treball no assalariat relativament reduït. A la vegada que la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat, indica un nivell de capitalització de les subbranques per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis i per sota de l'agregat de les activitats de serveis, excepte en el cas de la sub branca d'Activitats d'exhibició cinematogràfica, on aquesta taxa és del 22%, que indicaria un nivell de capitalització relativament elevat.

Mentre que les sis subbranques restants mostren totes elles una dimensió relativament reduïda de les unitats productives -tant en termes dels nombre d'ocupats per establiment com del VAB per establiment-, i un pes relativament reduït del treball no assalariat. Si bé amb una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat diferenciada entre elles.

- Dues subbranques, Activitats de distribució cinematogràfica, i vídeo i programes de televisió, i Activitats de producció de cinematogràfica i de vídeo, mostrarien el nivell de capitalització més elevat dins el sector cultural, amb una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat (del 45%) molt superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.
- En les quatre subbranques restants, Activitats d'enregistrament de so i edició de música, Reproducció de suports enregistrats, Lloguer de vídeo i discos i Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo, la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat se situa, no només per sota de la mitjana d'activitats industrials i de serveis, si no també per sota de l'agregat d'activitats de serveis, on destaca la sub branca de Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo que mostra el nivell més baix d'aquesta taxa dins del sector cultural.

GRÀFIC 18. Distribució de la dimensió mitjana de les unitats productives (en termes d'ocupats per establiment, i de VAB per establiment), del pes del treball no assalariat, i de la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat del domini d'Audiovisuals i multimèdia per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB pb per establiment en euros, ocupats per establiment en ocupats, pes del treball no assalariat en percentatge, i taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat en percentatge.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

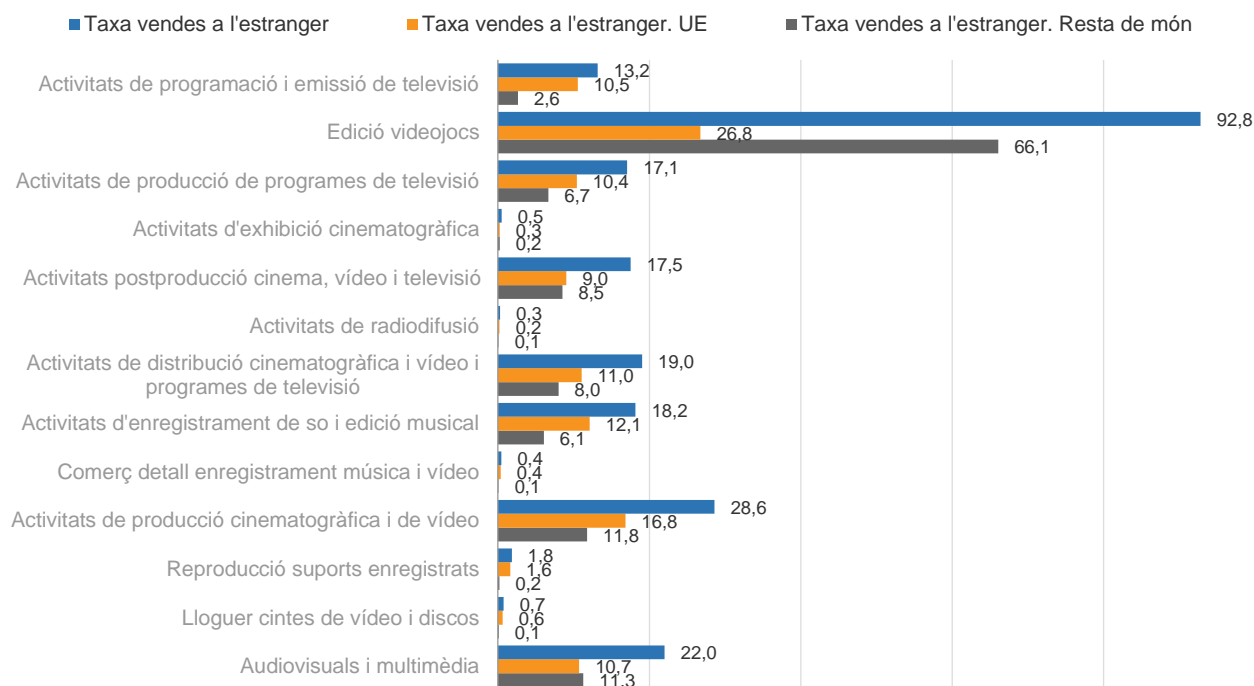
El domini mostra el grau d'obertura de les seves vendes a l'estranger (22,0%) més elevat entre els dominis culturals, per sobre de la mitjana de les activitats industrials i de serveis (amb una taxa de vendes a l'estranger del 20,2%), distribuït de forma dispar entre les subbranques.

Per una part, la subbranca d'Edició de videojocs destina la pràctica totalitat del seu volum de negoci (el 92%) a les vendes a l'estranger, molt per sobre de la mitjana, tant respecte de les vendes a l'UE, com sobretot per l'important pes de les vendes a la resta del món.

Per una altra, les subbranques d'Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo, Activitats d'enregistrament de so i edició musical, Activitats de distribució cinematogràfica i vídeo i programes de televisió, Activitats postproducció cinema, vídeo i televisió, Activitats de producció de programes de televisió, i en menor mesura, la subbranca d'Activitats de programació i emissió de televisió, tenen taxes de vendes a l'estranger al voltant de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, amb un pes més important de les vendes a l'UE que a la resta del món.

Mentre que les subbranques de Lloguer de cintes de vídeo i discos, Reproducció de suports enregistrats, Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo, Activitats de radiodifusió, i Activitats d'exhibició cinematogràfica situen les seves vendes a l'estranger per sota del 2% del seu volum de negoci, tant respecte de les vendes a l'UE com a la resta del món.

GRÀFIC 19. Distribució de la taxa de vendes a l'estranger a l'UE i a la resta del món del domini d'Audio-visuals i multimèdia per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa de vendes a l'estranger, a l'UE i a la resta del món en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

El domini d'Audiovisuals i multimèdia -amb el nivell de productivitat més elevat dins el sector, i significativament per sobre de la mitjana de les activitats industrials i de serveis- té associat també el nivell de despesa de personal per assalariat (48.005 euros per assalariat)⁴⁸, i l'EBE corregit per ocupat (9.900 euros per ocupat) més elevats dins del sector. Un resultat compartit per la majoria de subbranques que l'integren. De manera que, en el conjunt del domini el 86,4% dels assalariats estan ocupats en subbranques amb una despesa de personal per assalariat per sobre de la mitjana, i el 72,7% del VAB es genera en subbranques amb un EBE corregit per ocupat superior a la mitjana de les activitats industrials i de serveis.

Set de les dotze subbranques que integren el domini (Activitats de radiodifusió; Activitats de postproducció cinema, vídeo i televisió; Activitats de producció de programes de televisió; Activitats d'enregistrament de so i edició musical; Edició de videojocs; Activitats de distribució cinematogràfica i vídeo i programes de televisió; i Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo) mantenen nivells de productivitat significativament elevats, que es tradueixen en una capacitat per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis per remunerar la despesa de personal per assalariat, i per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada subbranca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions en nivells superiors a la mitjana de les activitats

⁴⁸ Si no s'incorpora la subbranca de Reproducció de suports enregistrats la despesa de personal per assalariat del domini és de 48.357 euros per assalariat, el 43,3% superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

industrials i de serveis. Aquestes subbranques generen el 65,6% del VAB del domini, i ocupen el 52,4% dels assalariats i el 72,5% del treball no assalariat del domini.

Tres subbranques (Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo; Lloguer de cintes de vídeo i discos; i Reproducció de suports enregistrats) mostren una productivitat aparent en termes de treball relativament reduïda, que es tradueix en una despesa de personal per assalariat significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i de l'agregat de serveis. A la vegada que menten un EBE corregit per ocupat amb valors negatius. Indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada sub branca, i/o per remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis. Aquestes subbranques generen l'1,6% del VAB del domini, i ocupen el 2,6% dels assalariats i el 18,0% del treball no assalariat del domini.

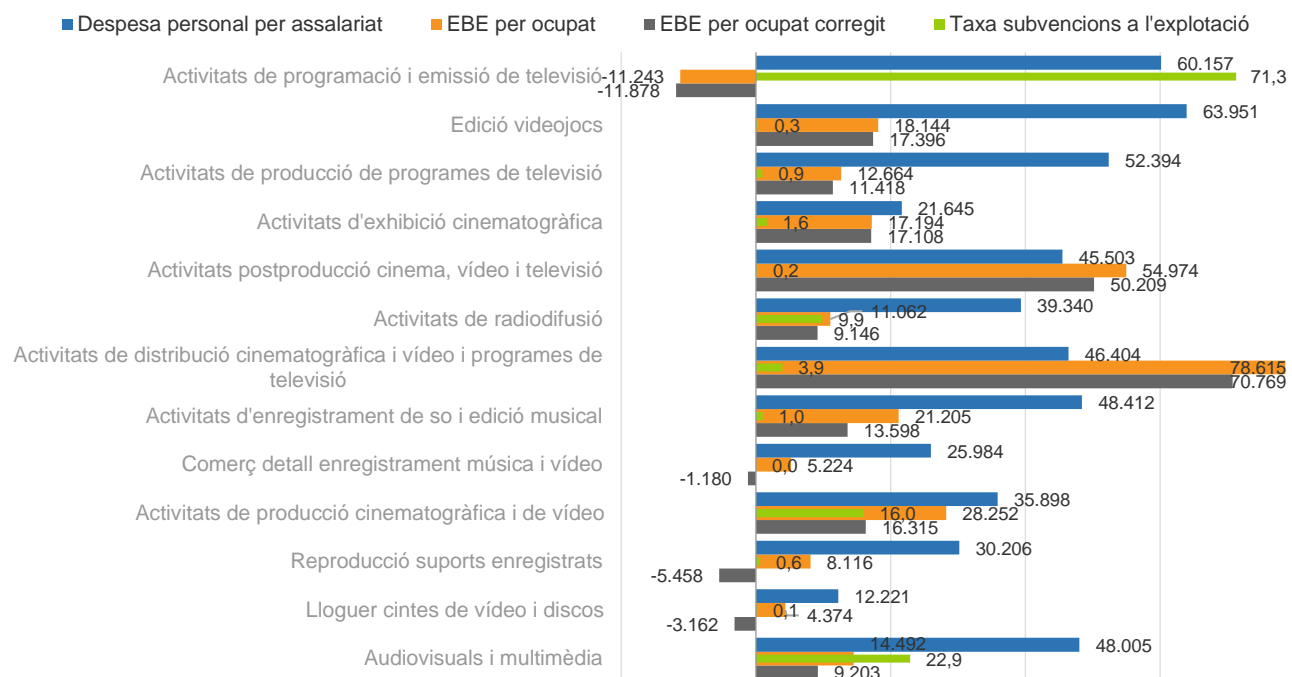
La sub branca d'Activitats d'exhibició cinematogràfica, amb un nivell de productivitat aparent en termes de treball intermedi, entre l'agregat d'activitats de serveis i de l'agregat d'activitats industrials i de serveis mostra una despesa de personal per assalariat per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, si bé manté un EBE corregit per ocupat relativament elevat. Aquest fet indica una capacitat o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de la sub branca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions per sobre dels valors mitjans de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Aquesta sub branca genera el 7,0% del VAB del domini, i ocupa l'11,0% dels assalariats i el 5,8% del treball no assalariat del domini.

La sub branca d'Activitats de programació i emissió de televisió, amb una productivitat per sobre de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, manté una despesa per assalariat significativament superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si bé amb un EBE corregit per ocupat amb valors negatius, indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de la sub branca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis. Cal tenir en compte que aquesta sub branca inclou els serveis de la televisió pública i manté al llarg dels quatre anys un EBE amb valors negatius (indicant que la suma del valor de la producció i les subvencions a l'explotació no és suficient per cobrir la suma dels consums intermedis, els impostos sobre la producció i els productes, i les despeses de personal de la sub branca). Aquesta sub branca genera el 25,7% del VAB del domini, i ocupa el 34,0% dels assalariats i el 3,7% del treball no assalariat del domini.

El conjunt del domini rep el 58,5% de les subvencions a l'explotació de tot el sector cultural (324,3 milions d'euros). El 84,8% de l'import que rep el domini es concentra en les Activitats de programació i emissió de televisió, el 10,6% a les Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo, el 2,1% a Activitats de radiodifusió, i el 2,6% restant es distribueix entre les nou subbranques restants del domini. La taxa de subvencions a l'explotació del domini (22,9%) se situa significativament per sobre de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si bé es concentra en només quatre de les dotze subbranques que l'integren: Activitats de progra-

mació i emissió de televisió; Activitats de radiodifusió; Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo; i en molt menor mesura en la sub branca d'Activitats de distribució cinematogràfica i vídeo i programes de televisió.

GRÀFIC 20. Distribució de la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, l'EBE corregit per ocupat, i la taxa de subvencions a l'explotació del domini d'Audiovisuals i multimèdia per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Despesa de personal per assalariat en euros per assalariat; EBE per ocupat en euros per ocupat, EBE per ocupat corregit en euros per ocupat, i Taxa de subvencions a l'explotació en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

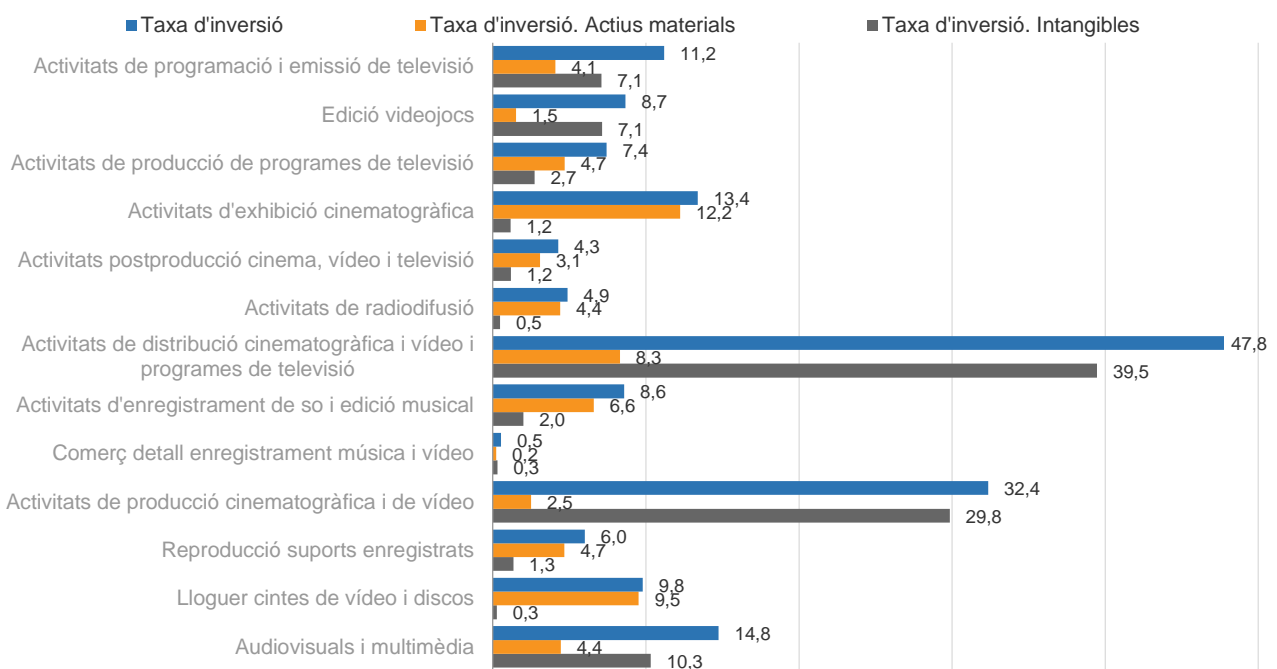
Finalment, la taxa d'inversió del domini (del 14,9%) se situa, en la mitjana del quatre anys, en un nivell similar a l'agregat d'activitats industrials i de serveis, com a conseqüència de l'elevada taxa d'inversió en actius intangibles (del 10,4%), molt concentrada en quatre subbranques. Mentre que la taxa d'inversió en actius materials (del 4,5%) se situa clarament per sota de la mitjana en totes les subbranques.

Les subbranques d'Activitats de distribució cinematogràfica i vídeo i programes de televisió i d'Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo, Edició videojocs, i Activitats de programació i emissió de televisió mantenen una taxa d'inversió en actius intangibles superior a la taxa d'inversió en actius materials, i clarament per sobre de la taxa en l'agregat d'activitats industrials i de serveis. En els dos primers casos, l'elevada taxa d'inversió en intangibles situa la taxa d'inversió de les subbranques molt per sobre de la mitjana. Mentre que en el cas de les subbranques d'Edició videojocs, i Activitats de programació i emissió de televisió el baix nivell relatiu de la taxa d'inversió en actius materials redueix la seva taxa d'inversió per sota de la mitjana.

La sub branca d'Activitats d'exhibició cinematogràfica manté una taxa d'inversió propera a la mitjana de les activitats industrials i de serveis com a conseqüència d'una taxa d'inversió en actius materials propera a la mitjana.

La resta de sub branques mantenen taxes d'inversió clarament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrial i de serveis, tant respecte de la inversió en actius materials com d'actius intangibles, i en totes les sub branques la taxa d'inversió en actius materials supera a la inversió en intangibles. Les sub branques d'Activitats de producció de programes de televisió, Activitats d'enregistrament de so i edició musical, i de Lloguer de cintes de vídeo amb taxes d'inversió entre el 7% i el 10%. Mentre que les sub branques de Reproducció de suports enregistrats, d'Activitats de postproducció de cinema, vídeo i televisió, d'Activitats de radiodifusió, i de Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo, amb unes taxes d'inversió per sota del 6%.

GRÀFIC 21. Distribució de la taxa d'inversió, la taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles del domini d'Audiovisuals i multimèdia per sub branques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles en percentatges.

Sub branques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Libres i premsa

El domini de Llibres i premsa genera prop del 18,3% del valor econòmic del sector cultural.⁴⁹ La seva activitat agrupa les sub branques de Comerç al detall del llibre, i el Comerç al detall de periòdics i articles de papereria, associades a les fases de difusió i distribució en la ca-

⁴⁹ El pes del domini és del 17% del VAB cultural si no s'incorporen les sub branques d'Impressió de periòdics i d'Altres serveis d'informació (que el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya inclou en aquest domini).

dena de valor del domini; les subbranques d'Activitats de traducció i d'interpretació, i Activitats d'agències de notícies, vinculades a la fase de producció; les subbranques d'Edició de llibres, Edició de periòdics i Edició de revistes, vinculades a la fase de creació i producció; i les subbranques d'Impressió de periòdics i d'Altres serveis d'informació ncaa. -que l'Idescat classifica com activitats complementàries-, associades a les fases de fabricació i producció, respectivament.

El domini té un nivell de productivitat (40.485 euros per ocupat) el 10,3% inferior a l'agregat d'activitats industrials i de serveis.⁵⁰ Si bé amb una distribució dispar entre les subbranques que l'integren. En cinc subbranques (Comerç al detall del llibre, Comerç al detall de periòdics i articles de papereria, Activitats de traducció i d'interpretació, Activitats d'agències de notícies i Altres serveis d'informació ncaa) el nivell de productivitat se situa per sota de la productivitat mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis (amb valors entre el 12,3% i el 60% inferiors a la mitjana). Mentre que en quatre subbranques (Edició de llibres, Edició de periòdics, Edició de revistes, i Impressió de periòdics) el nivell de productivitat està per sobre (amb productivitats entre 9,7% i el 86,4% superiors a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis).

GRÀFIC 22. Distribució del VAB a preus bàsics i la productivitat aparent en termes de treball del domini de Llibres i premsa per subbranques d'activitat. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB a preus bàsics en milers d'euros; i productivitat aparent en termes de treball en euros per ocupat.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Nota: ncaa (no classificats en altres apartats).

Font: Elaboració pròpia a partir d'una explotació específica de l'Enquesta Estructural de la indústria i els serveis facilitada per l'Idescat.

L'estructura productiva del domini mostra una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (el 35,2% per sota de la mitjana), com del VAB per establiment (el 41,9% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis), amb un pes relativament elevat del treball no assalariat, que significa el 26,8% dels ocupats. A la vegada, té associada una taxa de dotació per

⁵⁰ El valor mitjà de la productivitat aparent en termes de treball del domini és de 39.882 euros per ocupat, l'11,6% inferior a la mitjana de l'enquesta, si no s'incorporen les subbranques de Impressió de periòdics i Altres serveis d'informació ncaa.

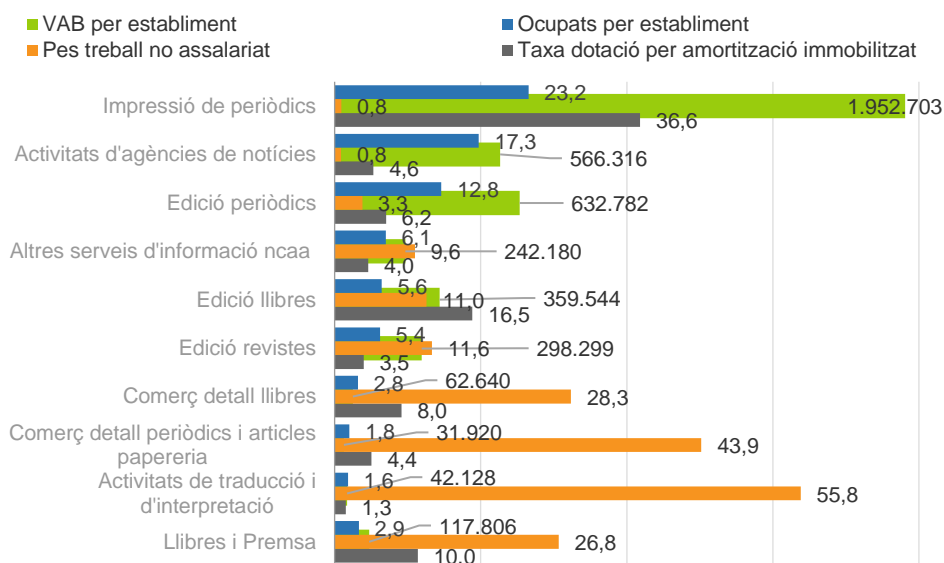
amortització de l'immobilitzat el 19% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Aquesta estructura està distribuïda de forma dispar entre les subbranques que l'integren, on es poden distingir tres grups de subbranques (amb tres subbranques cada un): el primer amb unitats productives amb una dimensió mitjana relativament reduïda, el segon amb una dimensió intermèdia, i el tercer amb unes unitats productives de dimensió relativament elevada.

El primer grup, integrat per les subbranques de Comerç detall de llibre, Comerç al detall de periòdics i articles de papereria, i les Activitats de traducció i d'interpretació, es caracteritzen per una dimensió mitjana de les unitats productives relativament petita, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (el 38,3%, el 60,6% i el 64,6%, respectivament, inferior a la mitjana), com del VAB per establiment (el 69,1%, el 84,3% i el 79,2%, respectivament, inferior a la mitjana), amb una presència relativament elevada del treball no assalariat (que significa el 28,3%, el 43,9% i el 55,8%, respectivament, de la població ocupada). Aquestes activitats mantenen una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat relativament reduïda (el 35%, el 64,2% i el 89,1%, respectivament, inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis), indicant en totes elles un nivell de capitalització relativament reduït.

El segon grup, integrat per les subbranques d'Edició de llibres, Edició de revistes i Altres serveis d'informació ncaa., es caracteritzades per una dimensió mitjana de les unitats de productives superior, però propera, a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, tant en termes d'ocupats per establiment (entre el 20,7% i el 36,1% per sobre de mitjana), com del VAB per establiment (entre el 19,4% i el 77,3% per sobre de la mitjana). Amb una presència del treball no assalariat relativament reduïda, però propera a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (entre el 24,7% i el 37,9% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). Mentre la sub branca d'Edició de llibres té una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat relativament elevada (el 34,1% per sobre de la mitjana), les altres dues subbranques tenen una taxa el 71,6% i el 67,2% inferior a la mitjana.

El tercer grup, integrat per les subbranques d'Activitats d'agències de notícies, d'Edició de periòdics, i Impressió de periòdic, es caracteritzades per una dimensió elevada de les unitats de productives, tant en termes d'ocupats per establiment (entre el 184,4% i el 284,1% per sobre de la mitjana), com del VAB per establiment (entre el 179,3% i el 863,1% per sobre de la mitjana). Amb una presència molt reduïda del treball no assalariat (al voltant del 80% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). Tot i la més elevada dimensió de les unitats productives, les dues primeres subbranques mantenen una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat relativament reduïda (el 62,3% i el 50%, respectivament, inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis), mentre que la sub branca d'Impressió de periòdics té una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat el 197,4% superior a la mitjana.

GRÀFIC 23. Distribució de la dimensió mitjana de les unitats productives (en termes d'ocupats per establiment, i de VAB per establiment), del pes del treball no assalariat, i de la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat del domini de Llibres i premsa per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB pb per establiment en euros, ocupats per establiment en ocupats, pes del treball no assalariat en percentatge, i taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat en percentatge.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

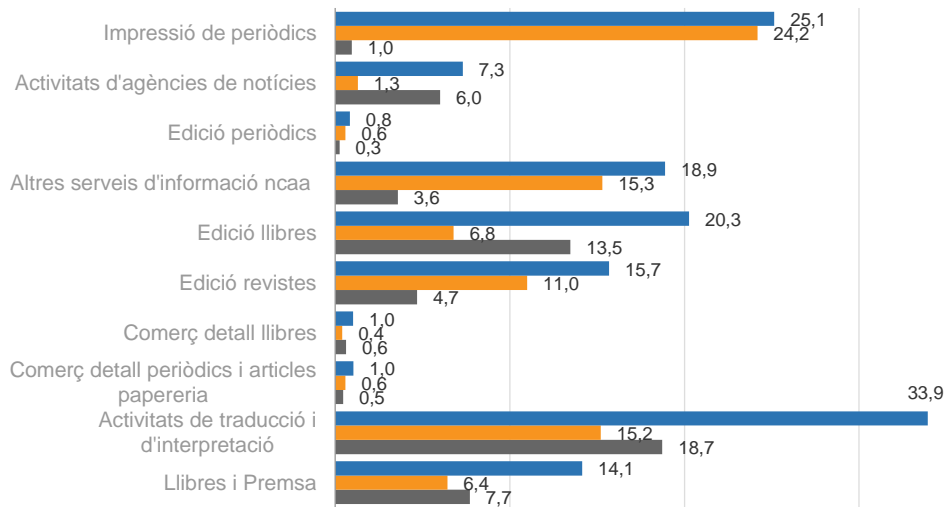
Nota: ncaa (no classificats en altres apartats).

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

El domini mostra un grau d'obertura de les seves vendes a l'estranger relativament reduït (el 29,8% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis), com a conseqüència de les vendes destinades a l'UE (amb una taxa el 52,5% inferior a la mitjana), mentre que la taxa de vendes a la resta del món se situa per sobre de la mitjana (el 16,3% per sobre). De totes maneres, aquest grau d'obertura es distribueix de forma dispar entre les subbranques. La majoria de subbranques tenen una taxa de vendes a l'estranger (tant respecte de l'UE com de la resta del món) inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Quatre subbranques no segueixen aquest patró: és el cas de les Activitats de traducció i intèrprets, que destinen el 33,9% de les seves vendes a l'estranger (el 15,2% a l'UE i el 18,7% a la resta del món); de les subbranques d'Edició de llibres i Impressió de periòdics, que tenen una taxa de les vendes a l'estranger relativament elevada (el 0,5% i el 24,7%, respectivament, per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis), principalment com a conseqüència de les vendes a l'UE; i de la sub branca d'Altres serveis d'informació ncaa., que tot i mantenir una taxa de vendes a l'estranger inferior a la mitjana, les vendes a l'UE se situen per sobre de la mitjana.

GRÀFIC 24. Distribució de la taxa de vendes a l'estranger a l'UE i a la resta del món del domini de Llibres i premsa per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

■ Taxa vendes a l'estranger ■ Taxa vendes a l'estranger. UE ■ Taxa vendes a l'estranger. Resta de món

Unitats: Taxa de vendes a l'estranger, a l'UE i a la resta del món en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Nota: ncaa (no classificats en altres apartats).

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

El domini de Llibres i premsa, amb un nivell mitjà de productivitat aparent en termes de treball amb valors intermedis, inferiors, però propers, a la productivitat mitjana de les activitats industrials i de serveis, i al voltant de de la mitjana de l'agregat de serveis, té una despesa de personal per assalariat mitjana (37.802 euros per assalariat)⁵¹ que se situa el 12,1% per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. La majoria de subbranques que l'integren tenen una despesa de personal per assalariat per sobre de la mitjana. A la vegada que té un EBE corregit per ocupat (2.683 euros per ocupat) per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, associat a un comportament diferenciat entre les subbranques que l'integren. Mentre que sis subbranques mantenen un EBE per ocupat per sota la mitjana, tres mostren un nivell d'EBE per ocupat per sobre. De manera que, en el conjunt del domini el 62,8% dels assalariats estan ocupats en subbranques amb una despesa de personal per assalariat per sobre de la mitjana, i el 56,4% del VAB es genera en subbranques amb un EBE corregit per ocupat superior a la mitjana de les activitats industrials i de serveis.

Tres subbranques (Edició de llibres; Edició de revistes; i Impressió de periòdics) mantenen nivells de productivitat significativament elevats, que es tradueixen en una capacitat per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis per remunerar la despesa de personal per assalariat, i per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada sub branca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions en nivells superiors a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

⁵¹ Si no s'incorporen les subbranques d'Impressió de periòdics i Altres serveis d'informació ncaa. la despesa de personal per assalariat del domini és de 37.571 euros per assalariat, l'11,4% superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

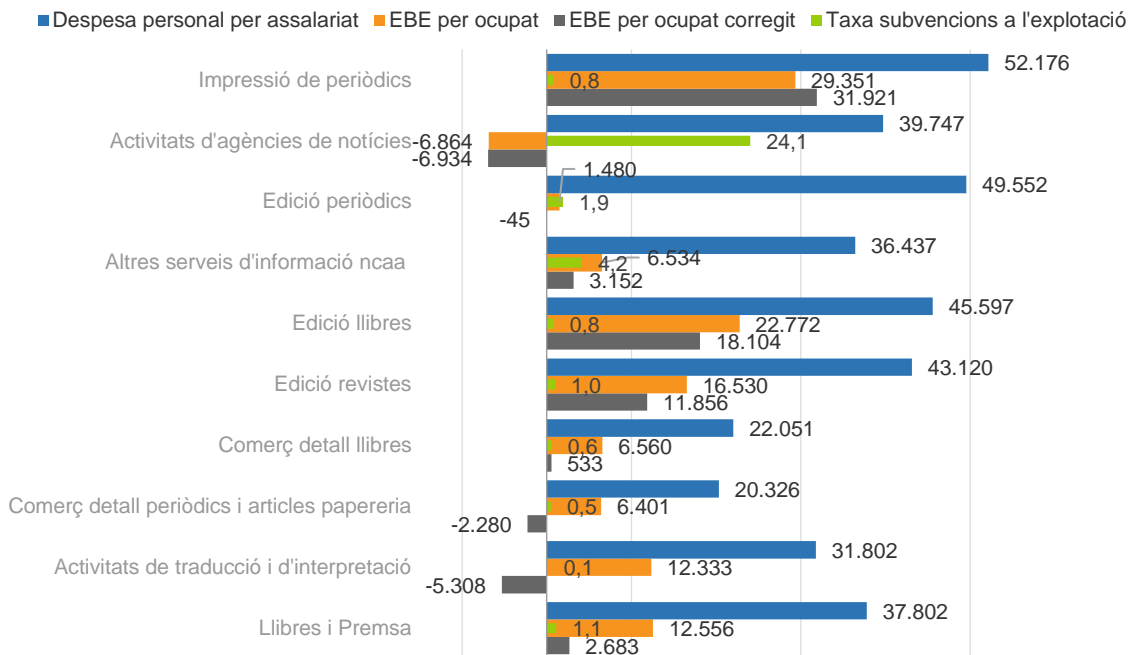
Aquestes subbranques generen el 56,4% del VAB del domini, i ocupen el 44,9% dels assalariats i el 14,8% del treball no assalariat del domini.

Tres subbranques (Altres serveis d'informació ncaa; Edició periòdics; i Activitats d'agències de notícies) mantenen una despesa de personal per sobre de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, si bé mostren un nivell d'EBE corregit per ocupat amb valors negatius o significativament reduït. Indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada sub branca, o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis. Aquestes subbranques generen el 15,6% del VAB del domini, i ocupen el 17,9% dels assalariats, i el 2,3% del treball no assalariat. Cal tenir en compte que la sub branca d'Activitats d'agències de notícies manté al llarg dels quatre anys un EBE amb valors negatius (indicant que la suma del valor de la producció i les subvencions a l'explotació no és suficient per cobrir la suma dels consums intermedis, els impostos sobre la producció i els productes, i les despeses de personal de la sub branca).

Finalment, tres subbranques (Comerç al detall de llibres; Comerç al detall de periòdics i articles papereria; i Activitats de traducció i d'interpretació), amb nivells de productivitat relativament reduïts, mantenen una despesa de personal per assalariat significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i de l'agregat de serveis. A la vegada que, menten un EBE corregit per ocupat amb valors negatius o significativament reduïts. Indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada sub branca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis. Aquestes subbranques generen el 28% del VAB del domini, i ocupen el 37,2% dels assalariats i el 82,9% del treball no assalariat del domini.

El domini rep el 3,2% de les subvencions a l'explotació destinades al sector cultural (17,7 milions d'euros) que concentra, principalment, en cinc de les nou subbranques del domini: el 31,7% va a l'Edició de llibres, el 24,4% a l'Edició de periòdics, el 12,1% a l'Edició de revistes, el 13,3% a les Activitats d'agències de notícies, i el 9,8% a Altres serveis d'informació. De totes maneres, la taxa de subvencions de l'agregat del domini és el 10,1% inferior a la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, una característica que comparteixen la majoria de subbranques, excepte les subbranques d'Activitats d'agències de notícies, d'Edició de periòdics, i Altres serveis d'informació ncaa., amb taxes de subvencions a l'explotació per sobre de la mitjana.

GRÀFIC 25. Distribució de la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, l'EBE corregit per ocupat, i la taxa de subvencions a l'explotació del domini de Llibres i premsa per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Despesa de personal per assalariat en euros per assalariat; EBE per ocupat en euros per ocupat, EBE per ocupat corregit en euros per ocupat, i Taxa de subvencions a l'explotació en percentatges.

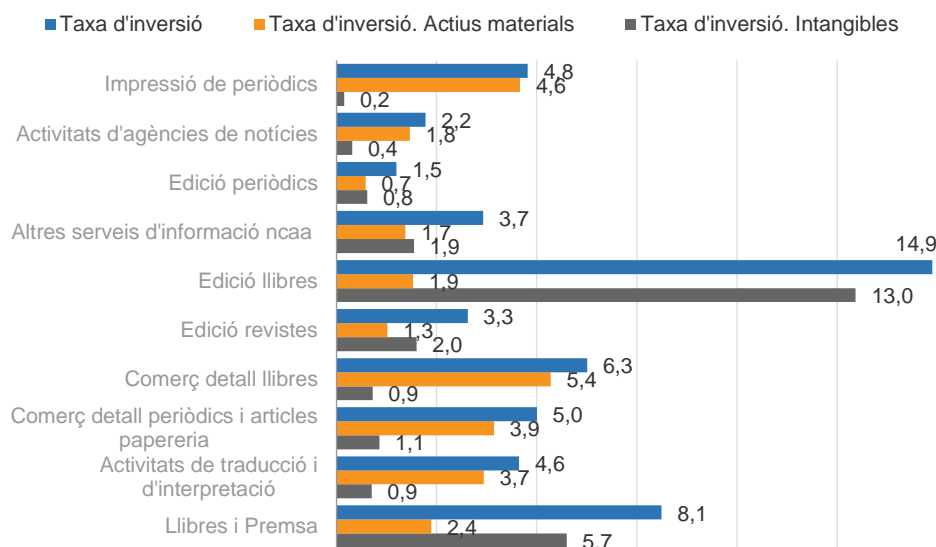
Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Nota: ncaa (no classificats en altres apartats).

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Finalment, la taxa d'inversió del domini se situa el 47,8% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, com a conseqüència del baix nivell relatiu de la taxa d'inversió en actius materials (el 81,9% per sota de la mitjana), mentre que la taxa d'inversió en intangibles és el 148,9% més elevada que en l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Totes les subbranques mantenen, en termes mitjans dels quatre anys, taxes d'inversió relativament reduïdes, tant en relació amb la inversió en actius materials com intangibles. La relativament elevada taxa d'inversió en actius intangibles del domini respon exclusivament a l'elevada taxa en la subbranca d'Edició de llibres, més de cinc vegades superior a la mitjana, una dada que apunta que la subbranca concentra els drets d'autoria del domini.

GRÀFIC 26. Distribució de la taxa d'inversió, la taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles del domini de Llibres i premsa per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Nota: ncaa (no classificats en altres apartats).

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Arts visuals o plàstiques

El domini cultural de les arts visuals genera el 17,1% del VAB del sector cultural,⁵² i agrupa les subbranques de Creació artística i literària, vinculada a la fase de creació de la cadena de valor del domini; d'Activitats de fotografia, vinculada a les fases de creació i producció; les Activitats de disseny especialitzat, vinculada també a les fases de creació i producció; i els Serveis tècnics d'arquitectura, vinculats a la fase de creació. Cal tenir en compte que la sub branca de Creació artística i literària inclou activitats d'escriptors independents i de periodistes independents que s'haurien de considerar en el domini de Llibres i premsa. Per una altra part, aquest domini, d'acord amb el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya hauria d'incloure un part del valor generat a través de les subbranques d'Altres activitats edició, i d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, que les dades de l'Idescat classifiquen com a activitats complementàries al sector cultural, i que s'assignen al domini del grup de subbranques Interdisciplinàries ja que també comparteixen valor amb el domini de Llibres i premsa.

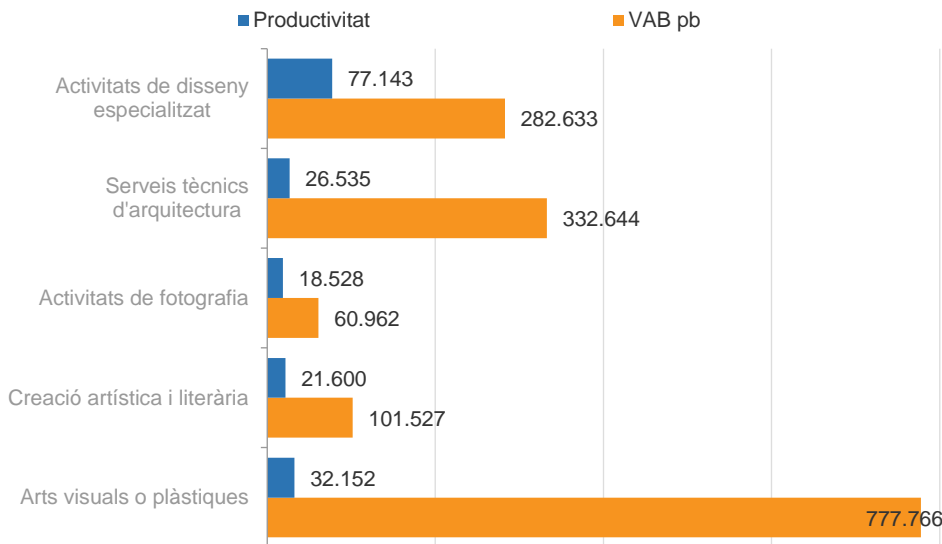
El domini té un nivell de productivitat (32.152 euros per ocupat) el 28,7% inferior a l'agregat d'activitats industrials i de serveis,⁵³ associat als nivells relativament reduïts de les subbranques de Creació artística i literària, d'Activitats de fotografia, i de Serveis tècnics d'arquitectura (amb valors el 52,1%, el 58,9% i el 41,2% inferiors a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). Mentre que el nivell de productivitat en la sub branca d'Activitats de

⁵² El pes del domini és del 10,1% del VAB cultural si no s'incorporen la sub branca de Serveis tècnics d'arquitectura (que el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya inclou en aquest domini).

⁵³ El valor mitjà de la productivitat aparent en termes de treball del domini és de 32.152 euros per ocupat, el 15,3% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no incorporem la sub branca de Serveis tècnics d'arquitectura.

disseny especialitzat se situa el 71% per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

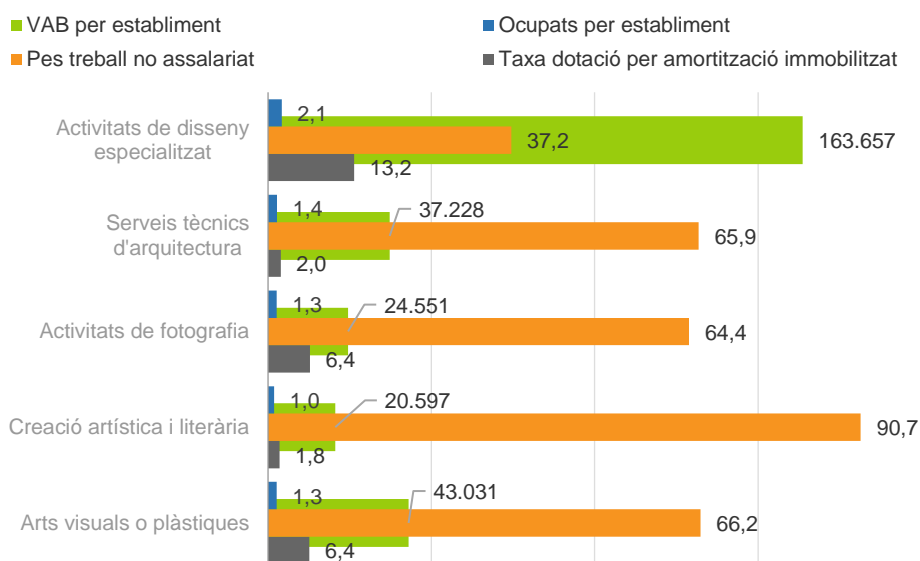
GRÀFIC 27. Distribució del VAB a preus bàsics i la productivitat aparent en termes de treball del domini d'Arts visuals o plàstiques per subbranques d'activitat. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB a preus bàsics en milers d'euros; i productivitat aparent en termes de treball en euros per ocupat.
 Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.
 Font: Elaboració pròpia a partir d'una explotació específica de l'Enquesta estructural de la indústria i els serveis facilitada per l'Idescat.

La seva estructura productiva es caracteritza per una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda -tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (el 70,2% inferior a la mitjana), com del VAB per establiment (amb un valor el 78,8% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis)-, i amb una presència molt elevada del treball no assalariat, el 66,2% de l'ocupació del domini. Una característica compartida per les quatre subbranques que l'integren. A la vegada, aquesta estructura té associat, excepte en el cas de la sub branca d'Activitats de disseny especialitzat, un indicador del nivell de capitalització relativament reduït, amb una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat que se situa el 21,5% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. En la sub branca d'Activitats de disseny especialitzat la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat és el 13,2% superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, indicant un nivell de capitalització més elevat.

GRÀFIC 28. Distribució de la dimensió mitjana de les unitats productives (en termes d'ocupats per establiment, i de VAB per establiment), del pes del treball no assalariat, i de la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat del domini d'Arts visuals o plàstiques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

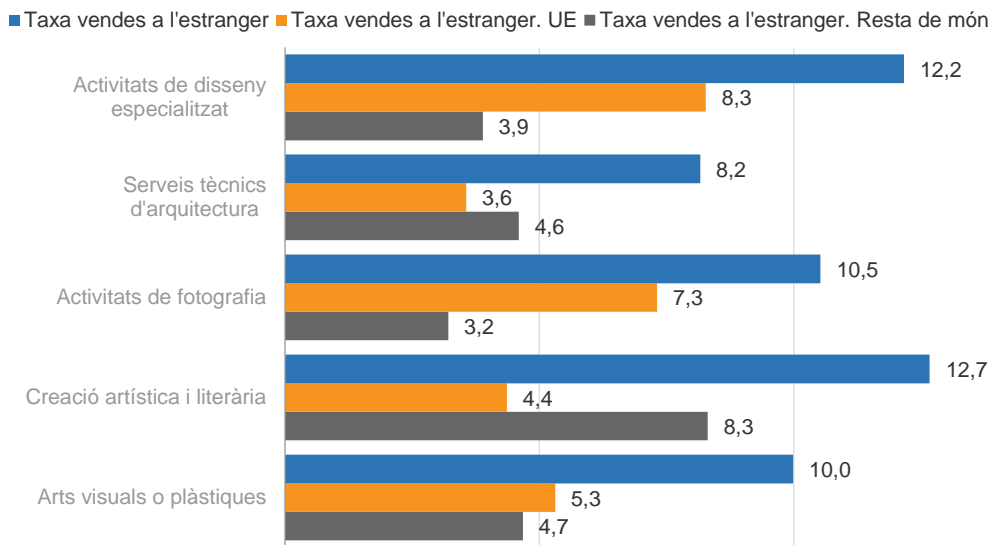
Unitats: VAB pb per establiment en euros, ocupats per establiment en ocupats, pes del treball no assalariat en percentatge, i taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat en percentatge.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Les quatre subbranques del domini comparteixen un grau d'obertura de les seves vendes a l'estranger relativament reduït. El domini té una taxa de vendes a l'estranger el 50,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, que té lloc tant en relació amb les vendes a l'UE (amb una taxa el 60,7% inferior a la mitjana), com, en menor mesura, en relació amb les vendes a la resta del món (amb una taxa el 29,5% inferior a la mitjana). En aquest darrer cas, pel fet que la sub branca de Creació artística i literària, té una taxa de vendes a la resta del món el 25,3% superior a la mitjana.

GRÀFIC 29. Distribució de la taxa de vendes a l'estranger a l'UE i a la resta del món del domini d'Arts visuals o plàstiques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa de vendes a l'estranger, a l'UE i a la resta del món en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

El domini d'Arts visuals o plàstiques manté una productivitat aparent en termes de treball mitjana relativament reduïda que es tradueix tant en una despesa de personal per assalariat mitjana (31.901 euros per assalariat),⁵⁴ com un EBE corregit per ocupat (250 euros per ocupat)⁵⁵ significativament per sota de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Un resultat compartit per la majoria de subbranques que l'integren. De manera que, en el conjunt del domini el 71,9% dels assalariats estan ocupats en subbranques amb una despesa de personal per assalariat per sota de la mitjana, i el 63,7% del VAB es genera en subbranques amb un EBE corregit per ocupat inferior a la mitjana de les activitats industrials i de serveis.

En tres de les quatre subbranques (Creació artística i literària; Activitats de fotografia; i Serveis tècnics d'arquitectura), totes amb un nivell de productivitat relativament reduït, mantenen una despesa de personal per assalariat significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i de l'agregat de serveis. A la vegada que tenen un EBE corregit per ocupat amb valors negatius. Indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada subbranca, o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinçar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de

⁵⁴ El valor mitjà de la despesa de personal per assalariat del domini és de 36.112 euros per assalariat, el 7,0% superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no s'inclou la subbranca de Serveis tècnics d'arquitectura.

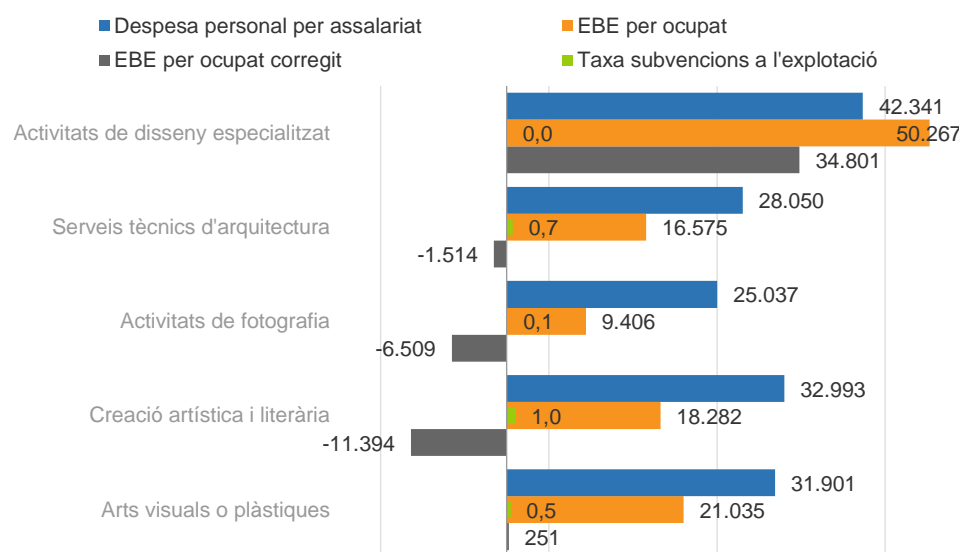
⁵⁵ El domini d'Arts visuals o plàstiques té el nivell més elevat d'EBE per ocupat (21.035 euros per ocupat), significativament per sobre de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, si bé cal tenir en compte que és el domini on es concentra el percentatge més elevat de treball no assalariat, i que en totes les subbranques el pes del treball no assalariat és relativament elevat. Per tant, una proporció elevada d'aquest EBE remunera les rendes mixtes del treball autònom.

serveis. Aquestes subbranques generen el 63,7% del VAB del domini, i ocupen el 71,9% dels assalariats i el 91,5% del treball no assalariat del domini.

Mentre que la sub branca d'Activitats de disseny especialitzat manté un nivell de productivitat significativament elevat que es tradueix en una capacitat per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis per remunerar la despesa de personal per assalariat, i per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de la sub branca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions en nivells superiors a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Aquesta sub branca genera el 36,3% del VAB del domini, i ocupa el 28,1% dels assalariats i el 8,5% del treball no assalariat del domini.

El domini rep l'1% de les subvencions a l'explotació destinades a l'agregat del sector cultural que es concentren, principalment, en la sub branca de Serveis tècnics d'arquitectura i, en menor mesura, en la sub branca de Creació artística i literària. De totes maneres, totes les subbranques mantenen una taxa de subvencions a l'explotació per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

GRÀFIC 30. Distribució de la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, l'EBE corregit per ocupat, i la taxa de subvencions a l'explotació del domini d'Arts visuals o plàstiques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Despesa de personal per assalariat en euros per assalariat; EBE per ocupat en euros per ocupat, EBE per ocupat corregit en euros per ocupat, i Taxa de subvencions a l'explotació en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

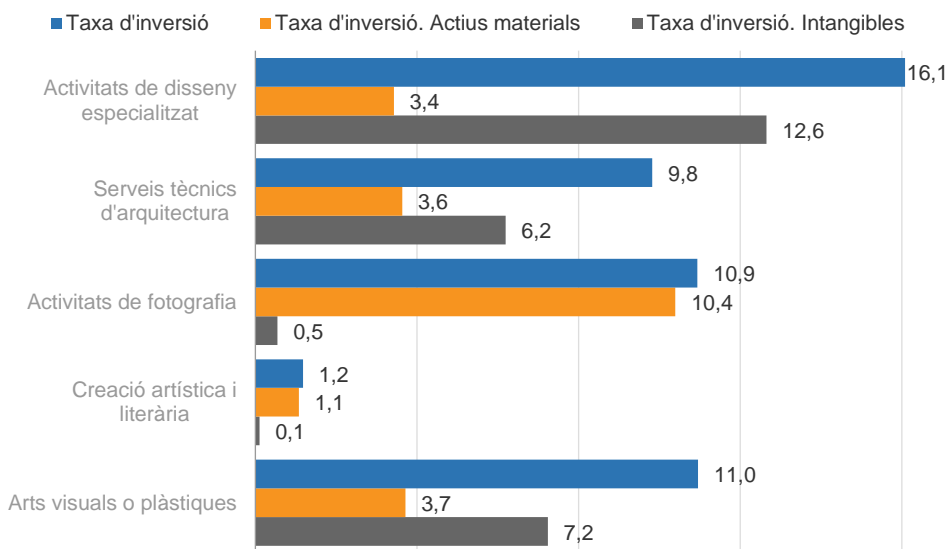
Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Finalment, la taxa d'inversió del domini se situa el 29,5% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis,⁵⁶ si bé amb una distribució dispar entre les subbranques, on destaca per un costat, la taxa d'inversió relativament elevada de les Activitats de disseny

⁵⁶ El valor de la taxa d'inversió del domini se situa el 22,9% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis quan no s'inclou la sub branca de Serveis tècnics d'arquitectura.

especialitats (el 3,4% més elevada que de la mitjana), i per un altre, la taxa d'inversió relativament baixa de la sub branca de Creació artística i literària (el 92,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). La taxa d'inversió, relativament baixa, del domini és conseqüència del baix nivell de la taxa d'inversió en actius materials, el 71,7% inferior a la mitjana d'activitats industrials i de serveis, i que s'observa en les quatre sub branques del domini. Mentre que la taxa d'inversió en actius intangibles se situa el 196,7% per sobre de la mitjana, si bé amb una distribució dispar entre les sub branques, amb un valor relativament elevat en el cas de les Activitats de disseny especialitzat i en els Serveis tècnics d'arquitectura, però amb un valor relativament reduït, i per sota de la mitjana, en les sub branques de Creació artística i literària, i d'Activitats de fotografia.

GRÀFIC 31. Distribució de la taxa d'inversió, la taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles del domini d'Arts visuals o plàstiques per sub branques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles en percentatges.

Sub branques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Arts escèniques

El domini de les Arts escèniques genera el 6,4% del VAB del sector cultural.⁵⁷ La seva activitat agrupa quatre sub branques: la sub branca d'Arts escèniques, vinculada a la fase de creació i producció en la cadena de valor del domini; la sub branca d'Activitats auxiliars a les arts escèniques, vinculada a la fase de producció; la sub branca de Gestió de sales d'espectacles, vinculada a la fase de difusió i distribució; i Fabricació d'instruments musicals, vinculada a la fase de fabricació.

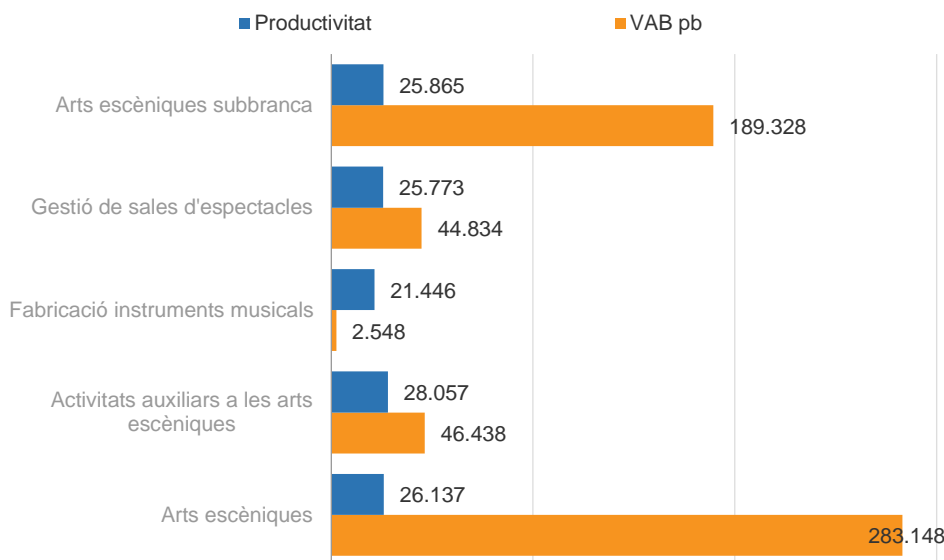
El domini té un nivell de productivitat de l'activitat (26.137 euros per ocupa) el 42,1% inferior a l'agregat d'activitats industrials i de serveis.⁵⁸ Les quatre sub branques del domini mostren

⁵⁷ El pes del domini és del 6,3% del VAB cultural si no s'incorporen la sub branca de Fabricació d'instruments musicals (que el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya inclou en aquest domini).

⁵⁸ El valor mitjà de la productivitat aparent en termes de treball del domini és de 26.189 euros per ocupat, un 42,0% inferior a la mitjana de l'enquesta, si no incorporem la sub branca de Fabricació d'instruments musicals.

un nivell de productivitat relativament reduït (entre el 52,5% i el 37,8% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis).

GRÀFIC 32. Distribució del VAB a preus bàsics i la productivitat aparent en termes de treball del domini Arts escèniques per subbranques d'activitat. Catalunya, valor mitjans 2016-2019

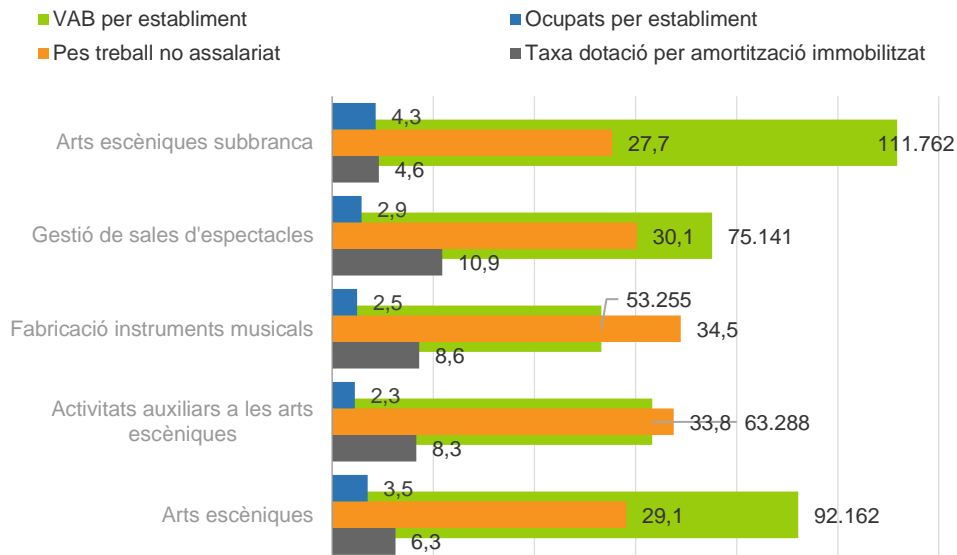
Unitats: VAB a preus bàsics en milers d'euros; i productivitat aparent en termes de treball en euros per ocupat.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir d'una explotació específica de l'Enquesta estructural de la indústria i els serveis facilitada per l'Idescat.

L'estructura productiva del domini, compartida per les quatre subbranques, es caracteritza per una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (el 21,5% inferior a la mitjana), com del VAB per establiment (el 54,5% inferior a la mitjana), i amb una presència relativament elevada del treball no assalariat (el 88,2% superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). A la vegada, aquesta estructura té associat un indicador del nivell de capitalització relativament reduït, amb una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat que se situa el 49,1% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

GRÀFIC 33. Distribució de la dimensió mitjana de les unitats productives (en termes d'ocupats per establiment, i de VAB per establiment), del pes del treball no assalariat, i de la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat del domini d'Arts escèniques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB pb per establiment en euros, ocupats per establiment en ocupats, pes del treball no assalariat en percentatge, i taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat en percentatge.

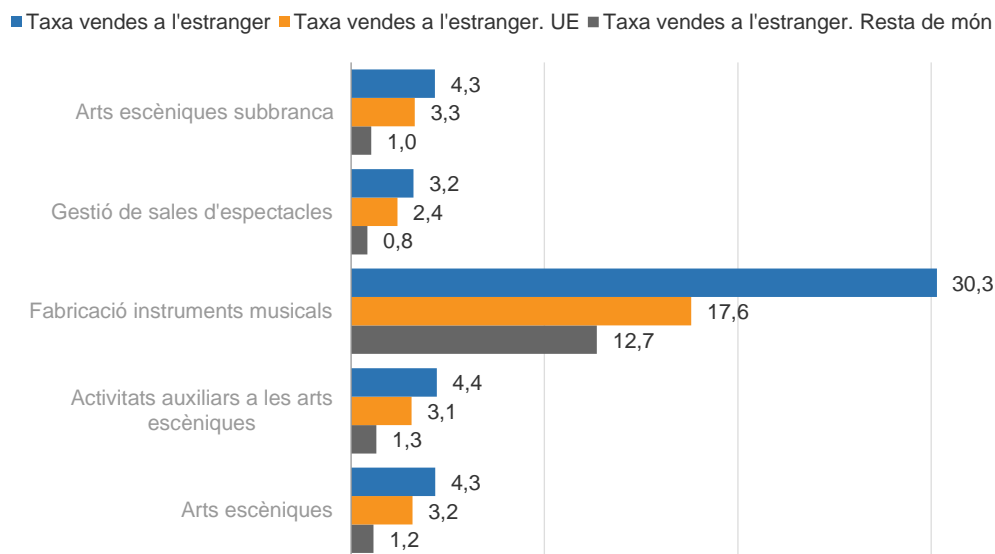
Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Pel que fa al grau d'obertura de vendes a l'estranger, el domini -amb un comportament compartit per les quatre subbranques que l'integren- té una taxa de vendes a l'estranger el 78,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis,⁵⁹ tant pel que fa a les seves vendes a l'UE (amb una taxa el 76,5% inferior a la mitjana), com a la resta del món (amb una taxa el 82,5% inferior a la mitjana).

⁵⁹ La taxa de vendes a l'estranger és el 79,5% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis quan no s'inclou la subbranca de Fabricació d'instruments musicals.

GRÀFIC 34. Distribució de la taxa de vendes a l'estranger a l'UE i a la resta del món del domini d'Arts escèniques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa de vendes a l'estranger, a l'UE i a la resta del món en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

El domini d'Arts escèniques, amb els nivells de productivitat aparent del treball més reduïts del sector, mostra en les quatre subbranques que l'integren tant una despesa de personal per assalariat (25.469 euros per assalariat),⁶⁰ com un EBE corregit per ocupat (668 euros per ocupat)⁶¹ significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i per sota de l'agregat de les activitats de serveis. Indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada subbranca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis.

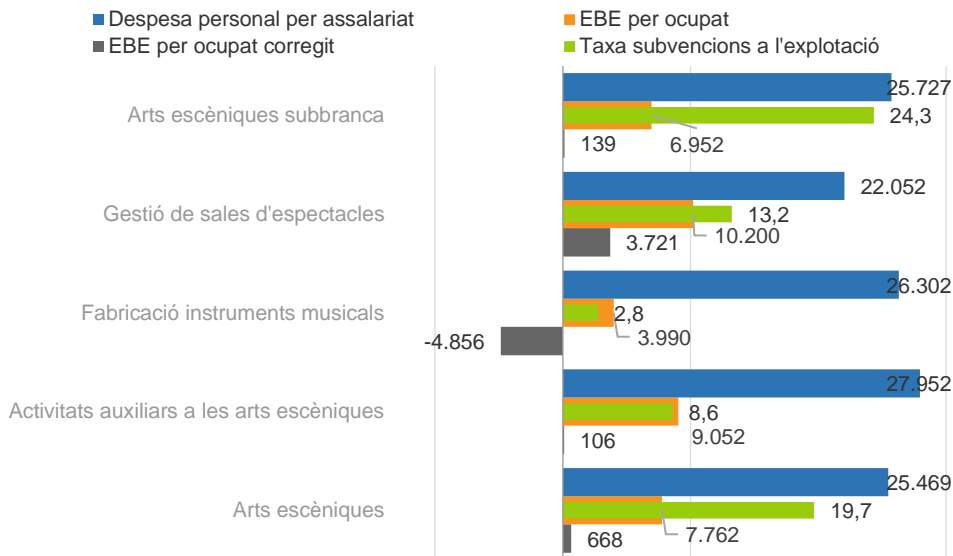
El domini rep el 19,1% de les subvencions a l'explotació percebudes per tot el sector cultural que es concentren, principalment, en la subbranca de les Arts escèniques, i en menor mesura en la Gestió de sales d'espectacles i les Activitats auxiliars de les arts escèniques. Aquestes subvencions signifiquen un percentatge relativament elevat sobre el valor de la producció generada pel domini, que té una taxa de subvencions setze vegades superior que en l'agregat de les activitats industrials i de serveis. Les quatre subbranques del domini tenen un taxa de subvencions a l'explotació superior a la mitjana, si bé amb una distribució

⁶⁰ El valor mitjà de la despesa de personal per assalariat del domini és de 25.460 euros per assalariat, el 24,5% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no s'inclou la subbranca de Fabricació d'instruments musicals.

⁶¹ El domini de les Arts escèniques, té el nivell més baix d'EBE per ocupat (7.804 euros per ocupat), significativament per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, un resultat que comparteixen les quatre subbranques que l'integren. Cal tenir en compte que totes les subbranques tenen una pes del treball no assalariat relativament elevat, que duplica el pes que s'observa en termes mitjans en l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i que per tant una proporció elevada d'aquest EBE per ocupat es destina a remunerar les rendes mixtes.

dispar, molt més elevada en la subbranca de les Arts escèniques i relativament més baixa en la subbranca de Fabricació d'instruments musicals.

GRÀFIC 35. Distribució de la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, l'EBE corregit per ocupat, i la taxa de subvencions a l'explotació del domini d'Arts escèniques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

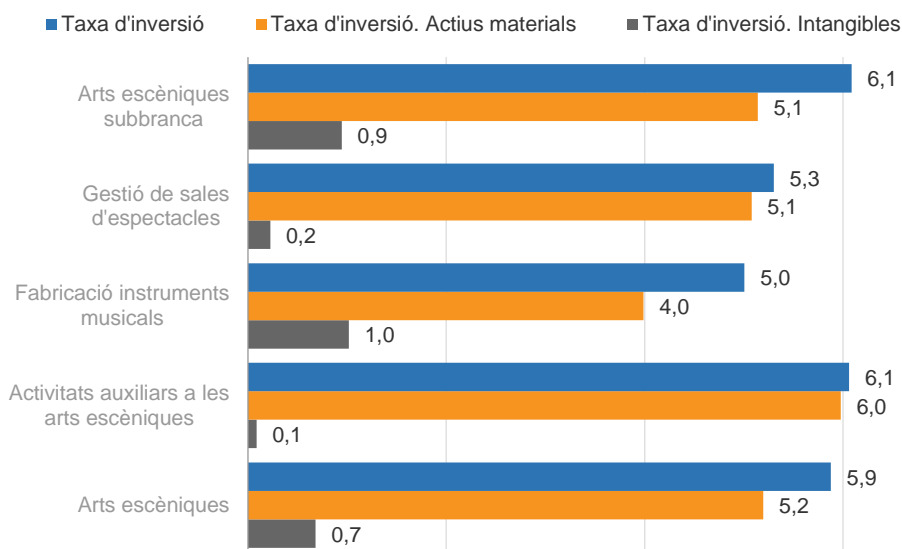
Unitats: Despesa de personal per assalariat en euros per assalariat; EBE per ocupat en euros per ocupat, EBE per ocupat corregit en euros per ocupat, i Taxa de subvencions a l'explotació en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Finalment, les quatre subbranques del domini han mantingut els darrers quatre anys abans de la pandèmia una taxa d'inversió relativament reduïda. La taxa d'inversió mitjana del domini se situa el 62,2% per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, tant pel que fa a la inversió en actius materials (el 60,4% per sota de la mitjana) com en actius intangibles (el 72,1% per sota de la mitjana).

GRÀFIC 36. Distribució de la taxa d'inversió, la taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles del domini d'Arts escèniques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

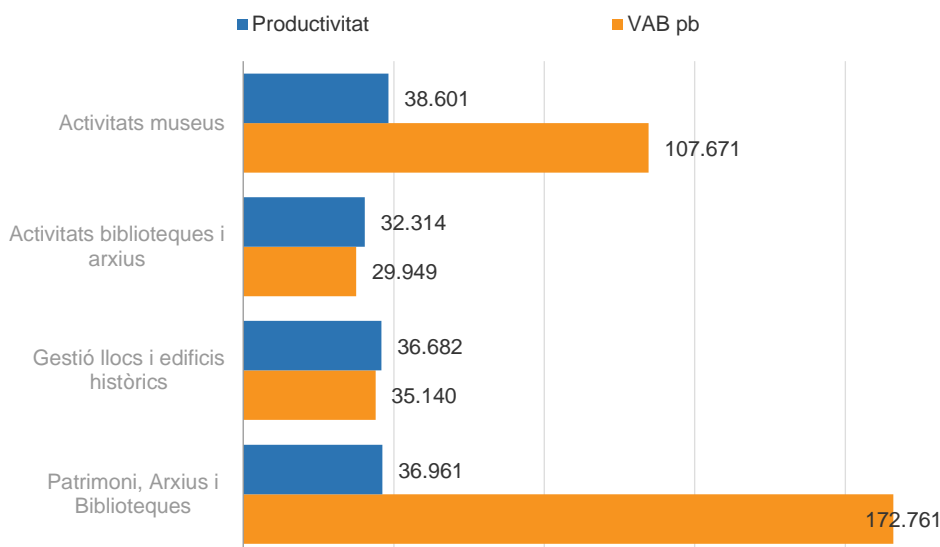
Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Patrimoni, Arxius i Biblioteques

El domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques genera el 3,9% del VAB cultural. La seva activitat integra el valor generat per tres subbranques: Gestió llocs i edificis històrics, Activitats biblioteques i arxius i Activitats museus. D'acord amb el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya cada una d'aquestes subbranques es representativa d'un subdomini diferenciat que integra les fases de creació i producció de la seva cadena de valor.

El conjunt del domini es caracteritza per un nivell de productivitat relativament reduït (36.961 euros per ocupat) el 18,1% inferior a l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Que es distribueix de forma relativament similar entre les tres subbranques del domini (amb nivells de productivitat entre el 14,4% i el 28,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis).

GRÀFIC 37. Distribució del VAB a preus bàsics i la productivitat aparent en termes de treball del domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques per subbranques d'activitat. Catalunya, valor mitjans 2016-2019

Unitats: VAB a preus bàsics en milers d'euros; i productivitat aparent en termes de treball en euros per ocupat. Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment. Font: Elaboració pròpia a partir d'una explotació específica de l'Enquesta estructural de la indústria i els serveis facilitada per l'Idescat.

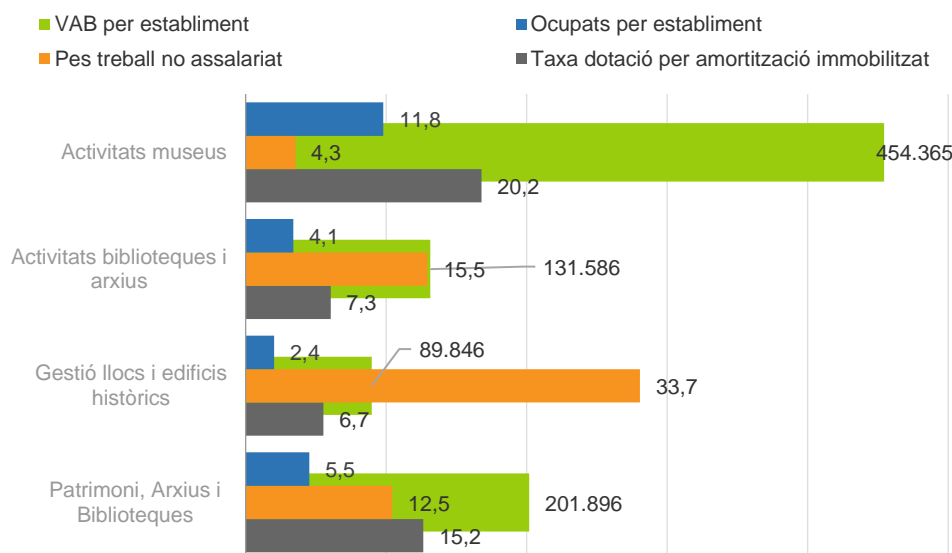
L'estructura productiva del domini es caracteritza per una dimensió de les unitats productives propera a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, tant en termes d'ocupats per establiment (el 21,6% superior a la mitjana), com de VAB per establiment (el 0,4% inferior a la mitjana), i amb una presència del treball no assalariat relativament reduïda (el 19% per sota de la mitjana). A la vegada que té un nivell de dotacions per l'amortització de l'immobilitzat també proper a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. De totes maneres, la distribució d'aquestes característiques és dispar entre les tres subbranques del domini.

La sub branca de Gestió de llocs i edificis històrics manté una presència del treball no assalariat relativament elevada (el 117,9% per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). Mentre que en les Activitats de biblioteques i arxius la presència del treball no assalariat se situa en la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Les dues subbranques mostren una estructura productiva amb una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda, tant en termes d'ocupats per establiment (el 45,5% i el 9,4%, respectivament, inferior a la mitjana), com del VAB generat per establiment (el 55,7% i el 35,1%, respectivament, inferior a la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis). Aquesta menor dimensió també està associada a una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat que és el 45,8% i el 40,9%, respectivament, inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

En la sub branca d'Activitats de museus, la presència del treball no assalariat és relativament reduïda (només el 4,2% dels ocupats són no assalariats), amb una dimensió mitjana de les unitats de producció relativament elevada, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (el 63,8% per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis), com del VAB per establiment (el 124,1% més elevat que la mitjana de l'agregat d'activitats in-

dustrials i de serveis). La sub branca manté una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat el 63,8% més elevada que en la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

GRÀFIC 38. Distribució de la dimensió mitjana de les unitats productives (en termes d'ocupats per establiment, i de VAB per establiment), del pes del treball no assalariat, i de la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat del domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

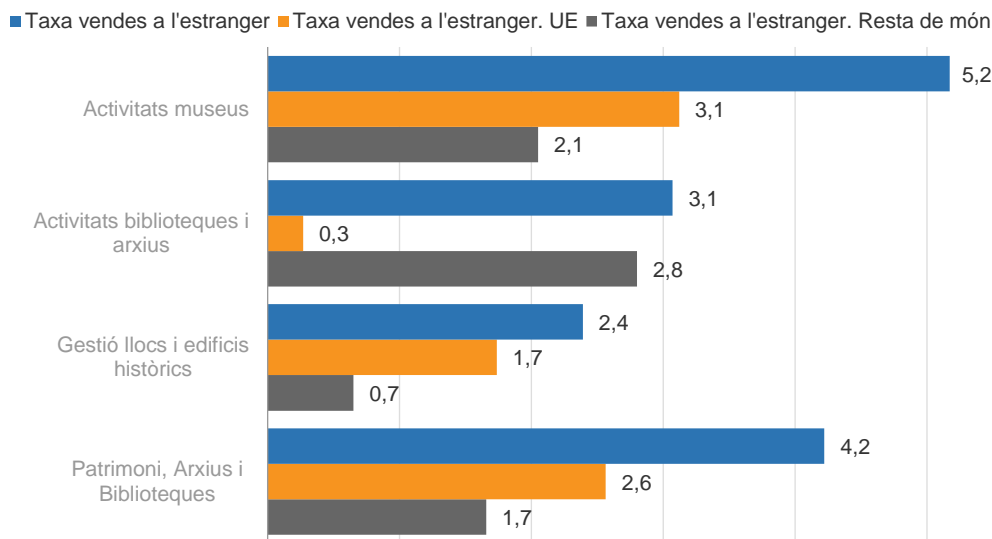
Unitats: VAB pb per establiment en euros, ocupats per establiment en ocupats, pes del treball no assalariat en percentatge, i taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat en percentatge.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Les tres subbranques del domini mostren una taxa de vendes a l'estranger relativament reduïda (el 79,1% inferior a la mitjana), tant respecte de les vendes a l'UE (el 81% inferior a la mitjana), com de les vendes a la resta del món (el 75% inferior a la mitjana).

GRÀFIC 39. Distribució de la taxa de vendes a l'estranger a l'UE i a la resta del món del domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa de vendes a l'estranger, a l'UE i a la resta del món en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

El domini de Patrimoni Arxius i Biblioteques, manté una productivitat aparent en termes de treball mitjana relativament reduïda, que es tradueix tant en una despesa de personal per assalariat (29.307 euros per assalariat) com un EBE corregit per ocupat (7.654 euros per ocupat) per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis. Un resultat que no es distribueix de forma homogènia en les subbranques que l'integren. En el conjunt del domini el 80,9% dels assalariats estan ocupats en subbranques amb una despesa de personal per assalariat per sota de la mitjana, mentre que el 82,7% del VAB es genera en subbranques amb un EBE corregit per ocupat superior a la mitjana de les activitats industrials i de serveis o relativament elevat dins el sector.

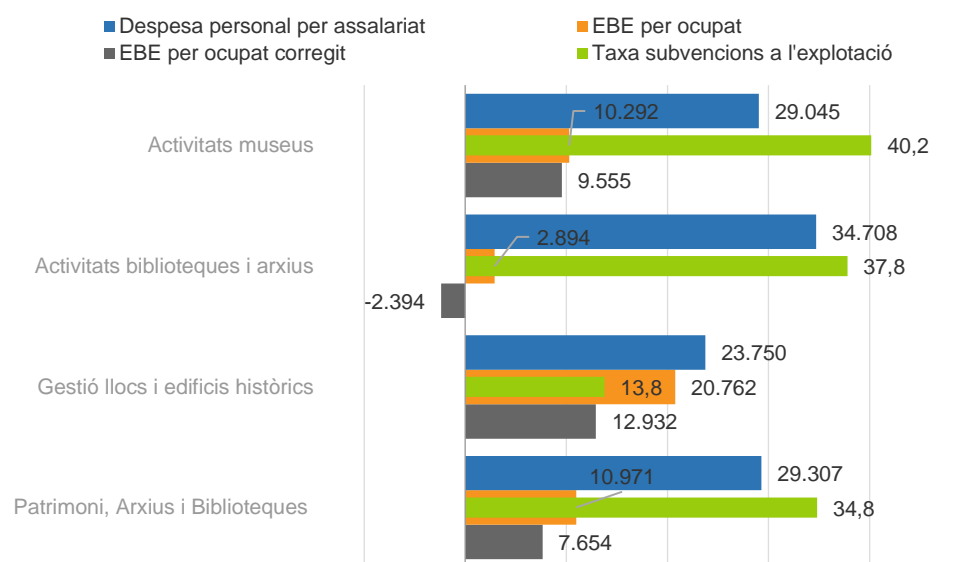
Dues subbranques (Gestió de llocs i edificis històrics i Activitats museus), amb nivells de productivitat similars a la mitjana de l'agregat d'activitats de serveis, però inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, mantenen una despesa de personal per assalariat per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, mentre que mostren un EBE corregit per ocupat, amb valors al voltant de la mitjana de l'agregat d'activitats industrial i de serveis i per sobre de l'agregat d'activitats de serveis, indicant una capacitat o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada subbranca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinçar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions per sobre dels valors mitjans de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Aquestes subbranques generen el 82,7% del VAB del domini, i ocupen el 80,9% dels assalariats i el 75,4% del treball no assalariat del domini.

Mentre que la subbranca Activitats de biblioteques i arxius, amb una productivitat per sota de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, manté una despesa per assalariat just per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si bé amb un EBE corregit per ocupat amb valors negatius, indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte

propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de la sub branca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis. Aquesta subbranca genera el 17,3% del VAB del domini, i ocupen el 19,1% dels assalariats i el 24,6% del treball no assalariat del domini.

El domini rep el 17,2% de les subvencions a l'explotació percebudes pel sector cultural (95,6 milions d'euros) que concentra, principalment (el 77,5%), en la subbranca d'Activitats de museus; el 14,9% va destinat a les Activitats de biblioteques i arxius; i el 7,6% restant a la subbranca de Gestió de lloc i edificis històrics. En les tres subbranques, la taxa de subvencions a l'explotació és relativament elevada, molt per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Cal tenir en compte, que una part important del valor es genera en unitats productives amb una forta participació del sector públic o de titularitat directe del sector públic.

GRÀFIC 40. Distribució de la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, l'EBE corregit per ocupat, i la taxa de subvencions a l'explotació del domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Despesa de personal per assalariat en euros per assalariat; EBE per ocupat en euros per ocupat, EBE per ocupat corregit en euros per ocupat, i Taxa de subvencions a l'explotació en percentatges.

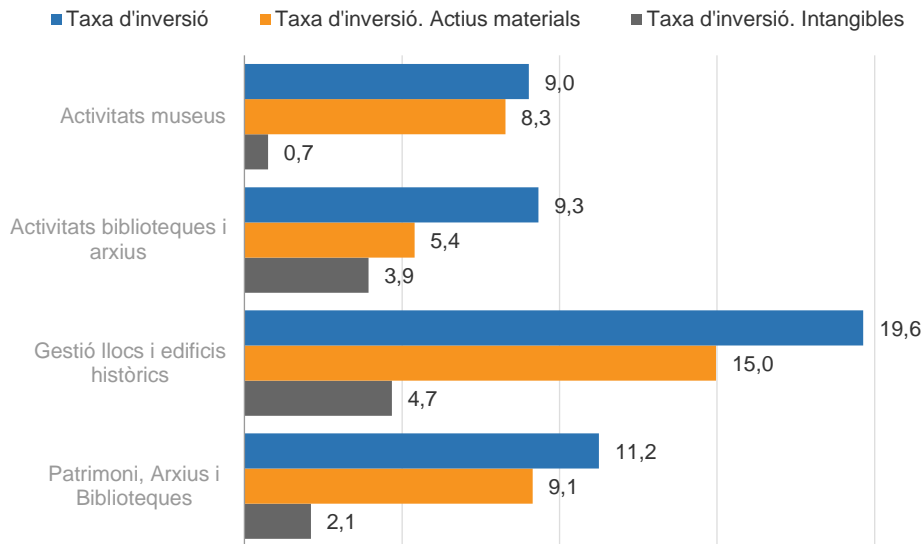
Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Finalment, el domini ha mantingut al llarg dels quatre anys, una taxa d'inversió relativament reduïda (el 27,6% per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis), tant en termes d'actius materials (el 30,2% inferior a la mitjana) com d'actius intangibles (el 13,7% inferior a la mitjana). Aquesta menor taxa d'inversió es concentra en les subbranques d'Activitats de biblioteques i arxius i d'Activitats de museus, amb taxes d'inversió el 40% i el 41,9% inferiors a l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Tot i que en el cas de les Activitats de biblioteques i arxius, ha mantingut una taxa d'inversió en actius intangibles el 61,2% per sobre de la mitjana.

En el cas de la sub branca de Gestió de llocs i edificis ha mantingut una taxa d'inversió el 26,3% per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, tant respecte de la inversió en actius materials com d'actius intangibles.

GRÀFIC 41. Distribució de la taxa d'inversió, la taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles del domini de Patrimoni, Arxius i Biblioteques per subbranques. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

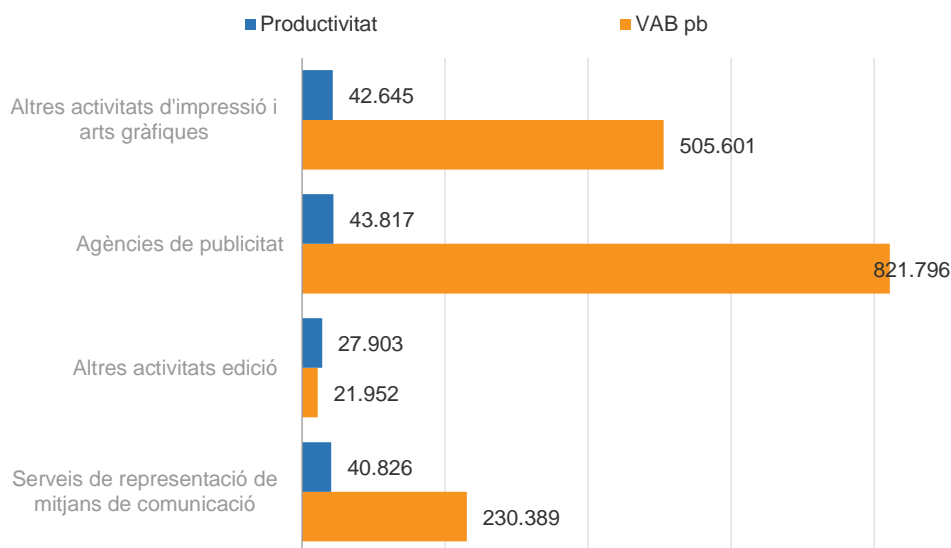
Agències de publicitat, Serveis de representació de mitjans de comunicació, Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, i Altres activitats d'edició

Finalment, es mostren els resultats per quatre subbranques que l'Idescat identifica com a activitats complementàries als dominis culturals, de difícil assignació entre els diferents dominis. Es tracta de les subbranques d'Agències de publicitat i Serveis de representació de mitjans de comunicació, vinculades a la fase de difusió i distribució de la cadena de valor de tots els dominis culturals; i les subbranques d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, i d'Altres activitats d'edició que generen valor en la fase de fabricació tant pel domini d'Arts visuals o plàstiques, i de Llibres i premsa.

El conjunt d'aquestes branques generen el 35,7% del VAB del sector cultural.

Les subbranques d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, d'Agències de publicitat, i de Serveis de representació de mitjans de comunicació i tenen un nivell de productivitat relativament proper a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis (el 5,5%, el 2,9%, i el 9,5%, respectivament, per sota). Mentre que la subbranca d'Altres activitats d'edició, té un nivell de productivitat el 38,2% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

GRÀFIC 42. Distribució del VAB a preus bàsics i la productivitat aparent en termes de treball de les subbranques d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, d'Agències de publicitat, d'Altres activitats d'edició, i de Serveis de representació de mitjans de comunicació. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: VAB a preus bàsics en milers d'euros; i productivitat aparent en termes de treball en euros per ocupat.

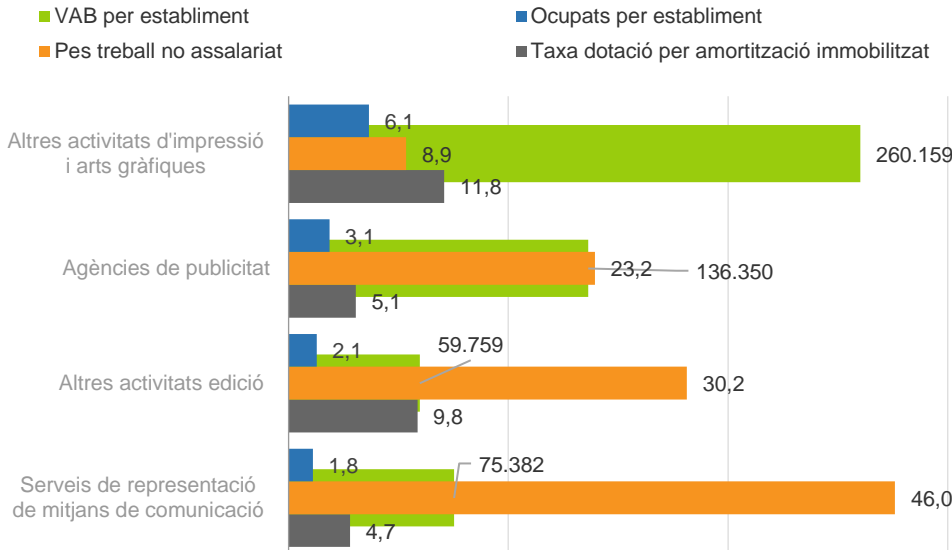
Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir d'una explotació específica de l'Enquesta estructural de la indústria i els serveis facilitada per l'Idescat.

Per un costat l'estructura productiva de les subbranques d'Agències de publicitat, d'Altres activitats d'edició, i de Serveis de representació de mitjans de comunicació, es caracteritza per una dimensió mitjana de les unitats productives relativament petita, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (el 30,8%, el 52,3%, i el 58,9%, respectivament, per sota de la mitjana), com del VAB per establiment (el 32,8%, el 70,5%, i el 62,8%, respectivament, inferior a la mitjana), i amb una presència relativament elevada del treball no assalariat (el 50,3%, el 95,5%, i el 197,6%, respectivament, superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). Mentre que la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat és el 58,4%, el 20,4%, i el 62%, respectivament, inferior a la mitjana, indicant nivells relativament baixos de capitalització.

Per un altre, la sub branca d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques es caracteritza per una dimensió mitjana de les unitats productives relativament elevada, tant en termes del nombre d'ocupats per establiment (el 35,8% superior a la mitjana), com del VAB per establiment (el 28,3% superior a la mitjana), i amb una presència del treball no assalariat relativament reduïda (el 42,2% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis). A la vegada que manté una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat propera a la taxa mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si bé per sota (el 9,7% inferior a la mitjana).

GRÀFIC 43. Distribució de la dimensió mitjana de les unitats productives (en termes d'ocupats per establiment, i de VAB per establiment), del pes del treball no assalariat, i de la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat de les subbranques d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, d'Agències de publicitat, d'Altres activitats d'edició, i de Serveis de representació de mitjans de comunicació. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

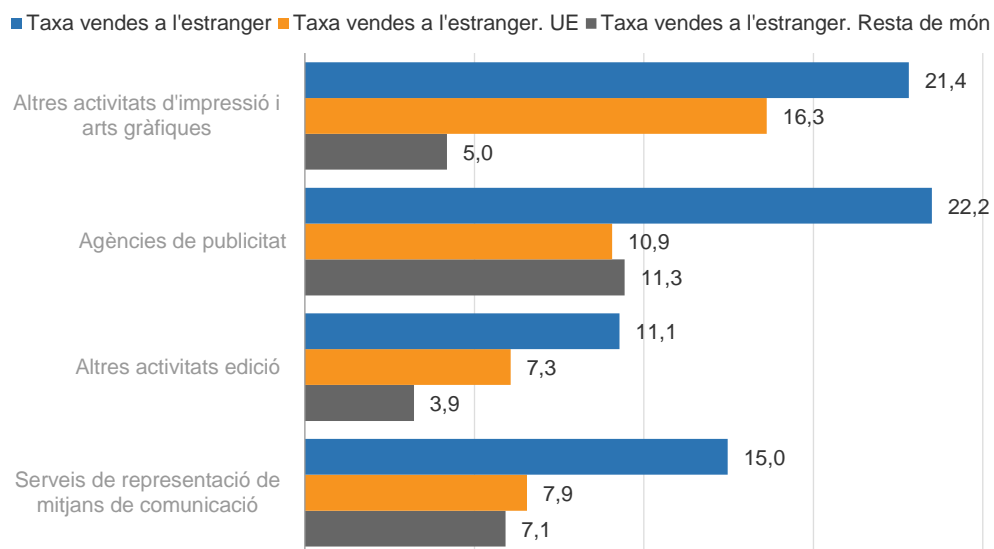
Unitats: VAB pb per establiment en euros, ocupats per establiment en ocupats, pes del treball no assalariat en percentatge, i taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat en percentatge.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Pel que fa al grau d'obertura de les vendes a l'estranger, les subbranques d'Agències de publicitat i d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques tenen una taxa de vendes a l'estranger superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. En el primer cas, com a conseqüència de l'elevada taxa de vendes a la resta del món, en el segon, sobretot, per l'elevada taxa de vendes a l'UE. Mentre que les subbranques de Serveis de representació de mitjans de comunicació i d'Altres serveis d'edició mantenen una taxa de vendes a l'estranger per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrial i de serveis, en els dos casos, principalment, com a conseqüència de la menor taxa de vendes a l'UE respecte de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

GRÀFIC 44. Distribució de la taxa de vendes a l'estranger a l'UE i a la resta del món de les subbranques d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, d'Agències de publicitat, d'Altres activitats d'edició, i de Serveis de representació de mitjans de comunicació. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa de vendes a l'estranger, a l'UE i a la resta del món en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Pel que fa a la distribució del VAB generat, en el grup de subbranques Interdisciplinàries es pot distingir el comportament de dos blocs d'activitats.

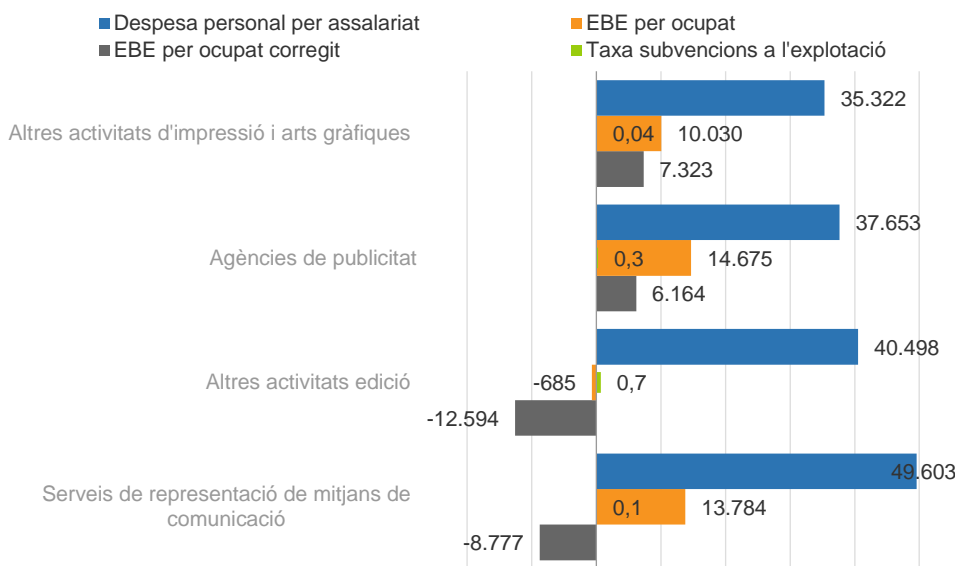
Dues subbranques (Agències de publicitat, i Altres activitats d'impressió i arts gràfiques), amb un nivell de productivitat aparent en termes de treball intermedi -entre l'agregat d'activitats de serveis i l'agregat d'activitats industrials i de serveis-, mostren una despesa de personal per assalariat per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i un EBE corregit per ocupat relativament elevat dins del sector, al voltant de la mitjana de l'agregat d'activitats de serveis, però per sota de l'agregat de les activitats industrials i de serveis. Aquestes subbranques generen el 84,0% del VAB del grup, i ocupen el 87,5% dels assalariats i el 65,7% del treball no assalariat del grup.

Mentre les dues subbranques restants (Serveis de representació de mitjans de comunicació, i Altres activitats edició), la primera amb un nivell de productivitat intermedi, entre l'agregat d'activitats de serveis i de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i la segona amb un nivell de productivitat relativament reduït, mantenen també una despesa de personal per assalariat relativament elevada. Mentre que tenen un EBE corregit per ocupat amb valors negatius, indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada subbranca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis. Cal tenir en compte que la subbranca d'Altres activitats d'edició, té un EBE negatiu, com a conseqüència del valor negatiu de l'any 2019 (indicant que la suma del valor de la producció i les subvencions a l'explotació no és suficient per cobrir la suma dels consums intermedis, els impostos sobre

la producció i els productes, i les despeses de personal de la sub branca). Aquestes sub branques generen el 16,0% del VAB del grup, i ocupen el 12,5% dels assalariats i el 34,3% del treball no assalariat del grup.

Les quatre sub branques tenen una taxa de subvencions a l'explotació relativament reduïda (el 96,4%, el 79,9%, el 43,5%, i el 94,4%, respectivament, per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis).

GRÀFIC 45. Distribució de la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, l'EBE corregit per ocupat, i la taxa de subvencions a l'explotació de les sub branques d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, d'Agències de publicitat, Altres activitats d'edició, i de Serveis de representació de mitjans de comunicació. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

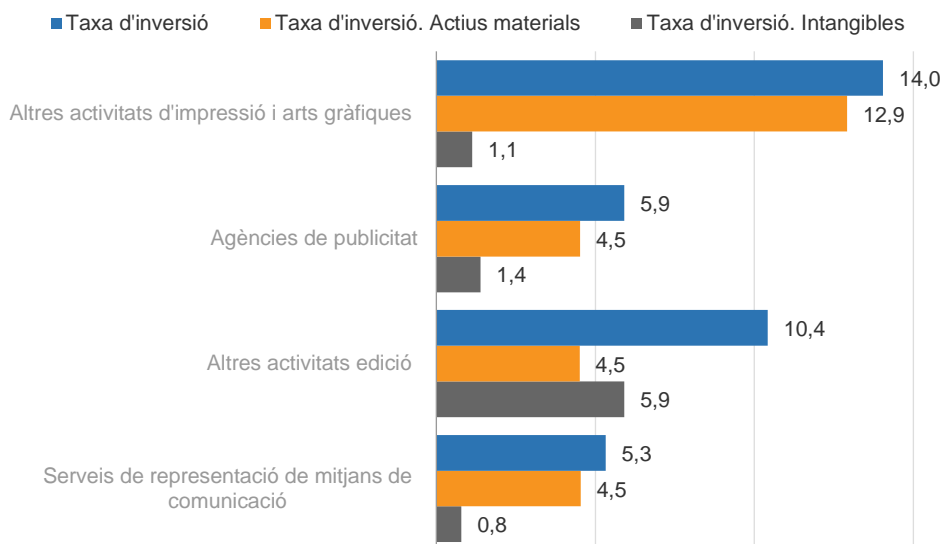
Unitats: Despesa de personal per assalariat en euros per assalariat; EBE per ocupat en euros per ocupat, EBE per ocupat corregit en euros per ocupat, i Taxa de subvencions a l'explotació en percentatges.

Sub branques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

Finalment, al llarg dels quatre anys (2016-2019), les quatre sub branques han mantingut una taxa d'inversió el 9,7%, el 62%, el 33%, i el 65,7%, respectivament, inferior a la mitjana, tant respecte de la inversió en actius materials, com, excepte en el cas de Altres activitats d'edició, de la inversió en actius intangibles. Les Altres activitats d'edició tenen una taxa d'inversió en actius intangible el 142,3% superior a la mitjana. Mentre que la sub branca d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques mostra una taxa d'inversió més propera a la mitjana perquè manté una taxa d'inversió en actius materials propera a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

GRÀFIC 46. Distribució de la taxa d'inversió, la taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles de les subbranques d'Altres activitats d'impressió i arts gràfiques, d'Agències de publicitat, d'Altres activitats d'edició, i de Serveis de representació de mitjans de comunicació. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

Unitats: Taxa d'inversió en actius materials i en actius intangibles en percentatges.

Subbranques ordenades per la dimensió mitjana de les unitats productives en termes del nombre d'ocupat per establiment.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat.

4.3. Resum

El valor i l'ocupació agregats generats pel sector cultural

D'acord amb les dades de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i del sector serveis, el valor econòmic generat a Catalunya per les activitats culturals abans de la pandèmia se situava l'any 2019 en els 4.694 milions d'euros, el 2,2% del VAB generat per tota l'economia catalana, i tenia vinculada una ocupació, en termes EPA, de 156.500 persones, el 4,5% de tota l'ocupació a Catalunya, i el 22,5% de l'ocupació cultural del conjunt d'Espanya. Aquestes activitats mantenen un pes sobre el conjunt de l'economia similars al del conjunt d'Espanya, on generen l'any 2019 el 2,3% del VAB de tota l'economia (el 2,5% quan s'inclouen les activitats d'educació vinculades a la cultura), si bé amb un pes lleugerament inferior de l'ocupació, que d'acord amb les dades EPA significa el 3,5% de l'ocupació total.

L'evolució del valor generat per les activitats culturals des de la crisi econòmica fins abans de l'impacte de la pandèmia, entre el 2008 i 2019, evidencia, tant per l'economia catalana com en el conjunt d'Espanya, les dificultats per mantenir el ritme de creixement de les rendes generades pel conjunt de l'economia, i més especialment, de les rendes generades en l'agregat de les activitats de serveis. Tot i que el creixement del VAB cultural en els darrers anys (2014-2019) ha estat lleugerament superior al creixement del conjunt de l'economia i al de les activitats de serveis, l'impacte diferencialment més acusat en el VAB cultural durant els anys de crisi (2008-2013) ha comportat, en el balanç d'aquests onze anys, una pèrdua de pes del VAB cultural en el conjunt de l'economia, i especialment respecte de les activitats de serveis.

Aquesta pèrdua de pes també es posa de manifest en l'evolució de l'ocupació generada pel sector. L'evolució de l'ocupació de l'agregat de les activitats de serveis, en el conjunt dels onze anys, no només recuperen l'ocupació expulsada durant els anys de crisi, si no que situen la seva ocupació amb nivells superiors als de l'any 2008. En el cas de les activitats culturals l'indicador d'ocupació de l'EPA, tant per Catalunya com per Espanya, mostra que el seu creixement els darrers anys (2014-2019) tot just ha permès recuperar el nivells d'ocupació previs a la crisi. Les dades d'ocupació cultural de Catalunya capturades per l'Enquesta Estructural de la indústria i el serveis, estima un creixement més reduït de l'ocupació del sector en els anys 2014-2019, amb el resultat d'una pèrdua dels nivells d'ocupació respecte del 2008, i per tant una reducció més important del pes de l'ocupació cultural sobre el conjunt dels serveis que amb les dades EPA.

En el capítol s'identifiquen tres factors que al llarg d'aquets període, han condicionat l'evolució agregada del sector. Per una part, l'evolució de la seva productivitat, per una altra l'evolució de la despesa en consum cultural de les llars i, finalment l'evolució de la despesa pública en cultura.

Evolució de la productivitat aparent en termes de treball agregada del sector cultural

Un primer element que configura l'evolució de l'agregat de les activitats culturals és l'evolució de la seva productivitat. El fet que una part significativa de la producció dels béns o serveis culturals (especialment en el cas de les arts escèniques, les arts visuals, o aquells que conformen el patrimoni cultural) es caracteritzin per una fase de creació determinada d'una forma molt accentuada pel talent individual comporta un consum elevat de temps de treball en el seu procés productiu. Són activitats on és més costós incorporar millores tecnològiques i, per tant, amb una possibilitat més restringida de substituir el factor treball pel factor capital, i d'incorporar millores en la seva productivitat.

Les dades agregades mostren, en el mig termini, un estancament o fins i tot reducció dels nivells de productivitat aparent en termes de treball de les activitats culturals, mesurat en termes nominals, amb un augment de la distància tant respecte de l'evolució de la productivitat del conjunt de l'economia, del conjunt de les activitats de serveis, com de l'evolució en la productivitat de l'agregat de les branques industrials. Aquest comportament pot portar associada una pressió addicional en el procés de generació de rendes en el conjunt del sector, i en el procés de la seva distribució entre els factors de producció, comparat amb la resta de l'economia. Els menors creixements de la productivitat, introdueixen incerteses sobre la rendibilitat del sector, dificultant els processos d'inversió privat, i limitant el seu nivell de capitalització, i la dimensió empresarial del sector. Per un altre costat, també poden posar pressió en el procés de distribució entre els nivells de retribució del factor treball i el factor capital, un element que es pot traduir en un empitjorament relatiu de les condicions laborals del sector.

En el cas de l'economia catalana la reducció del 13,2% del nivell del VAB generat per les activitats culturals combinat amb una reducció del 11,8% de l'ocupació, calculat amb les dades de l'Enquesta Estructural, indicarien un pràctic estancament dels nivells de productivitat aparent en termes de treball entre 2008 i 2019, amb lleugera reducció de 1,5%. Mentre que aquest mateix indicador calculat, a partir de les dades de Comptabilitat Regional (CR), per al conjunt de l'economia, per al conjunt de les activitats de serveis, i per a l'agregat de

les branques industrials mostra un increment nominal de la productivitat aparent entre aquests anys del 16,9%, el 15,7%, i el 26,9%, respectivament.

Despesa en consum cultural de les llars

La dificultat de les activitats culturals per mantenir el seu pes com a generadores de rendes respecte del conjunt de l'economia també s'hauria vist afectada per la persistent reducció, d'ençà de la crisi de 2008, en el consum cultural de les llars, tant a Catalunya com en el conjunt d'Espanya. El nivell global de despesa en consum cultural de les llars catalanes s'ha reduït, no només durant els anys de crisi econòmica (2008-2013), si no de forma més preocupant, també durant els anys de creixement econòmic iniciat el 2014. Tot i l'augment del 9,5% la renda disponible ajustada per capita de les llars entre 2008 i 2019, el consum per capita en cultura de les llars s'ha reduït el 37,8%, provocant que el pes de la despesa en cultura per part de les famílies hagi passat del 3,3% al 2,1% del pressupost total que destinen al consum, i que la despesa agregada en consum cultural sigui l'any 2019 el 35,9% inferior que el 2008.

Aquesta evolució, com s'ha posat de manifest des de diferents perspectives de les anàlisis teòriques de l'economia, es pot associar a característiques intrínseques d'una part important dels béns i serveis culturals que s'ofereixen en els mercats, i que s'enfronten a demandes relativament més inestables i sensibles respecte de la renda disponible de les llars. Això pot venir donat per la pròpia incertesa sobre la qualitat dels béns i serveis culturals consumits, o per problemes de preferències no revelades que dificulten la fidelització dels consumidors. Aquestes dificultats també es posen de manifest davant de canvis tecnològics en la provisió d'aquests béns i serveis, actualment molt vinculats als processos de digitalització del sector, i poden veure's accentuades en contextos de reducció o baix creixement de la renda disponible, o d'augment de les desigualtats en la seva distribució.

Per grups de despesa les dades disponibles, d'acord amb la classificació europea de consum (ECOICOP), només permeten fer un seguiment de l'evolució dels diferents components de la despesa de les llars en cultura de forma homogènia a partir de 2016. Aquesta classificació agrupa la despesa en consum de les llars en sis subgrups: Telefonia mòbil i serveis relacionats amb Internet, Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació, Llibres, Espectacles, Altres serveis culturals, i Publicacions periòdiques.

En els quatre anys previs a la pandèmia (2016-2019), en un context on el consum agregat de les llars catalanes augmenta l'11,8%, la despesa en cultura es redueix el 15,5%, un retrocés que té lloc en tots els subgrups de despesa, excepte en la despesa en Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació, si bé tots els subgrups de despesa en cultura perden pes sobre el consum total.

Les dades de Catalunya mostren per una part, una elevada concentració del consum cultural de les llars en aquella tipologia de béns i serveis que, si bé no es poden considerar pròpiament com a obres de creació cultural, tenen el potencial de facilitar a la ciutadania l'accés a la cultura. Ja sigui a través de les tecnologies que han eixamplat les possibilitats de consum cultural, associades al consum digital, com de les tecnologies que doten la ciutadania d'instruments o mitjans per desenvolupar les seves pròpies capacitats creatives, i que s'agrupen principalment a través dels subgrups de despesa d'Equips i serveis de telefo-

nia mòbil i d'Internet, i del subgrup de Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació. A Catalunya aquesta tipologia de béns i serveis han passat de concentrar el 50% de la despesa cultural l'any 2016 al 60% el 2019, especialment per l'evolució de la despesa del subgrups de Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació. Aquest consum s'hauria vist afavorit per la reducció dels seus preus relatius, i fins i tot en molts casos una reducció en termes absoluts, com a conseqüència, sobretot, dels canvis incorporats per les tecnologies digitals, amb el potencial d'haver abaratit de forma general l'accés a la cultura.

Aquest potencial efecte positiu sobre la producció cultural s'hauria vist contrarestat per l'evolució de la despesa d'un segon bloc de despesa. La reducció de la despesa en consum cultural dels darrers anys (2016-2019) a Catalunya, es concentra per una part, en aquells serveis el consum dels quals es fa de forma col·lectiva, associat als subgrups d'Espectacles i una part del grup d'Altres serveis culturals, i per una altra, i de forma més intensa, en els subgrups de Llibres i de Publicacions periòdiques (que inclouen la despesa en la descàrrega de llibres electrònics i les subscripcions digitals). A més, en aquests subgrups la reducció del consum en termes reals encara hauria estat més elevada tenint en compte l'augment de preus que amb diferent intensitat s'observa en la majoria d'aquests béns i serveis.

La despesa en aquest segon bloc mostra una evolució més preocupant que podria qüestionar els efectes xarxa positius que les tecnologies digitals poden tenir sobre l'agregat de la despesa en consum cultural.

La despesa pública en cultura

Un darrer factor destacat que pot està condicionant l'evolució del valor econòmic generat per les activitats culturals és el suport que reben des del sector públic. Ja sigui a partir de la pròpia provisió pública, articulada, principalment, a través de diferents institucions, que depenen directament dels pressupostos públics, com a través del suport financer que a través dels pressupostos es fa a l'activitat privada del sector.

Les dades disponibles mostren un canvi significatiu, a partir de la crisi financera del 2008, en l'evolució dels recursos que des del sector públic s'han destinat a la política cultural en el conjunt de l'economia espanyola i catalana.

Associat al que alguns autors han denominat el "boom cultural", la política cultural en el conjunt d'Espanya havia experimentat un continuat creixement en les prioritats pressupostàries entre els anys 2000-2008, fins a significar el 2,5% de la despesa pública i un pressupost executat pels diferents nivells d'administració d'11.375 milions d'euros l'any 2008.

La crisi financera va posar en qüestió la solidesa d'aquest creixement. Les necessitats de despesa generades per la gestió de la crisi i per fer front a l'envelliment de la població, combinat amb les exigències d'austeritat imposades des de Brussel·les com a contrapartida del rescat d'una part important del sistema financer espanyol, va significar un gir en les prioritats pressupostàries. Les retallades en la despesa pública entre 2008 i 2013, que tenen lloc en la majoria d'àmbits pressupostaris, van tenir una incidència més acusada en les polítiques d'habitatge i serveis comunitaris (que redueixen la seva despesa en 7.128 milions d'euros), la política de transport (amb una reducció de 9.987 milions d'euros), i també de

forma destacada en la política cultural, que redueix la seva despesa en 4.634 milions d'euros. Durant aquests anys, el pes de la despesa cultural en els pressupostos públics es redueix des del 2,5% l'any 2008 fins a l'1,4% el 2013.

Posteriorment, entre el 2014 i el 2019, la prioritats pressupostària de la despesa pública en cultura s'ha mantingut pràcticament en el mateix nivell, i el 2019 la despesa en cultura significa l'1,6% de tota la despesa pública. De forma que, tot i haver crescut des de 2014, la despesa pública en cultura el 2019, amb un import de 8.238 milions d'euros, és el 27,6% inferior als nivells màxims assolits el 2008.

Cal destacar, que aquest canvi de prioritats es veu reflectit, principalment, en l'evolució de la despesa de l'Administració central i l'Administració autonòmica, amb un volum de despesa l'any 2019 el 37,7% i 40,9%, respectivament, inferior als nivells màxims assolits el 2008. Mentre que la despesa en cultura de l'Administració local recupera a partir de 2014 bona part del pes perdut en els pressupostos durant els anys de crisi, tot i que el volum de despesa és encara el 7,4% inferior al nivell previ a la crisi financera.

En el cas de l'economia catalana, les dades de liquidació agregada dels pressupostos de la Generalitat i de les Entitats locals de Catalunya indiquen també, a partir de la crisi financera l'any 2008, un canvi en la prioritats que la despesa en cultura té en els pressupostos. El seu pes passa de significar l'any 2008 el 4,9% de la despesa pública total al 2,8% el 2013. I a partir de 2014, es manté prop del 3,3%.

Com passa en el conjunt d'Espanya, el canvi de prioritats de la despesa cultural té lloc de forma més accentuada en els pressupostos de l'Administració autonòmica, la Generalitat de Catalunya, que entre 2008 i 2019 redueix el seu pes del 3,0% a l'1,5%. En el cas de les Entitats locals, el pes de la despesa cultural en els pressupostos liquidats passa del 9,5% al 7,8%. Com a conseqüència, la Generalitat de Catalunya manté l'any 2019, amb 416,9 milions d'euros, un volum de despesa en cultura el 47% inferior al volum de 2008. Mentre que les Entitat locals mantenen el 2019 un nivell de despesa cultural, amb 900 milions d'euros, el 12,2% inferior a la despesa executada el 2008.

Com s'ha destacat, el retrocés de la despesa pública en cultura per habitant de l'economia espanyola abans de la crisi econòmica (2001-2008), i el darrer període de creixement abans de la pandèmia (2014-2019), té lloc com a conseqüència de la destacada reducció de la prioritats pressupostària en la política cultural.

Aquesta evolució contrasta amb l'experimentada en la majoria de països de l'UE27. En el conjunt de l'UE27 la despesa pública en cultura per habitant (a preus de 2015) ha crescut (entre 2001-2008 i 2014-2019) el 7,6%. En el bloc de països de l'UE27-Nord ha crescut el 18,4%, en l'UE27-Central ha crescut el 6,9%, i en les economies de l'UE27-Est ha augmentat el 53,8%. Només en l'agregat dels països de l'UE27-Sud s'ha reduït el 17,8%.

A diferència de l'economia espanyola, l'evolució del percentatge dels pressupostos públics destinats a cultura de la majoria de blocs de països de l'UE27 ha seguit una tendència més estable al llarg del temps. En termes mitjans dels anys 2014-2019, els països de l'UE27-Nord i l'UE27-Centre situen el pes de la despesa cultural en els seus pressupostos al voltant de l'1,5%; els països de l'Est prop del 2%; mentre que els països de l'UE27-Sud, amb una tendència decreixent, situa el seu pes prop de l'1%.

Com a resultat d'aquesta evolució, Espanya manté, en termes mitjans dels anys 2014-2019, un nivell de despesa pública per habitant en cultura el 19,4% per sota de la mitjana dels països del UE27. Aquest menor esforç ve determinat per la distància amb el grup de països l'UE27-Nord, respecte dels quals la despesa d'Espanya se situa el 56,4% per sota, i el grup de països de l'UE27-Centre, 43,7% per sota. Mentre que Espanya manté un esforç superior en relació amb els països de l'UE27-Sud, 32,6% per sobre, i dels països de l'UE27-Est, 60,9% per sobre.

L'esforç en la despesa cultural en termes per capita en relació amb l'UE27 es veu llastada per la menor disponibilitat de recursos públics per capita de l'economia espanyola, com a conseqüència de l'efecte combinat de generar un PIB per capita el 15,2% inferior a la mitjana dels països europeus i destinar a la despesa pública un menor percentatge del PIB generat per l'economia. En aquest darrer sentit, el pes de la despesa pública sobre el PIB és el 9,8% inferior que en la mitjana de l'UE27.

Distribució de la productivitat aparent en termes de treball del sector cultural per dominis i subbranques

En el darrer apartat del capítol es fa una aproximació, en termes mitjans dels anys 2016-2019, de la distribució del nivell de productivitat aparent en termes de treball en la cadena de valor del sector cultural de l'economia catalana, per dominis culturals i les subbranques que els integren, en relació amb els valors mitjans de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. S'ofereix també una comparativa de diferents variables econòmiques, representatives de l'estructura productiva del sector i de la distribució del valor que genera, en termes mitjans dels anys 2016-2019, i en relació amb l'agregat d'activitats industrials i de serveis, a partir d'una explotació específica de les dades de l'Estadística estructural de l'empresa, facilitada per l'Idescat.

El sector cultural genera una renda per ocupat (39.963 euros per ocupat) l'11,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, que es distribueix de forma dispar entre els diferents dominis que integren el sector, si bé amb un predomini de subbranques amb nivells de productivitat inferiors a la mitjana (23 de les 36). Així, el 64,6% del VAB cultural es genera en subbranques amb una productivitat inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, subbranques que concentren el 77,5% de la població assalariada del sector, i el 90% del treball no assalariat.

En la distribució del nivell de productivitat per dominis es pot destacar que, per una part, els dominis d'Arts visuals o plàstiques, d'Arts escèniques i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques, mantenen el nivell de productivitat aparent en termes de treball més baix del sector, inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i també a l'agregat de les activitats de serveis. Aquest nivell relativament baix és compartit per la gran majoria de subbranques que integren cada un dels dominis.

Per una altra, els dominis de Llibres i premsa i el grup de subbranques Interdisciplinàries mantenen un nivell intermedi de productivitat dins del sector, que si bé inferior a l'agregat de les activitats industrials i de serveis, se situa per sobre de l'agregat de serveis. En el domini de Llibres i premsa la distribució interna d'aquesta productivitat entre subbranques està relativament polaritzada, amb un grup de subbranques amb un nivell significativament

per sota de la mitjana, i un altre significativament per sobre. Mentre que en el grup de subbranques Interdisciplinàries pràcticament totes comparteixen un nivell similar de productivitat.

Finalment, el domini d'Audiovisuals i multimèdia genera la renda per ocupat més elevada dins del sector, significativament per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i amb una distribució interna d'aquest nivell compartit per la majoria de subbranques que l'integren.

D'acord amb l'objectiu de l'informe de millorar les condicions de treball en el sector i reforçar les empreses i entitats que conformen el teixit cultural, l'anàlisi descriptiu de la distribució de la productivitat en la cadena del valor del sector cultural, permet identificar, en els quatre anys previs a la pandèmia, tretze subbranques d'activitat (vegeu el Requadre 1), fonamentalment vinculades a les fases de creació i distribució i comercialització dins de la cadena de valor de cada domini, amb una VAB per ocupat significativament per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, i de l'agregat d'activitats de serveis. Aquestes activitats generen el 23,0% del VAB, ocupen el 25,5% dels assalariats, i el 64,4% del treball no assalariat del sector cultural.

Aquest baix nivell de productivitat relatiu es tradueix tant en una despesa de personal per assalariat, com un EBE corregit per ocupat, significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. En la majoria de les subbranques l'EBE corregit per ocupat mostra valors negatius, indicant dificultats o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de l'activitat, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, si no també de l'agregat de les activitats de serveis.

Cal tenir en compte que totes aquestes activitats mostren una estructura productiva amb una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda (tant en termes d'ocupats per establiment, com de VAB generat per establiment), amb una presència elevada del treball per compte propi.

Així mateix, són activitats amb un indicador del nivell de capitalització dels processos productius relativament reduït, amb una taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat comptabilitzada per les empreses significativament per sota de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i de l'agregat de les activitats de serveis, excepte en el cas de la sub branca de Gestió de sales d'espectacles.

També cal indicar que totes elles comparteixen una taxa de vendes a l'estranger (tant respecte de l'UE com de la resta del món) significativament per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, excepte en les subbranques de Fabricació d'instruments musicals, i d'Activitats de traducció i d'intèrprets.

Així mateix, excepte en les quatre subbranques que integren el domini de les Arts escèniques, totes mostren una taxa de subvencions a l'explotació significativament inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Indicant un suport financer del sector públic o d'empreses i particulars a través de transferències relativament reduït.

Finalment, aquestes activitats han mantingut en termes mitjans dels anys 2016-2019 una taxa d'inversió significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, especialment per la baixa taxa d'inversió en actius materials.

REQUADRE 1. Distribució de les subbranques que integren el sector cultural de Catalunya d'acord amb els nivells de despesa de personal per assalariat i l'Excedent brut d'explotació corregit per ocupat en relació amb la mitjana de les activitats industrials i de serveis. Catalunya, valors mitjans 2016-2019

	Despesa de personal per assalariat per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis	Despesa de personal per assalariat per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis		
EBE corregit per ocupat superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis	Productivitat del treball superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis	Productivitat del treball intermedia, al voltant de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis		
	Activitats de radiodifusió (1)	Audiovisuais i multimèdia	Gestió llocs i edificis històrics	Patrimoni, Arxius i Biblioteques
	Activitats postproducció cinema, vídeo i televisió	Audiovisuais i multimèdia	Activitats museus (1)	Patrimoni, Arxius i Biblioteques
	Activitats de producció de programes de televisió	Audiovisuais i multimèdia	Activitats d'exhibició cinematogràfica	Audiovisuais i multimèdia
	Activitats d'enregistrament de so i edició musical	Audiovisuais i multimèdia		
	Edició videojocs	Audiovisuais i multimèdia		
	Activitats de distribució cinematogràfica i vídeo i programes de televisió	Audiovisuais i multimèdia		
	Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo	Audiovisuais i multimèdia		
	Edició llibres	Llibres i premsa		
	Edició revistes	Llibres i premsa		
Impressió de periòdics	Llibres i premsa			
Activitats de disseny especialitzat	Arts visuals / plàstiques			
	Productivitat del treball intermedia, al voltant de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis			
	Agències de publicitat (1)	Interdisciplinàries		
	Altres activitats d'impressió i arts gràfiques (1)	Interdisciplinàries		
EBE corregit per ocupat inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis	Productivitat del treball superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis	Productivitat del treball inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis		
	Edició periòdics	Llibres i premsa	Creació artística i literària	Arts visuals / plàstiques
	Activitats de programació i emissió de televisió	Audiovisuais i multimèdia	Activitats de fotografia	Arts visuals / plàstiques
	Productivitat del treball intermedia, al voltant de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis		Serveis tècnics d'arquitectura	Arts visuals / plàstiques
	Altres serveis d'informació ncaa	Llibres i premsa	Arts escèniques	Arts escèniques
	Serveis de representació de mitjans de comunicació	Interdisciplinàries	Activitats auxiliars a les arts escèniques	Arts escèniques
	Productivitat del treball inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis		Gestió de sales d'espectacles	Arts escèniques
	Activitats d'agències de notícies	Llibres i premsa	Fabricació instruments musicals	Arts escèniques
	Activitats biblioteques i arxius	Patrimoni, Arxius i Biblioteques	Comerç detall llibres	Llibres i premsa
	Altres activitats edició	Interdisciplinàries	Comerç detall periòdics i articles papereria	Llibres i premsa
			Activitats de traducció i d'interpretació	Llibres i premsa
			Comerç detall enregistrament música i vídeo	Audiovisuais i multimèdia
			Lloguer cintes de vídeo i discos	Audiovisuais i multimèdia
		Reproducció suports enregistrats	Audiovisuais i multimèdia	

Nota (1): Les subbranques d'Activitats de radiodifusió, Agències de publicitat, Altres activitats d'impressió i arts gràfiques i Activitats de museus es classifiquen com a activitats amb una EBE corregit per ocupat superior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, tot i que aquest indicador per aquestes subbranques se situa entre el valor mitjà de l'agregat d'activitats de serveis i l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat i Estadística estructural de les empreses. Idescat.

5. Anàlisi del mercat de treball del sector cultural

5.1. Anàlisi del mercat de treball al sector cultural

Les dades disponibles per aproximar la dimensió i, sobretot, la qualitat de l'ocupació al sector cultural són escasses. Per una banda, la discontinuïtat/intermitència de les relacions laborals, amb contractes temporals (donada la naturalesa de l'activitat, que depèn de l'èxit de les propostes artístiques, en molts casos), el fet de compaginar l'ocupació al sector cultural amb altres ocupacions complementàries (pluriocupació) o el fet de que en algunes ocasions es treballa sense contracte o sense estar donat d'alta a la Seguretat Social dificulten l'aproximació del sector, tant si es fa a través d'enquestes com si es fa a través de registres administratius.⁶² Per l'altra, la pròpia naturalesa heterogènia del sector implica haver de seleccionar grups de diferents categories, tant quan es fa la classificació per activitats econòmiques (CCA-09) com per ocupacions (CCO-11). Això implica que cal disposar d'informació molt desagregada, no sempre disponible.

Una primera font per analitzar la qualitat de l'ocupació al sector cultural és l'Enquesta de població activa (EPA).⁶³ Malauradament, la manca de mostra disponible a l'EPA dificulta l'anàlisi a partir d'aquesta font d'aspectes que determinen la qualitat de l'ocupació com ara la temporalitat o el treball a temps parcial, entre d'altres. Una altra font per aproximar el nombre d'ocupats al sector cultural és l'estadística i comptes de les empreses culturals que proporciona l'Idescat.⁶⁴ Aquesta font permet aproximar la mida de les diferents branques culturals i altres aspectes que ja s'han estudiat a l'apartat d'economia, però no la qualitat de l'ocupació al sector.

Pel que fa a dades administratives, no es disposa de dades d'afiliació, atur, contractació o ofertes de llocs de treball (vacants) amb una desagregació dels codis de la classificació catalana d'activitat econòmiques 2009 (CCA-09, a 4 dígits) que permetin aproximar el sector cultural a partir d'aquesta classificació.⁶⁵ Així doncs, s'ha optat per aproximar el sector a partir de la classificació catalana d'ocupacions 2011 (CCO-2011, a 4 dígits). En aquest sentit, s'ha utilitzat la classificació que utilitza l'informe d'ESSnet-Culture (2012) per identificar aquelles ocupacions que pertanyen al sector cultural (totalment o parcial).⁶⁶ En base a

⁶² Al sector cultural s'hi barregen professionals, semi-professionals i amateurs, generant una sobreoferta que deriva en una degradació de les condicions laborals. Així mateix, els ingressos monetaris representen només una part de la compensació, on la realització de l'obra té un valor intrínsec per a l'artista. Tot plegat fa més difícil acotar el sector.

⁶³ Vegeu la [Població ocupada en el sector cultural. Per sexe i situació professional](#). Idescat.

⁶⁴ Vegeu l'[Estadística i comptes de les empreses culturals](#). Idescat.

⁶⁵ Alguns paràmetres es podrien aproximar amb la mostra contínua de vides laborals (MCVL) que proporciona la Seguretat Social, una font complexa que no s'ha utilitzat en aquest estudi. Aquesta font permetria analitzar les intermitències en l'ocupació, el pes de les relacions laborals amb contracte temporal o de treball a temps parcial, la cobertura que reben els desocupats que han treballat al sector, la pluriocupació, els salaris, etc.

⁶⁶ Vegeu l'[ESSnet-Culture final report](#), p. 162, annex 4, taula 27. Les ocupacions estan classificades utilitzant la International Standard Classification of Occupations (ISCO-08) i ha estat necessari obtenir les correspondències a la [Classificació nacional d'ocupacions 2011 \(CNO-11\)](#), disponible al lloc web de l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Val a dir que el CNO-11 presenta un nivell de desagregació més gran que la ISCO-08, amb categories ISCO-08 que presenten diverses categories CNO-11. Això fa que algunes categories de la CNO-11 apareguin diverses vegades a la ISCO-08 (no són unívokes). Afortunadament, però, només hi ha una ocupació CNO-11 que aparegui en dues ocupacions de la ISCO-08. Es tracta dels arquitectes tècnics i tècnics urbanistes (codi CNO-11 2481), que està classificada en ocupacions totalment integrades al sector cultural i en ocupacions parcialment integrades al sector cultural. Així doncs, s'ha optat per incorporar-la com a ocupació totalment integrada al sector cultural. De la mateixa manera, l'ocupació urbanistes i enginyers

aquest estudi, s'han identificat 33 ocupacions que pertanyen totalment al sector cultural i 20 que hi pertanyen parcialment, com es mostra a les taules següents.

TAULA 7. Ocupacions totalment integrades al sector cultural

Codi CCO-11	Nom de l'ocupació
2323	Professors ensenyament no reglat, música i dansa
2451	Arquitectes (exc. paisatgistes i urbanistes)
2452	Arquitectes paisatgistes
2481	Arquitectes tècnics i tècnics urbanistes
2482	Dissenyadors productes i peces
2484	Dissenyadors gràfics i multimèdia
2911	Arxivers i conservadors museus
2912	Bibliotecaris, documentalistes i similars
2921	Escriptors
2922	Periodistes
2923	Filòlegs, intèrprets i traductors
2931	Artistes arts plàstiques i visuals
2932	Compositors, músics i cantants
2933	Coreògrafs i ballarins
2934	Directors cinema, teatre i similars
2935	Actors
2936	Locutors de ràdio, televisió i altres presentadors
2937	Professionals espectacles taurins
3731	Fotògrafs
3732	Dissenyadors i decoradors interiors
3733	Tècnics galeries art, museus i biblioteques
3739	Altres tècnics suport act. culturals i artístiques
3831	Tècnics enregistrament audiovisual
3832	Tècnics ràdio
4210	Empleats biblioteques i arxius
7612	Lutiers i afinadors instruments musicals
7613	Joiers, orfebres i argenters
7614	Treballadors ceràmica, terrissaires i sim.
7615	Bufadors, modeladors i talladors vidre
7616	Retolistes, gravadors vidre i pintors decoratius
7617	Artesans fusta, cistellers, raspallaires i sim.
7618	Artesans tèxtil, cuir i mat. similars i teixidors
7619	Artesans no classificats en altres apartats

trànsit (codi CNO-11 2453), que apareix dins de la mateixa categoria de la ISCO-08 que els arquitectes tècnics i tècnics urbanistes (codi ISCO-08 2164) i que està classificada com a parcialment integrada al sector cultural s'ha mantingut com a tal.

Font: elaboració pròpia a partir d'ESSnet-Culture (2012).

TAULA 8. Ocupacions parcialment integrades al sector cultural

Codi CCO-11	Nom de l'ocupació
1222	Directors publicitat i relacions públiques
1329	Directors altres empreses serveis professionals
1501	Directors i gerents empreses culturals, esportives
2210	Professors universitat i superior (exc. FP)
2220	Professors FP (matèries específiques)
2230	Professors ensenyament secundari (exc. FP)
2240	Professors ensenyament primari
2322	Professors ensenyament no reglat, idiomes
2324	Professors ensenyament no reglat, art
2453	Urbanistes i enginyers trànsit
2713	Analistes, programadors i dissenyadors pàgines web
2821	Sociòlegs, geògrafs, arqueòlegs i sim.
2822	Filòsofs, historiadors i prof. ciències polítiques
3535	Portaveus i agents relacions públiques
3539	Representants artístics i esportius i similars
5823	Acompanyants turístics
7621	Treballadors processos preimpresió
7622	Treballadors processos impressió
7623	Treballadors processos enquadració
7820	Ebenistes i treballadors similars

Font: elaboració pròpia a partir d'ESSnet-Culture (2012).

A partir d'aquesta classificació, s'han utilitzat dades de l'eina "Treball per ocupacions", de l'Observatori del Treball i Model Productiu, on es proporciona informació de contractació i demandants d'ocupació per 480 ocupacions.⁶⁷ Això permet aproximar alguns aspectes de la qualitat de l'ocupació al sector cultural.⁶⁸ Així, l'Observatori proporciona sèries històriques des de l'any 2019, utilitzant l'acumulat de l'any a cada trimestre. De la mateixa manera, algunes variables només estan disponibles per l'acumulat a 12 mesos de l'última actualització realitzada (en aquest estudi, s'utilitzarà l'acumulat de 2021). Per últim, l'Observatori del Treball i Model Productiu, a petició del CTESC, ha proporcionat informació sobre el perfil dels contractes (per edat, gènere, nacionalitat, nivell formatiu, mida del compte de cotització, activitat econòmica de l'empresa contractant i si es tracta de contractes d'ETT o no) i dels demandants d'ocupació no ocupats (per edat, gènere, nacionalitat, nivell formatiu i durada de la demanda) pel període 2011-2021, desagregant les ocupacions incloses al sector cultural a 4 dígits (la resta agregades com a "no culturals").

⁶⁷ El sector cultural, amb 53 ocupacions (33 de totalment integrades i 20 parcialment integrades) representa l'11,0% de les ocupacions (6,9% totalment integrades i 4,2% parcialment integrades).

⁶⁸ Vegeu la [Metodologia del càlcul dels índexs sintètics](#) de *Treball per ocupacions* (Observatori del Treball i Model Productiu) per a aspectes metodològics.

Per tal de descriure la situació al sector cultural s'ha utilitzat l'agregat a desembre de l'any 2019, a priori un any més representatiu de la situació al mercat de treball que els anys 2020 i 2021, més marcats per la pandèmia.

El principal avantatge d'aquesta aproximació és que permet analitzar el conjunt del sector amb dades homogènies. Per contra, el fet d'analitzar la contractació en lloc d'analitzar la població ocupada fa que s'estudiïn fluxos en lloc d'estocs. En cas d'ocupacions amb un mercat de treball dual (amb una part de la població ocupada amb una elevada estabilitat i una altra part amb una elevada rotació), s'estaria analitzant sobretot la part més precària de l'ocupació. És a dir, el fet d'analitzar la contractació pot oferir una imatge esbiaixada de la realitat de les condicions laborals al sector, però ofereix una descripció de les vies d'entrada.

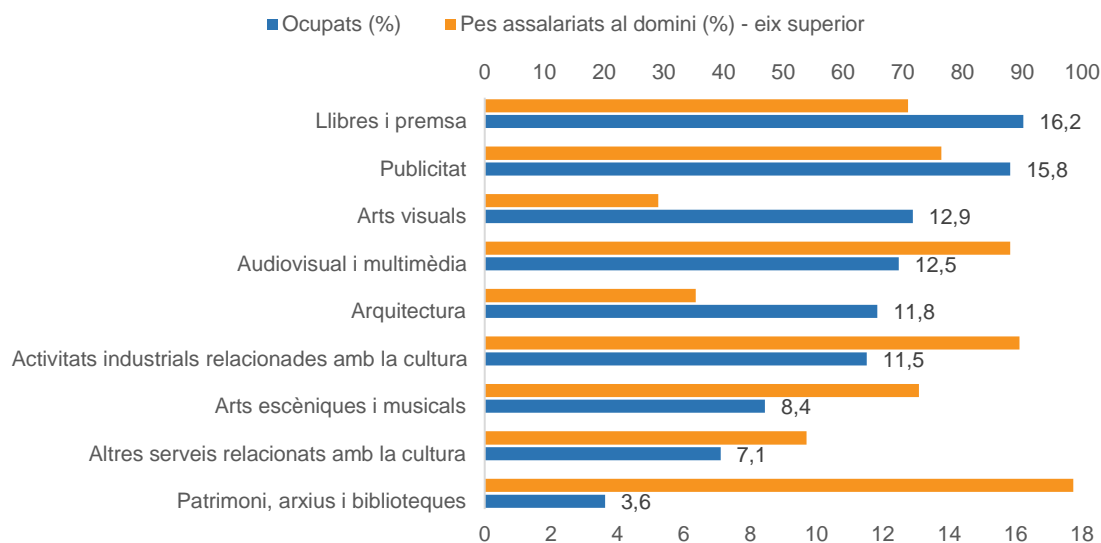
5.2. Ocupació

Segons dades de l'Enquesta de població activa (EPA, Idescat), l'any 2021 hi havia vora 190.000 persones ocupades al sector cultural a Catalunya. Això representa el 5,5% de la població ocupada a Catalunya i el 24,6% de la població ocupada al sector cultural a Espanya. Aquest últim percentatge es troba per sobre del 17,4% que representa el conjunt de la població ocupada a Catalunya sobre el total de la població ocupada a Espanya, el que apunta a que Catalunya disposa d'un clúster cultural dins d'Espanya.

Dins del sector cultural a Catalunya, vora el 60,0% de la població ocupada són homes i el 40,0% dones, amb un percentatge de dones que se situa per sota de la mitjana de l'economia catalana (47,4% l'any 2021). Així mateix, el pes del treball assalariat entre la població ocupada al sector cultural ronda el 65,0%, per vora un 85,0% al conjunt de l'economia catalana. És a dir, dins del sector cultural el pes dels no assalariats (un 35,0%) supera amb escreix el del conjunt de l'economia (un 15,0%). Això últim fa que els no assalariats ocupats al sector cultural representin vora el 13,0% dels no assalariats de Catalunya, mostra de la importància del pes de la cultura entre els treballadors autònoms.

Segons dades de l'Estadística i comptes de les empreses culturals (Idescat) i analitzant la població ocupada, l'any 2019 hi havia unes 115.000 persones ocupades al sector cultural. Això representa al voltant de dues terceres parts del que estimava l'EPA. Per dominis culturals, destaquen els llibres i premsa (16,2% de les persones ocupades), la publicitat (15,8%), les arts visuals (12,9%) i l'audiovisual i multimèdia (12,5%).

GRÀFIC 47. Distribució de la població ocupada i pes del treball assalariat, per dominis culturals. Catalunya, 2019

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Com s'ha vist amb les dades de l'EPA, un dels trets característics del sector cultural és el baix percentatge de població assalariada. Per dominis culturals destaquen les arts visuals, on només el 29,1% de la població ocupada és assalariada. La segueixen l'arquitectura (35,3%) i els altres serveis relacionats amb la cultura (53,9%).⁶⁹

5.3. Contractació

Segons les dades de l'eina "Treball per ocupacions" de l'Observatori del Treball i Model Productiu, l'any 2019 s'haurien firmat uns 200.000 contractes al sector cultural (el 5,9% dels contractes firmats a Catalunya): 150.000 contractes en ocupacions totalment integrades al sector cultural (4,5% del total) i vora 50.000 a les ocupacions parcialment integrades al sector cultural (1,4% del total). Aquests contractes haurien servit per contractar 85.000 persones al sector cultural (el 4,9% del total a Catalunya): 50.000 persones en ocupacions totalment integrades al sector cultural (2,9% del total de persones contractades a Catalunya) i 35.000 persones en ocupacions parcialment integrades al sector cultural (2,0% del total).⁷⁰ Aquests valors són similars al pes del sector que mostrava l'EPA quan la mida d'aquest s'estimava a través de la classificació catalana d'activitats econòmiques (CCA-09).⁷¹

Si el pes del sector cultural se situava al voltant del 5,0% del nombre de contractes i persones contractades al conjunt de Catalunya, dins del sector cultural el pes de les ocupacions

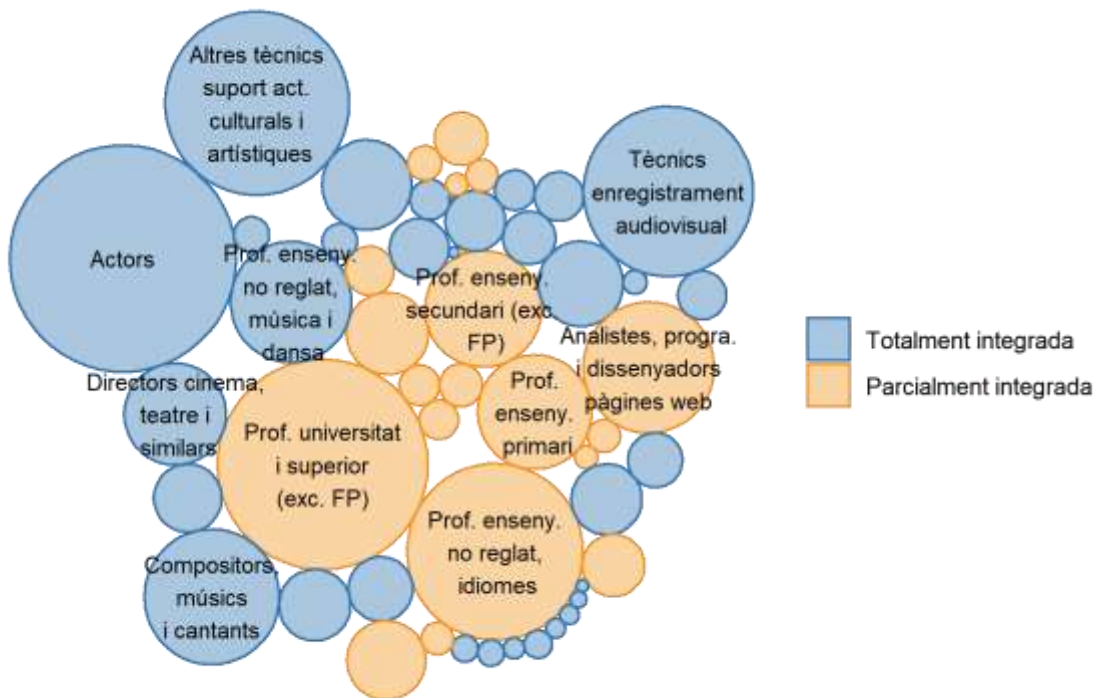
⁶⁹ Vegeu la [metodologia de l'Estadística i comptes de les empreses culturals](#) per més detall sobre les activitats econòmiques que inclou cada domini cultural.

⁷⁰ Val a dir que una persona es comptabilitza com a persona contractada per cada ocupació en la qual ha firmat un contracte. Això fa que l'agregat de persones contractades, sense distingir per ocupació, sigui més petit que la suma de les persones contractades en cada ocupació, doncs aquestes poden aparèixer més d'una vegada en diferents ocupacions (es repeteix la persona).

⁷¹ Vegeu l'Annex per una comparativa de l'aproximació que es fa al sector cultural a partir de la CCO-11 i la que es fa a partir del CCAE-09.

totalment integrades era del 59,2% de les persones contractades l'any 2019 (75,8% dels contractes) i el pes de les parcialment integrades del 40,8% (24,2% dels contractes). Així, destaquen els actors (13,9% de les persones contractades al sector cultural), els professors d'universitat i educació superior, excloent-hi la formació professional (11,9%) o els altres tècnics de suport a les activitats culturals i artístiques (9,1%).⁷² De fet, entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural, el pes del professorat és important.

FIGURA 3. Ocupacions del sector cultural segons el nombre de persones contractades i grau d'integració al sector cultural. Catalunya, 2019

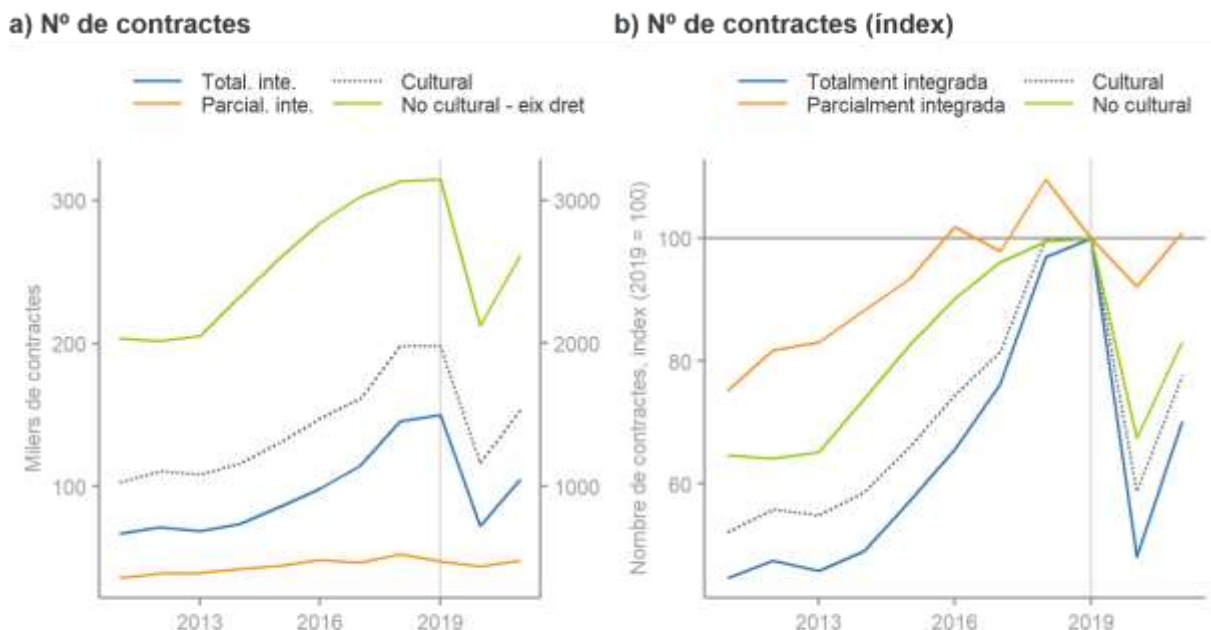
Unitats: nombre de persones contractades.
 Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Evolució

El nombre de contractes va créixer de forma notable entre 2013 i 2019, tant al sector cultural (+82,4%) com en ocupacions no culturals (53,4%), coincidint amb la fase expansiva del cicle. Així, al sector cultural es va passar dels 108.000 contractes als 197.000. Dins del sector cultural, aquesta sensibilitat de la contractació al cicle econòmic sembla més intensa entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural (+118,0% entre 2013 i 2019) que entre les parcialment integrades (+20,4% entre 2013 i 2019).

⁷² Vegeu l'annex per la llista completa de les ocupacions i el seu pes dins del sector cultural.

GRÀFIC 48. Nombre de contractes, segons grau d'integració al sector cultural. Catalunya, 2011 - 2021

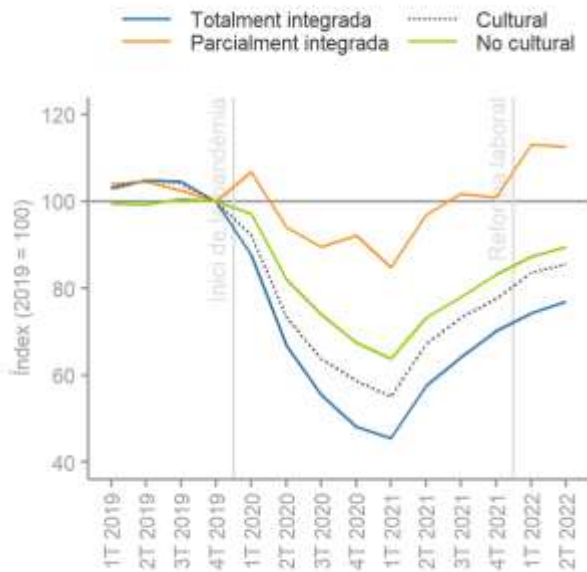
Unitats: milers de contractes i índex (2019 = 100).
 Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Si s'estudia la variació entre l'agregat de l'any 2019 i l'agregat anual del primer trimestre de 2021 (on s'assoleix el mínim dels últims anys arran de la pandèmia), s'observa una pèrdua del 45,0% dels contractes i del 27,0% de les persones contractades al sector cultural. En canvi, a les ocupacions no culturals la pèrdua és del 36,2% i 31,6%, respectivament. És a dir, al sector cultural es produeix una pèrdua més intensa de contractes i menys intensa de persones contractades en comparació al sector no cultural, fet que apunta a una reducció dels contractes per persona (índex de rotació) al sector cultural, com es veurà més endavant. Pel que fa a la recuperació de 2021 i principis de 2022, aquesta ha estat similar per a les ocupacions culturals i no culturals.

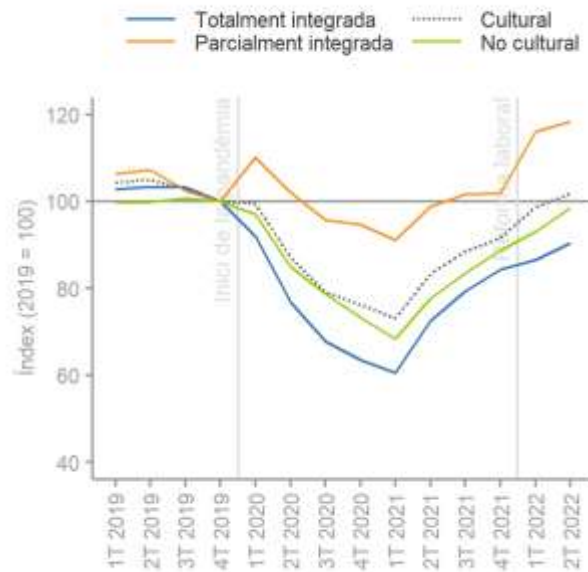
Si es desagreguen les activitats culturals segons el grau d'integració a aquest, s'observa un impacte de la pandèmia més intens en les activitats totalment integrades al sector cultural i menys notori en les parcialment integrades. Així doncs, a principis de 2021, les ocupacions totalment integrades al sector cultural havien perdut el 54,5% dels contractes anteriors a la pandèmia i el 39,4% de les persones contractades. Les ocupacions parcialment integrades, per la seva part, havien perdut el 15,3% dels contractes i el 8,9% de les persones contractades. Amb dades del conjunt de 2021 s'observa que les activitats parcialment integrades ja havien recuperat els nivells de contractació i persones contractades prèvies a la pandèmia, mentre que les totalment integrades segueixen amb un 29,8% menys dels contractes de 2019 i un 15,7% menys de persones contractades.

GRÀFIC 49. Nombre de contractes i persones contractades, segons grau d'integració al sector cultural. Catalunya, 2019 - 2022

a) N° de contractes

b) N° de persones contractades

Unitats: índex (2019 = 100).

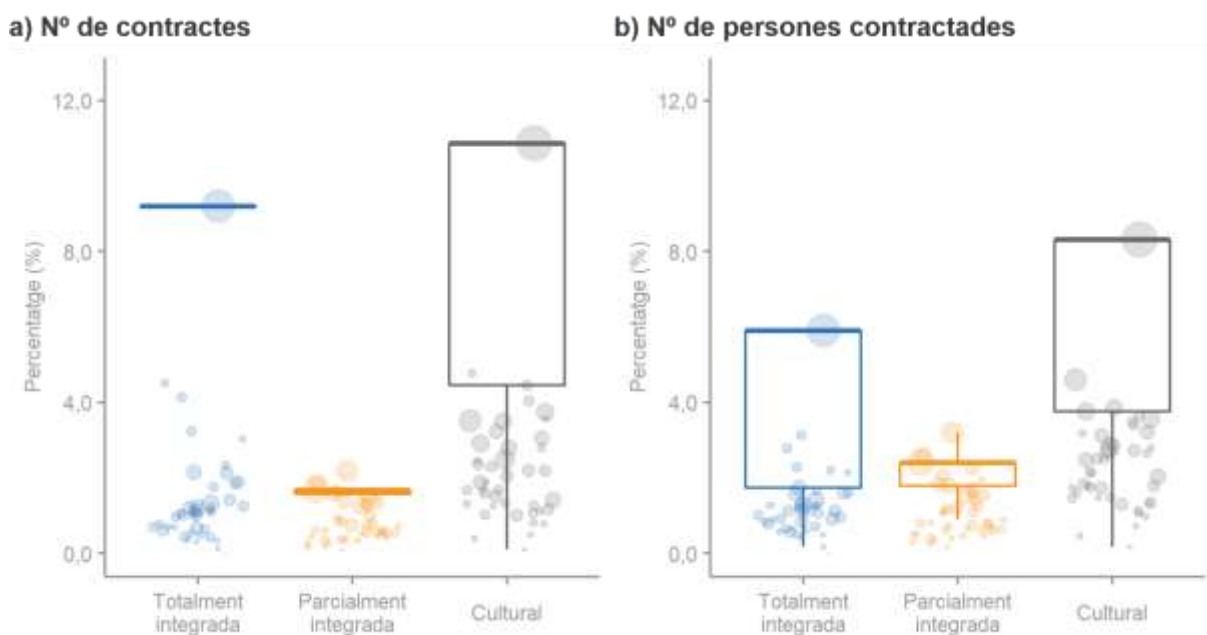
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Distribució per comarques

Com s'ha comentat, el pes de la cultura sobre el total de contractes, o sobre el total de persones contractades, ronda el 5,0%. Ara bé, quan es desagreguen les dades per comarques, s'observen diferències molt importants. En concret, destaca el pes de la cultura a la comarca del Barcelonès, que se situa en el 10,9% del total de contractes de la comarca i el 8,3% de les persones contractades. A l'altre extrem, a l'Alta Ribagorça (0,1% dels contractes i 0,2% de les persones contractades), l'Aran (0,4% i 0,5%, respectivament) o el Priorat (0,5% i 0,7%) el pes del sector cultural en la contractació és molt més baix.⁷³

⁷³ De mitjana, a la informació per comarques de l'any 2019 hi ha 23 ocupacions integrades al sector cultural (d'un total de 53) de les quals no es disposa d'informació perquè no hi ha hagut contractes o persones contractades en aquella ocupació (8 ocupacions de 20 de parcialment integrades i 15 de 33 de totalment integrades). Aquesta circumstància es produeix amb més intensitat a les comarques petites que a les grans. Així, per exemple, hi ha comarques amb poques ocupacions amb persones contractades al sector cultural, com ara l'Alta Ribagorça (51 ocupacions de 53 sense cap contracte), el Priorat (46 de 53) o el Pallars Sobirà (44 de 53). A l'altre extrem, el Barcelonès presenta contractes per totes les ocupacions del sector cultural, però el Vallès Occidental, la següent comarca amb més ocupacions amb informació disponible, ja presenta una ocupació sense informació.

GRÀFIC 50. Pes dels contractes i les persones contractades al sector cultural sobre el total de contractes i persones contractades de la comarca, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019

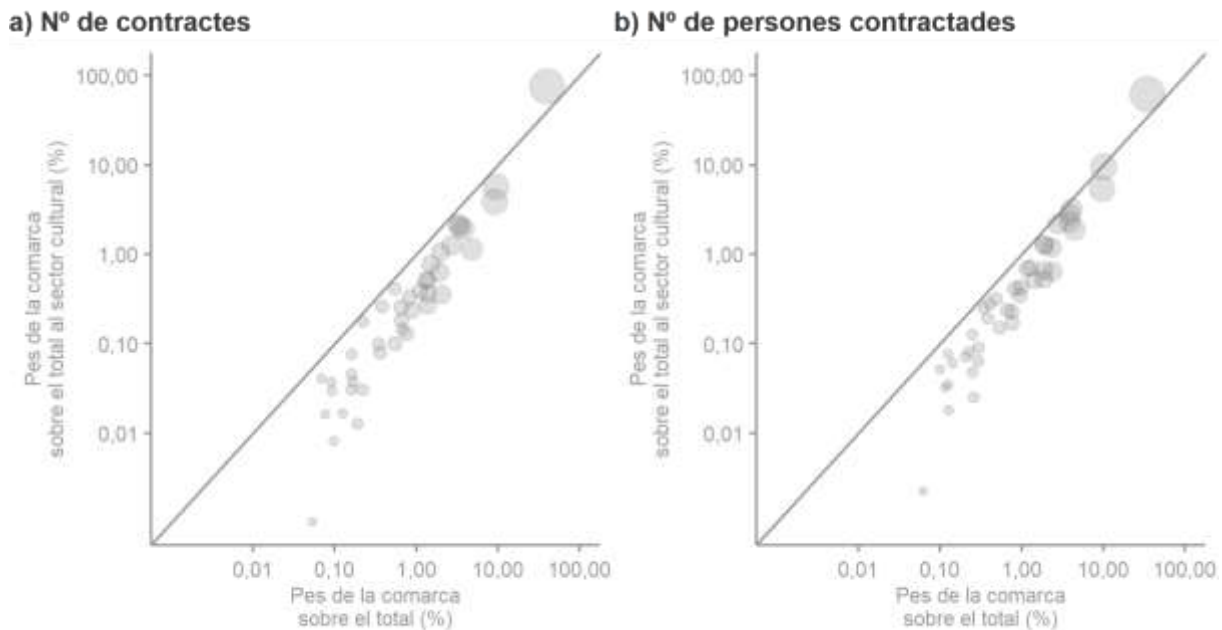
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes i nombre de persones contractades, respectivament. No s'ha inclòs el sector no cultural per no distorsionar el gràfic, doncs el pes d'aquestes ocupacions en molts casos s'acosta al 100,0% (tot el que no es classifica com a sector cultural).

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

De fet, quan s'analitza el pes de cada comarca sobre el total de contractes i persones contractades a Catalunya i es compara amb el pes de cada comarca dins del sector cultural, s'observa que la comarca del Barcelonès és la única on el sector cultural té un pes per sobre del que li correspondria per la seva mida, amb el 74,4% dels contractes i el 61,6% de persones contractades al sector cultural a Catalunya l'any 2019 (per un 40,6% i un 35,0% del total de contractes i persones contractades en el conjunt d'activitats econòmiques, respectivament).

GRÀFIC 51. Pes de la comarca en el nombre de contractes i persones contractades sobre el total i sobre el total al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019

Unitats: percentatges.

(1) La mida dels punts és proporcional al nombre de persones contractades al sector cultural.

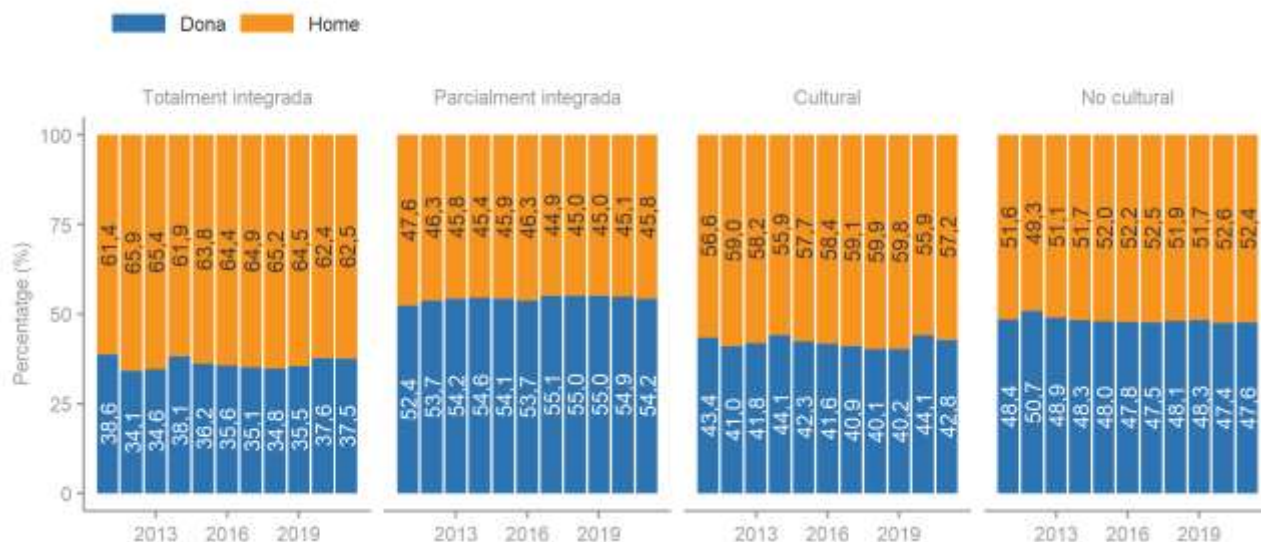
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

5.3.1. Perfil de la contractació

L'eina "Treball per ocupacions" de l'Observatori del Treball i Model Productiu inclou un apartat on es defineix el perfil sociodemogràfic de les persones contractades. Tot i que aquestes dades són difícils de recollir des del mateix lloc web (es mostren en format imatge), i només estan publicades per l'últim trimestre amb dades disponibles, l'Observatori ha facilitat al CTESC aquesta informació per l'agregat de cada any durant el període 2011-2021.

Així, s'observa que entre les ocupacions culturals el pes dels contractes firmats per dones ronda el 40,0%, mentre que en ocupacions no culturals aquest valor se situa a l'entorn del 48,0%. Dins de les ocupacions culturals totalment integrades al sector cultural, aquest percentatge baixa fins al voltant del 35,0% (depenent de l'any) i a les parcialment integrades se situa al voltant del 55,0%.

GRÀFIC 52. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i sexe. Catalunya, 2011-2021

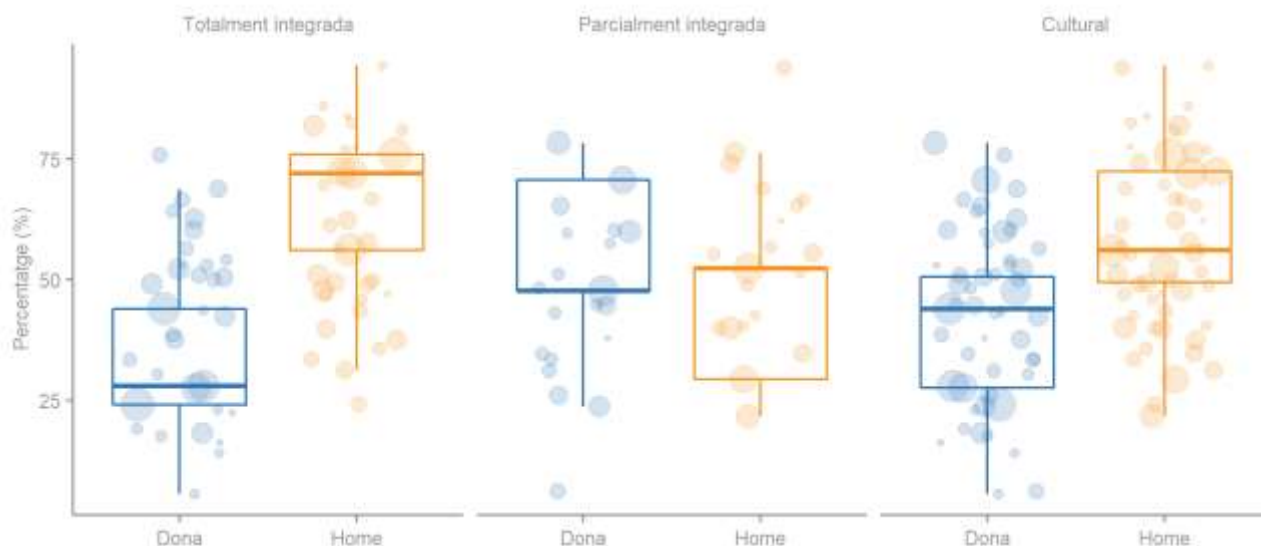

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Dins de les ocupacions totalment integrades al sector cultural, i durant el període 2011-2021, la que presenta un percentatge més baix de contractes firmats per dones són els bufadors, modeladors i talladors vidre (5,7%), seguida dels artesans de la fusta, cistellers, raspallaires i similars (14,1%). Entre les ocupacions parcialment integrades destaquen els ebenistes i treballadors similars (6,2%).

GRÀFIC 53. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i sexe.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

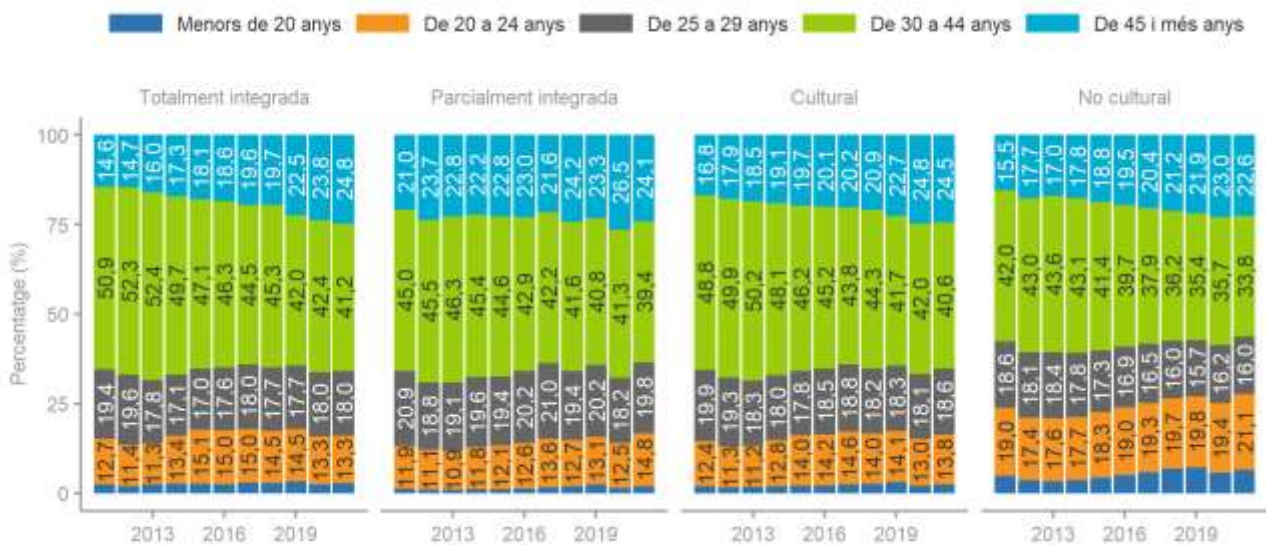
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de contractes de cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per grup d'edat, entre els contractes firmats en ocupacions del sector cultural destaca l'increment del pes de la població de 45 i més anys, fins a gairebé una quarta part dels contractes l'any 2021. Aquesta tendència és similar a la de les ocupacions no culturals, el que podria indicar que es deu sobretot a l'envelliment de la població en edat de treballar. Dins del sector cultural aquest increment de pes de la població de 45 i més anys en els contractes firmats és més notòria entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural. Així mateix, destaca el pes més elevat de la població de menys de 25 anys a les ocupacions no culturals que a les culturals.

GRÀFIC 54. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i grup d'edat. Catalunya, 2011-2021

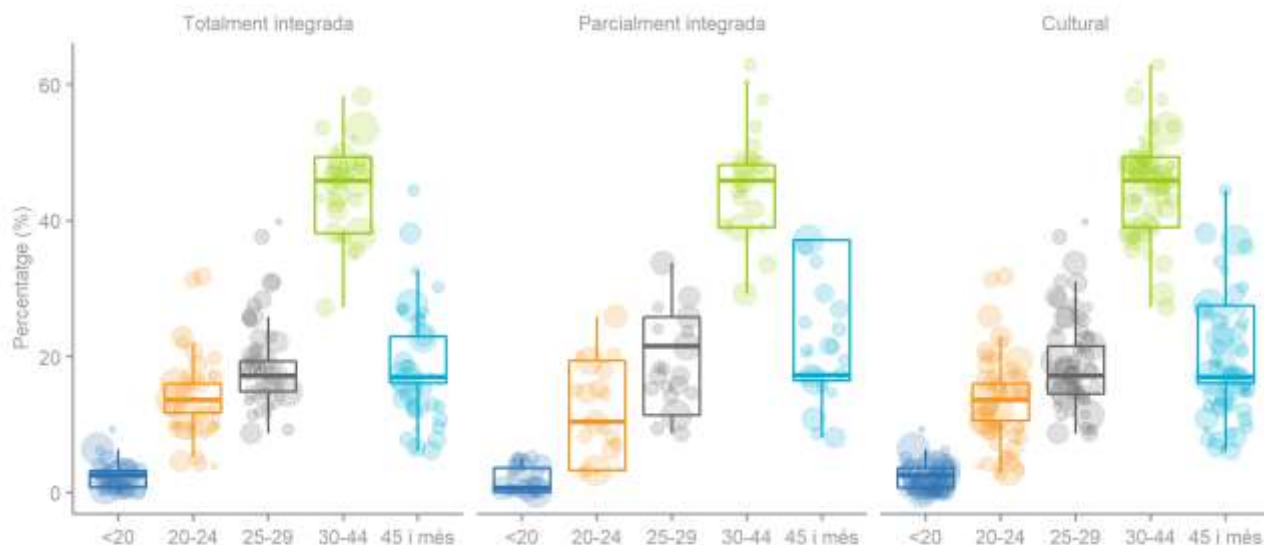

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions, i durant el període 2011-2021, les que tenen un percentatge més alt de contractes firmats per població de 45 anys i més són els artesans del tèxtil, cuir i materials similars i teixidors (44,4%), els locutors de ràdio, televisió i altres presentadors (38,1%), entre les totalment integrades. Entre les parcialment integrades, destaca el pes dels contractes a majors de 45 anys entre els professors d'universitat i educació superior (excloent-hi l'FP).

GRÀFIC 55. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i grup d'edat.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

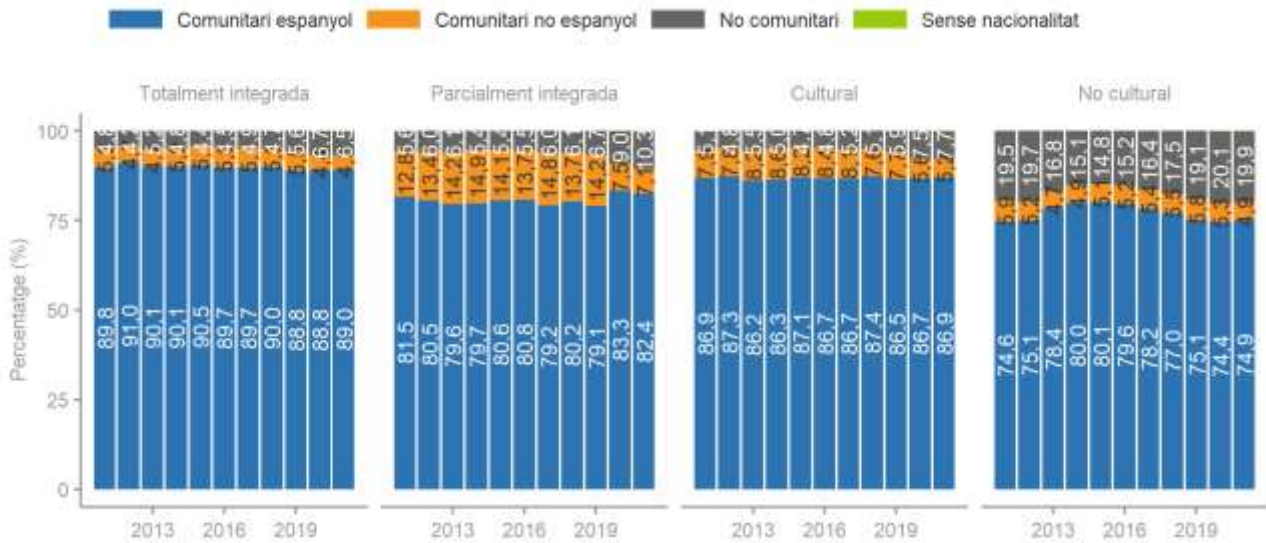
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de contractes de cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per nacionalitat, el pes dels contractes firmats per la població de nacionalitat espanyola ronda el 87,0% entre les ocupacions culturals, amb un lleuger descens durant la pandèmia del pes de la població de nacionalitat comunitària no espanyola, compensat per un increment de la no comunitària. Aquesta distribució contrasta amb la de les ocupacions no culturals, amb un pes més elevat dels contractes firmats per no comunitaris (vora el 20,0% els últims anys). Dins del sector cultural, el pes dels contractes firmats per la població de nacionalitat espanyola és més alt a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (al voltant del 90,0%).

GRÀFIC 56. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i nacionalitat. Catalunya, 2011-2021

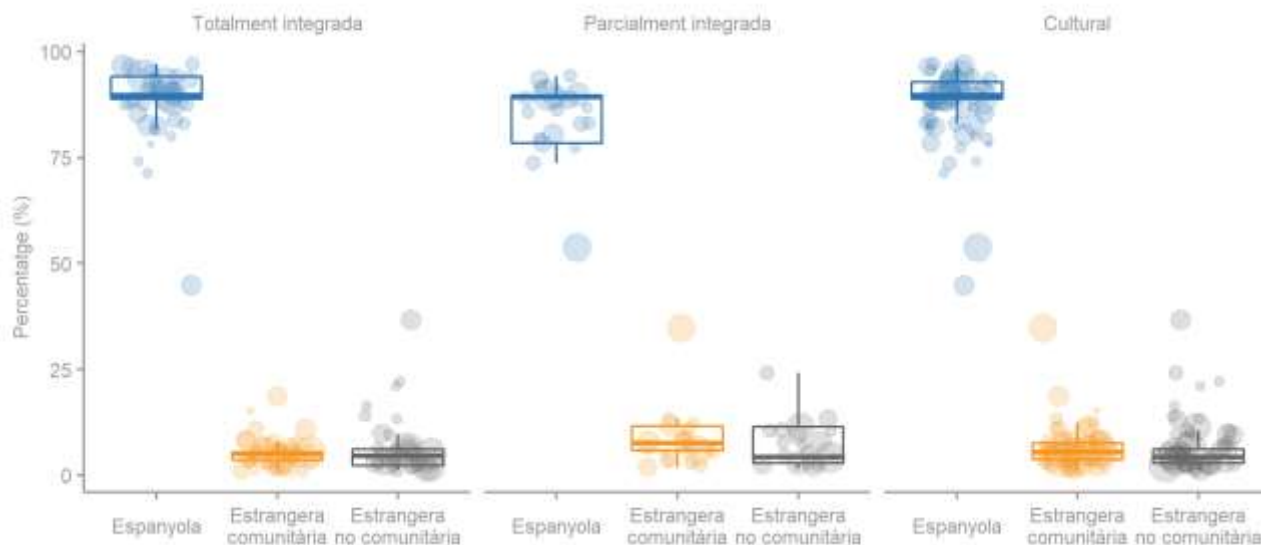

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural, i pel període 2011-2021, destaca el baix pes dels contractes firmats per població de nacionalitat espanyola entre els filòlegs, intèrprets i traductors (44,7%). Entre les ocupacions parcialment integrades els professors d'ensenyament no reglat en idiomes presenten el percentatge més baix de contractes firmats per població amb nacionalitat espanyola (53,8%). Òbviament, aquestes ocupacions també són de les que tenen un percentatge més alt de contractes firmats per població amb nacionalitat estrangera comunitària (18,6% i 34,7%, respectivament) i no comunitària (36,6% i 11,5%).

GRÀFIC 57. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i nacionalitat.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

Unitats: percentatges.

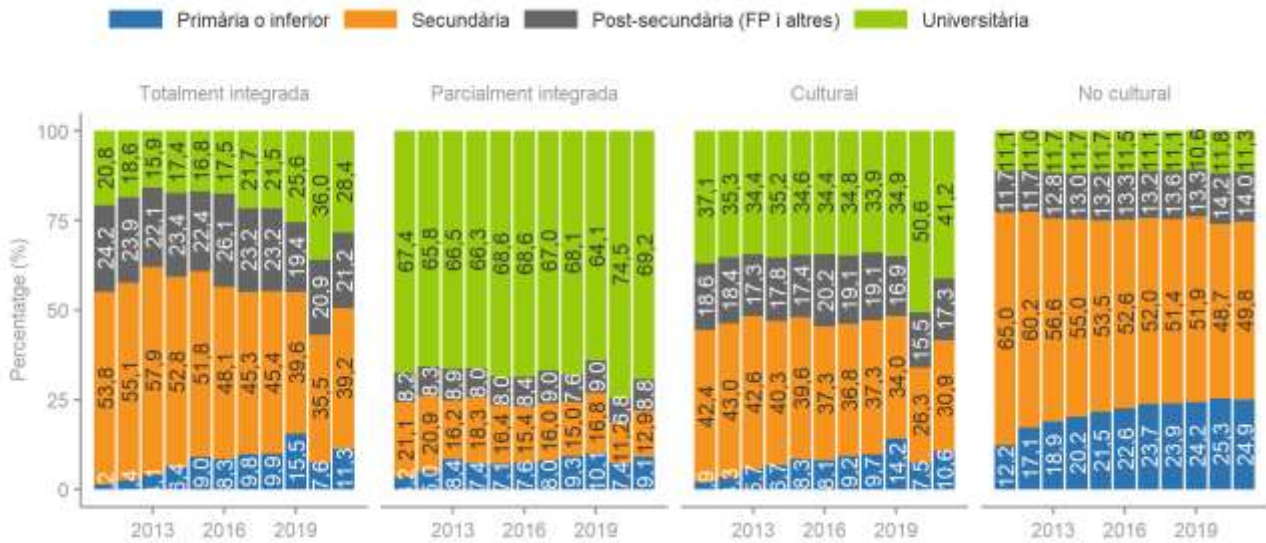
(1) Dades ponderades pel nombre de contractes de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de contractes de cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per nivell formatiu, al sector cultural destaca el pes dels contractes firmats per població amb formació universitària (al voltant del 35,0% dels contractes firmats abans de la pandèmia). En canvi, en ocupacions no culturals aquest percentatge és de l'11,0%, aproximadament, mentre que el pes dels contractes firmats per persones amb estudis de secundària o inferior és alt (vora el 75,0%).⁷⁴ Entre les activitats totalment integrades al sector cultural, el pes dels contractes firmats per població amb estudis de secundària és més alt que al conjunt del sector cultural (vora un 40,0% l'any 2019), mentre que entre les parcialment integrades el pes dels contractes firmats per població amb estudis universitaris ronda les dues terceres parts (64,1% l'any 2019). Aparentment, doncs, la formació de les ocupacions parcialment integrades al sector cultural difereix força de la resta.

⁷⁴ Els programes de formació professional de graus mitjans s'han inclòs com a estudis de post-secundària tot i que corresponen a estudis de secundària. El motiu d'aquest canvi és per identificar millor la formació professional (FP) i distribuir la població en categories d'una mida més homogènia.

GRÀFIC 58. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i nivell formatiu.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

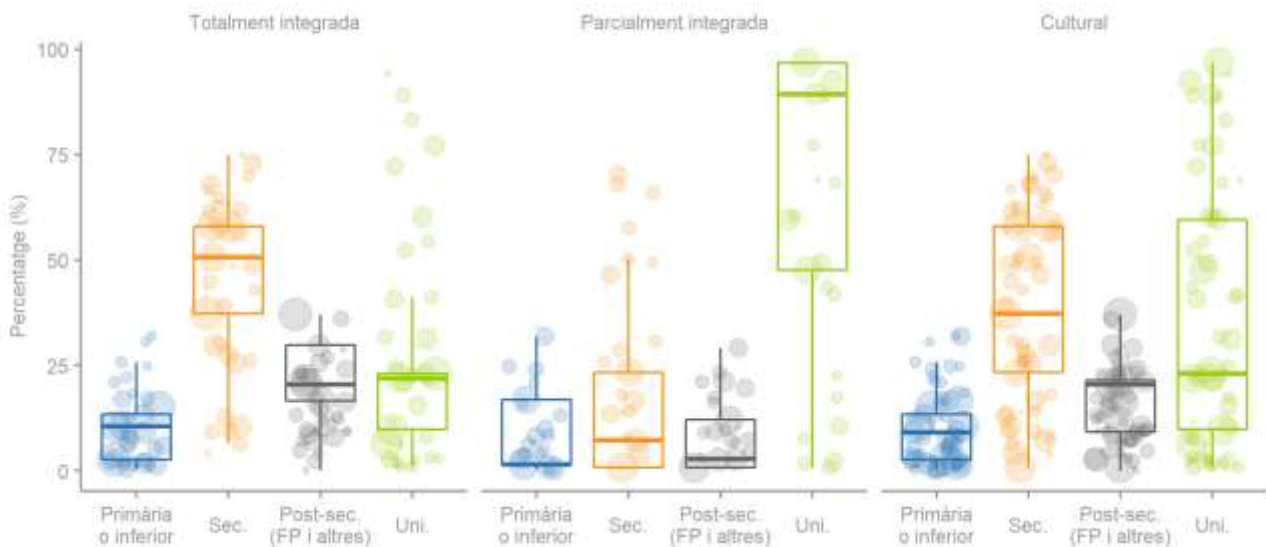
Unitats: percentatges.

(1) No s'han tingut en compte els contractes en els quals no s'especifica el nivell formatiu.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Quan s'analiza el nivell formatiu per ocupacions i grau d'integració al sector cultural s'observa una elevada dispersió pel que fa al pes dels contractes firmats per persones amb estudis universitaris. Així, n'hi ha on gairebé tots els contractes els firma població amb estudis universitaris i d'altres on aquest col·lectiu és inexistent, mostra de l'heterogeneïtat del sector.

GRÀFIC 59. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i nivell formatiu.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

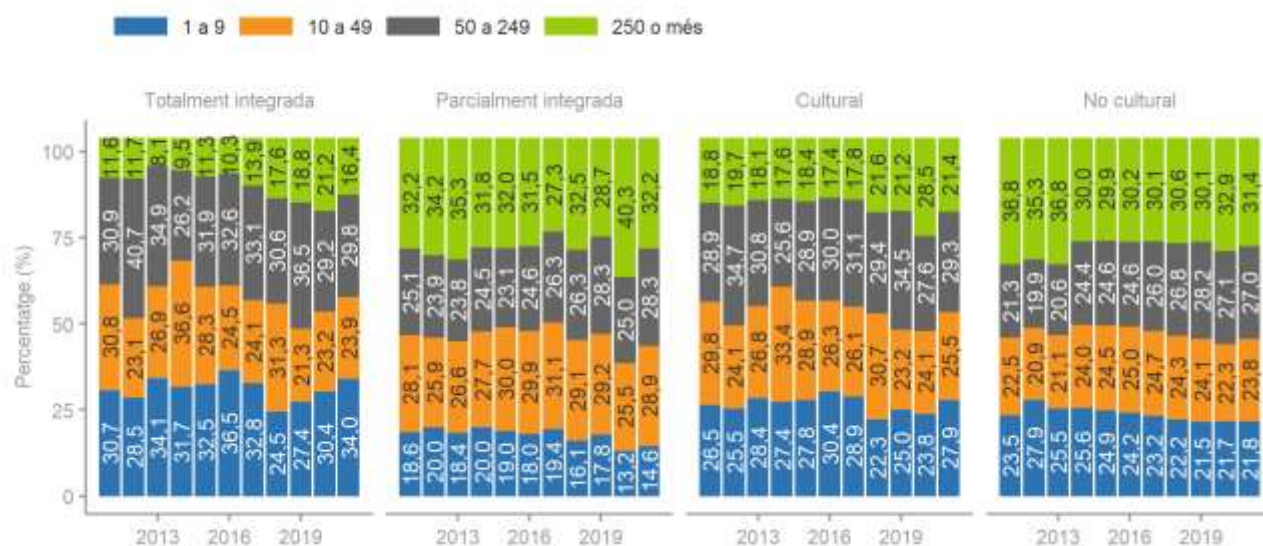
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de contractes de cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per mida d'empresa, els contractes firmats en ocupacions del sector cultural sembla que es firmen en empreses lleugerament més petites del que ho fan les ocupacions que es troben fora del sector cultural. Així, per exemple, l'any 2019 el 21,2% dels contractes de les ocupacions del sector cultural els firmaven empreses de 250 o més treballadors, per un 30,1% a les ocupacions no culturals. Dins del sector cultural, a les totalment integrades sobresurt el pes de les empreses de 1 a 9 treballadors (27,4% l'any 2019), el que té com a contrapartida el baix pes de les empreses de 250 o més treballadors (18,8% l'any 2019). En canvi, entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural, el pes dels contractes firmats en empreses petites és més baix (17,8% a les de 1 a 9 treballadors l'any 2019) i en empreses grans més elevat (28,7% a les de 250 o més treballadors l'any 2019). Val a dir, però, que entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural, el pes dels contractes firmats en empreses de 250 o més treballadors va créixer força entre 2016 i 2020, arribant a doblar-se.

GRÀFIC 60. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i mida de l'empresa. Catalunya, 2011-2021

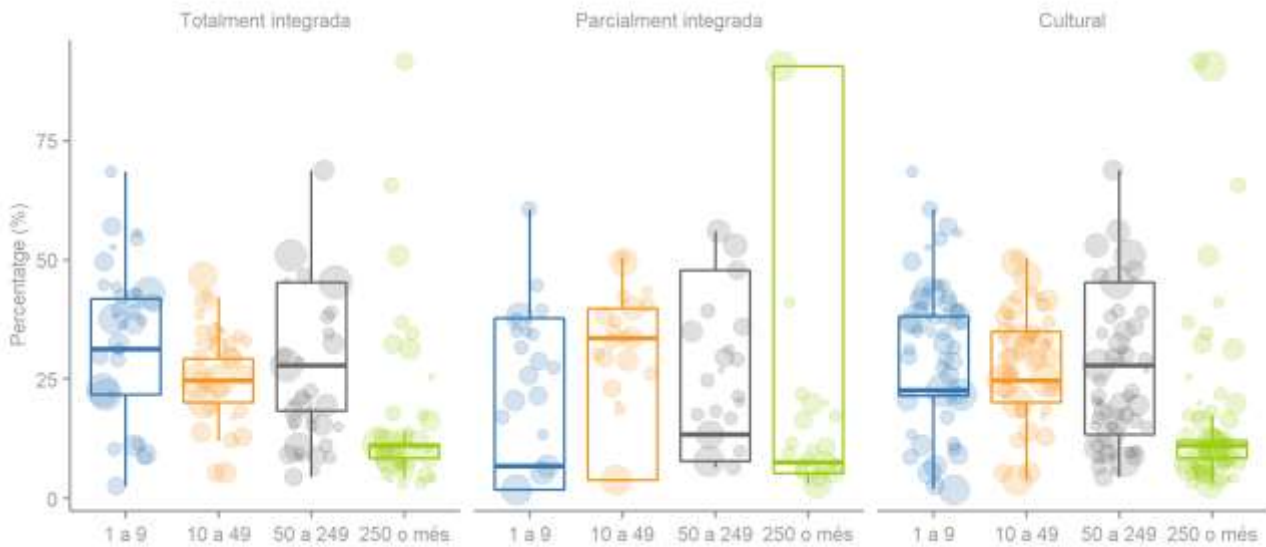

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions totalment integrades al sector cultural, i per al període 2011-2021, destaca el pes dels contractes firmats per empreses de 250 o més treballadors entre els arxivers i conservadors de museus (91,6%). Entre les parcialment integrades, sobresurten els professors d'universitat i educació superior, excloent-hi l'FP (90,6%).

GRÀFIC 61. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i mida de l'empresa.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

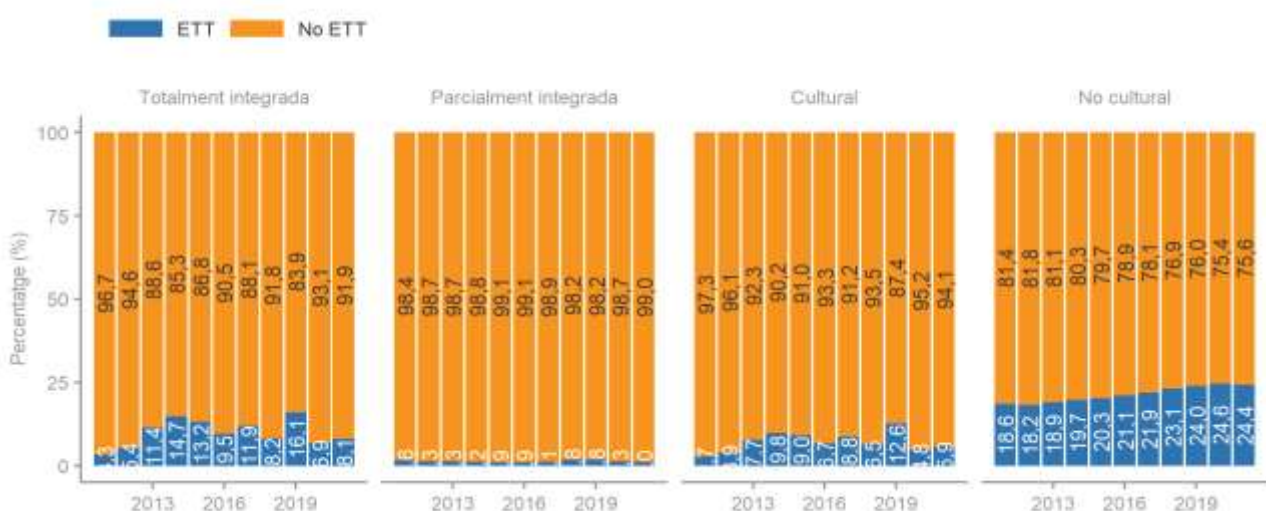
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de contractes de cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per últim, el pes de les empreses de treball temporal (ETT) és baix entre els contractes firmats en ocupacions del sector cultural (12,6% l'any 2019, el màxim de la sèrie històrica), sobretot si es compara amb les ocupacions no culturals (24,0% l'any 2019, gairebé el doble que al sector cultural). Aquest és pràcticament inexistent a les ocupacions parcialment integrades al sector cultural i més alt a les ocupacions totalment integrades (16,1% l'any 2019, el màxim del període analitzat), sense arribar als nivells de les ocupacions que es troben fora de l'àmbit cultural.

GRÀFIC 62. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i ETT. Catalunya, 2011-2021

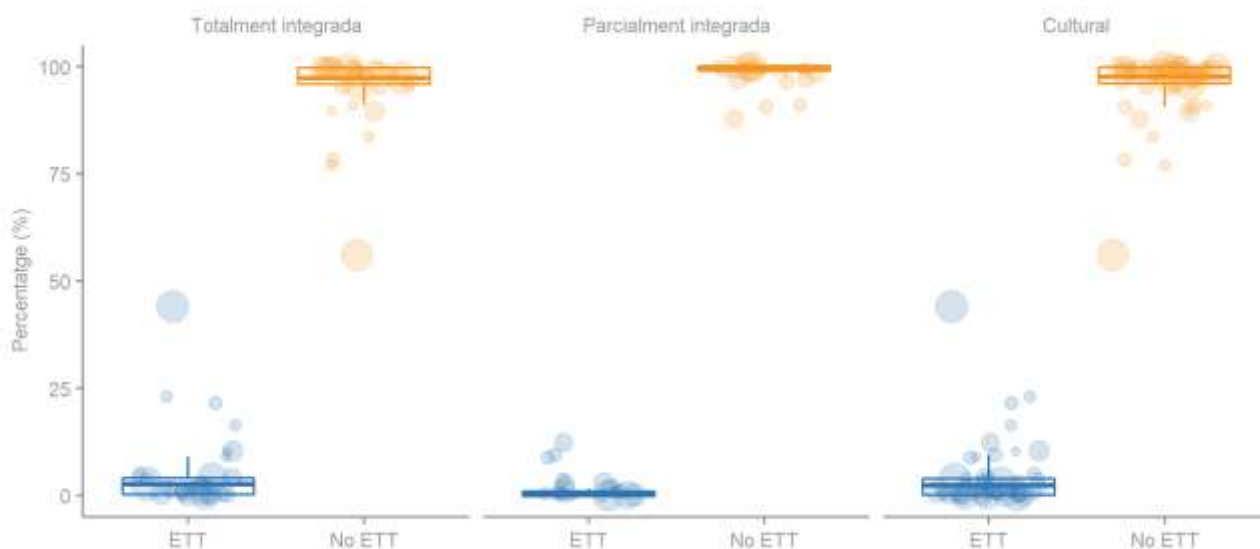

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions totalment integrades al sector cultural, i durant el període 2011-2021, destaca el pes dels contractes firmats per ETT entre els actors (44,0%).

GRÀFIC 63. Contractes firmats, segons grau d'integració al sector cultural i ETT.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de contractes de cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

5.4. Qualitat de la contractació

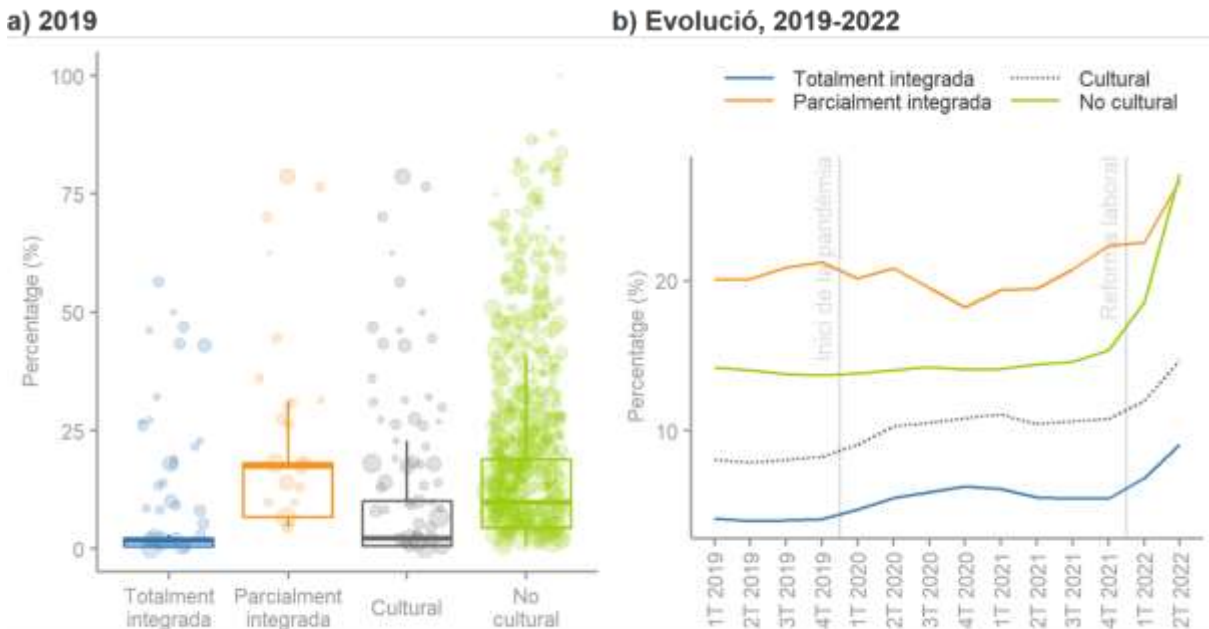
L'Observatori del Treball i Model Productiu també ofereix dades sobre la qualitat de la contractació per ocupacions. Aquestes inclouen el percentatge de contractes indefinits, la durada dels contractes temporals de durada determinada, el percentatge de contractes temporals de menys de 7 dies, l'índex de rotació (nombre de contractes dividit pel nombre de persones contractades) i el percentatge de contractes a temps parcial. Aquests indicadors permeten aproximar la qualitat de la contractació, fet que, indirectament, incideix en la qualitat del treball. A continuació s'analitzen aquestes variables i la seva evolució durant els últims anys.

Si s'analitza el percentatge de contractes indefinits al sector cultural l'any 2019 (8,3%), s'observa un pes més baix que a la resta d'ocupacions (13,7%). Segons el grau d'integració al sector cultural, s'observa que les ocupacions totalment integrades tenen un percentatge més baix de contractes indefinits (4,1%) que les ocupacions parcialment integrades (21,2%).

Aquest baix pes dels contractes indefinits al sector cultural ha augmentat lleugerament amb l'arribada de la pandèmia. Així, tot i que sembla observar-se un lleuger increment del pes dels contractes indefinits a les ocupacions totalment integrades al sector cultural l'any 2020 (fins al 6,3%), la diferència amb la resta d'ocupacions seguia sent significativa. En canvi, entre les ocupacions parcialment integrades s'observa un descens del pes dels contractes indefinits amb l'arribada de la COVID-19 (l'any 2020 se situava en el 18,2% dels contractes).

Amb la reforma laboral de finals de 2021 s'observa un increment considerable del pes dels contractes indefinits, més intens a les ocupacions no culturals que a les integrades dins del sector cultural.

GRÀFIC 64. Pes dels contractes indefinits, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019-2022

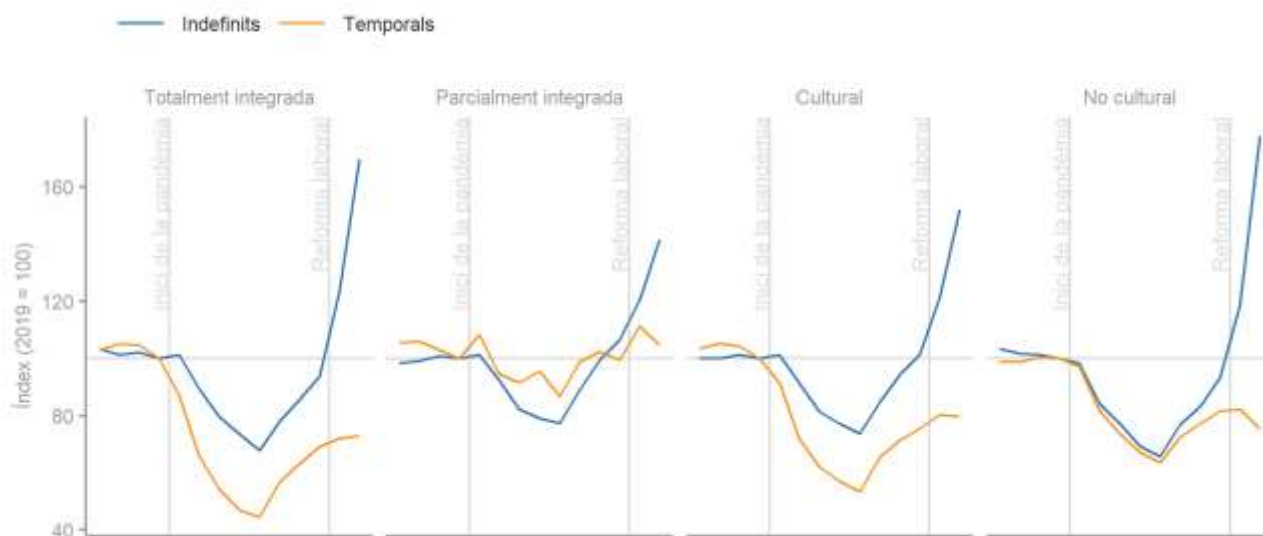
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones contractades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

De fet, l'increment del pes dels contractes indefinits al sector cultural durant la pandèmia està motivat per un descens més intens dels contractes temporals que dels contractes indefinits, no per un increment dels contractes indefinits. L'any 2022, amb l'aplicació de la reforma laboral augmenta més el nombre de contractes indefinits a les ocupacions no culturals que a les integrades al sector cultural (sobretot a les parcialment integrades).

GRÀFIC 65. Nombre de contractes indefinits i temporals, segons grau d'integració al sector cultural. Catalunya, 2019-2022

Unitats: índex (2019 = 100).

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Així, entre les ocupacions del sector cultural destaquen pel baix pes dels contractes indefinits l'any 2019 els actors (0,1% dels contractes), els locutors de ràdio, televisió i altres presentadors (0,4%), els compositors, músics i cantants (0,6%), els artistes d'arts plàstiques i visuals (1,4%) i els altres tècnics de suport a les activitats culturals i artístiques (1,7%). Totes elles es troben totalment integrades al sector cultural. La naturalesa temporal de l'activitat dedicada al teatre, la música, la dansa, o el circ, en general les arts en viu, és el fonament de la baixa utilització de la contractació indefinida dels artistes en viu, ja que els espectacles duren el que dura la seva acceptació pública, i això impossibilita poder contractar plantilles artístiques fixes. No passa el mateix amb les estructures de producció o tècniques, que tenen caràcter estable.

La reforma laboral de 2021, que elimina el contracte d'obra i servei i restringeix molt l'ús de contractes temporals en el temps i les causes, ha generat una problemàtica important al sector cultural, on aquest tipus de contractació era més utilitzada que en d'altres sectors per la naturalesa de l'activitat.⁷⁵ Per aquest motiu, el Govern d'Espanya va adaptar el règim de la relació laboral de caràcter especial de les persones dedicades a les activitats artístiques, així com a les activitats tècniques i auxiliars necessàries per al seu desenvolupament i s'estan discutint altres aspectes de l'Estatut de l'artista.⁷⁶ Per a una anàlisi més detallada del marc legal de la contractació al sector cultural, vegeu el capítol 6 d'aquest informe: polítiques culturals a Catalunya.

⁷⁵ Vegeu el [Reial decret llei 33/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball](#). BOE núm. 313, de 30.12.2021.

⁷⁶ Vegeu el [Reial decret llei 5/2022, de 22 de març, pel qual s'adapta el règim de la relació laboral de caràcter especial de les persones dedicades a les activitats artístiques, així com a les activitats tècniques i auxiliars necessàries per al seu desenvolupament, i es milloren les condicions laborals del sector](#), BOE núm. 70, de 23.03.2022, i [Treball, Cultura i Inclusió presenten al sector artístic el primer paquet de mesures de l'Estatut de l'Artista](#), La Moncloa, 25.03.2022.

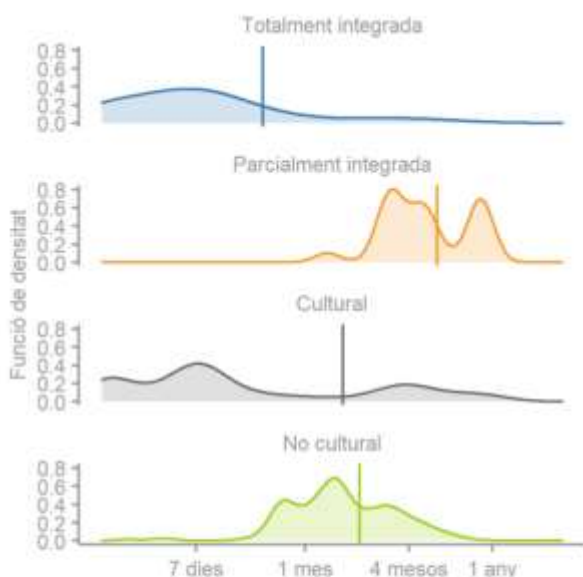
A més de tenir un percentatge més alt de contractes temporals, l'any 2019 la durada d'aquests era més baixa al sector cultural (49,8 dies) que a la resta d'ocupacions (62,4 dies). Això és fruit d'una durada dels contractes força més elevada entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural (175,0 dies) i molt més baixa entre les ocupacions totalment integrades (17,1 dies).

Pel que fa a l'evolució de la durada dels contractes temporals al sector cultural, aquesta va augmentar amb l'arribada de la pandèmia i ha disminuït una vegada aquesta anava quedant enrere.⁷⁷ Aquesta evolució es diferencia de la de les ocupacions no culturals, on la durada dels contractes no ha variat tant. Així mateix, dins del sector cultural el canvi més intens sembla haver-se produït entre les ocupacions plenament integrades (de 17,1 dies l'any 2019 a 25,6 dies l'any 2020, un 50,0% més), mentre que a les parcialment integrades al sector cultural (de 175,0 dies l'any 2019 a 232,0 dies el 2020, un 35,7% més), la durada no ha variat tant.

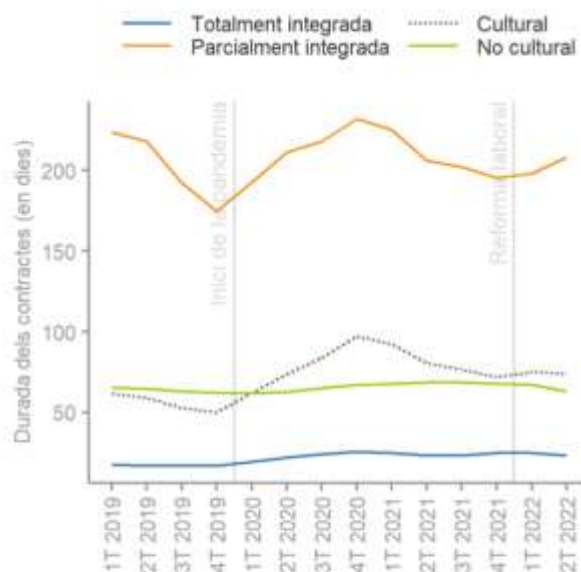
⁷⁷ Segurament l'increment de la durada mitjana dels contractes temporals al sector cultural durant la pandèmia s'explica per la reducció més intensa dels contractes temporals de més curta durada. Malauradament, no es disposa de la distribució dels contractes per durada, sinó de la mitjana en dies, i la única mètrica en aquest sentit són els contractes de menys de 7 dies, que es mostra a continuació.

GRÀFIC 66. Durada dels contractes temporals, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019-2022

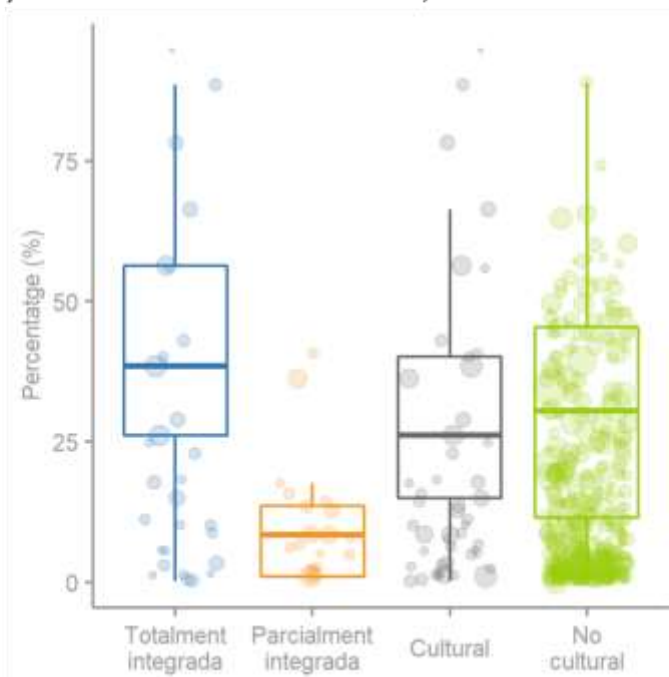
a) Durada dels contractes, 2019

b) Evolució, 2019-2022

c) Pes dels contractes de < 7 dies, 2021

Unitats: durada del contracte (en dies) i percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes temporals. Idealment, aquesta ponderació s'hauria d'haver fet amb els contractes temporals de durada determinada, una dada no disponible. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones contractades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Quan s'estudien les ocupacions amb una durada més baixa dels contractes temporals entre les del sector cultural, destaquen els actors (2,2 dies), els locutors de ràdio, televisió i altres presentadors (2,4 dies), els compositors, músics i cantants (5,0 dies), els artistes d'arts plàstiques i visuals (6,6 dies) i els tècnics d'enregistrament audiovisual (6,9 dies). Com ja

passava amb els pes dels contractes indefinits, totes aquestes ocupacions es troben totalment integrades al sector cultural.

El pes dels contractes temporals de menys de 7 dies l'any 2021 (no es disposa de dades per a l'any 2019) és similar al sector cultural (32,2%) que al no cultural (28,1%). Per grau d'integració al sector cultural, però, hi ha diferències importants. Així, entre les ocupacions totalment integrades, la mitjana de contractes de menys de 7 dies és d'un 39,8%, per un 12,1% entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural.⁷⁸ Això és així per les mateixes raons exposades quan s'analitzava el baix pes dels contractes indefinits al sector cultural, la contractació està condicionada per la naturalesa de l'activitat i en aquest cas afecta també a la durada dels contractes temporals.

Entre les ocupacions del sector cultural que van fer més ús dels contractes temporals de curta durada l'any 2021, destaquen els professionals d'espectacles taurins (94,7% i amb un pes gairebé insignificant entre el nombre de persones contractades, amb menys d'un 0,01%), els filòlegs, intèrprets i traductors (88,6%), els artistes d'arts plàstiques i visuals (78,3%), els compositors, músics i cantants (66,4%) i els altres tècnics de suport a les activitats culturals i artístiques (56,3%). Com ja passava amb altres variables per aproximar la qualitat de l'ocupació al sector cultural, en tots els casos es tracta d'ocupacions totalment integrades al sector cultural.

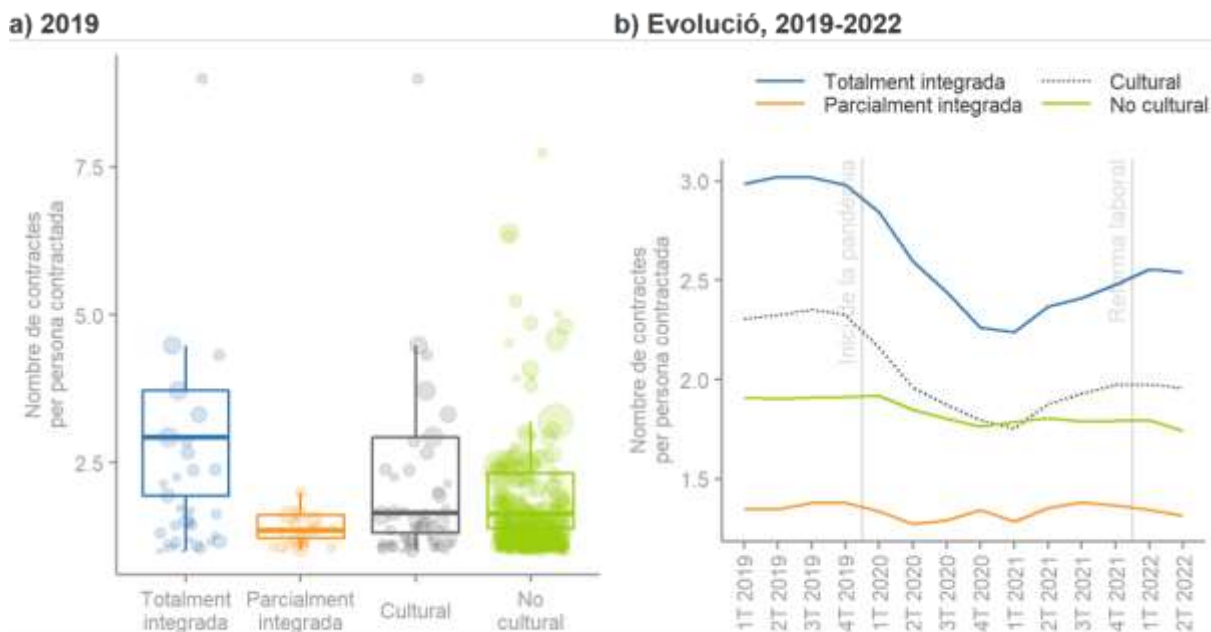
L'elevat percentatge de contractes temporals al sector cultural també sembla incidir en l'índex de rotació, més alt que el de les ocupacions no culturals (2,3 contractes per persona contractada al sector cultural l'any 2019 i 1,9 al sector no cultural). Així mateix, hi ha una diferència important entre ocupacions dins del sector cultural, on les ocupacions totalment integrades tenen 3,0 contractes a l'any per cada persona contractada i a les parcialment integrades la mitjana és de 1,4 contractes.⁷⁹

L'inici de la pandèmia sembla incidir de manera important en el nombre de contractes firmats per cada persona contractada entre les ocupacions culturals (de 2,3 contractes per persona l'any 2019 a 1,8 l'any 2020), especialment entre les totalment integrades al sector cultural, amb un descens considerable (de 3,0 l'any 2019 a 2,3 l'any 2020).

⁷⁸ Aquests percentatges s'han calculat ponderant el pes dels contractes de menys de 7 dies de cada ocupació pel nombre de contractes temporals de cada ocupació. Idealment, s'hauria d'haver ponderat pel nombre de contractes temporals de durada determinada, una dada no disponible.

⁷⁹ Quan es calcula l'índex de rotació dels agregats (suma del nombre de contractes dividit per la suma de les persones contractades), un nombre més gran d'ocupacions dins de l'agregat pot fer créixer artificialment el nombre de persones contractades (persones que han estat contractades en més d'una ocupació i que s'han comptabilitzat diverses vegades) i de retruc disminuir l'índex de rotació de l'agregat. En aquest sentit, atès que el sector no cultural s'hi inclouen més ocupacions que a l'agregat del sector cultural, és probable que la diferència entre els índexs de rotació dels agregats sigui més baixa del que es mostra en aquest estudi.

GRÀFIC 67. Índex de rotació, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019-2022

Unitats: nombre de contractes per persona contractada.

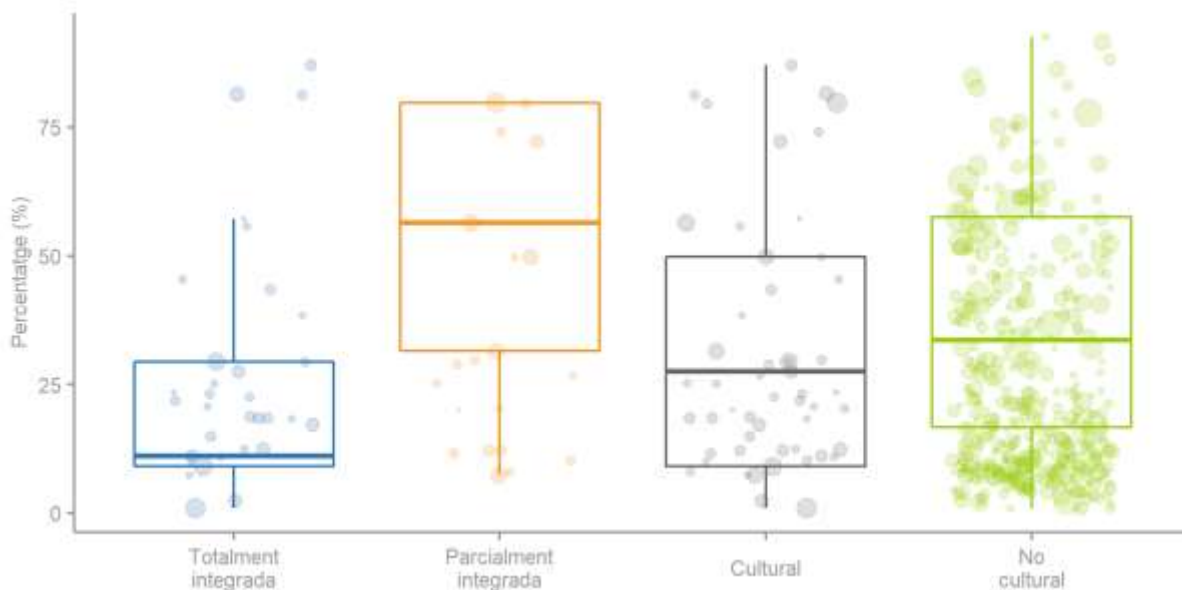
(1) Dades ponderades pel nombre de persones contractades. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones contractades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Entre les ocupacions del sector cultural amb un índex de rotació més elevat, destaca sobretot la dels locutors de ràdio, televisió i altres presentadors (9,0 contractes l'any per cada persona contractada), l'ocupació amb més rotació de tota l'economia. Dins del sector cultural, la segueixen la dels tècnics d'enregistrament audiovisual (4,5), els filòlegs, intèrprets i traductors (4,3), els altres tècnics de suport a les activitats culturals i artístiques (3,7) i els compositors, músics i cantants (3,3). Com ja passava amb altres variables, en tots els casos es tracta d'ocupacions totalment integrades al sector cultural.

Per últim, el pes dels contractes de treball a temps parcial de les ocupacions del sector cultural (30,5%) és més baix que al del no cultural (36,3%) l'any 2021 (no es disposa de dades de 2019). Les diferències dins del sector cultural, en canvi, són importants. A diferència dels indicadors anteriors de qualitat de la contractació, però, en aquest cas les ocupacions totalment integrades al sector cultural (20,6%) presenten un percentatge de contractes a temps parcial més baix que les ocupacions parcialment integrades (51,9%).

GRÀFIC 68. Pes dels contractes de treball a temps parcial, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2021

Unitats: percentatge.

(1) Dades ponderades pel nombre de contractes. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones contractades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Entre les ocupacions del sector cultural, destaca l'ús de contractes de treball a temps parcial entre els filòlegs, intèrprets i traductors (87,1% dels contractes l'any 2021), els professors d'ensenyament no reglat, música i dansa (81,5%) i els arxivers i conservadors de museus (81,2%), totes elles totalment integrades al sector cultural. Així mateix, sobresurt el pes del treball a temps parcial en la contractació de professors d'universitat i educació superior (79,8%) i professors d'ensenyament no reglat d'art (79,5%), ambdues dins de les ocupacions parcialment integrades al sector cultural.

5.4.1. Índex de qualitat de la contractació

A partir dels indicadors de qualitat de la contractació anteriors (percentatge de contractes indefinits, durada mitjana dels contractes temporals de durada determinada, percentatge de contractes temporals de 7 dies o menys, índex de rotació i percentatge de contractes a temps parcial) l'Observatori elabora un índex sintètic de qualitat de la contractació. L'índex s'elabora en base al percentil en el qual s'ubica cada ocupació i la variació de l'indicador durant l'últim any. Per aquest motiu, l'índex sintètic és una variable ordinal, sense que l'índex tingui un valor en sí.⁸⁰

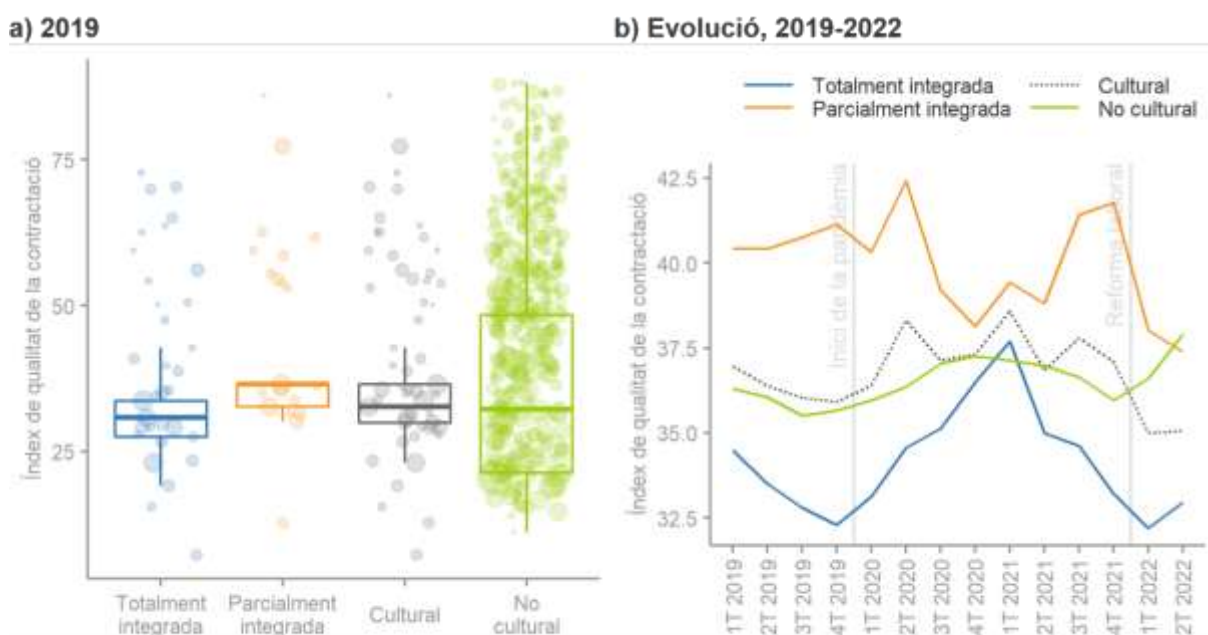
A fi d'obtenir un agregat per cadascuna de les agrupacions d'ocupacions analitzades en aquest apartat, aquest índex s'ha ponderat pel nombre de persones contractades a cada ocupació a fi de calcular una mitjana. Així, la mitjana de l'índex sintètic de la qualitat de la contractació l'any 2019 és similar a les ocupacions del sector cultural (35,9) que a la resta

⁸⁰ L'Observatori del Treball i Model Productiu també elabora un índex de la contractació i un índex de la demanda de l'ocupació, així com un índex sintètic global. Atès que ja s'ha analitzat l'evolució del nombre de contractes i persones contractades, i s'analitzarà la de demandants d'ocupació, aquests altres índexs tenen menys interès de cara a estudiar les condicions del sector cultural.

d'ocupacions (35,6) i és més baix a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (32,3) que a les parcialment integrades (41,1).

Quan s'analitza l'evolució, s'observa que la qualitat de la contractació ha millorat amb la pandèmia i ha disminuït a mesura que aquesta anava quedant enrere, sobretot a les ocupacions totalment integrades al sector cultural. Això s'explicaria pel descens en la contractació temporal. Amb la reforma laboral, destaca la millora de la qualitat de la contractació a les ocupacions no culturals, mentre que l'impacte d'aquesta en la qualitat de la contractació al sector cultural sembla més limitat.

GRÀFIC 69. Índex de qualitat de la contractació, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019-2022

Unitats: percentatge.

(1) Dades ponderades pel nombre de persones contractades. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones contractades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

On l'índex sintètic té una utilitat més gran, però, és a l'hora de classificar ocupacions. Així, les que presentaven una pitjor qualitat de la contractació l'any 2019 eren els filòlegs, intèrprets i traductors (7,2) i els tècnics de galeries d'art, museus i biblioteques (15,5) entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural, i els acompanyants turístics (12,8) entre les parcialment integrades. A l'altre extrem, urbanistes i enginyers trànsit (86,0) i analistes, programadors i dissenyadors de pàgines web (77,3) presentaven un índex de qualitat més alt entre les ocupacions parcialment integrades, i els bufadors, modeladors i talladors de vidre (72,8) i els arquitectes, excloent-hi paisatgistes i urbanistes (70,3) entre les totalment integrades.⁸¹

⁸¹ Vegeu les taules de l'Annex pel valor d'aquest índex per a cadascuna de les ocupacions del sector cultural, així com per altres indicadors de la qualitat de la contractació.

5.5. Demandants d'ocupació

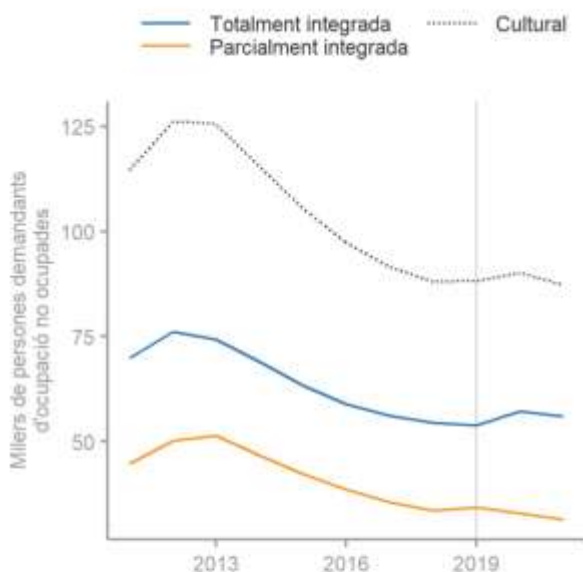
Un altre àmbit d'interès del mercat de treball és saber la dificultat que tenen els demandants d'ocupació per trobar un lloc de treball i quines són les característiques d'aquests demandants. Així, en la mesura que les dificultats per trobar un lloc de treball siguin més grans, és presumible que les condicions laborals també puguin ser pitjors (fruit d'un excés més gran d'oferta de treball). A continuació es fa un breu repàs del nombre de persones demandants d'ocupació al sector cultural i a la resta d'ocupacions, una comparativa amb el nombre de persones contractades, així com de la durada de la demanda d'ocupació i les característiques dels demandants.

El nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades es va reduir durant el període 2013-2019, coincidint amb la fase expansiva del cicle econòmic. Aquest descens va ser similar entre les persones demandants d'ocupació al sector cultural (-27,9%) i no cultural (-28,2%) i dins del sector cultural, tampoc va haver-hi grans diferències: -27,3% a les ocupacions totalment integrades i -30,4% a les parcialment integrades. Amb la pandèmia, augmenta lleugerament més el nombre de persones demandants d'ocupació entre les ocupacions culturals que a les no culturals, una situació que ja s'hauria corregit a finals de 2021 i principis de 2022. Dins del sector cultural, l'augment és especialment destacat a les ocupacions totalment integrades al sector cultural, mentre que a les parcialment integrades el nombre de demandants d'ocupació inclús s'ha reduït.⁸²

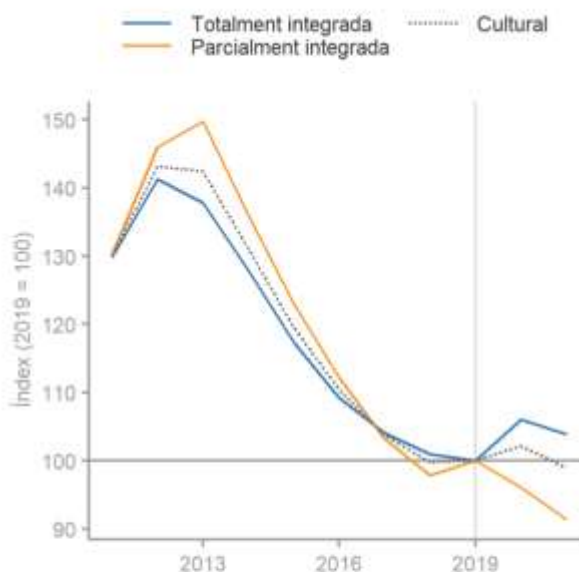
⁸² Al tractar-se de dades de registre, és possible que hi hagi biaixos pel que fa al nombre d'individus que es registren a les oficines del servei públic d'ocupació en funció de la ocupació sol·licitada, especialment si les persones que treballen en algunes ocupacions no tenen dret a rebre prestacions per desocupació quan perden la feina.

GRÀFIC 70. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural. Catalunya, 2011 - 2021

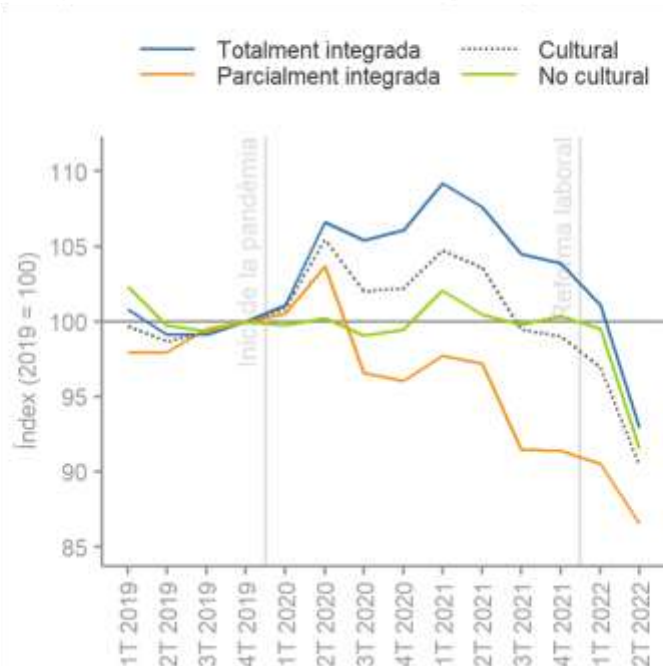
a) N° de demandants no ocupades

b) Índex de demandants no ocupades

c) Índex de demandants no ocupades, 2019-2022

Unitats: milers de persones demandants d'ocupació no ocupades i índex (2019 = 100).
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per posar en context el nombre de persones demandants d'ocupació, aquestes es poden comparar amb el nombre de persones contractades. Això ha de permetre saber fins a quin punt hi ha un excés o un dèficit d'oferta de treball.⁸³ Així, quan aquestes s'agrupen segons el grau d'integració al sector cultural, s'observa que el sector cultural presenta una situació

⁸³ Idealment, en lloc de persones contractades, s'hauria de comparar amb el nombre de persones afiliades, per mirar d'aproximar una taxa d'atur registral. Malauradament, però, no es disposa de dades d'afiliació que permetin aproximar el sector cultural.

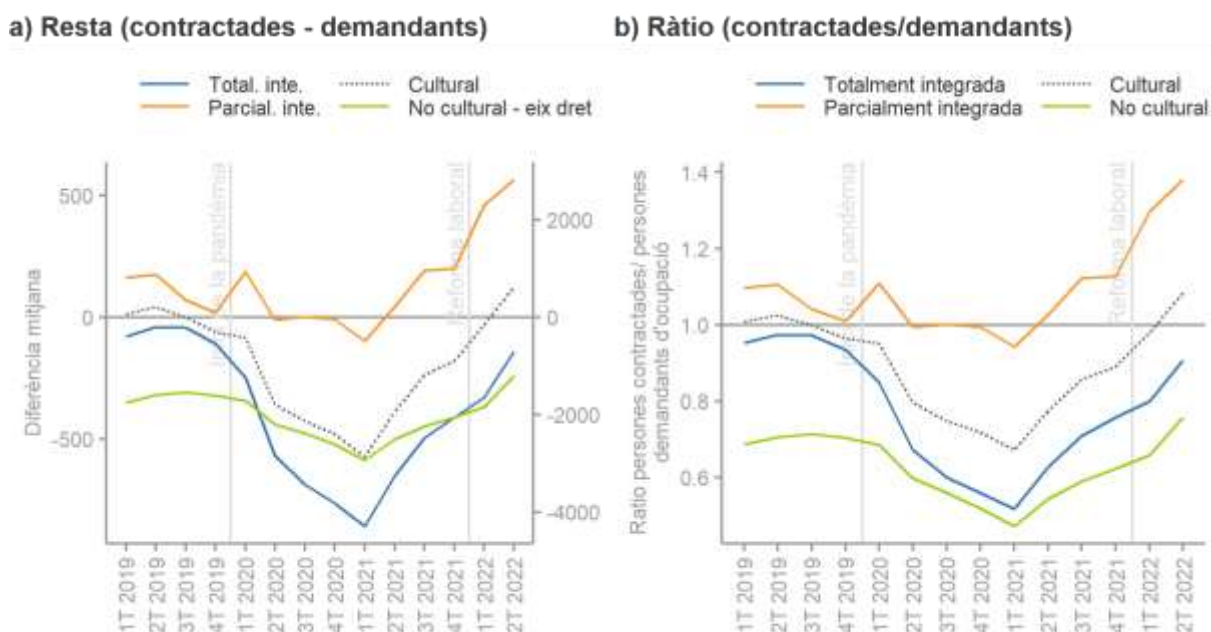
més equilibrada que el no cultural, amb pràcticament les mateixes persones contractades que persones demandants d'ocupació l'any 2019 i el primer trimestre de 2022. Val a dir, però, que durant la pandèmia hi ha hagut un excés d'oferta de treball que va arribar fins a una mitjana de 500 persones per ocupació al sector cultural. Entre les ocupacions no culturals, però, on el desequilibri és més destacat, l'excés d'oferta ha arribat a ser de gairebé 3.000 persones de mitjana per ocupació.⁸⁴

Dins del sector cultural, les ocupacions més equilibrades durant els últims anys han estat les parcialment integrades al sector cultural, amb pràcticament les mateixes persones contractades que persones demandants d'ocupació. De fet, durant l'últim any, el nombre de persones contractades supera el nombre de demandants d'ocupació, fet que pot indicar un cert dèficit d'oferta de treball. En canvi, entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural, el nombre de persones demandants d'ocupació era lleugerament més gran que el nombre de persones contractades l'any 2019. Amb la pandèmia, però, aquest diferencial s'ha eixamplat considerablement i a principis de 2022 una part de la diferència encara persistia.

⁸⁴ En aquest sentit, cal recordar que si una persona es registra com a demandant en més d'una ocupació (una persona pot demandar fins a 6 ocupacions diferents), apareixerà diverses vegades en diverses ocupacions. Això últim fa que a mesura que augmenten el nombre d'ocupacions de l'agregat, també pugui augmentar el desequilibri. Així doncs, el nombre més elevat d'ocupacions agregades fora del sector cultural (427 ocupacions: 480 menys les 53 del sector cultural) fa que augmenti més el nombre de demandants d'ocupació que apareixen més d'una vegada i augmenti el desequilibri. De fet, si la diferència mitjana al sector cultural en el moment més crític de la pandèmia era de -500 persones (contractades – demandants) i al no cultural de gairebé -3.000 (6 vegades la diferència al sector cultural), això podria indicar que en realitat no hi ha diferències entre el sector cultural i la resta d'ocupacions.

Així mateix, també cal tenir en compte que pot haver-hi diferències en el percentatge de població que treballa sense contracte entre el sector cultural i el no cultural, així com diferències en el percentatge de població desocupada que es registra a les oficines d'ocupació, fet que depèn en bona mesura del dret a prestació que pugui tenir l'individu.

GRÀFIC 71. Relació entre el nombre de persones contractades i el nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades, segons grau d'integració al sector cultural. Catalunya, 2019 - 2022

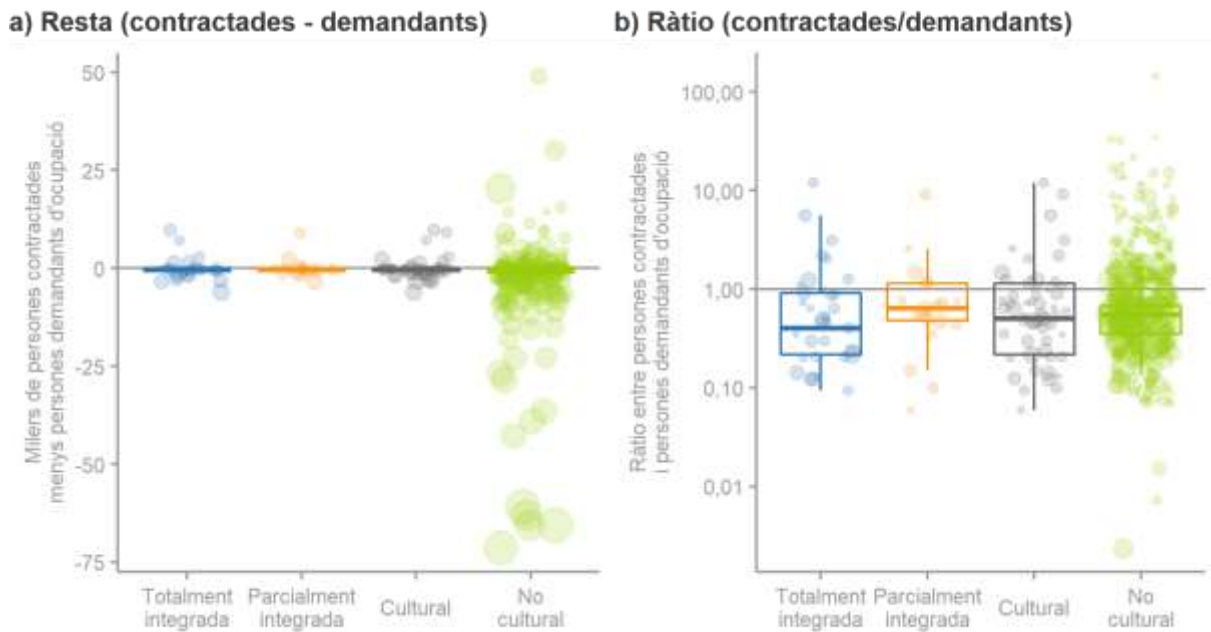
Unitats: persones i ràtio persones contractades/demandants d'ocupació.
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Si s'analitza per ocupacions, es veu com l'any 2019 hi havia poques ocupacions amb desequilibris importants dins del sector cultural.⁸⁵ De fet, entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural, només entre els actors (9.663 de diferència i 5,6 de ràtio) i els altres tècnics de suport a les activitats culturals i artístiques (7.111 de diferència i 12,0 de ràtio) hi ha un nombre de persones contractades molt més alt que de persones demandants d'ocupació. Entre les parcialment integrades, destaquen els professors d'universitat i superior (excloent-hi l'FP), amb 9.027 persones contractades més que persones demandant d'ocupació i una ràtio de 9,1. Això es podria explicar, en part, per un baix percentatge de registre a l'atur d'aquestes ocupacions, sobretot si no donen dret a rebre prestacions.

A l'altre extrem, destaquen els dissenyadors gràfics i multimèdia, amb 5.959 persones demandants d'ocupació més que persones contractades durant el 2019 entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural. Pel que fa a la ràtio entre persones contractades i persones demandants d'ocupació, destaca el baix pes entre els urbanistes i enginyers de trànsit (0,06), els joiers, orfèvres i argenters (0,09) i entre els filòsofs, historiadors i professors de ciències polítiques (0,1).

⁸⁵ Sobretot si es compara amb les ocupacions no culturals, com el personal de neteja d'oficines, hotels i altres (amb 71.475 persones demandants d'ocupació més que persones contractades), els altres administratius sense atenció al públic no classificables (65.773) o els peons indústries manufactureres (65.664), etc.

GRÀFIC 72. Relació entre el nombre de persones contractades i el nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades per ocupacions, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019

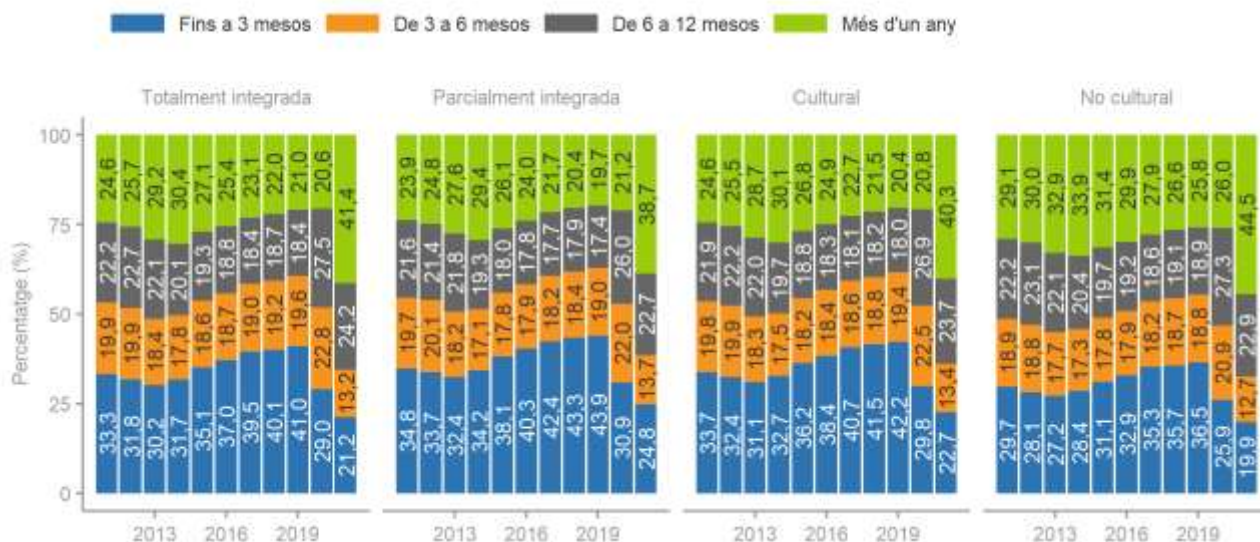
Unitats: milers de persones i ràtio persones contractades/demandants d'ocupació.

(1) Dades ponderades pel nombre de persones demandants d'ocupació de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones demandants d'ocupació de cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Paral·lelament a la reducció del nombre de demandants d'ocupació, la durada de la demanda al sector cultural també es va anar reduint entre els anys 2013 i 2019, a mesura que la conjuntura econòmica millorava i la taxa d'atur disminuïa. Amb l'arribada de la pandèmia, però, la durada de les demandes es va incrementar, quelcom que també va succeir a les ocupacions no culturals, que presenten un percentatge més elevat de persones demandants amb una demanda de més d'un any que les ocupacions integrades al sector cultural. Dins del sector cultural les diferències pel que fa a la durada de les demandes són mínimes entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural i les parcialment integrades.

GRÀFIC 73. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i durada de la demanda. Catalunya, 2011-2021

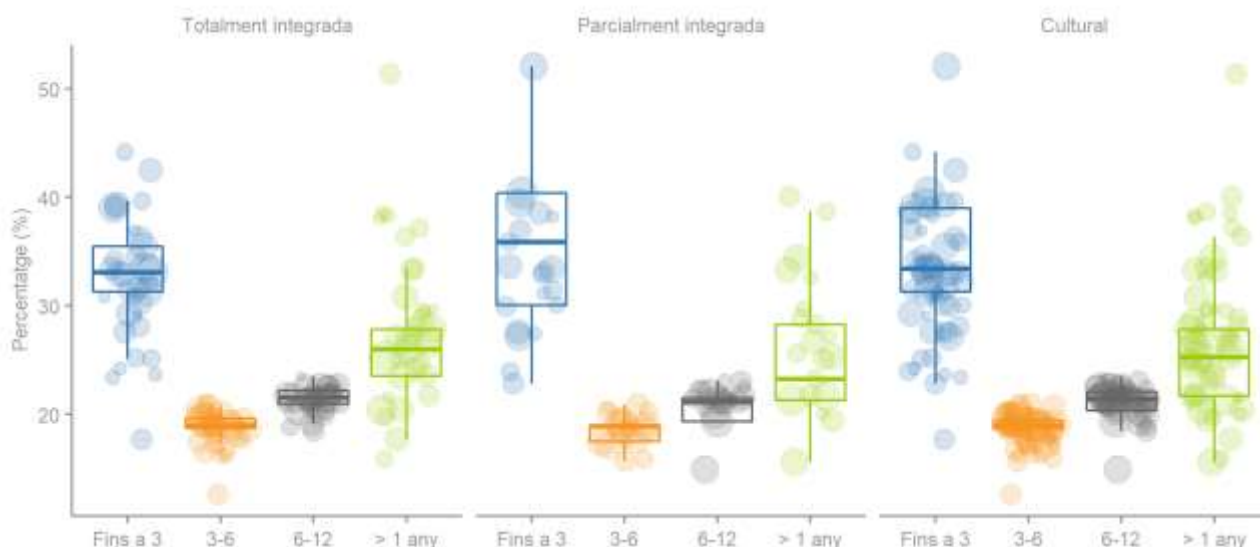

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions, i per al període 2011-2021, destaca el pes dels demandants que fa més d'un any que busquen feina entre els artesans del tèxtil, cuir i materials similars i teixidors (51,3%) dins de les ocupacions totalment integrades al sector cultural. A l'altre extrem, destaca l'elevat pes dels demandants que fa menys de 3 mesos que estan inscrits al SOC entre els professors ensenyament primari (52,1%), una ocupació parcialment integrada al sector cultural.

GRÀFIC 74. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i durada de la demanda.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

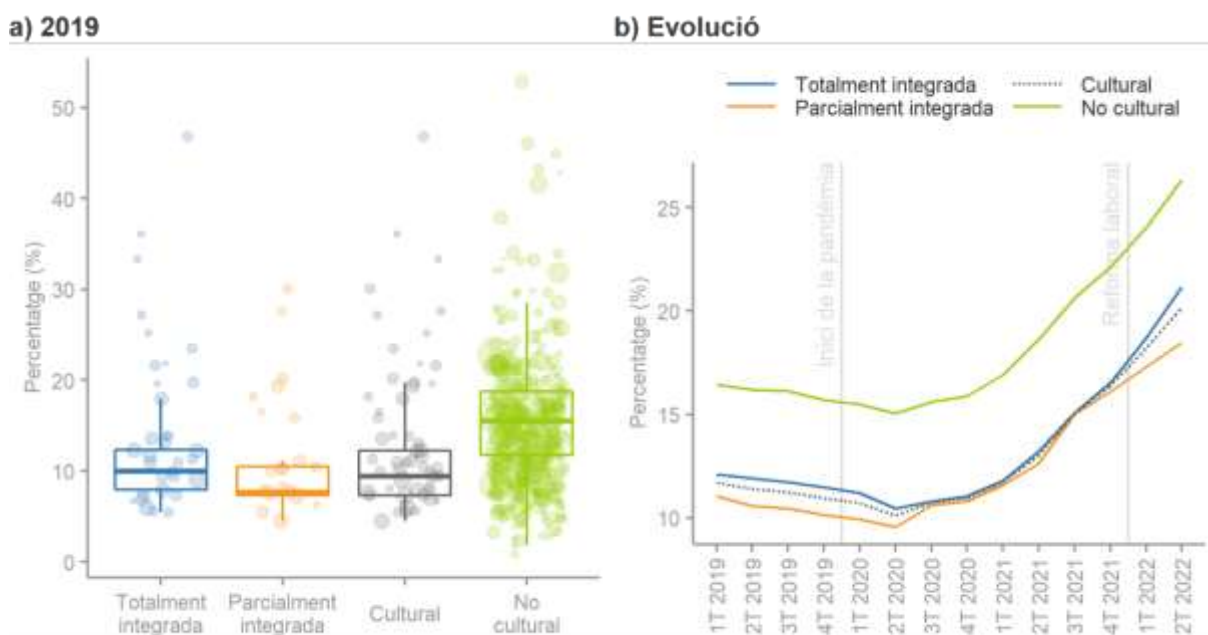
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Les dades de l'eina "Treball per ocupacions" també permeten analitzar el pes de les persones demandants d'ocupació no ocupades de molt llarga durada (amb una antiguitat de la demanda superior als dos anys) sobre el total de persones demandants d'ocupació no ocupades. Això permet valorar la dificultat que tenen els demandants que opten a una ocupació per trobar feina. Així, l'any 2019, el pes dels demandants d'ocupació no ocupats de molt llarga durada (24 mesos o més) sobre el total era més baix a les ocupacions culturals (11,0%) que a les no culturals (15,7%), sense diferències significatives entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural (11,5%) i les parcialment integrades (10,2%). Quan s'analitza l'evolució d'aquesta variable, s'observa un increment homogeni del pes dels demandants no ocupats de molt llarga durada a totes les ocupacions, però les diferències entre les ocupacions culturals i les no culturals es mantenen.

GRÀFIC 75. Pes de les persones demandants de molt llarga durada (24 mesos) sobre el total, segons grau d'integració al sector cultural.⁽¹⁾ Catalunya, 2019-2022

Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones demandants no ocupades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Entre les ocupacions amb un pes més elevat de persones demandants d'ocupació de molt llarga durada, l'any 2019 destacaven els artesans tèxtils, del cuir i materials similars i teixidors (46,8%), seguida dels bufadors, modeladors i talladors de vidre (36,1%) i els artesans no classificats en altres activitats (33,3%), totes incloses dins de les ocupacions totalment integrades al sector cultural.

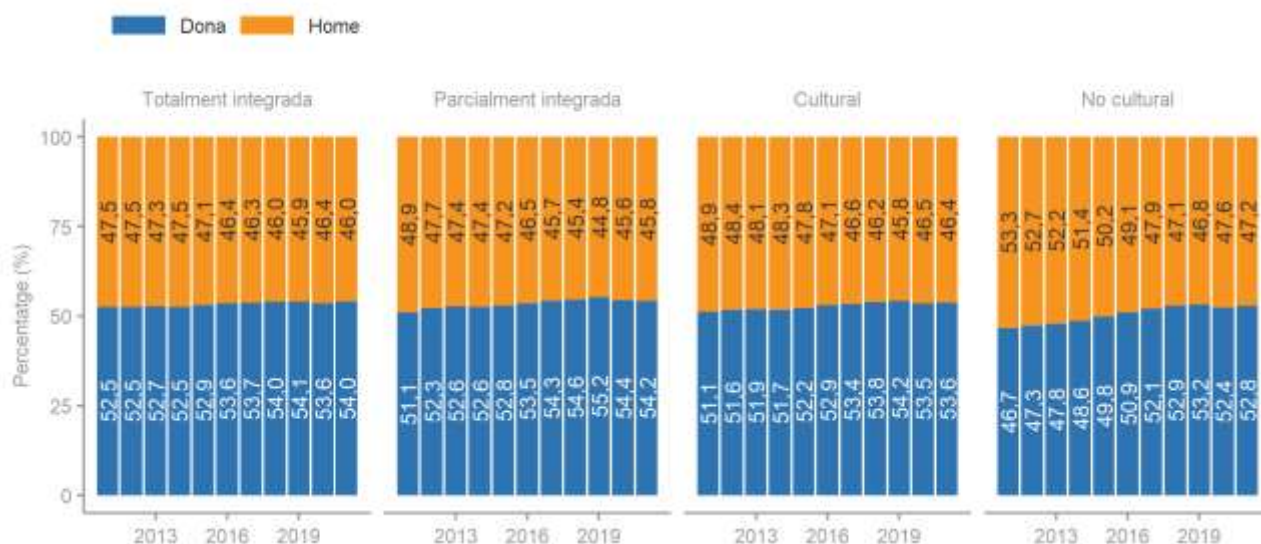
5.5.1. Perfil dels demandants d'ocupació⁸⁶

A diferència dels contractes, el pes de les dones entre les persones demandants d'ocupació no ocupades al sector cultural (vora el 53,0% durant el període 2011-2021) és més alt que

⁸⁶ A continuació s'estudien les persones demandants d'ocupació no ocupades pel període 2011-2021. Quan les dades es troben agregades per categories segons el grau d'integració al sector cultural, s'ha fet ús d'una

el dels homes. Entre les ocupacions fora del sector cultural el pes de la dona entre les persones demandants d'ocupació no ocupades és similar, tot i que s'observa un increment durant els últims 10 anys que no és tant intens entre les ocupacions del sector cultural. Dins del sector cultural, no hi ha grans diferències entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural i les parcialment integrades.

GRÀFIC 76. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i sexe. Catalunya, 2011-2021

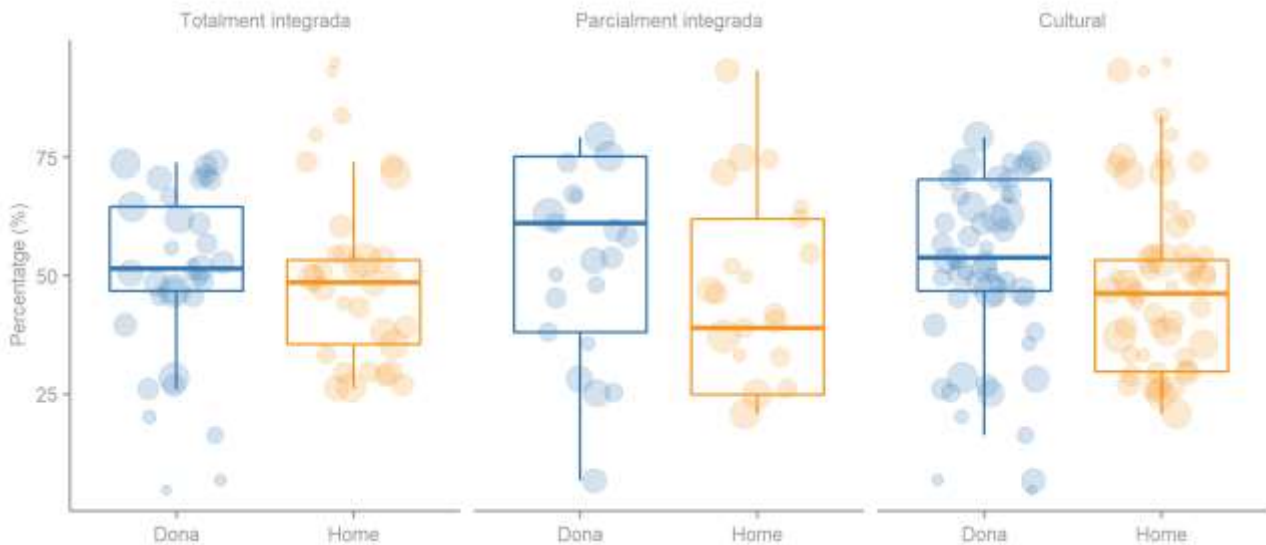
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions, les que tenen un percentatge més baix de dones demandants d'ocupació són els lutiers i afinadors instruments musicals (4,8%) i els professionals espectacles taurins (6,9%) entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural (dues ocupacions amb poques persones demandants d'ocupació). El pes de les dones demandants d'ocupació també és baix entre els ebenistes i treballadors similars (6,7%) dins de les ocupacions parcialment integrades al sector cultural. Així mateix, destaca que entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural s'observa una dispersió més alta que entre les ocupacions totalment integrades pel que fa al pes de la dona entre els demandants d'ocupació.

base de dades on les persones demandants ja es trobaven agregades (la persona només pot aparèixer una vegada a cada categoria). En canvi, quan s'analitza a escala d'ocupació, s'ha utilitzat una altra base de dades on una persona demandant pot aparèixer en més d'una ocupació dins de cada categoria, atès que un demandant d'ocupació pot sol·licitar d'1 a 6 ocupacions en les que vol treballar. Així doncs, l'agregat que s'obté per cada grau d'integració a partir de la base desagregada pot diferir de l'agregat quan se suprimeixen les duplicats. Per les ocupacions no integrades al sector cultural només es disposa de la dada agregada.

GRÀFIC 77. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i sexe.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

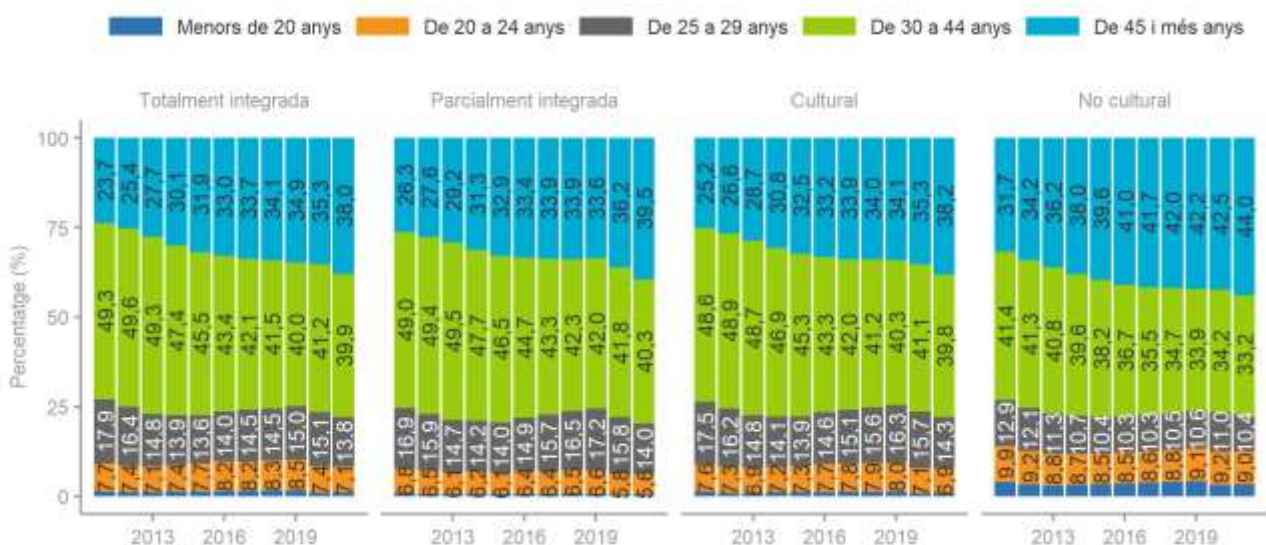
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per edats, destaca el pes creixent de les persones demandants d'ocupació no ocupades de 45 i més anys a les ocupacions del sector cultural i també entre les ocupacions no culturals, fruit de l'envelliment de la població en edat de treballar. Així mateix, aquesta circumstància es produeix tant a les ocupacions totalment integrades al sector cultural, com a les parcialment integrades. En qualsevol cas, però, el percentatge de les persones demandants d'ocupacions culturals de 45 i més anys és més baix que a les no culturals.

GRÀFIC 78. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i grups d'edat. Catalunya, 2011-2021

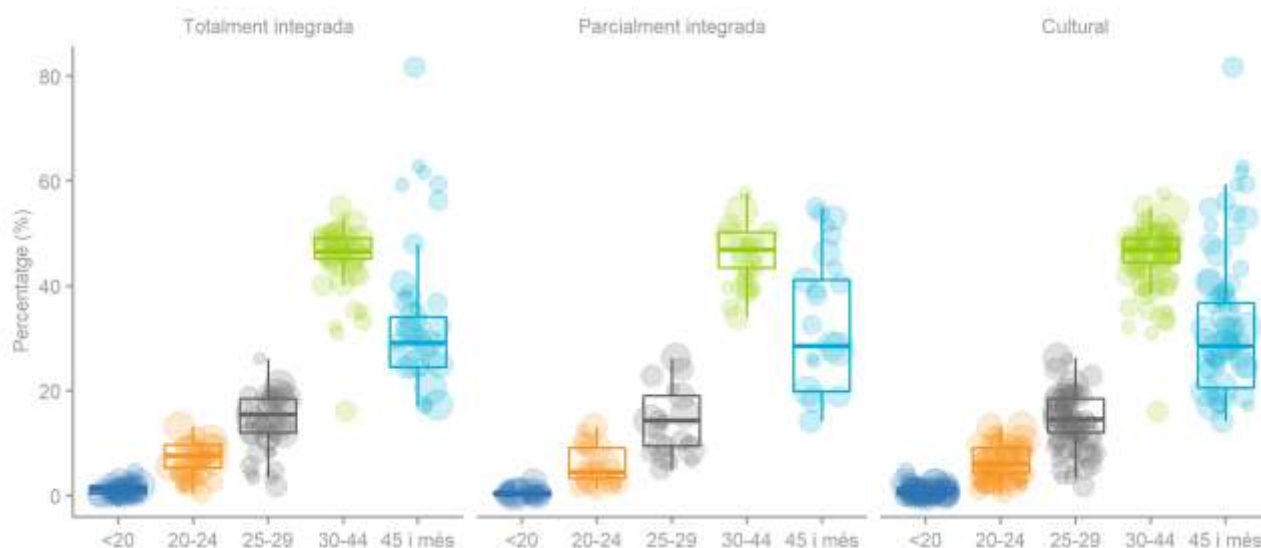

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions, i dins de les totalment integrades al sector cultural, destaca el pes de les persones de 45 anys i més entre els demandants d'ocupació no ocupats que sol·liciten treballar com a artesans del tèxtil, cuir i materials similars i teixidors (81,6%). La contrapartida és un pes més baix de les persones demandants d'ocupació de 30 a 44 anys en aquesta ocupació (16,0%).

GRÀFIC 79. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i grups d'edat.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

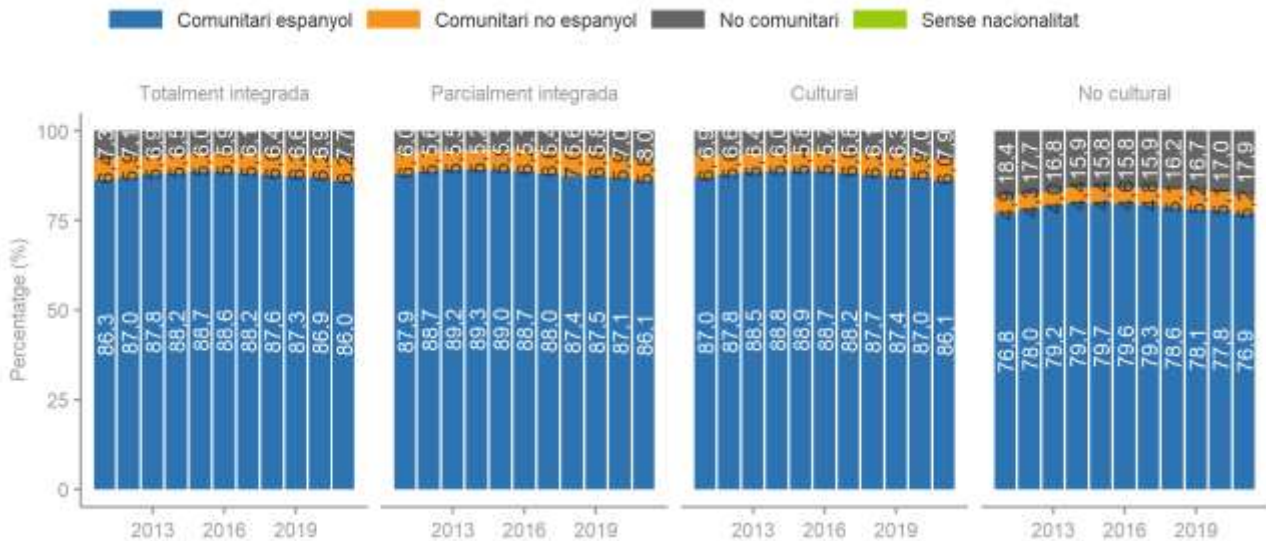
Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per nacionalitats, la majoria dels demandants no ocupats registrats a les oficines del servei d'ocupació de Catalunya (SOC) i que demanen ocupacions del sector cultural són de nacionalitat espanyola. Això difereix de les persones demandants d'ocupacions no culturals, on el pes de les no comunitàries és gairebé el triple que al sector cultural (16,7% i 6,3% l'any 2019, respectivament). Dins del sector cultural, no s'observen diferències entre les ocupacions totalment integrades al sector cultural i les parcialment integrades.

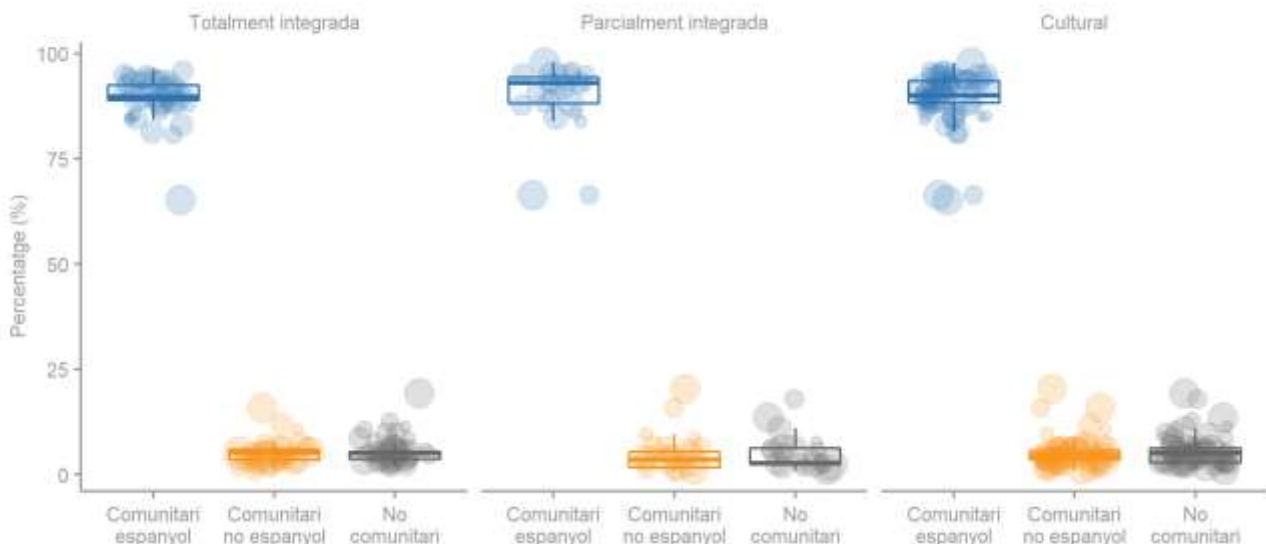
GRÀFIC 80. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i nacionalitat. Catalunya, 2011-2021

Unitats: percentatges.
 Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions totalment integrades al sector cultural, destaca el pes més baix de la població amb nacionalitat espanyola dels demandants d'ocupació entre els filòlegs, intèrprets i traductors (65,1%). Entre les parcialment integrades, també és més baix el pes de la població de nacionalitat espanyola entre els professors d'ensenyament no reglat en idiomes (66,2%) i els acompanyants turístics (66,4%).

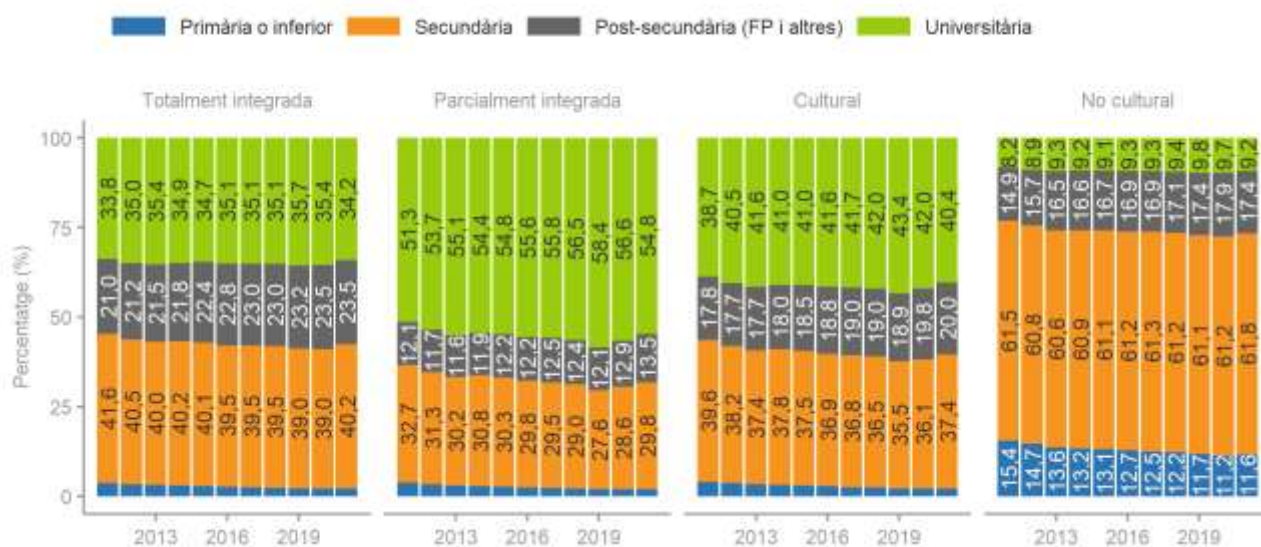
GRÀFIC 81. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i nacionalitat.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

Unitats: percentatges.
 (1) Dades ponderades pel nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades a cada ocupació.
 Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per nivell formatiu dels demandants d'ocupació, destaca el pes dels titulats universitaris que demanen ocupacions del sector cultural. Això contrasta amb el baix pes que les persones demandants amb titulació universitària tenen entre les ocupacions no culturals (9,8% l'any 2019, per un 43,4% al sector cultural). En canvi, destaca el pes de la població demandant amb estudis de secundària, primària o inferior a les ocupacions no culturals, molt més alt que a les integrades al sector cultural, quelcom que ja succeïa a l'estadística de contractes.⁸⁷ De la mateixa manera, el nivell formatiu dels demandants d'ocupacions parcialment integrades al sector cultural sembla ser més alt que entre els demandants d'ocupacions totalment integrades.

GRÀFIC 82. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i nivell formatiu. Catalunya, 2011-2021

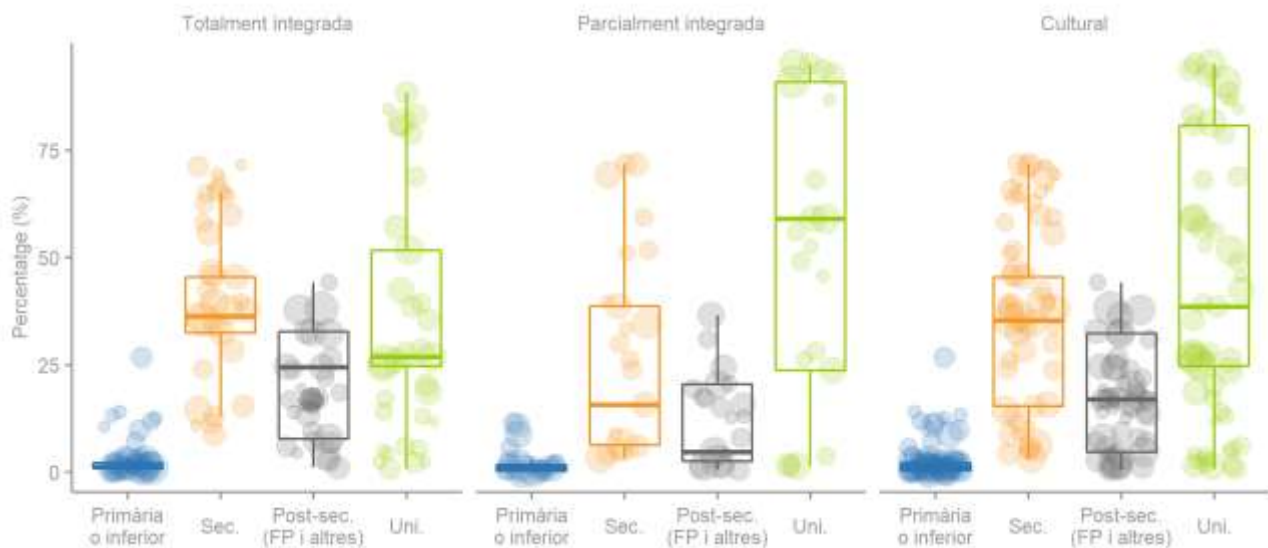
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per ocupacions, destaca la dispersió en el pes de cada nivell formatiu, sobretot pel que fa als titulats universitaris. Així, en el cas de les activitats parcialment integrades, hi ha ocupacions on gairebé la totalitat dels demandants tenen formació universitària, mentre que en d'altres ocupacions aquest percentatge és gairebé nul. Quelcom similar succeeix a les ocupacions totalment integrades, tot i que en aquest cas hi ha més ocupacions on el pes dels titulats universitaris entre els demandants no ocupats s'acosta a la mitjana.

⁸⁷ Els programes de formació professional de graus mitjans s'han inclòs com a estudis de post secundària tot i que corresponen a estudis de secundària. El motiu d'aquest canvi és per identificar millor la formació professional (FP) i distribuir la població en categories d'una mida més homogènia.

GRÀFIC 83. Persones demandants d'ocupació no ocupades (en algun dels darrers 12 mesos), segons grau d'integració al sector cultural i nivell formatiu.⁽¹⁾ Catalunya, 2011-2021

Unitats: percentatges.

(1) Dades ponderades pel nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades de cada ocupació. La mida dels punts és proporcional al nombre de persones demandants d'ocupació no ocupades a cada ocupació.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

5.6. Resum

Les dades disponibles per analitzar la realitat del mercat de treball al sector cultural són escasses. La pròpia naturalesa del sector i el fet que les classificacions d'activitat econòmica no permetin acotar-lo bé fan necessari treballar amb informació molt desagregada, més difícil d'aconseguir. Per aquest motiu, s'ha estudiat principalment la contractació al sector, aproximada a partir de la classificació catalana d'ocupacions (CCO-11). Aquesta classificació permet distingir entre ocupacions totalment integrades al sector cultural i ocupacions parcialment integrades.

El sector cultural representa al voltant del 5,0% de la població ocupada i dels contractes de Catalunya, amb un predomini de la població treballadora autònoma. Analitzant la contractació s'observa una sensibilitat al cicle econòmic més elevada al sector cultural, sobretot en aquelles ocupacions totalment integrades al sector cultural.

El gruix dels contractes i persones contractades al sector cultural es produeixen al Barcelonès, on el sector cultural representa el 10,9% dels contractes i el 8,3% de les persones contractades a la comarca. És a dir, el clúster cultural català està molt concentrat a la capital catalana.

Pel que fa al perfil de la població contractada, el sector cultural destaca pel baix pes de les dones i la població de nacionalitat estrangera (sobretot a les ocupacions totalment integrades al sector cultural). Així mateix, destaca el pes elevat de la població contractada amb formació universitària (sobretot a les ocupacions parcialment integrades al sector cultural). De la mateixa manera, la mida de les empreses que contracten al sector cultural és més petita que la mitjana (sobretot a les ocupacions totalment integrades) i es fa menys ús d'empreses de treball temporal (ETT) que a la resta d'ocupacions.

TAULA 9. Perfil de la contractació. Catalunya, 2011-2021

Indicador	Totalment integrada	Parcialment integrada	Sector cultural
Gènere	Vora el 35,0% són dones	Vora el 55,0% són dones	Més masculina que a les ocupacions no culturals
Edat	-	-	Més envellida que a les ocupacions no culturals
Nacionalitat	Menys pes de la població de nacionalitat estrangera	Més pes de la població de nacionalitat estrangera comunitària	Menys pes de la població de nacionalitat estrangera no comunitària
Nivell formatiu	-	Molt més pes de la població amb formació universitària	Més pes de la població amb formació universitària
Mida d'empresa	Empreses molt més petites	-	Empreses més petites
ETT	-	Ús pràcticament inexistent	Menys ús d'empreses de treball temporal

Font: elaboració pròpia.

El sector cultural destaca per tenir un percentatge de contractes indefinits baix (8,3% l'any 2019), especialment a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (4,1%). Aquest percentatge ha augmentat amb la pandèmia, però segueix sent més baix que a la resta d'ocupacions.

La durada dels contractes temporals de durada determinada és més curta al sector cultural (49,8 dies l'any 2019) que a la resta (62,4 dies), especialment a les ocupacions totalment integrades (17,1 dies). Durant la pandèmia, la durada dels contractes temporals al sector cultural va augmentar durant el 2020 (sobretot a les ocupacions totalment integrades) i ha disminuït durant el 2021. Si en lloc de la durada s'analitza el percentatge de contractes temporals de menys de 7 dies, aquest era un 32,2% al sector cultural i un 28,1% a la resta (amb un 39,8% a les ocupacions totalment integrades al sector cultural).

TAULA 10. Indicadors de la qualitat de la contractació. Catalunya, 2019

Indicador	Totalment integrada	Parcialment integrada	Cultural	No cultural
Pes dels contractes indefinits	4,1	21,2	8,3	13,7
Durada dels contractes temporals (dies)	17,1	175,0	49,8	62,4
Pes dels contractes temporals < 7 dies*	39,8	12,1	32,2	28,1
Índex de rotació	3,0	1,4	2,3	1,9
Pes dels contractes a temps parcial*	20,6	51,9	30,5	36,3
Índex de qualitat de la contractació	32,3	41,4	35,9	35,6

Unitats: percentatges, dies, contractes per persona i índex sintètic.

* Fan referència a l'any 2021.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

L'elevat pes dels contractes temporals i la curta durada d'aquests al sector cultural, fan que l'índex de rotació (nombre de contractes per persona contractada) sigui més alt al sector cultural (2,3 l'any 2019) que a la resta d'ocupacions (1,9), i molt més elevada a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (3,0). Amb l'inici de la pandèmia, l'índex de rotació es va reduir de forma notable i l'any 2021 s'ha recuperat, sense assolir els nivells de 2019.

Si s'estudien els contractes segons el tipus de jornada (parcial o completa), el pes de dels contractes de treball a jornada parcial és més baix al sector cultural (30,5%) que a la resta d'ocupacions (36,3%). En canvi, dins del sector cultural, la contractació a temps parcial és alta entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural (51,9%).

La suma d'aquests indicadors fan que l'índex sintètic de qualitat de la contractació a les ocupacions del sector cultural (35,9 l'any 2019) sigui similar al de les ocupacions no culturals (35,6), amb una qualitat més alta a les ocupacions parcialment integrades (41,4) i més baixa a les totalment integrades (32,3).

Pel que fa a les persones demandants d'ocupació, l'evolució al sector cultural és similar a la de la resta d'ocupacions. Val a dir, però, que durant el 2020 l'augment de persones demandants d'ocupació ha estat més intens al sector cultural i especialment a les ocupacions totalment integrades al sector.

La durada de la demanda d'ocupació entre les persones que busquen feina al sector cultural és més curta que fora del sector cultural, el que es tradueix en un percentatge més baix de demandants de llarga o molt llarga durada.

6. Polítiques culturals a Catalunya

6.1. Introducció

Les polítiques culturals amb incidència a Catalunya es duen a terme per diverses administracions en base a la distribució competencial en aquest àmbit: la Generalitat de Catalunya ostenta la competència exclusiva en matèria cultural (article 127 EAC), la qual comprèn les activitats artístiques i culturals, el patrimoni cultural, els arxius, biblioteques, museus i altres centres de dipòsit cultural que no siguin de titularitat estatal, així com el foment de la cultura. Pel que fa a competències compartides, cal fer referència a les actuacions de l'Estat a Catalunya en matèria d'inversió en béns i equipaments culturals, les quals requereixen l'acord previ amb la Generalitat. Així mateix, quan l'Estat porti a terme activitats en relació amb la projecció internacional de la cultura, es preveu que l'Estat i la Generalitat articulin formes de cooperació i col·laboració mútues. Quant a les competències executives, correspon a la Generalitat la gestió d'aquells centres de dipòsit cultural de titularitat estatal situats a Catalunya, sempre que la seva gestió no es reservi expressament a l'Estat.

Pel que fa a l'Administració municipal, té competències pròpies en matèria de patrimoni historicoartístic i d'activitats i instal·lacions culturals (Decret legislatiu 2/2003).⁸⁸ En concret, la ciutat de Barcelona té un règim especial conegut com a Carta Municipal de Barcelona, el qual inclou una regulació diferenciada en matèria de cultura (Llei 22/1998).⁸⁹

A Catalunya, són tres les administracions públiques que tradicionalment han vingut desenvolupant un paper preponderant en el sistema de la política cultural: el Departament de Cultura, la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona.

Val a dir que hi ha polítiques que no són estrictament culturals, però que tenen incidència en el sector cultural a Catalunya, com ara les polítiques laborals, de seguretat social i fiscals, entre d'altres. Aquestes polítiques són de competència estatal.

D'altra banda, cal assenyalar que les competències de l'UE en matèria cultural es limiten a donar suport, coordinar o complementar l'acció dels estats membres en els àmbits següents: a) la millora del coneixement i la difusió de la cultura i la història dels pobles europeus; b) la conservació i protecció del patrimoni cultural d'importància europea; c) els intercanvis culturals no comercials i d) la creació artística i literària, inclòs el sector audiovisual (article 6 del Tractat de Funcionament de l'UE).

Aquest capítol sobre polítiques culturals se centra en les polítiques per a millorar les condicions socioeconòmiques dels professionals de la cultura i en aquelles destinades a reforçar les organitzacions que conformen el teixit cultural a Catalunya. Atesa la situació viscuda a partir de l'any 2020 com a conseqüència de la Covid-19, de manera transversal es fa referència a les actuacions endegades per pal·liar els efectes de les mesures preses per fer front a la pandèmia, les quals han afectat especialment el sector cultural.

Cal destacar que el novembre del 2020 el Govern de la Generalitat de Catalunya declara la cultura com un bé essencial per al desenvolupament integral de la personalitat individual i

⁸⁸ Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya. DOGC núm. 3887, de 20.05.2003.

⁸⁹ Llei 22/1998, de 30 de desembre, de la Carta Municipal de Barcelona. DOGC núm. 2801, de 08.01.1999.

col·lectiva (Decret llei 38/2020).⁹⁰ En el moment de la seva aprovació, aquesta declaració possibilita l'impuls d'ajudes a entitats i empreses culturals afectades per la Covid-19. Més enllà d'això, la proclamació de la cultura com a bé essencial suposa el reconeixement del Govern del dret de la ciutadania a participar i formar part de la vida cultural del país. Per tal de desenvolupar i fer més efectiva la declaració, el Govern té previst legislar sobre els drets culturals de la ciutadania a Catalunya.

6.2. Principals reptes de les polítiques culturals a Catalunya

Prèviament a l'anàlisi de les polítiques, en aquest apartat es fa un repàs de la realitat socioeconòmica dels professionals de la cultura, així com de la situació del teixit cultural. A partir d'aquí, s'identifiquen una sèrie de reptes que afecten a professionals i organitzacions en el desenvolupament de la seva activitat a Catalunya i que són problemàtiques que es plantejen de cara al disseny i la implementació de polítiques per millorar aquestes condicions.

Els reptes que s'exposen a continuació (classificats en diversos àmbits) s'han identificat a partir de la bibliografia i documentació disponible sobre la matèria, de les compareixences de persones expertes i professionals del sector cultural, així com a partir dels propis capítols de l'informe. Concretament, per tal d'identificar els reptes dels professionals del sector, també s'ha tingut en compte el contingut de l'Informe del Congrés dels Diputats per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista, aprovat el juny del 2018.

6.2.1. Realitat socioeconòmica i reptes dels professionals del sector cultural

Com a qüestió prèvia, cal indicar que les problemàtiques descrites a continuació no afecten a tots els professionals del sector per igual o no ho fan amb la mateixa intensitat, atès que els diferents subsectors i ocupacions culturals (creació, interpretació, camp artístic, part tècnica, gestió, etc.) no tenen una realitat homogènia, amb les dificultats que això suposa de cara a una regulació global de les seves condicions de treball. No obstant això, tots els sectors culturals coincideixen a reivindicar una cobertura laboral i social adequada a la realitat pròpia de la seva activitat específica (CoNCA, 2020).

⁹⁰ Decret llei 38/2020, de 3 de novembre, pel qual s'adopten mesures en l'àmbit cultural per pal·liar els efectes de la crisi generada per la pandèmia de la Covid-19. DOGC 8264, de 05.11.2020.

FIGURA 4. Realitat socioeconòmica i reptes dels professionals del sector

Condicions de treball	<ul style="list-style-type: none">• Inestabilitat i intermitència en l'ocupació• Ingressos baixos• Dificultat per generar drets de protecció social• Obstacles a la mobilitat transfronterera• Pitjors condicions de les dones
Relacions laborals	<ul style="list-style-type: none">• Manca d'idoneïtat de la regulació del RD 1435/1985• Pes elevat del treball per compte propi• Presència del "fals treball autònom"
Protecció social	<ul style="list-style-type: none">• Regulació, tant del RG com del RETA, no del tot adequada a les especificitats del sector• Manca de reconeixement de malalties professionals del sector
Representació del sector i negociació col·lectiva	<ul style="list-style-type: none">• Les característiques del treball en el sector cultural dificulten l'exercici dels drets de representació i negociació col·lectiva
Fiscalitat	<ul style="list-style-type: none">• La tributació IRPF no s'adequa a la intermitència i irregularitat dels ingressos• Reducció del tipus d'IVA i aplicació criteri de caixa• Els epígrafs de l'IAE no estan adaptats a les professions artístiques
Formació per a l'ocupació	<ul style="list-style-type: none">• No arriba al sector• Necessitat de reciclatge professional per digitalització• Vies per a la reconversió professional en professions artístiques de vida curta

Font: elaboració pròpia.

Condicions de treball

Les condicions de treball del sector es caracteritzen en moltes ocasions per la seva precarietat, manifestada en una elevada inestabilitat i intermitència en l'ocupació, en ingressos baixos i en incertesa davant el futur, en gran mesura perquè la situació laboral no permet generar drets de protecció social o bé les prestacions resultants són de quantia baixa. Tot plegat fa que en moltes ocasions s'hagi d'utilitzar el recurs d'una segona feina (relacionada o no amb la cultura), que permeti augmentar ingressos però també generar drets socials.

D'altra banda, alguns professionals de la cultura (particularment els del sector dels espectacles en viu) sovint participen de la mobilitat transfronterera, la qual s'enfronta a obstacles com els visats, la regulació de la Seguretat Social, la fiscal i les normes de propietat intel·lectual (EENCA, 2020). Aquests problemes es donen inclús en el marc de la Unió Europea, una àrea que en principi gaudeix d'una mobilitat laboral total. Val a dir que en l'àmbit de l'UE existeixen regulacions sobre coordinació de la seguretat social amb l'objectiu de rebaixar els obstacles a la mobilitat dels treballadors i treballadores en aquest territori, com es veurà més endavant.

La situació descrita provoca que els treballadors i treballadores culturals estiguin sotmesos a una situació de vulnerabilitat que s'ha evidenciat encara més amb motiu de la pandèmia. En aquest sentit, cal assenyalar que les mesures sanitàries preses per fer front a la Covid-19 han afectat especialment el sector cultural i les persones que hi treballen.

A banda, el procés de digitalització ha canviat les maneres de treballar i de produir i distribuir cultura, la qual cosa ha tingut un impacte important en les condicions de treball i les relacions laborals dels treballadors i treballadores del sector. Aquest procés també planteja un repte en l'àmbit de la formació i el reciclatge professional, així com en el de la protecció dels drets d'autoria en l'entorn digital.

Finalment, val a dir que les dones que treballen al sector cultural afronten uns reptes específics. Segons l'UNESCO (2019), tenen unes remuneracions inferiors a les dels homes i estan insuficientment representades en els principals càrrecs creatius i en els de major responsabilitat en la presa de decisions. D'acord amb Pérez (2018), les desigualtats entre homes i dones en el sistema d'art contemporani a Espanya es concreten, entre d'altres qüestions, en uns ingressos més baixos, més irregulars i menys predictibles, en menys anys cotitzats a la Seguretat Social, en una situació fiscal més precària i un atur més elevat que els homes. A Catalunya, el Villarroya i Barrios (2019) conclou, a partir de les percepcions del propi sector, que les dones pateixen més que els homes la discriminació professional per raons de gènere en l'ocupació cultural i que la situació en la que més es manifesta la desigualtat és en les oportunitats per progressar professionalment.

Relacions laborals

Com a qüestió prèvia, cal tenir present que l'activitat en el sector cultural es pot desenvolupar bé en règim ordinari (com un treball per compte d'altri sense cap singularitat), com a treball per compte d'altri amb la singularitat del règim previst al Reial decret 1435/1985 o com a treball per compte propi (Monereo i Rodríguez, 2018).

En aquest context, en primer lloc es pot ressaltar la manca d'adequació de la regulació de les relacions laborals continguda en el Reial decret 1435/1985 per donar una resposta eficaç a les singularitats del treball cultural. Gabeiras, Durán i Hurtado (2021) distingeix dues qüestions sobre les quals consideren que cal prestar atenció i, si s'escau, modificar: a) els conceptes sobre els quals descansa l'àmbit d'aplicació de la norma, això és, qui són els artistes en espectacles públics i les empreses que els contracten i què s'ha d'entendre per espectacle públic i b) els aspectes del règim jurídic laboral dels treballadors i treballadores de la cultura que s'han de regular de manera especial enfront del règim laboral comú.

Cal ressaltar que aquesta norma ha estat modificada pel Reial decret 5/2022 en els aspectes següents: a) s'adapta el règim de la contractació laboral artística a la reforma laboral duta a terme pel Reial decret llei 32/2021 i es crea un nou contracte temporal artístic; b) s'augmenta la quantia de la indemnització per finalització de contracte temporal de 7 a 12 dies per any treballat i c) s'amplia l'àmbit d'aplicació de la norma al personal tècnic i auxiliar (d'aquesta manera s'acaba amb la discordança que hi havia amb la normativa sobre Seguretat Social dels artistes, el Reial decret 2621/1986, que sí ha inclòs des de sempre a aquests professionals en el seu camp d'aplicació), així com als nous mitjans de fixació i difusió del treball cultural, de manera que s'inclouï l'entorn web i les plataformes digitals (*streaming*).

En segon lloc, en el sector cultural el treball per compte propi és freqüent i les seves circumstàncies sociolaborals són les que regeixen el treball autònom, la qual cosa no només fa referència a les relacions laborals, sinó també a la protecció social i la fiscalitat.

Cal tenir en compte que un percentatge del que es considera treball autònom al sector podria entrar dins la condició del que es denomina "fals autònom". D'acord amb el CoNCA (2014), aquesta circumstància afecta sobretot a les persones que es dediquen a la música, a fer guions, a ser actor o actriu, a la direcció, l'escenografia, al treball artístic en el circ, al ball i a la coreografia, així com a la resta de professions de les arts escèniques. La figura del "fals autònom" respon a l'objectiu d'evitar l'aplicació de la normativa laboral i d'eludir l'alta en el règim general de la Seguretat Social de la persona treballadora. Per contra, la persona que treballa en aquesta condició s'ha de donar d'alta del RETA i assumir les obligacions tributàries pròpies del treball per compte propi.

Protecció Social

Cal tenir present que als efectes de la protecció social, els treballadors i treballadores del sector cultural poden estar enquadrats en el règim general de la Seguretat Social si treballen per compte d'altri o bé en el RETA si el seu treball el realitzen per compte propi.

La regulació actual de la protecció social dels treballadors i treballadores per compte d'altri en el sector cultural està continguda al Reial decret 2621/1986,⁹¹ el qual els integra al règim general de la Seguretat Social (amb anterioritat, hi havia dos règims especials: l'artístic i el de la tauromàquia). Aquesta norma es veu completada pel Reial decret 2622/1986 en els aspectes relatius a la desocupació.

El Reial decret 2621/1986 incorpora algunes particularitats del col·lectiu i manté algunes especialitats en la cotització, la recaptació i en matèria protectora. Destaca la possibilitat de jubilar-se anticipadament a partir dels 60 anys, amb una reducció del vuit per cent per cada any que falti per l'edat legal de jubilació (aquesta reducció no s'aplica a les persones que es dediquen a la cançó, al ball i al trapezi, sempre que compleixin uns requisits determinats). Així mateix, suposa una especificitat pels i les artistes la regulació del temps d'inactivitat efectuada l'any 2019, amb la introducció d'un nou article 249ter a la LGSS, com es veurà més endavant.

⁹¹ I el seu desenvolupament per Ordre ministerial de 20.07.1987 i per Ordre ministerial de 30.11.1987.

Aquesta regulació no dona solució, en termes generals, a la singularitat del sector dins del sistema de Seguretat Social, tenint en compte els efectes del treball intermitent en les cotitzacions i en l'accés i la quantia de les prestacions. Una manifestació concreta d'aquesta manca d'adaptació es troba en les dificultats d'accés a la prestació de risc durant l'embaràs (per a la percepció de la qual s'exigeix l'alta a la Seguretat Social en el moment de causar la prestació) i a la prestació de cura de menor (cal trobar-se en situació assimilada a l'alta en el moment del part), tot i que aquestes dificultats poden haver quedat matisades per l'article 249ter esmentat.

Una altra qüestió que no queda resolta és la relativa a la manca de cobertura del temps d'inactivitat, tot i que ha quedat mitigada per la introducció abans esmentada d'un nou article 249ter a la LGSS. En concret, cal posar de manifest que les lesions produïdes en temps d'inactivitat, tot i tenir lloc en actes de preparació, assaig o fins i tot desplaçaments, no tenen la consideració d'accidents de treball.

La normativa tampoc té en compte algunes circumstàncies que afecten a subsectors determinats de la cultura. És el cas de les persones que es dediquen al ball, a la coreografia o que actuen al circ, les quals es veuen afectades per la curta durada de la seva activitat, la qual cosa deriva en períodes curts de cotització a la Seguretat Social (CoNCA, 2014).

A banda, hi ha una manca de reconeixement de les malalties professionals pròpies del sector dins les activitats que s'especifiquen en el Quadre de malalties professionals, aprovat mitjançant el Reial decret 1299/2009. Per contra, aquestes malalties tenen la consideració de comunes, amb el que això suposa de cara a la cobertura social.

Cal posar de manifest que la Disposició Addicional 15 de la Llei 40/2007, de 4 de desembre, de mesures urgents en matèria de Seguretat Social, donava un termini d'un any "per actualitzar el règim de la Seguretat Social aplicable als artistes en espectacles públics, per tal de facilitar la generació de carreres de cotització amb la menor intermitència possible i d'adequar aquesta normativa a les noves modalitats de prestació de serveis".

Una altra qüestió és la que fa referència a la Seguretat Social dels treballadors i treballadores del sector cultural per compte propi. Cal tenir present que aquest col·lectiu comparteix la majoria de problemàtiques del conjunt de treballadors i treballadores per compte propi, però que també s'hi sumen qüestions específiques derivades de les característiques de la seva activitat. En aquest sentit, val a dir que la principal reivindicació del sector és la relativa a l'obligatorietat del pagament de la quota mensual del RETA, atesa la intermitència i la inestabilitat de l'activitat en el sector i els consegüents ingressos irregulars. D'acord amb el CoNCA (2014), l'obligatorietat de la quota fa que es cotitzi per la base mínima o bé que es tramitin altes i baixes per evitar-ne el pagament. Relacionat amb l'anterior, una altra qüestió que afecta especialment el col·lectiu és que en moltes ocasions no es reuneixen els requisits per accedir a la pensió contributiva o la pensió obtinguda és de quantia baixa.

Cal assenyalar que la disposició addicional segona de la Llei 20/2007, de l'Estatut del Treball Autònom, recull aquesta problemàtica i preveu que les administracions públiques puguin subscriure convenis amb la Seguretat Social per reduir les cotitzacions de les persones que, en règim d'autonomia, es dediquen a activitats artístiques.

El recentment aprovat Reial decret llei 5/2022 preveu el desenvolupament normatiu d'un tractament singular en l'àmbit de la Seguretat Social per als treballadors i treballadores de la cultura per compte propi, consistent en una cotització reduïda en el RETA quan es tinguin uns ingressos inferiors a 3.000 euros.

Una altra qüestió a destacar és que es detecten absències i manca d'idoneïtat de l'enquadrament de determinats col·lectius en el RETA ("falsos autònoms"), així com un percentatge elevat de treballadors i treballadores per compte propi del sector que no troben una resposta específica a la seva problemàtica en la Llei 20/2007, de l'Estatut del Treball Autònom.

Finalment, també és una reivindicació del sector en l'àmbit de la Seguretat Social la compatibilitat de les prestacions socials amb els ingressos per drets d'autoria o una altra activitat artística. En aquest sentit, i com ja s'ha comentat anteriorment, les característiques de l'activitat en el sector fan que en moltes ocasions les pensions o prestacions generades siguin d'escassa quantia i que sigui necessari continuar amb l'activitat per generar uns ingressos suficients. Com es veurà més endavant, l'any 2019 s'ha regulat aquesta qüestió.

Representació de les persones treballadores i negociació col·lectiva

Les característiques del treball en el sector cultural fan difícil l'exercici dels drets col·lectius, en concret els de representació i negociació col·lectiva, tant si el treball es desenvolupa per compte d'altri com si es fa per compte propi.

Pel que fa als treballadors i treballadores per compte d'altri, la temporalitat i intermitència de la seva activitat, així com el nombre de persones que treballen a l'empresa, dificulten l'aplicació del sistema de representació unitària d'acord amb els requisits de l'Estatut dels Treballadors (ET) i de la Llei orgànica de llibertat sindical (LOLS), atès que la normativa esmentada exigeix sis mesos d'antiguitat a l'empresa per ser elegible en les eleccions sindicals, un mes d'antiguitat per ser-ne elector o electora i un mínim de sis persones treballant a l'empresa amb almenys un any d'antiguitat. A la vegada, l'absència de representació unitària impedeix la de tipus sindical.

Donat que la legitimitat per negociar les condicions laborals a través de la negociació col·lectiva és de la representació dels treballadors i les treballadores, el dret a la negociació col·lectiva en el sector cultural queda limitat per les circumstàncies descrites.

Com apunta Álvarez (2019), l'absència d'un sistema de negociació col·lectiva acaba per contractualitzar les condicions laborals dels i les artistes, atesa la remissió que fa el Reial decret 1485/1985 al conveni col·lectiu en matèries tant rellevants com retribució, jornada, descansos, desplaçaments i gires o indemnització per fi de contracte. Això suposa deixar a la pràctica al pacte individual la fixació d'aquestes condicions de treball (amb els riscos que això comporta).

Pel que fa als treballadors i treballadores autònoms, la LOLS els impedeix fundar sindicats que tinguin per objecte la tutela dels seus interessos singulars. Altrament, la LOLS estableix que poden afiliar-se a sindicats o a associacions empresarials de la seva elecció, afiliar-se i fundar associacions professionals específiques del treball autònom i exercir l'activitat col·lectiva en defensa dels seus interessos professionals.

Els convenis col·lectius i acords que durant l'elaboració d'aquest informe són d'aplicació als treballadors i treballadores del sector cultural a Catalunya, són els següents (classificats segons l'àmbit de negociació):⁹²

TAULA 11. Convenis col·lectius i acords del sector cultural aplicables a Catalunya segons l'àmbit de negociació

Àmbit català i provincial

Conveni col·lectiu dels professionals del doblatge de Catalunya
Conveni col·lectiu dels professionals del doblatge de Catalunya (branca artística)
Conveni col·lectiu de locals d'espectacle de Catalunya
Conveni col·lectiu d'actors i actrius de teatre de Catalunya
Acord per a la regulació de les condicions laborals dels figurants a Catalunya
Conveni col·lectiu d'exhibició cinematogràfica de les províncies de Girona, Lleida i Tarragona
Conveni col·lectiu d'exhibició cinematogràfica de la província de Barcelona
Conveni col·lectiu del sector del lleure educatiu i sociocultural de Catalunya

Àmbit estatal

Conveni col·lectiu de doblatge i sonorització de pel·lícules
Acord marc d'exhibició cinematogràfica
Conveni col·lectiu de distribució cinematogràfica
Conveni col·lectiu de sales de ball, festa i discoteques
Conveni col·lectiu entre productors d'obres audiovisuals i els actors que hi presten serveis
Conveni col·lectiu de la indústria de la producció audiovisual (tècnics)
Conveni col·lectiu d'empreses productores d'audiovisuals i els seus figurants
Conveni col·lectiu de radiodifusió comercial sonora

Font: elaboració pròpia a partir del Consell de Relacions Laborals.

Fiscalitat

La fiscalitat del sector artístic i creatiu no s'adequa moltes vegades a les particularitats pròpies de la seva activitat. A Gabeiras, Durán i Hurtado (2021) es destaquen una sèrie de característiques del treball en els sectors cultural que segons la professora González-Cuéllar afecten la capacitat econòmica dels seus professionals pel que fa a la regulació fiscal: a) temporalitat i intermitència; b) irregularitat de les rendes; c) assumpció de despeses pròpies de l'activitat, fins i tot en el marc d'una relació laboral; d) caràcter personalíssim de l'activitat; i e) alt grau d'itinerància, tant nacional com internacional.

Si bé és cert que hi ha mesures tributàries que tenen en compte l'especificitat del sector cultural, hi ha un seguit d'aspectes en que la legislació no preveu aquesta particularitat, tot i que cal tenir present l'aprovació del Reial decret llei 26/2018, que ha inclòs tres mesures en l'àmbit fiscal, com es veurà més endavant.

Pel que fa a l'IRPF, es poden ressaltar les qüestions següents: en primer lloc, que el mètode de tributació d'aquest impost no s'adapta a la intermitència o caràcter irregular dels ingressos del sector i s'observa sovint un desfasament entre l'obtenció d'aquests i l'obligació de tributar. Un dels supòsits d'irregularitat d'ingressos és el que es produeix quan un projecte

⁹² La consulta ha estat realitzada el juliol del 2022 al [cercador de convenis col·lectius del Consell de Relacions Laborals](#), sota la rúbrica referida als sectors d'Esports, bellesa, espectacles, jocs d'atzar".

es perllonga en el temps, però els ingressos es concentren en un exercici, amb la consegüent concentració del deute tributari. En altres supòsits, la irregularitat pot derivar-se de la intermitència en la contractació o en els projectes. Aquestes situacions poden implicar haver de pagar uns tipus mitjans d'IRPF durant la vida laboral més elevats que en el cas de rendes més regulars al llarg del temps, la qual cosa pot tenir un efecte desincentivador o suposar un tracte no equitatiu dels professionals del sector cultural.

Per últim, una qüestió que afecta els treballadors i treballadores de la cultura quan exerceixen per compte propi és la determinació de les despeses deduïbles en els rendiments de l'activitat econòmica. Cal tenir present que aquest assumpte es pot fer extensible a altres sectors, atès que és una reivindicació general dels treballadors i les treballadores autònomes.

Respecte de l'IVA, els reptes se centren en la reducció del tipus de l'impost, així com en ampliar la possibilitat d'ingressar l'IVA quan es produeixi el seu cobrament (criteri de caixa). Actualment, aquesta possibilitat està supeditada a un límit d'ingressos. Pel que fa a la primera qüestió, cal fer referència a la reducció del tipus impositiu efectuada pel Reial decret 26/2018, tot i que l'Informe del Congrés per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista preveia una reforma més ambiciosa, tal com es veurà més endavant.

Finalment, es constata que els epígrafs de l'IAE no estan adaptats a la realitat de les professions artístiques, atès que no reflecteixen les activitats realitzades. Així mateix, l'agrupació de les tarifes que fan referència a les activitats culturals no és la més lògica, atès que es troben disperses en diferents seccions de l'impost.

Formació per a l'ocupació

El CoNCA (2014) posa de manifest que les accions de formació per a l'ocupació tradicionalment no han arribat al sector artístic o, si més no, no han esdevingut plenament efectives en no tenir en compte en el seu disseny les especificitats de les condicions laborals i professionals en el sector.

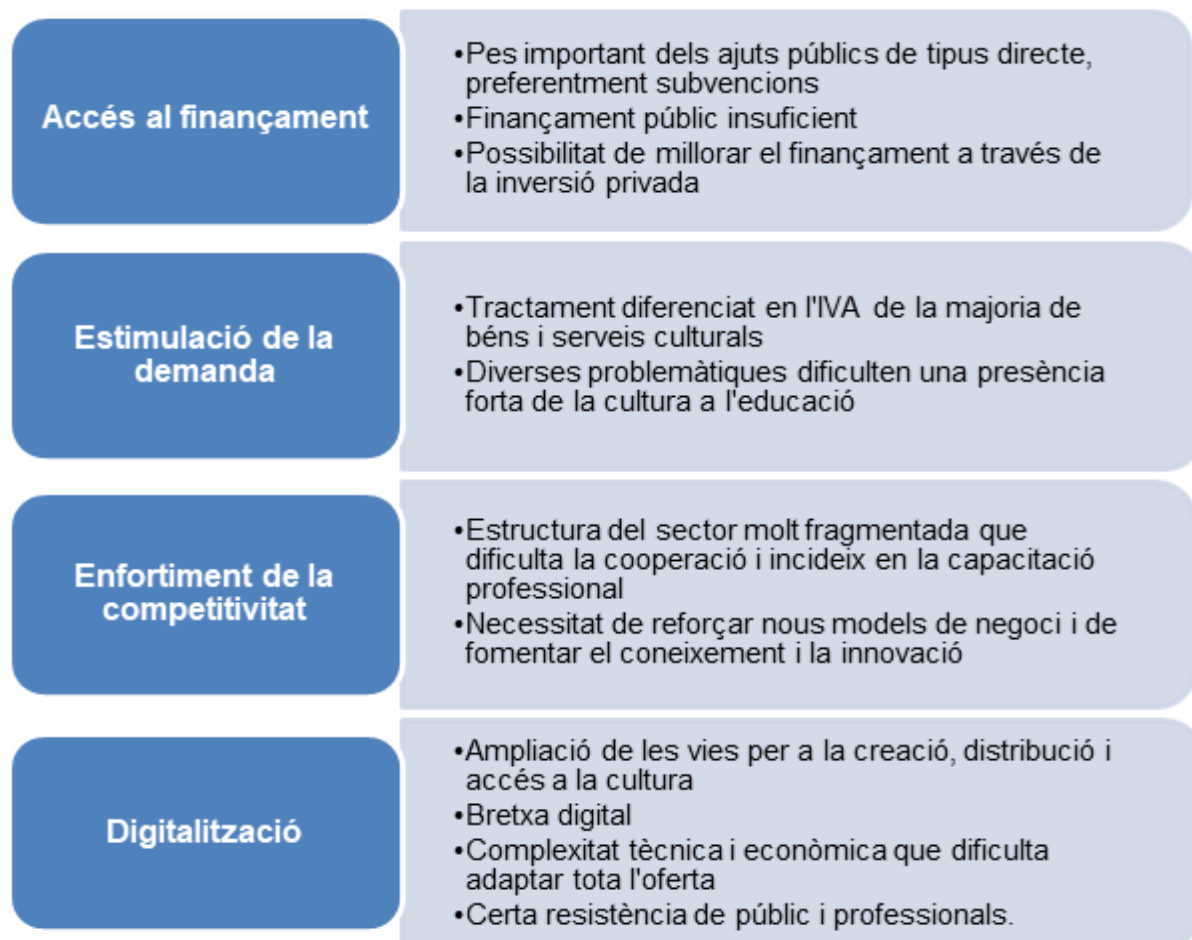
Tenint present que la formació per a l'ocupació és un instrument per garantir la formació al llarg de la vida laboral, així com l'adaptació i capacitació dels treballadors i treballadores als canvis en els processos productius o, fins i tot, de reconversió sectorial, en l'àmbit de la cultura es poden destacar les qüestions següents:

En primer lloc, la incorporació de les TIC als processos creatius i la consegüent digitalització de la producció i distribució de la cultura posa de manifest la necessitat d'oferir eines de reciclatge professional per a l'adaptació i capacitació dels professionals de la cultura a les noves maneres de treballar, així com en aspectes relacionats, com ara la protecció dels drets d'autoria, en relació amb els quals es plantegen nous perills en l'entorn digital.

En segon lloc, i especialment relacionat amb les professions artístiques que tenen una vida curta, com és el cas de la dansa professional, es planteja la necessitat d'establir vies per a les reconversions professionals, per tal de facilitar les transicions de la professió artística a una altra activitat laboral.

6.2.2. Situació i reptes de les empreses i entitats del teixit cultural

FIGURA 5. Situació i reptes de les empreses i entitats del teixit cultural

Font: elaboració pròpia.

Accés al finançament

La política i la gestió cultural a Espanya es caracteritza per un pes important dels ajuts públics de tipus directe en el finançament de les arts, articulades preferentment en forma de subvencions, on també destaca l'elevat esforç públic en el sosteniment del patrimoni històric-artístic. En conseqüència, s'observa un pes relativament reduït dels incentius fiscals sobre la despesa privada en cultura, del finançament a través dels consells de les arts (propis del món anglosaxó) o d'una elevada producció pública dominada per la propietat pública dels mitjans de producció artístics (Villarroya i Rubio, 2021).

D'acord amb Gabeiras, Durán i Hurtado (2021), s'ha comprovat que el finançament de la cultura proveït només pel sector públic i el conjunt de les seves administracions a Catalunya és insuficient, atesos els dèficits i les necessitats estructurals, la demanda i les situacions diverses en el desenvolupament de la cultura arreu del país.

Més enllà de les aportacions del sector públic, el finançament de la cultura podria millorar a través de la inversió privada. Els poders públics poden atraure aquesta inversió cap al sector cultural amb l'establiment de polítiques per al seu foment i incentiu. Val a dir que és una demanda dels sectors culturals l'elaboració d'una normativa que permeti captar aquests fons, a partir de la millora de la regulació del mecenatge continguda a la Llei estatal 49/2002,⁹³ així com de l'aprovació d'una llei catalana sobre la matèria.

Estimulació de la demanda

El reforç de les organitzacions culturals a través de l'estimulació de la demanda es pot aconseguir a través de diverses mesures i instruments, com ara els incentius al consum cultural (entre els quals destaca la fiscalitat) o l'enfortiment dels ensenyaments culturals i artístics en els diversos nivells educatius.

Pel que fa a la fiscalitat, la regulació de l'IVA preveu exempcions i reduccions dels tipus impositius en determinats béns i activitats culturals, amb l'objectiu d'emparar la població amb menys recursos, que té dificultats per accedir a aquests mercats i es considera que no en consumeixen suficientment. Així, actualment a Espanya les activitats culturals tenen un tractament diferenciat en l'IVA respecte de la majoria de béns i serveis consumits i, d'acord amb Airef (2020), amb uns tipus impositius menors que en la majoria dels seus socis europeus.

Val a dir que la literatura econòmica ha posat de manifest la necessitat de valorar els efectes en termes d'equitat de l'aplicació de tipus reduïts en la tributació indirecta. En aquest sentit, cal tenir en compte que la despesa en béns i serveis culturals és més elevada en els estrats més alts de renda i, per tant, l'aplicació d'un tipus reduït en l'IVA cultural podria acabar tenint uns efectes regressius importants, beneficiant a les persones que tenen una capacitat econòmica més elevada.

Així, per exemple en el Llibre Blanc sobre la reforma tributària a Espanya publicat recentment per l'Institut d'Estudis Fiscals, IEF (2022), es considera que “una manera menys costosa i més eficient d'assolir la finalitat d'afavorir el consum cultural de la població amb menys recursos podria ser la utilització de prestacions dirigides a les persones amb renda reduïda el consum de les quals es vulgui afavorir, ja sigui de forma directe o a través de l'IRPF, que és l'impost més adequat per dur a terme aquesta diferenciació per rendes”. En la mateixa línia, considera que “caldrà revisar la persistència de les exempcions en IVA dels serveis professionals relacionats amb la cultura, prestats per artistes plàstics, escriptors, col·laboradors literaris, gràfics i fotogràfics de diaris i revistes, compositors musicals, autors d'obres teatrals i d'argument, adaptació, guió, i diàlegs de les obres audiovisuals, traductors i adaptadors.”

Respecte de l'enfortiment de la cultura a l'educació com a via per estimular el consum cultural, val a dir que a partir de la revisió bibliogràfica i de les compareixences, es poden ressaltar una sèrie de problemàtiques en aquest àmbit:

⁹³ Llei 42/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitat de lucre i dels incentius fiscals al mecenatge. BOE núm. 307, de 24.12.2002.

- Els ensenyaments artístics fins als 12 anys no estan reglats i no proporcionen cap mena de titulació. Estan limitats a hores no lectives i només hi poden accedir els que tenen recursos per fer-ho.
- En l'educació secundària obligatòria, els continguts relacionats amb la cultura i les arts es releguen a un segon terme i es deixen a la voluntat de cada centre. A més, la persona docent no sempre té la titulació de l'àmbit artístic que ensenya.
- Respecte dels ensenyaments artístics superiors, les escoles que els imparteixen no poden oferir títols de grau, la qual cosa queda reservada a les universitats. Aquesta situació comporta un seguit de conseqüències negatives, com ara no poder accedir a determinats llocs de treball que requereixin títols de grau.
- Pel que fa a la participació de l'artista i creador en la docència, el fet que algunes professions no estiguin incloses al Catàleg de qualificacions professionals (destaquen els casos de l'art dramàtic i de la dansa), provoca que els i les professionals d'aquests àmbits no puguin exercir la docència en centres públics, perquè no poden acreditar les seves competències professionals (no tenen un títol oficial, però sí que gaudeixen d'una àmplia experiència).

Enfortiment de la competitivitat

Els sectors cultural i creatiu s'enfronten a desafiaments estructurals que s'han vist agreujats per la pandèmia de la COVID-19.

En el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència, aprovat pel Govern espanyol el juny del 2021, es posa de manifest que el sector cultural ha de fer front a una economia globalitzada i d'escala amb una estructura molt fragmentada que incideix, d'una banda, en una baixa cooperació inter i intrasectorial, la qual cosa impedeix aprofitar sinèrgies que contribueixin al creixement econòmic del sector, i d'altra banda, en una manca de capacitació professional, tant per accedir a les formes de finançament adequades o desenvolupar les habilitats necessàries, com per saber i aprofitar els nous processos i productes d'entorns digitals.

El Pla assenjala que aquestes característiques suposen una dificultat afegida al procés d'internacionalització, respecte del qual la COVID-19 no ha fet més que augmentar les barres. De la mateixa manera, també es planteja la necessitat de reforçar el desenvolupament de nous models de negoci i consolidar aquells formats artístics i espais de difusió cultural capaços d'atraure a nous públics necessaris per estimular el creixement estructural del sector. En aquest context, el foment del coneixement i la innovació esdevé un element clau per enfortir la competitivitat de les empreses i entitats de l'àmbit cultural.

Digitalització

Arran de la situació creada per la COVID-19, s'ha accelerat la transformació digital que ja estava en marxa al sector cultural. La digitalització en el món de la cultura ofereix noves oportunitats per a les organitzacions pel que fa a la creació i distribució de les obres i al seu accés, però també suposa diversos reptes degut a la reorientació dels hàbits, les relacions i els models de producció i consum.

En l'informe del CoNCA sobre l'impacte econòmic de la COVID-19 en els sectors culturals (CoNCA, 2021), es mostren les principals conclusions d'una consulta realitzada a organitzacions (esdeveniments, fires i festivals) que han hagut d'adaptar formats en viu a formats digitals durant el confinament. Els resultats d'aquesta consulta permeten copsar les oportunitats i els reptes que planteja la digitalització en determinats sectors de la cultura a Catalunya:

La digitalització augmenta la visibilitat de l'esdeveniment cultural, perquè permet ampliar el seu abast nacional i internacional.

La digitalització també facilita l'accés a aquelles persones que no disposen de recursos o de capacitat de mobilitat. No obstant això, cal tenir en compte l'existència de la bretxa digital en certs contextos de vulnerabilitat, que impedeix l'accés a la cultura de part de la ciutadania.

La complexitat tècnica i econòmica de la digitalització impedeix adaptar tota l'oferta.

Actualment la digitalització no compensa econòmicament i se n'està estudiant la monetització. També hi ha certa resistència del públic o dels mateixos professionals, especialment de les arts escèniques.

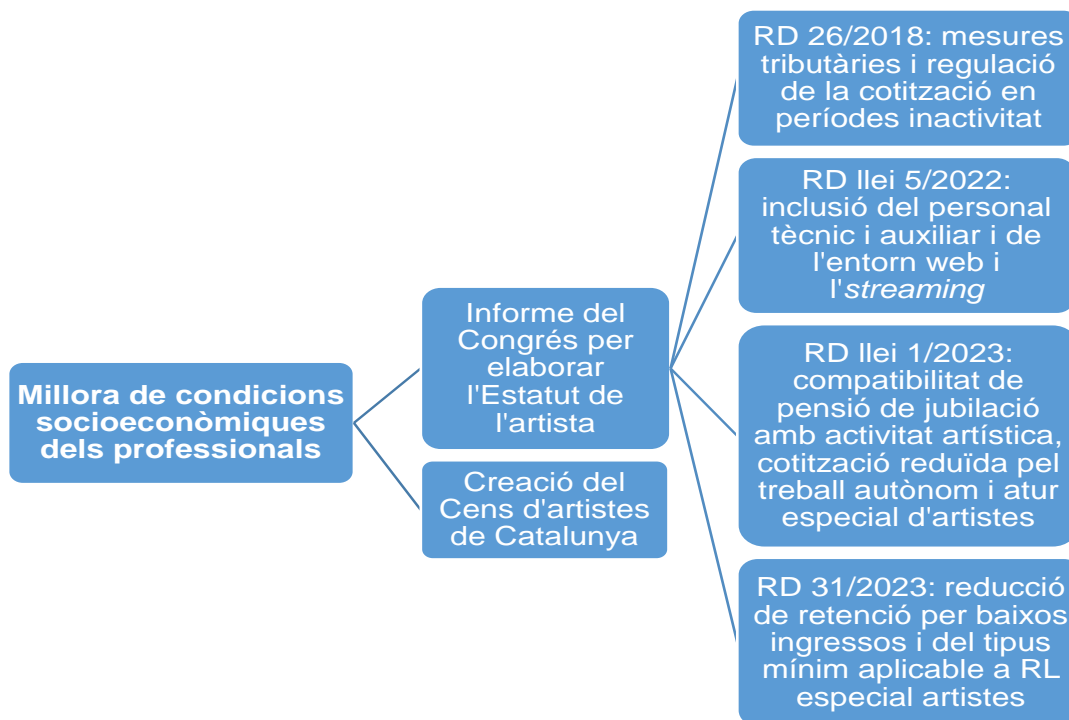
En general, es planteja el futur de manera híbrida: es volen explorar les possibilitats del format digital sense perdre el presencial (el format digital com a complement i no com a substitut de l'oferta física).

6.3. Mesures i instruments de les polítiques culturals

El present informe se centra en dos grans àmbits de les polítiques culturals: la millora de les condicions socioeconòmiques dels professionals del sector i el reforç de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural a Catalunya. De manera transversal, es fa referència a les actuacions dutes a terme per fer front a la COVID-19 en aquests dos àmbits.

A partir de la revisió bibliogràfica i documental, de les compareixences de persones expertes i professionals del sector, així com dels propis capítols del present informe, s'han detectat les següents mesures i instruments de les polítiques culturals en els àmbits esmentats:

FIGURA 6. Mesures i instruments per millorar les condicions socioeconòmiques dels professionals del sector cultural a Catalunya

Font: elaboració pròpia.

6.3.1. Mesures i instruments per millorar les condicions socioeconòmiques dels professionals del sector cultural

La millora de les condicions de treball del sector cultural és una qüestió que ha estat objecte d'atenció en l'àmbit internacional, on destaca la Recomanació de l'UNESCO relativa a la condició de l'artista (1980), en què es demana als governs que introdueixin polítiques i mesures que millorin les condicions de vida i treball dels artistes, especialment per contrarestar els efectes perjudicials de les noves tecnologies, que facilitin la seva circulació internacional i els permetin exercir la seva professió sense censura ni discriminació de gènere (UNESCO, 2019).⁹⁴

Respecte del marc de la política europea, cal tenir present que moltes de les qüestions relatives a l'estatus i les condicions de treball en l'àmbit de la cultura són de competència

⁹⁴ És interessant posar de manifest la reflexió de l'EENCA (2020) sobre la Recomanació de l'UNESCO del 1980, respecte de la qual considera que no fa una crida als estats perquè garanteixin uns privilegis específics als artistes, sinó perquè els assegurin uns drets anàlegs als de qualsevol altre grup socioprofessional amb un treball amb característiques específiques que necessita ser tractat amb mesures especials.

dels estats membres. No obstant això, la Comissió Europea ha iniciat una sèrie d'instruments polítics i legislatius que tenen un impacte o estan relacionats amb l'estatus i les condicions de treball dels professionals de la cultura.

Una legislació rellevant és la Regulació (EC) 883/2004, sobre la coordinació dels sistemes de Seguretat Social, així com la Directiva 96/71/EC sobre els treballadors i treballadores desplaçats. Més recentment, el Pilar europeu de drets socials (2017), serveix com una guia en el procés de convergència vers unes millors condicions de vida i treball a Europa, i la Directiva (EU) 2019/1152, legisla sobre condicions de treball previsibles i transparents. Finalment, cal fer referència a la Recomanació del Consell sobre l'accés a la protecció social dels treballadors per compte d'altri i per compte propi, de novembre del 2019.

Més directament relacionat amb l'objecte d'estudi, el Parlament Europeu adopta l'any 2007 una Resolució sobre l'estatus social dels artistes, en la qual, entre d'altres qüestions, demana als estats membres que elaborin o posin en pràctica un marc jurídic i institucional amb la finalitat de donar suport a la creació artística, mitjançant l'adopció o aplicació d'un conjunt de mesures que incloguin la situació contractual, la seguretat social, l'assegurança per malaltia, la fiscalitat i la conformitat amb les normes europees.

Instruments més recents d'àmbit europeu són la Nova agenda europea per a la cultura de la Comissió, de maig del 2018, així com el Pla de treball del Consell per a la cultura 2019-2022, de novembre del 2018. Una de les accions concretes de l'Agenda és donar suport als estats membres per garantir remuneracions justes a través dels mecanismes de diàleg generals o específics de sector. D'altra banda, una de les prioritats del Pla és crear un ecosistema de suport als professionals de la cultura.

Informe per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista

Amb la finalitat de millorar les condicions laborals i socioeconòmiques dels professionals de la cultura, s'ha avançat en l'adopció d'una sèrie d'actuacions encaminades a l'assoliment d'un Estatut de l'Artista a Espanya, davant la necessitat àmpliament compartida de millorar la regulació laboral, fiscal i de seguretat social de l'activitat cultural, atesa la seva manca d'adequació per prevenir la precarietat i vulnerabilitat dels professionals del sector.

L'any 2007, el Departament competent en matèria de cultura elabora una proposta de document de l'Estatut de l'Artista centrat fonamentalment en la modificació de la regulació en matèria laboral i de seguretat social i l'autoregulació del sector. Així mateix, l'any 2014 el CoNCA elabora un document amb 36 propostes per a la millora de la condició professional en el món de la cultura. Aquest treball ha estat tingut en compte en l'elaboració de l'Informe del Congrés que a continuació es comenta.

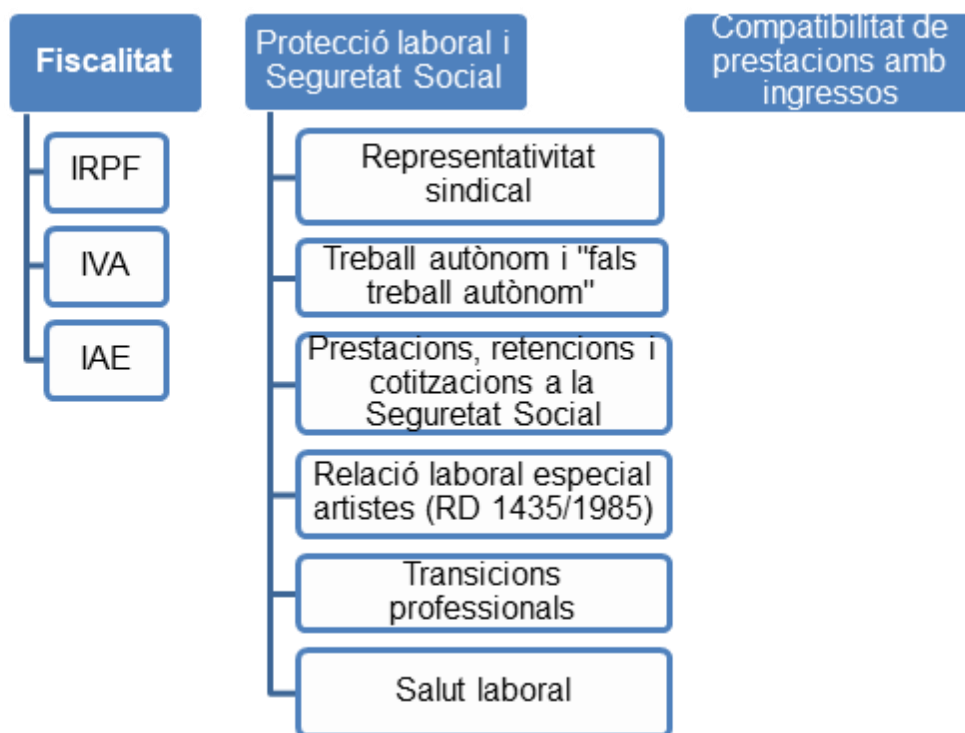
El setembre del 2018, el Ple del Congrés dels Diputats aprova per unanimitat l'Informe de la Subcomissió per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista, amb la finalitat d'adaptar la regulació del sector a les especificitats de la seva activitat, especialment al seu caràcter intermitent. En l'informe, es demanda al Govern que aprovi una sèrie de mesures per millorar les condicions de treball dels professionals de la cultura. En definitiva, el treball de la Subcomissió ofereix una agenda amb vocació de traduir-se en canvis legislatius efectius.

Amb l'aprovació d'aquest document, es pot afirmar que Espanya està avançant en la línia d'elaborar una legislació que reguli la condició de l'artista, agrupant totes les mesures destinades als treballadors i treballadores culturals.

Pel que fa al seu àmbit subjectiu, l'informe aposta perquè "les diferents persones, activitats i moments del procés cultural entrin en aquesta proposta normativa". Reconeix que, tot i que no totes les persones tenen les mateixes característiques, totes o quasi totes es veuen sotmeses a les mateixes situacions sociolaborals, a la intermitència d'ingressos i a la desigualtat entre homes i dones, entre altres factors. En aquest sentit, la Subcomissió considera que totes les recomanacions han d'aplicar-se amb atenció específica a la desigualtat entre homes i dones que afecta al sector cultural.

El document efectua una sèrie de propostes per millorar les condicions en tres àmbits: fiscalitat, protecció laboral i Seguretat Social, i compatibilitat entre la percepció de prestacions públiques i ingressos per drets de la propietat intel·lectual i per altres activitats creatives. A la figura següent es mostren els àmbits i temàtiques sobre les quals l'informe efectua recomanacions, d'acord amb la classificació efectuada per la Subcomissió:

FIGURA 7. Àmbits i temàtiques de les recomanacions de l'Informe sobre l'Estatut de l'Artista (2018)

Font: elaboració pròpia

A continuació, se sintetitzen les recomanacions de l'informe sobre l'Estatut de l'Artista, sense ànim d'exhaustivitat, d'acord amb els tres àmbits esmentats:

Fiscalitat: es proposen mesures que ajustin la fiscalitat a la intermitència del treball i l'activitat artística i a la irregularitat dels seus ingressos en l'IRPF, l'IVA i l'IAE.

Pel que fa a l'IRPF, es fan les propostes següents: en primer lloc, en matèria de rendiments irregulars, fraccionar la declaració dels ingressos generats en diferents exercicis sense interessos de demora, per tal d'adequar-se a la realitat del cicle econòmic dels professionals del sector. Amb aquest mateix propòsit, aplicar un tipus impositiu mitjà o una exempció del 30%. En segon lloc, aplicar tipus reduïts per rendiments inferiors a l'SMI en còmput anual i del 2% per contractes de menys d'un any. En tercer lloc, considerar despeses deduïbles totes aquelles que siguin necessàries per al desenvolupament del treball i l'activitat artística.

Les propostes relatives a l'IVA fan referència a l'aplicació del tipus reduït del 10% a tota la cadena de valor, a l'establiment del criteri de caixa per al pagament de l'impost, així com a la implantació de l'SII (nou sistema de gestió de l'IVA basat en el Subministrament Immediat d'Informació) i l'aplicació de la inversió del subjecte passiu de l'IVA.

La proposta sobre l'IAE és modificar-lo per adaptar els seus epígrafs a la realitat de les professions artístiques i ubicar-les totes a la Secció Tercera de l'impost.

Protecció laboral i Seguretat Social: les actuacions recomanades van en la línia de millorar la regulació de les relacions laborals del sector, actualment allunyada de la realitat, així com d'esmenar les insuficiències en matèria de Seguretat Social, en el sentit d'ampliar i adaptar els mecanismes de cobertura social dels i les professionals del sector a la intermitència de l'activitat i la irregularitat dels ingressos. Amb aquests objectius, es proposa:

Abordar fórmules per augmentar la representativitat sindical o organitzativa del sector en l'àmbit de la cultura que permeti negociar convenis col·lectius. Això inclou valorar mecanismes per a incrementar la representació dels treballadors i treballadores per compte propi.

Introduir en el Reial decret 1435/1985, d'1 d'agost, que regula la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics, una sèrie de modificacions amb els objectius següents: a) integrar en el seu àmbit d'aplicació al personal tècnic i auxiliar que col·labora en la producció d'espectacles; b) adaptar-se als nous mitjans de fixació del treball cultural a través de la inclusió de l'entorn web i les noves formes de difusió (*streaming*, etc.); c) evitar abusos en la contractació parcial i en la concatenació de contractes de temporada, així com incentivar la seva transformació en indefinits i, si procedeix, en fixos discontinus o adaptats a la realitat de l'activitat que es desenvolupa; d) adaptar la regulació a les activitats professionals, com ara la música en directe, desenvolupades mitjançant contractes de curta durada (els anomenats "*bolos*").

En matèria de prestacions, retencions i cotitzacions, es proposa el següent: a) modificar els requisits per obtenir la pensió de jubilació; b) introduir fórmules per adaptar el sistema de prestacions a la intermitència del treball cultural, especialment la prestació d'atur; c) modificar les modalitats de cotització a la Seguretat Social.

Crear un règim especial de Seguretat Social del treball autònom del sector cultural, tenint en compte alguna de les propostes següents: a) facilitar l'alta al RETA per dia treballat; b) possibilitar la cotització parcial; i c) acollir-se a la Disposició Addicional Segona de la LETA, que possibilita la reducció de cotitzacions. Finalment, amb caràcter general, es

recomana un sistema de bonificacions per flexibilitzar el RETA en situacions de discontinuïtat en les altes dels professionals culturals.

Aclarir els requisits d'inclusió al RETA, per impedir l'accés de les persones que treballen en la condició del que s'anomena "falsos autònoms".

Reconèixer la prestació de risc durant l'embaràs a les treballadores en situació assimilada a l'alta a la Seguretat Social (tal com s'ha comentat anteriorment, resulta molt difícil accedir a aquesta prestació amb la situació actual, en la què es requereix estar en alta real). Si això no resulta viable, es recomana possibilitar la subscripció d'un conveni especial amb la Seguretat Social, així com facilitar una prestació especial.

Articular mesures per facilitar les transicions professionals, sobretot en el cas de les professions artístiques especialment exigents tècnicament i físicament (artistes de la dansa i el circ, entre d'altres).

En matèria de salut laboral, es proposa reconèixer les malalties professionals del sector, que porti aparellada la seva prevenció adequada. Per avançar en aquest sentit, es recomana crear un òrgan col·legiat de professionals de la salut i organitzacions representatives dels professionals d'artistes i intèrprets.

Compatibilitat de la percepció de prestacions públiques amb ingressos per drets de propietat intel·lectual i per activitats creatives. Es recomana tenir en compte les qüestions següents:

Incloure prestacions públiques de tota classe.

Compatibilitzar les prestacions amb qualsevol tipus de rendiment del treball, d'activitat econòmica, de drets de la propietat intel·lectual o de dietes per assistència a reunions d'entitats culturals sense ànim de lucre en les que no s'ostenti un càrrec executiu.

En el cas de compatibilitzar una pensió de jubilació o d'incapacitat permanent, realitzar una contribució especial de solidaritat del 8% del total d'ingressos anuals percebuts en l'exercici de l'activitat.

Per als casos no inclosos en les normes de compatibilitat, establir un sistema flexible de regularització de la situació ex post.

Modificar la classificació que es fa en l'IRPF dels ingressos obtinguts per drets d'autoria de rendiments del treball (qualificació actual) a rendiments derivats de la propietat intel·lectual.

Desenvolupament de l'Estatut de l'Artista

A partir de l'aprovació del document de la Subcomissió sobre l'Estatut de l'Artista, el seu desenvolupament fins al moment de tancament del present informe ha estat el següent:

Mitjançant el Reial decret llei 26/2018, de 28 de desembre (amb efectivitat a partir de l'1 de gener del 2019) es regulen mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia en els àmbits tributari i de la Seguretat Social.

En l'àmbit tributari: a) es redueix del 19 al 15 per cent la retenció aplicable als rendiments procedents de la propietat intel·lectual quan la persona contribuent no és l'autora; b) es recupera l'aplicació del tipus reduït de l'IVA del 10 per cent per serveis prestats per persones físiques considerats essencials de la indústria cultural (en concret: serveis prestats per persones físiques en els camps de la interpretació, artístic, de direcció i tècnic, de producció de pel·lícules cinematogràfiques susceptibles de ser exhibides en sales d'espectacles i d'organització d'obres teatrals i musicals); i c) en l'impost de societats, es modifica la deducció per les despeses realitzades en territori espanyol per a l'execució d'una producció estrangera de llargmetratge cinematogràfic o d'obres audiovisuals.

Pel que fa a la mesura relativa a la reducció de l'IVA, es queda curta respecte del plantejament contingut a l'Informe del Congrés sobre l'elaboració de l'Estatut de l'Artista, en el qual es recomana l'aplicació del tipus reduït no només als serveis de la persona física, sinó a tota la cadena de valor que afecta l'activitat artística.

En l'àmbit de la Seguretat Social, es regula la cotització dels artistes en espectacles públics en el règim general de la Seguretat Social durant períodes d'inactivitat, afegint un nou article 249ter a la Llei General de la Seguretat Social. Així, es preveu que es pugui continuar cotitzant en aquests períodes de forma voluntària, sempre i quan s'acreditin almenys 20 dies d'alta amb prestació real de serveis en l'activitat artística durant l'any natural anterior, amb unes retribucions que superin tres vegades l'SMI. Durant els períodes d'inactivitat, l'acció protectora comprèn les prestacions de cura de menor, incapacitat permanent i mort i supervivència derivades de contingències comunes, així com la jubilació. També queda protegida la situació de la treballadora embarassada o en lactància natural fins que el fill o filla tingui 9 mesos, que no pugui continuar realitzant la seva activitat laboral. Destaca el fet que l'alta en situació d'inactivitat en el règim general és incompatible amb l'alta en qualsevol altre règim, amb independència de l'activitat de que es tracti.

Finalment, es commina el Govern a regular en un termini de sis mesos la compatibilitat de la pensió de jubilació i l'activitat de creació artística que generi drets de propietat intel·lectual. Aquesta previsió s'ha materialitzat mitjançant el Reial decret 302/2019, de 26 d'abril, on es preveu que aquesta modalitat de jubilació, com que suposa l'alta del pensionista en el règim de Seguretat Social corresponent, porti aparellada una cotització de solidaritat del 8 per cent, a més de la cotització ja prevista en cas de compatibilitat de jubilació i treball.

Cal posar de manifest que aquesta previsió no desenvolupa en la seva globalitat la recomanació de l'Estatut de l'Artista al respecte, atès que només possibilita la compatibilitat de la pensió de jubilació en la seva modalitat contributiva (la proposta de l'Informe fa referència a tota classe de prestacions, inclosa també la jubilació no contributiva) amb l'activitat de creació artística que generi drets de la propietat intel·lectual (l'Informe es refereix a més activitats en el camp artístic i creatiu). No obstant això, aquesta qüestió ha estat solucionada pel Reial decret llei 1/2023, de 10 de gener, com es veurà més endavant.

Altrament, el Reial decret llei 26/2018 també estableix que en el termini de 6 mesos el Govern ha de modificar la regulació de la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics i substituir el Reial Decret 1435/1985, que actualment la regula. No obstant això, l'actualització normativa esmentada resta encara pendent, tot i la reforma d'alguns aspectes realitzada pel Reial decret llei 5/2022. Precisament aquesta darrera norma preveu que en el termini màxim de 12 mesos el Govern aprovi una nova regulació de la relació laboral especial de les persones artistes i de les que realitzen activitats auxiliars i que substitueixi el Reial decret 1435/1985.

D'altra banda, cal destacar que el Reial decret llei 5/2022 introdueix dues qüestions que segueixen les recomanacions de l'Informe del Congrés sobre l'Estatut de l'Artista: d'una banda, la inclusió del personal tècnic i auxiliar i, de l'altra, la incorporació de l'entorn web i les noves formes de difusió de la cultura (*streaming*) en l'àmbit d'aplicació de la norma reguladora de les relacions laborals del sector.

A partir de la irrupció de la crisi provocada per la pandèmia de la COVID-19 i en bona mesura com a conseqüència d'aquesta, la qüestió de la materialització de l'Estatut de l'Artista queda relegada. No és fins l'any 2021 que el desenvolupament de l'Informe del Congrés s'incorpora com una de les reformes a implementar en el marc del Pla Nacional de Recuperació i Resiliència, aprovat pel Consell de Ministres el 27 d'abril del 2021. Amb aquesta finalitat, mitjançant el Reial decret 639/2021, s'ha constituït una Comissió Interministerial per impulsar i coordinar les actuacions necessàries per donar compliment a les mesures incloses a l'Estatut de l'artista.

En el marc d'aquesta subcomissió s'han anat anunciant diverses modificacions per fer efectives les mesures contingudes a l'Informe de la Subcomissió. En concret, s'ha informat que la primera reforma sigui la del Reial decret 1435/1985, que regula la relació laboral dels artistes. Com ja s'ha comentat anteriorment, el març del 2022 s'aprova el Reial decret llei 5/2022, el qual modifica el Reial decret 1435/1985 en alguns aspectes, però amb la finalitat principal d'adaptar-lo a la reforma laboral que entra en vigor l'1.01.2022. Així, cal tenir present que no efectua una nova regulació de la relació laboral de caràcter especial de l'activitat artística i tècnica i no substitueix el Reial decret 1435/1985. Altres reformes anunciades en el marc de la Comissió Interministerial tenen relació amb temes fiscals i de la Seguretat Social.

Ja entrat l'any 2023, s'aprova el Reial decret llei 1/2023⁹⁵, el qual regula diverses qüestions que donen compliment a alguna de les recomanacions contingudes a l'Informe de la Subcomissió sobre l'Estatut de l'artista:

En primer lloc, introdueix la possibilitat de compatibilitzar el 100 per cent de la pensió de jubilació amb l'activitat artística, tant per compte propi com per compte d'altri. D'aquesta manera, s'amplia la regulació anterior, que permetia compatibilitzar la pensió de jubilació únicament amb aquelles activitats artístiques generadores de drets de propietat intel·lectual.⁹⁶

⁹⁵ Reial decret llei 1/2023, de 10 de gener, de mesures urgents en matèria d'incentius a la contractació laboral i millora de la protecció social de les persones artistes. BOE núm. 9, d'11.01.2023.

⁹⁶ Reial decret 302/2019, de 26 d'abril, pel que es regula la compatibilitat de la pensió contributiva de jubilació i l'activitat de creació artística, en desenvolupament de la disposició final segona del Reial decret llei 26/2018,

A més, s'estén aquesta compatibilitat més enllà de les activitats artístiques i s'inclouen aquelles de caràcter tècnic i auxiliar. Així mateix, es preveu que la pensió de jubilació no contributiva també sigui compatible amb els ingressos d'una activitat artística, sempre que no superin el salari mínim interprofessional.

En segon lloc, i en compliment de la disposició addicional primera del Reial decret llei 5/2022,⁹⁷ la norma incorpora una cotització reduïda de 161 euros mensuals (per a l'any 2023) pels artistes autònoms amb ingressos de fins a 3.000 euros anuals. Cal tenir present que en qualsevol cas es podrà optar per la tarifa plana de 80 euros en el cas de donar-se d'alta en el treball autònom per primera vegada.

Per últim, una altra novetat introduïda pel Reial decret llei en desenvolupament de l'Estatut de l'artista és la prestació especial per desocupació prevista per a les persones treballadores subjectes a la relació laboral especial de les persones artistes i de les que realitzen activitats tècniques i auxiliars. Es pot accedir a aquesta prestació si s'acrediten 60 dies cotitzats i sempre que no es tingui dret a la prestació d'atur contributiva. Té una duració de 120 dies i la seva quantia és del 80 per cent de l'IPREM (o del 100 per cent d'aquest indicador si la base de cotització diària supera els 60 euros).

Més endavant, s'aprova el Reial decret 31/2023, mitjançant el qual es dona compliment a diverses recomanacions de l'informe de l'Estatut de l'Artista en l'àmbit fiscal: en primer lloc, es redueix del 15 al 7 per cent el tipus de retenció aplicable als rendiments de l'activitat econòmica de caràcter artístic quan els ingressos siguin inferiors als 15.000 euros. En segon lloc, es rebaixa del 15 al 2 per cent el tipus mínim de retenció aplicable als rendiments del treball derivats d'una relació laboral especial artística en les arts escèniques, audiovisuals i musicals.

Val a dir que a Catalunya s'ha avançat vers la millora de les condicions professionals en el món de la cultura amb la creació del Cens d'artistes⁹⁸. Així mateix, actualment està en fase final d'elaboració el Cens de professionals d'oficis connexos a l'artista i d'altres professionals de la cultura. Tot plegat amb la voluntat fer una refosa en un text únic del Cens de professionals de la cultura a Catalunya. Cal recordar que aquesta mesura és una de les incloses en el document del CoNCA on s'exposen 36 propostes per a la millora de la condició professional en el món de la cultura.

Aquest Cens de professionals de la cultura a Catalunya té els objectius següents: conèixer la veritable població dels artistes, creadors i professionals dels oficis connexos amb el món de les arts a Catalunya, així com la seva realitat socioeconòmica; poder definir les diferents professions al voltant del món de la cultura; afavorir la representació de la comunitat artística, així com la negociació dels seus interessos; defensar millor la condició laboral, fiscal i

de 28 de desembre, pel que s'aproven mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia. BOE núm. 102, de 29.04.2019.

⁹⁷ Reial decret llei 5/2022, de 22 de març, pel qual s'adapta el règim de la relació laboral de caràcter especial de les persones dedicades a les activitats artístiques, així com a les activitats tècniques i auxiliars necessàries per al seu desenvolupament, i es milloren les condicions laborals del sector. BOE núm. 70, de 23.03.2022.

⁹⁸ Resolució CLT/3215/2020, de 9 de desembre, per la qual es crea el Cens d'artistes de Catalunya. DOGC núm. 8295, de 15.12.2020. L'objectiu és crear un cens de la cultura de Catalunya que inclogui els artistes professionals, però també els professionals d'oficis connexos amb el món de la cultura i les empreses i entitats dedicades o vinculades a l'activitat cultural. Com que és un objectiu molt ambiciós, s'ha considerat oportú avançar per fases, i la primera és la creació del cens d'artistes.

contractual dels creadors i creadores, artistes i professionals del món de la cultura; i concretar l'impacte de les propostes o polítiques culturals que es puguin implementar a la comunitat artística.

Protecció dels professionals de la cultura davant la COVID-19

Amb la irrupció de la COVID-19 l'any 2020, es posa encara més de manifest la situació de precarietat dels treballadors i treballadores del sector cultural derivada d'uniques condicions laborals que en molts casos no permeten generar drets de protecció social davant de situacions com les provocades per la pandèmia, on la posada en marxa de mesures sanitàries per contenir-la ha afectat especialment el sector cultural i els seus professionals, amb la paralització o restricció d'activitats.

Per fer front a aquesta situació, mitjançant el Reial decret Llei 17/2020 el Govern de l'Estat posa en marxa la prestació extraordinària d'atur dels artistes en espectacles públics, per a l'accés a la qual no s'exigeix estar en situació d'alta o assimilada a l'alta ni tampoc la inclusió en el Règim general de la Seguretat Social. Més endavant, el Reial Decret Llei 32/2020, a més de prorrogar la mesura anterior, implementa el subsidi d'atur excepcional per a personal tècnic i auxiliar del sector cultural. La vigència de totes aquestes mesures s'ha anat ampliant mitjançant successives prorroques fins al 30 de juny del 2022.

D'altra banda, mitjançant el Decret Llei 21/2020 el Govern de la Generalitat de Catalunya crea una prestació extraordinària de pagament únic per a subministraments bàsics per a persones professionals que hagin exercit la seva activitat tant per compte propi com per compte d'altri, en l'àmbit de les arts escèniques, arts visuals, la música i l'audiovisual, i d'altres activitats culturals. S'ha d'acreditar una reducció d'ingressos com a conseqüència de la declaració de l'estat d'alarma per la crisi derivada de la COVID-19 durant el període comprès entre el 14 de març i el 6 de maig de 2020.

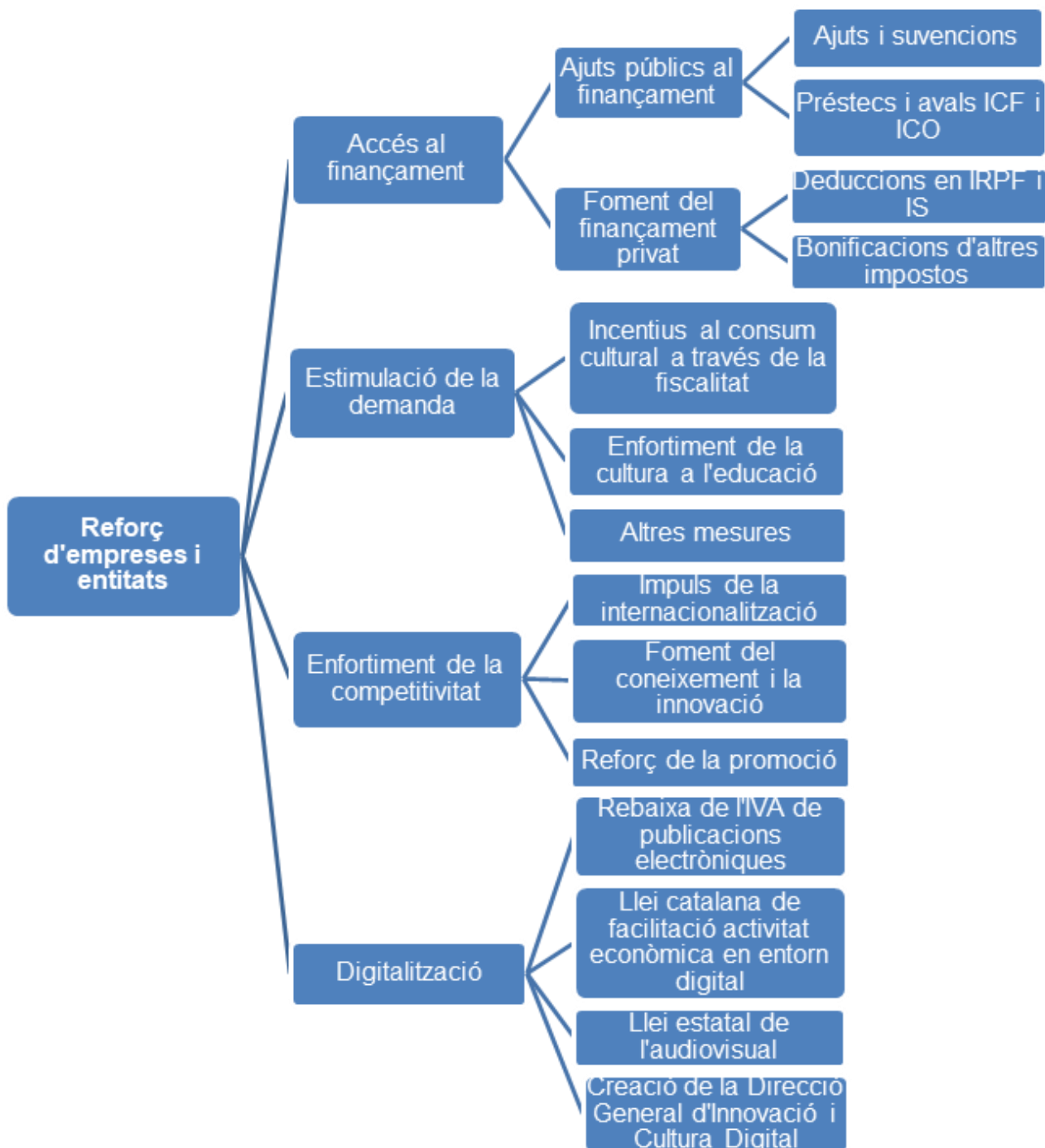
El segon ajut extraordinari d'àmbit català destinat al sector cultural l'any 2020 es regula mitjançant el Decret Llei 39/2020. Consisteix en una prestació econòmica de pagament únic (750 euros) destinada a les persones professionals i tècniques del sector de les arts escèniques, arts visuals, música, i d'altres activitats culturals suspeses per raó de la crisi sanitària a Catalunya.

Davant la persistència dels efectes de la pandèmia i les restriccions de l'activitat cultural durant l'any 2021, mitjançant el Decret Llei 9/2021 s'estableix un tercer ajut en l'àmbit de la cultura consistent en una prestació econòmica de pagament únic de 750 euros destinada a les persones professionals, tècniques i docents del sector de les arts escèniques, arts visuals i música, amb motiu de la reducció dels seus ingressos com a conseqüència de la pandèmia.

6.3.2. Mesures i instruments per reforçar les empreses i entitats del teixit cultural

Dins de les mesures i instruments destinades a reforçar les empreses i entitats que conformen el teixit cultural a Catalunya, s'analitzen les destinades a millorar l'accés al finançament, les que tenen com a objectiu l'estimulació de la demanda, així com les que cerquen l'enfortiment de la competitivitat i les destinades al suport i foment a la transició digital.

FIGURA 8. Mesures i instruments per reforçar les empreses i entitats del teixit cultural

Font: elaboració pròpia.

6.3.2.1. Accés al finançament

Ajuts públics al finançament

Els darrers tres anys, el finançament públic del sector cultural a Catalunya ha estat molt marcat per la crisi sociosanitària provocada per la pandèmia de la COVID-19, atès el fort impacte de la crisi en el sector, amb tancaments d'equipaments i cancel·lacions de moltes de les activitats programades. Per fer front a aquesta situació, s'han aprovat diverses mesures de suport, tant d'àmbit estatal, com autonòmic i local.

Pel que fa a l'àmbit autonòmic, l'any 2020 el Departament de Cultura estableix noves línies de subvencions en el marc del Pla de rescat del sector cultural. El 2021, davant de noves restriccions per la pandèmia, s'obren noves convocatòries per compensar les pèrdues econòmiques del sector. L'any 2022, s'aprova un nou paquet d'ajuts amb motiu de les mesures de reducció d'aforaments aprovades el desembre del 2021. A la taula següent es relacionen les línies subvencions aprovades al llarg del període 2020-2022 i s'especifica l'any o els anys en què s'han convocat:

TAULA 12. Subvencions del Departament de Cultura per fer front a la COVID-19. Catalunya, 2020-2022

Línies de subvenció	Anys de les convocatòries
Per despeses estructurals d'entitats afectades pel cessament de l'activitat cultural a causa de l'estat d'alarma amb motiu de la COVID-19	2020
Per despeses de funcionament d'empreses i entitats culturals	2020
Per despeses de funcionament d'empreses i entitats culturals de l'audiovisual, les arts escèniques i la música	2020
Per compensar les pèrdues per cancel·lació d'espectacles i activitats culturals durant el 2020	2020
Per compensar les pèrdues per la cancel·lació de concerts o espectacles en festivals de música	2020
Per compensar les pèrdues per la reducció forçada dels aforaments en espais escènics i musicals	2020 i 2021
Per a la programació estable d'activitats artístiques en equipaments culturals gestionats per associacions i fundacions	2021
Per compensar pèrdues de la dramaturgia per la reducció forçada dels aforaments en espais escènics	2021
Per compensar pèrdues per devolució d'entrades en concerts i festivals de música, festivals i mostres audiovisuals i centres d'exhibició d'art digital	2021
Per despeses estructurals d'entitats de cultura popular i tradicional catalana i aranese afectades pel cessament de l'activitat cultural	2021
Per compensar pèrdues per cancel·lació d'espectacles d'arts escèniques i concerts	2021 i 2022
Per despeses de funcionament d'empreses i entitats que gestionen sales amb programació estable de música en viu ubicades a Catalunya	2021 i 2022

Per compensar el dèficit d'exploració per l'exhibició de muntatges teatrals de caràcter professional	2021 i 2022
Per despeses financeres dels préstecs de l'ICF a empreses i entitats culturals per cobrir necessitats de liquiditat per l'impacte de la COVID-19	2021 i 2022
Per compensar les pèrdues per la reducció de taquillatges en espais escènics i musicals	2022
Per compensar les pèrdues de les sales d'exhibició cinematogràfica de Catalunya pel seu tancament forçós	2022 (període subvencionable 2020)

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Cultura.

A banda de les subvencions, es pot fer referència a les dues línies que l'ICF posa en marxa per facilitar la liquiditat de les empreses catalanes a conseqüència de la situació derivada de la COVID-19: una línia de préstecs (ICF-Crèdit COVID-19) i una d'aval davant les altres entitats financeres (ICF-Crèdit COVID-19 Avals). Cal tenir present que, tant l'any 2020 com el 2021, l'ICF combina la seva activitat habitual amb les línies específiques per ajudar empreses a fer front a la crisi provocada per la pandèmia).

En relació amb l'anterior, cal fer referència a l'ampliació del fons de garantia del Departament de Cultura a favor de l'ICF per préstecs per al finançament de projectes culturals en el context de la pandèmia, a través del Decret llei 21/2020.⁹⁹

Pel que fa a les mesures d'àmbit estatal en el context de la pandèmia, cal ressaltar els ajuts previstos al Reial decret llei 17/2020:¹⁰⁰ a) subvencions a la Societat recíproca audiovisual finances SGR, per al finançament de la comissió d'obertura dels avals als préstecs a les empreses del sector; b) ajuts extraordinaris a les arts escèniques i la música; c) subvencions a sales d'exhibició cinematogràfica; d) ajuts extraordinaris al sector del llibre; i d) ajuts extraordinaris a galeries d'art, artistes visuals, crítics i comissaris per a la promoció o adquisició d'obres.

Així mateix, l'any 2020 amb motiu de la pandèmia s'activen dues línies d'aval públics per a préstecs gestionats per l'Institut de Crèdit Oficial (ICO). Una primera línia per atendre les necessitats de finançament derivades del pagament de salaris, factures, necessitats de circulat o altres necessitats liquiditat de les empreses. Val a dir que el sector de la cultura (juntament amb l'oci i el turisme) ocupa el primer lloc en la concessió d'aquets avals. I una segona línia d'aval per a noves inversions, tot i que també es pot destinar a cobrir necessitats de finançament.

Pel que fa als ajuts convocats pels ens locals i destinats al sector cultural per fer front a la COVID-19, en l'Informe del CTEESC sobre la situació del treball autònom 2020¹⁰¹ es fa referència als següents: subvencions de rescat o reactivació, bonificacions d'impostos municipals (com l'IBI), la contractació de l'oferta cultural municipal a empreses i professionals de la ciutat, el programa de compra en llibreries de Santa Coloma de Gramenet o la creació

⁹⁹ Decret llei 21/2020, de 2 de juny, de mesures urgents de caràcter econòmic, cultural i social. DOGC núm. 8147, de 04.06.2020.

¹⁰⁰ Reial decret llei 17/2020, de 5 de maig, pel que s'aproven mesures de suport al sector cultural i de caràcter tributari per a fer front a l'impacte econòmic i social de la Covid-19. BOE núm. 126, de 06.05.2020.

¹⁰¹ CTEESC (2021). *Situació del treball autònom a Catalunya 2020*. Col·lecció Estudis i informes, 61. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya.

d'espais de treball per coordinar accions i oferta cultural (per a més informació, vegeu l'informe citat anteriorment).

A banda dels ajuts vinculats a la COVID-19, el Departament de Cultura i els seus òrgans adscrits han continuat gestionant les mesures de suport al finançament de les empreses i entitats dels sectors culturals.

Els objectius de la política de subvencions del Departament de Cultura i els ens públics que hi estan vinculats i que promouen i gestionen subvencions en el període 2019-2021,¹⁰² d'acord amb el Pla estratègic de subvencions d'aquest departament per al període esmentat, són els següents:

Consolidar la creació, l'emprenedoria cultural i la cultura digital com a motors de la sostenibilitat de l'ecosistema cultural

Projectar a l'exterior la cultura catalana com a tret diferencial i treballar per al seu reconeixement internacional

Accentuar el valor de cohesió social del patrimoni cultural, fomentant-ne el gaudi a tot el territori i incorporant-lo a l'àmbit digital

Accentuar el valor de cohesió social de l'associacionisme cultural, fomentant-ne la participació ciutadana a tot el territori

Reforçar i ampliar el paper dels equipaments culturals de referència dins l'ecosistema cultural i creatiu

Garantir el coneixement i ús social de la llengua catalana, l'aranès occità i la llengua de signes catalana

Establir per al Departament de Cultura un marc organitzatiu i de gestió més operatiu i eficient

En el Pla del període 2019-2021, es relacionen 180 línies de subvenció amb concurrència pública (incloses les línies convocades per fer front a la COVID-19), classificades per matèries, seguint els objectius del Pla. A aquestes subvencions, s'han de sumar les de caràcter nominatiu i directe, entre les què es troben les destinades a les grans institucions culturals: la Fundació Teatre Lliure, la Fundació Gran Teatre del Liceu, el Consorci Gran Teatre del Liceu, el Consorci Mercat de les Flors, la Fundació privada Orfeo Català-Palau de la Música Catalana, el Consorci de l'Auditori i l'Orquestra, el Consorci del Museu d'Art Contemporani de Barcelona i el Consorci del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.¹⁰³

¹⁰² Els ens públics del Departament que promouen i gestionen subvencions són: l'Oficina de suport a la iniciativa cultural (OSIC), l'Institut Català de les empreses culturals (ICEC) i el Consorci de l'Institut Ramon Llull.

¹⁰³ Cal tenir present que algunes línies no s'han convocat algun dels anys del període perquè la situació creada per la COVID-19 les feia inviables.

En el quadre següent es mostra el nombre de línies d'ajuts i subvencions amb concurrència pública classificades per matèries, a més de les destinades a les grans institucions culturals, què són totes nominatives:

TAULA 13. Nombre d'ajuts i subvencions al sector cultural per matèries. Catalunya, 2019-2021

Matèries	Línies
Persones creadores i empreses culturals	86
Internacionalització de la cultura	26
Patrimoni cultural	28
Associacionisme	13
Grans institucions culturals	39 ¹
Promoció de la llengua catalana	8
Direcció i administració generals	2

(1) Cada institució cultural rep més d'una subvenció.
Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Cultura.

En el quadre següent es mostren amb més detall les línies d'ajuts i subvencions a persones creadores i empreses culturals amb concurrència pública en funció del seu objectiu, atès l'objecte d'estudi d'aquest informe:

TAULA 14. Nombre d'ajuts i subvencions a persones creadores i empreses culturals segons el seu objectiu. Catalunya, 2019-2021

Persones creadores i empreses culturals	Línies
Millorar les condicions de les persones creadores i incrementar la producció cultural catalana mitjançant la competitivitat de les empreses culturals	45 (12 de l'OSIC i 33 de l'ICEC)
Impulsar la distribució i exhibició de les produccions culturals, amb un èmfasi específic en l'entorn digital	35 (16 de l'OSIC i 19 de l'ICEC)
Garantir l'accés a la cultura com a instrument de cohesió social i incrementar la participació de la ciutadania en les activitats culturals	6 (1 de l'OSIC i 5 de l'ICEC)

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Cultura.

A banda de les subvencions, l'ICEC proporciona a les empreses culturals dues eines de finançament: les aportacions reintegrables (representen un exemple de col·laboració públic-privada) i els préstecs participatius. Aquest segon instrument l'aporta l'ICEC a través de l'ICF per tal de facilitar l'activitat i donar suport financer a projectes d'emprenedoria dels àmbits cultural i digital en fases inicials.

Adicionalment, i de manera indirecta, l'ICEC proporciona a les empreses i entitats culturals una tercera font de finançament: els préstecs per a actiu fix i circulat de l'ICF (línia ICF Cultura). Aquesta línia de préstecs de l'ICF permet finançar projectes relacionats amb la producció, distribució, comercialització i difusió, exhibició o protecció de béns i serveis culturals, i compta amb un fons de garantia del Departament de Cultura, que els facilita l'accés en termes de minorar les exigències d'aval.

D'altra banda, des del Ministeri de Cultura i Esport també es proporcionen ajuts i subvencions a les empreses i entitats culturals. El Pla estratègic de subvencions del Ministeri 2021-2023 (amb l'actualització efectuada l'any 2022, la qual incorpora noves ajudes) inclou 75 línies de subvenció de concurrència en l'àmbit de la cultura programades pel Ministeri i els seus organismes i entitats adscrites per al període de referència.

Les ajudes destinades a la cultura es presenten agrupades en quatre línies estratègiques i nou objectius i es complementen amb d'altres de caràcter transversal, com ara la garantia de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.

Les línies estratègiques i els objectius són: 1) garantir una oferta cultural de qualitat (amb els objectius d'impulsar el patrimoni cultural i fomentar la creació, l'oferta cultural i el sector audiovisual); 2) reforçar el desenvolupament i la competitivitat del sector cultural i creatiu (amb els objectius de promoure la seva professionalització i incentivar la modernització i innovació del sector); 3) incentivar la dinamització, promoció i accessibilitat cultural (amb els objectius de reforçar i donar suport a les empreses privades i les institucions sense ànim de lucre per promoure una àmplia i variada programació cultural, així com donar suport a les entitats públiques per millorar l'accessibilitat de la cultura i la cohesió econòmica i territorial; i 4) impulsar la internacionalització de la cultura espanyola (amb els objectius de fomentar la cooperació cultural internacional i la projecció exterior de la cultura espanyola).

D'altra banda, les empreses i professionals del sector cultural poden sol·licitar la línia de l'ICO per a empreses i persones emprenedores, per al finançament de projectes d'inversió, activitats empresarials i necessitats de liquiditat o despesa.

Foment del finançament privat

Per tal de fomentar les aportacions privades de persones físiques i jurídiques per al finançament d'activitats d'interès general, l'ordenament jurídic espanyol compta amb la Llei 49/2002, la qual conté una regulació eminentment fiscal del mecenatge. Cal tenir present que en el moment d'elaboració d'aquest informe s'està tramitant un projecte de llei per a millorar la legislació anterior, una qüestió àmpliament demanda pel sector cultural.¹⁰⁴ D'altra banda, també cal posar de manifest que Catalunya no compta amb una llei de mecenatge pròpia, al contrari que altres comunitats autònomes (Comunitat Valenciana, Castella - la Manxa, Illes Balears i La Rioja). Amb aquestes lleis, les comunitats introdueixen incentius fiscals en els impostos sobre els que tenen competències (bàsicament en el tram autonòmic de l'IRPF).

A banda, les normes reguladores d'alguns impostos (principalment IRPF i IS) contenen diversos incentius per al foment del mecenatge.

A continuació es relacionen les diferents desgravacions fiscals a les aportacions privades a les activitats culturals previstes a la legislació estatal:

¹⁰⁴ [Proposición de Ley de modificación de la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de régimen fiscal de las entidades sin fines lucrativos y de los incentivos fiscales al mecenazgo \(122/000117\)](#). Congreso de los Diputados, 2021 (consulta: 17.01.2023).

Així, es regulen deduccions en les quotes tributàries de l'IRPF i de l'IS:¹⁰⁵

Pel que fa a l'IRPF, en primer lloc es preveu una deducció de la quota del 15% de les quantitats següents: a) les destinades despeses i inversions d'interès cultural per adquisició a l'estranger de béns del Patrimoni Històric Espanyol per la seva introducció en territori espanyol; b) les de conservació, reparació, restauració, difusió i exposició de béns declarats d'interès cultural d'acord amb la normativa de patrimoni històric de l'Estat i les comunitats autònomes; i c) les de rehabilitació d'edificis situats en entorns de protecció de les ciutats, conjunts arquitectònics, arqueològics, espais naturals o paisatgístics, així com de béns declarats Patrimoni Mundial per la UNESCO situats a Espanya.

En segon lloc, s'estableix una deducció de la quota, estructurada en dos trams, per donacions o aportacions a entitats sense ànim de lucre, a entitats de l'Estat, de les comunitats autònomes, de l'Administració local i els seus organismes autònoms. Un primer tram, associat al micromecenatge, estableix una deducció del 80% pels primers 150 euros de donacions o aportacions. Per les quantitats donades que excedeixin dels 150 euros, s'aplica una deducció general del 35%. Aquest darrer percentatge augmenta fins al 40%, en el cas d'haver efectuat donatius per igual o superior quantia al mateix beneficiari en els dos períodes impositius immediatament anteriors. Aquesta mesura s'estableix per afavorir la fidelització.

A més, en la tributació de l'IRPF en la legislació catalana també es preveu una deducció de la quota integral autonòmica del 15% per les quantitats donades a fundacions que tinguin per finalitat el foment de llengua catalana, amb un topall del 10% de la quota integral autonòmica.¹⁰⁶ Cal tenir present que les comunitats autònomes només poden intervenir en els impostos sobre els quals tenen competències (el tram autonòmic de l'IRPF, essencialment).

Pel que fa al foment del finançament fet per persones jurídiques a través de l'IS, es regulen tres deduccions: a) una deducció en la quota de l'impost del 35% del valor de les donacions o aportacions a entitats sense ànim de lucre, a entitats de l'Estat, de les comunitats autònomes, de l'Administració local i els seus organismes autònoms; b) una deducció en la quota de l'impost per inversions en produccions espanyoles cinematogràfiques i de sèries audiovisuals que permetin la confecció d'un suport físic previ a la seva producció industrial seriada. Aquesta deducció és del 30% respecte del primer milió d'euros de base de deducció, i del 25% sobre l'excés d'aquest import (amb un topall de 10 milions d'euros de deducció); i c) una deducció del 20% de la quota (amb un límit de 500.000 euros) per la despesa realitzada en producció i exhibició d'espectacles en viu d'arts escèniques i musicals, constituïda pels costos directes de caràcter artístic, tècnic i promocional.

A més, en aquests dos darrers casos, s'incentiva el mecenatge d'aquestes activitats, possibilitant la cessió d'aquestes deduccions a aquells contribuents (tant persones físiques com jurídiques) que aportin finançament sense adquirir drets de propietat intel·lectual.

¹⁰⁵ Llei 35/2006, de 28 de novembre, de l'impost sobre la renda de les persones físiques i de modificació parcial de les lleis de l'impost de societats, sobre la renda de no residents i sobre el Patrimoni. BOE núm. 285, de 29.11.2006. Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'impost de societats. BOE núm. 288, de 28.11.2014.

¹⁰⁶ Llei 21/2005, de 29 de desembre, de mesures financeres. DOGC núm. 4541, de 31.12.2005.

tual o d'altre tipus respecte dels resultats de l'activitat a partir d'un contracte de finançament, a través del qual es rep una deducció del seu IRPF o del seu IS del 120% de la quantitat invertida, amb els mateixos topalls que els dos casos anteriors. D'aquesta manera, es genera una rendibilitat del 20% d'allò aportat mitjançant la desgravació fiscal.

D'acord amb les compareixences celebrades en el marc d'elaboració d'aquest informe, aquestes dues darreres deduccions (regulades a l'article 36 de la llei de l'impost de societats) estan revolucionant les arts escèniques, perquè estant atraient molta inversió cap a aquest sector. En definitiva, estan funcionant com una *pseudo* llei de mecenatge en aquest àmbit.

Així mateix, cal fer referència a les deduccions de la base imposable de l'IRPF i l'IS per despeses en activitats d'interès general (si bé aquests incentius fiscals són d'aplicació a totes les activitats d'interès general, les activitats culturals hi estarien incloses). Concretament, serien deduïbles les despeses íntegres en activitats d'interès general i les realitzades en el marc de convenis de col·laboració empresarial en activitats d'interès general. També hi ha deduccions per donacions i aportacions realitzades en el marc de programes de suport a esdeveniments d'excepcional interès públic.

A banda, hi ha una sèrie de bonificacions d'altres impostos vinculades al desenvolupament dels programes de suport a esdeveniments d'excepcional interès públic: de l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats (ITP i AJD), de l'impost d'activitats econòmiques (IAE) i d'impostos i taxes locals.

Finalment, a la Llei 49/2002¹⁰⁷ s'estableix l'exempció de l'IS de les rendes obtingudes per entitats sense finalitats lucratives provinents de donacions, d'ajudes econòmiques, de quotes de persones associades, col·laboradores i benefactores, així com de determinades subvencions, sempre que aquestes entitats compleixin els requisits establerts a la llei.

6.3.2.2. Estimulació de la demanda

Amb la irrupció de la COVID-19, el sector cultural es veu afectat per una crisi de demanda de productes i serveis culturals. En aquest context, val a dir que en base a la declaració de la cultura com a bé essencial a Catalunya, el novembre del 2020 s'estableix la creació d'un cens d'espais de cultura responsable, amb el qual es dona impuls a les activitats dels espais culturals com a garants de seguretat front la COVID-19, per tal de recuperar el públic perdut com a conseqüència de la pandèmia. Així mateix, una altra actuació per fer front a la paràlització causada per la pandèmia és el Pla de comunicació per a la recuperació de públics, així com als plans de represa dels diferents sectors culturals.

Parlant des d'una perspectiva més estructural, es pot fer referència a diversos instruments que permeten reforçar les organitzacions culturals a través de l'estimulació de la demanda, com ara els incentius al consum cultural o l'enfortiment dels ensenyaments culturals i artístics en els diversos nivells educatius:

¹⁰⁷ Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge. BOE núm. 307, de 24.12.2002.

Incentius al consum cultural

Entre els incentius al consum cultural, la fiscalitat és segurament un dels exemples més clars d'aquesta naturalesa. En concret, la legislació espanyola sobre l'IVA preveu diverses exempcions i reduccions del tipus impositiu en determinats béns i activitats culturals:¹⁰⁸

Exempció de l'impost dels serveis professionals relacionats amb la cultura prestats per artistes plàstics, escriptors, col·laboradors literaris, gràfics i fotogràfics de diaris i revistes, compositors musicals, autors d'obres teatrals i d'argument, adaptació, guions i diàlegs de les obres audiovisuals, traductors i adaptadors (cal tenir en compte que aquesta és una exempció limitada, ja que no es pot deduir l'IVA suportat en les adquisicions que fa aquesta activitat).

Aplicació del tipus reduït del 10%: a) a les importacions d'objectes d'art, antiguitats i objectes de col·lecció, així com als lliuraments i adquisicions intracomunitàries d'objectes d'art que tinguin com a proveïdor l'autor o drethavents o empresaris no revenedors amb dret a deduir; b) als serveis prestats per intèrprets, artistes, directors i tècnics, persones físiques, a productors de cinema i organitzadors de teatre; c) a les entrades a teatres, concerts, circs, festes taurines i la resta d'espectacles culturals en viu; d) a les entrades a sales cinematogràfiques; i e) a les entrades a biblioteques, arxius, centres de documentació, museus i galeries d'art.

Aplicació del tipus superreduït del 4%: a) als llibres, diaris i revistes que no continguin única o fonamentalment publicitat i elements complementaris que es lliurin conjuntament (s'hi inclouen els àlbums, partitures, mapes i quaderns de dibuix, excepte els articles i aparells electrònics); i b) als llibres, diaris i revistes digitals que no continguin única o fonamentalment publicitat (se n'exclouen els objectes que per les seves característiques només es poden utilitzar com a material escolar, que tributen al 21%).

Enfortiment de la cultura a l'educació

Una via fonamental per estimular el consum cultural és enfortir els ensenyaments culturals i artístics en tots els nivells educatius a Catalunya. D'aquesta manera, s'avança en la consecució del dret d'accés a la cultura de la ciutadania, a la vegada que es desenvolupen les seves capacitats cognitives, emocionals i creatives.

Davant els reptes als quals s'enfronta l'enfortiment de la cultura a l'educació comentades amb anterioritat, l'abril del 2022 el CoNCA ha impulsat i organitzat el 1r Fòrum de les arts a l'educació, on les administracions han acordat una sèrie de compromisos. Així, el Departament d'Educació, el Departament de Recerca i Universitats i el Departament de Cultura del Govern de la Generalitat s'han compromès a constituir un grup de treball permanent per coordinar i integrar les actuacions per tal d'abordar la presència de les arts i la cultura en l'educació. Així mateix, les diverses administracions locals (diputacions i entitats municipals, en representació dels ajuntaments i dels consells comarcals) han assumit el compro-

¹⁰⁸ Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'Impost sobre el Valor Afegit. BOE núm. 312, de 29.12.1992. Després de la pujada de l'IVA cultural duta a terme l'any 2012, s'han efectuat rebaixes del tipus impositiu de l'impost aplicable als productes i activitats culturals. No obstant això, el subministrament i recepció de serveis de radiodifusió i televisió digital tributa al tipus del 21%.

mís de crear un espai de coneixement i assessorament de bones pràctiques dels ajuntaments i d'experiències inspiradores alineades amb les recomanacions sorgides del 1r Fòrum de les Arts a l'Educació.

Altres mesures

D'altra banda, una altra via per fomentar les activitats culturals entre la ciutadania des dels poders públics és que l'Administració pública assumeix de forma directa la propietat i gestió del servei cultural. És el cas dels museus de titularitat pública, orquestres simfòniques o bandes de música municipals, centres municipals de cultura, biblioteques públiques, companyies de teatre o dansa, entre altres activitats. D'aquesta manera, a partir de l'oferta es fa aflorar una demanda que anteriorment no s'expressava.

Un altre instrument indirecte que tenen els poders públics per augmentar el consum cultural entre la ciutadania són els ajuts a les empreses i entitats culturals. De fet, l'ICEC té una àrea específica de desenvolupament de públics, des de la qual gestiona subvencions i aportacions reintegrables amb aquesta finalitat.¹⁰⁹

També cal fer menció de les actuacions encaminades a fer arribar la cultura a tota la societat, remoyent les barreres d'accés a la cultura i garantint l'absència de discriminació en aquest àmbit. En aquest sentit, val a dir que la Llei 19/2020, del Parlament de Catalunya, exhorta a les administracions públiques a garantir l'absència de qualsevol forma de discriminació en l'accés a la cultura i en la creació i el gaudi d'aquestes activitats. Així mateix, la llei estableix que les administracions públiques han de promoure la creació i la difusió de continguts que contribueixin a la presa de consciència en l'àmbit cultural sobre la discriminació en totes les formes i expressions.

En la línia anterior i amb l'objectiu que les activitats culturals no es concentrin en determinades zones i públics i, a la vegada, serveixin com a palanca per a la reactivació econòmica, des de la Generalitat de Catalunya, amb càrrec als fons Next Generation UE, s'ha posat en marxa per part de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural una línia de subvencions destinada a projectes i activitats que tinguin per objecte ampliar i diversificar l'activitat cultural en àrees no urbanes. Està previst que els projectes emparats en aquesta iniciativa es duguin a terme durant 2022 i 2023.

En el marc de les polítiques per remoyre barreres d'accés a la cultura, també es pot fer menció del Programa Apropa Cultura, que neix l'any 2006 i que ofereix entrades a activitats culturals a preu molt reduït, a través de les entitats que treballen amb col·lectius amb diverses dificultats d'accés per la seva situació de vulnerabilitat. Aquest programa té el suport de les principals institucions públiques catalanes i està obert a tots els equipaments culturals.

6.3.2.3. Enfortiment de la competitivitat

En aquest àmbit es pot fer referència a les actuacions següents:

¹⁰⁹ Resolució CLT/238/2022, de 4 de febrer, per la qual es dona publicitat a l'Acord del Consell d'Administració de l'ICEC pel qual s'aproven les bases específiques que han de regir la concessió de subvencions per a activitats de desenvolupament de públics per a la cultura. DOGC núm. 8603, de 10.02.2022.

L'any 2021, s'aprova el Reglament del Parlament Europeu i del Consell pel qual s'estableix el Programa Europa Creativa 2021-2027.¹¹⁰ Un dels objectius del programa és incrementar la competitivitat i el potencial econòmic dels sectors de la cultura i la creació, en particular el sector audiovisual. També es troba entre els seus objectius salvaguardar, desenvolupar i promoure la diversitat cultural i lingüística i el patrimoni cultural i lingüístic europeu. Aquest programa, juntament amb altres instruments de finançament de la Unió i l'instrument Next Generation UE, tenen per objectiu donar suport a la recuperació a curt termini dels sectors cultural i creatiu, millorar la seva resiliència i competitivitat a llarg termini per a que afrontin millor possibles crisis i acompanyar aquests sectors en la seva transició digital i ecològica.

El Pla de recuperació, transformació i resiliència del Govern espanyol, aprovat el juny del 2021, canalitza els fons Next Generation UE. En el seu component 24 sobre "Revaloració de la indústria cultural", recull reformes i inversions orientades a millorar la competitivitat de les indústries culturals.

Amb càrrec a aquests últims fons, s'han posat en marxa diversos ajuts al sector. Entre d'altres, es pot fer menció dels del Ministeri de Cultura i Esport destinades a la internacionalització de les galeries d'art¹¹¹ o de la línia de subvencions que ha posat en marxa l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural l'any 2021 destinada a la modernització i la gestió sostenible de les infraestructures d'arts escèniques i musicals.¹¹² Així mateix, l'ICEC ha convocat l'any 2022 la línia de subvencions "NextGen: Acceleradores", amb l'objecte de donar suport financer per tal que les empreses culturals dels àmbits de les arts escèniques, de les arts visuals, l'editorial, la música, l'audiovisual i de la cultura digital contractin serveis i realitzin inversions estratègiques per a l'acceleració del seu creixement.¹¹³

Pel que fa a la internacionalització de les empreses culturals, l'ICEC treballa en diverses accions i serveis en aquest sentit. Així, impulsa les plataformes de mercat i esdeveniments estratègics a Catalunya, ofereix línies de subvenció a projectes d'internacionalització de les empreses culturals i organitza les missions i estands culturals catalans a les principals fires i esdeveniments mundials. L'ICEC també desenvolupa tasques d'assessorament sobre internacionalització i sobre els ajuts europeus per als sectors culturals.

D'altra banda, cal fer menció de les mesures per al foment del coneixement i de la innovació, com una via per enfortir la competitivitat de les empreses i entitats de l'àmbit cultural.

A través de la convocatòria "Laboratori d'innovació creativa" (*Creative Innovation Lab*), del Programa Europa Creativa 2021-2027, es busca la cooperació entre diferents sectors de

¹¹⁰ Reglament (UE) 2021/818 del Parlament Europeu i del Consell de 20.05.2021 pel qual s'estableix el Programa Europa Creativa (2021 a 2027) i pel que es deroga el Reglament (UE) núm. 1295/2013. DOUE de 28.05.2021.

¹¹¹ Ordre CUD/644/2022, de 29 de juny, per la que s'estableixen les bases reguladores per a la concessió d'ajudes per la internacionalització de les galeries d'art, en el marc del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència i s'aprova la convocatòria corresponent als anys 2022 i 2023.

¹¹² Resolució CLT/3785/2021, de 21 de desembre, per la qual es dona publicitat a l'Acord del Consell d'Administració de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural pel qual s'aproven les bases específiques de les subvencions per a la modernització i la gestió sostenible de les infraestructures d'arts escèniques i musicals amb càrrec als Fons Next Generation UE. DOGC núm. 8571, de 27.12.2021.

¹¹³ Resolució CLT/2371/2022, de 23 de juliol, per la qual es dona publicitat a l'Acord del Consell d'Administració de l'ICEC, pel qual s'aproven les bases específiques que han de regir la concessió de subvencions per a l'acceleració del creixement de les empreses culturals, en el marc del Pla de recuperació, transformació i resiliència finançat per l'UE (Next Generation UE). DOGC núm. 8718, de 27.07.2022.

les indústries culturals i creatives per a l'obtenció de solucions innovadores (per exemple, eines, models i metodologies) que es puguin aplicar al sector audiovisual i almenys a algun altre sector de la cultura i la creació i que tinguin potencial de penetració en el mercat. Per al segon any de la convocatòria (2022), a més dels objectius i activitats recurrents, s'incorporen dos temes: l'ecologització i les eines educatives innovadores per abordar temes socials rellevants.

L'ICEC crea l'any 2006 el Servei de desenvolupament empresarial, el qual proporciona formació i serveis per millorar la competitivitat i innovació de les empreses i entitats culturals. A partir de l'any 2017, el Servei crea un nou format de continguts a través dels itineraris, per tal d'oferir una programació més integrada. També ha incorporat els mòduls formatius, amb un focus més específic.

També es poden esmentar els cupons d'ACCIÓ a la competitivitat de l'empresa, tot i que estan destinats a tot tipus d'empreses, no només a les de l'àmbit cultural. Aquests ajuts ofereixen un descompte econòmic directe que es pot bescanviar per un servei expert en internacionalització, innovació, sostenibilitat o noves tecnologies, a través de l'assessorament dels proveïdors acreditats per ACCIÓ. Així, aquests ajuts serveixen per acompanyar les empreses catalanes a vendre a nous països, a implementar o desenvolupar noves tecnologies o a adaptar el seu model de negoci als canvis de l'entorn.

Finalment, val a dir que l'enfortiment de la competitivitat no passa només per reforçar les estructures empresarials, sinó també per la promoció dels continguts, productes i serveis culturals.

El Departament de Cultura disposa de diversos ajuts i subvencions destinades a impulsar la distribució i l'exhibició de les produccions culturals. Aquestes subvencions tenen com a destinataris el sector del llibre, de les arts visuals, de la música, de les arts escèniques, de l'audiovisual i de la cultura digital. Així mateix, el Ministeri de Cultura i Esport convoca ajudes per a l'acció i promoció cultural amb l'objectiu específic, entre d'altres, d'utilitzar les noves tecnologies en la creació i difusió de continguts.

6.3.2.4. Digitalització

Pel que fa a les polítiques destinades a la transició digital en el sector cultural a Catalunya, es pot fer referència a les actuacions i mesures següents:

L'any 2020, el Govern de l'Estat rebaixa el tipus impositiu de l'IVA dels llibres digitals i les publicacions electròniques del 21 al 4 per cent, mitjançant el reial decret llei 15/2020.¹¹⁴ D'acord amb el Preàmbul de la norma, aquesta mesura es pren per facilitar l'accés a llibres, premsa i revistes digitals, atès l'increment de la demanda de productes culturals i d'informació per part de la ciutadania durant el confinament, a la vegada que s'elimina la discriminació existent en matèria de tipus impositius entre el llibre físic i l'electrònic.

¹¹⁴ Reial decret llei 15/2020, de 21 d'abril, de mesures urgents complementàries per al suport de l'economia i l'ocupació. BOE núm. 112, de 22.04.2020. S'estableix una modificació de la Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'IVA, amb efectes des del 23 d'abril de 2020.

La Llei catalana 18/2020¹¹⁵ estableix mesures facilitadores de l'activitat econòmica en l'entorn digital, que inclouen les empreses culturals i la seva relació amb les administracions públiques. Aquesta llei va ser objecte del Dictamen 10/2019, del CTEC.

Com ja s'ha comentat anteriorment, tant l'instrument Next Generation UE com el Programa Europa Creativa 2021-2027 acompanyen els sectors cultural i creatiu en el seu procés de transició digital. En concret, aquest segon instrument incideix específicament en el sector audiovisual.

En aquest sentit, cal fer referència a l'aprovació l'any 2022 de la Llei estatal de comunicació audiovisual,¹¹⁶ la qual transposa a l'ordenament jurídic espanyol la Directiva europea sobre serveis de comunicació audiovisual¹¹⁷ i actualitza la legislació estatal sobre la matèria, davant l'aparició amb el procés de digitalització de nous agents i formats, així com de nous hàbits de consum. L'aprovació d'aquesta llei és una de les accions previstes en el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència, en el component "Espanya, Hub audiovisual d'Europa".

Un dels objectius de la llei és establir les mateixes regles de joc per als diferents actors que competeixen en el sector per una mateixa audiència. No obstant això, s'estableix la limitació del principi del país d'origen, en aplicació del qual els prestadors de serveis de comunicació audiovisual només estan subjectes a l'ordenament jurídic de l'Estat membre on tinguin radicada la seva seu. En conseqüència, la majoria del canvis regulats afecten només les plataformes amb seu a Espanya, com ara Filmin o Movistar +, però no pas a plataformes internacionals, com ara Netflix o HBO.

D'altra banda, i per tal de protegir i fomentar la producció d'obres audiovisuals europees, s'estableix que els prestadors de serveis de comunicació audiovisual televisiu a petició han de reservar almenys el 30 per cent del seu catàleg a obres europees i que, com a mínim, el 50 per cent de la quota anterior s'ha de reservar a obres en la llengua oficial de l'Estat o en alguna de les llengües de les comunitats autònomes. També es preveu l'obligació dels prestadors establerts a Espanya que hi presten els seus serveis, així com dels prestadors establerts en un altre estat membre que dirigeixen els seus serveis a Espanya, de finançar anticipadament l'obra audiovisual europea.

Aquesta regulació també busca promoure el coneixement i difusió de la llengua oficial de l'Estat i les llengües oficials de les comunitats autònomes i de les seves expressions culturals, contribuint a reflectir la diversitat cultural i lingüística. Així mateix, vol fomentar la igualtat de gènere i imatge de les dones, afavorir una imatge respectuosa i lliure d'estereotips de les persones amb discapacitat i la protecció de les persones menors d'edat.

¹¹⁵ Llei 18/2020, del 28 de desembre, de facilitació de l'activitat econòmica. DOGC núm. 8307, de 31.12.2020.

¹¹⁶ Llei 13/2022, de 7 de juliol, general de comunicació audiovisual. BOE núm. 163, de 08.07.2022.

¹¹⁷ Directiva 2010/13/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 10.03.2010, sobre la coordinació de determinades disposicions legals, reglamentàries i administratives dels estats membres relatives a la prestació de serveis de comunicació audiovisual (Directiva de serveis de comunicació audiovisual). DOUE núm. 95, de 15.04.2010.

D'acord amb el Preàmbul, aquesta llei es dicta en base al títol competencial contingut a l'article 149.1.27 de la CE, establint les normes bàsiques de la prestació del servei de comunicació audiovisual. D'aquesta manera, es deixa a la competència de les comunitats autònomes el seu desenvolupament i concreció per al seu àmbit propi.

En aquest sentit, cal assenyalar que el setembre del 2021 s'inicia la tramitació al Parlament de Catalunya de la proposició de llei de reforma de la Llei 22/2005, de comunicació audiovisual de Catalunya, amb la finalitat d'adequar-la als nous marcs d'actuació d'àmbit estatal i a les disposicions emanades d'Europa. En el moment d'elaboració d'aquest informe, aquesta proposició de llei es troba en tràmit d'esmenes.

Altrament, el mes de juny del 2021 es crea la nova Direcció General d'Innovació i Cultura Digital (DGICD) en el si del Departament de Cultura per potenciar la modernització del sector cultural i consolidar Catalunya com un actor fonamental en l'avantguarda tecnològica i cultural a Europa. Amb aquesta finalitat, en l'agenda d'aquest organisme hi ha el desenvolupament de projectes i programes que relacionin l'art i la cultura amb el món digital i la tecnologia, l'enfortiment del sector del videojoc a Catalunya, l'organització d'esdeveniments i el suport i foment dels que organitza la iniciativa privada, així com l'establiment d'iniciatives de foment i la difusió entra la ciutadania de la cultura digital.

Des de la DGICD, l'any 2022 s'ha donat suport, entre d'altres, a projectes culturals amb tecnologies immersives realitzats per empreses, entitats sense ànim de lucre i ens locals,¹¹⁸ així com a l'organització d'esdeveniments (festivals, congressos, fires, etc.) per part de les entitats anteriors, que es facin a Catalunya i que tinguin com a objecte la promoció i difusió de projectes de contingut cultural digital que promoguin la innovació cultural i creativa.¹¹⁹

Ahora, l'àrea de cultura digital de l'ICEC reuneix les actuacions relacionades amb el món digital i la innovació en cultura. Dona suport als diferents sectors culturals en la seva transformació digital, a la vegada que incideix especialment en els sectors del videojoc, l'audiovisual, la música i els multimèdia. Les seves actuacions comprenen préstecs participatius dirigits a projectes culturals amb un fort component tecnològic i digital, línies de finançament i d'ajuts, formació per a l'adquisició de coneixements digitals, la presència en fires, així com les aportacions reintegrables a projectes de l'àmbit dels videojocs i multimèdia.

Des del Govern de la Generalitat també s'està treballant en un projecte que vol ser referent en matèria d'innovació i cultura digital en els propers anys: la posada en marxa d'un Hub Audiovisual i Digital, anomenat Catalunya Media City, que ha d'esdevenir un centre de referència a Europa.

6.4. Resum

Aquest capítol sobre polítiques culturals se centra en les polítiques per a millorar les condicions socioeconòmiques dels professionals de la cultura i en aquelles destinades a reforçar

¹¹⁸ Resolució CLT/2292/2022, de 14 de juliol, per la qual es dona publicitat a l'Acord de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural pel qual s'aproven les bases específiques que han de regir les subvencions per a projectes culturals que facin servir tecnologia immersiva. DOGC núm. 8713, de 20.07.2022.

¹¹⁹ Resolució CLT/694/2022, de 9 de març, per la qual es dona publicitat a l'Acord de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural pel qual s'aproven les bases específiques que han de regir la concessió de subvencions per a l'organització d'esdeveniments de contingut cultural digital a Catalunya. DOGC núm. 8627, de 16.03.2022.

les organitzacions que conformen el teixit cultural a Catalunya. Així mateix, es fa referència de manera transversal a les actuacions posades en marxa per pal·liar els efectes de les mesures endegades per fer front a la COVID-19, les quals han afectat especialment al sector cultural.

Precisament, en el context de la pandèmia el Govern català declara la cultura com un bé essencial per al desenvolupament integral de la personalitat individual i col·lectiva (Decret llei 38/2020), la qual cosa possibilita (a més de l'impuls d'ajudes a les organitzacions per fer front a la COVID-19) el reconeixement per part del Govern del dret de ciutadania a participar i formar part de la vida cultural del país.

Prèviament a l'anàlisi de les polítiques, es fa un repàs de de la realitat socioeconòmica dels professionals de la cultura, així com de la situació del teixit cultural. A partir d'aquí, s'identifiquen una sèrie de reptes que afecten a professionals i organitzacions de cara al disseny i la implementació de polítiques per millorar aquestes condicions.

Pel que fa als reptes dels i les professionals del sector cultural, cal ressaltar que no tots afecten per igual a tota la professió ni ho fan amb la mateixa intensitat, atès que els diferents subsectors i ocupacions culturals (creació, interpretació, camp artístic, part tècnica, gestió, etc.) no tenen una realitat homogènia. No obstant això, tots els sectors de la cultura coincideixen a reivindicar una cobertura laboral i social adequada a la seva realitat específica (CoNCA, 2019).

Les problemàtiques que s'exposen es classifiquen en els àmbits següents: condicions de treball, relacions laborals, protecció social, representació de les persones treballadores i negociació col·lectiva, fiscalitat i formació per a l'ocupació. De l'anàlisi efectuada, es pot destacar que a trets generals la regulació de diversos aspectes del sector (les relacions laborals, la Seguretat Social, la fiscalitat, etc.) no s'adequa a les especificitats del treball cultural, caracteritzat sobretot per la seva intermitència.

Altrament, es detecten una sèrie de reptes als quals han de fer front les empreses i entitats culturals en els àmbits de l'accés al finançament, l'estimulació de la demanda, l'enfortiment de la competitivitat i la digitalització del sector. Entre les problemàtiques detectades, destaquen les següents: el pes important dels ajuts públics directes (preferentment subvencions), els pocs incentius a la inversió privada, una presència insuficient dels ensenyaments artístics en el sistema educatiu, una estructura molt fragmentada del sector que dificulta la cooperació i la internacionalització, així com les dificultats derivades de la complexitat del procés de digitalització, a més del perill de bretxa digital que suposa.

Pel que fa a les mesures i instruments de les polítiques culturals, en primer lloc cal fer referència a les destinades a millorar les condicions socioeconòmiques dels i les professionals de la cultura. Com a qüestió prèvia, cal assenyalar que la millora de les condicions de treball del sector cultural ha estat objecte d'atenció en l'àmbit internacional i per part de la política europea. En l'àmbit estatal, cal fer esment de l'informe del Congrés dels Diputats de l'any 2018 per a l'elaboració de l'Estatut de l'artista, així com a les mesures que s'han dut a terme per al seu desenvolupament. Així mateix, cal fer menció de les actuacions del Govern català encaminades a millorar les condicions de treball del sector, entre les quals destaca la creació del cens d'artistes.

Finalment, quant a les mesures per reforçar les empreses i entitats del sector, es poden mencionar els ajuts públics al finançament, els instruments per fomentar el finançament privat, els incentius al consum cultural i les mesures per impulsar la competitivitat i la transició digital del sector.

7. Recull d'experiències i bones pràctiques

7.1. Recull d'experiències i bones pràctiques

En aquest capítol de l'informe es descriu un conjunt d'experiències i bones pràctiques relacionades, d'una banda, amb la millora de les condicions socioeconòmiques dels i treballadors i treballadores del sector cultural i, de l'altra, amb el reforçament de les organitzacions (empreses i entitats) culturals. A la introducció de cada part s'explica breument la naturalesa, estructura i continguts de les fonts bibliogràfiques que s'han emprat com a base per a la identificació d'aquestes experiències i bones pràctiques. A partir d'aquí, la informació s'ha complementat amb fonts bibliogràfiques addicionals i amb recerques a Internet, sempre que això ha estat possible.

Les fonts consultades no diferencien entre experiències i bones pràctiques adreçades a millorar la posició dels i les artistes i aquelles altres orientades a reforçar la viabilitat de les organitzacions. Més aviat adopten un enfocament sistèmic relacionat amb la sostenibilitat de l'ecosistema o sector cultural en el seu conjunt, incloent l'àmbit de les relacions laborals, les condicions de possibilitat per al treball creatiu, l'adaptació de les organitzacions al canvi, el creixement del sector i les seves aportacions econòmiques i socials, etc.

En aquest informe s'ha fet l'esforç de classificar les experiències i bones pràctiques en dos grups, entenent que la diferenciació sovint no és nítida i que tant la millora de les condicions dels treballadors i treballadores com el reforçament de les organitzacions són dues cares de la mateixa moneda que, a més, es poden retroalimentar amb l'objectiu de beneficiar el sector cultural en el seu conjunt.

7.2. Experiències relacionades amb la millora de les condicions socioeconòmiques dels treballadors i treballadores del sector cultural

7.2.1. Introducció

Aquesta part de l'informe té com a finalitat presentar un conjunt d'experiències que neixen amb la voluntat de millorar les condicions socioeconòmiques dels treballadores i treballadors del sector cultural. En els últims anys, han sortit a la llum diverses publicacions d'àmbit internacional que es fan ressò de les dificultats socioeconòmiques que experimenta una part important d'aquests treballadors i treballadores.

Una d'aquestes publicacions és l'informe del 2020 de la Xarxa de persones expertes en cultura i audiovisual ("European Expert Network on Culture and Audiovisual", EENCA), titulat *The Status and working conditions of artists and cultural and creative professionals*. Es tracta d'una publicació que analitza les condicions socioeconòmiques dels i les professionals del sector cultural a Europa. També descriu, en aquest sentit, diverses experiències que s'han posat en marxa en diferents àmbits territorials, una part de les quals qualifica com a "bones pràctiques". Degut a la seva actualitat, abast i detall, el present capítol es recolza a bastament en l'informe de l'EENCA, tant pel que fa a la seva estructura interna com als continguts.

Un informe diferent però complementari, és el de Delphine Hesters, de l'Institut d'arts de Flandes. Publicat al 2019, *D.I.T. (Do It Together): the position of the artist in today's world*

es tracta d'un document que analitza des d'una perspectiva sociològica les condicions socioeconòmiques dels i les artistes europeus, més que no pas del conjunt de treballadors i treballadores del sector cultural. L'informe adopta un to possibilista i se centra en experiències innovadores d'autoorganització, la major part de les quals de Bèlgica i els Països Baixos.

En tercer lloc, cal mencionar també l'informe de l'Organització Internacional del Treball (OIT) *Challenges and opportunities for decent work in the culture and media sectors*, del 2019. En ell s'analitzen els problemes específics que afecten les relacions laborals en el sector segons les organitzacions sindicals de setze països de tot el món: Costa d'Ivori, Kènia, Marroc, República Democràtica del Congo, Senegal, Sudàfrica, Argentina, Brasil, Canadà, Colòmbia, Perú, República de Corea, Indonèsia, Japó, Malàisia i Nova Zelanda. L'informe esbossa algunes experiències relacionades amb la definició d'estàndards sobre la llibertat d'associació i el dret a la negociació col·lectiva dins del sector cultural.

Finalment, també s'ha consultat l'informe de la UNESCO (2019), *Cultura y condiciones laborales de los artistas*. Aquesta publicació té una estructura de continguts molt semblant a la de l'informe de l'EENCA (2020). La seva mirada, molt àmplia, inclou la diagnosi de la situació dels i les artistes i la identificació d'experiències de millora a tot el món, incloent els països en desenvolupament.

Cal advertir que la immensa majoria de les experiències conegudes no han estat avaluades sistemàticament i que la major part només aconseguixen solucionar parcialment els problemes als quals s'hi adrecen.

7.2.2. L'estatut dels i les artistes

Hesters (2019, p. 12) descriu com a "malèvols" o "retorçats" ("*wicked*") els problemes que afecten els i les professionals del món de les arts per referir-se a la seva complexitat, caràcter multivariant, impossibilitat de trobar solucions immediates, existència de diverses respostes davant d'un mateix problema i necessitat d'articular d'aproximacions àmplies per evitar enfocaments parcials que generin nous problemes.

Els treballadors i treballadores del sector cultural desenvolupen la seva tasca professional en contextos i situacions molt diferents, però tenen una probabilitat molt elevada de ser autònoms, de treballar a temps parcial, de combinar dos o més treballs, de tenir contractes temporals, de tenir ingressos relativament baixos, de no cobrar una part de les hores treballades i de participar en projectes transfronterers plens d'obstacles (EENCA, 2020, 7). Aquesta inseguretats laboral no només dificulta la pràctica artística o creativa, sinó que sovint es tradueix en una protecció social deficitària o inexistent i en dificultats o impossibilitat per accedir a les prestacions socials (OIT, 2019, p. 11).

En l'àmbit estatal, molts països de la UE disposen de lleis que contribueixen, en diferent mesura, al desenvolupament d'**estatuts professionals dels i les artistes**, al reconeixement de les condicions atípiques del seu treball i a l'articulació d'accions específiques orientades a reforçar la seva posició. Segons la UNESCO (2019, p. 15), disposar d'instruments jurídics específics sobre la condició dels i les artistes reforça la posició d'aquest col·lectiu en comparació amb la situació de dispersió normativa anterior, també perquè aquests instruments acostumen a ser producte de consultes i consensos interministerials.

L'EENCA (2020, p. 46-50) destaca les experiències de països com **Bèlgica, Espanya, França i Lituània** (vegeu capítol 6 per als casos d'Espanya i Catalunya). Per la seva banda, l'informe de l'OIT (2019, p. 17-19) destaca les experiències de **Canadà, Marroc i alguns països d'Amèrica del Sud**, atès que han desenvolupat legislacions específiques en matèria d'estatut de l'artista (o instruments equivalents) que poden servir com a referent de "bo-nes pràctiques" per a altres països. Finalment, l'informe de la UNESCO (2019, p. 16-20) fa referència a les experiències de la **República de Corea, Espanya i Marroc** (que descriu com una de les legislacions més completes sobre la condició dels i les artistes).

A **Bèlgica**, l'any 1969 es va incloure un article en el Reial decret de 28 de novembre, a través del qual es proporcionaven prestacions de Seguretat Social a determinats perfils d'artistes escènics i escèniques sota determinades circumstàncies, com si fossin persones treballadores assalariades, sense possibilitat de rebatre aquesta presumpció. L'article, conegut com l'"**Estatut de l'artista**", es va aplicar molt poques vegades degut a dificultats pràctiques (EENCA, 2020, p.46 i 49).

L'any 2002, la Llei belga de finances va establir un nou estatut de l'artista adreçat al conjunt dels i les artistes. El nou estatut de l'artista permet escollir entre l'estatus de persona treballadora assalariada i el de persona autònoma pel que fa a la relació amb la Seguretat Social, en base al nivell d'independència econòmica de la persona interessada. Al mateix temps, els canvis introduïts també fan més fàcil compaginar la prestació d'atur amb la pràctica professional.

Així, tal com explica la cooperativa Societat Mútua pels Artistes (*Société Mutuelle pour Artistes* -SMart) en el seu document *Le "statut" social de l'artiste* (Smart, 2013, p. 3) (consulta: juny de 2022) "la llei amplia, des de l'1 de juliol de 2003, l'aplicació del règim de la Seguretat Social dels treballadors assalariats a totes les persones que, sense estar subjectes a contracte de treball, prestin serveis artístics i/o produeixin obres artístiques amb pagament d'una remuneració per compte d'una persona contractista, física o jurídica [...]. No obstant això, aquestes persones poden sol·licitar estar subjectes a la Seguretat Social dels autònoms sempre que acreditin que els seus serveis i/o les seves obres artístiques no es pres-ten en condicions socioeconòmiques similars a les dels treballadors per compte d'altri".

Algunes de les mesures específiques per a artistes que adopta la llei són (Smart, 2013, p. 8 i 9):

Estendre l'estatut de l'artista de 1969 a tots els i les artistes, ja siguin persones creadores o intèrprets

Autoritzar una nova categoria de treball temporal: serveis artístics a "usuaris ocasionals". L'objectiu és oferir un servei als clients d'artistes per alliberar-los de les tasques administratives vinculades a la contractació. Aquests serveis són prestats per estructures intermèdies especialment homologades per les Regions. Els "usuaris temporals" no poden tenir com a activitat principal l'organització d'esdeveniments culturals

Reduir les cotitzacions empresarials per serveis artístics. No s'haurà de pagar cap cotització sobre una part fixa de la retribució diària o horària dels i les artistes acollits al règim de treballadors i treballadores assalariats quan el salari brut sigui superior a un mínim

fixat. En cas d'activitats creatives amb una retribució global, aquesta es dividirà pel nombre de dies laborables continguts en el període pactat (a raó de cinc dies laborables per setmana i vuit hores diàries), llevat que el contracte estableixi el contrari

Pagar les vacances als i les artistes: el règim de retribució de vacances es basa en el que tenen els treballadors i treballadores per compte aliè. La paga la proporciona l'Oficina Nacional de les Vacances Anuals (ONVA, *Office National des Vacances Annuelles*), i no pas les persones empresàries

Ajudes familiars i afiliació obligatòria de les persones empresàries a l'Oficina Nacional d'Ajudes Familiars per als Treballadors Assalariats (ONAFTS, *Office National d'Allocations Familiales pour Travailleurs Salariés*)

Finalment, Smart (2013, p. 5) adverteix que aquesta reforma només afecta a la protecció social dels i les artistes. Encara s'han d'adoptar mesures per corregir la inadequació de la normativa fiscal aplicable.

Tal com indica l'UNESCO (2019, p. 79), alguns Estats europeus han establert sistemes amplis de protecció social adreçats als i les artistes, els quals incorporen disposicions especials o bé operen de forma paral·lela als que s'apliquen als treballadors i treballadores assalariats. A França, on la cobertura mèdica és universal, els i les artistes poden beneficiar-se d'altres prestacions socials si treballen un període mínim de temps i accedeixen a la condició de persones assalariades.

En aquest sentit, a **França** existeix des de l'any 1936 el règim o figura dels "***Intermittents du Spectacle***" (UNESCO, 2019, p. 79 i EENCA, 2020, p. 47, 49-50), a través de la quals els i les professionals de les arts (tant artistes com personal tècnic) són tractats com si fossin persones assalariades, sota determinades circumstàncies. La mesura de protecció més important de totes és la reducció del nombre d'hores treballades per poder cobrar la prestació d'atur: només cal haver treballat 507 hores durant deu mesos, encara que sigui de manera intermitent (EENCA, 2020, p. 49).

En el seu informe [El ejemplo francés. Cómo protege Francia la cultura](#) (consulta: juny de 2022), Jordi Baltà (2016, p. 36) especifica que en el càlcul d'hores s'inclouen les baixes de maternitat o per adopció, els accidents de treball, els períodes de formació no remunerats, les activitats de formació realitzades pels artistes en centres educatius amb un límit d'hores i les hores de treball fetes en altres països de l'Espai Econòmic Europeu (EEE).

Altres beneficis inclosos en el règim dels *Intermittents du Spectacle* són l'atenció mèdica complementària, la protecció contra accidents laborals, la formació professional, les vacances, el permís de maternitat i un pla de jubilacions (UNESCO, 2019, p. 79). El programa dels "*Intermittents du Spectacle*" es finança a través de les cotitzacions dels i les artistes i de les productores, distribuïdores i expositores de les obres, incloent l'Estat i les institucions públiques (UNESCO, 2019, p. 79).

D'acord amb l'EENCA (2020, p. 61), una de les crítiques més freqüents als *Intermittents du Spectacle* és que moltes organitzacions paguen menys als i les professionals perquè saben que el sistema de Seguretat Social pot compensar indirectament els seus ingressos, malgrat que les prestacions d'atur siguin inferiors a les estàndards. Alhora, Baltà (2016, p. 36)

hi afegeix que l'Estat francès ha hagut de reformar en diverses ocasions aquest règim per tal de reduir les seves obligacions i les despeses que s'hi deriven. Algunes veus destaquen, en aquest sentit, el "dèficit" que generen "els intermitents". D'altres, en canvi, emfasitzen que les despeses serien superiors si els i les artistes accedissin al sistema estàndard.

L'EENCA (2020, p. 50-51) interpreta els estatuts dels i les artistes com a instruments transversals que integren diverses àrees legals i competències institucionals per facilitar l'accés als sistemes de Seguretat Social. Durant la pandèmia de la COVID-19, l'Estat francès va flexibilitzar els criteris per donar cobertura als i les professionals d'un sector que a França representa el 2,2% del PIB i dona ocupació a 1,3 milions de persones. No obstant això, l'EENCA també constata que la crisi de la COVID-19 va reduir molt l'oferta de treball en el sector cultural arreu del món i que això va limitar considerablement les possibilitats dels i les professionals per beneficiar-se de les mesures de protecció socials que tenen reconegudes com a artistes.

Finalment, el **Marroc** ha legislat sobre l'estatut dels i les artistes des de l'any 2003 i disposa d'un estatut específic per a periodistes des de l'any 2016 (OIT, 2019, p. 18). La legislació afecta a tots els treballadors i treballadores del sector cultural, independentment de si treballen de manera contínua o intermitent, assalariada o autònoma. L'estatut de l'artista proporciona cobertura sanitària i altres prestacions a través d'un mútua nacional d'assegurances per als treballadors i treballadores del sector. Una de les coses que es poden destacar de l'estatut marroquí és el reconeixement del dret dels treballadors i treballadores del sector cultural a constituir o afiliar-se a un sindicat o organització professionals, en ambdós casos amb facultat per negociar convenis col·lectius.

7.2.3. Negociació col·lectiva

Els informes de l'OIT (2019) i l'EENCA (2020) coincideixen en la necessitat de millorar el funcionament de la negociació col·lectiva en el cas dels treballadors i treballadores del sector cultural. Aquest assumpte ha generat debats a l'entorn del conflicte entre els drets laborals i les lleis de competència (EENCA, 2020, p. 34), així com sobre la conveniència d'obrir les portes dels sindicats a persones que han seguit itineraris professionals individuals, contraris a la tradició solidària i col·lectiva d'aquestes organitzacions (OIT, 2019, p. 29).

D'acord amb l'informe de l'OIT (2019, 20 i 23), en els països que analitza hi ha una tendència envers la representació sindical dels treballadors i treballadores autònoms del sector cultural, tot i que hi ha algunes diferències internes. Concretament, en els països de tradició anglosaxona, les lleis de la competència prohibeixen la negociació en nom dels i les professionals autònoms. No obstant això, aquesta organització destaca l'experiència d'**Irlanda**, atès que l'any 2017 va aprovar una **modificació en la llei de competència** per autoritzar a determinades categories de professionals autònoms del món de la cultura a negociar col·lectivament.

Tal com explica la Direcció d'Afers Financers i Empresarials (2019) de l'OCDE a *Competition issues in labour markets: note by Ireland* (consulta: juny de 2022), la modificació parla específicament de tres categories de treballadors i treballadores autònoms: actors i actrius de doblatge, músics i músiques de sessió i periodistes autònoms. Tanmateix, també preveu que els "falsos autònoms i autònomes" i els "treballadors i treballadores autònoms totalment dependents" puguin negociar col·lectivament. Aquesta és la primera vegada que una llei

irlandesa estableix una definició legal del que constitueix un treball autònom “fals” o “totalment dependent”.

Pel que fa a la UE, alguns països han obstaculitzat els intents dels treballadors i treballadores *freelance* per organitzar-se i negociar col·lectivament, mentre que d'altres els prohibeixen crear o afiliar-se a sindicats. L'informe de l'OIT (2019, p. 19) assenyala que a Dinamarca, Espanya, Irlanda i els Països Baixos hi ha hagut “campanyes” en contra de la negociació col·lectiva dels i les professionals “independents” del sector cultural. Aquesta situació, però, ha començat a canviar ençà de l'any 2019, quan la **Comissària Europea de la Competència**, Margrethe Vestager, va defensar el dret dels treballadors i treballadores atípics, incloent els de l'economia de plataforma, a organitzar-se i negociar col·lectivament (EENCA, 2020, p. 34).

L'OIT (2019, p. 28) destaca positivament l'experiència d'**Alemanya**, on els sindicats han aconseguit negociar amb èxit un paràgraf de la Llei de negociació col·lectiva (**Tarifvertragsgesetz**) que permet als treballadors i treballadores autònoms estar coberts per convenis col·lectius sota determinades circumstàncies. També estan exempts i exemptes de qualsevol legislació de competència que prohibeixi la celebració de convenis col·lectius sobre tarifes comunes.

A l'informe de l'Eurofound (2009), [Germany: self-employed workers](#) (consulta: juny de 2022), s'explica més en detall que la possibilitat de celebrar convenis col·lectius s'aplica quan els i les professionals autònoms són “similars” a un treballador o treballadora assalariat. És a dir, quan són econòmicament dependents perquè treballen normalment per un sol client o clienta, o quan obtenen més del 50% dels seus ingressos (més del 30% en el sector dels mitjans de comunicació) d'un únic empresari o empresària.

En base a la *Tarifvertragsgesetz*, a Alemanya existeixen diversos acords d'empresa entre sindicats i companyies de radiodifusió pública, així com entre l'Associació de Periodistes Alemanys (*Deutscher Journalisten-Verband*, DJV) i la Federació d'Editors de Diaris Alemanys (*Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger*, BDZV), d'una banda, i diverses associacions regionals d'editors i editores, de l'altra.

En general, però, el diàleg social i la negociació col·lectiva en el sector cultural continuen estant molt fragmentats a tot Europa, motiu pel qual l'EENCA (2020, p. 32) insisteix en la possibilitat d'**estendre els acords col·lectius** –o d'una part d'ells– als i les professionals del sector cultural que queden fora d'aquests processos.

7.2.4. Garantia d'ingressos mínims

L'any 2019, la Presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, va posar el salari mínim a l'agenda en anunciar que al 2024 cada persona treballadora de la UE havia de tenir un salari mínim just.

Les posicions a l'entorn de la conveniència del salari mínim en el sector cultural són variades (EENCA; 2020, p. 52 i 53)¹²⁰. D'entrada, cal tenir en compte que, sovint, els i les artistes són contractats per menys hores de les que treballen realment. L'establiment d'un salari

¹²⁰ A Espanya, el Govern fixa anualment un únic salari mínim anomenat “salari mínim interprofessional” prèvia consulta amb les organitzacions sindicals i associacions empresarials més representatives.

mínim podria significar una reducció encara més gran del nombre d'hores pagades sobre el total de treballades o un increment del nombre de treballadors i treballadores autònoms en detriment dels assalariats. Al mateix temps, podria ser molt complicat establir un salari mínim per a determinades professions del sector cultural: quin hauria de ser, per exemple, el salari mínim d'un pintor o pintora?

Tot i aquestes dificultats, en llocs com els **Països Baixos** s'ha establert un conjunt d'**orientacions sobre les quotes mínimes** que haurien de rebre els i les professionals del sector cultural, concretament, els i les artistes visuals a l'hora d'exposar les seves obres (Hesters, 2019, p. 103 i 104 i EENCA, 2020, p. 53). Aquestes orientacions van ser desenvolupades per diverses organitzacions i tenen com a finalitzat apoderar els i les artistes en l'àmbit de la negociació i la contractació.

Una eina en línia anomenada "**Honorari d'artistes**" (consulta: juny de 2022) (***Kunstenaars Honorarium***) disposa d'un llistat de verificació i d'una calculadora que permet establir la quota mínima a partir de la qual es pot començar a negociar, depenent de les característiques de les exposicions. Més de cent museus i institucions culturals del país utilitzen aquesta guia, la qual també és un referent per al Govern. La *Kunstenaars Honorarium* és una experiència de baix a dalt que no només ha afavorit la professionalització de les negociacions entre artistes i organitzacions, sinó que també ha suposat una palanca per a l'increment dels recursos públics destinats a les arts. Així, el Ministeri d'Educació, Cultura i Ciència i la Fundació Mondriaan (la més important del país per a les arts visuals i el patrimoni cultural) han incrementat els seus pressupostos sobre la base dels càlculs realitzats amb el *Kunstenaars Honorarium* (Hesters, 2019, p. 104).

Més enllà d'aquesta qüestió, val a dir que la crisi generada per la COVID-19 ha fet augmentar la demanda a favor d'una renda bàsica universal. Alguns països com Alemanya, Catalunya (Barcelona), Finlàndia, Itàlia i els Països Baixos han fet o estan fent proves pilot. Una renda d'aquestes característiques podria animar a més persones a iniciar o continuar les seves carreres artístiques i professionals dins del sector cultural.

El cas d'**Irlanda** (EENCA; 2020, p. 54) és interessant en el context d'aquest informe: l'associació d'artistes **Aosdána** (250 persones) paga a determinats membres un estipendi de 20.180€ anuals (al 2022), gràcies a un conveni amb el Consell de les arts del país. L'estipendi, o **Cnuas**, funciona com una mena d'**ingrés mínim vital limitat** a cinc anys, de manera que les persones beneficiàries poden dedicar-se plenament a la seva activitat artística durant aquest període de temps. Tal com s'explica en el [lloc web d'Aosdána](#) (consulta: juny de 2022), els i les artistes destinataris del *Cnuas* reben pagaments trimestrals, el segon dels quals només es cobra després de presentar una memòria d'activitats artístiques i creatives dutes a terme durant el primer trimestre. El *Cnuas*, a més a més, es pot renovar per períodes de cinc anys.

7.2.5. Seguretat Social

Els sistemes de Seguretat Social acostumen a estructurar-se d'acord amb models clàssics d'ocupació assalariada. Aquesta situació no s'adapta bé a molts i moltes professionals del sector cultural, on el treball per compte propi és més elevat que en altres sectors i representa el 33% del total (UE any 2018) (EENCA, 2020, p. 55).

A més, algunes especificitats del treball dut a terme per una part dels i les professionals del sector cultural reforcen la seva vulnerabilitat. En aquest sentit, cal destacar entre d'altres aspectes l'exclusió de determinats tipus d'ingressos i períodes actius de recerca dels càlculs de la Seguretat Social, la manca de reconeixement de malalties professionals i accidents laborals específics de determinades professions relacionades amb la música, la dansa o les arts visuals, etc. D'altra banda, l'elevada mobilitat transfronterera en el sector cultural també genera problemes específics des del punt de vista de la Seguretat Social.

La protecció social dels treballadors i treballadores del sector cultural es pot classificar en quatre categories, d'acord amb l'OIT (2019, p. 23-25):

1. Situacions en què els **sistemes de caràcter públic i universal** proporcionen accés a, com a mínim, determinades formes de protecció social, independentment de la relació laboral
2. Situacions en què els treballadors i treballadores **autònoms no tenen dret a cap forma de protecció social**
3. Situacions en què els **sistemes de caràcter públic però específic** proporcionen protecció als treballadors i treballadors autònoms
4. Situacions en què **els sindicats o altres organitzacions representatives** han desenvolupat mecanismes específics de protecció social per als seus membres, amb l'objectiu de compensar la manca de protecció pública o l'existència de desigualtats en els nivells de protecció entre professionals assalariats i assalariades, d'una banda, i autònoms i autònomes, de l'altra

L'informe de l'EENCA (2020, p. 56-63) descriu breument les experiències d'Alemanya, Àustria, Bèlgica, Croàcia, França, Hongria i Suècia en l'àmbit dels sistemes de Seguretat Social europeus amb legislació específica adreçada a treballadors i treballadores autònoms del sector cultural. D'aquestes, les més destacables són quatre.

Així, **Alemanya** compta amb un dels sistemes més complets de Seguretat Social per a professionals del sector cultural. Les persones artistes i escriptores autònomes o *freelance* tenen l'obligació d'afiliar-se a la Caixa de seguretat social de l'artista (*Künstlersozialkasse - KSK*) si compleixen tres condicions: 1) practiquen la seva professió des d'un punt de vista comercial, de manera no temporal i sense combinar-la amb una altra ocupació; 2) encaixen dins de les definicions d'"artista" i "escriptor/a" (la qual engloba a autors i autores, periodistes i publicistes); i 3) guanyen com a mínim 3.900€ anuals.

A través de la KSK, els i les professionals del sector cultural estan subjectes a una assegurança de pensions (que cobreix vellesa, invalidesa i persones dependents), a una de salut (que inclou una prestació per maternitat) i a una d'atenció de llarga durada, pagant només el 40% de les contribucions. La resta ho paguen les empreses del sector cultural, l'esforç de les quals es compensa a través d'un subsidi estatal. La KSK no preveu cap assegurança d'atur, però les persones artistes i escriptores autònomes i *freelance* tenen dret a un subsidi per a la recerca d'ocupació (el "*Arbeitslosengeld II*") en cas de no tenir ingressos o actius suficients.

Contràriament, **Bèlgica** té un **règim específic de prestacions per desocupació** adreçat als i les artistes. En aquest sentit, l'Estatut de l'artista permet cobrar la prestació en base al treball personal i de preparació, així com a la resta d'accions inherents a la professió (recerca, creació nova i residències). Com que una part del temps de treball dels i les artistes acostuma a no pagar-se, la prestació d'atur pot tenir lloc de forma intermitent durant períodes temporals curts al llarg de l'any. La conveniència d'aquest règim específic genera debats a l'entorn de la definició d'"artista", la qual ha de ser inclusiva però suficientment acotada per evitar abusos relacionats amb l'intrusisme professional. A França, la figura dels "Intermittents du Spectacle" també proporciona als i les artistes una protecció semblant, tal com s'ha explicat abans.

A **Bèlgica** també existeix des de l'any 1998 una experiència innovadora per garantir la protecció social dels treballadors i treballadores autònoms, inicialment del sector cultural però actualment també d'altres àmbits com l'Administració, la comunicació, la tecnologia i el transport. La Societat Mútua pels Artistes (**Société Mutuelle pour Artistes** -Smart) és una cooperativa activa a vuit països europeus al 2022 (Bèlgica, Alemanya, Àustria, Espanya, França, Itàlia, els Països Baixos i Suècia) que té com a finalitat millorar la protecció social dels seus membres, els quals desenvolupen les seves activitats econòmiques de manera independent dins d'una empresa compartida com si fossin persones assalariades. Smart també ofereix un conjunt de serveis complementaris, com ara finançament, eines de facturació, uns fons de garantia mútua, assessorament legal, formació, etc.

Pel que fa a Espanya, **Smart Ibérica** (consulta: juny de 2022) és una **cooperativa d'impuls empresarial** que canalitza l'activitat emprenedora dels seus socis i sòcies a través de serveis mutualitzats. Tal com s'explica en el seu lloc web, les cooperatives d'impuls empresarial troben el seu antecedent més immediat en les cooperatives d'activitat i ocupació de França. Aquest model neix amb la potestat expressa per a la canalització d'iniciatives emprenedores mitjançant l'orientació professional, la provisió d'habilitats empresarials, la tutorització d'activitats i la proporció d'un entorn on exercir l'activitat o consolidar el projecte professional.

Les cooperatives d'impuls empresarial va ser regulades per primera vegada a Espanya per la Llei 14/2011, de 23 de desembre, de Societats Cooperatives Andalusos al número 93 del seu cos articulat. Aprovades al Parlament d'Andalusia per unanimitat, tenen plena potestat legislativa i responen a la legalitat societària vigent a Espanya.

L'any 2019, el CTESC va publicar l'informe *El treball autònom col·lectiu* (consulta: juny de 2022) en què s'analitza, entre d'altres coses, el desenvolupament de nous tipus societaris que pretenen respondre a les demandes de la societat i el mercat: les cooperatives de foment empresarial previstes per la llei catalana però no regulades, les de persones emprenedores de Navarra, i les d'impuls empresarial d'Andalusia i Cantàbria. A l'informe s'assenyala que la normativa preveu que les cooperatives d'impuls o foment empresarial no només tinguin com a finalitat canalitzar la iniciativa emprenedora dels socis i sòcies, sinó també contribuir a l'aflorament de les activitats autònomes que eventualment es prestarien en l'economia informal. En el seu informe, el CTESC instava a regular les cooperatives de foment empresarial previstes a la Llei catalana de cooperatives.

El sector cultural de **Suècia** compta amb un **sistema d'aliances** que, de moment, funciona en els àmbits del teatre, la dansa i la música. A través d'aquest sistema, els i les artistes

autònoms i *freelance* que es queden temporalment sense treball poden ser contractats per les respectives aliances i desenvolupar feines que reben suport públic.

Les aliances no funcionen tant com una prestació per desocupació sinó més aviat com una prestació per a la recerca d'ocupació, de manera que quan els i les artistes troben una feina a fora de l'aliança demanen una excedència i fan una aportació econòmica. Les aliances faciliten formació contínua i ajuden als i les artistes a romandre ocupats, negociar contractes, tenir accés a la protecció social, incrementar la seva circulació, fer xarxa i, en definitiva, desenvolupar les seves carreres professionals. A l'informe de l'EENCA (2020, p. 61 i 62) s'especifica que un dels avantatges de l'Aliança del Teatre és que els actors i actrius tenen accés a tots els beneficis socials que tenen els treballadors i treballadores assalariats, com ara les pensions de jubilació.

L'informe de la UNESCO (2019, p. 25) destaca l'experiència d'**Àustria**, atès que compta amb programes de seguretat social per als i les artistes, finançats per l'Estat, els treballadors i treballadores i les empreses. Els **Fons d'assegurança social per als i les artistes** (**Künstler-Sozialversicherungsfonds** -KSVF) (consulta: juny de 2022) atorga subsidis per a les cotitzacions de la seguretat social dels i les artistes autònoms i, en situacions de gran dificultat, atorga ajuts econòmics. Els i les artistes autònoms també poden sol·licitar subsidis per pagar les seves cotitzacions sanitàries, l'assegurança d'accidents i la pensió.

D'altra banda, la mobilitat transfronterera dels treballadors i treballadores del sector cultural i de les organitzacions culturals és un fenomen cada vegada més complex degut a l'increment de les col·laboracions interdisciplinàries amb agents culturals i no culturals. A banda de les barreres per a viatjar relacionades amb la COVID-19, els principals obstacles per a la mobilitat transfronterera tenen a veure amb els visats, les regulacions de la Seguretat Social, el pagament d'impostos, les lleis sobre propietat intel·lectual i, en definitiva, la burocràcia (EENCA, 2020, p. 24, 63-70). Les regulacions de la UE en l'àmbit de la coordinació de la seguretat social tenen com a objectiu rebaixar aquests problemes (vegeu capítol 6), però encara en continuen existint, sobretot per als treballadors i treballadores del sector cultural de fora de la UE o l'Espai Schengen.

Hesters (2019, p. 48 i 49) observa que l'elevada mobilitat dels i les artistes pot augmentar el seu nivell de vulnerabilitat, ateses les barreres lingüístiques, les dificultats per entendre la burocràcia dels països d'estada, i la incapacitat d'activar el capital social de la família i les amistats quan ho necessiten. Tot plegat, fa concloure a l'autora l'existència d'una mena de "cosmo-proletariat" que es mou entre grans ciutats cosmopolites però en condicions socioeconòmiques molt precàries.

En relació amb aquest tipus de barreres, l'EENCA (2020, p. 25 i 26) menciona quatre experiències que ofereixen suport als treballadors i treballadores del sector cultural (artistes i creadors/es) en situació de mobilitat transfronterera dins de la UE.

En primer lloc, la **Lliga de l'Associació d'Empresaris i Empresàries de les Arts Escèniques d'Europa** (*Performing Arts Employers Association League Europe* -PEARLE) facilita informació administrativa i legal relativa a la mobilitat a dins de o cap a l'Espai Schengen i de la Unió Europea.

Segons el seu [lloc web](#) (consulta: juny de 2022), PEARLE representa més de 10.000 teatres, sales de concerts, productores teatrals, orquestres, òperes, companyies de ballet i dansa, festivals, promotors i altres organitzacions professionals de les arts escèniques a Europa. L'organització ofereix suport en relació amb deu àrees: diàleg social, serveis digitals, copyright, cultura i educació, nacionals de tercers països, sector públic, impostos, tecnologia escènica, viatges amb instruments musicals i seguretat.

Pel que fa a la mobilitat transfronterera, PEARLE ofereix una sèrie de recursos específicament relacionats amb la Seguretat Social. El seu [lloc web](#) compta amb una [eina d'accés gratuït](#) (consulta: juny de 2022), elaborada en el context del projecte europeu Mobilive, amb informació específica adreçada a a) empreses de gira, b) organitzadors i organitzadores, festivals o espais que hagin contractat un grup de gira per a actuacions, c) un artista autònom o autònoma, i d) un empresari o empresària que contracta a un artista estranger o estrangera.

En segon lloc, la **Xarxa d'Informació de Mobilitat Cultural** (*Cultural Mobility Information Network - On the Move*) ofereix informació i suport al desenvolupament de capacitats i promou la mobilitat internacional. Ho fa a través del seu [lloc web](#) (consulta: juny de 2022) i de vuit Punts d'Informació sobre Mobilitat adreçats a treballadors i treballadores del sector cultural (artistes i creadors/es) que tenen previst viatjar a Alemanya, Bèlgica, Finlàndia, França, els Països Baixos, Portugal, el Regne Unit, la República Txeca i els Estats Units d'Amèrica.

On the Move treballa en projectes que posen en valor els beneficis de la mobilitat cultural i, en els darrers anys, se centra en la mentoria i la investigació a l'entorn de la col·laboració i l'intercanvi internacionals. Les cinc àrees de treball en què s'estructura *On the Move* són a) la mentoria d'artistes i companyies que volen aprofundir en l'àmbit del treball internacional, b) els projectes que tenen com a objectiu desenvolupar la mobilitat artística i cultural, c) el monitoratge d'informació cultural internacional, d) la recerca i difusió, i e) la participació en fòrums i espais de debat.

En tercer lloc, **Artistes de Gira** (*Touring Artists*), considerada per l'EENCA com a "bona pràctica", és un portal d'Internet que proporciona informació en alemany i anglès sobre les regulacions legals i els procediments administratius a **Alemanya**. S'adreça a treballadors i treballadores del sector cultural que estan temporalment en aquest país, als treballadors i treballadores alemanys que estan treballant en un altre país durant un temps limitat i a les organitzacions alemanyes implicades en projectes transfronterers.

El seu [lloc web](#) (consulta: juny de 2022) conté informació específica sobre a) visats i residència, b) estatut de l'artista i contractes, c) viatges, transport i duana, d) impostos, e) Seguretat Social, f) altres assegurances, g) *copyright*, i h) finançament per a residències i mobilitat, a banda d'altres àrees relacionades amb el panorama cultural alemany, la mobilitat i la sostenibilitat, el Brexit, etc. També posa a disposició dels i les artistes en gira un taulell gratuït d'assistència. A més, cal destacar que totes les informacions contingudes en el portal de Touring Artists han estat validades a nivell ministerial.

Finalment, el nou projecte de la Unió Europea **i-Portunus** ofereix suport a la mobilitat de curta durada d'artistes i professionals de la cultura actius en les arts escèniques i visuals que resideixen en països que participen en el programa Europa Creativa. Segons el seu

lloc web (consulta: juny de 2022), i-Portunus també finança a amfitrions i amfitriones amb l'objectiu d'atraure talent internacional.

En el moment d'elaboració d'aquest informe, i-Portunus està implementat a través de dos projectes pilot, gestionats per dos consorcis d'organitzacions culturals. D'una banda, i-Portunus Houses, encapçalat per la Fundació Cultural Europea, finança la mobilitat cultural mitjançant dues convocatòries per a amfitrions i amfitriones. De l'altra, Goethe Institute, que ha llançat cinc convocatòries en els sectors culturals de la música, la traducció literària, l'arquitectura i el patrimoni cultural i finança la mobilitat per a persones individuals. Els resultats d'aquests projectes, a més del que es va implementar l'any 2019, es tindran en compte de cara al desenvolupament d'una acció permanent sota el Programa creatiu europeu 2021-2027, dedicat a facilitar la mobilitat d'aquest col·lectiu.

7.2.6. Impostos i IVA

Tal com va recomanar la UNESCO l'any 1980, alguns països de la UE han posat en marxa **mesures fiscals específiques** en resposta a les fluctuacions i les incerteses que caracteritzen els ingressos de molts artistes i professionals de la creació (EENCA, 2020, p. 70-73).

Alguns països de la UE han implementat **deduccions fiscals en l'impost sobre la renda** d'aquest col·lectiu, mentre que d'altres compten amb **mètodes de "mitjana d'ingressos"**, és a dir, amb una manera de calcular els impostos sobre la renda de les persones físiques en què la renda imposable es calcula en base a una mitjana dels ingressos de l'any en curs i dels anys anteriors, el nombre dels quals varia entre països.

A **Àustria** s'han pres mesures fiscals que tenen en compte les fluctuacions dels ingressos d'una part important dels i les artistes: des de l'any 2000, el càlcul dels impostos sobre la renda es pot estendre a un període de tres anys per alleugerir la seva càrrega fiscal total (EENCA, 2020, p. 71). A **Dinamarca**, des de l'any 2002, els artistes amb ingressos màxims de fins a 539.000 corones poden "emmagatzemar" els seus ingressos durant un màxim de deu anys per a una imposició posterior (EENCA, 2020, p. 72), calculada sobre la mitjana anual d'aquest període. A **Suècia**, en canvi, les persones artistes i escriptores que registren vendes excepcionals, o drets de propietat intel·lectual superiors en més del 50% als d'un dels dos anys anteriors, poden obrir un compte bancari especial durant sis anys i pagar impostos només sobre les quantitats retirades (UNESCO, 2019, p. 24).

D'altra banda, l'elevada mobilitat que caracteritza la vida professional de moltes persones artistes i creadores fa que la determinació del seu domicili fiscal sigui una tasca complicada plena de formalitats. La doble càrrega impositiva és un dels principals problemes a què han de fer front molts treballadors i treballadores. Normalment deriva de l'assignació de drets fiscals al país d'origen, atès que el país de residència pot gravar els ingressos obtinguts arreu del món (EENCA, 2020, p. 75).

Per fer front als reptes fiscals derivats de l'activitat transfronterera, alguns Estats Membres de la UE han recorregut a l'**adaptació de la seva legislació i els seus acords fiscals bilaterals** (EENCA, 2020, p. 79). Tanmateix, continuen existint dificultats tècniques, d'entre les quals destaca la legislació complexa i no uniforme entre els Estats Membres de la UE, la qual cosa sovint condueix a una càrrega fiscal excessiva i una aplicació discriminatòria de la legislació als treballadors i treballadores del sector cultural.

Precisament, el **Model de Conveni Fiscal sobre la Renda i el Patrimoni** de l'OCDE representa un referent per a la signatura de convenis fiscals bilaterals i l'eliminació de les barreres fiscals transfrontereres (EENCA, 2020, p. 73-77). El **Model de Conveni Fiscal de l'OCDE** (consulta: juny de 2022) conté un conjunt específic de regles per als treballadors i treballadores d'alguns subsectors culturals, les quals acaben sent incorporades en molts convenis fiscals bilaterals.

7.2.7. Ingressos

Com ja s'ha explicat anteriorment, els ingressos de molts treballadors i treballadores del sector cultural són irregulars, estacionals i, en definitiva, difícil de preveure (EENCA, 2020, p. 90). Els informes de la UNESCO (2019, p. 6 i 21), Hesters (2019, p. 33-45) i l'EENCA (2020, p. 92 i 93) denuncien el fet que la majoria dels treballadors i treballadores del sector cultural guanya per sota de la mitjana, encara que el seu nivell d'estudis sigui més alt. Tots tres documents asseguren que el principal subsidi del sector cultural és el que prové directament de les transferències directes dels i les artistes o bé de les seves famílies.

Les dades posen de manifest que en els subsectors amb organitzacions professionals relativament fortes, com el del cinema, la situació dels treballadors i treballadores és menys precària (Hesters, 2019, p. 99). L'exemple contrari és el de les arts visuals, en què els i les professionals no acostumen a estar organitzats col·lectivament i això és tradueix en una posició de feblesa. Davant d'aquesta situació, alguns sindicats han estat treballant per conscienciar i organitzar els treballadors i treballadores del sector cultural, particularment les persones autònomes i *freelance*.

Una de les experiències més reeixides en aquest sentit la representa el **sindicat *Kunstenbond*** (Unió de les arts), que defensa els interessos dels i les artistes autònoms dels **Països Baixos** (EENCA, 2020, p. 90). Amb un llenguatge directe, en el seu **lloc web** (consulta: juny de 2022) s'explica que el sindicat assessora els seus membres a través del consell i la mediació i, en darrer terme, a través de la defensa dels seus interessos en els tribunals. També s'hi fa gala de la capacitat que té el sindicat per activar el seu capital social i exercir pressions sobre posicions polítiques i empresarials. El lloc web compta amb una secció especial dedicada a la lluita per garantir una xarxa de seguretat als treballadors i treballadores autònoms en el context de la pandèmia de la COVID-19.

També cal mencionar l'exemple de **SOTA** (*State of the Arts*), una plataforma independent amb base a **Brussel·les**, sense estructura formal ni suport financer, que té per objectiu reforçar la posició dels i les artistes a la societat (Hesters, 2019, p. 99 i 100). SOTA organitza sessions i simposis per debatre idees i és igualment activa en l'àmbit polític. Tal com s'explica en el seu **lloc web** (consulta: juny de 2022), SOTA treballa intensament perquè la política cultural reconegui i doni suport explícitament al fet que els processos, visions i valors de l'art sovint divergeixen dels models de negoci i mercat existents. SOTA ha aconseguit posar a l'agenda del Govern de Flandes la qüestió de les "pràctiques justes" dins del sector cultural i continua treballant per crear una marca a l'entorn d'aquesta qüestió que permeti acreditar organitzacions, projectes i esdeveniments culturals.

SOTA s'inspira en el model del **Codi de pràctiques justes de Kunsten 92** (Països Baixos), un grup d'interès amb més de 400 membres de totes les disciplines del sector cultural que treballa per reforçar la posició dels i les professionals en el mercat de treball (Hesters, 2019,

p. 102). El **Codi de pràctiques justes** (consulta: juny de 2022) és un model de conducta per fer negocis i treballar en les arts, la cultura i la indústria creativa i està basat en cinc valors fonamentals: la solidaritat, la diversitat, la confiança, la sostenibilitat i la transparència. El Codi convida a la reflexió i és una proposta oberta a la discussió sobre com transitar de manera conjunta envers un mercat laboral més just i una pràctica professional més sostenible.

Una altra possibilitat per millorar les condicions sociolaborals dels treballadors i treballadores del sector cultural consisteix en crear xarxes solidàries. La **Carta per a l'artista escènic** (*Handvest voor de Podiumkunstenaar*) (**Bèlgica**) és una declaració de solidaritat entre artistes autònoms i *freelance* que es comprometen a no acceptar treballs no remunerats o mal remunerats en organitzacions que tinguin almenys una persona amb contracte indefinit (Hesters, 2019, p. 101 i 102). La "**Handvest**" (consulta: juny de 2022) també menciona altres criteris relacionats amb la qualitat del treball, com ara la remuneració de les tasques de preparació del treball anterior als tallers, les classes, els espectacles, els concerts o les activitats culturals per a les quals es contracta. En el moment d'elaborar aquest informe, la Carta estava signada per 410 artistes i 26 organitzacions.

D'altra banda, els i les professionals del sector cultural no es beneficien de la major part de la riquesa que generen els treballs que fan o contribueixen a desenvolupar (EENCA, 2020, p. 94 i 95). Més concretament, la UNESCO (2019, p. 34-41) crida l'atenció sobre les conseqüències del que Julianne Schultz anomena el "fenomen Fang" (Facebook, Amazon, Apple, Netflix i Google), amb referència a la redistribució de riquesa des del sector cultural (on es generen els continguts) cap al sector tecnològic (que els comercialitza i distribueix).

L'OIT (2019, p. 9 i 10) hi afegeix que les noves tecnologies i la digitalització no només afecten la manera de treballar, sinó que impacten de ple en tot l'ecosistema cultural, incloent la propietat intel·lectual *online*. Així, encara que s'ampliï la demanda potencial de consum cultural, els treballadors i treballadores del sector no sempre són justament compensats quan els seus productes s'ofereixen a Internet.

En aquest sentit, l'OIT (2019, p. 9) destaca el treball dut a terme per la **Federació Internacional de Músics i Músiques** (*International Federation of Musicians -FIM*) i la **Federació Internacional d'Actors i Actrius** (*International Federation of Actors -FIA*), en tant que organitzacions sindicals involucrades en la campanya mundial "**Internet justa per als i les intèrprets**" ("*Fair Internet for Performers*"). Aquesta **campanya** (consulta: juny de 2022) demana modificacions legislatives que donin dret a les persones intèrprets a una remuneració equitativa per a cada ús sota demanda de les seves actuacions.

En el seu lloc web, s'explica que la legislació europea per protegir els i les artistes és ineficaç, particularment la Directiva 2001/29/CE sobre la "Societat de la informació", que es va redactar perquè rebessin un percentatge just dels ingressos derivats de l'explotació per Internet de la seva aportació creativa. Al mateix temps, celebra l'adopció de la Directiva 2019/790 del Parlament Europeu i del Consell sobre els drets d'autor com un primer pas important en la direcció correcta per millorar els drets i la remuneració dels i les artistes intèrprets.

La UNESCO (2019, p. 43), també destaca aquesta Directiva, així com la Llei estatunidenca sobre la modernització de la música, del 2018, atès que determina les modalitats de remuneració dels i les titulars de drets derivats de la reproducció d'obres musicals en temps real (“*streaming*”). Per a això, s'ha creat una base de dades que centralitza mecànicament la concessió de llicències. Aquesta base està supervisada per compositors i compositores i per editors i editores de música i es finança a través dels serveis digitals d'emissió en directe. Aquesta llei també inclou, per primera vegada, una menció i assignació als productors i productes musicals.

7.2.8. Finançament públic

L'accés al finançament públic és un aspecte clau per a la sostenibilitat de les carreres professionals dels i les professionals del sector cultural. Tanmateix, existeixen algunes dificultats en aquest camí relacionades amb la manca de coneixement de les oportunitats de finançament, la complexitat de les convocatòries i la duresa dels requisits; amb les retalles pressupostàries i els canvis de prioritats arran de la crisi del 2008; i, en el cas dels països de l'est d'Europa, amb el control polític i la manca d'estratègies efectives (EENCA, 2020, p. 96).

Hesters (2019, p. 22) comenta que el rol de les subvencions ha canviat al llarg dels últims anys, de manera que actualment no s'utilitzen tant per produir i distribuir sinó com a palanca en la recerca de recursos addicionals per completar els cicles. A més, tot i l'esforç dels diferents actors per desenvolupar un ecosistema sostenible en el món de les arts, la realitat és que en alguns subsectors existeixen buits importants, principalment entre la recerca, la producció i la presentació o circulació (Hesters, 2019, p. 24 i 25). Així, per exemple, si els recursos destinats a la recerca i el desenvolupament de les arts visuals s'han expandit a Flandes, no succeeix el mateix amb el suport a la producció.

Hesters (2019, p. 25 i 26) menciona algunes experiències que tracten de construir ponts entre els “hiats” de l'ecosistema artístic, els quals són, en bona mesura, resultat d'un context en què predominen els projectes de curta durada. Així, cal destacar els casos de **Kunstencentrum Z33** (un museu experimental d'art i arquitectura contemporanis) i **Netwerk Aalst** (un centre d'art contemporani i cinema independent). Ambdues organitzacions estan establertes a **Flandes** i treballen per establir relacions de llarga durada amb els i les artistes, amb les audiències i amb el seu propi projecte cultural, econòmic i social.

El **Kunstencentrum Z33** (consulta: juny de 2022) té origen en una casa de beguinatge, convertida en museu provincial al 1938. L'any 2002 es va transformar en un centre d'art contemporani i, finalment, l'any 2020 comença un nou capítol en què la dimensió social de l'art pren tot el protagonisme. El darrer Govern de Flandes va atorgar al Kunstencentrum Z33 quatre funcions: 1) la coordinació de les arts a la província de Limburg, 2) el desenvolupament d'un centre nacional de disseny, 3) la creació d'un espai d'art obert a la comunitat i 4) la realització d'un projecte pilot sobre educació per a la ciutadania a través de l'art, amb implicació de les escoles.

Per la seva banda, **Netwerk Aalst** (consulta: juny de 2022) es defineix com un centre artístic multidisciplinari que posa en marxa projectes col·laboratius entre artistes i veïns i veïnes de la zona. La qüestió central del seu projecte és la de com fer que les institucions artístiques i culturals contribueixin a la participació i la cohesió social. Netwerk Aalst està reconegut

com un centre que treballa per la inclusió social, incloent la dels i les artistes, a través de la promoció del principi d'equitat i de la remuneració justa.

Pel que fa al finançament públic, una de les polítiques més ben valorades són les **beques i subvencions** (“*grants*”), sobretot quan es tracta d'instruments personalitzats o fets a mida de les necessitats dels treballadors i treballadores autònoms o *freelance* del sector cultural (EENCA, 2020, p. 97).

Al mateix temps, a Europa existeixen algunes experiències destacades de “botigues integrals” que ofereixen un ampli catàleg d'instruments de finançament de les arts. En aquest sentit, destaca el centre de coneixement **Cultuur & Ondernemen (C&O)** (“Cultura i empremtoria”) dels **Països Baixos**, el qual ofereix suport a les organitzacions culturals i als i les professionals del sector amb l'objectiu d'incrementar el valor dels seus productes i activitats, millorar el model de negoci i les carreres professionals, i innovar els models de governança (EENCA, 2020, p. 97). **Cultuur & Ondernemen** (consulta: juny de 2022) treballa en partenariats amb altres actors, com ara els municipis, per cercar i facilitar diferents mecanismes de finançament.

D'altra banda, en relació amb els **incentius fiscals**, el lloc web oficial de la indústria cinematogràfica de Bèlgica (belgiumfilm.be -consulta: juny de 2022) informa d'un instrument que anomena “*Tax Shelter*”. Es tracta d'un incentiu fiscal dissenyat per fomentar la producció d'obres audiovisuals a Bèlgica, posteriorment ampliat al teatre i les arts escèniques (EENCA, 2020, p. 97). El sistema està obert a les produccions belgues i a les coproduccions internacionals amb Bèlgica que compleixin una sèrie de requisits. En el lloc web s'argumenta que totes les parts surten beneficiades per aquest incentiu: els productors i productores reben una forma atractiva de finançar els projectes; els inversors i inversores obtenen una exempció fiscal d'una inversió amb un risc baix; i l'Estat belga guanya degut a l'augment de l'activitat econòmica i la despesa.

En funció de l'import dels costos audiovisuals elegibles que la producció gastarà a l'EEE i de l'import de les despeses directes i indirectes elegibles a Bèlgica, el refugi fiscal belga pot proporcionar finançament addicional fins al 25-30% de les despeses totals qualificades per a l'EEE i finançar fins el 40-45% de les despeses elegibles per a Bèlgica.

Altres mesures de suport inclouen els **vals o cupons** (“*vouchers*”), utilitzats sobretot en les indústries culturals i que donen drets a les persones titulats a un pagament o a un bé o servei gratuït (relacionat amb la gestió, el disseny, l'R+D, etc.). Diversos Estats Membres com **Estònia, Irlanda, Lituània** i els **Països Baixos** han implementat sistemes innovadors de vals o cupons en el sector cultural.

7.2.9. Finançament privat

L'accés al finançament privat pot ser fonamental per al desenvolupament de moltes accions culturals, però no està exempt de barreres i desafiaments (EENCA, 2020, p. 104 i 105). D'entrada, els bancs i les institucions financeres tenen problemes a l'hora de reconèixer i valorar els actius intangibles (*copyright*, llicències, drets d'autoria, talent i creativitat) intrínsecs al treball desenvolupament per i les professionals de determinats subsectors culturals. Si això se li suma els llargs períodes de temps que sovint necessiten aquests actius per

generar valor en els mercats, és previsible que els bancs i les institucions financeres apliquin criteris restrictius a l'hora de concedir préstecs als i les professionals (i les organitzacions) del sector cultural.

Altres desafiaments en l'accés al finançament privat tenen a veure amb la manca de coneixements financers per part de molts i moltes professionals del sector cultural, així com per a l'elaboració de plans de negocis. Aquest tipus de limitacions actua en detriment de la diversificació de les fonts de finançament i, per tant, de la possibilitat de fer front amb èxit a adversitats no previstes, com ara retallades en els pressupostos públics o canvis de prioritats en les polítiques públiques.

Finament, el mercat cultural europeu està molt fragmentat per motius relacionats amb la diversitat lingüística i cultural del continent, la qual cosa limita les oportunitats de negoci que busquen moltes empreses i institucions financeres i, per tant, les possibilitats que determinats projectes i accions rebin finançament privat.

Entre els instruments de finançament privat cal mencionar les **donacions privades**, les quals representen una font important de finançament del sector cultural a països com el Regne Unit i França (EENCA, 2020, p. 99). Alhora, alguns Estats Membres han elaborat **lleis per incentivar el patrocini de les arts i la cultura** a través de deduccions fiscals a donants individuals o de reduccions fiscals sobre llegats successoris (de fins el 60% a Alemanya).

Els **sistemes de garantia** públics i publicoprivats també poden incentivar la inversió en el sector cultural, atès que estan dissenyats per compartir els riscos. En aquest sentit, cal destacar el **Fons de garantia Europa creativa** de la Comissió Europea i el Fons Europeu d'Inversions, una iniciativa que pretén facilitar l'accés de les pimes del sector cultural al finançament privat (EENCA, 2020, p. 103). Estava previst que els 121 milions d'euros destinats a aquest instrument financer entre els anys 2014 i 2020 mobilitzessin més de 600 milions de préstecs bancaris per a iniciatives del sector cultural.

Hi ha experiències semblants en l'àmbit estatal, com ara la que representa des de l'any 1983 l'**Institut per al finançament del cinema i les indústries culturals de França** (*Institut pour le Financement du Cinéma et des Industries Culturelles*, IFCIC), de naturalesa publicoprivada. Fins el mes de desembre de 2018, els préstecs pendents de pagament garantits i concedits per l'IFCIC ascendien a prop d'un milió d'euros en benefici de mil organitzacions culturals (EENCA, 2020, p. 103).

Altres instruments són els **fons de loteria** amb finalitats artístiques i culturals i el **micromecenatge** ("*crowdfunding*"), molt importants per a determinats projectes i accions que altrament romandrien exclosos del finançament privat.

Pel que fa al fons de loteria, l'informe del Parlament Europeu (2006), *Financing the arts and culture in the European Union* (consulta: juny de 2022; citat a EENCA, 2020, p. 103), fa una anàlisi detallada d'aquest instrument de finançament, país per país, subsector cultural per subsector, i conclou que els fons de loteria per a la cultura són importants en molts països i en alguns, com Itàlia, han permès intervencions culturals que d'altra manera haurien estat impossible de dur a terme. Els mètodes de recollida i redistribució varien d'un país a un altre, però els fons es canalitzen principalment cap a la inversió de capital i molt menys cap

a la realització de projectes. Llevat d'Itàlia, que distribueix una quantitat fixa anual al patrimoni cultural, els fons de loteria no procuren un finançament estable, el que significa que les seves contribucions a la cultura poden oscil·lar molt. L'informe també destaca com a experiència positiva la del Govern de Finlàndia, atès que compensa les fluctuacions a la baixa en les aportacions de la loteria al món de la cultura.

Quant al micromecenatge, l'informe de la Comissió Europea (2017), *Crowdfunding: reshaping the crowd's engagement in culture* (consulta: juny de 2022; citat a EENCA, 2020, p. 104), assenyala que entre els anys 2013 i 2017 es van posar en marxa 75.000 campanyes de micromecenatge artístic i cultural a través de les quals es van recaptar 247 milions d'euros (EENCA, 2020, p. 103). Aquestes xifres donen una idea positiva de la capacitat per mobilitzar recursos, però també de la importància que continua tenint la resta de fonts de finançament, particularment les de caràcter públic, per a la sostenibilitat del sector cultural.

7.2.10. Altres recursos

L'escassetat predominant en el sector cultural ha motivat el desenvolupament d'experiències que es relacionen de manera diferent amb els recursos disponibles, tant pel que fa a la seva identificació i reconeixement, com a la seva valoració i distribució. Hesters (2019, p. 88-92) descriu algunes iniciatives artístiques i culturals que fan un ús original i sostenible dels espais, les xarxes socials (en el sentit de capital social), el coneixement i els diners.

Així, pel que fa als espais, l'autora identifica un conjunt d'experiències que, d'una banda, donen resposta al problema que suposa la mancança d'estudis assequibles per al desenvolupament del talent artístic i, de l'altra, generen dinàmiques beneficioses per a l'entorn social en què s'insereixen. En aquest sentit, cal destacar **LOD muziektheater (Flandes)**, una productora d'òpera i teatre musical i, al mateix temps, una base per a la creació que comparteix les seves infraestructures amb artistes escènics i escèniques. **LOD** (consulta: juny de 2022) coopera amb artistes que treballen a les interseccions de diverses disciplines i dona suport al desenvolupament del talent artístic mitjançant sessions d'entrenament ("coaching"), l'organització de tallers i l'establiment de relacions professionals a curt i llarg termini. **LOD** treballa de manera socialment inclusiva i solidària i forma part de **Greentrack** (consulta: juny de 2022), una xarxa que té com a objectiu fer més sostenible el sector cultural des del punt de vista medi ambiental.

En les arts visuals, **Studio Start (Anvers)** i **Nucleo (Gant)** són dos exemples d'iniciatives que posen a l'abast dels i les professionals un conjunt d'estudis i espais ubicats en edificis prèviament en desús o abandonats.

Studio Start es va transformar en **AIR** i posteriorment en **MORPHO** (consulta: juny de 2022), el qual es defineix com un proveïdor d'estudis i residències artístiques amb el suport de l'Ajuntament d'Anvers i el Govern flamenc. En el moment d'elaboració d'aquest informe, compta amb un equip de sis persones que gestiona catorze espais per a més de 250 artistes del món de la pintura, la fotografia, la música, l'escriptura, la il·lustració, els mobles, la construcció de guitarres, el disseny de vestuari, etc. L'equip també organitza residències per a artistes locals i internacionals centrades en el desenvolupament, la investigació i l'intercanvi. Els i les artistes residents reben suport econòmic, pràctic i curatorial per desenvolupar el seu treball.

Per a seva banda, [Nucleo](#) (consulta: juny de 2022) desenvolupa i gestiona espais assequibles amb una visió basada en el “procés” creatiu dels i les artistes, més que no pas en la producció de resultats immediats. L'Ajuntament de Gant és un soci important en la configuració d'aquesta política i en la recerca de locals que puguin ser adaptats com a espais d'art, de manera temporal o no. Aquests locals poden ser propietat de l'Administració, l'autoritat portuària, la diòcesi, particulars o empreses, i poden ser utilitzats per Nucleo sobre la base d'un contracte de lloguer, un préstec o un contracte d'ocupació temporal. Nucleo s'adreça fonamentalment a artistes que tenen la intenció de desenvolupar la seva activitat amb caràcter professional i, si és possible, treure'n els seus principals ingressos. En aquest sentit, Nucleo prioritza l'atenció als i les artistes recentment graduats que, després de la seva formació, perden els estudis que tenien al seu abast en les escoles.

Quant a la xarxa o capital social, les experiències destacades per Hesters (2019, p. 88-92) posen de manifest les potencialitats que alberguen els models col·laboratius, que ella anomena D.I.T. (*Do It Together*), sobretot quan s'articulen sobre la base d'un capital dens, variat i connectat. En aquest sentit, cal destacar **GLUON (Brussel·les)**, una organització que treballa per a la recerca de solucions innovadores davant dels reptes globals mitjançant l'establiment de ponts de diàleg entre les ciències humanes, les ciències exactes i l'art. GLUON estimula els partenariats, la col·laboració i la confrontació entre artistes, laboratoris de negocis, empreses emergents i universitats. Tal com s'explica en el seu [lloc web](#) (consulta: juny de 2022), la línia d'acció “*Art&Research*” facilita i dona suport a les residències d'artistes en departaments d'R+D d'empreses i institucions de recerca, d'una banda, i a les residències de personal científic en estudis d'artistes, de l'altra. Aquestes interaccions aporten resultats artístics i filosòfics, però també idees, serveis i productes innovadors en sectors no artístics.

En el moment d'elaboració d'aquest informe, el projecte més recent d’“*Arts&Research*” és “*Better Factory*”, el qual reuneix vint-i-vuit socis d'arreu d'Europa per explorar com les pimes poden ser més competitives gràcies a les tecnologies digitals i la innovació dels seus productes. El paper de **GLUON** en aquest projecte consisteix a utilitzar la seva experiència en la intersecció entre ciència i art per donar suport als 16 projectes pilot seleccionats. Aquests projectes han de crear un consorci format per una empresa, un proveïdor de tecnologia i una persona dedicada a l'art, amb la finalitat d'explorar nous mercats a través d'eines digitals, desenvolupar noves tecnologies productives, establir acords amb el Mercat de robòtica i automatització (*Robotics and Automation Market Place -RAMP* (consulta: juny de 2022), accedir a la formació per requalificar els treballadors i treballadores, rebre suport i assessorament empresarial i obtenir un finançament de fins a 200.000 euros.

7.2.11. Carreres professionals

L'atzar és un element rellevant en el desenvolupament de les carreres professionals en el sector cultural, on la planificació racional no sempre dona els resultats que caldria esperar (EENCA, 2020, p. 106). Una particularitat important de les carreres artístiques i culturals és que l'interès principal de moltes persones no és el benefici econòmic sinó el valor intrínsec de la cultura. A més, molts treballadors i treballadores del sector cultural duen a terme o col·laboren en projectes en què els objectius polítics i socials (defensa de les minories, llibertat d'expressió, etc.) se situen per sobre de la generació d'ingressos econòmics.

Per la seva banda, Hesters (2019, p. 45-47) desconstrueix el fals mite de l'artista reeixit segons el qual la seva carrera professional segueix una pauta lineal dividida en fases: descobriment del seu talent, reconeixement públic i celebritat. En canvi, ressenya una realitat comuna molt més desordenada, amb moments àlgids i caigudes abismals, períodes d'activitat i períodes d'estancament, entre d'altres coses. L'autora considera que el sector cultural compta amb models per facilitar l'inici de les carreres professionals però no per garantir la seva continuïtat al llarg del temps.

L'informe de l'EENCA (2020, p. 106-108) abunda en aquesta mateixa idea i insisteix en la necessitat d'articular mecanismes que donin suport al conjunt de la vida professional per tal de mantenir les persones actives en el seu sector. Els treballadors i treballadores del sector cultural sovint necessiten transitar per raons relacionades amb les seves capacitats físiques, els canvis que es produeixen en les seves circumstàncies personals o els impactes de les irrupcions tecnològiques en el seu àmbit específic de treball.

L'Organització internacional per a la transició dels ballarins i ballarines professionals (*International Organization for the Transition of Professional Dancers -IOTPD*) és tot un referent en aquest sentit, atès que ofereix als ballarins i ballarines professionals els suport i els recursos que necessiten a l'hora d'afrontar el final de les seves carreres artístiques i preparar-se per seguir una nova carrera en funció dels seus interessos i necessitats. En el seu [lloc web](#) (consulta: juny de 2022), hi ha una secció amb testimonis reals d'ex-ballarins i ex-ballarines que han transitat cap a la formació en rehabilitació, la coordinació de programes acadèmics, el disseny i desenvolupament web, la cura de persones grans, etc.

La IOTPD està formada per onze entitats associades d'Alemanya, Canadà, Estats Units d'Amèrica, França, Països Baixos, Polònia, Regne Unit, República de Corea, República Txeca i Suïssa (dues entitats) de distinta naturalesa: programes de transició, companyies de dansa, institucions de formació, associacions i sindicats de professionals i altres, incloent agències governamentals. La IOTPD es dedica fonamentalment a desenvolupar iniciatives per millorar la comprensió dels problemes de transició dels ballarins i ballarines professionals; a treballar amb persones de dins i fora del món de la dansa per desenvolupar solucions als reptes de la transició; a donar suport i assessorar a grups, organitzacions i governs que busquen establir programes de transició; a apoderar els ballarins i ballarines perquè gestonin directament els seus processos de transició; i a representar les preocupacions i interessos d'aquest col·lectiu en fòrums internacionals com la UNESCO i la UE.

També es pot destacar la tasca del **Fons social per a les arts escèniques de Flandes** (*Sociaal Fonds Podiumkunsten*), que destina una part dels seus recursos a oferir formació contínua als treballadors i treballadores del sector cultural per millorar la sostenibilitat de les seves carreres professionals. Segons el seu [lloc web](#) (consulta: juny de 2022), aquest fons és l'organització dedicada al desenvolupament de les competències professionals en el sector de les arts escèniques i la música de la comunitat flamenca de Bèlgica. Està dirigit per un conjunt d'organitzacions empresarials i sindicals agrupades sota l'anomenat "Comitè Mixt 304".

El Fons social per a les arts escèniques té una oferta formativa pròpia, però les organitzacions poden demanar accions formatives a mida de les seves necessitats. El Fons gestiona un sistema de crèdits que permet accedir a accions formatives en les àrees següents: desenvolupament artístic, classes magistrals i sessions d'inspiració; benestar, estrès, por

escènica i ergonomia; organització i gestió, autopromoció, xarxes socials, negociació i negoci; i programari.

Així, les persones disposen d'un màxim de 600 euros anuals en crèdits de formació, que poden utilitzar per participar en l'oferta formativa del Fons o d'altres institucions. Al mateix temps, les organitzacions poden sol·licitar accions formatives fins a un valor màxim de 7.500 euros anuals. Les empreses que formen part del "Comitè Mixt 304" també poden reclamar al Fons el cost de la formació duta a terme per altres organitzacions.

Tal com s'explica en el lloc web del Fons, des de l'any 2021, els treballadors i treballadores temporals que hagin pogut treballar almenys deu dies durant els anys 2019, 2020 o 2021 en una empresa que formi part de la "Comissió mixta 304" també tenen dret al crèdit de formació de 600 euros anuals. A diferència del que succeïa abans, ja no és necessari tenir un contracte de treball vigent durant el període de formació. A més a més, per incentivar i facilitar l'accés a l'oferta formativa, les persones que no estiguin contractades o no percebin prestacions públiques cobraran un sou per cada dia de formació, fins a un màxim de cinc dies l'any.

El Fons social per a les arts escèniques també ofereix sessions d'entrenament ("coaching") especialitzades en les carreres professionals dins del sector. Aquests sessions s'adrecen tant als i les artistes escènics com a la resta de perfils professionals (personal tècnic, personal de logística, personal de vendes i atenció a la clientela, gestors i gestores de negoci, etc.). Poden accedir, a través d'un sistema de "vals de carrera", totes les persones treballadores per compte propi o d'altri que puguin demostrar almenys un any d'experiència laboral en els dos últims anys. Per a la resta de persones actives, existeix la possibilitat d'accedir a càrrec del pressupost del sector.

7.3. Experiències per reforçar les organitzacions culturals

7.3.1. Introducció

En aquesta part de l'informe es descriu un conjunt d'experiències posades en marxa a diferents països per reforçar les organitzacions culturals. En alguns casos, es tracta de mesures generals orientades a enfortir el sector cultural i no tant les seves organitzacions en particular. En qualsevol cas, s'entén que les intervencions sistèmiques -aquelles adreçades a l'ecosistema cultural d'un país o regió- generen efectes positius sobre les empreses i entitats del sector. L'ordenació de les experiències segueix un patró que va des de les més generals a les més específiques. La seva detecció ha estat possible gràcies a l'exploració bibliogràfica, orientada en part pels continguts de les compareixences, i complementada a través de la recerca d'informacions més detallades a Internet, sempre que això ha estat possible.

L'informe de la UNESCO (2022) *Re/pensar las políticas para la creatividad* fa el seguiment de l'aplicació de la Convenció de 2005 sobre la Protecció i Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals. El document té com a finalitat inspirar una sèrie de canvis que garanteixin la sostenibilitat, la fortalesa i el dinamisme dels ecosistemes culturals. El primer dels quatre objectius del Marc de seguiment de la Convenció és "Donar suport a sistemes sostenibles de governança de la cultura". En relació amb aquest objectiu, la UNESCO (2022) reporta diversos exemples de "bones pràctiques" dividits en quatre àmbits, dels quals

hi ha dos que són particularment rellevants en el context d'aquest capítol de l'informe: la governança transversal (epígraf 7.2.2.) i la digitalització (epígraf 7.2.6.).

Per la seva banda, l'informe de la Direcció General d'Educació, Joventut, Esport i Cultura de la Comissió Europea (2016), *Good practice report: towards more efficient financial ecosystems: innovative instruments to facilitate access to finance for the cultural and creative sectors (CCS)*, analitza els instruments innovadors que poden ajudar a superar una de les barreres més importants per al creixement i la sostenibilitat del sector: l'accés al finançament. El document presenta breument un ampli ventall de "bones pràctiques" prèviament valuades. Els exemples es divideixen en dos blocs: el dels models generals de finançament i el dels instruments innovadors adreçats a les organitzacions culturals. Per la rellevància que tenen en el context d'aquest informe, s'han seleccionat dues "bones pràctiques" d'accés al finançament del segon bloc (epígraf 7.2.3.).

Finalment, l'informe de la UNESCO (2020), *La cultura en crisis: guía de políticas para un sector creativo resiliente*, proporciona un conjunt d'orientacions pràctiques per a l'elaboració de mesures d'emergència a favor del sector cultural en el context de la crisi causada per la pandèmia de la COVID-19. Tanmateix, l'organització adverteix que aquestes mesures no s'han de considerar com a simples solucions temporals, atès que, en realitat, són catalitzadores dels canvis sistèmics necessaris per garantir la sostenibilitat dels i les professionals i de les organitzacions culturals. L'informe fa un recull de "bones pràctiques" organitzades en tres apartats, dos dels quals atenen directament l'interès d'aquest capítol: suport als sectors de les indústries culturals i creatives (estimulació de la demanda) (epígraf 7.2.4.) i enfortiment de la competitivitat (adaptació dels models empresarials) (epígraf 7.2.5.).

7.3.2. Governança transversal

La descripció que fa l'informe de la UNESCO (2022) de l'aplicació de la Convenció del 2005 en matèria de governança, i la selecció de "bones pràctiques" en aquest sentit, giren al voltant dels avenços detectats en l'elaboració de polítiques culturals multilaterals i descentralitzades. L'informe considera com a bona pràctica d'integració de la cultura en estratègies nacionals més àmplies el cas d'**Irlanda** (també el de Colòmbia i Indonèsia). Aquesta experiència té quatre característiques que poden servir com a referent per altres països:

1. La proximitat de la cartera de cultura als nivells on es prenen decisions importants, com ara l'Oficina de la Presidència
2. La participació dels i les autoritats culturals en la presa de decisions relacionades amb el desenvolupament econòmic
3. L'existència d'assignacions pressupostàries específiques per a cultura en totes les carteres
4. El pensament estratègic a mitjà i llarg termini, amb consideració dels objectius de l'Agenda 2030 o altres de similars

El programa "**Irlanda Creativa**" ("**Creative Ireland**") (2017-2022) (consulta: maig de 2022) es defineix a si mateix com un programa de cultura i benestar de tot el Govern que inspira i transforma persones, llocs i comunitats mitjançant la creativitat. El programa busca crear

oportunitats perquè les persones i les comunitats “alliberin” el seu potencial creatiu i transformador a través del partenariat entre administracions, empreses i entitats culturals.

La idea que hi ha al darrera és que el sector cultural i creatiu no ha de ser potestat exclusiva de l'àrea de govern dedicada a les polítiques culturals. Contràriament, s'aposta per enfocaments integrals en la governança cultural a través del diàleg interministerial o interdepartamental i de la participació de totes les parts, incloent la societat civil. Un element a favor del desenvolupament d'ecosistemes culturals sostenibles és, doncs, la integració de la cultura i la creativitat en totes les polítiques, la qual cosa requereix sistemes de governança multi-laterals i participatius.

El programa, que abasta agendes transversals en àmbits com l'educació formal i informal, la joventut, l'envelliment demogràfic i el canvi climàtic, es troba a la base del pla “**Cultura 2025**” (“**Culture 2025**”) (consulta: maig de 2022), elaborat pel Ministeri de turisme, cultura, arts, *gaeltacht* (zones designades de llengua irlandesa), esport i mitjans de comunicació. El pla representa el primer exemple de participació governamental integral en les polítiques culturals del país. En ell s'estableix la direcció de la política del Govern en el sector cultural, incloses les arts, la llengua irlandesa i els sectors creatiu, patrimonial i audiovisual. El pla detalla les aspiracions del Govern, resumides en el lloc web de la [UNESCO](#) (consulta: maig de 2022) de la manera següent:

Augmentar l'accés i la participació en les arts i impulsar les indústries creatives

Treballar de manera col·laborativa per habilitar el potencial creatiu dels infants i les persones joves

Invertir en el *Gaeltacht* i donar suport a la llengua irlandesa

Donar suport a la cultura tradicional i assegurar el reconeixement global de les tradicions culturals irlandeses

Protegir i promoure els hàbitats naturals i la biodiversitat d'Irlanda

7.3.3. Accés al finançament

La Direcció General d'Educació, Joventut, Esport i Cultura de la Comissió Europea identifica l'accés al finançament com una de les dificultats més grans per al desenvolupament i creixement del sector creatiu i cultural. Una part important de les empreses i entitats del sector tenen problemes per accedir als instruments de finançament convencional. A més a més, les pimes han de fer front a un conjunt específic de reptes, entre els quals destaquen el següents (Comissió Europea, 2016, p. 15-17):

Característiques de sector: manca d'actius tangibles, dependència sobre actius intangibles, incertesa de la demanda, generació de valor durant períodes de temps llargs, etc.

Característiques de les organitzacions: manca de competències empresarials, dependència del finançament públic, por a perdre el control de la iniciativa o negoci, etc.

Característiques de mercat: mida i fragmentació lingüística dels mercats a Europa, pressió sobre els models de negoci degut a la digitalització, etc.

I, més concretament: manca d'informació sobre fonts de finançament; informació asimètrica; manca de dades sobre models de negoci, rendiment i tendència; problemes a l'hora de valorar la propietat intel·lectual; manca de comprensió de les característiques del sector per part del finançament (particularment els bancs); planificació econòmica i financera limitada per part de les empreses del sector; tendència a buscar finançament per a projectes específics en lloc de per al projecte global; etc.

Vals per a la innovació

Tal com es descriu en el seu [lloc web](#) (consulta: maig de 2022), “**Beactive Entertainment**” (**Portugal**) és un estudi guardonat de cinema, televisió i continguts digitals amb una experiència àmplia en el desenvolupament d'històries i formats, les coproduccions internacionals i la llicència, producció i distribució de continguts d'entreteniment a través de diferents formats. Entre els seus projectes s'inclouen èxits mundials per a adolescents i la primera sèrie de televisió ambientada en esports electrònics (“The Players”).

L'informe de la Comissió Europea (2016, p. 82-83) explica que “*Beactive Entertainment*” va néixer l'any 2003 a Irlanda del Nord com a “Be Entertainment Ltd” a mans de la productora Triona Campbell i del creador de “*Sofia's Diary*”, Nuno Bernardo. En aquesta fase inicial del projecte, va ser clau el val per a la innovació que li va concedir el Govern d'Irlanda del Nord a través del seu “Sistema de vals per a la innovació” (“*Innovation Voucher Scheme*”). Aquests instruments de finançament estan dissenyats per a la compra de serveis específics i presenten alguns avantatges, com ara l'ús senzill i l'estalvi de càrregues burocràtiques, tant per a les parts beneficiàries com per a les administradores.

El “Sistema de vals per a la innovació” d'Irlanda del Nord és un instrument financer gestionat per “[Invest NI](#)” (l'agència regional de desenvolupament regional) i “[Enterprise Ireland](#)” (l'organització governamental responsable del creixement de les empreses als mercats mundials) (consultes: maig de 2022). Les empreses i persones emprenedores poden sol·licitar un màxim de tres vals per valor de £5.000 cadascun d'ells per aprofitar els coneixements especialitzats d'un proveïdor del sector públic, com ara la Universitat de l'Ulster, que és líder en la provisió d'innovació tecnològica.

Les activitats per a les quals es pot demanar suport inclouen:

La creació o millora de productes, serveis, models de negoci i processos

L'accés al coneixement sobre nous materials

L'accés a la investigació i experiència científica

Contràriament, les activitats no finançables a través dels vals inclouen:

L'elaboració de plans de negoci, la investigació de mercat i la planificació financera

Les activitats relacionades amb el lloc web i les aplicacions

L'activitat de màrqueting i vendes

Els cursos de formació

El treball amb proveïdors del sector privat

El val per a la innovació va permetre a la llavors “*Be Entertainment Ltd*” beneficiar-se de l'experiència de la Universitat de l'Ulster pel que fa a la combinació de l'animació i els efectes especials amb l'acció en directe en una nova sèrie dramàtica anomenada “*My Best Friend is a Ghost*”. Tal com comenta l'informe de la Comissió Europea (2016, p. 82), “*Be Entertainment Ltd*” encara no havia treballat amb aquest tipus d'innovació tecnològica i, per tant, no disposava dels recursos interns necessaris per al desenvolupament del producte. La col·laboració amb la Universitat de l'Ulster va permetre a l'estudi superar aquesta barrera tecnològica i millorar substancialment la sèrie.

Més concretament, el val per a la innovació va servir perquè el Departament de desenvolupament digital de la Universitat de l'Ulster assessorés a “*Be Entertainment Ltd*” en relació amb el guió de la sèrie, el disseny dels personatges principals, el modelatge en 3D, el muntatge de l'acció en directe, l'edició de la sèrie i la gestió del pressupost.

Préstecs per al desenvolupament i comercialització dels drets de propietat intel·lectual

L'informe de la Comissió Europea (2016) dedica una part important del seu espai al reconeixement, desenvolupament i comercialització dels drets de propietat intel·lectual en el sector creatiu i cultural. Tradicionalment, les entitats financeres només valoraven els drets de propietat intel·lectual com a garantia quan generaven efectiu o quan es podien demostrar els ingressos esperats a través d'ells. Aquest fet va limitar i continua limitant considerablement l'accés al finançament de les organitzacions del sector cultural, moltes de les quals tenen molts pocs actius tangibles i depenen molt dels intangibles.

La situació està canviant darrerament amb el disseny de nous instruments financers i l'aparició de noves perspectives que fomenten l'interès envers els actius intangibles. Tal com s'explica en el seu [lloc web](#), **Session** és un concentrador de dades musicals per a persones compositores, productores de música i empreses musicals que les permet recollir i gestionar fàcilment en un sol lloc les dades de les seves cançons (composició, edició, producció, enregistrament, etc.). “Session” es va fundar a **Suècia** l'any 2012 amb el nom d’“*Auddly*” per omplir un buit que existia en el flux de dades i diners de la indústria musical. En aquest sentit, *Session* permet als creadors i creadores i les organitzacions a) recopilar dades relatives a l'ecosistema i el procés musical -incloent les dades de les seves pròpies cançons-, b) fer-les accessibles per al seu negoci i c) assolir una distribució més justa i transparent de drets i pagaments per a totes les parts implicades.

L'informe de la Comissió Europea (2016, p. 86) considera que aquesta iniciativa va representar des dels seus inicis un exemple únic de solució tecnològica i de potencial de millora del funcionament de la indústria musical. Els drets de propietat intel·lectual no han rebut la consideració que mereixen malgrat l'existència de plataformes tecnològiques. El seu reconeixement i comercialització, però, s'ha d'entendre com un motor clau de creixement del sector creatiu i cultural i una font d'ingressos i valor afegit per a artistes i organitzacions.

Malgrat tot, durant el seu primer any de funcionament, *Auddly* només va poder comptar amb el finançament dels seus fundadors -Niclas Molinder i Joacim Persson, dos compositors i productors musicals amb més de quinze anys d'experiència en la indústria musical. Més endavant, quan van necessitar més capital, la companyia d'inversió estatal *ALMI Invest* va fer una inversió de capital risc juntament amb el compositor i productor suec Max Martin. L'elecció d'aquesta figura va ser conscient, atès *Auddly* pretenia ampliar la seva capacitat d'influència sobre la indústria musical a nivell internacional. En una nova ronda de finançament, Björn Ulvaeus (component d'ABBA) i Ash Pournouri (màner d'Avicii) es van unir a l'equip.

Tant *ALMI Invest* com els creadors musicals han jugat un paper fonamental i complementari en el creixement i consolidació d'*Auddly*. L'empresa d'inversió pública perquè va aportar capital risc en un moment en què la iniciativa empresarial tenia dificultats per accedir a altres fonts de finançament. Els segons perquè, segons l'informe de la Comissió Europea (2016, p. 86), no tenien com a propòsit principal la vessant econòmica, sinó el desig de millorar les condicions de la indústria musical a llarg termini.

"*ALMI Invest*" (consulta: maig de 2022) és l'inversor de *start-ups* més actiu de Suècia, format per una empresa pública independent de capital risc que inverteix a tot el país a través de vuit empreses regionals i d'una empresa nacional de capital risc en tecnologia ambiental. La seva missió consisteix en fer de pont cap el capital privat i contribuir al funcionament del mercat de capital risc suec. Compta amb 40 gestors d'inversions, fa unes 50 noves inversions anualment i té una cartera amb gairebé 370 empreses de diferents sectors. *ALMI Invest* gestiona uns 3.500 milions de corones sueques i ha invertit en més de 700 *start-ups* des dels seus inicis. Els principals criteris d'inversió són:

Start-ups sueques úniques i innovadores (de no més de set anys) que puguin posicionar-se en el mercat global

Equips amb una bona barreja d'habilitats, estils i experiències

Models de negoci escalables amb tecnologies i nínxols singulars

Capacitat per abordar noves oportunitats de mercat per a clients amb problemes

Empreses innovadores i intel·ligents en la reducció de CO2 (fons de tecnologia ambiental)

Els exemples de "bones pràctiques" com aquest en l'àmbit del finançament per al desenvolupament i comercialització dels drets de propietat intel·lectual encara són l'excepció. Tal com posa de manifest la Comissió Europea (2016, p. 19-20), el sector creatiu i cultural encara ha de fer front a un conjunt de reptes específics que tenen a veure amb:

Les dificultats de totes les parts implicades per identificar i valorar els actius de propietat intel·lectual

Els riscos inherents a la naturalesa d'aquests actius (devaluació, litigis, etc.)

Els dèficits de seguretat en la legislació sobre aquests actius

Les barreres internacionals (jurisdiccions diferents i manca d'harmonització)

Etc.

7.3.4. Suport al sector: estimulació de la demanda

La UNESCO (2020) classifica les “bones pràctiques” en l'àmbit del suport a les indústries culturals i creatives durant la pandèmia de la COVID-19 en les categories següents: entrega ràpida dels ajuts i subvencions; flexibilització temporal de les obligacions reglamentàries; compensació de pèrdues per interrupció de les activitats; desgravacions fiscals i reducció de càrregues socials; estimulació de la demanda; préstecs en condicions preferents; i enfortiment de les infraestructures. Es tracta fonamentalment de mesures de suport econòmic (ajuts, subvencions i avantatges fiscal) i de flexibilització de les normes.

Nova Zelanda destaca en l'àmbit de l'estimulació de la demanda amb el programa “**Creatius i creatives en les escoles**” (“*Creative in Schools*”), una experiència orientada a fomentar el desenvolupament d'activitats creatives en les escoles (UNESCO, 2020, p. 35). El programa l'executa el Ministeri d'Educació juntament amb el de Cultura i Patrimoni i compta amb 4,43 milions de dòlars neozelandesos addicionals, els quals se sumen als 7,16 milions ja previstos per al període 2020-2023. Aquesta dotació pressupostària es destina a la contractació de 300 artistes perquè comparteixen els seus coneixements i talent amb el professorat i l'alumnat de les escoles, en àmbits culturals com el cinema i el disseny de jocs.

A través d'aquest programa, el Govern de Nova Zelanda dona suport als i les artistes en un moment econòmicament difícil degut a l'impacte de la pandèmia en el sector cultural i, al mateix temps, fomenta la participació i l'interès cultural de la població més jove (d'1 a 13 anys) a través de la formació i l'experimentació artística.

Tal com s'explica més detalladament en el lloc web del [Ministeri d'Educació](#) de Nova Zelanda (consulta: maig de 2022), per tal de beneficiar-se del programa, les escoles i els i les artistes han d'elaborar conjuntament un projecte de 8 a 20 setmanes de durada. El projecte ha de tenir com a objectius millorar determinades competències transversals (comunicació, creativitat i treball en equip) i augmentar l'interès de l'alumnat per les opcions i les trajectòries que ofereix el sector cultural. Les escoles poden escollir treballar amb artistes de la seva comunitat o bé seleccionar les persones que considerin més adients a partir d'una llista facilitada pel govern del país.

Pel que fa als i les artistes, es poden posar directament en contacte amb alguna escola que ja coneixen per elaborar una proposta i participar en el programa, o bé poden enviar una manifestació d'interès al Ministeri d'Educació, el qual la posarà a disposició de les escoles com a perfil breu i anònim en el lloc web pertinent. Els criteris per a la selecció dels i les artistes i els projectes s'expliquen en aquesta [pàgina web](#) del Ministeri (consulta: maig de 2022) i es poden resumir així:

Artistes: estar en exercici i tenir un historial d'experiència i èxit; és a dir, gaudir del reconeixement d'altres artistes o de la crítica, haver reeixit en un projecte anterior amb una escola o haver rebut una formació especialitzada i tenir experiència

Projectes: demostrar un enfocament clar envers la millora del benestar de l'alumnat, de les competències clau i del currículum escolar, així com capacitat per connectar amb la comunitat

Els resultats immediats que s'esperen assolir a través del programa són els següents:

Artistes: desenvolupament com a professionals creatius en l'àmbit educatiu i enfortiment de la seva carrera professional mitjançant el reconeixement de l'experiència adquirida

Alumnat: millora del benestar a través de l'expressió i l'experimentació artística, desenvolupament de competències clau i adquisició de consciència i interès sobre les opcions i les trajectòries que ofereix el sector cultural

Professorat i escoles: adquisició d'experiència i confiança en el disseny de projectes educatius creatius i enfortiment de les relacions amb la comunitat i l'entorn

Famílies: participació activa en experiències d'aprenentatge i suport a les trajectòries creatives de l'alumnat

D'acord amb la UNESCO (2020, p. 34), els programes d'estimulació de la demanda cultural s'han d'interpretar com una inversió per a la reactivació econòmica i, al mateix temps, com un missatge clar a favor del sector cultural. Amb aquests programes els governs es posicionen més enllà de les campanyes de promoció i entren en el terreny de les mesures "estructurants", establint sistemes preferencials a favor de les activitats artístiques i culturals. L'organització avisa que el compromís dels governs amb el sector cultural ha de ser conseqüent i continu, i que després de la pandèmia de la COVID-19 s'haurà d'abordar un nombre addicional de problemes estructurals.

7.3.5. Enfortiment de la competitivitat: adaptació dels models empresarials

Pel que fa a l'enfortiment de la competitivitat de les indústries creatives i culturals, la UNESCO (2020, p. 41) descriu "bones pràctiques" que tenen a veure amb el disseny de dispositius per avaluar les necessitats i estudiar la viabilitat de les organitzacions; amb l'adaptació dels models empresarials; amb la promoció dels continguts nacionals; i amb els incentius fiscals per a inversions estrangeres.

La UNESCO (2020, p. 45) també destaca en aquest cas una experiència de les antípodes: el "**Fons d'Adaptació**" ("*Adaptation Fund*") de "**Nova Zelanda Creativa**" ("*Creative New Zealand*"), una entitat governada pel Consell de les Arts d'aquest país. Els Fons té com a finalitat enfortir la competitivitat de les organitzacions i entitats culturals beneficiades pels programes d'inversió "*Toi Tōtara Haemata*" i "*Toi Uru Kahikatea*". Aquests programes estan alineats amb l'"**Estratègia d'Inversió Te Ara Whakamua 2018-2023**" ("*Investment Strategy Te Ara Whakamua 2018-2013*") (consulta: maig de 2022), a través de la qual es pretén reforçar el sector artístic per fer-ho més dinàmic, resilient i divers.

Tal com s'explica en el lloc web de [Nova Zelanda Creativa](#) (consulta: maig de 2022), el "Fons d'Adaptació" representa un increment de 27 milions de dòlars neozelandesos en el sector de les arts durant el període 2018-2023. S'ha creat a partir de "reserves financeres"

per donar resposta a les necessitats del sector, incloent l'increment de la participació cultural de la població i la millora de la remuneració dels i les professionals. Els recursos dels "Fons d'Adaptació" s'han d'utilitzar per transformar els models empresarials i les pràctiques artístiques de les organitzacions, a través del suport a noves formes de treball en entorns canviants i a nous models d'organització amb influència digital. En aquest sentit, els seus objectius són (UNESCO, 2020, p. 45):

Donar suport als projectes educatius orientats cap a l'adquisició de coneixements digitals

Facilitar l'accés del públic als continguts artístics i culturals digitals

Fomentar la investigació, el desenvolupament i la formació professional per reexaminar els models i crear-ne de nous

Els dos programes d'inversió ("*Toi Tōtara Haemata*" i "*Toi Uru Kahikatea*") estan concebuts com a igualment importants i complementaris. La diferència entre ells té a veure amb l'accent que posen en l'assoliment dels resultats de l'"Estratègia d'Inversió *Te Ara Whakamua* 2018-2023", tal com s'explica en aquesta [pàgina web](#) de "Nova Zelanda Creativa" (consulta: maig de 2022). Així, per acollir-se al programa *Tōtara*, les organitzacions s'han d'alinejar amb els tres objectius de l'estratègia d'inversió, mentre que per acollir-se al programa *Kahikatea* poden optar per aprofundir com a mínim en un d'ells. A banda d'això, *Tōtara* ofereix a les organitzacions sis anys de finançament continuat, amb una revisió als tres anys, mentre que *Kahikatea* les ofereix dos o tres anys de finançament.

D'acord amb el lloc web de Nova Zelanda Creativa, els objectius específics de la ronda de finançament del 2019 eren:

Proporcionar accés regional a les arts de Nova Zelanda

Donar suport a les pràctiques artístiques que reflecteixen la diversitat de la població de Nova Zelanda

Donar suport i desenvolupar organitzacions dirigides per maoris

Donar suport i desenvolupar organitzacions dirigides per poblacions nadiues de les illes del Pacífic ("*pasifika*")

Donar suport a les arts de Nova Zelanda per, amb i per a joves neozelandesos.

L'any 2019, es va aprovar el finançament de 80 organitzacions culturals neozelandeses, 57 d'elles a través del programa *Kahikatea* i 23 del programa *Tōtara*. Això significa que el finançament de les organitzacions maoris es va incrementar el 39% entre els anys 2018 i 2020, el de les organitzacions de poblacions *pasifika* ho va fer el 68% i el de les organitzacions que ofereixen arts en el territori (en les regions) el 16%. De la mateixa manera, el nombre d'organitzacions amb finançament que treballen per construir un sector artístic resilient va augmentar el 35%.

Segons la UNESCO (2020, p. 43), els programes d'adaptació dels models empresarials han de servir per garantir la sostenibilitat del sector cultural enmig d'un context caracteritzat per l'acceleració dels canvis i l'evolució de les modalitats de consum. D'acord amb l'organització, no hi haurà un retorn a la situació anterior a la crisi provocada per la pandèmia de la COVID-19. La ciutadania ha descobert i apreciat la possibilitat de tenir accés a noves expressions culturals gràcies a la digitalització. Alhora, però, adverteix que l'experimentació de nous models empresarials no s'ha de limitar a la creació i producció de continguts digitals, atès que l'èxit també depèn de la capacitat de distribució i promoció dins de la lògica dels algoritmes d'Internet, així com de la mercantilització dels continguts.

7.3.6. Digitalització

Pel que fa a l'entorn digital, l'informe de la UNESCO (2022, p. 91-116) de seguiment de l'aplicació de la Convenció de 2005 se centra en l'anàlisi de les maneres com els països responen als riscos potencials de la digitalització en el sector cultural: creixement de les desigualtats (bretxa digital), concentració de plataformes, models de remuneració insostenibles, models de negoci que no afavoreixen l'accés a contingut diversos, etc. La pandèmia de la COVID-19 ha accelerat la transformació digital que ja estava en marxa en el sector cultural.

Tot i detectar polítiques destinades a facilitar la transició digital, la UNESCO (2022, p. 96 i 106) considera que els governs tendeixen a obviar les necessitats específiques del sector cultural i que no s'està fent tot el que cal per garantir la diversitat d'agents i continguts en l'entorn digital. Per exemple, el Pla Coordinat revisat en matèria d'Intel·ligència Artificial (2021) de la UE no menciona de manera explícita les indústries creatives i culturals (UNESCO, 2022, p. 102).

L'informe de la UNESCO (2022, p. 101) destaca les experiències d'**Alemanya**, **Canadà (Quebec)** i la **República de Corea** quant a formulació de respostes davant dels efectes de la transformació digital en el sector cultural. L'organització pren com a referent valoratiu la mesura amb que aquests països tenen en compte tres marcs internacionals interrelacionats (UNESCO, 2022, p. 104):

1. El Marc de Seguiment de la Convenció de 2005 sobre la Protecció i Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals
2. El Full de Ruta Obert per a l'Aplicació de la Convenció en l'Entorn Digital
3. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)

Foment del pluralisme dels continguts

Pel que fa a **Alemanya**, s'han posat en marxa algunes **mesures fiscals** per protegir la diversitat dels continguts culturals digitals (UNESCO, 2022, p. 113). Concretament, la Llei de suport al cinema obliga les operadores de cinema, les emissores, les distribuïdores de vídeo i les plataformes de serveis a la carta a contribuir econòmicament al foment de la indústria cinematogràfica. Al juliol del 2013, es va provar una esmena a la llei segons la qual els proveïdors de serveis de vídeo a la carta amb seu a fora d'Alemanya quedaven igualment subjectes a la taxa cinematogràfica.

Les autoritats van justificar aquesta mesura fent referència a la necessitat de conjugar la ràpida evolució tecnològica amb la filosofia de la llei. D'aquesta manera es garantia que les principals empreses mundials de vídeo a la carta amb seu fora del país fessin contribucions econòmiques al fons públic que serveix per finançar diferents objectius culturals, entre ells la producció local de cinema i televisió. L'any 2016, l'impost sobre el subministrament de vídeo va ser aproximadament d'uns 13 milions d'euros.

En un altre informe de la UNESCO (2019, p. 46) també es destaca com a experiència positiva el cas d'Alemanya i es menciona el de França, atès que va seguir l'exemple germànic en crear un impost a totes les plataformes digitals, de pagament o gratuïtes, amb seu a França o a l'estranger. La recaptació d'aquest impost va a parar al Centre Nacional del Cinema i la Imatge a fi de finançar la creació audiovisual.

Alemanya també va decidir equiparar el tipus d'IVA de les edicions digitals (del 19% fins l'any 2019) amb el dels productes impresos i la premsa impresa, del 7% (UNESCO, 2022, p. 113). Per la seva banda, l'any 2020 Espanya va rebaixar l'IVA dels llibres digitals i les publicacions electròniques (conegut com a "IVA digital") del 21 al 4% per tal d'equiparar aquests productes als llibres físics i la premsa de paper. Tal com argumenta la UNESCO (2022, p. 113), les mesures d'harmonització dels tipus reduïts d'IVA aplicables als béns i serveis culturals ajuden a evitar diferències competitives innecessàries entre operadors i afavoreixen la diversitat en l'oferta i el consum culturals. Aquestes mesures també s'han aplicat a Àustria, França, Irlanda, Itàlia, Luxemburg, Malta, etc.

Suport a la digitalització

En relació amb el cas del **Quebec**, l'any 2014 es va crear un pla digital específic per a les indústries culturals i creatives anomenat **Pla Cultural Digital de Quebec** ("*Pla Culturel Numérique du Québec*") (UNESCO, 2022, p. 104). L'objectiu del pla d'acord amb el seu [lloc web](#) (consulta: maig de 2022) és ajudar a la comunitat cultural a invertir en el món digital per permetre al Quebec aprofitar els avantatges que ofereix aquest univers i ser competitiu en els mercats mundials. El pla comptava inicialment amb un pressupost de 110 milions de dòlars canadencs, repartits en set anys (2014-2021), però s'ha prorrogat dos anys més amb una dotació prevista en 125 milions de dòlars fins el 2023.

Els esforços dels dos últims anys s'han centrat en dues grans qüestions. D'una banda, suport i propietat, la qual agrupa diferents mesures destinades a donar suport i acompanyament en el procés d'adaptació de les competències al context digital i en l'intercanvi de pràctiques innovadores. De l'altra, visibilitat i influència dels continguts culturals, la qual agrupa diferents mesures destinades a promoure la visibilitat dels continguts i la influència de la cultura en l'entorn digital (digitalització i disponibilitat d'obres i continguts, estimulació de la distribució i el consum, estandardització i explotació de dades sobre continguts culturals, etc.).

Entre l'any 2014 i mitjans de 2022, el pla havia posat en marxa un total de 135 mesures específiques, les quals apareixen relacionades en el [lloc web](#) del Ministeri de Cultura i Comunicacions (consulta: maig de 2022). Les cinc darreres són:

Configurar una plataforma de màrqueting relacional

Aprofitar les dades per millorar la descoberta del contingut cultural

Accelerar el desplegament de models de negoci en nous segments de mercat

Desenvolupar una estratègia digital comuna per a la xarxa de biblioteques públiques del Quebec

Desenvolupar eines i formació per a l'ús ètic, legal i professional de les xarxes socials per a les escoles d'art del Quebec

Quant a la **República de Corea**, el seu govern va anunciar l'any 2020 l'estratègia de creixement de la indústria de continguts culturals vinculada al programa "New Deal" (OCDE). D'acord amb el document oficial del Govern de la República de Corea (2020, p. 15), està previst destinar a aquest programa 130.526 milions de dòlars nord-americans fins l'any 2025, dels quals l'Estat n'aporta 93.082. El *New Deal* coreà se centra en tres pilars: el digital (47.479 milions de dòlars -dels quals 36.547 els posa l'Estat), el verd (59.879 milions de dòlars -34.834 per part de l'Estat) i el social (23.168 milions de dòlars -21.700 per part de l'Estat). Una de les característiques diferenciadores de l'estratègia coreana és que representa una resposta a llarg termini al punt d'inflexió que ha suposat la pandèmia de la COVID-19. És a dir, està dissenyada per invertir en el potencial econòmic i productiu del país, i no només per ajudar les empreses a superar la recessió provocada per la pandèmia (Stangarone, 2020).

L'estratègia de creixement de la indústria de continguts culturals dona molta rellevància a la digitalització del sector cultural. A la nota de premsa del Ministeri d'Estratègia i Finances de la República de Corea (2020) s'explica que aquesta estratègia de creixement:

1. Millorarà la infraestructura, distribució i ús dels continguts culturals d'entorns no presencials
2. Fomentarà el desenvolupament de continguts immersius i intel·ligents de nova generació d'alt valor afegit
3. Donarà suport a l'expansió global del mercat de continguts de propietat intel·lectual

L'estratègia de creixement s'inspira en la història d'èxit del "*Hallyu*", o onada coreana, que fa referència a la popularitat global que ha assolit la cultura contemporània de la República de Corea. Segons Song-bum (2021), els factors que expliquen l'èxit del "*Hallyu*" són l'aposta del Govern per la digitalització i per la globalització (que va donar lloc a la millora de les infraestructures culturals), la implementació d'un règim equilibrat de drets d'autoria, la creació d'un ecosistema específic (que va facilitar la realització de coproduccions) i la creació d'una marca global. L'estratègia actual de creixement de la indústria de continguts culturals es desplega de la manera següent (Song-bum, 2021):

Transformació digital com a resposta a un entorn "sense contacte"

Construcció d'infraestructures per a la distribució *online*

Finançament per a la producció de continguts

Creixement simultani de continguts i plataformes

Alineació del sistema de drets d'autor a l'entorn digital

Desenvolupament del mercat de continguts de nova generació

Desenvolupament de continguts immersius i augment de la inversió

Desenvolupament del mercat de jocs de nova generació

Construcció de bases de dades d'IA i foment d'especialistes

Conservació del patrimoni cultural de nova base tecnològica i digital

Reforç de la competitivitat dels continguts coreans en el mercat mundial

Ampliació del mercat de continguts

Suport sistemàtic a l'expansió del nou "Hallyu" a l'estranger

Foment de la cooperació mútua dins l'ecosistema de continguts culturals

Facilitar l'accés al continguts i control de la concentració del mercat

L'UNESCO (2022, p. 106 i 107) constata que la major part de les experiències en l'àmbit de la digitalització tenen a veure amb el suport a l'adaptació de les institucions i indústries culturals i amb el desenvolupament i adquisició de competències tecnològiques. Contràriament, les experiències relacionades amb l'accés als continguts i la diversitat del mercat són minoritàries.

En aquest sentit, una experiència destacable és la iniciativa "**Share with Care**" ("Comparteix amb Cura") de **Dinamarca** (UNESCO, 2022, p. 111). Consisteix en un projecte de cooperació entre diferents organismes i entitats que té com a objectiu crear les condicions necessàries per fomentar l'accés als serveis legals d'Internet. *Share with Care* anima a abandonar l'hàbit d'utilitzar llocs webs il·legals a través del disseny conductual i de la informació sobre els drets d'autoria. Tal com s'informa en el seu [lloc web](#) (consulta: juny de 2022), s'ha desenvolupat un motor de recerca anomenat "**FilmFinder**" ("Cercador de films") (consulta: juny de 2022) que reuneix els proveïdors legals de pel·lícules i sèries. A més, reuneix un conjunt de serveis legals sobre música, literatura i mobles, per poder navegar amb més facilitat per una Internet que abunda en ofertes que "sovint són massa bones per ser veritat".

De fet, s'ha demostrat que l'enfocament utilitzat per *Share With Care* dona bons resultats i que realment és possible estimular i regular un comportament positiu utilitzant aquestes eines i instruments. L'informe de la UNESCO (2022, p. 111) especifica que el nombre de descàrregues il·legals es va reduir el 24% entre els anys 2018 i 2019. Tanmateix, el lloc web de la iniciativa adverteix que l'any 2020 la població danesa feia aproximadament 12 milions de visites il·legals al mes, de manera que encara hi ha una gran necessitat de canvi de comportament entre els usuaris i usuàries. *Share With Care* no només pretén "convertir"

els comportaments dels usuaris i usuàries d'Internet, sinó que treballa perquè els continguts legals representin una opció real i fàcil.

8. Aportacions per a una política cultural

8.1. Introducció

Aquest apartat té per objectiu plasmar de manera sintètica les recomanacions formulades per les persones expertes en el sector cultural que han participat en les compareixences organitzades pel CTEESC. Es recullen les més de vuitanta recomanacions i segments discursius proposats que s'han pogut identificar. La rellevància de les recomanacions no sempre depèn del nombre de persones que les posen sobre la taula, atès que la seva formulació pot estar condicionada per diversos factors, com ara el disseny del projecte de recerca, la concreció del guió de compareixences, les dinàmiques internes dels debats, els perfils dels i les compareixents, els subsectors que representen, etc. Per aquests motius, el sol fet de proposar una recomanació ha estat raó suficient per donar-li visibilitat en aquest informe.

Han comparegut disset persones amb diferents perfils professionals que representen un ampli conjunt de sensibilitats i posicionaments. Les compareixences s'han estructurat a partir d'un guió orientatiu de preguntes (vegeu Annex 7). Algunes d'aquestes són comunes i d'altres específiques, segons l'àmbit d'expertesa de cada persona compareixent. Les preguntes han tingut com a finalitat obtenir una sèrie de consideracions i recomanacions en relació amb l'objecte principal de l'informe: com millorar les condicions laborals de les persones que treballen al sector cultural i com enfortir les empreses i entitats que conformen el teixit cultural.

A partir del buidatge d'aquestes compareixences, s'han extret les principals consideracions i recomanacions, les quals s'han classificat en sis blocs temàtics: sistema cultural, innovació tecnològica i digitalització, organitzacions culturals, treballadors i treballadores, COVID-19 i experiències. Com totes les classificacions, aquesta és fruit d'un procés d'abstracció d'un material empíric ampli i complex (el conjunt d'idees presentades i debatudes al llarg de trenta hores de compareixences, aproximadament). En aquest sentit, les recomanacions no s'han d'interpretar de manera estanca, atès que els sis blocs temàtics estan estretament relacionats entre sí i, en general, la introducció de millores en un d'ells també beneficia a la resta.

8.2. Sistema cultural

El guió de preguntes per a les compareixences (vegeu Annex 7) tenia com a estructura bàsica els dos grans blocs d'aquest informe: els treballadors i treballadores del sector cultural, d'una banda, i les entitats i empreses culturals, de l'altra. Tanmateix, una part important de les recomanacions formulades per les persones compareixents fan referència a aspectes transversals del sector cultural i, per aquest motiu, s'ha agrupat sota aquest primer epígraf.

8.2.1. Política cultural

Una primera reflexió a l'entorn del sistema cultural català té a veure amb la manca d'una política cultural estable, és a dir, orientada vers la consecució d'objectius estratègics a llarg termini. Segons algunes persones compareixents, no hi ha "visió estratègica" o "de futur" i,

sovint, la política cultural és “erràtica” i “arbitrària”. De la mateixa manera, no hi hauria “consciència” política i social sobre la importància de disposar d’una política cultural ben definida que permeti consolidar equips i projectes.

En aquest sentit, es recomana definir una política cultural a “llarg termini”, “transformadora” i orientada vers la consecució d’objectius estratègics que afavoreixin el desenvolupament del país, el reforçament de les organitzacions i la millora de les condicions laborals de les persones treballadores. Més concretament, es demana definir i articular una política cultural, o un model de política cultural, que pugui perviure als canvis “constants” de responsables polítics o, fins i tot, que vagi més enllà “de la circumstància puntual dels ajuts”.

8.2.2. Drets culturals

Una de les conseqüències de la pandèmia de la COVID-19 ha sigut un increment de la consciència política i social sobre el paper que juga la cultura en la vida de les persones i les comunitats. En algunes compareixences s’ha parlat de la protecció de la cultura durant la crisi sanitària i arran d’aquestes observacions s’han formulat recomanacions al respecte.

Algunes de les persones compareixents consideren que un element característic de la política i el sistema cultural hauria de ser la declaració de la cultura com a bé essencial i el seu desplegament en forma d’accions, drets i deures. Altres veus proposen el reconeixement dels “drets culturals com a part dels drets humans” a través d’una llei que “empari els drets culturals de la ciutadania”,¹²¹ però també els drets “dels treballadors i treballadores del sector”. En el fons, del que es tracta és de protegir el sector cultural, d’una banda, i de fer efectiu l’accés universal a la cultura, de l’altra.

Al mateix temps, algunes veus han reflexionat sobre les desigualtats en l’accés a la cultura i el seu increment durant i després de la pandèmia. Es critica el fet que es “presti poca atenció” a la desigualtat en l’exercici dels drets culturals i, en aquest sentit, es recomana dissenyar i implementar “intervencions específiques” que donin resposta a “les necessitats culturals diverses de les persones i les comunitats”, entenent que “equitat” no és sinònim d’“homogeneïtat”. De manera específica, es demana un pla transversal contra les desigualtats en l’accés a la cultura que comprometi la política educativa i econòmica, entre d’altres, així com la introducció de criteris d’equitat (de classe, gènere, origen, etc.) en les polítiques culturals industrials.

8.2.3. Sector audiovisual

També es formula tota una sèrie de consideracions i recomanacions sobre el sector audiovisual directament relacionades amb la política cultural (subapartat 8.2.1.) Vàries persones compareixents consideren que es tracta d’un vector amb un gran potencial de creixement i “aglutinament” de la indústria cultural catalana. Se’n destaquen les seves perspectives econòmiques “positives”, el seu valor afegit “elevant” i, en una ocasió, es “reivindica el món cultural -incloent la música- com a món audiovisual”.

En base a aquests arguments, es recomana “impulsar” el sector audiovisual i, particularment, el *hub* audiovisual Catalunya Media City, un projecte de parc tecnològic audiovisual

¹²¹ Val a dir que, en el moment d’elaboració d’aquest informe, la Llei de drets culturals es trobava en fase de consulta participativa ciutadana.

dedicat a la recerca i a la creació i atracció d'empreses, tal com destaquen algunes veus. Precisament dues de les persones compareixents adverteixen que Catalunya va amb retard en comparació amb Madrid i recomanen “posar fil a l'agulla” per completar urgentment una part de l'ecosistema audiovisual català: la construcció de platós i altres infraestructures tecnològiques imprescindibles per a la creació i la producció culturals: “les Tres Xemeneies no poden esperar fins el 2029”.

En una ocasió s'afirma que el sector audiovisual és el “catalitzador” de la cultura en un món globalitzat i que, de fet, és important “entendre el concepte d'excepció cultural en l'àmbit audiovisual” per poder donar rellevància i, fins i tot, garanties de supervivència a la cultura catalana. En aquest sentit, es recomana desvincular el fet de ser una cultura relativament petita (en termes demogràfics) de la renúncia a esdevenir una cultura amb un sector audiovisual rellevant, on les operadores audiovisuals contribueixin a la creació cultural local per després internacionalitzar-la.

8.2.4. Cicle productiu i cadena de valor

La percepció comuna entre les persones que en fan referència és que el cicle productiu del sector cultural pateix alguns problemes o mancances; és a dir, que el sector, les indústries i les organitzacions culturals s'enfronten a vulnerabilitats derivades de la debilitat de determinades baules de la cadena de valor. De forma clara i contundent, les persones compareixents consideren que les fases que reben menys atenció o “reconeixement” són les corresponents als processos de creació, d'una banda, i de “mediació”, “distribució” o “projecció” cultural, de l'altra.

Pel que fa a la creació, es constata que aquesta és la part més “artesanal” del procés i que, tot i ser clau en la generació del valor distintiu, no sempre compta amb el suport institucional que seria desitjable. El resultat és que el treball creatiu sovint recau directament sobre les espatlles dels i les artistes, sense rebre a canvi cap mena de remuneració. En relació amb la mediació, distribució o projecció cultural, es considera que la funció de posicionar els béns i serveis culturals en el mercat és molt deficitària, sobretot si es tenen en compte els desequilibris que genera la concentració dels consums a l'entorn de determinats productes fortament globalitzats.

Per aquests motius, les persones compareixents recomanen, de forma general, tenir en compte i atendre adequadament totes les fases del cicle productiu del sector cultural: “si es vol tenir una estructura econòmica competitiva cal donar suport a tot el cicle o cadena de valor d'aquest sector”, “cal fomentar tota la cadena de valor de la cultura, des de l'educació fins a l'exhibició”, etc. De manera més concreta, es proposa “invertir molt més en mediació” i en “professionalitzar” aquesta funció. S'afirma que el repte del sistema cultural no és “produir més” sinó “captar l'atenció” de la demanda, “buscar” la demanda. En aquest sentit, s'aconsella “assignar més recursos” per “millorar la distribució” a través, per exemple, d'un “sistema d'ajuts públics tendents a enfortir les estructures de creació i projecció culturals”. En cas contrari, s'adverteix que altres sistemes culturals “aconseguiran posicionar els seus productes a les plataformes i els mercats”.

8.2.5. Globalització

Les consideracions i recomanacions sobre el sector audiovisual s'entrellacen amb comentaris sobre la globalització de la indústria i els mercats culturals. Hi ha consens en què un dels grans reptes del sector cultural és evitar que les pimes no acabin sent “absorbides per les dinàmiques [de les companyies] transnacionals”. Algunes persones compareixents valoren positivament la diversitat del teixit cultural català; d'altres, en canvi, tendeixen a mostrar preocupació pel fet de ser “una economia molt minifundista amb manca de musculatura per poder ser protagonista en l'escenari cultural internacional”.

Davant d'aquesta situació es formulen dos tipus de recomanacions. D'una banda, aquelles que plantegen millorar la col·laboració entre empreses i entitats grans i petites i entre diferents perfils professionals (artistes i personal tècnic) amb l'objectiu de desenvolupar “productes” amb ambició internacional. De l'altra, aquelles en què s'aposta per afavorir un canvi estructural que faci possible el desenvolupament i consolidació de grans projectes amb capacitat d'atracció de talent i capital, com ara el *hub* audiovisual. Finalment, en un parell d'ocasions es fa referència a l'interès que té obrir-se a l'exterior, a “col·laborar amb gent de fora” i, en definitiva, a “internacionalitzar grups, companyies, etc.”

8.2.6. Equilibris

Al llarg de les compareixences es van produir debats a l'entorn dels equilibris que s'haurien d'establir en relació amb a) la dimensió de les empreses i entitats culturals, b) la iniciativa pública i privada i c) les inversions en infraestructures i continguts. A diferència d'altres temes, no sempre ha estat possible identificar denominadors comuns en base als quals poder consensuar recomanacions.

Dimensió de les empreses i entitats

Cal destacar dos posicionaments pel que fa la dimensió de les empreses i entitats que configuren el teixit cultural. D'una banda, aquella que considera que cal “potenciar allò on hi ha més capacitat de sinèrgia”, és a dir, les “empreses grans”, els “grans equipaments” o, més concretament, les “grans produccions, en comptes de repartir entre tantes coses petites”. De l'altra, aquella que sobretot valora positivament la diversitat que aporten les pimes i el teixit associatiu. En aquest cas, es recomana evitar que el finançament públic estigui “hipotecat pels grans contenidors de cultura”, així com articular estratègies de col·laboració entre empreses i entitats grans i petites per “escalar” o “muscular” projectes.

En qualsevol cas, es tracta d'un “debat latent”, tal com el defineix una de les persones compareixents, en relació amb el qual cal considerar els pros i els contres de cada postura. Així, s'adverteix que la “reindustrialització” del sector cultural hauria de garantir la supervivència d'una “cultura independent”, “associativa” o “popular”. Al mateix temps, però, hi ha qui assenyala que les condicions laborals de les persones que treballen en aquests entorns acostumen a ser més precàries que les de les persones que treballen en entorns professionalitzats.

Sector públic i privat

Pel que fa a l'equilibri entre la iniciativa pública i la privada, el posicionament dominant és aquell que defensa la necessitat d'avançar envers "polítiques de concertació". Més concretament, es recomana la col·laboració entre el sector públic i el privat per tirar endavant projectes culturals, grans o petits, que necessiten el suport de les institucions públiques. Al mateix temps, es demana que el sector públic estimuli el compromís del "teixit productiu i financer" amb la cultura, o bé que activi "discriminacions positives" per "corregir els dèficits que tenim com a cultura en petit". Dues de les persones compareixents consideren que cal definir millor "allò que és públic i allò que és privat" per facilitar l'èxit de les "polítiques de concertació".

Infraestructures i continguts

Quant a l'eix infraestructures versus continguts, es recomana "vetllar que les despeses d'infraestructures no es mengin els continguts", tal com ha pogut passar en alguna ocasió. Tanmateix, quan es tracta del sector audiovisual, es reclama accelerar la construcció d'infraestructures que es consideren necessàries per a la creació i la producció de continguts.

Qüestió d'equilibri

Finalment, cal destacar que dues de les persones compareixents es posicionen al marge de les disjuntives amb arguments que aposten per l'equilibri entre "el yin i el yang", és a dir, entre els atributs habitualment associats a la cultura mercantilitzada, d'una banda, i els associats a una cultura amb una "vesant social", de l'altra: consum versus participació cultural, empreses i entitats grans versus petites, circulació de productes consolidats versus experimentació, etc.

Una de les persones compareixents assenyala que els problemes i les tensions en el sector cultural tenen a veure fonamentalment amb la "manca de finançament". En relació amb el seu sector (el teatral), aquest dèficit estructural acaba "pervertint les funcions" de les empreses i entitats, fins el punt que les "productores grans fugen del risc" i les "sales petites es veuen obligades a produir per tenir ingressos en detriment de l'experimentació".

8.2.7. Transversalitat

Tal com s'ha vist en el marc teòric i conceptual d'aquest informe, el sector cultural és cada vegada més ampli i transversal. S'ha passat progressivament d'una concepció elitista de la cultura i les polítiques culturals a una altra més àmplia i inclusiva que reconeix la presència dels fenòmens artístics i culturals en moltes esferes de la vida.

Les persones compareixents reconeixen aquests canvis i, en conseqüència, recomanen donar "incentius a la col·laboració" per facilitar el treball en xarxa. Això es tradueix, d'una banda, en consells que proposen "treballar de manera més interdisciplinària" i, de l'altra, de manera "més transversal" entre nivells administratius i departaments de la Generalitat. A tall d'exemple, una persona compareixent aconsella més "cooperació entre administracions, atès que ajuntaments, diputacions, etc. són vasos comunicants que a la pràctica treballen de manera inextricable". Dues persones més consideren que un dels "reptes fonamentals de les polítiques culturals és col·laborar amb altres polítiques, com ara educació, treball o innovació", atès que "la cultura és transversal".

8.2.8. Burocràcia

El funcionament de l'Administració i les traves burocràtiques no ha estat un tema central en les compareixences, però algunes persones n'han fet referència. Destaquen les valoracions negatives relacionades amb la lentitud i la manca de flexibilitat. Així, es comenta que l'Administració és poc eficient a l'hora de gestionar ajuts i subvencions (degut, en part, a la normativa estatal) i que triga molt de temps en resoldre els expedients de pagament. De la mateixa manera, en una ocasió es considera que l'Administració té uns "sistemes quadriculats" que perjudiquen el talent.

Les recomanacions van en la línia d'avançar en la simplificació dels tràmits burocràtics per agilitzar els processos administratius i estalviar recursos. Una de les persones compareixents considera que "cal trobar mecanismes perquè qui doni els ajuts no sigui l'Administració", mentre que una altra adverteix que els "consells assessors poden ser una trampa, atès que estan formats per persones del sector cultural". La discussió a l'entorn de l'autonomia del món de les arts respecte del poder polític ("*arm's length principle*") continua oberta i no ha estat possible deduir una recomanació clara i consensuada a partir de les compareixences.

8.2.9. Altres recomanacions

Al llarg de les compareixences es formulen altres recomanacions relacionades amb el sistema cultural català. Degut a la seva especificitat o al fet que només hagin estat plantejades per una de les persones convidades, es recullen en aquest epígraf:

- Algunes persones compareixents mostren preocupació per l'ús social de la llengua catalana en el context dels avenços tecnològics i la cultura audiovisual. És per això que consideren que cal activar mesures de discriminació positiva que ajudin a incrementar la presència de la llengua catalana en els serveis i productes culturals. Més concretament, es proposa "bonificar tot el que es faci en català" (tal com es fa en relació amb la "mirada de gènere"), "incorporar el català com a criteri de valoració addicional", "considerar l'ús del català un criteri imprescindible" o "dissenyar línies específiques per a tot allò que es faci en català: còmics, etc.". Preocupa especialment la "nostra cultura audiovisual" i es proposa "enfortir la industrial cultural catalana" i "incrementar el nombre de produccions catalanes i en català".
- Es reclama el reconeixement efectiu de l'"ampliació dels marges del sector cultural", de les seves "especificitats", "formes i formats" i dels "seus condicionaments" -que "es poden resumir en dos conceptes: intermitència i canvis"- amb l'objectiu de dissenyar polítiques ajustades a la realitat.
- Es demana donar importància a la generació de coneixement sobre el sector cultural, així com a la realització d'avaluacions rigoroses que permetin fer diagnòstics vinculants en la presa de decisions.
- Es valora positivament la possibilitat de consensuar i definir una "carta de serveis culturals municipals" amb l'objectiu d'impulsar la creació d'uns serveis culturals mínims i de qualitat comuns a tots els municipis.

- Es proposa reclamar la transferència de més recursos de l'Estat a la Generalitat (particularment els *Next Generation*), així com posar remei a la “manca d’una interlocució entre agents vàlids i amb poder de decisió”.

8.3. Innovació tecnològica i digitalització

Els avenços tecnològics i, concretament, la digitalització són temes que apareixen pràcticament en totes les compareixences. Hi ha un consens ampli a l'hora de considerar que el sector cultural està especialment exposat als canvis tecnològics i socials i algunes de les persones convidades expliquen breument com han impactat aquests canvis en el món de la música i en les empreses editorials.

La innovació tecnològica i la digitalització plantegen reptes i oportunitats tant al sector cultural, com a les seves empreses i als seus treballadors i treballadores. És per aquest motiu que les recomanacions relacionades amb aquests aspectes ocupen un espai de transició entre les aportacions sobre el sistema cultural (subapartat 8.2.) i sobre les organitzacions culturals (subapartat 8.4.).

Pel que fa al sector o sistema cultural, algunes persones compareixents destaquen que “s’estan produint canvis tecnològics importants, com el 5G, la intel·ligència artificial, el *Big Data*, les plataformes audiovisuals, etc.” que requereixen capacitat “d’adopció tecnològica per poder competir en un món globalitzat”. Així, diverses persones compareixents insisteixen en idees com ara que “la digitalització és l’element més important en el futur del sector per la incertesa que genera”, que hi ha “dificultats per establir estratègies a llarg termini” degut a “l’afectació dels canvis en el món cultural” i que, davant de tot això, “cal tenir capacitat d’adaptació”.

També es formulen consideracions a l’entorn dels reptes que representen la innovació i la digitalització per a les empreses i les entitats culturals. Concretament, es parla de les biblioteques i de la necessitat d’adaptació als nous paradigmes relacionats amb l’accés i la construcció del coneixement. Una de les persones compareixents recomana que les biblioteques “adaptin el seu model a l’actualitat”, així com que “facin canvis substancials” que tinguin en compte el seu entorn, particularment, “el món de la cultura i la innovació educativa”. També es fa referència a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, de la qual es diu que “va ser puntera tecnològicament”, però que “ara s’ha quedat endarrerida”. En aquest sentit, s’aconsella que “faci una aposta econòmica de posada al dia, no només amb diner públic, sinó també buscant moltes aliances”.

Quant a les persones que treballen en el sector cultural, totes les consideracions i recomanacions giren al voltant de la conveniència de fer un esforç envers la seva formació i “apoderament digital”. Una de les persones compareixents afirma que “tenim un ecosistema creatiu que és un bullidor”, però que “ens falta la formació en competències digitals i integrar la tecnologia en el relat d’allò que s’està creant”. En efecte, tot i que l’actualització de les competències tecnològiques és una qüestió transversal, les persones compareixents tendeixen a focalitzar les seves propostes a l’entorn dels processos creatius. D’aquesta manera, també s’assegura que “Catalunya té unes polítiques de recerca i innovació exitoses”, però que “hem d’aconseguir que la creativitat estètica entri en aquesta dinàmica de transformació i modernització”.

Finalment, algunes persones convidades adverteixen que “la digitalització també té costos ambientals”, que “algunes persones tenen dificultats d'accés al món digital i això genera una bretxa digital” i que “alguns sectors són sovint reticents a la necessitat d'adaptació i canvi”. No s'han formular explícitament recomanacions en relació amb aquests reptes, però cal tenir-los en compte de cara al disseny de programes i estratègies d'innovació tecnològica en el sector cultural.

8.4. Organitzacions culturals

S'ha preguntat a les persones compareixents quins consideren que són els reptes per a la sostenibilitat de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural. S'han sistematitzat les respostes en els apartats que es poden observar a continuació.

8.4.1. Foment de la demanda

Una primera reflexió a l'entorn del consum cultural rau en el fet que, des de la perspectiva empresarial, la demanda cultural més important prové de les famílies i, segons les dades de la despesa familiar en cultura, tant Espanya com Catalunya estan per sota de la mitjana europea.

Segons la majoria de les persones compareixents, és necessari enfortir el teixit empresarial amb estratègies de consolidació de públics a mitjà i llarg termini. També coincideixen en la idoneïtat de fer polítiques públiques de creació de nous públics, més efectives a llarg termini. Cal conscienciar les persones que el consum cultural reverteix en un enriquiment personal i, en aquest sentit, s'assenyala que el consum cultural ha de ser accessible a tothom i esdevenir un fet habitual que contribueix al benestar emocional de les persones.

Una de les persones compareixents assenyala que cal destinar recursos per a la professionalització de les persones treballadores del sector cultural ja que això incentiva el consum cultural.

Una altra recomanació en què hi ha consens és la de generar hàbits culturals en l'educació, de manera estructural, per tal de consolidar nous públics. Per tant, es considera que per afavorir la participació cultural de les persones és necessària la concurrència de les polítiques culturals i educatives, amb una mirada a llarg termini. Pel que fa a aquesta qüestió, es fa referència a diferents sectors culturals:

- Es recomana fomentar l'hàbit de lectura, la qual cosa es pot dur a terme des de l'escola o bé a través d'iniciatives públiques com ara la campanya de la Generalitat de Catalunya “Fas 6 anys. Tria un llibre” o d'incentius fiscals
- Pel que fa al teatre, s'assenyala la importància de les humanitats en els estudis així com la necessitat d'educar el gust pel teatre a l'escola i a la família
- Una de les persones compareixents recomana fomentar els estudis de música durant la infància i l'adolescència, tenint en compte que l'OMS va recomanar la música com a estímul d'aprenentatge

- Es recomana acostar els equipaments culturals a la comunitat educativa i es fa referència a l'experiència concreta d'oferir a l'alumnat els museus per a fer altres activitats que no siguin estrictament la seva visita

8.4.2. Finançament

Una gran part de les persones compareixents consideren que és necessari un marc de finançament estable del sector cultural, que no es redueixi en moments de crisi. Es constata la insuficiència del pressupost del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya per a afrontar els reptes del sector cultural, així com la distància que hi ha en inversió cultural entre Catalunya i altres països, tant en percentatge sobre el total dels pressupostos com en inversió per habitant.

Tenint en compte aquesta situació, moltes de les persones compareixents recomanen que el pressupost públic destinat a cultura arribi al 2% en un període de temps raonable. En aquest sentit, mencionen que aquest percentatge ha estat reclamat pel sector i la plataforma Actua Cultura, així com per una moció del Parlament de Catalunya de 2020,¹²² que insta el Govern a presentar-li un pla amb un calendari concret d'execució per arribar al 2% en inversió cultural. Pel que fa a la despesa pública cultural per habitant, una de les persones compareixents recomana que l'objectiu sigui el d'arribar a 200 euros per habitant.

Les persones compareixents consideren que una part del sector cultural ha de poder disposar de recursos aliens a l'Administració pública i que, per tant, també cal fomentar la inversió privada.

Alguns dels compareixents assenyalen que un bon finançament del sector cultural afavoriria que les empreses produeixin al territori i, en aquest sentit, reclamen el "concepte de quilòmetre zero". També constaten el fet que la manca de finançament suficient perverteix alguns dels elements del sistema cultural. Concretament, en el cas del teatre, les grans productores "fugen del risc" i les sales petites han de produir per obtenir ingressos i no poden experimentar ni permetre's fracassos de taquilla. En aquest sentit, consideren que les sales de teatre haurien d'estar protegides. Altrament, constaten que si hi haguessin recursos suficients es podrien segmentar els ajuts o subvencions segons criteris com el talent innovador o el creixement del sector. Es recomana que els ajuts econòmics siguin per a projectes concrets i no només per a empreses, de la mateixa manera que es fa en el sector audiovisual.

8.4.3. Fiscalitat

En aquest àmbit es recomana introduir mesures fiscals que afavoreixin la inversió privada en l'activitat cultural. Com a mesura concreta, hi ha persones compareixents que proposen reduir l'IVA cultural, així com igualar el percentatge d'aquest impost entre els diferents sectors que componen el sector cultural, per tal d'evitar la competència interna. S'assenyala que es va aconseguir reduir de forma general l'IVA cultural del 21% al 10%, si bé per a les empreses i espais culturals es va mantenir el 21%. A títol d'exemple, es mencionen les galeries d'art, que, atès que es consideren empreses, tenen un IVA del 21%. En canvi, si

¹²² Moció 150/XII del Parlament de Catalunya, sobre la manca d'un finançament just de la cultura.

es compren les obres directament als artistes, l'IVA passa a ser del 10%. Pel que fa al sector del llibre, es recomanen polítiques de reactivació fiscal que ajudin aquest sector.

També es formulen algunes recomanacions que proposen que despesa cultural es pugui desgravar a l'hora de fer la declaració de la renda.

8.4.4. Mecenatge

La percepció comuna de les persones compareixents és la necessitat de promoure el mecenatge com a mecanisme complementari de finançament. En aquest sentit, recomanen que es promogui una Llei del mecenatge estatal.

Una de les persones compareixents fa referència a l'article 36 de la Llei de l'Impost de societats, el qual regula la deducció per inversions en produccions cinematogràfiques, sèries audiovisuals i espectacles en viu d'arts escèniques i musicals. Des d'1 de gener de 2021, en virtut de la Llei 11/2021, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2021,¹²³ es permet que tinguin accés a la deducció els inversors privats (no necessàriament culturals) quan aportin quantitats en concepte de finançament, mitjançant un contracte de finançament molt senzill. Aquest mecanisme té beneficis per ambdues parts ja que, d'una banda, els inversors es poden desgravar fins a 500.000 €. D'altra banda, les empreses culturals obtenen una quantitat de diners que els permet dur a terme produccions de més risc.

Tot i que no existeixi una Llei de mecenatge, la persona compareixent posa de manifest que aquesta desgravació fiscal per inversors privats s'està convertint en una "pseudo llei de mecenatge" que està revolucionant les arts escèniques, perquè està atraient molta inversió cap a aquest sector. Per aquest motiu, recomana la possibilitat d'ampliar la deducció a altres sectors culturals. També considera que aquesta desgravació, en el cas de les arts escèniques, hauria de ser pel finançament de projectes, com en el cas de l'audiovisual.

8.4.5. Suports específics a les organitzacions, a mida de les necessitats

Atesa la diversitat del sector cultural, les persones compareixents consideren que des de l'Administració pública cal que s'ofereixin suports i ajuts específics, segons les característiques i les necessitats de cada sector. Per tant, es recomana que s'adapti la regulació de les mesures de suport del sector cultural a les necessitats específiques de cada subsector. En altres paraules, alguna de les persones compareixents fa referència als "vestits a mida", per tal d'il·lustrar aquesta idea. Es posa de manifest, per exemple, que la capacitat sinèrgica dels equipaments grans no és la mateixa dels que tenen unes dimensions menors i que, per tant, no es poden establir "solucions homogènies".

¹²³ La Disposició final 31 de la Llei 11/2021, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2021, modifica la Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'Impost de Societats. Concretament, s'afegeix un nou apartat 7 a l'article 39, de normes comunes a les deduccions previstes en aquest capítol, amb la redacció següent: "També tindrà accés a la deducció prevista en l'apartat 1 i 3 de l'article 36 d'aquesta Llei, el contribuent que participi en el finançament de produccions espanyoles de llargmetratges i curtmetratges cinematogràfics i sèries audiovisuals de ficció, animació, documental o producció i exhibició d'espectacles en viu d'arts escèniques i musicals realitzada per un altre contribuent, quan aportï quantitats en concepte de finançament, per a sufragar la totalitat o part dels costos de la producció sense adquirir drets de propietat intel·lectual o d'altre tipus respecte dels resultats del mateix, la propietat del qual haurà de ser en tot cas de la productora. Aquestes aportacions es podran realitzar en qualsevol fase de la producció fins a l'obtenció del certificat de nacionalitat".

En aquest sentit, també es recomana que s'incrementin i es diversifiquin les dotacions dels ajuts per a la creació i es doni cabuda a la diversitat i especificitat del treball artístic i cultural.

Algunes de les persones compareixents fan recomanacions relacionades amb l'existència de plans específics per a alguns sectors, per tal de poder incloure mesures que tinguin en compte les seves característiques i necessitats concretes:

- Es recomana l'elaboració d'un pla integral de teatre realitzat per tots els agents i participat per l'Administració catalana i local
- Es recomana reprendre el pla de les arts visuals, el qual es va paraitzar com a conseqüència de la pandèmia de la COVID-19

8.4.6. Medi ambient

Dues de les persones compareixents consideren que un dels reptes del sector cultural és el de la sostenibilitat mediambiental. En aquest sentit, constaten la necessitat de generar un pla de sostenibilitat mediambiental aplicat a les empreses de l'àmbit cultural per tal d'assolir una transformació verda.¹²⁴ Aquest procés ha de comptar amb eines d'acompanyament a les empreses i la incorporació de relat en les obres d'artistes i creadors culturals.

8.4.7. Altres

Al llarg de les compareixences es formulen altres recomanacions i consideracions relacionades amb els reptes per a les organitzacions culturals. Atès que es tracta de temes específics o de sectors concrets i que han estat exposats per una de les persones compareixents, s'han recollit en aquest apartat:

- Es recomana que es facin avaluacions estratègiques d'institucions culturals d'àmbit nacional, atès que aquestes formulen recomanacions pel que fa a alguns aspectes com la contractació o la sostenibilitat en el sector cultural, les quals poden ser útils de cara a introduir millores a les organitzacions culturals
- Es recomana millorar les condicions i formats de la contractació pública en l'àmbit cultural
- Es posa de manifest, referint-se al sector de la música popular d'iniciativa privada, que els i les professionals no tenen consciència de ser empresaris. En aquest sentit, recomana que es fomentin els gremis empresarials perquè les persones es puguin associar com a empresaris, més que no pas com a activistes culturals

¹²⁴ Cal assenyalar, però, que l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC) compta amb un Pla de sostenibilitat, el Pla C* Cultura pel Clima, amb un horitzó 2022-2024, que vol ser un referent a nivell català i estatal i que té per objectiu incentivar i promoure que altres empreses i entitats culturals es posicionin i elaborin el seu full de ruta mediambiental.

- Es recomana que es rebaixin els preus dels lloguers dels espais de creació i arts escèniques a través d'ajuts públics

8.5. Treballadors i treballadores

Les persones compareixents també han reflexionat sobre les condicions laborals dels treballadors i treballadores del sector cultural. Es tracta d'un tema àmpliament desenvolupat en diverses publicacions d'organitzacions internacionals com l'EENCA, l'OIT, la UE o la UNESCO (vegeu bibliografia). Tot i que han dedicat relativament poc temps a descriure aquestes condicions, sí que han formulat un conjunt ampli i detallat de recomanacions al respecte.

8.5.1. Estatut de l'artista

L'Estatut de l'artista és un tema recurrent al llarg de les compareixences. Les persones convidades coincideixen en valorar la rellevància que té per a la defensa dels drets dels treballadors i treballadores del sector cultural i insisteixen en la necessitat de tenir-ho enllestit a molt curt termini. Les recomanacions que s'han formulat en relació amb l'Estatut de l'artista es poden resumir en a) acabar l'elaboració d'aquest marc legal i posar-ho ràpidament en funcionament (“no es pot demorar més”, “s’ha d'enllestir”, etc.) i b) elaborar paral·lelament un cens d'artistes i personal tècnic vinculat al món de la cultura.

Pel que fa a la primera recomanació, es demana que l'Estatut de l'artista esdevingui una eina útil per a la millora de les condicions laborals dels treballadors i treballadores del sector cultural: “és fonamental que garanteixi unes condicions laborals dignes”, “és una condició *sine quan non*”, etc. S'espera que l'Estatut de l'artista serveixi per “aconseguir unes condicions sociolaborals, administratives i fiscals específiques que situï a aquests professionals en pla d'igualtat amb altres professionals i faciliti la lliure circulació de professionals de la cultura per la Unió Europea”. Més concretament, es reclama que l'Estatut de l'artista tingui en compte les característiques específiques del sector cultural i, en aquest sentit, pugui “emparar els treballadors i treballadores” en l'àmbit de “la seguretat i l'estabilitat”. Hi ha qui especifica que l'Estatut de l'artista ha de tenir en compte la intermitència i que “si no ho fa, no haurà servit de res”.

Quant a la segona recomanació, les persones compareixents coincideixen en reconèixer la importància que té l'elaboració d'un cens de treballadors i treballadores del sector cultural: “fa falta una eina per censar els i les professionals: qui són, a què es dediquen, amb quina regularitat treballen dins del sector, etc.”. Per tant, també demanen que aquest document, en procés d'elaboració, s'enllesteixi amb la màxima celeritat: “és una prioritat màxima pel sector”. Una de les persones compareixents desgrana els objectius als quals hauria de respondre l'elaboració d'aquest cens:

- “Conèixer la població d'artistes, creadors i professionals dels oficis connexos al món de les arts de Catalunya, així com la seva realitat socioeconòmica”
- “Definir les diferents professions al voltant del món de la cultura”
- “Afavorir la representació de la comunitat artística i la negociació dels seus interessos laborals, fiscals, contractuals, etc.”

- “Concretar l’impacte de les polítiques culturals i les propostes que s’implementen en la comunitat artística i el sector cultural”
- “Vincular el cens de professions culturals a les polítiques d’ajuts”

Finalment, algunes de les persones compareixents recomanen que el cens inclogui tant a persones amb perfil artístic dedicades a la creació com al “personal tècnic del sector cultural” i, en aquest sentit, també valoren positivament la voluntat de fusionar en un únic “Cens de professionals de la cultura a Catalunya” el “Cens d’artistes impulsat pel CoNCA” i l’anomenat “Cens d’oficis connexos de la cultura, en fase final d’elaboració”. El suport que rep el Cens d’artistes entre els i les compareixents no treu, però, que es recomani la signatura de convenis sectorials (vegeu epígraf “precarietat” del subapartat següent).

8.5.2. Condicions laborals

Pel que fa a les condicions laborals del sector cultural, val a destacar que les persones convidades han fet referència amb molta freqüència a la “precarietat”. En fan una referència abstracta, concretada a través de consideracions i, sobretot, de recomanacions a l’entorn de la “intermitència” en el treball (i la dificultat per cotitzar de cara les prestacions i els ajuts) i dels ingressos baixos (o, fins i tot, la manca d’ingressos).

Precarietat

Les persones compareixents tendeixen a considerar que la precarietat és una característica relativament freqüent en les condicions laborals dels treballadors i treballadores del sector cultural. Conseqüentment, formulen un conjunt ampli de recomanacions orientades a millorar la seva situació socioeconòmica i laboral:

- Moltes de les persones convidades disposen d’expectatives en l’Estatut de l’artista i, com s’ha dit, recomanen avançar en la seva elaboració i posada en pràctica. En una ocasió es recomana “superar la precarietat ocupacional a través de dos àmbits: l’Estatut de l’artista i els ajuts”
- Paral·lelament, es parla de la importància dels convenis col·lectius i se’n troben a faltar en diversos àmbits professionals: “no tenim conveni de dansa, no tenim conveni de doblatge, etc.”, “no hi ha conveni de personal de sala de teatre ni de tècnics”, “no hi ha un conveni per la dansa, el doblatge, el circ, etc.”. Es recomana, doncs, negociar convenis col·lectius “per millorar les condicions de tothom del sector”
- Tampoc manquen les referències a la situació de les empreses i les entitats culturals. Vàries persones compareixents aconsellen “l’enfortiment de les empreses i la reindustrialització del sector per treure de la precarietat els artistes”. La idea de fons és que “si no se soluciona la precarietat de les empreses difícilment se solucionarà la dels treballadors”
- El consum cultural també jugaria un paper rellevant en la millora de les condicions laborals del sector. Algunes persones aconsellen el seu foment per tal d’incrementar la demanda de productes i serveis culturals

- Hi ha qui considera que el sector públic s'hauria d'implicar en la creació d'ocupació de qualitat en el sector cultural, per exemple, "assegurant-se que els músics que actuen estiguin donats d'alta a la Seguretat Social". De fet, una de les persones hi afegeix que "no són tant els recursos que es necessiten des del punt de vista dels pressupostos d'un govern per dignificar les condicions de treball en el sector cultural"
- Al llarg de les compareixences es fan algunes referències abstractes a la necessitat de "fer canvis en la legislació fiscal" i de Seguretat social. De manera més concreta, s'aconsella tenir present les 75 recomanacions recollides a l'informe *IC/22 La contractació d'artistes en espectacles públics* sobre modificacions legislatives en matèria laboral, de Seguretat Social i fiscalitat
- Diverses persones compareixents consideren que la vocació dels i les professionals del món de la cultura hauria de deixar d'associar-se amb una certa predisposició a assumir condicions laborals precàries. En aquest sentit, es recomana "fer pedagogia en el sector", particularment en les institucions que formen els i les artistes: "estaria bé que se'ls expliqués que el actors tenen drets i que se'ls ha de contractar", "ens hem d'asseure a negociar els sindicats, les associacions i els ajuntaments, que són la gran patronal de l'espectacle, però s'ha de tenir consciència que som empresaris culturals, no activistes culturals"
- Complementàriament, hi ha qui fa referència a la conveniència de formar els i les professionals del sector cultural en qüestions relacionades amb la gestió dels projectes i els negocis: "fa anys es van fer sales de teatre alternatives, [...] però és impossible recuperar inversions amb 200 localitats i tres dies a la setmana", "el primer accés a la realitat professional artística ha de ser com quan obres una botiga, però des del punt de vista de molts artistes això és una qüestió aliena", "de vegades els treballadors s'autoexploten i s'autoprecaritzen perquè no saben o no volen demanar una subvenció", etc.
- També s'aconsella articular una visió més estratègica dins del sector cultural "basada en el talent", en el "treball en el sector alt", "amb grans operadors" que ofereixin bones condicions laborals
- Un parell de persones convidades proposen reforçar la funció d'inspecció en l'àmbit de les relacions laborals en el sector cultural: "més enllà de la declaració de responsabilitats a l'hora de demanar subvencions, cal fer un seguiment, tenir inspectors [...] per veure que es compleixen les normes"
- En alguna de les compareixences es fan consideracions a l'entorn de la situació de les persones joves i es considera que caldria "escurçar el màxim possible l'etapa de precarietat". Més concretament, una de les persones convidades recomana facilitar "crèdits tous per tornar en deu anys" a les persones que s'acaben de formar com a mecanisme de suport al desenvolupament de projectes artístics i culturals durant la fase inicial de la carrera professional
- Finalment, però no menys important, una de les persones compareixents fa referència a la desigualtat de gènere en el món de la cultura i aconsella impulsar la "igualtat

d'oportunitats, no només en quantitat de dones" vinculades a càrrecs tècnics i directius, "sinó també en l'àmbit de les condicions laborals" perquè aquestes "s'igualin a les dels homes"

Intermitència

Moltes de les persones compareixents fan referència a la intermitència de l'ocupació en el sector cultural. Una persona convidada recomana "activar totes les mesures possibles per erradicar la precarietat a favor de la creació d'ocupació estable en sector públic, privat i concertat". La resta, en canvi, tendeix a definir la intermitència com una de les característiques prototípiques del sector, atès que "es treballa per projectes" o, més concretament, "es tracta d'una indústria basada en projectes degut a la incertesa dels resultats".

Partint d'aquesta base, les recomanacions giren a l'entorn de la idea de no passar per alt el fenomen de la intermitència i atendre'l de manera conseqüent (de "treballar" o "resoldre" la intermitència, en paraules d'algunes de les persones compareixents). En aquest sentit, s'apunten dos àmbits d'actuació. D'una banda, la conveniència de fer modificacions normatives que permetin adaptar l'accés a les prestacions i els ajuts sobre la base d'aquesta realitat. De l'altra, la necessitat de revisar la darrera Reforma laboral, a través de la qual desapareix el contracte per obra i servei. Algunes persones reclamen fórmules adaptades a la realitat de les activitats culturals, que poden tenir un caràcter més temporal: "hi ha d'haver algun tipus de contractació en intermitència en l'àmbit de la cultura", "cal una regulació laboral urgent, encara que sigui transitòria".

Tanmateix, cal tenir present que, enmig del cicle de compareixences, es va aprovar el Reial decret llei 5/2022, a través del qual es crea el contracte laboral artístic de duració determinada com a resposta a la Reforma laboral de desembre de 2021, que convertia el contracte indefinit en la pauta general.

Ingressos

Al llarg de les compareixences es fan diverses mencions al baix nivell d'ingressos que afecta una part important dels treballadors i treballadores del sector cultural. No és un tema sobre el qual se'n donin molts detalls, probablement perquè és prou conegut i està ben documentat (vegeu capítol 5 d'aquest informe).

Algunes persones expressen desideratums genèrics del tipus "calen pagaments dignes a la gent". En una de les compareixences, però, es desenvolupa amb detall una idea que s'ha plantejat en diverses ocasions: la de la responsabilitat que té l'Administració pública en la millora de les condicions laborals del sector cultural. Així, es posa sobre la taula que "estem instal·lats en dinàmiques de reducció de costos", que "els concursos públics i els pressupostos fixen preus basats en salaris baixos", i que "l'àmbit públic determina els preus del mercat". Per aquests motius, es recomana "evitar la precarització de les condicions de treball del sector cultural a través de les polítiques de preus del sector públic".

8.5.3. Treball autònom

Una part de les persones compareixents destaca la presència relativament elevada de persones que treballen per compte propi dins del sector cultural, així com el marge de millora

del règim del treball autònom en funció de les característiques del sector. En general, les recomanacions són genèriques i, en aquest sentit, es proposen idees com “trobar una solució pels autònoms” posant com a referent el sistema francès. Aquest sistema preveu l'exempció del pagament de la quota del treball autònom durant els dos primers anys d'exercici professional i el pagament de les quotes en funció dels ingressos anuals (vegeu l'epígraf sobre “experiències” més a baix).

Altres recomanacions addicionals tenen a veure amb a) dissenyar i implementar un sistema que possibiliti donar d'alta de manera segura i eficient als músics que actuen en espectacles públics, b) “delimitar bé qui és autònom i qui no” i “fer un monitoratge en les institucions” per evitar l'aparició de “falsos autònoms”, i c) donar suport a la professionalització d'aquest col·lectiu (per tenir més probabilitats d'èxit a l'hora de demanar ajuts i més poder de negociació “dins de les estructures”, etc.).

En qualsevol cas, les recomanacions van en la línia del que proposen dues de les persones convidades: “la idiosincràsia del sector cultural reclama trobar solucions específiques pels autònoms” i, és més, cal tenir en compte que “cada artista té les seves característiques: *performers*, pintors, teatre, etc.”.

8.5.4. Talent

Com s'ha vist en capítols anteriors, alguns estudis posen de manifest que el nivell d'estudis dels treballadors i treballadores del sector cultural està per sobre de la mitjana. En línia de continuïtat amb aquesta constatació, moltes de les persones compareixents destaquen l'elevada presència de talent en el món de la cultura i les arts. Tot seguit, però, reflexionen sobre l'existència de dèficits relacionats amb la valoració, la gestió i la retenció d'aquest talent.

Pel que fa a la valoració, una de les persones convidades considera que “auríem de tenir més consideració pel talent”, mentre que una altra destaca “la creativitat i el valor afegit” del sector cultural com a elements de pes a l'hora de reclamar una consideració més gran pel talent. Quant al segon dèficit, s'aconsella posar en pràctica una gestió més professional i estratègica del talent (“el sector ha de gestionar talent de gran qualitat i evitar deixar fer tasques a qualsevol”). Valoració i gestió s'haurien d'orientar a evitar precisament la pèrdua de talent que representa la sortida de professionals del sector cultural cap a altres territoris.

Una de les persones convidades comenta que “comptem amb les millors escoles audiovisuals de l'Estat, però tenim dificultats per retenir el talent”, part del qual “ha hagut d'emigrar a territoris amb més oportunitats com Madrid, Londres, París, els Països Baixos i els Estats Units”. Una altra persona explica que “hem fet una gran inversió en formació i actualment tenim quatre escoles de graus superior [de música] a Barcelona que formen un munt de professionals”. Malgrat tot, “estan sortint de Catalunya artistes que ho estan petant al llarg del món”. En conclusió, es recomana “atendre les necessitats dels artistes i capitalitzar el talent que estem creant”, atès que “no fer-ho equivaldria a llençar el menjar”.

8.5.5. Reconeixement professional

Una de les coses que algunes de les persones troben a faltar i que podria contribuir a millorar les condicions laborals del sector cultural són les polítiques de reconeixement professional. En aquest sentit, es formulen recomanacions sobre dos àmbits d'actuació estretament relacionats entre si.

En primer lloc, s'aconsella prioritzar la inclusió de determinades professions en el Catàleg de Qualificacions Professionals, com ara “els actors i ballarins, per posar uns exemples”, i avançar cap el “reconeixement de noves professions” del sector cultural. Concretament, es fa referència a les dificultats que tenen alguns perfils professionals a l'hora de donar classes en instituts d'educació secundària, encara que tinguin “molta carrera al darrere” i, de forma més genèrica, s'aconsella “reconèixer els estudis superiors per poder accedir a llocs qualificats”. Una de les persones compareixents lamenta que el Decret 196/2008, de 7 d'octubre, pel qual es regula la contractació de professionals com a professorat especialista en centres públics d'ensenyament no universitari dependents del Departament d'Educació “no s'hagi desplegat”. En segon lloc, es recomana que això vagi acompanyat de polítiques de “creació d'ocupació cultural, tant en el sector públic com en el concertat o privat”.

Adicionalment, també es comenta la manca de reconeixement que pateix el món de la música, no només per “no haver sabut donar-li valor a través de l'educació”, sinó perquè “venim d'un model de fer concerts gratuïts a les places dels pobles i ciutats [...] [en què] els principals promotors són l'Administració i els ajuntaments, que prioritzen la funció lúdica”. És per això que es recomana donar suport al desenvolupament de models alternatius que contribueixin a donar visibilitat a “coses menys conegudes, en comptes de contractar sempre a grans artistes”.

8.5.6. Representació

Estretament relacionada amb el reconeixement professional hi ha la qüestió de la representació dels treballadors i treballadores del món de la cultura en els espais i processos de negociació en què es defineixen el marc de les relacions laborals i les condicions de treball. Les dues persones convidades que en fan referència destaquen la feblesa d'aquesta representació i, per tant, reivindiquen “el reconeixement de la representativitat sectorial, l'impuls del reconeixement dels sindicats i les associacions que porten anys treballant per protegir els artistes”.

Aquest reconeixement, i la implicació dels i les professionals en la defensa dels seus drets, s'interpreta com una mostra de “respecte per la professió”. És per això que també es reclama que “les institucions donin suport als artistes, que facin més *lobby*” i que les persones que treballen en el sector cultural “facin d'intermediàries en aquesta conversa [negociació]”.

8.5.7. Altres

Finalment, algunes persones convidades formulen recomanacions addicionals que, pel seu pes relatiu en el conjunt de les compareixences, s'ordenen a continuació:

- Es reclama prestar més atenció a la qüestió dels drets d'autoria i la propietat intel·lectual. Així, es demana que es faci una llei de propietat intel·lectual, tal com proposa el

CoNCA en la seva Agenda per a la transformació del sector cultural als nous reptes digitals. Tal com afirma una de les persones convidades, “l’exploració de les noves tecnologies i la pandèmia ha fet veure que cal fer passos concrets per transposar la normativa europea. De fet, l’*streaming* és un dels processos que pot donar més ingressos als i les professionals del món cultural. Paral·lelament, però, es considera que “encara queda tota una tasca pedagogia per fer amb els artistes perquè a alguns els costa entendre-ho”.

- Es constata el problema que representa en l’actualitat el funcionament de les cooperatives i empreses de facturació encarregades de donar d’alta als i les artistes (especialment del món de la música) a l’hora de treballar en espectacles. Algunes de les persones compareixents les anomena “falses cooperatives” i “falses empreses de facturació”, mentre que d’altres informen de les sancions que Hisenda pretén imposar a algunes d’aquestes organitzacions. Es recomana resoldre aquest problema amb celeritat, atès que “no existeix un pla B i el que tenim està a punt de petar”. A més, una de les persones convidades adverteix que “hem d’arribar a resoldre aquest problema abans que finalitzi l’elaboració de l’Estatut de l’artista, prevista per a finals d’aquest any [2022], i del qual depèn la recepció dels fons Next Generation”.
- Es constata que en algunes ocasions es produeixen cessions il·legals de persones treballadores, enteses com aquelles que es donen quan una empresa que no és empresa de treball temporal posa a disposició d’una altra empresa una persona treballadora. Es recomana impulsar una legislació específica d’aquest tipus de pràctica al sector cultural per tal d’identificar quines situacions concretes constitueixen una cessió il·legal i garantir, així, la seguretat jurídica, tant dels empresaris i empresàries com de les persones treballadores.
- Es troba a faltar la inclusió i consideració del gènere com a eix transversal en el sector cultural. Més concretament, s’aconsella “fer formació de gènere als i les professionals que treballen en institucions culturals, com l’ICEC [Institut Català de les Empreses Culturals]” i “incorporar el gènere com a criteri de valoració”, particularment en determinats “suports” [àmbits] on la presència dels homes ha estat tradicionalment dominant.
- Es constata que no hi ha cap Objectiu de Desenvolupament Sostenible (ODS) que parli específicament de cultura i es mostra interès envers el Pla C* Cultura pel Clima. Pla de sostenibilitat ambiental per a les empreses culturals. En aquest sentit, es considera necessari que “els artistes comencin a incorporar el missatge de consciència ambiental en les seves creacions”.

8.6. COVID-19

S’ha preguntat a les persones compareixents quina valoració fan de les actuacions realitzades per mitigar els efectes que la COVID-19 ha tingut en les empreses, entitats i professionals de la cultura, així com quines accions preventives creuen que caldria dur a terme en el sector cultural davant la possibilitat de futures crisis semblants.

Les persones compareixents constaten el gran impacte econòmic de la pandèmia sobre el sector cultural. Consideren que hi ha hagut una bona resposta per part de l’Administració ja

que es van obrir línies d'ajuts adreçades al sector, les quals van ser satisfetes de manera eficient. Una de les persones compareixents recomana que es revisin les línies d'ajuts i s'adaptin i a les necessitats actuals, atès que estem en un moment post-COVID.

Altres veus recomanen que tenint en compte l'experiència viscuda durant la pandèmia, es prevegin mesures d'anticipació per a futures crisis, que garanteixin elements tranquil·litzadors, asseguradors i de coordinació per a poder afrontar-les amb èxit.

8.7. Experiències

Durant les diverses sessions de compareixences s'ha preguntat a les persones convidades si coneixien alguna experiència o bona pràctica en matèria de cultura a tenir en compte, de cara a traslladar-la al context català.

Tot i que moltes de les persones compareixents han fet referència a experiències d'altres països en l'àmbit cultural, també han posat de manifest que no es poden traslladar directament totes les experiències o bones pràctiques a Catalunya, ja que cada territori té les seves característiques i singularitats.

Una bona part de les veus consultades han mencionat els països del nord d'Europa, Anglaterra, Bèlgica i Alemanya com a possibles referents al nostre territori en matèria de cultura i han fet referència al fet que el pressupost que destinen a aquest sector és superior que en el cas de Catalunya. Tot i això, una de les persones compareixents assenyala que alguns Ajuntaments fan de la seva inversió en cultura un exemple de política cultural que genera molt bona programació i aconseguen transcendir el pol local i generar dinàmiques internacionals, com és el cas d'Olot, en què hi ha una continuïtat malgrat el pas dels anys i els canvis de Govern.

S'ha destacat el paper de Dinamarca, Suècia i els Països Baixos com a referents per a Catalunya pel que fa a la generació d'imaginari cultural propi i la seva capacitat d'exportar-lo a nivell internacional, així com per la seva qualitat de l'ocupació. Així mateix, s'ha assenyalat la vinculació del model dels Països Baixos amb la innovació tecnològica. En aquest sentit, s'ha destacat com a experiència el parc de Hilversum, el principal centre de producció audiovisual d'aquell país, que ha creat riquesa, ha desenvolupat talent i ha generat ocupació. En relació amb la innovació i l'experimentació també s'ha fet referència a l'ecosistema d'innovació de la ciutat austríaca de Linz (festival de les arts digitals).

Algunes de les persones compareixents han fet referència al model de la intermitència francès, si bé no hi ha hagut unanimitat pel que fa a la idoneïtat de traslladar-lo mimèticament a Catalunya degut a diferències contextuals relacionades amb la història de les polítiques culturals d'ambdós països i l'estructuració del camp artístic i cultural. Tal com es desprèn del capítol 7 de l'informe, del recull d'experiències i bones pràctiques, la mesura de protecció més important del model francès és la reducció del nombre d'hores treballades per poder cobrar la prestació d'atur: només cal haver treballat 507 hores durant deu mesos, encara que sigui de manera intermitent.

Algunes de les persones compareixents opinen que la dimensió territorial de Catalunya i el seu sector cultural no és equiparable a la francesa i que, per tant, difícilment es pot exportar el model francès. A més, consideren que el marc normatiu espanyol en aquesta matèria va

per un altre camí, la qual cosa dificulta la seva possible aplicació. També s'ha advertit del perill potencial que es deriva del fet que a França el dret a la prestació d'atur dels i les professionals del sector cultural depengui de les hores efectivament treballades, en comptes del nombre de jornades laborals. Tal com s'observa en les compareixences, aquest fet suposa "una perversió del sistema", atès que incentiva la contractació per hores dels treballadors i treballadores del sector cultural. En aquest sentit, una de les persones compareixents assenyala que el model de la intermitència belga potser seria més beneficiós i fàcil d'implementar a l'Estat ja que es basa en jornades i no en hores i es requereix haver treballat durant tres mesos.

Un altre aspecte que es menciona del model francès és el de les coproduccions, la qual cosa és positiva per assegurar la mobilitat dels espectacles. Tot i això, diverses persones compareixents assenyalen que és molt difícil d'aplicar aquest model a Catalunya, atès que prèviament s'ha de preveure i convocar un concurs, amb la incertesa de si funcionarà l'espectacle de què es tracti.

En canvi, altres veus han posat de manifest que tot i existir diferències entre el nostre model i el francès, es tracta d'un país que fa una aposta per la cultura i que, per tant, cal considerarlo com un referent. Algunes de les persones compareixents reforcen aquesta idea en el sentit que a França existeixen polítiques de protecció social per evitar la pobresa i l'abandonament de la professió, com ara l'atenció mèdica complementària, la protecció contra accidents laborals, la formació professional, les vacances i el pla de jubilacions, entre d'altres. Una altra virtut que es menciona del model francès és l'exempció del pagament de la quota d'autònoms durant els dos primers anys d'exercici professional i el pagament de les quotes en funció dels ingressos anuals.

Algunes persones compareixents han fet referència a altres experiències concretes, tant d'altres països com de Catalunya, associades a algunes recomanacions:

- Es recomana concebre la cultura, els equipaments i les polítiques culturals de manera transversal i integrada. Alguns exemples a Viladecans són el teatre, que inclou activitats esportives, o l'Ateneu de les arts, un centre especialitzat en arts escèniques que té com a finalitat divulgar i formar però també donar suport a tota la societat.
- Es recomana l'elaboració d'un codi de bones pràctiques per eliminar les febleses del sector en matèria d'ocupació i garantir pagaments dignes a les persones treballadores. Un exemple en aquesta direcció seria el Festival del teatre al carrer de l'Ajuntament de Viladecans, en el qual, en comptes que l'Ajuntament doni un valor a la contractació, són els propis artistes els que posen un preu a la seva actuació.
- En relació amb la representativitat sindical sectorial al sector de la cultura, es fa palès que la Llei Orgànica de llibertat sindical estatal no estableix l'obligació que les persones treballadores s'afiliïn a un sindicat. En relació amb aquest aspecte, es comenta el bon funcionament del sindicat d'Anglaterra, que també ofereix una assegurança. A més, qualsevol productora audiovisual també està protegida pels col·legis professionals i les pòlisses surten més barates.
- Pel que fa als museus, es recomana substituir el paradigma de la figura d'autoritat que "posa la seva signatura" per una "nova institucionalitat" basada en la noció del "museu

del possible". Es tractaria d'impulsar un model emergent de gestió dels museus basat en el diàleg amb altres agents culturals: els treballadors i treballadores d'aquestes institucions i la comunitat en la qual s'insereix.

- Durant algunes de les compareixences pren força la idea d'establir formació artística troncal a primària i a secundària, és a dir, vincular la cultura amb l'educació. Concretament pel que fa a l'ensenyament de la música, es fa ressò de l'experiència dels Països de l'Est, com Hongria, on es dona molta importància al cant i es realitza aquesta activitat en grup, utilitzant peces musicals en tots els idiomes. Una vegada s'ha practicat el cant, i s'ha desenvolupat el gust per la música en els alumnes, s'introdueix el solfeig. En aquest sentit, també es comenta que en el món anglosaxó no s'utilitza el solfeig en l'ensenyament de la música. A més, a Anglaterra els nens i nenes tenen garantit l'aprenentatge de la música fora de l'escola fins el 9 anys. També s'assenyala que a Suïssa es modifica la Constitució per incloure la música com a estímul d'aprenentatge, prenent com a base els estudis neurocientífics.

Es fa referència també al projecte "Barcelona ciutat educadora" que, liderat pels governs locals, busca el compromís ciutadà amb l'educació, entesa com un procés d'aprenentatge al llarg de tota la vida i que, per tant, va més enllà de l'escola. Un altre projecte del qual es parla és el de les "escoles del bosc", a Anglaterra, on existeix la possibilitat d'aprendre a partir del coneixement directe i experimental de les característiques de l'entorn.

- Pel que fa al sector audiovisual en concret, es diu que un dels models a imitar és el dels països nòrdics, tot i que no s'aprofundeix en les seves característiques. Pel que fa a aquest sector, també es recomana recuperar l'impost de l'audiovisual, que va ser aprovat sense cap vot en contra del Parlament l'any 2015.
- També es recomana que Catalunya s'emmiralli en el Regne Unit, el Quebec, els Estats Units i Singapur pel que fa a les indústries culturals. Dels Estats Units s'especifica que hi ha una sèrie de desgravacions que acaben repercutint en el compromís per part de les empreses amb el sector cultural.
- Pel que fa al finançament, s'assenyala com a bona pràctica una normativa europea segons la qual es pot finançar fins el 80% del projecte si la producció es fa en una llengua minoritària. Aquest fet incentiva que empreses com Netflix produeixin en llengües minoritàries.
- Es destaca el Quebec com a referent mundial pel que fa a la retenció de talent, atès que s'apliquen ajuts de fins el 33% del salari de les persones treballadores del sector, que és considera estratègic. Les empreses utilitzen aquests ajuts per pagar el talent i evitar que marxi cap a altres països.
- Es destaca com a bona pràctica el sistema teatral de Catalunya ja que està dissenyat per adequar-se a les característiques del territori (per exemple, a la llengua). Segons una de les persones compareixents, el sistema teatral és el millor de l'Estat espanyol i en els darrers 30 anys ha crescut i s'ha estructurat molt gràcies a la iniciativa privada i a la complicitat pública i política.

- També es destaquen, en l'àmbit català, les aportacions reintegrables a projectes culturals,¹²⁵ que van rebre una menció europea com a bona pràctica de col·laboració entre el sector públic i el privat.

¹²⁵ Les aportacions reintegrables són uns ajuts econòmics en forma de “cofinançament” que permeten a l'empresa disposar de finançament a priori per a un projecte cultural. L'objecte d'aquestes subvencions és la concessió d'ajuts a projectes culturals dels àmbits de les arts escèniques, de les arts visuals i del món editorial, discogràfic i musical que tinguin una temporalitat definida, que siguin econòmicament identificables i diferenciables dins l'activitat de l'empresa i adreçats a la producció, distribució, comercialització o explotació de béns de consum cultural.

9. Consideracions i recomanacions

Amb aquest informe, el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) ha volgut fer una aproximació a la situació del sector cultural centrant la seva mirada en dos elements cabdals: la millora de les condicions de treball dels i les professionals del sector i el reforç de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural.

En aquest darrer capítol, el CTESC aporta al Govern les consideracions i recomanacions acordades per tots els seus membres amb relació a la necessitat de reforçar i impulsar el sector cultural a Catalunya. Cal tenir present, com és habitual en els informes d'aquesta institució, que algunes de les recomanacions poden requerir un marc competencial superior al que disposa la Generalitat. Tot i això, el CTESC valora la capacitat del Govern per negociar i consensuar amb altres administracions la possibilitat d'implementar-les o bé directament o bé incorporant l'esperit d'aquestes.

Aquest capítol s'estructura en cinc apartats. En el primer apartat es fa una síntesi de les principals consideracions que es desprenen de l'informe sobre l'evolució del concepte de cultura, així com de l'abast del sector cultural. En el segon apartat es fa una descripció de la situació econòmica del sector cultural, tenint en compte els factors condicionants de l'evolució agregada del sector i la distribució de la productivitat aparent en termes de treball i de diferents variables econòmiques del sector cultural per dominis i subbranques. Al tercer apartat es fa una síntesi de les principals consideracions de l'informe sobre el mercat de treball en el sector cultural. Al quart apartat es descriuen els principals instruments i mesures per reforçar el sector cultural i es distingeix entre les que van dirigides a: els i les professionals del sector i les empreses i entitats del teixit cultural.

Finalment, en el cinquè apartat, a partir de les principals conclusions i consideracions de l'informe, s'introdueixen les recomanacions acordades per tots els membres. Aquestes s'estructuren en quatre blocs: polítiques culturals des d'un punt de vista general, polítiques adreçades als i les professionals del sector cultural, polítiques adreçades a les empreses i entitats del teixit cultural i disponibilitat de dades.

9.1. El sector cultural

En l'informe s'ha fet un resum del que s'entén per cultura i sector cultural. La definició i classificació del sector té una especial rellevància i és un dels principals esculls a l'hora de delimitar a què ens referim concretament quan parlem de cultura o de sector cultural. També estableix les línies per a la futura incorporació de nous actors en un àmbit en canvis constants. De fet, les xarxes socials i la digitalització de la societat, en general, estan transformat també l'entorn cultural, que s'està adaptant i creant noves oportunitats.

La definició del concepte de cultura

La definició de cultura no és una tasca senzilla, ja que dista de ser unívoca i depèn del moment històric, polític i social a què fa referència aquest concepte. La cultura té una naturalesa polièdrica i està vinculada a molts camps com la formació (com a eina de coneixement), la civilització (com el conjunt de costums i conductes que caracteritzen els grups humans), l'oci (que permet fer ús del temps lliure) i la ment i l'esperit (com a font d'inspiració i expressió de sentiments). D'aquí ve la complexitat de parlar de "sector" en un entorn tan

divers i canviant com és la cultura. La diversitat es manifesta, entre d'altres, en les diferents tècniques i llenguatges d'expressió utilitzades pels creadors i creadores, en les eines emprades i en la forma d'arribar al públic, i s'amplifica amb la complexitat productiva de cada àmbit en particular i amb la varietat d'agents que hi intervenen.

Les anàlisis que, des dels diferents àmbits del coneixement, han abordat la caracterització del fet cultural han destacat la seva doble dimensió. D'una banda, una dimensió social, entesa com allò que serveix per identificar quelcom representatiu d'una determinada col·lectivitat. I d'altra banda, una dimensió individual de la cultura, que dona protagonisme a l'essència creativa i, per tant, interpreta la cultura com a creació personal d'una idea que es plasma en una obra d'art o d'un producte cultural original, i que és considerat com un element únic i irrepetible, amb un valor sovint difícil de comptabilitzar. En aquest sentit, si hem d'emprar alguna definició de cultura, una bona proposta seria la de la UNESCO: "la cultura es pot considerar actualment com el conjunt dels trets distintius, espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o un grup social. Aquesta engloba, en més de les arts i les lletres, els modes de vida, els drets fonamentals de l'ésser humà, els sistemes de valors, les tradicions i les creences" (UNESCO, 1982).

La delimitació del sector cultural

Un altre tema rellevant és l'abast del sector cultural, la qual cosa tampoc té una classificació única. A l'informe s'han comentat diverses classificacions: l'anglosaxona, les basades en el model dels cercles concèntrics -adoptada per la Comissió Europea-, en el model dels textos simbòlics, en el model de l'Organització mundial de la propietat intel·lectual basada en els drets d'autoria; i per últim, l'enfocament de l'economia de l'experiència.

Atesa la manca d'un sistema estadístic harmonitzat a la UE sobre el sector cultural, s'han establert uns criteris àmpliament acceptats per delimitar l'abast del sector cultural. En aquest sentit, el 1997, a instàncies de l'Eurostat, es constituí un *Leadership Group* (LEG-Cultura) sobre les estadístiques culturals. La contribució principal del LEG-Cultura va ser l'elaboració d'una classificació de les activitats culturals. A partir d'aquesta iniciativa, el 2009 es crea un nou grup de treball europeu d'estadístiques culturals, European Statistical System Network on Culture (ESSnet-Culture), amb l'objectiu de desenvolupar la producció de dades sobre la base d'un sistema estadístic coordinat i examinar la possibilitat d'adaptar o desenvolupar mètodes existents per a respondre a les noves necessitats i cobrir nous dominis. A partir d'aquí, l'IDESCAT elabora les seves estadístiques culturals.

Si bé ESSnet-Culture identificava set dominis culturals, l'IDESCAT n'afegeix dos més, atès que considera massa restrictiva la proposta europea. Per tant, els dominis culturals segons IDESCAT són els següents:

4. Patrimoni, arxius i biblioteques
5. Llibres i premsa
6. Arts visuals
7. Arts escèniques

8. Audiovisual i multimèdia

9. Arquitectura

10. Publicitat

11. Altres serveis relacionats amb la cultura, com algunes activitats d'edició no incloses en els altres dominis culturals, serveis d'informació no classificats i serveis de representació de mitjans de comunicació.

12. Activitats relacionades amb la cultura, com la impressió de periòdics, altres activitats d'impressió i arts gràfiques no incloses en els altres dominis culturals, la reproducció de suports enregistrats i la fabricació d'instruments musicals.

Tots aquests dominis es podrien reagrupar en tres grans blocs:

- Un primer bloc on s'integren les activitats principalment vinculades a la fase de la creació de la cultura, i que podríem assimilar dins del procés de producció com la font originària de cultura, associades, per una part, a les branques de les arts escèniques i, per l'altra, a les branques que agrupen tot el patrimoni cultural d'un espai geogràfic.
- Un segon bloc conformat pel que se sol denominar de forma genèrica com les indústries culturals, on es facilita la transformació de la font original de la cultura en un bé o servei a l'abast de nivells més amplis de la ciutadania, i que inclou diferents fases de l'activitat cultural vinculades amb la producció (on es du a terme el disseny del producte o servei cultural); la fabricació (on s'agrupen les activitats de reproducció en sèrie dels béns i serveis culturals ideats i dissenyats prèviament); la difusió i comercialització (que agrupa les activitats d'aquelles empreses que fan la intermediació entre els béns i serveis produïts en sèrie, i la persona usuària o consumidora final); la promoció i regulació de les administracions públiques (que agrupa la promoció cultural i de regulació del sector); i les activitats educatives (que agrupa l'ensenyament vinculat a la cultura).
- Finalment, es pot identificar un tercer bloc que agrupa activitats auxiliars tant de la creació com de la producció, difusió i distribució, que ofereixen productes o serveis amb una elevada connotació cultural, si bé no produeixen béns culturals en un sentit estRICTE.

Més enllà dels problemes de quantificació estadística associats a l'estudi de qualsevol realitat econòmica social, la literatura econòmica, que també contempla la dimensió polièdrica de les activitats culturals, ha destacat, des de diferents perspectives, la influència de la cultura i les arts en el desenvolupament de les societats. Per un costat, la literatura econòmica aborda l'anàlisi de les activitats culturals des d'aproximacions de caràcter normatiu vinculades al rol dels poders públics davant els reptes que planteja la provisió de cultura a la ciutadania. Per un altre, la literatura econòmica més convencional ha abordat l'anàlisi de la cultura i la seva activitat avaluant el funcionament dels mercats que la proveeixen, amb els instruments propis de l'individualisme metodològic.

L'informe fa una descripció de les aproximacions normatives a la provisió dels béns i serveis culturals, vinculades a les decisions de política econòmica. Des d'aquestes perspectives, la cultura i els béns i serveis en què es materialitza són concebuts no tan sols com un bé de consum sinó com un actiu essencial en el desenvolupament de les societats. Mostra d'això n'és l'Acord de Govern, al setembre de 2020, pel qual es declara la cultura com a bé essencial per al desenvolupament de la personalitat individual i col·lectiva, entenent la cultura com un dret humà instaurat al Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de Nacions Unides, recollit al objectiu 4, fita 4.7, relacionats amb la resta de fites d'aquest objectiu que tenen a veure amb el dret a l'educació, així com la seva relació directa amb l'objectiu 8 pel treball digne, dels objectius de desenvolupament sostenible de la agenda 2030.

A més, diverses veus reconeixen la cultura com un dels quatre pilars per al desenvolupament sostenible de la societat, conjuntament amb la responsabilitat (o equilibri) mediambiental, el creixement o prosperitat econòmica, i l'equitat o progrés social. La cultura es concep com a catalitzador, que adequadament articulada amb la resta de pilars, permet treure un potencial màxim de les polítiques públiques.

9.2. La situació econòmica del sector cultural

D'acord amb les dades de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i la del sector serveis, el valor econòmic generat a Catalunya per les activitats culturals abans de la pandèmia se situava l'any 2019 en els 4.694 milions d'euros, el 2,2% del VAB generat per tota l'economia catalana. Aquestes activitats mantenen un pes sobre el conjunt de l'economia similar al del conjunt d'Espanya, on generen l'any 2019 el 2,3% del VAB de tota l'economia (el 2,5% quan s'inclouen les activitats d'educació vinculades a la cultura).

L'evolució del valor generat per les activitats culturals des de la crisi econòmica fins abans de l'impacte de la pandèmia, entre el 2008 i 2019, evidencia, tant per l'economia catalana com en el conjunt d'Espanya, les dificultats per mantenir el ritme de creixement de les rendes generades pel conjunt de l'economia, i més especialment, de les rendes generades en l'agregat de les activitats de serveis. Tot i que el creixement del VAB cultural en els darrers anys (2014-2019) ha estat lleugerament superior al creixement del conjunt de l'economia i al de les activitats de serveis, l'impacte diferencialment més acusat en el VAB cultural durant els anys de crisi (2008-2013) ha comportat, en el balanç d'aquests onze anys, una pèrdua de pes del VAB cultural en el conjunt de l'economia, i especialment respecte de les activitats de serveis.

Aquesta pèrdua de pes també es posa de manifest en l'evolució de l'ocupació generada pel sector. L'indicador d'ocupació de l'EPA, tant per a Catalunya com per a Espanya, mostra que el seu creixement els darrers anys (2014-2019) tot just ha permès recuperar el nivells d'ocupació previs a la crisi. Les dades d'ocupació cultural de Catalunya capturades per l'Enquesta estructural de la indústria i el serveis estima un creixement més reduït de l'ocupació del sector en els anys 2014-2019, amb el resultat d'una pèrdua dels nivells d'ocupació respecte del 2008 i, per tant, una reducció més important del pes de l'ocupació cultural sobre el conjunt dels serveis que amb les dades EPA. En l'apartat 3 s'entra amb més profunditat en l'anàlisi del mercat de treball.

Factors condicionants de l'evolució agregada del sector

En el capítol s'identifiquen tres factors que, al llarg del període 2008-2019, han condicionat l'evolució agregada del sector: l'evolució de la seva productivitat, l'evolució de la despesa en consum cultural de les llars i, finalment, l'evolució de la despesa pública en cultura.

Un primer factor que configura l'evolució de l'agregat de les activitats culturals és l'evolució de la seva productivitat. El fet que una part significativa de la producció dels béns o serveis culturals (especialment en el cas de les arts escèniques, les arts visuals, o aquells que conformen el patrimoni cultural) es caracteritzi d'una forma molt accentuada pel talent individual comporta un consum elevat de temps de treball en el seu procés productiu. Són activitats on és més costós incorporar millores tecnològiques i, per tant, amb una possibilitat més restringida de substituir el factor treball pel factor capital i d'incorporar millores en la seva productivitat.

Les dades agregades mostren, a mig termini, un estancament o fins i tot reducció dels nivells de productivitat aparent en termes de treball de les activitats culturals, mesurat en termes nominals, amb un augment de la distància tant respecte de l'evolució de la productivitat del conjunt de l'economia com del conjunt de les activitats de serveis i de l'evolució en la productivitat de l'agregat de les branques industrials. Aquest comportament pot portar associat una pressió addicional en el procés de generació de rendes en el conjunt del sector i en el procés de la seva distribució entre els factors de producció, comparat amb la resta de l'economia. Els menors creixements de la productivitat introdueixen incerteses sobre la rendibilitat del sector, dificultant els processos d'inversió privat, limitant el seu nivell de capitalització i la dimensió empresarial del sector. Per un altre costat, també poden posar pressió en el procés de distribució entre els nivells de retribució del factor treball i el factor capital, un element que es pot traduir en un empitjorament relatiu de les condicions laborals del sector.

En el cas de l'economia catalana, **les dades indicarien un pràctic estancament dels nivells de productivitat aparent en termes de treball entre 2008 i 2019, amb lleugera reducció de l'1,5%**. Mentre que aquest mateix indicador calculat, a partir de les dades de Comptabilitat Regional (CR), pel conjunt de l'economia, pel total de les activitats de serveis i per l'agregat de les branques industrials mostra un increment nominal de la productivitat aparent entre aquests anys de l'**16,9%**, el 15,7% i el 26,9%, respectivament.

Un segon factor condicionant de l'evolució agregada del sector cultural seria la despesa en consum de les llars. La dificultat de les activitats culturals per mantenir el seu pes com a generadores de rendes respecte del conjunt de l'economia també s'hauria vist afectada per la persistent reducció, d'ençà de la crisi de 2008, en el consum cultural de les llars, tant a Catalunya com en el conjunt d'Espanya. El nivell global de despesa en consum cultural de les llars catalanes s'ha reduït, no només durant els anys de crisi econòmica (2008-2013), sinó de forma més preocupant, també durant els anys de creixement econòmic iniciat el 2014. Tot i l'augment, modest, **de la renda disponible ajustada per capita de les llars entre 2008 i 2019, en termes nominals, el consum per capita en cultura de les llars s'ha reduït el 37,8%, provocant que el pes de la despesa en cultura per part de les famílies hagi passat del 3,3% al 2,1% del pressupost total que destinen al consum, i que la despesa agregada en consum cultural sigui l'any 2019 el 35,9% inferior que el 2008.**

Aquesta evolució es pot associar a característiques intrínseques d'una part important dels béns i serveis culturals que s'ofereixen en els mercats, i que s'enfronten a demandes relativament més inestables i sensibles respecte de la renda disponible de les llars. Això pot venir donat per la pròpia incertesa sobre la qualitat dels béns i serveis culturals consumits, o per problemes de preferències no revelades que dificulten la fidelització dels consumidors. Aquestes dificultats també es posen de manifest davant de canvis tecnològics en la provisió d'aquests béns i serveis, actualment molt vinculats als processos de digitalització del sector, i poden veure's accentuades en contextos de reducció o baix creixement de la renda disponible, o d'augment de les desigualtats en la seva distribució.

De fet, per grups de despesa, a partir de les dades disponibles, s'observa una elevada concentració del consum de les llars en **Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació i en Equips i serveis de telefonia mòbil i d'Internet**, uns tipus de béns i serveis que tenen el potencial de facilitar a la ciutadania l'accés a la cultura. Així, aquests béns i serveis **han passat de concentrar el 50% de la despesa cultural el 2016 al 60% el 2019**. En canvi, la reducció de la despesa en consum cultural dels darrers anys (2016-2019) es concentra, per una part, en aquells serveis on el consum dels quals es fa de forma col·lectiva, associat als subgrups d'Espectacles i una part del grup d'Altres serveis culturals i, per una altra, i de forma més intensa, en els subgrups de Llibres i de Publicacions periòdiques (que inclouen la despesa en la descarrega de llibres electrònics i les subscripcions digitals).

Un darrer factor que pot estar condicionant l'evolució del valor econòmic generat per les activitats culturals és el suport que reben des del sector públic. Ja sigui a partir de la pròpia provisió pública, articulada, principalment, a través de diferents institucions que depenen directament dels pressupostos públics, com mitjançant el suport financer que prové directament dels pressupostos públics adreçats a l'activitat privada del sector. Les dades disponibles mostren un canvi significatiu, a partir de la crisi financera del 2008, en l'evolució dels recursos que des del sector públic s'han destinat a la política cultural en el conjunt de l'economia espanyola i catalana.

D'una manera similar al que passa a Espanya, en el cas de l'economia catalana, les dades de liquidació agregada dels pressupostos de la Generalitat i de les Entitats locals de Catalunya indiquen, a partir de la crisi financera l'any 2008, un canvi en la prioritat que la despesa en cultura té en els pressupostos. El seu pes passa de significar l'any 2008 el 4,9% de la despesa pública total al 2,8% el 2013. I a partir de 2014, es manté prop del 3,3%. Ara bé, el principal causant de **la reducció de la despesa cultural és la Generalitat, atès que entre 2008 i 2019 redueix el seu pes del 3,0% a l'1,5%** amb un volum de despesa del 2019 de 416,9 milions d'euros. **En menor mesura, les entitats locals passen, per al mateix període, del 9,5% al 7,8%, amb un volum de despesa de 900 milions d'euros.**

Aquesta evolució de la despesa pública espanyola i catalana contrasta amb l'experimentada en la majoria de països de l'UE27. En el conjunt de l'UE27 la despesa pública en cultura per habitant (a preus de 2015) ha crescut (entre 2001-2008 i 2014-2019) el 7,6%, si bé en les economies de l'UE27-Sud s'ha reduït el 17,8%. Com a resultat d'aquesta evolució, Espanya manté, en termes mitjans dels anys 2014-2019, un nivell de despesa pública per habitant en cultura el 19,4% per sota de la mitjana dels països del UE27. Tot i això, Espanya manté un esforç superior en relació amb els països de l'UE27-Sud, el 32,6% per sobre, i dels països de l'UE27-Est, el 60,9% per sobre.

L'esforç en la despesa cultural en termes per capita en relació amb l'UE27 es veu llastada per la menor disponibilitat de recursos públics per capita de l'economia espanyola, com a conseqüència de l'efecte combinat de generar un PIB per capita el 15,2% inferior a la mitjana del països europeus i destinar a la despesa pública un menor percentatge del PIB generat per l'economia. En aquest darrer sentit, el pes de la despesa pública sobre el PIB és el 9,8% inferior que en la mitjana de l'UE27.

Distribució de la productivitat aparent en termes de treball i de diferents variables econòmiques del sector cultural per dominis i subbranques

En l'informe es fa una anàlisi descriptiva a partir dels valors mitjans dels anys 2016-2019 de la distribució del nivell de productivitat aparent en termes de treball en la cadena de valor, a més d'una comparativa de diferents variables econòmiques representatives de l'estructura productiva del sector i de la distribució del valor que genera, per dominis culturals i subbranques.

El sector cultural genera una renda per persona ocupada de 39.963 euros, l'11,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, el qual es distribueix de forma dispar entre els diferents dominis que integren el sector, si bé amb un predomini de subbranques amb nivells de productivitat inferiors a la mitjana (23 de les 36). Així, el 64,6% del VAB cultural es genera en subbranques amb una productivitat inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, subbranques que concentren el 77,5% de la població assalariada del sector, i el 90% del treball no assalariat.

En la distribució del nivell de productivitat per dominis es pot destacar que, per una part, els dominis d'Arts visuals o plàstiques, d'Arts escèniques i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques, mantenen el nivell de productivitat aparent en termes de treball més baix del sector, inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i també a l'agregat de les activitats de serveis. Aquest nivell relativament baix és compartit per la gran majoria de subbranques que integren cada un dels dominis.

Per una altra, els dominis de Llibres i premsa i el grup de subbranques Interdisciplinàries mantenen un nivell intermedi de productivitat dins del sector, que si bé inferior a l'agregat de les activitats industrials i de serveis, se situa per sobre de l'agregat de serveis. En el domini de Llibres i premsa la distribució interna d'aquesta productivitat entre subbranques està relativament polaritzada, amb un grup de subbranques amb un nivell significativament per sota de la mitjana i un altre significativament per sobre. Contràriament, en el grup de subbranques Interdisciplinàries pràcticament totes comparteixen un nivell similar de productivitat.

Finalment, el domini d'Audiovisuals i multimèdia genera la renda per persona ocupada més elevada dins del sector, significativament per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i amb una distribució interna d'aquest nivell compartit per la majoria de subbranques que l'integren.

A l'informe s'han identificat tretze subbranques d'activitat¹²⁶, fonamentalment vinculades a les fases de creació i distribució i comercialització dins de la cadena de valor de cada domini, amb una VAB per persona ocupada significativament per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, i de l'agregat d'activitats de serveis. Aquestes activitats generen el 23,0% del VAB, ocupen el 25,5% de les persones assalariades, i el 64,4% del treball no assalariat del sector cultural.

Aquest baix nivell de productivitat relatiu es tradueix tant en una despesa de personal per assalariat com un Excedent Brut d'Explotació (EBE) corregit per persona ocupada significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. **A la majoria d'aquestes tretze subbranques l'EBE corregit per persona ocupada mostra valors negatius, indicant dificultats per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de l'activitat**, i/o per remunerar els proveïdors de fons propi i deute, i/o per autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis sinó també de l'agregat de les activitats de serveis. Aquestes activitats comparteixen tot un seguit d'indicadors:

- Estructura productiva amb una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda.
- Presència elevada del treball per compte propi.
- Taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat comptabilitzada per les empreses que pot estar indicant un nivell de capitalització dels processos productius relativament reduït.
- Taxa de vendes a l'estranger significativament per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, excepte en les subbranques de Fabricació d'instruments musicals, i d'Activitats de traducció i d'intèrprets.
- Taxa de subvencions a l'explotació significativament inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials, excepte en les quatre subbranques que integren el domini de les Arts escèniques.
- Taxa d'inversió significativament inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, especialment per la baixa taxa d'inversió en actius materials.

¹²⁶ Aquestes tretze branques inclouen les quatre branques del domini d'arts escèniques (arts escèniques, activitats auxiliars, gestió de sales d'espectacles i fabricació d'instruments musicals), tres de les quatre branques d'arts visuals i plàstiques (creació artística literària, activitats de fotografia i serveis tècnics d'arquitectura), tres de les quatre branques del domini de llibres i premsa (comerç de detall de llibres, comerç de detall de periòdics i articles de papereria, activitats de traducció i interpretació) i tres de les dotze branques del domini d'audiovisuals i multimèdia (comerç de detall d'enregistrament de música i vídeo, lloguer de cintes de vídeo i discos i Reproducció de suports enregistrats). En aquest llistat no hi ha cap branca dels dominis de Patrimoni, arxius i biblioteques i de les subbranques interdisciplinàries

9.3. El mercat de treball del sector cultural

La disponibilitat de dades per estudiar el sector cultural és baixa. Per aquest motiu, s'ha optat per aproximar el mercat de treball del sector des d'una classificació per ocupacions que distingeix entre les totalment integrades al sector cultural i les parcialment integrades.¹²⁷

Segons l'EPA, l'any 2021 hi havia al voltant de **190.000 persones ocupades al sector cultural a Catalunya**. Això representa el **5,5% de la població ocupada a Catalunya i el 24,6% de la població ocupada al sector cultural a Espanya**, força per sobre del 17,4% que representa el conjunt de la població ocupada a Catalunya sobre el total espanyol. Vora el 60% de la població ocupada al sector cultural són homes i el 40% dones, per sota clarament del total de dones ocupades a Catalunya (47% el 2021). Cal també destacar el pes de la població treballadora autònoma en aquest sector, del 35%, el qual supera amb escreix el pes de les persones no assalariades al conjunt de l'economia (un 15%). Aquesta dada fa que les persones no assalariades ocupades del sector cultural representin vora el 13% de les persones no assalariades a Catalunya, una dada realment alta tenint en compte la dimensió del sector.

La contractació al sector cultural és més sensible al cicle econòmic que la resta d'ocupacions, especialment quan es tracta d'ocupacions totalment integrades al sector cultural. El gruix dels contractes i persones contractades al sector cultural es produeixen al Barcelonès, on el sector cultural representa el 10,9% dels contractes i el 8,3% de les persones contractades a la comarca. És a dir, el clúster cultural català està molt concentrat a la capital catalana.

Pel que fa al perfil de la població contractada, el sector cultural destaca pel baix pes de les dones i de la població de nacionalitat estrangera (sobretot a les ocupacions totalment integrades al sector cultural). Així mateix, destaca el pes elevat de la població contractada amb formació universitària (sobretot a les ocupacions parcialment integrades al sector cultural). De la mateixa manera, la mida de les empreses que contracten al sector cultural és més petita que la mitjana (sobretot a les ocupacions totalment integrades) i es fa menys ús d'empreses de treball temporal (ETT) que a la resta d'ocupacions.

El sector cultural destaca per tenir un percentatge baix de contractes indefinits a l'estadística de la contractació (8,3% l'any 2019 enfront del 13,7% de la resta d'ocupacions), especialment a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (4,1%). Aquest percentatge ha augmentat amb la pandèmia, però segueix sent més baix que a la resta d'ocupacions. A aquest fet, cal afegir que la durada dels contractes temporals és clarament més curta al sector cultural (49,8 dies respecte als 62,4 dies de la resta, el 2019). Un dels factors explicatius d'aquesta realitat és la naturalesa temporal de l'activitat, especialment al teatre, la música, la dansa o el circ, en general les arts en viu. En aquests casos, els espectacles duren mentre tinguin acceptació del públic, i això dificulta poder contractar plantilles fixes.

¹²⁷ La classificació catalana d'ocupacions (CCO-11), utilitzada a l'informe, permet distingir entre ocupacions totalment integrades i ocupacions parcialment integrades al sector cultural. Entre les ocupacions totalment integrades es poden citar, entre d'altres, els i les escriptors, els actors i actrius, els i les bibliotecàries o les persones dedicades a la composició, la música o la cançó. Pel que fa les ocupacions parcialment integrades es pot fer referència, entre d'altres, a les persones dedicades a la representació artística i esportiva, als directors i directores de publicitat i relacions públiques, les persones que analitzen, programen i dissenyen pàgines web o el professorat. Es pot accedir a la llista completa d'ocupacions en el capítol V de l'informe.

No passa el mateix amb les estructures de producció o tècniques, que tenen un caràcter més estable.

L'elevat pes dels contractes temporals i la curta durada d'aquests al sector cultural fan que l'índex de rotació (nombre de contractes per persona contractada) sigui més alt al sector cultural (2,3 l'any 2019) que a la resta d'ocupacions (1,9), i molt més elevat a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (3,0). Després d'una reducció durant la pandèmia, l'any 2021 s'ha recuperat, sense assolir els nivells de 2019.

Si s'estudien els contractes segons el tipus de jornada (parcial o completa), el pes dels contractes de treball a jornada parcial és més baix al sector cultural (30,5%) que a la resta d'ocupacions (36,3%). En canvi, dins del sector cultural, la contractació a temps parcial és alta entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural (51,9%).

A partir d'aquests indicadors es pot concloure que la qualitat de la contractació és més baixa al sector cultural, especialment en les ocupacions totalment integrades, que a la resta d'ocupacions. Pel que fa a les persones demandants d'ocupació, l'evolució al sector cultural és similar a la de la resta d'ocupacions. Val a dir, però, que durant el 2020 l'augment de persones demandants d'ocupació ha estat més intens al sector cultural, especialment a les ocupacions totalment integrades al sector.

9.4. Instruments i mesures per reforçar el sector cultural

A l'informe s'ha fet una descripció de les polítiques culturals a Catalunya destinades, d'una banda, a millorar les condicions socioeconòmiques dels i les professionals de la cultura i, de l'altra, a reforçar les organitzacions que conformen el teixit cultural a Catalunya. Prèviament a l'anàlisi de les polítiques, s'han identificat una sèrie de reptes que afecten professionals i organitzacions en el desenvolupament de la seva activitat a Catalunya. La pandèmia i les seves afectacions culturals, fonamentalment a les arts escèniques i musicals, han posat encara més de manifest uns problemes que el sector arrossega de manera crònica. En aquest sentit, s'ha fet referència de manera transversal a les actuacions posades en marxa per pal·liar els efectes de les mesures endegades per fer front a la COVID-19, les quals han afectat especialment el sector cultural.

A partir de l'anàlisi efectuada, s'observa que a Catalunya la política cultural necessita una estratègia a llarg termini i amb objectius avaluable.

Els i les professionals del sector cultural

Pel que fa als reptes dels i les professionals del sector cultural, hi ha 6 grans àmbits d'actuació de cara a la implementació de les polítiques. En primer lloc, **la millora de les condicions laborals**. Una part important de les ocupacions que aplega el sector de la cultura tenen unes característiques laborals particulars, amb perfils molt diferents, distintes a les d'altres sectors. Comparteixen en la seva majoria una temporalitat i, en alguns casos, irregularitat ocupacional, que comporten inseguretats d'ingressos i obstaculitzen una adequada protecció social. La tipologia de contractació no preveu hores de treball dutes a terme que podrien computar com a cotitzades a la Seguretat Social, amb el que això penalitza a l'hora de rebre quanties econòmiques com la prestació d'atur o la pensió de jubilació. També dificulten conciliar la vida personal, familiar i laboral i, a més, generen incertesa vital.

El fet d'identificar i donar solució a les característiques laborals diferencials del sector cultural, asseguraria la llibertat creativa, en el sentit que les persones treballadores no se sentirien limitades per qüestions purament econòmiques, i es garantiria el dret de la ciutadania de gaudir d'aquesta riquesa i diversitat cultural.

D'altra banda, la mobilitat transfronterera no està prou ben resolta, amb obstacles com els visats, la regulació de la seguretat social, la fiscal i les normes de propietat intel·lectual. A tot plegat cal afegir el repte ja comentat del procés de digitalització i les problemàtiques específiques que afronten les dones, amb remuneracions inferiors a les dels homes i la seva representació insuficient en els principals càrrecs creatius i directius.

En segon lloc, **les relacions laborals**, on s'observa una manca d'idoneïtat de la seva regulació donada la singularitat del treball cultural. Tot i les millores introduïdes amb l'aprovació del Reial Decret 5/2022, encara resta pendent l'actualització de la regulació actual. Un altre aspecte és l'elevada presència del treball per compte propi que en alguns casos podria estar dins de la condició de "fals autònom", especialment en determinats dominis culturals.

En tercer lloc, **la protecció social**, que encara té marge de millora, malgrat els últims avenços. Així, la regulació en aquest àmbit no ofereix una resposta completa a la singularitat del sector dins del sistema de Seguretat Social, tant pel que fa al Règim General com al Règim del treball autònom, tenint en compte els efectes del treball intermitent en les cotitzacions i en l'accés i la quantia de les prestacions. També s'observa una manca de reconeixement de les malalties professionals pròpies del sector.

Un quart bloc és el que fa referència a la **representació del sector i a la negociació col·lectiva**, atès que les característiques del treball cultural dificulten l'exercici dels drets de representació i negociació col·lectiva.

En cinquè lloc, **l'adaptació de la fiscalitat**, amb tres camps susceptibles de millora: la tributació de l'IRPF, poc adaptada a la intermitència i irregularitat dels ingressos; l'aplicació del criteri de caixa en l'IVA, amb la finalitat de contribuir a reduir els problemes de finançament derivats d'ingressar quotes d'IVA que no s'han cobrat; i la millora de l'encaix dels epígrafs de l'IAE, allunyats de la realitat del sector.

I per últim, **la formació per a l'ocupació**, escassa per al sector. A més, es detecta la necessitat d'oferir eines formatives posant el focus en la digitalització, així com d'establir vies per a les reconversions professionals, especialment en professions artístiques que tenen una vida curta.

Per fer front a aquests reptes, l'assoliment de l'Estatut de l'Artista es converteix en un instrument essencial. En aquest sentit, cal destacar l'aprovació per unanimitat de l'informe de la Subcomissió per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista per part del Ple del Congrés dels Diputats, el setembre del 2018. Amb aquesta signatura, es pot afirmar que Espanya està avançant en la línia d'elaborar una legislació que reguli la condició de l'artista, agrupant totes les mesures destinades als treballadors i treballadores culturals.

En el procés de materialització dels àmbits recomanats en l'informe aprovat pel Congrés, cal destacar el Reial Decret 26/2018, on es regulen mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia en els àmbits tributari i de la Seguretat Social. Entre les diverses

mesures de tipus tributari cal destacar: la reducció de la retenció aplicable als rendiments procedents de la propietat intel·lectual; l'aplicació del tipus reduït de l'IVA del 10% per serveis prestats per persones físiques considerats essencials de la indústria cultural. Pel que fa a la Seguretat Social, es regula la cotització dels i les artistes en espectacles públics en el règim general durant períodes d'inactivitat. En el Reial Decret 302/2019, a instància del Reial decret 26/2018, es compatibilitza la pensió de jubilació i l'activitat de creació artística que generi drets de propietat intel·lectual.

També cal fer esment del Reial Decret llei 5/2022, on s'inclou el personal tècnic i auxiliar, així com de l'entorn web i les noves formes de difusió de la cultural en l'àmbit de l'aplicació de la norma reguladora de les relacions laborals del sector.

Amb la irrupció de la COVID-19, aquest procés de desenvolupament de l'Estatut de l'Artista queda interromput. L'any 2021, es dona una nova empenta a l'Informe del Congrés, el qual s'incorpora dins del Pla Nacional de Recuperació i Resiliència. Així, mitjançant el Reial Decret 639/2021, es constitueix una Comissió Interministerial per impulsar i coordinar les actuacions necessàries per donar compliment a les mesures incloses en l'Estatut de l'Artista. En concret, en els propers mesos s'espera la modificació del Reial Decret 1435/1985, que regula la relació laboral dels i les artistes. Altres reformes anunciades en el marc de la Comissió fan referència a temes fiscals i de Seguretat Social.

Ja entrat l'any 2023, s'han aprovat diverses mesures en matèria de protecció social i fiscal, en compliment de les recomanacions de l'informe sobre l'Estatut de l'Artista:

En primer lloc, amb l'aprovació del Reial decret llei 1/2023, que suposa un avenç significatiu per millorar el reconeixement de les persones treballadores en l'àmbit cultural, així com per millorar la seva protecció social, en un nou marc normatiu que aborda l'especificitat dels sectors culturals. En concret, es possibilita la compatibilització del 100 per cent de la pensió de jubilació, inclosa la no contributiva, amb l'activitat artística i de caràcter tècnic i auxiliar. D'aquesta manera, s'amplia la regulació anterior, que només permetia la compatibilització de la pensió contributiva de jubilació amb les activitats artístiques generadores de drets de propietat intel·lectuals. D'altra banda, aquesta norma incorpora una cotització reduïda per a artistes autònoms amb baixos ingressos, així com una prestació especial per desocupació en el marc de la relació laboral especial de les persones artistes.

En segon lloc, mitjançant el Reial decret 31/2023 es redueix del 15 al 7 per cent el tipus de retenció aplicable als rendiments de l'activitat econòmica de caràcter artístic quan els ingressos siguin inferiors als 15.000 euros. Així mateix, es redueix del 15 al 2 per cent el tipus mínim de retenció aplicable als rendiments del treball derivats d'una relació laboral especial artística en les arts escèniques, audiovisuals i musicals.

En l'àmbit català s'ha avançat en la millora de les condicions professionals en el món de la cultura amb la creació del Cens d'artistes, el qual es fusionarà properament amb el Cens de professionals d'oficis connexos a l'artista i d'altres professionals de la cultura, que es troba en fase final d'elaboració.

Cal dir que en el capítol d'experiències s'evidencia que molts països de la UE disposen de lleis que contribueixen, en diferent mesura, al desenvolupament d'estatuts professionals dels i les artistes. En aquest sentit, és remarcable la figura dels "Intermittents du Spectacle"

a França, a través de la qual els i les professionals de les arts són tractats com si fossin persones assalariades, sota determinades circumstàncies. També són destacables algunes experiències que permeten garantir uns ingressos mínims a aquest col·lectiu, com el cas irlandès.

Empreses i entitats del teixit cultural

Pel que fa als reptes als quals han de fer front les polítiques per enfortir les empreses i entitats del teixit cultural, se n'han destacat quatre:

En primer lloc, **l'accés al finançament**. Com s'ha esmentat en els apartats anteriors, el finançament de la cultura proveït pel sector públic és clarament insuficient en comparativa europea. A més, les aportacions de la inversió privada encara estan molt limitades, fet que es podria revertir amb polítiques més ambicioses de mecenatge cultural. Un segon desafiament és el que fa referència a l'estímul de la demanda, a través dels incentius al consum cultural o de l'enfortiment dels ensenyaments culturals i artístics en els diversos nivells educatius. Un tercer àmbit en el qual haurien d'incidir les polítiques és l'enfortiment de la competitivitat en un context d'estructura molt fragmentada del sector, que suposa una dificultat afegida per a la seva internacionalització. Per últim, la digitalització, que en el món de la cultura ofereix noves oportunitats per a les organitzacions pel que fa a la creació i distribució de les obres i al seu accés, però també suposa diversos reptes degut a la reorientació dels hàbits, les relacions i els models de producció i consum. Tots aquests reptes es fan més peremptoris amb la irrupció de la pandèmia de la COVID-19.

Pel que fa a les polítiques per **accedir al finançament públic**, en l'informe es destaca que en el període 2020-2022 estan molt marcades per la crisi pandèmica, tant en l'àmbit català, com en l'estatal i local. També es ressalta que en el Pla de subvencions 2019-2021 del Departament de Cultura es relacionen 180 línies de subvenció (incloses les línies COVID-19), a les quals s'han de sumar les nominatives, entre les quals es troben les destinades a les grans institucions culturals. A banda de les subvencions, l'ICEC proporciona aportacions reintegrables i préstecs participatius per al finançament de les empreses culturals. D'altra banda, des del Ministeri de Cultura i Esports també es concedeixen ajuts i subvencions al sector, i l'ICO proporciona finançament a les empreses i professionals de la cultura per a projectes d'inversió, activitats empresarials i necessitats de liquiditat o despesa.

Pel que fa a les mesures per **fomentar el finançament privat**, el primer que es constata és que l'ordenament jurídic espanyol compta amb la Llei 49/2002, la qual conté bàsicament incentius de caràcter fiscal al mecenatge, que en qualsevol cas caldria considerar com una primera passa per incentivar la captació de finançament privat per part del sector cultural. L'obsolescència d'aquesta llei es confirma amb el fet que a finals del 2022 es va començar a debatre al Congrés una proposta de la seva reforma.

Ara bé, la legislació estatal preveu diverses desgravacions fiscals, de deduccions de la base imposable o realitzades en el marc de programes de suport a esdeveniments d'excepcional interès públic, tant a l'IRPF com a l'Impost de Societats (IS), que han significat un impuls al mecenatge en determinats dominis culturals. En destacaríem dues, relacionades amb l'IS: a) una deducció en la quota de l'impost per inversions en produccions espanyoles cinematogràfiques i de sèries audiovisuals que permetin la confecció d'un suport físic previ a la seva producció industrial seriada. Aquesta deducció és del 30% respecte del primer milió

d'euros de base de deducció, i del 25% sobre l'excés d'aquest import (amb un topall de 10 milions d'euros de deducció); i b) una deducció del 20% de la quota (amb un límit de 500.000 euros) per la despesa realitzada en producció i exhibició d'espectacles en viu d'arts escèniques i musicals, constituïda pels costos directes de caràcter artístic, tècnic i promocional. A més, es possibilita la cessió d'aquestes deduccions a aquells contribuents que aportin finançament sense adquirir drets de propietat intel·lectual, a partir d'un contracte de finançament, a través del qual es rep una deducció del seu IRPF o del seu IS del 120% de la quantitat invertida, amb els mateixos topalls que els dos casos anteriors. D'aquesta manera, es genera una rendibilitat del 20% d'allò aportat mitjançant la desgravació fiscal.

Pel que fa a les polítiques per **estimular la demanda**, hi ha dues línies principals: una que fa referència a la fiscalitat i una altra relativa a l'enfortiment dels ensenyaments artístics a l'educació. A la legislació espanyola sobre l'IVA es preveuen diverses exempcions i reduccions de tipus impositius en determinats béns i activitats culturals. D'altra banda també hi ha algunes iniciatives per enfortir la cultura a través de l'educació, entre les que destaca el 1r Fòrum de les arts a l'educació, impulsat pel CONCA. Encara resta pendent la constitució d'un grup de treball permanent per coordinar i integrar les actuacions per tal d'abordar la presència de les arts i la cultura en l'educació. En aquest sentit, a l'informe s'explica l'experiència de Nova Zelanda amb el programa "Creatius i creatives a les escoles", amb una dotació que permet la contractació de 300 artistes perquè comparteixin els seus coneixements i talent amb el professorat i l'alumnat de les escoles.

També per estimular la demanda cultural, es poden mencionar mesures com les subvencions i aportacions reintegrables que gestiona l'àrea de desenvolupament de públics de l'ICEC, la posada en marxa per part de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural d'una línia de subvencions destinada a projectes i activitats que tinguin per objecte ampliar i diversificar l'activitat cultural en àrees no urbanes, amb càrrec als fons Next Generation UE, així com el programa Apropa Cultura, que ofereix entrades a activitats culturals a preu molt reduït.

En relació amb l'**enfortiment de la competitivitat**, cal fer esment de nou dels fons Next Generation UE, a través dels quals s'han posat en marxa diversos ajuts: internacionalització de les galeries d'art, modernització i gestió sostenible de les infraestructures d'arts escèniques i musicals, o la línia de subvencions "NextGen:Acceleradores" per tal que les empreses culturals dels àmbits de les arts escèniques, visuals, editorial, música, audiovisual i de la cultura digital contractin serveis i realitzin inversions estratègiques per a l'acceleració del seu creixement. Així mateix, s'han dut a terme diverses actuacions per fomentar el coneixement i la innovació, així com nous models de negoci, com una via per enfortir la competitivitat de les empreses.

Per altra banda, l'ICEC realitza diverses accions i serveis per a la internacionalització de les empreses culturals, com és l'impuls de plataformes de mercats i esdeveniments estratègics a Catalunya, subvencions a projectes d'internacionalització i organitza missions i estands culturals a les principals fires i esdeveniments mundials. A més, també fa tasca d'assessorament per ajudar a la internacionalització i a la captació d'ajuts europeus.

Finalment, i amb l'objectiu també d'enfortir la competitivitat, es duen a terme actuacions de foment del coneixement i la innovació, així com de promoció de continguts, productes i serveis culturals. En aquest sentit, el Departament de Cultura disposa de diversos ajuts i subvencions destinades a impulsar la distribució i l'exhibició de les produccions culturals.

I pel que fa a **la digitalització**, hi ha tot un ventall de mesures a les que cal fer esment. Pel que fa a l'àmbit estatal, es redueix l'IVA del 21 al 4% dels llibres digitals i les publicacions electròniques i l'any 2022 s'aprova la Llei estatal de comunicació audiovisual, tot i que cal tenir en compte el seu impacte reduït, atès que només afecta les plataformes amb seu a Espanya com ara Filmin o Movistar+. Aquesta llei estableix que un mínim del 30% del seu catàleg han de ser obres europees i d'aquestes, el 50% s'ha de reservar a obres de la llengua oficial de l'Estat o de la resta de llengües oficials. També preveu l'obligació de finançar anticipadament l'obra audiovisual europea. D'altra banda, encara està pendent l'aprovació de la reforma de la llei catalana de comunicació audiovisual.

Pel que fa a l'àmbit català, des de la recent creació de la Direcció General d'Innovació i Cultura Digital (DGICD), s'ha donat suport a projectes culturals amb tecnologies immersives així com a l'organització d'esdeveniments relacionats amb la Cultura Digital. A més cal destacar el paper de l'ICEC amb diverses actuacions relacionades amb aquest àmbit: préstecs participatius, línies de finançament i ajuts, formació, presència en fires o aportacions reintegrables a projectes de l'àmbit dels videojocs i multimèdia. Per últim, cal esmentar un projecte a llarg termini, la creació del Catalunya Media City, com un Hub Audiovisual i Digital.

A l'informe es destaquen les experiències de Canadà, amb el seu Pla Cultural Digital de Quebec, o de la República de Corea, amb el programa New Deal, un dels pilars del qual és el digital, amb una inversió prevista de 47.479 milions de dòlars fins el 2025.

9.5. Recomanacions

Tenint en compte les principals conclusions i consideracions exposades anteriorment, el CTESC formula una sèrie de recomanacions.

Pel que fa les polítiques culturals des d'un punt de vista general, el CTESC recomana

1. Impulsar un Pacte nacional per a la cultura, amb l'objectiu d'establir els criteris comuns d'actuació i la determinació de prioritats, tant pel que fa al sector públic com al privat, amb la participació dels agents del sector, així com dels agents econòmics i socials més representatius
2. Impulsar una visió estratègica a llarg termini que unifiqui l'acció pública en l'àmbit cultural. Tot plegat hauria de permetre la construcció de polítiques estables i un front comú per gestionar els reptes de futur
3. Impulsar l'avaluació de les polítiques culturals per tal de prendre i reorientar decisions, mitjançant l'establiment d'indicadors quantitius i qualitius de gestió cultural
4. Apostar de manera molt més decidida pel sector cultural, no només mitjançant l'aportació de recursos econòmics -que són imprescindibles- sinó també duent a terme una tasca de sensibilització social dels beneficis que genera amb l'objectiu d'augmentar el prestigi, la reputació i el reconeixement del sector i de les persones que hi treballen

5. Protegir l'equilibri entre una cultura orientada al mercat i una cultura amb finalitats socials
6. Donar suport i potenciar les iniciatives culturals del teixit social, atès que la societat catalana té una gran tradició en aquest tipus d'activitats i el seu impacte positiu en la cohesió social
7. Donar rellevància i vetllar per tota la cadena del valor dels dominis culturals, des de la sensibilització i l'educació cultural fins al consumidor/a final, passant per la distribució
8. Garantir el dret de tota la ciutadania a accedir i gaudir de la riquesa cultural amb què compta la nostra societat, atès que la cultura és un element molt important de l'estat del benestar. En aquest sentit, cal impulsar la llei de drets culturals, actualment en fase de consulta ciutadana, que garanteix el dret de la ciutadania a participar i formar part de la vida cultural del país
9. Promoure l'accés i el gaudi de la cultura a tot el territori, independentment de la grandària dels municipis, facilitant una oferta equilibrada
10. Posar en marxa un Pla transversal contra les desigualtats que tingui en compte, entre d'altres qüestions, els riscos associats a la digitalització, com ara la bretxa digital
11. Continuar exercint un suport a la cultura en català, com a mesura per reequilibrar i prestigiar l'ús social de la llengua catalana
12. Potenciar més intensament l'accés a la formació cultural des de la primera infantesa i durant totes les etapes dels estudis obligatoris i postobligatoris. Això hauria d'anar acompanyat d'un procés d'orientació acadèmica on les disciplines artístiques i culturals també estiguin recollides
13. Augmentar l'oferta de places públiques d'estudis secundaris i superiors de disciplines relacionades amb la cultura per tal d'aconseguir que tota la ciutadania hi pugui tenir accés i no es reproduïxin desigualtats socials
14. Impulsar urgentment el nou Pla nacional del llibre i la lectura consensuat amb el sector
15. Adoptar mesures per evitar l'economia informal i el frau laboral en les activitats relacionades amb el sector cultural, per tal d'evitar la competència deslleial
16. Revertir de la forma més ràpida i contundent possible la reducció considerable de la despesa pública en cultura consignada en els darrers anys. En tot cas, caldria equiparar la despesa per capita en cultura a la mitjana dels països de la UE
17. Arbitrar mecanismes garantistes i de blindatge de les aportacions pressupostàries en cultura i coordinar-les amb els ens locals i estatals per assegurar l'execució de la totalitat dels pressupostos en cultura

18. Millorar la coordinació entre els Departaments de la Generalitat de Catalunya, especialment el Departament de Cultura, el d'Empresa i Treball, el de Drets Socials i d'Educació, i entre aquests Departaments i l'àmbit local

19. Dotar de més recursos a la lluita contra la pirateria, que malmet el procés creatiu i els guanys que se'n poden derivar, i garantir els drets d'autoria i artístics de les persones treballadores del sector cultural

Pel que fa a les polítiques adreçades als i les professionals del sector cultural, el CTEESC recomana

20. Fer pedagogia per deixar d'associar la vocació dels i les professionals del sector cultural amb la gratuïtat i donar suport al reconeixement d'una remuneració suficient

21. Implicar el sector públic en la creació responsable d'ocupació de qualitat en el sector cultural, millorant les condicions i formats de la contractació pública en l'àmbit cultural

22. Impulsar la igualtat de gènere en el sector cultural, tant pel que fa a les condicions de treball com a la presència de dones en els principals càrrecs creatius i directius

23. Posar en marxa les mesures contemplades en l'Estatut de l'Artista encara pendents. En concret, caldria modificar la regulació de la relació laboral especial de l'activitat artística i tècnica, continguda al Reial decret 1435/1985. Així mateix, caldria reformar alguns aspectes relacionats amb la fiscalitat i la protecció social de l'activitat cultural

En l'àmbit fiscal, caldria:

- adequar el mètode de tributació de l'IRPF a la intermitència o irregularitat dels ingressos del sector
- reformar la regulació del criteri de caixa per al pagament de l'IVA per facilitar la seva aplicació
- modificar l'IAE per adaptar els seus epígrafs a la realitat de les professions artístiques

En l'àmbit de la protecció social, s'haurien d'articular mesures per reconèixer les malalties professionals específiques del sector, així com millorar les últimes reformes en matèria de prestacions i cotitzacions.

24. Desenvolupar una guia oficial sobre les mesures contingudes en l'Estatut de l'artista i la seva pràctica, per tal de facilitar la seva aplicació a les persones treballadores del sector cultural

25. Afavorir les condicions per a la negociació col·lectiva amb impuls del sector públic, si escau, en un sector atomitzat i amb dificultats per concretar convenis col·lectius de referència (per exemple, en els subsectors de la dansa, circ, doblatge, personal de sala de teatre, que no tenen conveni)

26. Aprofundir en el reconeixement de la propietat intel·lectual d'artistes i intèrprets. Això els permetria percebre una compensació econòmica pels fruits que el seu treball origini amb posterioritat a la finalització del seu contracte, com a conseqüència del seu enregistrament per mitjans audiovisuals digitals, que permetin explotacions posteriors. En aquest sentit, també caldria adaptar el concepte de llicència d'exhibició (*licensing*) a la normativa estatal, en la línia de la Directiva sobre els drets d'autor i drets afins en el mercat únic digital
27. Posar en marxa les mesures necessàries perquè les accions de formació per a l'ocupació arribin i s'adeqüin al sector cultural i siguin plenament efectives, ateses les seves especificitats
28. Incloure les qualificacions d'aquelles professions artístiques encara no recollides al Catàleg de Qualificacions Professionals
29. Oferir eines de reciclatge professional per a l'adaptació i capacitació dels i les professionals de la cultura en relació amb les noves maneres de treballar sorgides de la digitalització, així com millorar la formació en gestió de projectes i negocis
30. Establir vies per a les reconversions professionals, sobretot en relació amb les professions artístiques de vida curta, com ara la dansa

Pel que fa a les polítiques adreçades a les empreses i entitats del teixit cultural, el CTESC recomana

31. Afavorir aquelles produccions artístiques i culturals que es duguin a terme al territori català. Això és especialment important en aquelles produccions que tinguin un finançament públic rellevant
32. Impulsar mesures que afavoreixin la internacionalització d'alguns dominis culturals, com ara augmentar la seva promoció, públic potencial, qualitat i rendibilitat. En alguns dominis, com l'audiovisual, la competència és cada vegada més global i cal situar estructures que facilitin la innovació i la rendibilitat en la producció i la distribució digital
33. Substituir, en determinats casos, la política de subvencions a la producció cultural per convenis o contractes-programa ben dotats, que possibilitin una major estabilitat i perspectiva estratègica de futur, tant pel que fa a determinades activitats culturals com als llocs de treball que aquestes generen
34. Dissenyar els ajuts públics en base a criteris objectius que no condicionin les obres dels creadors
35. Cercar l'equilibri entre el suport a les grans estructures culturals i a les iniciatives més modestes o de menor rendibilitat per tal de garantir la diversitat del sector i de les seves organitzacions, així com l'accés i participació culturals de tota la ciutadania

36. Fomentar les sinergies i col·laboracions entre microempreses i petites empreses per assolir una mida que les situï en millors condicions de competitivitat empresarial i que permeti millorar les condicions laborals
37. Preservar la iniciativa publicoprivada com un dels motors culturals
38. Disposar d'una llei catalana de mecenatge, a més de tirar endavant la reforma de la llei de mecenatge espanyola, i incorporar en ambdós casos criteris de transparència en l'assignació de recursos
39. Incrementar les ajudes al consum cultural, atès el descens que ha experimentat en els darrers anys (excepte en telefonia mòbil i en equips i infraestructures TIC)
40. Afavorir línies de subvencions en consum cultural destinades als col·lectius més desfavorits
41. Adoptar una perspectiva inclusiva en el consum cultural que no discrimini les persones amb discapacitat, ni en el rol de consumidors culturals ni en el de productors
42. Fer polítiques per reforçar els nous models de negoci i de creació de nous públics per tal de millorar la competitivitat del teixit cultural
43. Millorar la capacitat d'adaptació tecnològica del sector cultural perquè sigui competitiu en un món globalitzat
44. Reforçar les xarxes d'intercanvi i formació permanent entre els centres de creació
45. Disposar d'una programació estable de caire cultural en els mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans audiovisuals, en horaris rellevants, que reflecteixi la diversitat del sector cultural
46. Blindar la inversió en continguts audiovisuals de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals en el pressupost i en el contracte programa, per tal d'evitar que aquesta es vegi afectada per altres necessitats més urgents de la seva estructura o de la sempre creixent inversió tecnològica
47. Utilitzar la posada en marxa de la nova plataforma digital de continguts audiovisuals en català "*over-the-top*" (OTT) que desenvolupa la CCMA, per tal d'agregar la major part dels continguts de l'àmbit digital en català, més enllà dels produïts per la pròpia CCMA, i de fomentar l'ús de la llengua catalana en aquest àmbit

Pel que fa a la disponibilitat de dades, el CTESC recomana

48. Millorar la disponibilitat de dades del sector cultural per a tot el territori i els diversos dominis que el componen. L'estudi ha reflectit les dificultats per obtenir dades completes, tant pel que fa a la situació del mercat de treball com de les principals

magnituds econòmiques. També hi ha una manca de dades en relació amb els nous usos i hàbits culturals de la ciutadania com, per exemple, les relacionades amb les plataformes digitals i l'accés a recursos culturals a través d'Internet. En aquest sentit, caldria posar en marxa el més aviat possible l'Observatori de Polítiques Culturals

49. Donar continuïtat a l'elaboració del Compte Satèl·lit de la Cultura de Catalunya, el darrer dels quals és del 2005, atès que permetria:

- determinar d'una forma més precisa l'abast del sector
- analitzar les activitats en cadascun dels dominis culturals i les diferents cadenes de valor del sector i distingir entre les fases de creació, producció, fabricació, difusió i distribució, activitats de promoció i regulació, activitats educatives i activitats auxiliars
- identificar els efectes, tant directes com induïts, de les activitats culturals en les diferents activitats econòmiques i el seu conjunt

50. Elaborar un estudi sobre el comportament i composició de les rendes mixtes (rendes de capital i de treball en el treball autònom) en l'àmbit del sector, desagregat per activitats, atesa l'elevada presència del treball autònom en moltes de les activitats

10. Bibliografia

Airef (2020). *Beneficios fiscales*. Madrid: Autoridad Independiente de Responsabilidad Fiscal (Airef).

Álvarez, H. (2019). *La precariedad en el sector del arte: un estatuto del artista como propuesta de solución*. Albacete: Bomarzo.

Ateca, V., Ganuza, J. J. i Prieto, J. (2021). *Economía y cultura: una mirada hacia el futuro*. Madrid: Funcas.

Australian Government (1994). *Creating culture: the new growth industries*. Canberra: Australian Government Publishing Service; Department of Communications, Information, Technology and the Arts.

Baltà, J. (2016). *El ejemplo francés: cómo protege Francia la cultura*. Madrid: Fundación Santillana; Fundación Alternativas.

Barbieri, N. (2021). Precarització del sector cultural i inequitats en la participació, reptes clau en l'era post-Covid. *Pensem.cat*, 12 de març de 2021. Barcelona: Fundació Congrés de Cultura Catalana.

Baró, E. (2009). *Les indústries creatives: estat de la reflexió i de l'avaluació del seu pes econòmic a escala internacional*. Barcelona: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Baumol, W. J. i Bowen, W. J. (1966). *Performing arts, the economic dilemma: a study of problems common to theater, opera, music and dance*. Nova York: Twentieth Century Fund.

Belleflamme, P. i Peitz, M. (2019). *Ratings, reviews, recommendations and the consumption of cultural good*. Discussion paper, núm. 076. Bonn: Collaborative Research Center Transregio 224.

Benjamin, W. (1982). *L'obra d'art a l'era de la reproductibilitat tècnica*. Discursos interrumpidos I. Madrid: Taurus.

Bustamante, E. (2009). *De las industrias culturales al entretenimiento: la creatividad, la innovación...: viejos y nuevos señuelos para la investigación de la cultura*. Diálogos de la comunicación, núm. 78. Lima: Federación Latinoamericana de Facultades de Comunicación Social.

Camacho, M. (2017). *El sector cultural en España durante la primera década del siglo XXI: análisis económico de las variables de oferta y de la incidencia de la enfermedad de los costes de Baumol*. Sevilla: Universitat de Sevilla.

Comissió Europea (2006). *Study on the economy of culture in Europe*. Brussels: European Commission.

Comissió Europea (2016). *Good practice report: towards more efficient financial ecosystems: innovative instruments to facilitate access to finance for the cultural and creative sectors (CCS)*. Luxemburg: Comissió Europea, Direcció General d'Educació, Joventut, Esport i Cultura.

Comissió Europea (2017). *Crowdfunding: reshaping the crowd's engagement in culture*. Brussel·les: Comissió Europea.

CoNCA (2014). *36 propostes per a la millora de la condició professional en el món de la cultura*. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts.

CoNCA (2020). *Informe anual sobre l'estat de la cultura i de les arts 2019*. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts.

CoNCA (2021). *Impacte econòmic de la COVID-19 en els sectors culturals: informe de resultats de l'any 2020*. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts.

Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CONCA) (2019). *Informe anual sobre l'estat de la cultura i de les arts*.

EENCA (2020). *The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals*. Brussels: European Expert Network on Culture and Audiovisual.

ESSnet-Culture (2012). *ESSnet-Culture final report*. Luxemburg: European Statistical System Network on Culture.

Eurofound (2009). *Germany: self-employed workers*. Dublin: Eurofound.

Fina, X., Comas, M., Domènech, M. et al. (2010). *Cultura i joves II: hàbits culturals i polítiques públiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Secretaria de Joventut.

Florida, R. (2009). *Les ciutats creatives*. Barcelona: Pòrtic.

Fundació Catalunya Europa (2016). *Estudio del gasto cultural de Europa y de los estados miembros durante la crisis 2007-2014*. Barcelona: Fundació Catalunya Europa.

Gabeiras, P., Durán, A. i Hurtado, L. (2021). *La contractació d'artistes en espectacles públics*. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA).

Gil, R. (2021). *Cap. IX. La política de competència y antimonopolio en el ámbito de la cultura en España*. Dins Ateca, V., Ganuza, J. J. i Prieto, J. (2021). *Economía y cultura: una mirada hacia el futuro*. Madrid: Funcas.

Govern de la República de Corea (2020). *Korean New Deal*. Sejong: Ministry of Economy and Finance.

Herrera, R. (2013). La eficiencia y la equidad en los sectores público y privado: economía distributiva y justicia social. *Administración & desarrollo*. Bogotá: Escuela Superior de Administración Pública.

Herrero, L. C. (2011). La contribución de la cultura y las artes al desarrollo económico regional. *Investigaciones regionales*, núm. 19 (2011). Madrid: Universidad de Alcalá.

Hesmondhalgh, D. (2002). *The cultural industries*. New York: SAGE.

Hesters, D. (2019). *D.I.T. (Do It Together): the position of the artist in today's world*. Brussels: Flanders Arts Institute.

Horkheimer, M. i Adorno, T. (1988). *La industria cultural: iluminismo como mistificación de masas: dialéctica del iluminismo*. Buenos Aires: Sudamericana.

IEF (2022). *Libro blanco sobre la reforma tributaria, 2022*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales (IEF).

Ministeri d'Estratègia i Finances de la República de Corea (2020). *Anunci de l'estratègia de creixement de la indústria dels continguts culturals Digital New Deal*. Sejong: Ministeri d'Estratègia i Finances de la República de Corea.

Monereo, J. L. i Rodríguez, G. (2018). La protección social de los artistas: a propósito de la propuesta de elaboración de un Estatuto del artista y del profesional de la cultura. *Revista de derecho de la Seguridad Social: Laborum*. Murcia: Laborum.

Montagut, M. i Sarasa, S. (1995). Teoria social i estat del benestar. *Revista catalana de sociologia*, núm. 1 (1995). Barcelona: La Societat.

OCDE (2005). *The measurement of scientific and technological activities: proposed guidelines for collecting and interpreting technological innovation data*. Paris: Organisation for Economic Cooperation and Development.

OIT (2019). *Challenges and opportunities for decent work in the culture and media sectors*. Ginebra: Organització Internacional del Treball.

Palma, L. A. i Aguado, L. F. (2010). Economía de la cultura: una nueva área de especialización de la economía. *Revista de economía institucional*. Bogotá: Universidad Externado de Colombia, Facultad de Economía.

Parlament Europeu (2006). *Financing the arts and culture in the European Union*. Bruxelles: Parlament Europeu, Direcció General de Polítiques Internes de la Unió.

Pérez, D. C. i Yábar, A. (2010). El valor económico de los bienes culturales y ambientales: cultura, desarrollo y sostenibilidad. *Observatorio medioambiental*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid. Instituto Universitario de Ciencias Ambientales.

Pérez, M. (2018). *El contexto profesional y económico del artista en España: resiliencia ante nuevos paradigmas en el mercado del arte*. Granada: Universidad de Granada.

Pine, B. J. i Gilmore, J. H. (2001). *The experience economy*. Massachusetts: Harvard Business Press.

- Puente, S. (2007). *Industrias culturales y políticas de Estado*. Buenos Aires: Ediciones Prometeo.
- Saladrigues, R. (2003). *El pensament econòmic en l'àmbit de la cultura*. *Nota d'economia: revista d'economia catalana i de sector públic*, núm. 76-77 (2n i 3r trimestres 2003). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Hisenda.
- Sen, A. (2010). *La cultura como base del desarrollo contemporáneo*. *Voces*. Buenos Aires: El Colegio.
- Smart (2013). *Le "statut" social de l'artiste*. Bruxelles: Société Mutuelle pour Artistes.
- Song-bum, S. (2021). *Hallyu, the korean wave coping with challenges against COVID-19*. Dins Kwon, H. i Song-bum, S. (2021). *Korea and the OECD: 25 years and beyond*. Paris: OECD; Permanent Delegation of de Republic of Korea to the OECD.
- Stangarone, T. (2020). *South Korea's Digital New Deal*. *The Diplomat*, June 25, 2020. Washington, D. C.: James Pach.
- Suárez, J. i Álvarez, S. (2021). *Cap. VIII. Economía pública y cultura: ¿de verdad la financiación pública de la cultura contribuye a la equidad?*. Dins Ateca, V., Ganuza, J. J. i Prieto, J. (2021). *Economía y cultura: una mirada hacia el futuro*. Madrid: Funcas.
- Throsby, D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tylor, E. B. (1975). *La ciencia de la cultura*. Dins Kahn, J. S. (ed.) (1975). *El concepto de cultura: textos fundamentales*. Barcelona: Anagrama.
- UNCTAD (2008). *The creative economy report: report 2008: the challenge of assessing the creative economy towards informed policy-making*. Geneva: United Nations.
- UNCTAD (2010). *Creative economy report 2010: creative economy: a feasible development option*. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development.
- UNESCO (1982). *Declaració de Mèxic sobre les polítiques culturals: Conferència Mundial sobre les Polítiques Culturals*. Mèxic: Conferència Mundial sobre les Polítiques Culturals.
- UNESCO (2005). *International flows of selected cultural goods and services, J 994-200*. Montreal: Unesco Institute for Statistics.
- UNESCO (2019). *Cultura y condiciones laborales de los artistas*. París: UNESCO.
- UNESCO (2020). *La cultura en crisis: guía de políticas para un sector creativo resiliente*. París: UNESCO.
- UNESCO (2022). *Repensar las políticas para la creatividad: plantear la cultura como un bien global*. París: UNESCO.

Urquijo, M. J. (2014). La Teoría de las capacidades en Amartya Sen. *Edetania: estudios y propuestas educativas*. Valencia: Universidad Católica de Valencia San Vicente Mártir, Escuela Universitaria de Magisterio "Edetania".

Vaquer, J. (2007). *Política cultural i models de l'estat del benestar a la UE*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Villarroya, A. i Barrios, M. (2019). *Desigualtats de gènere en l'ocupació cultural a Catalunya*. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA).

Villarroya, A. i Rubio, J. A. (2021). *Cap. VII. Fiscalidad y mecenazgo cultural en España*. Dins Ateca, V., Ganuza, J. J. i Prieto, J. (2021). *Economía y cultura: una mirada hacia el futuro*. Madrid: Funcas.

Zallo, R. (1992). *El mercado de la cultura: estructura económica y política de la comunicación*. Donostia: Tercera Prensa = Hirugarren Prentsa.

11. Annexos

11.1. Annex 1

TAULA 15. Taula de correspondència de la classificació de les activitats culturals (per subbranques a 4 dígits CNAE/CAAE, i per dominis) de les dades per Espanya (del Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya), i les dades per Catalunya (de l'Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya d'Idescat)

Dominis Culturals dades Compte Satèl·lit de la Cultura, Espanya, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAAE per dominis culturals segons Compte Satèl·lit de la Cultura, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAAE per dominis culturals segons Enquesta Estructural d'Indústria, Comerç i Serveis, Idescat	Dominis Culturals dades Catalunya, Idescat
A. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9102 Activitats de museus	9102 Activitats de museus	1. Patrimoni i Arxius i Biblioteques
A. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9103 Gestió de llocs i edificis històrics	9103 Gestió de llocs i edificis històrics	1. Patrimoni i Arxius i Biblioteques
A. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9104 Activitats de jardins botànics, zoològics i r. nacionals	No	
A. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9105 Activitats de biblioteques	9105 Activitats de biblioteques	1. Patrimoni i Arxius i Biblioteques
A. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9106 Activitats d'arxius	9106 Activitats d'arxius	1. Patrimoni i Arxius i Biblioteques
A. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	Compartit amb: A, B, C, D, E, F 8552 (p) Educació cultural	No	
B. Llibres i premsa	1811 Impressió de periòdics	1811 Impressió de periòdics	9. Activitats industrials relacionades amb la cultura
B. Llibres i premsa	1813 Serveis de preimpresió i preparació de suports	No	
B. Llibres i premsa	1814 Enquadernació i serveis relacionats amb la mateixa	No	
B. Llibres i premsa	4690 Comerç a l'engròs no especialitzat	No	
B. Llibres i premsa	4719 (p) Un altre comerç al detall en establiments no especialitzats	No	
B. Llibres i premsa	4761 Comerç al detall de llibres en establiments especialitzats	4761 Comerç al detall de llibres en establiments especialitzats	2. Llibres i premsa
B. Llibres i premsa	4762 (p) Comerç al detall de diaris i altres.	4762 Comerç al detall de periòdics i articles de papereria en establiments especialitzats	2. Llibres i premsa

Dominis Culturals dades Compte Satèl·lit de la Cultura, Espanya, INE		Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Compte Satèl·lit de la Cultura, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Enquesta Estructural d'Indústria, Comerç i Serveis, Idescat	Dominis Culturals dades Catalunya, Idescat
B. Llibres i premsa		4799 (p) Un altre comerç al detall no realitzat ni en establiments, ni en parades de venda ni en mercats ambulants	No	
B. Llibres i premsa		5811 Edició de llibres	5811 Edició de llibres	2. Llibres i premsa
B. Llibres i premsa		5813 Edició de periòdics	5813 Edició de periòdics	2. Llibres i premsa
B. Llibres i premsa		5814 Edició de revistes	5814 Edició de revistes	2. Llibres i premsa
B. Llibres i premsa		6391 Activitats d'agències de notícies	6391 Activitats d'agències de notícies	2. Llibres i premsa
B. Llibres i premsa		6399 (p) resums de premsa	6399 Altres serveis d'informació ncaa	8. Altres serveis relacionats amb la cultura
B. Llibres i premsa		7430 Activitats de traducció i d'interpretació	7430 Activitats de traducció i d'interpretació	2. Llibres i premsa
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, C	1812 (p) Altres activitats d'impressió i arts gràfiques	1812 Altres activitats d'impressió i arts gràfiques	9. Activitats industrials relacionades amb la cultura
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, C	4779 (p) Comerç al detall d'articles de segona mà en establiments especialitzats	No	
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, C	5819 (p) Altres activitats editorials	5819 Altres activitats d'edició	8. Altres serveis relacionats amb la cultura
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, C	9003 (p) Creació artística i literària	9003 Creació artística i literària	3. Arts visuals / Arts plàstiques
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, C, D, E	4789 (p) Comerç al detall d'altres productes en parades de venda i mercats ambulants	No	
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, C, D, E	4791 (p) Comerç al detall per correspondència o Internet	No	
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, D	4649 (p) Comerç a l'engròs d'altres articles d'ús domèstic	No	
B. Llibres i premsa	Compartit amb: B, E	4759 (p) Comerç al detall de mobles, aparells d'il·luminació i altres articles d'ús domèstic a establiments especialitzats	No	

El sector cultural a Catalunya

Dominis Culturals dades Compte Satèl·lit de la Cultura, Espanya, INE		Subbranques a 4 dígits CNAE/CAAE per dominis culturals segons Compte Satèl·lit de la Cultura, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAAE per dominis culturals segons Enquesta Estructural d'Indústria, Comerç i Serveis, Idescat	Dominis Culturals dades Catalunya, Idescat
B. Llibres i premsa	Compartit amb: A, B, C, D, E, F	8552 (p) Educació cultural	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: B, C	1812 (p) Altres activitats d'impressió i arts gràfiques	1812 Altres activitats d'impressió i arts gràfiques	9. Activitats industrials relacionades amb la cultura
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: B, C	4779 (p) Comerç al detall d'articles de segona mà en establiments especialitzats	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: B, C	5819(p) Altres activitats editorials	5819 Altres activitats d'edició	8. Altres serveis relacionats amb la cultura
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: B, C	9003 (p) Creació artística i literària	9003 Creació artística i literària	3. Arts visuals / Arts plàstiques
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: B, C, D, E	4789 (p) Comerç al detall d'altres productes en parades de venda i mercats ambulants	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: B, C, D, E	4791 (p) Comerç al detall per correspondència o Internet	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques		3212 Fabric. d'articles de joieria i articles similars	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques		4648 Com. a l'engròs d'articles de rellotgeria i joieria.	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques		4777 Com. al detall d'articles de rellotgeria i joieria est especialitzats	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques		4778 (p) Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats (Galeries d'art)	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques		7111 Arquitectura	7111 Serveis tècnics d'arquitectura	6. Arquitectura
C. Arts visuals / Arts plàstiques		7410 Disseny especialitzat	7410 Activitats de disseny especialitzat	3. Arts visuals / Arts plàstiques
C. Arts visuals / Arts plàstiques		7420 Activitats de fotografia	7420 Activitats de fotografia	3. Arts visuals / Arts plàstiques
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: C, D, E	2670 (p) Fabric.d'instr. d'òptica i equips fotogràfics	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: C, D, E	3319 (p) Reparació d'altres equips (p.e. instruments musicals)	No	

Dominis Culturals dades Compte Satèl·lit de la Cultura, Espanya, INE		Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Compte Satèl·lit de la Cultura, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Enquesta Estructural d'Indústria, Comerç i Serveis, Idescat	Dominis Culturals dades Catalunya, Idescat
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb C, E	4643 (p) Comerç a l'engròs d'aparells electrodomèstics (p.e. aparells t.v.; suports gravats)	No	
C. Arts visuals / Arts plàstiques	Compartit amb: A, B, C, D, E, F	8552 (p) Educació cultural	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: C, D, E	2670 (p) Fabric.d'instr. d'òptica i equips fotogràfics	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: C, D, E	3319 (p) Reparació d'altres equips (p.e. instruments musicals)	No	
D. Arts escèniques		3220 Fabric. Instruments musicals	3220 Fabricació d'instruments musicals	9. Activitats industrials relacionades amb la cultura
D. Arts escèniques		9001 Arts escèniques	9001 Arts escèniques	4. Arts escèniques
D. Arts escèniques		9002 Activitats auxiliars a les arts escèniques	9002 Activitats auxiliars a les arts escèniques	4. Arts escèniques
D. Arts escèniques		9004 Gestió de sales d'espectacles (teatres, concerts, etc.)	9004 Gestió de sales d'espectacles	4. Arts escèniques
D. Arts escèniques	Compartit amb: B, C, D, E	4789 (p) Comerç al detall d'altres productes en parades de venda i mercats ambulants	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: B, C, D, E	4791 (p) Comerç al detall per correspondència o Internet	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: B, D	4649 (p) Comerç a l'engròs d'altres articles d'ús domèstic	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: D, E	4743 (p) Comerç al detall d'equips d'àudio i vídeo	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: D, E	7810 (p) Agències de col·locació d'artistes (càsting)	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: D, E	9521 (p) Reparació d'equips electrònics d'àudio i vídeo d'ús domèstic	No	
D. Arts escèniques	Compartit amb: A, B, C, D, E, F	8552 (p) Educació cultural	No	
E. Audiovisuals i multimèdia		1820 (p) Reproducció de suports gravats	1820 Reproducció de suports enregistrats	9. Activitats industrials relacionades amb la cultura

El sector cultural a Catalunya

Dominis Culturals dades Compte Satèl·lit de la Cultura, Espanya, INE		Subbranques a 4 dígits CNAE/CAAE per dominis culturals segons Compte Satèl·lit de la Cultura, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAAE per dominis culturals segons Enquesta Estructural d'Indústria, Comerç i Serveis, Idescat	Dominis Culturals dades Catalunya, Idescat
E. Audiovisuals i multimèdia		2640 Fabricació d'equips electrònics d'àudio i de vídeo. Consoles de videojocs.	No	
E. Audiovisuals i multimèdia		2680 (p) Fabricació de suports verges per a l'enregistrament	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: C, D, E	2670 (p) Fabric.d'instr. d'òptica i equips fotogràfics	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: C, D, E	3319 (p) Reparació d'altres equips (p.e. instruments musicals)	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: C, E	4643 (p) Comerç a l'engròs d'aparells electrodomèstics (p.e. aparells t.v.; suports gravats)	No	
E. Audiovisuals i multimèdia		4652 Comerç a l'engròs d'equips electrònics i telecomunicacions i els seus components	No	
E. Audiovisuals i multimèdia		4742 Comerç al detall d'equip. de telecomunicacions en establiments especialitzats (mòbils)	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: D, E	4743 (p) Comerç al detall d'equips d'àudio i vídeo	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: B, E	4759 (p) Comerç al detall de mobles, aparells d'il·luminació i altres articles d'ús domèstic a establiments especialitzats	No	
E. Audiovisuals i multimèdia		4763 Comerç al detall d'enregistraments de música i vídeo	4763 Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo en establiments especialitzats	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: B, C, D, E	4789 (p) Comerç al detall d'altres productes en parades de venda i mercats ambulants	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: B, C, D, E	4791 (p) Comerç al detall per correspondència o Internet	No	
E. Audiovisuals i multimèdia		5821 Edició de videojocs	5821 Edició de videojocs	5. Audiovisuals i multimèdia

Dominis Culturals dades Compte Satèl·lit de la Cultura, Espanya, INE		Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Compte Satèl·lit de la Cultura, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Enquesta Estructural d'Indústria, Comerç i Serveis, Idescat	Dominis Culturals dades Catalunya, Idescat
E. Audiovisuals i multimèdia		5912 Activitats de postproducció cinematogràfica, de vídeo i de programes de televisió	5912 Activitats de postproducció cinematogràfica, de vídeo i de programes de televisió	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		5914 Exhibició cinematogràfica	5914 Activitats d'exhibició cinematogràfica	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		5915 Producció cinematogràfica i vídeo	5915 Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		5916 Producció de programes de televisió	5916 Activitats de producció de programes de televisió	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		5917 Distrib. cinematogràfica i vídeo	5917 Activitats de distribució cinematogràfica i de vídeo	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		5918 Activitats de distribució de programes de televisió Promoció i regulació	5918 Activitats de distribució de programes de televisió	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		5920 Activitats d'enregistrament de so i edició musical	5920 Activitats d'enregistrament de so i edició musical	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		6010 Activitats de radiodifusió	6010 Activitats de radiodifusió	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		6020 Programació i emissió de televisió	6020 Activitats de programació i emissió de televisió	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		7722 Lloguer de cintes de vídeo i discos	7722 Lloguer de cintes de vídeo i discos	5. Audiovisuals i multimèdia
E. Audiovisuals i multimèdia		7729 (p) Lloguer d'altres efectes personals i art. d'ús domèstic (vestits)	No	
E. Audiovisuals i multimèdia		7990 (p) Altres serveis de reserves	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: D, E	7810 (p) Agències de col·locació d'artistes (càsting)	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: D, E	9521 (p) Reparació d'equips electrònics d'àudio i vídeo d'ús domèstic	No	
E. Audiovisuals i multimèdia	Compartit amb: A, B, C, D, E, F	8552 (p) Educació cultural	No	

El sector cultural a Catalunya

Dominis Culturals dades Compte Satèl·lit de la Cultura, Espanya, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Compte Satèl·lit de la Cultura, INE	Subbranques a 4 dígits CNAE/CAE per dominis culturals segons Enquesta Estructural d'Indústria, Comerç i Serveis, Idescat	Dominis Culturals dades Catalunya, Idescat
F. Interdisciplinaris	7490 (p) Altres activitats professionals	No	
F. Interdisciplinaris	8411 (p) Activitats generals de l'Administració pública	No	
F. Interdisciplinaris	8412 (p) Regulació de les activitats culturals i altres	No	
F. Interdisciplinaris	9329 (p) Altres act. recreatives (fieres)	No	
F. Interdisciplinaris	9499 (p) Altres activitats associatives	No	
No recollit en el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya	No	7311 Agències de publicitat	7. Publicitat
No recollit en el Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya	No	7312 Serveis de representació de mitjans de comunicació	8. Altres serveis relacionats amb la cultura

Font: Elaboració pròpia a partir del Compte Satèl·lit de la Cultura d'Espanya, Revisió CNE 2019, INE, i l'Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya elaborada a partir de l'Enquesta d'Estructura industrial, comerç i serveis, i publicada l'Idescat.

11.2. Annex 2

TAULA 16. Dominis culturals i subbranques de l'Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya, Idescat

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígits CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
1. Patrimoni, Arxius i biblioteques	9103 Gestió de llocs i edificis històrics	L'explotació i conservació de llocs i edificis històrics.	La renovació i la restauració de llocs i edificis històrics.
	9102 Activitats de museus	Les activitats de museus de tot tipus: museus d'art, orfebreria, mobles, vestits, ceràmica, objectes de plata; museus d'història natural, ciència i tecnologia, museus militars i cases històriques, museus a l'aire lliure i altres museus especialitzats.	Les activitats de les galeries d'art comercials (vegeu 4778).
			La restauració d'obres d'art i objectes de col·lecció de museus (vegeu 9003).
			Les activitats de biblioteques i arxius (vegeu 9105 i 9106).
			Les activitats de biblioteques (vegeu 9105).
	9105 Activitats de biblioteques	Les activitats de biblioteques de tot tipus, sales de lectura, audició o projecció, per servir el públic en general o una clientela especialitzada com ara estudiants:	Les activitats d'arxius (vegeu 9106).
			La creació de col·leccions, ja siguin especialitzades o no.
			La catalogació de col·leccions.
			El préstec i emmagatzematge de llibres, mapes, revistes, pel·lícules, discos, cintes i similars.
			Les biblioteques i serveis d'emmagatzematge de fotos i pel·lícules.
9106 Activitats d'arxius			Les activitats de documentació i informació de tot tipus, arxius públics, per servir el públic en general o una clientela especialitzada com ara estudiants:

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígit CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
2. Llibres i premsa	4761 Comerç al detall de llibres en establiments especialitzats	El comerç al detall de llibres de tot tipus.	El comerç al detall de llibres antics i de segona mà (vegeu 4779).
	4762 Comerç al detall de periòdics i articles de papereria en establiments especialitzats	El comerç al detall de material d'oficina com ara plomes, llapis, paper i similars.	
	7430 Activitats de traducció i d'interpretació		
	5811 Edició de llibres	L'edició de llibres, fullets i publicacions similars, inclosa l'edició de diccionaris i enciclopèdies.	La producció d'esferes terrestres (vegeu 3299).
		L'edició d'atles, mapes i plànols.	L'edició de material publicitari (vegeu 5819).
		L'edició de llibres d'àudio.	L'edició de música i partitures (vegeu 5920).
		L'edició d'enciclopèdies i similars en CD-ROM.	Les activitats d'autors independents (vegeu 9003).
3. Arts visuals / Arts plàstiques	9003 Creació artística i literària	Les activitats d'artistes independents com ara escultors, pintors, creadors de dibuixos animats, gravadors, aiguafortistes, artistes multimèdia i similars.	La fabricació d'estàtues diferents de les obres artístiques originals (vegeu 2370).
		Les activitats d'escriptors independents de qualsevol especialitat, inclosa l'escriptura de ficció, l'escriptura tècnica i similars.	La restauració d'orgues i altres instruments musicals històrics (vegeu 3319).
		Les activitats de periodistes independents.	La producció de pel·lícules cinematogràfiques i de vídeos (vegeu 5915).
		La restauració d'obres d'art com ara quadres i similars.	La restauració de mobles, excepte la restauració de tipus museu (vegeu 9524).
		7410 Activitats de disseny especialitzat	Les activitats de disseny de moda de teles, peces de vestir, calçat, joies, mobiliari i altres articles de decoració interior, i també altres béns personals o per a la llar.
	Les activitats de disseny industrial, és a dir, la creació i el desenvolupament de dissenys i especificacions que optimitzen l'ús, el valor i l'aparença dels productes, fins i tot les decisions sobre materials, mecanismes, formes, colors i acabats de les superfícies del producte, tenint en compte les característiques i necessitats dels clients, la seguretat, la demanda del mercat i la distribució, l'ús i el manteniment.		Les activitats de disseny arquitectònic (vegeu 7111).

El sector cultural a Catalunya

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígits CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
		Les activitats de disseny gràfic.	Les activitats de disseny i programació de pàgines web (vegeu 6201).
		Les activitats de decoració interior.	Les activitats de disseny relacionades amb l'enginyeria, és a dir, l'aplicació de les lleis físiques i els principis de l'enginyeria al disseny de màquines, materials, instruments, estructures, processos i sistemes (vegeu 7112).
	7420 Activitats de fotografia	La producció de fotografies comercials i de consum privat:	El revelat de pel·lícules de la indústria cinematogràfica i de la televisió (vegeu 591).
		La realització de retrats per a passaports, col·legis, casaments i similars.	Les activitats d'informació cartogràfica i espacial (vegeu 7112).
		La fotografia per a anuncis, editorials, activitats relacionades amb la moda i per a anuncis immobiliaris o turístics.	L'explotació de màquines fotogràfiques accionades amb monedes (vegeu 9609).
		La fotografia aèria.	
		La realització de reportatges en vídeo per a casaments i similars.	
		El revelat de pel·lícules:	
		Positiu, impressió i ampliació de negatius dels clients i de pel·lícules cinematogràfiques.	
		Els laboratoris de positiu i impressió fotogràfica.	
		Les botigues de revelat en una hora que no pertanyen a establiments de càmeres fotogràfiques.	
		El muntatge de diapositives.	
		La còpia i la restauració o retoc de fotografies.	
		Les activitats dels reporters gràfics.	
		La microfilmació de documents.	

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígit CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
4. Arts escèniques	9001 Arts escèniques	La producció d'obres de teatre, concerts, òperes, espectacles de dansa i altres activitats sobre escenaris realitzades en directe:	Les activitats dels agents personals o agències, teatrals i artístics (vegeu 7490).
		Les activitats de grups o companyies, orquestres o bandes.	Les activitats de les agències i oficines de càsting d'actors, com ara les agències de càsting teatral.
		Els espectacles circenses.	
		Les activitats d'artistes independents com ara actors, ballarins, músics, conferenciants i oradors.	
		Les activitats dels models independents.	
	9002 Activitats auxiliars a les arts escèniques	Les activitats complementàries o auxiliars per a la producció d'obres de teatre, concerts, òperes, espectacles de dansa i altres activitats sobre escenaris realitzats en directe:	Les activitats dels agents personals o agències, teatrals i artístics (vegeu 7490).
		Les activitats de directors, productors, dissenyadors i constructors d'escenaris, tramoistes, luminotècnics i similars.	Les activitats de les agències i oficines de càsting d'actors, com ara les agències de càsting teatral.
		Les activitats dels productors i empresaris d'esdeveniments artístics en viu, amb o sense instal·lacions.	
	9004 Gestió de sales d'espectacles	La gestió de sales teatrals, musicals i altres sales d'espectacles.	L'explotació de les sales cinematogràfiques (vegeu 5914).
		La gestió d'espais destinats a la creació artística i multimèdia.	Les activitats de les agències de venda d'entrades (vegeu 7990). Les activitats de museus de tot tipus (vegeu 9102).
5. Audiovisuals i multimèdia	7722 Lloguer de cintes de vídeo i discos	El lloguer de cintes de vídeo, discos, CD, DVD i similars.	
	4763 Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo en establiments especialitzats	El comerç al detall de discos musicals, discos compactes (CD), cassetts i cintes d'àudio.	
		El comerç al detall de cintes de vídeo i DVD.	
		El comerç al detall de cintes i discos verges (sense enregistrar).	

El sector cultural a Catalunya

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígits CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
	5915 Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo	La producció cinematogràfica i de vídeo	El duplicat de pel·lícules (excepte la reproducció de pel·lícules per a la distribució en sales de projecció), així com la reproducció de material audiovisual a partir d'enregistraments originals (vegeu 1820).
		La producció de pel·lícules per a televisió.	El comerç a l'engròs de cintes enregistrades de vídeo, CD i DVD (vegeu 4643).
			El comerç a l'engròs de cintes sense enregistrar de vídeo i CD (vegeu 4652).
			El comerç al detall de cintes de vídeo, CD i DVD (vegeu 4763).
			Les activitats de postproducció (vegeu 5912).
			L'enregistrament de so i de llibres en cinta (vegeu 5920).
			L'emissió per televisió (vegeu 6020).
			Les activitats de creació d'una programació completa d'un canal de televisió (vegeu 602).
			El revelatge de pel·lícules, excepte les de la indústria cinematogràfica (vegeu 7420).
			Les activitats dels agents personals teatrals i artístics o de les agències (vegeu 7490).
			El lloguer de cintes de vídeo, DVD al públic, en general (vegeu 7720).
			La subtitulació en temps real (és a dir, simultània) de les reunions, conferències i actes similars que s'emeten en directe per televisió (vegeu 8299).
			Les activitats que realitzen per compte propi actors i actrius, creadors de dibuixos animats, directors, escenògrafs i especialistes tècnics (vegeu 900).
	5917 Activitats de distribució cinematogràfica i de vídeo	La distribució de pel·lícules cinematogràfiques de cel·luloide, cintes de vídeo, DVD i productes similars a sales de projecció, cadenes i canals de televisió i empreses d'exhibició.	El duplicat de pel·lícules, així com la reproducció de material audiovisual a partir d'enregistraments originals (vegeu 1820).

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígit CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
		L'adquisició dels drets de distribució de pel·lícules de cel·luloide, cintes de vídeo i DVD.	El comerç a l'engròs de cintes enregistrades de vídeo, CD i DVD (vegeu 4643).
	5918 Activitats de distribució de programes de televisió	La distribució de programes de televisió a cadenes i canals de televisió.	El comerç al detall de cintes de vídeo, CD i DVD (vegeu 4763).
			El duplicat de pel·lícules, així com la reproducció de material audiovisual a partir d'enregistraments originals (vegeu 1820).
			El comerç a l'engròs de cintes enregistrades de vídeo, CD i DVD (vegeu 4643).
			El comerç al detall de cintes de vídeo, CD i DVD (vegeu 4763).
	5920 Activitats d'enregistrament de so i edició musical	Les activitats de producció d'enregistraments sonors originals, com ara cintes o CD, així com la sortida al mercat, la promoció i la distribució d'aquests enregistraments als majoristes, minoristes o directament al públic. Aquestes activitats poden o no estar integrades en la mateixa unitat que la producció d'enregistraments originals. Si no ho estan, la unitat que realitza aquestes activitats ha d'obtenir els drets de reproducció i distribució d'aquests enregistraments originals.	
		Les activitats dels estudis i altres llocs d'enregistrament de so, inclosa la producció de programes de ràdio en diferit, és a dir, no en directe.	
		Les activitats d'edició musical, és a dir, les activitats d'adquisició i registre dels drets d'autor per a les composicions musicals, la promoció, autorització i utilització d'aquestes composicions en enregistrament a la ràdio, la televisió i el cinema, els espectacles en directe i els suports impresos i d'altres tipus. Les unitats que participen en aquestes activitats poden ser propietàries d'aquests drets o actuar com administradores dels drets musicals en nom dels seus titulars.	
		L'edició de música i de partitures musicals.	

El sector cultural a Catalunya

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígets CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
	5914 Activitats d'exhibició cinematogràfica	Les activitats de projecció de pel·lícules o de cintes de vídeo en sales cinematogràfiques a l'aire lliure o en altres sales de projecció. Les activitats de cineclubs.	
	6010 Activitats de radiodifusió	Les activitats d'emissió de senyals d'àudio mitjançant instal·lacions i estudis de ràdio per a la transmissió de programes de ràdio al públic, els abonats o els subscriptors. Les activitats de les cadenes de ràdio, és a dir, el muntatge i la transmissió de programes de ràdio als abonats o subscriptors per ones, per cable o via satèl·lit. Les activitats de les cadenes de ràdio, és a dir, el muntatge i la transmissió de programes de ràdio als abonats o subscriptors per ones, per cable o via satèl·lit. Les activitats de ràdio per Internet (emissores de ràdio per Internet). L'emissió de dades integrada amb l'emissió de ràdio.	La producció de programes de ràdio en diferit (vegeu 5920).
	6020 Activitats de programació i emissió de televisió	Les activitats de programació dels canals de televisió i la seva transmissió pels mitjans de comunicació públics i per subscripció. Els distribuïdors poden ser companyies d'emissió per cable o proveïdors de televisió per satèl·lit. La programació sol ser de caràcter especialitzat (per exemple, amb un format limitat, com ara notícies, esports, educació o programes dirigits als joves). La programació pot ser de diferents tipus: La programació de canals esportius per subscripció. La programació de canals de pel·lícules per subscripció.	La producció de programes i anuncis de televisió no associats amb la difusió (vegeu 5915 i 5916). La producció de continguts per a la programació de televisió (per exemple: pel·lícules, documentals, anuncis i altres) (vegeu 5916). La producció de programes de televisió (pel·lícules, documentals, programes d'entrevistes i similars) i anuncis de televisió no associats amb la difusió (vegeu 5916).

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígit CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
		La programació de canals de notícies per subscripció.	La preparació d'una graella de programes, inclosa l'emissió d'aquests programes per mitjans públics directament als telespectadors (vegeu 6021).
		Les activitats d'emissió de programes a les estacions de televisió abonades que, alhora, emeten els programes públics segons un calendari predeterminat.	El muntatge d'un paquet de canals i la distribució d'aquest paquet per cable o per satèl·lit als telespectadors (vegeu 61).
	5821 Edició de videojocs	L'edició de jocs d'ordinador per a qualsevol plataforma.	
	5912 Activitats de postproducció cinematogràfica, de vídeo i de programes de televisió	Les activitats com ara l'edició, la transferència de pel·lícules i cintes, l'addició de text, els subtítols, els crèdits, els subtítols ocults, els gràfics generats per ordinador, l'animació i els efectes especials, el positivat i revelat de pel·lícules de cel·luloide.	La duplicació de pel·lícules (excepte la reproducció de pel·lícules per a la distribució en sales de projecció), i també la reproducció de material audiovisual a partir d'enregistraments originals (vegeu 1820).
		Les activitats dels laboratoris de pel·lícules de cel·luloide i dels laboratoris especialitzats en pel·lícules de dibuixos animats.	El comerç a l'engròs de cintes enregistrades de vídeo, CD i DVD (vegeu 4643).
		Les filмотeques amb arxíu d'imatges i activitats similars.	El comerç a l'engròs de cintes de vídeo i CD verges (vegeu 4652).
			El comerç al detall de cintes de vídeo, CD i DVD (vegeu 4763).
			El revelatge de pel·lícules, excepte les de la indústria cinematogràfica (vegeu 7420).
			El lloguer de cintes de vídeo i DVD, al públic en general (vegeu 7722).
	5916 Activitats de producció de programes de televisió	La producció de programes de televisió (sèries, documentals i similars) i d'anuncis publicitaris per a la televisió.	El duplicat de pel·lícules (excepte la reproducció de pel·lícules per a la distribució en sales de projecció), així com la reproducció de material audiovisual a partir d'enregistraments originals (vegeu 1820).
			El comerç a l'engròs de cintes enregistrades de vídeo, CD i DVD (vegeu 4643).
			El comerç a l'engròs de cintes sense enregistrar de vídeo i CD (vegeu 4652).
			El comerç al detall de cintes de vídeo, CD i DVD (vegeu 4763).

El sector cultural a Catalunya

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígets CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
			Les activitats de postproducció (vegeu 5912).
			L'enregistrament de so i de llibres en cinta (vegeu 5920).
			L'emissió per televisió (vegeu 602).
			Les activitats de creació d'una programació completa d'un canal de televisió (vegeu 602).
			El revelatge de pel·lícules, excepte les de la indústria cinematogràfica (vegeu 7420).
			Les activitats dels agents personals teatrals i artístics o de les agències (vegeu 7490).
			El lloguer de cintes de vídeo, DVD al públic, en general (vegeu 7722).
			La subtitulació en temps real (és a dir, simultània) de les reunions, conferències i actes similars que s'emeten en directe per televisió (vegeu 8299).
			Les activitats que realitzen per compte propi actors i actrius, creadors de dibuixos animats, directors, escenògrafs i especialistes tècnics (vegeu 900).
			La producció de pel·lícules per a televisió (vegeu 5915).
6. Arquitectura	7111 Serveis tècnics d'arquitectura	Els serveis d'assessoria tècnica d'arquitectura:	Les activitats dels consultors informàtics (vegeu 6202 i 6209).
		La projecció d'edificis i de plans de construcció.	La decoració d'interiors (vegeu 7410).
		L'ordenació urbana i la planificació paisatgística.	Les activitats de certificació d'obres (vegeu 7490).
7. Publicitat	7311 Agències de publicitat	La creació i realització de campanyes publicitàries:	L'edició de material publicitari (vegeu 5819).
		La creació i col·locació de publicitat en periòdics, publicacions periòdiques, ràdio, televisió, Internet i altres mitjans de comunicació.	La producció d'anuncis per ser difosos per ràdio, televisió o cinema (vegeu 5915 i 5916).

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígits CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
		La creació i col·locació de publicitat exterior en cartells, tanques, la decoració d'aparadors, el disseny de sales d'exposició, la col·locació d'anuncis en automòbils i autobusos i similars.	La producció d'anuncis per a ser difosos per televisió o cinema (vegeu 5916).
		La publicitat aèria.	La producció d'anuncis per a ser difosos per ràdio (vegeu 5920).
		La distribució o lliurament de material publicitari o de mostres.	Els estudis de mercat (vegeu 7320).
		La creació d'estands i altres estructures i llocs d'exposició.	La fotografia publicitària (vegeu 7420).
		La realització de campanyes de màrqueting i altres serveis publicitaris per atraure i conservar els clients:	Les activitats dels organitzadors de fires de comerç i convencions (vegeu 8230).
		La promoció de productes.	Les activitats de publicitat per correspondència directa (adreces, classificació prèvia i similars) (vegeu 8299).
		El màrqueting en el punt de venda.	Les activitats de serveis relacionat amb la correspondència (vegeu 8219).
		La publicitat per correspondència directa.	
		L'assessorament en màrqueting.	
8. Altres serveis relacionats amb la cultura	5819 Altres activitats d'edició	L'edició (fins i tot en línia) de:	L'edició de publicacions periòdiques d'anuncis (vegeu 5813).
		Catàlegs.	La provisió de programes informàtics per Internet (hostatge o <i>hosting</i> d'aplicacions i la provisió de serveis d'aplicacions) (vegeu 6311).
		Fotografies, gravats i postals.	
		Felicitations.	
		Formularis.	
		Cartells, reproduccions de làmines d'obres d'art.	
		Material de publicitat.	

El sector cultural a Catalunya

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígit CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
		Altres materials impresos.	
		L'edició en línia d'estadístiques i altres informacions.	
	6399 Altres serveis d'informació ncaa	Altres activitats de prestació de serveis d'informació no classificades en altres apartats, com:	Les activitats dels centres d'atenció telefònica (vegeu 8220).
		Els serveis d'informació telefònica.	
		Els serveis de cerca d'informació realitzats per compte d'altri.	
		Els serveis de resums de notícies o resums de premsa i similars.	
	7312 Serveis de representació de mitjans de comunicació	La representació en els mitjans de difusió: venda de temps i d'espai publicitari en nom dels mitjans.	Les activitats de relacions públiques (vegeu 7021).
9. Activitats industrials relacionades amb la cultura	1811 Impressió de periòdics	La impressió d'altres publicacions periòdiques que es publiquen com a mínim quatre vegades a la setmana.	L'edició de material imprès (vegeu 581).
			El fotocopiats de documents (vegeu 8219).
	1812 Altres activitats d'impressió i arts gràfiques	La impressió per mitjà de premses d'impremta, òfset, multicopistes, reproductores controlades per ordinador, gravadores en relleu, flexografia, serigrafia, fotocopiadores o termocopiadores de:	L'estampació en tamís de seda en tèxtils i peces de vestir (vegeu 1330).
		Revistes i publicacions periòdiques que es publiquen menys de quatre vegades per setmana.	La fabricació d'articles de papereria (quaderns, carpetes, registres, llibres comptables, formularis comercials i similars), sempre i quan la informació impresa no constitueixi la seva característica principal (vegeu 1723).
		Llibre i fullets, quaderns i partitures de música, mapes, atles, cartells i similars.	L'edició de material imprès (vegeu 581).
		Catàlegs, prospectes i altres impresos publicitaris.	
		Segells de correus, timbres fiscals, documents de propietat, xecs i altres títols.	

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígits CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
		Targetes intel·ligents, àlbums, diaris i agendes, calendaris i altres impresos comercials, articles de papeteria d'ús personal i altres impresos.	
		La impressió directa en tèxtils, plàstic, vidre, metall, fusta i ceràmica.	
		La impressió d'etiquetes (impressió litogràfica, fotogratat, flexografia i altres).	
	1820 Reproducció de suports enregistrats	La reproducció per a difusió comercial, a partir d'enregistraments originals, de discos, discos compactes i cintes de música o altres enregistraments sonors.	La reproducció de material imprès (vegeu 1811 i 1812).
		La reproducció per a difusió comercial, a partir d'enregistraments originals, de discos, discos compactes i films de pel·lícules o altres enregistraments de vídeo.	L'edició de programes informàtics (vegeu 582).
		La reproducció per a difusió comercial, a partir d'enregistraments originals, de programes i dades informàtiques en discos i cintes.	La producció i distribució de pel·lícules de cel·luloide, cintes de vídeo i pel·lícules de DVD o mitjans similars (vegeu 591).
			La reproducció de pel·lícules cinematogràfiques per a la distribució en sales de projecció (vegeu 5912).
			La producció de còpies originals de discos o material de so (vegeu 5920).
	3220 Fabricació d'instruments musicals	La fabricació d'instruments musicals de corda.	La reproducció de cintes de vídeo i so i de discos enregistrats (vegeu 182).
		La fabricació d'instruments musicals de corda amb teclat, inclosos els pianos mecànics.	La fabricació de micròfons, amplificadors, altaveus auriculars i articles similars (vegeu 2640).
		La fabricació d'orgues de tubs amb teclat, inclosa la fabricació d'harmoniums i altres instruments similars de teclat i llengüetes metàl·liques lliures.	La fabricació de tocadiscos, magnetòfons i similars (vegeu 2640).
		La fabricació d'acordions i altres instruments similars, incloses les harmòniques.	La fabricació d'instruments musicals de joquina (vegeu 3240).
		La fabricació d'instruments musicals de vent.	La restauració d'orgues i instruments musicals històrics (vegeu 3319).

El sector cultural a Catalunya

Dominis culturals	Subbranques a 4 dígits CCAE / CNAE	Aquesta classe comprèn:	Aquesta classe no comprèn:
		La fabricació d'instruments musicals de percussió.	La publicació de cintes de vídeo i so i de discos enregistrats (vegeu 5920).
		La fabricació d'instruments musicals electrònics.	L'afinació de pianos (vegeu 9529).
		La fabricació de caixes de música, orguenets, ocells cantaires i similars.	
		La fabricació de peces i accessoris d'instruments musicals:	
		Metrònoms, diapasons, cordes, discos i rotlles per a instruments mecànics automàtics i similars.	
		La fabricació de xiulets, corns i altres instruments de boca per a crides i senyals.	

Font: Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya, elaborada a partir de l'Enquesta d'estructura industrial, comerç i serveis, Idescat.

11.3. Annex 3

TAULA 17. Classificació de la despesa de les llars en consum cultural per grups de despesa, subgrups i tipus de béns i serveis culturals, segons la classificació europea de béns i serveis de consum de les llars (ECOICOP) utilitzada a l'EPF base 2006 des de 2016

Grups de despesa	Subgrups i tipus de béns i serveis culturals
LLIBRES I PUBLICACIONS PERIÒDIQUES	Llibre
	09511 Llibres infantils i novel·les: novel·les i llibres de ficció; llibres per a nens; còmics, còmics; llibres de retallades o per pintar.
	09512 Llibres de text: llibres de text de qualsevol nivell d'ensenyament (s'hi inclouen temaris d'oposicions); partitures musicals; quaderns de vacances.
	09513 Altres llibres de no-ficció: llibres de referència o consulta: atles, diccionaris, enciclopèdies, bibles, llibres d'art, història, guies de viatges, etc.
	09514 Descàrrega de llibres electrònics i altres serveis relacionats amb els llibres: les descàrregues de llibres electrònics de qualsevol tipus; serveis d'enquadernació de llibres; quotes de subscripció.
	Publicacions periòdiques
	09521 Diaris: tota mena de premsa diària i diaris (comprat a quioscos, subscripcions de lliurament a domicili, a quiosc, o d'accés per internet); inclou revistes i altres articles si es paguen conjuntament amb el diari i no es poden desglossar.
	09522 Revistes: tota mena de revistes i altres publicacions periòdiques; revistes d'estil de vida, infantils, aficions o lleure, negocis, temes polítics, actualitat econòmica, TV, etc.; subscripcions per a revistes (lliurament a domicili o amb quiosc, o accés per Internet).
SERVEIS CULTURALS	Espectacles
	09421 Cinemes, Teatres i Espectacles: cinemes, teatres, òperes, concerts, ballets, sarsueles i altres espectacles musicals; balls públics, circs, espectacles de llum i so, bous, etc.
	Altres serveis culturals
	Museus, biblioteques i parcs
	09422 Museus, Biblioteques i Parcs zoològics: entrades a museus, exposicions, galeries d'art i monuments, entrades a parcs nacionals, zoològics, jardins botànics, aquaris, reserves naturals, etc., entrades a biblioteques, hemeroteques, mediateques, etc. i pagaments per targetes de lector a biblioteques.
	Quotes i lloguers de ràdio i televisió
	09423 Quotes per llicència i subscripcions a xarxes de TV i ràdio: les quotes de televisió o ràdio (canals

Grups de despesa

Subgrups i tipus de béns i serveis culturals

privats) quan es paguen per separat; quota de videoclubs; pagament pel visionat de pel·lícules o esdeveniments esportius; fil musical; llicències de ràdio aficionat i de ràdio i televisió; allotjament i domini de pàgines web; televisió a la carta; serveis prestats pels llocs web que ofereixen *streaming* de pel·lícules de subscripció i quota mensual.

09424 Lloguer d'equips i accessoris culturals (ordinadors, TV,...): lloguer de material i béns culturals com ara televisors, vídeos, ordinadors, equip fotogràfic, videocassetts, etc.; lloguer de DVD, cintes de vídeo, CD, Blu-ray, videojocs.

Serveis fotogràfics i altres

09425 Serveis fotogràfics: serveis de fotògrafs, reportatges de noces, revelatge de pel·lícules, processament d'impressions, ampliació, etc.; serveis d'Internet de revelatge fotogràfic, àlbums digitals; serveis per convertir VHS a DVD.

09429 Altres serveis culturals: serveis de lloguer d'instruments musicals; serveis de músics, pallasos i actors per a espectacles privats, etc.

SUPORTS, EQUIPS I ACCESSORIS AUDIOVISUALS I DE TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ

Suport d'imatge, so i dades

09141 Suports pregravats i subscripció a serveis en *streaming*: suports de registre de so, vídeo o dades gravades: CD, discos de vinil, làser-disc, mini-disc, Blu-ray, vídeos, DVD, cassetts i cintes de vídeo; descàrregues de música i de pel·lícules, serveis prestats pels llocs web que ofereixen *streaming* de música, per subscripció i quota mensual; cintes pregravades i CD de novel·les, obres de teatre, poesia, etc.; disquets i CD-ROM que contenen llibres, diccionaris, enciclopèdies, cursos d'idiomes, presentacions multimèdia, etc. pregravat en forma de programari.

09142 Suports no gravats: suports de registre de so, vídeo i dades no gravades: CD (R i RW), vídeos i DVD (R i RW); discos Blu-ray, cassetts, cintes de vídeo, cintes verges; cinta netejadora de disc o vídeo.

09149 Altres suports: plaques, rodets, bobines i pel·lícules de foto sense impressionar, cartutxos i discos per a ús fotogràfic i cinematogràfic, llapis de memòria USB, targetes de memòria per a càmeres fotogràfiques o qualsevol altre ús; discos durs externs i gravadors multimèdia, tant portàtil com no portàtil; rotlles de pel·lícula, cartutxos i discos verges específics per a ús fotogràfic i cinematogràfic; paper fotogràfic.

Equips i accessoris audiovisuals

Equips d'imatge i so

Grups de despesa	Subgrups i tipus de béns i serveis culturals
	<p>09111 Equips no portàtils per a la recepció, registre i reproducció de so: reproductors de so no portàtils (sense funció de vídeo); giradiscs, tocadiscs, reproductors i gravadors de cassetts, reproductors i gravadors de CD, minicadenes, cadenes d'alta fidelitat i els seus components, equips de música (sintonitzadors, amplificadors, altaveus no portàtils, bafles, equalitzadors, micròfons, etc.). Carregadors; ràdios i reproductors de música per a cotxes, radiodespertadors, radiocassetts no portàtils, aparells de radiodifusió fixos; antenes de ràdio, aparells emissors-receptors, aparells de radioaficionat, emissores i transmissors; aparells de teledetecció, radiosonda i radiodetecció; accessoris d'equips no portàtils per a la recepció, registre i reproducció de so. Diamants i safirs per a tocadiscs, comandaments a distància per a equips de so, etc.</p>
	<p>09112 Equips no portàtils per a la recepció, registre i reproducció audiovisual: televisors, antenes de televisió, antenes parabòliques; comandaments a distància i altres accessoris; vídeos, reproductors DVD, gravadores DVD, gravadores de vídeo i comandaments a distància; sistemes de cinema a casa, projectors de vídeo, receptors de satèl·lit; reproductors Blu-ray; altres reproductors d'imatge i so; smartTV; accessoris d'equips no portàtils per a la recepció, registre i reproducció audiovisual.</p>
	<p>09113 Dispositius portàtils d'imatge i so: reproductors d'imatge i so portàtils; receptors de TV portàtils; aparells de radiodifusió portàtils; transistors, radiocassetts portàtils, walkman, MP3; altaveus portàtils (per a MP3,...); drons per reproduir i gravar imatges; accessoris d'altres aparells o dispositius portàtils d'imatge i so.</p>
	<p>09119 Altres equips per a la recepció, registre i reproducció de so i imatge: auriculars; marcs de fotos digitals; lectors de llibres electrònics i els seus accessoris (carregadors,...); accessoris d'altres equips per a la recepció, el registre i la reproducció de so i imatge; aparells i accessoris per convertir VHS a DVD.</p>
Equips fotogràfics i cinematogràfics	
	<p>09121 Cambres i altres equips fotogràfics i cinematogràfics: càmeres fotogràfiques o cinematogràfiques, projectors de pel·lícules i diapositives; càmeres de vídeo, càmeres de vídeo; amb i sense registre de so; equips de processament i ampliació de pel·lícules, equips de revelar i ampliar fotografies i cinematografia; càmera més el/s seu accessori/s (p.ex: objectiu), quan no sigui possible desglossar-ho; càmeres d'un sol ús.</p>
	<p>09122 Accessoris per a equips fotogràfics i cinematogràfics: flaixos, bombetes per al flaix, trípodes, lents, filtres, objectius, mesuradors de llum, fundes de càmera, bateries, carregadors i altres accessoris</p>

Grups de despesa	Subgrups i tipus de béns i serveis culturals
	de fotografia; pantalles, para-sols, visors (incloent tridimensionals), mesuradors d'exposició, preparats químics per a ús fotogràfic; altres accessoris de fotografia i cinematografia; accessoris per a material fotogràfic i cinematogràfic.
	<p>Reparacions</p> <p>09150 Reparació d'equips audiovisuals, fotogràfics i de processament de la informació: reparació d'equip audiovisual, fotogràfic i cinematogràfic, instruments òptics i equips de tractament de la informació; inclou el valor total del servei i les reparacions.</p>
	<p>Instruments musicals</p> <p>09221 Instruments musicals: instruments tradicionals; pianos verticals i de cua, orgues, violins, guitarres, tambors, trompetes, clarinets, flautes, clavicordis, gaites etc.; instruments electrònics, taules de barreges; altres instruments de corda, vent o percussió; petits instruments musicals com: flauta dolça, harmòniques, castanyoles; cimbells, xiulets i metrònoms; accessoris d'instruments musicals.</p>
	Equips per al tractament de la informació
	09131 Ordinadors personals: ordinador, portàtil o d'escriptori, <i>tablets</i> , PDA, etc.; CPU i components interns de PC, portàtil o d'escriptori, com plaques base, memòries RAM, processadors o targetes gràfiques, etc.; materials per a reparacions.
	09132 Accessoris per a equips de processament de la informació: s'inclou quan es compren per separat o es poden desglossar del preu de l'ordinador o tauleta: teclat, monitor, ratolí, impressora, escàners, equips multi funció, estoreta, protectors de pantalla, mòdems i altres accessoris dels ordinadors; targeta USB d'accés remot a Internet a dispositius tipus <i>tablets</i> ; fundes.
TELEFONIA MÒBIL I SERVEIS RELACIONATS AMB INTERNET	Telefonia mòbil
	08202 Equips de telèfon mòbil: terminals lliures de telefonia mòbil, incloent-hi dispositius amb diverses funcions, tipus <i>smartphone</i> o <i>smartwatch</i> , que no estiguin lligats a rebut de companyia telefònica i que no tinguin contracte de permanència; adquisició de terminal de telefonia mòbil de contracte, lligat a companyia, sempre que el pagament específic de l'aparell es pugui desglossar a la factura mensual de la resta de conceptes; adquisició de terminal de telefonia mòbil amb saldo prepagament inclòs, no d'un sol ús (inclou la diferència entre el preu del terminal i el saldo prepagament inclòs); fundes, carregadors, altaveus de telèfon, targeta SIM, pal de <i>selfie</i> i altres accessoris; accessori de mòbil destinats a fotografia.
	Serveis de mòbils i relacionats amb Internet

Grups de despesa	Subgrups i tipus de béns i serveis culturals
	<p>08302 Serveis de telèfons mòbils: quotes de connexió i despeses generades per l'ús de telèfons mòbils; trucades nacionals i internacionals, incloses les trucades de veu i vídeo; missatges, incloent veu, missatges de text (SMS) i per imatge o vídeo (MMS); altres serveis de telefonia mòbil; lloguer d'equips de telefonia mòbil; costos d'equip telefònic quan està inclòs al contracte i no es pot desglossar, subjecte a permanència o vinculació mínima, pel qual es realitzen pagaments regulars,...; inclou l'accés a Internet dels mòbils que tinguin contractada tarifa de dades juntament amb les trucades si es paga conjuntament i no és possible desglossar. (En cas que es pugui desglossar aniran les trucades al codi 08302 Serveis de telèfons mòbils i la tarifa de dades a 08303 "Serveis relacionats amb Internet"); penalització per abandó de permanència; adquisició de terminals de telefonia mòbil amb saldo prepagament inclòs (mòbils d'un sol ús marca BIC adquirits a oficines de correus o botigues de telefonia).</p>
	<p>08303 Serveis relacionats amb Internet: quotes de connexió a Internet o altres xarxes de comunicacions; instal·lació del kit ADSL; lloguer d'equips d'accés a Internet; tarifa d'activació, quota d'alta i la taxa mensual d'accés; inclou tarifes de recàrrega d'un telèfon Skype; targetes de prepagament per a accés a Internet; inclou l'accés a Internet a través del mòbil que tingui contractada tarifa de dades juntament amb les trucades si es paga de forma conjunta i si és possible desglossar; connexió a Internet en establiments públics (cibercafès,...).</p>

Font: Notes metodològiques de la Despesa de consum de les llars publicada pel Ministeri de Cultura i Esports.

11.4. Annex 4

TAULA 18. Classificació de les activitats culturals per dominis culturals i subbranques d'activitat d'acord amb Idescat. Catalunya

Domini cultural	Subbranques a 4 dígit CNAE/CCAE per dominis culturals
1. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9102 Activitats de museus
1. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9103 Gestió de llocs i edificis històrics
1. Patrimoni i Arxius i Biblioteques	9105-9106 Activitats de biblioteques i arxius
2. Llibres i premsa	4761 Comerç al detall de llibres en establiments especialitzats
2. Llibres i premsa	4762 Comerç al detall de periòdics i articles de papereria en establiments especialitzats
2. Llibres i premsa	5811 Edició de llibres
2. Llibres i premsa	5813 Edició de periòdics

Domini cultural	Subbranques a 4 dígit CNAE/CAE per dominis culturals
2. Llibres i premsa	5814 Edició de revistes
2. Llibres i premsa	6391 Activitats d'agències de notícies
2. Llibres i premsa	7430 Activitats de traducció i d'interpretació
3. Arts visuals / Arts plàstiques	7410 Activitats de disseny especialitzat
3. Arts visuals / Arts plàstiques	7420 Activitats de fotografia
3. Arts visuals / Arts plàstiques	9003 Creació artística i literària
4. Arts escèniques	9001 Arts escèniques
4. Arts escèniques	9002 Activitats auxiliars a les arts escèniques
4. Arts escèniques	9004 Gestió de sales d'espectacles
5. Audiovisuals i multimèdia	4763 Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo en establiments especialitzats
5. Audiovisuals i multimèdia	5821 Edició de videojocs
5. Audiovisuals i multimèdia	5912 Activitats de postproducció cinematogràfica, de vídeo i de programes de televisió
5. Audiovisuals i multimèdia	5914 Activitats d'exhibició cinematogràfica
5. Audiovisuals i multimèdia	5915 Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo
5. Audiovisuals i multimèdia	5916 Activitats de producció de programes de televisió
5. Audiovisuals i multimèdia	5917-5918 Activitats de distribució cinematogràfica, de vídeo, i de programes de televisió
5. Audiovisuals i multimèdia	5920 Activitats d'enregistrament de so i edició musical
5. Audiovisuals i multimèdia	6010 Activitats de radiodifusió
5. Audiovisuals i multimèdia	6020 Activitats de programació i emissió de televisió
5. Audiovisuals i multimèdia	7722 Lloguer de cintes de vídeo i discos
6. Arquitectura	7111 Serveis tècnics d'arquitectura
7. Publicitat	7311 Agències de publicitat
8. Altres serveis relacionats amb la cultura	5819 Altres activitats d'edició
8. Altres serveis relacionats amb la cultura	6399 Altres serveis d'informació ncaa
8. Altres serveis relacionats amb la cultura	7312 Serveis de representació de mitjans de comunicació
9. Activitats industrials relacionades amb la cultura	1811 Impressió de periòdics
9. Activitats industrials relacionades amb la cultura	1812 Altres activitats d'impressió i arts gràfiques
9. Activitats industrials relacionades amb la cultura	1820 Reproducció de suports enregistrats
9. Activitats industrials relacionades amb la cultura	3220 Fabricació d'instruments musicals

Font: Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya elaborada a partir de l'Enquesta d'Estructura industrial, comerç i serveis, i publicada per l'Idescat.

11.5. Annex 5

TAULA 19. Definició de les variable econòmiques utilitzades per calcular els indicadors dels dominis i les subbranques que els integren

Variable	Definició
Empresa	Unitat organitzativa productora de béns o serveis que gaudeix d'un cert grau d'autonomia de decisió, principalment a l'hora d'assignar els recursos corrents de què disposa. Una empresa pot exercir les seves activitats en una o diverses unitats locals o establiments
Establiment	Unitat productiva situada en un lloc geogràficament delimitat (taller, fàbrica, magatzem, oficina, etc.) on treballadors per compte de la mateixa empresa fan activitats econòmiques
Persones ocupades	Persones, fixes o eventuais, que formen part de l'empresa i contribueixen a les activitats d'aquesta mitjançant l'aportació del seu treball, sigui remunerat o no. S'hi inclouen els propietaris que hi treballen i els socis i els familiars no remunerats que hi treballen amb regularitat. També s'hi inclouen les persones que hi pertanyen i són retribuïdes per l'empresa, malgrat que treballin fora (per exemple, representants de comerç, personal de missatgeria i els equips de reparació i manteniment que treballen per compte de l'empresa)
Persones assalariades	Persones treballadores lligades a l'empresa per un contracte de treball i que perceben una remuneració en forma de sou, salari, comissió, gratificació, a preu fet o en espècie. S'hi inclou tant el personal fix com l'eventual, a jornada completa o a jornada parcial. S'hi inclouen tant les persones que duen a terme funcions directament associades a activitats productives de l'empresa com les que tenen tasques no lligades directament al procés productiu (directors a sou, gerents, tècnics, administratius, venedors, etc.)
Persones no assalariades	Persones ocupades que dirigeixen els treballs de l'empresa o hi participen activament sense percebre una remuneració fixa o salari. S'hi inclouen els propietaris, socis autònoms que exerceixen una activitat en l'empresa i ajudes familiars. No hi estan inclosos els socis exclusivament capitalistes ni els familiars del propietari que no participen activament en l'empresa
Valor de la producció a preus bàsics	Import dels béns i serveis finals produïts per l'empresa durant l'exercici. És igual al volum de negoci més les variacions d'existències de productes acabats i en curs, més els treballs realitzats per l'empresa pel seu actiu (producció capitalitzada), més els ingressos accessoris i altres de gestió corrent (inclou les subvencions a l'explotació), menys el consum de mercaderies

Variable	Definició
VAB a preus bàsics	Valor econòmic o renda generada durant el període considerat, que s'obté com a diferència entre el valor de la producció i el consum intermedi
Volum de negoci	Imports facturats per l'empresa durant l'any de referència per les vendes de béns i serveis corresponents a les activitats ordinàries de l'empresa. Aquestes vendes es comptabilitzen en termes nets, és a dir, deduint els descomptes sobre vendes per pagament immediat, les devolucions de vendes, el valor dels envasos retornats i els ràpels. S'hi inclouen els impostos i taxes que graven els béns o serveis facturats, però s'exclou l'IVA transferit al client. PGC, subgrups c.700 + c.701 + c.702 + c.703 + c.704 + c.705 - c.706 - c.708 - c.709
Despeses de personal	Import total dels pagaments efectuats per l'empresa en concepte de sous i salaris, indemnitzacions, Seguretat Social a càrrec de l'empresa i altres despeses socials (retribucions a llarg termini mitjançant sistemes d'aportació o prestació definida, retribucions al personal mitjançant instruments de patrimoni i altres despeses socials). PGC, subgrup 64
Dotacions per amortització	Expressió de la depreciació sistemàtica anual efectiva soferta per l'immobilitzat intangible i material, per la seva aplicació al procés productiu i per les inversions immobiliàries. PGC, subgrup 68
Inversió bruta en actius	Inversió bruta en actius materials i actius intangibles
Inversió bruta en actius materials	Import dels increments de valor que es produeixen en els diferents tipus d'actius materials, que tinguin l'origen en compres a tercers de béns nous o usats, en producció pròpia d'actius o en treballs realitzats per l'empresa o per tercers sobre elements ja existents amb l'objecte d'augmentar-ne la capacitat productiva, el rendiment o la vida útil. Aquests actius materials han de tenir una vida útil superior a un any. S'hi inclouen els béns materials no fabricats, com la terra. S'exclouen els béns adquirits a través de reestructuracions i els costos de manteniment corrents. Es tracta d'inversió bruta i, per tant, les operacions d'inversió es comptabilitzen pel total del seu valor. Les compres es valoren a preus d'adquisició, sense incloure-hi l'IVA deduïble i inclouent-hi el transport, el cost d'instal·lació, les despeses de registre i notari i altres impostos no deduïbles. Els treballs realitzats per l'empresa amb els seus recursos es valoren a preu de cost. No s'hi inclouen les inversions immobiliàries realitzades per obtenir rendes o plusvàlues
Inversió bruta en actius intangibles	Import de les despeses (adquisicions o producció pròpia) en recerca i desenvolupament activades, la inversió en aplicacions informàtiques i altres actius intangibles, com concessions, patents, llicències, fons de comerç, drets similars i altres. Aquestes

Variable	Definició
	operacions es comptabilitzen pel total del seu valor sense incloure-hi l'IVA
Subvencions a l'explotació	Import de les transferències concedides a l'empresa per les administracions públiques, empreses o particulars amb la finalitat d'assegurar-li una rendibilitat mínima, compensar dèficit d'explotació de l'exercici o exercicis previs o permetre una remuneració suficient dels factors de producció. No s'hi inclouen les realitzades pels mateixos socis o empreses del grup. Tampoc s'hi inclouen les quantitats rebudes sota la forma d'exempció d'impostos o ajuts a la inversió. També s'hi inclou l'import traspassat al resultat de l'exercici d'altres subvencions, donacions i llegats diferents de les subvencions de capital. PGC, subgrup 74
Vendes a l'estranger	Import total del volum de negoci de l'empresa destinat a l'estranger
Vendes a l'UE	Import total del volum de negoci de l'empresa destinat a la Unió Europea (sense Espanya)
Vendes a la resta món	Import total del volum de negoci de l'empresa destinat a la resta del món

Font: Estadística i comptes de les empreses culturals de Catalunya elaborada a partir de l'Enquesta d'Estructura industrial, comerç i serveis, i publicada per l'Idescat.

11.6. Annex 6

Comparativa entre la quantificació del sector cultural segons ocupacions (CCO-11) i segons activitat econòmica (CCAE-09)

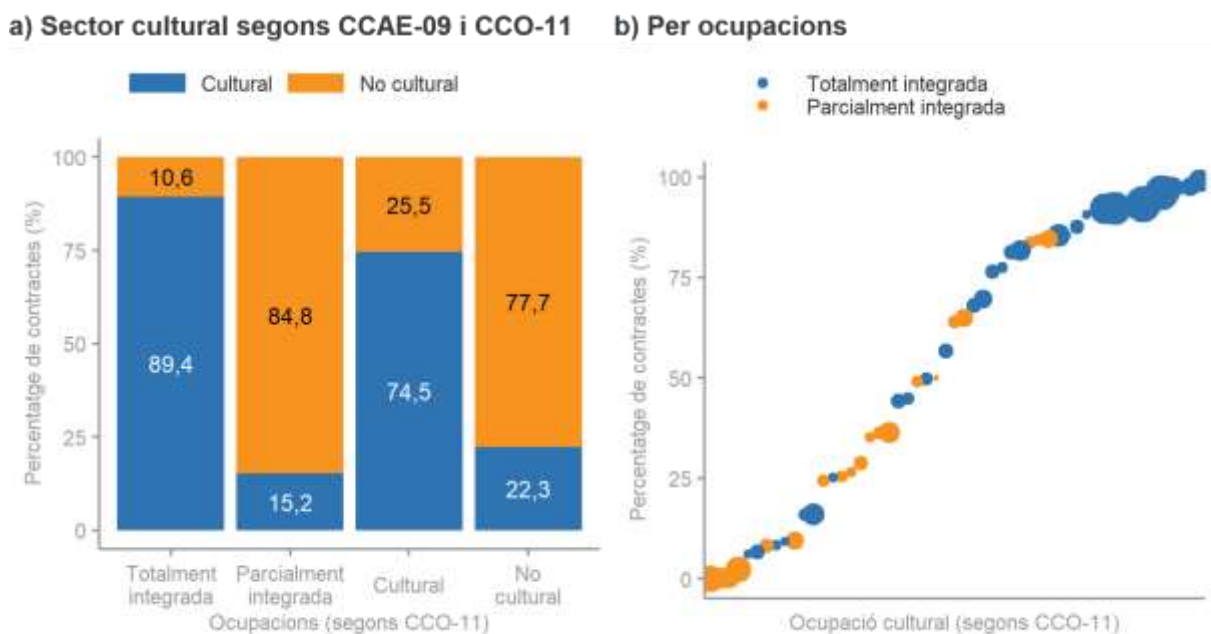
Les dades de contractació facilitades per l'Observatori del Treball i Model Productiu permeten creuar l'ocupació (CCO-11, a 4 dígits) i l'activitat econòmica (CCAE-09, a 2 dígits) en la qual se circumscriu el contracte. Això permet comprovar (aproximadament) si la classificació per ocupacions que s'utilitza en aquest apartat s'adequa a la d'activitats econòmiques que s'utilitza a la resta de l'informe (elaborada a partir del CCAE-09 a 4 dígits).¹²⁸

Així, per a l'any 2019 s'observa que un 25,5% dels contractes que es classifiquen dins del sector cultural amb la classificació elaborada a partir de les ocupacions (CCO-11), estarien fora del sector cultural si la classificació es fes per sector d'activitat (CCAE-09). En canvi, un 22,3% dels contractes que s'han classificat fora del sector cultural quan aquesta es fa per ocupacions, estarien dins del sector cultural si la classificació es fes per sector d'activitat. Entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural (segons CCO-11) la majoria de contractes es trobarien fora del sector cultural segons la classificació basada en l'activitat econòmica (84,8%). A les ocupacions totalment integrades, en canvi, el pes de les

¹²⁸ Per tal de definir el sector cultural del CCAE-09 a 2 dígits, s'ha partit de la classificació a 4 dígits, extraintent-ne els 2 primers. Això fa que a la classificació per CCAE-09 s'hi puguin incloure contractes que no pertanyen al sector cultural. És a dir, s'està sobreestimant la correspondència entre la classificació feta en base a la CCO-11 i la duta a terme amb el CCAE-09. Així mateix, la correspondència a 2 dígits del CCAE-09 amb els dominis culturals establerta per Idescat no és unívoca (una mateixa branca d'activitat CCAE-09 a 2 dígits correspon a diversos dominis culturals), fet que impedeix fer una aproximació al pes de cada domini cultural segons les dades de contractació per ocupacions.

activitats econòmiques no culturals és molt més baix (10,6%). És a dir, les ocupacions classificades com a parcialment integrades al sector cultural no semblen ajustar-se bé a la definició de sector cultural per activitats econòmiques, mentre que les totalment integrades sí.

GRÀFIC 84. Percentatge de contractes inclosos al sector cultural (segons activitat econòmica, CCAE-09 a 2 dígits) per grau d'integració al sector cultural (segons ocupació, CCO-11).⁽¹⁾ Catalunya, 2019

Unitats: percentatges.

(1) Al gràfic b), la mida del punt és proporcional al nombre de contractes de cada ocupació i les ocupacions estan ordenades de menys a més percentatge.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Això pot implicar, per una banda, que la classificació per ocupacions no s'ajusta bé a la classificació per activitat econòmica (sobretot en ocupacions parcialment integrades) o, per l'altra, que les dades de contractes no s'adeqüen a les dades de població ocupada. En aquest últim cas, és problemàtic treballar amb contractes en lloc de fer-ho amb el nombre de persones contractades (dada no desagregada segons la CCAE-09) o fer-ho directament amb població ocupada/afiliada (dada no disponible).

Si aquesta comparativa es du a terme per ocupacions, en lloc de fer-ho per agregats del sector cultural, s'observa que les ocupacions totalment integrades al sector cultural, i amb un major nombre de contractes, són també les que presenten un major percentatge de contractes inclosos al sector cultural quan la classificació es fa segons l'activitat econòmica (CCA-09). Entre aquestes destaquen els locutors de ràdio, televisió i altres presentadors (99,0%), els actors (96,0%) o els altres tècnics de suport a les activitats culturals i artístiques (93,2%). A l'altre extrem destaquen els professors (d'universitat i superior, d'ensenyament secundari, primari i no reglat), amb menys del 3,0% dels contractes inclosos al sector cultural segons la classificació per activitat econòmica (CCA-09).¹²⁹

¹²⁹ Malauradament, les dades d'ocupacions que no pertanyen al sector cultural facilitades per l'Observatori del treball i model productiu es troben agregades en una categoria (sense desagregació per ocupacions).

Pes de la cada ocupació al sector cultural

TAULA 20. Pes de les ocupacions en nombre de contractes, persones contractades i persones DONO al sector cultural i índex de qualitat de la contractació.⁽¹⁾ Catalunya, ocupacions totalment integrades al sector cultural, 2019

Nom de l'ocupació	Pes entre els contractes (%)	Pes entre les persones contractades (%)	Pes entre les persones DONO (%)	Índex de qualitat de la contractació
Actors	17,4	13,9	2,4	33,7
Altres tècnics suport act. culturals i artístiques	14,6	9,1	0,7	23,1
Tècnics enregistrament audiovisual	15,0	7,8	6,1	30,8
Compositors, músics i cantants	7,0	4,9	1,5	29,1
Professors ensenyament no reglat, música i dansa	2,6	3,9	1,7	30,0
Directors cinema, teatre i similars	2,3	2,8	2,9	29,2
Periodistes	2,5	2,2	4,2	35,2
Dissenyadors gràfics i multimèdia	1,0	1,9	8,6	56,1
Artistes arts plàstiques i visuals	1,7	1,4	2,9	26,7
Arxivers i conservadors museus	1,4	1,3	1,0	23,5
Coreògrafs i ballarins	1,3	1,2	0,6	19,1
Filòlegs, intèrprets i traductors	2,1	1,1	4,5	7,2
Arquitectes tècnics i tècnics urbanistes	0,5	1,0	1,1	64,9
Arquitectes (exc. paisatgistes i urbanistes)	0,4	1,0	1,5	70,3
Locutors de ràdio, televisió i altres presentadors	3,1	0,8	0,9	38,8
Dissenyadors productes i peces	0,4	0,8	2,4	70,0
Dissenyadors i decoradors interiors	0,4	0,7	4,4	40,9
Empleats biblioteques i arxius	0,4	0,6	1,5	27,5
Fotògrafs	0,3	0,4	3,5	29,3
Bibliotecaris, documentalistes i similars	0,3	0,4	0,9	35,5
Tècnics galeries art, museus i biblioteques	0,3	0,3	2,6	15,5
Escriptors	0,2	0,3	1,1	47,5
Retolistes, gravadors vidre i pintors decoratius	0,2	0,2	1,0	34,8
Artesans no classificats en altres apartats	0,2	0,2	0,2	28,0
Artesans tèxtil, cuir i mat. similars i teixidors	0,1	0,2	0,9	50,6
Tècnics ràdio	0,1	0,2	0,3	39,7
Artesans fusta, cistellers, raspallaires i sim.	0,1	0,1	0,2	54,2
Bufadors, modeladors i talladors vidre	0,0	0,1	0,1	72,8
Treballadors ceràmica, terrissaires i sim.	0,0	0,1	0,5	62,6

Aquest fet impedeix avaluar quines ocupacions que s'han classificat com a "No culturals" (segons CCO-11) tenen la seva activitat centrada en branques d'activitat econòmica que pertanyen al sector cultural quan la classificació es fa segons el CCAE-09.

Nom del capítol

Joiers, orfebres i argenters	0,0	0,1	0,8	42,7
Lutiers i afinadors instruments musicals	0,0	0,0	0,0	63,7
Arquitectes paisatgistes	0,0	0,0	0,1	59,5
Professionals espectacles taurins	0,0	0,0	0,1	50,1

Unitats: percentatges.

(1) Ocupacions ordenades de més a menys pes entre les persones contractades. Persones DONO fa referència a persones demandants d'ocupació no ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

TAULA 21. Pes de les ocupacions en nombre de contractes, persones contractades i persones DONO al sector cultural i índex de qualitat de la contractació.⁽¹⁾ Catalunya, ocupacions parcialment integrades al sector cultural, 2019

Nom de l'ocupació	Pes entre els contractes (%)	Pes entre les persones contractades (%)	Pes entre les persones DONO (%)	Índex de qualitat de la contractació
Professors universitat i superior (exc. FP)	6,3	11,9	1,3	36,5
Professors ensenyament no reglat, idiomes	5,8	8,4	5,5	32,7
Analistes, programadors i dissenyadors pàgines web	2,1	4,6	3,9	77,3
Professors ensenyament secundari (exc. FP)	2,4	3,7	7,3	30,1
Professors ensenyament primari	2,5	3,5	5,3	35,6
Professors FP (matèries específiques)	1,1	1,8	2,5	31,5
Treballadors processos impressió	1,0	1,7	2,9	54,6
Acompanyants turístics	0,9	1,0	0,8	12,8
Ebenistes i treballadors similars	0,4	0,8	1,5	58,6
Professors ensenyament no reglat, art	0,4	0,6	0,9	33,9
Directors altres empreses serveis professionals	0,2	0,5	0,2	62,6
Directors publicitat i relacions públiques	0,2	0,4	0,9	61,7
Directors i gerents empreses culturals, esportives	0,2	0,4	0,8	55,6
Treballadors processos enquadernació	0,2	0,3	0,9	53,0
Sociòlegs, geògrafs, arqueòlegs i sim.	0,2	0,3	1,9	35,0
Treballadors processos preimpresió	0,1	0,3	0,5	53,8
Representants artístics i esportius i similars	0,1	0,3	0,3	59,4
Filòsofs, historiadors i prof. ciències polítiques	0,1	0,1	1,4	31,6
Portaveus i agents relacions públiques	0,1	0,1	0,2	36,1
Urbanistes i enginyers trànsit	0,0	0,0	0,2	86,0

Unitats: percentatges.

(1) Ocupacions ordenades de més a menys pes entre les persones contractades. Persones DONO fa referència a persones demandants d'ocupació no ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Indicadors de qualitat de la contractació, per ocupacions del sector cultural

TAULA 22. Indicadors de la qualitat de la contractació, ocupacions totalment integrades. Catalunya, 2019

Codi	Nom de l'ocupació	Pes dels contractes indefinits	Durada dels contractes temporals (dies)	Pes dels contractes temporals < 7 dies*	Índex de rotació	Pes dels contractes a temps parcial*	Índex de qualitat de la contractació
2323	Professors ensenyament no reglat, música i dansa	18,0	116,8	15,0	1,5	81,5	30,0
2451	Arquitectes (exc. paisatgistes i urbanistes)	46,9	216,6	0,2	1,0	18,4	70,3
2452	Arquitectes paisatgistes	26,9	207,9	-	1,0	23,5	59,5
2481	Arquitectes tècnics i tècnics urbanistes	43,3	222,2	0,4	1,1	18,4	64,9
2482	Dissenyadors productes i peces	56,5	155,3	3,0	1,2	14,9	70,0
2484	Dissenyadors gràfics i multimèdia	43,1	142,6	3,3	1,2	17,1	56,1
2911	Arxiviers i conservadors museus	8,0	107,0	10,0	2,4	81,2	23,5
2912	Bibliotecaris, documentalistes i similars	9,3	144,4	1,2	1,4	22,6	35,5
2921	Escriptors	17,8	100,5	10,2	1,5	12,4	47,5
2922	Periodistes	10,1	29,7	29,0	2,7	27,5	35,2
2923	Filòlegs, intèrprets i traductors	5,3	15,5	88,6	4,3	87,1	7,2
2931	Artistes arts plàstiques i visuals	1,4	6,6	78,3	2,9	2,3	26,7
2932	Compositors, músics i cantants	0,6	5,0	66,4	3,3	12,3	29,1
2933	Coreògrafs i ballarins	2,2	13,6	42,9	2,4	18,6	19,1
2934	Directors cinema, teatre i similars	1,9	18,3	17,7	1,9	11,0	29,2
2935	Actors	0,1	2,2	38,5	2,9	0,9	33,7
2936	Locutors de ràdio, televisió i altres presentadors	0,4	2,4	22,9	9,0	43,4	38,8
2937	Professionals espectacles taurins	-	61,0	94,7	1,0	-	50,1
3731	Fotògrafs	13,3	50,3	40,2	1,4	23,1	29,3
3732	Dissenyadors i decoradors interiors	26,0	102,5	11,1	1,3	21,8	40,9
3733	Tècnics galeries art, museus i biblioteques	8,2	48,4	5,6	2,3	25,1	15,5
3739	Altres tècnics suport act. culturals i artístiques	1,7	8,4	56,3	3,7	29,4	23,1
3831	Tècnics enregistrament audiovisual	2,2	6,9	26,1	4,5	9,1	30,8
3832	Tècnics ràdio	19,1	54,4	18,3	1,7	55,8	39,7
4210	Empleats biblioteques i arxius	3,1	63,2	8,8	1,6	29,4	27,5
7612	Lutiers i afinadors instruments musicals	50,0	134,5	-	1,2	57,1	63,7

Nom del capítol

7613	Joiers, orfebres i argenters	22,8	178,1	1,4	1,3	38,5	42,7
7614	Treballadors ceràmica, terrissaires i sim.	27,4	134,3	-	1,1	10,0	62,6
7615	Bufadors, modeladors i talladors vidre	46,2	177,1	1,2	1,0	7,3	72,8
7616	Retolistes, gravadors vidre i pintors decoratius	14,1	43,4	55,9	1,7	10,9	34,8
7617	Artesans fusta, cistellers, raspallaires i sim.	32,1	108,2	5,7	1,1	20,7	54,2
7618	Artesans tèxtil, cuir i mat. similars i teixidors	21,6	110,8	-	1,2	18,3	50,6
7619	Artesans no classificats en altres apartats	8,6	25,5	24,8	2,1	45,5	28,0

Unitats: percentatges, dies, contractes per persona i índex sintètic.

* Fan referència a l'any 2021.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

TAULA 23. Indicadors de la qualitat de la contractació, ocupacions parcialment integrades. Catalunya, 2019

Codi	Nom de l'ocupació	Pes dels contractes indefinits	Durada dels contractes temporals (dies)	Pes dels contractes temporals < 7 dies*	Índex de rotació	Pes dels contractes a temps parcial*	Índex de qualitat de la contractació
1222	Directors publicitat i relacions públiques	76,5	123,6	5,0	1,1	10,2	61,7
1329	Directors altres empreses serveis professionals	70,2	165,9	15,8	1,1	11,6	62,6
1501	Directors i gerents empreses culturals, esportives	44,6	123,0	6,8	1,1	29,7	55,6
2210	Professors universitat i superior (exc. FP)	6,6	311,7	1,0	1,2	79,8	36,5
2220	Professors FP (matèries específiques)	18,4	104,8	12,8	1,4	72,3	31,5
2230	Professors ensenyament secundari (exc. FP)	17,4	145,1	8,5	1,5	49,8	30,1
2240	Professors ensenyament primari	14,0	147,5	8,6	1,6	31,5	35,6
2322	Professors ensenyament no reglat, idiomes	18,1	92,7	36,3	1,6	56,4	32,7
2324	Professors ensenyament no reglat, art	12,9	118,6	14,4	1,4	79,5	33,9
2453	Urbanistes i enginyers trànsit	62,5	360,0	-	1,0	20,0	86,0
2713	Analistes, programadors i dissenyadors pàgines web	78,8	180,3	1,3	1,0	7,3	77,3
2821	Sociòlegs, geògrafs, arqueòlegs i sim.	9,8	177,2	6,3	1,3	28,9	35,0
2822	Filòsofs, historiadors i prof. ciències polítiques	9,8	203,4	5,1	1,4	49,6	31,6
3535	Portaveus i agents relacions públiques	31,4	97,4	7,6	1,4	26,6	36,1
3539	Representants artístics i esportius i similars	36,0	104,8	17,7	1,1	25,3	59,4
5823	Acompanyants turístics	4,6	40,5	40,7	2,0	74,2	12,8
7621	Treballadors processos preimpresió	29,9	161,4	2,4	1,1	20,2	53,8
7622	Treballadors processos impresió	27,5	85,6	13,6	1,5	12,2	54,6
7623	Treballadors processos enquadernació	31,0	136,8	2,7	1,1	7,9	53,0
7820	Ebenistes i treballadors similars	26,3	119,7	1,4	1,2	12,2	58,6

Unitats: percentatges, dies, contractes per persona i índex sintètic.

* Fan referència a l'any 2021.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

11.7. Annex 7

Guió bàsic per a compareixences

Tot i que en els darrers 25 anys el sector cultural ha crescut, tant en termes econòmics com en persones ocupades, el cert és que la crisi del 2008 i posteriorment la pandèmia de la COVID-19 han colpejat amb severitat l'àmbit cultural. És en aquest context que el CTESC ha pres la decisió d'elaborar un informe sobre el sector.

La cultura s'enfronta a determinats reptes, entre els quals destaquen la insuficiència de finançament, l'escassa cooperació intersectorial, les dificultats de sortida al mercat internacional, així com el canvi cap a un model digital i la modificació del comportament de les persones consumidores. També cal destacar les condicions de treball de les persones professionals de la cultura, amb una intermitència, heterogeneïtat i inestabilitat més acusades que en altres sectors.

En aquest context, el present informe se centra en els reptes als quals s'enfronta el sector cultural des del punt de vista de les condicions laborals de les persones que hi treballen i de la situació i sostenibilitat de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural. Tot plegat, amb la finalitat d'elaborar un seguit de recomanacions al Govern de la Generalitat en aquests aspectes.

Partint d'aquesta base,

1. Quins considera que són els reptes per a la sostenibilitat de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural?
2. Quins reptes es plantegen de cara a millorar les condicions laborals dels professionals que treballen al sector cultural?
3. Com valoraria les polítiques que s'estan duent a terme en aquests àmbits? Què troba a faltar? Què caldria millorar d'una manera prioritària?
4. Coneix alguna experiència o "bona pràctica" a tenir en compte de cara a traslladar-la al context català?
5. Quines recomanacions formularia per millorar, des de l'àmbit de les polítiques públiques, la sostenibilitat de les empreses i entitats culturals i les condicions laborals dels professionals del sector a Catalunya?
6. Per últim, com valoraria les actuacions realitzades per mitigar els efectes que la COVID-19 ha tingut en les empreses, entitats i professionals de la cultura? Quines accions preventives caldria dur a terme en el sector cultural davant la possibilitat de futures crisis semblants?